

T. C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MUHAMMED BADĀMYĀRĪ
HİKĀYĀT
İNCELEME-METİN-SÖZLÜK

DOKTORA TEZİ

Meltem GÜL

VAN – 2012

T. C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MUHAMMED BADĀMYĀRĪ
HİKĀYĀT
İNCELEME-METİN-SÖZLÜK

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Meltem GÜL

Danışman
Prof. Dr. Zafer ÖNLER

VAN – 2012

Bu araştırma Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı tarafından 2009-SOB-0045 numaralı proje olarak desteklenmiştir.

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

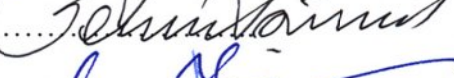
TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Zafer ÜNER danışmanlığında, Meltem GÖC tarafından hazırlanan bu çalışma 23 / 11 / 2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından...Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Zafer ÜNER İmza:

Jüri Üyesi Doç. Dr. Bedri SARICA İmza:

Jüri Üyesi Yard. Doç. Dr. Veyis SEVİNCİ İmza:

Jüri Üyesi Yard. Doç. Dr. Rıza KOC İmza:

Jüri Üyesi Yard. Dr. Ömer DEMİRBAĞ İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Doç. Dr. Zeki TAŞTAN
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
KISALTMALAR.....	II
1. GİRİŞ.....	1
2.YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ	19
2. 1. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	19
2. 1. 1. Ünlülerin Yazımı.....	21
2. 1. 2. Ünsüzlerin Yazımı.....	23
2. 2. SES BİLGİSİ (FONETİK).....	27
2. 2. 1. ÜNLÜ UYUMLARI.....	27
2. 2. 1. 1. Büyük Ünlü Uyumu.....	27
2. 2. 1. 2. Küçük Ünlü Uyumu.....	28
2. 2. 1. 2. 1. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Uyum Dışılık.....	28
2. 2. 1. 2. 1. 1. Sözcük Köklerindeki Yuvarlaklık.....	28
2. 2. 1. 2. 1. 2. Sözcük Gövdelerinde Yuvarlaklık.....	28
2. 2. 1. 2. 1. 3. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Düzleşme.....	29
2. 2. 1. 3. Eklerde Ünlü Uyumları.....	29
2. 2. 1. 3. 1. Düz Ünlü ile Kullanılan Ekler.....	29
2. 2. 1. 3. 2. Yuvarlak Ünlü ile Kullanılan Ekler.....	32
2. 2. 1. 3. 3. Uyuma Giren Ekler.....	35
2. 2. 1. 3. 4. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Olan Ekler.....	36
2. 2. 2. SES OLAYLARI (FONETİK HADİSELER).....	37
2. 2. 2. 1. Ses Düşmesi.....	37
2. 2. 2. 2. Ses Türemesi.....	38
2. 2. 2. 3. Göçüşme.....	39
2. 2. 2. 4. İkizleşme.....	39
2. 2. 2. 5. Ses Değişmeleri.....	39
2. 2. 2. 6. Ötümlüleşme.....	41
2. 2. 2. 7. Ötümsüzleşme.....	42
2. 2. 2. 8. Sızıcılama.....	43
2. 3. YAPI BİLGİSİ (MORFOLOJİ).....	43
2. 3. 1. TÜRETME EKLERİ.....	43

2. 3. 1. 1. İsimden İsim Türetme Ekleri.....	43
2. 3. 1. 2. İsimden Fiil Türetme Ekleri.....	45
2. 3. 1. 3. Fiilden İsim Türetme Ekleri.....	46
2. 3. 1. 4. Fiilden Fiil Türetme Ekleri.....	47
2. 3. 2. ÇATI EKLERİ.....	48
2. 3. 3. AD DURUM EKLERİ.....	48
2. 3. 3. 1. Yönelme Durumu.....	48
2. 3. 3. 2. Bulunma Durumu.....	49
2. 3. 3. 3. Ayrılma Durumu.....	49
2. 3. 3. 4. Belirtme Durumu.....	49
2. 3. 3. 5. İlgı Durumu.....	50
2. 3. 3. 6. Eşitlik Durumu.....	50
2. 3. 3. 7. Araç Durumu.....	50
2. 3. 4. İSİMLERDE SORU.....	51
2. 3. 5. ÜNVAN İSİMLERİ.....	51
2. 3. 6. İYELİK EKLERİ.....	51
2. 3. 7. ZAMİRLER.....	53
2. 3. 7. 1. Kişi Zamirleri.....	53
2. 3. 7. 2. Dönüşlülük Zamiri.....	53
2. 3. 7. 3. İşaret Zamirleri.....	53
2. 3. 7. 4. Belirsizlik Zamirleri.....	54
2. 3. 7. 5. Soru Zamirleri.....	54
2. 3. 8. SIFATLAR.....	54
2. 3. 8. 1. Niteleme Sıfatları.....	54
2. 3. 8. 2. İşaret Sıfatları.....	54
2. 3. 8. 3. Belirsizlik Sıfatları.....	54
2. 3. 8. 4. Soru Sıfatları.....	55
2. 3. 9. ZARFLAR.....	55
2. 3. 9. 1. Zaman Zarfları.....	55
2. 3. 9. 2. Yer ve Yön Zarfları.....	55
2. 3. 9. 3. Tarz Zarfları.....	56
2. 3. 9. 4. Miktar Zarfları.....	56

2. 3. 9. 5. Soru Zarfları.....	56
2. 3. 10. ZARF YAPMA EKLERİ.....	56
2. 3. 11. FİİL ÇEKİMİ.....	56
2. 3. 11. 1. Görülen Geçmiş Zaman.....	57
2. 3. 11. 2. Duyulan Geçmiş Zaman.....	58
2. 3. 11. 3. Geniş Zaman.....	59
2. 3. 11. 4. Gelecek Zaman.....	60
2. 3. 11. 5. Şimdiki Zaman.....	60
2. 3. 11. 6. İstek Kipi.....	61
2. 3. 11. 7. Emir Kipi.....	62
2. 3. 11. 8. Gereklilik Kipi.....	62
2. 3. 11. 9. Şart Kipi.....	63
2. 3. 11. 10. Yeterlilik Kipi.....	63
2. 3. 11. 11. Kuvvetlendirme Eki.....	64
2. 3. 12. BİRLEŞİK EYLEMLER.....	64
2. 3. 13. BİLDİRME EKLERİ.....	65
2. 3. 13. 1. İhbar Eki.....	65
2. 3. 13. 2. Hikaye Eki.....	66
2. 3. 13. 3. Rivayet Eki.....	66
2. 3. 13. 4. Şart Eki.....	66
2. 3. 14. EYLEMSİLER.....	67
2. 3. 14. 1. Mastar Ekleri.....	67
2. 3. 14. 2. İsim Fiiller.....	67
2. 3. 14. 3. Ortaç Ekleri.....	67
2. 3. 14. 4. Ulaç Ekleri.....	68
3. METİN.....	70
4. SÖZLÜK.....	548
5. ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	679
6. SONUÇ.....	702
7. KAYNAKLAR.....	709
8. ÖZET.....	713
9. EKLER.....	717

ÖNSÖZ

Doktora tezi olarak incelediğimiz Hikâyât adlı manzum, yazma eser, XVII. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Muhammed Badâmyârî tarafından yazılmıştır. Eser farklı konulardan birçok hikayenin birleşmesinden oluşmaktadır. Çalışmamız inceleme, eserin transkripsiyonlu (çeviri yazılı) metni ve sözlükten oluşmaktadır.

Dil incelemesi bölümünde, eserin yazım, ses ve biçim bilgisi özellikleri incelenmiştir. Hikâyât, Azeri Türkçesiyle yazıldığı için dönemin özellikleri belirtilip özellikle Türkiye Türkçesinden farklılık gösteren yazım ve gramer özellikleri ele alınmıştır.

Metin bölümü eserin bilinen tek yazma nüshasına dayanmaktadır. Bu bölümde Azeri Türkçesinin özellikleri de göz önüne alınarak metnin çeviri yazısı yapılmıştır. Metinde görülen eksiklikler dipnotlarla belirtilmeye çalışılmıştır.

Sözlük bölümü, metinde yer alan sözcüklerin tümünü içermektedir. Sözlük oluşturulurken kelimelerin metindeki anlamları esas alınmıştır. Anlamı bulunamayan sözcüklerin yanına soru işareti konulmuştur. Ayrıca bir özel adlar dizini yapılmıştır. Dizin oluşturulurken madde başlarının tek bir sözcüğe indirgenmesine dikkat edilmiştir. Birleşik sözcük niteliğindeki yapılar türev olarak verilerek, sözcüğün aldığı ekler ve oluşturduğu bileşik türevler alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

Bu çalışma sırasında, benden hiçbir desteğini esirgemeyen ve yol göstericiliğiyle her zaman yanımda olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Zafer ÖNLER'e teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca metnin anlamlandırma aşamasında yardımlarını aldığım Yard. Doç. Dr. Ömer DEMİRBAĞ'a, çalışmamla ilgili kaynak bulmada kendilerinden istifade ettiğim Doç. Dr. Bedri SARICA ve Yard. Doç. Dr. Veysi SEVİNÇLİ'ye, çalışmamın tüm aşamalarında bana destek olan sevgili eşim Edip GÜL'e, sevgisiyle bana güç veren kızım Meryem GÜL'e ayrıca çalışmam için bana maddi destek sağlayan Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı'na en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

KISALTMALAR

Ar.: Arapça.

Far.: Farsça.

Tür.: Türkçe.

Fran.: Fransızca.

Yun.: Yunanca.

Krş.: Karşılaştırınız.

Bkz.: Bakınız.

1.GİRİŞ

Kaynaklarda, Seyyid Muhammed Badāmyārī olarak adı geçen kişi Nakşibendi tarikatının önde gelen mutasavvıflarından biridir. İran'ın Azerbaycan eyaletindeki Urmiye'de doğmuştur. Urmevî şeyhlerinden olarak bilinmektedir.¹

Kendisi Nakşibendi tarikatına bağlı Mevlānā İlyas Badāmyārī'nin hem akrabası hem de halifesidir. Muhammed Badāmyārī'nin tarikat silsilesi şöyle devam eder. Bahāeddin Nakşibend, Alāeddin Attar, Nizāmeddīn Hāmūş, Sa'deddin Kāşgarī, Aleaddīn Abizī (Mektebdār), Sun'ullah Kūzekünānī, Derviş Ahi Hüsrevşāhī, İlyās Badāmyārī.²

Urmiye'de bulunduğu dönem içinde halka irşadla meşgul olmuştur. Daha sonra Şīi baskısı nedeniyle Tebriz bölgesini terk edip tüm akrabaları ve bağlıları ile birlikte Urmiye'ye sığınmak zorunda kalmıştır.

Nitekim Badāmyārī çizgisi burada üç nesil devam etmiştir. Urmiye'de Muhammed Badāmyārī'den sonra yerine genellikle Koç Baba veya Koçağa Sultan şeklinde bilinen oğlu Seyyid Ahmed geçmiştir.³ Bu silsilede Koç Baba'nın oğlu Seyyid Ali, sonra torunu Seyyid Sıddik onun yerine geçmiş, Seyyid Sıddik'ı da Seyyid Ebvābī Ācizī takip etmiştir.

Koçağa Sultan'ın diğer oğlu Şeyh Mahmud, Safevilerin işgali üzerine oradan ayrılarak Diyarbakır'a gelmiş ve burada tekke kurarak irşada devam etmiştir.

Rūmiye şeyhi diye meşhur olan Aziz Mahmud Urmevî ile başlayan Urmeviyye koluna mensup bazı Nakşī kolları XVII. yüzyılda Anadolu'nun doğu bölgelerinde ve Bursa'da etkin olmuşlardır.

¹ Necdet Tosun, *Bahāeddīn Nakşibend*, İstanbul, 2012, 280.

² Muhammed b. Hüseyin Kazvinī, *Silsile-i Hācegān-ı Nakşibendiyye Tercümesi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli, 1381, 15a-15b; Açıkbaz Mahmud Efendi, *Risale-i Nurbahşiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, H. Hayri-H. Abdullah, 146, 114a-b.

³ Hamid Algar, *Nakşibendilik*, İstanbul, 2007, 181.

Diyarbakır'da halkın sevgisini kazanan Mahmut Urmevî Osmanlı devlet adamlarıyla da yakın ilişkiler kurmuştur. Kırk bin civarında olan müridlerinin açıktan zikir yaptıkları bilinir.

Mahmut Urmevî'nin vefatından sonra halifeleri irşada devam etmiş. Van'da Vanlı Kara Abdullah, Erzurum'da Şeyh Hacı Mehmed, Şeyh Kahraman, Bursa'da yeğeni Açıkbaz Mahmud Efendi, Diyarbakır'da oğlu İsmail Çelebi Urmeviliği yaymışlardır.⁴

XVII. yüzyılda yaşamış olan Badāmyārī'nin doğum ve ölüm tarihi hakkında kesin bilgilere rastlanmamaktadır. Necdet Tosun'un "Bahāeddin Nakşband" adlı eserinde Muhammed Badāmyārī'nin Safevi zulmünden dolayı akraba ve müridleriyle birlikte memleketini terk edip Türkistan muhitindeki Sayram'a yerleştiği ve orada 970 (1562) senesinde vefat ettiği şeklinde bilgi yer almaktadır. Hamit Algar "Nakşibendilik" adlı eserinde bu bilginin Muhammed Badāmyārī'nin aile çizgisinin üç nesil Urmiye'de devam etmesi bilgisiyle uyuşmadığını belirtmektedir.⁵

Necdet Tosun, Bahāeddin Nakşband adlı eserinde Martin van Bruinessen'in "The Naqsbandī Order in 17th-Century Kurdistan", Naqsbandis, s. 351, Urmevîler'e ait yazma bir risāle içindeki silsilede Seyyid Muhammed Badāmyārī'nin ölüm tarihini 19 Safer 995/1587 olarak verdiğini söylemektedir. Ancak bu tarihin de diğer kaynaklardaki verilen bilgilerle örtüşmediğini belirtmektedir.⁶

Bu kaynakların verdiği tarihin dışında Muhammed Badāmyārī'nin "Hikāyāt" adlı eserinin sonunda, eseri bitirme tarihiyle ilgili yazmış olduğu " İ̄n kitābet rūz-ı pençsembe temām be-tārih-i şeh-r-i zilhicce elf sebūne sūlūs" ifadesi de bu bilgileri doğrular niteliktedir.

⁴ Tosun, *a. g. e.*, 280.

⁵ Algar, *a. g. e.*, 183.

⁶ Tosun, *a. g. e.*, 291.

Badāmyārī ve ailesinden bahseden kaynaklarda, kendisinin yazmış olduğu “Hikāyāt” adlı manzum eserle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece Milli Kütüphane’nin yazma eserler kataloğunda Hikāyāt’ın Muhammed Badāmyārī’ye ait bir eser olarak kayıtlı olduğu görülmektedir. Ayrıca eserin başlangıcında yer alan “Min kelām-ı şeyh’ül-‘ārifin Seyyid Muḥammed Badāmyārī” ifadesi bu kitabın kendisi tarafından yazıldığını göstermektedir.

Badāmyārī bu eserde Acizī mahlasını kullanmıştır. Kendi torunu Açıkbaş Mahmud Efendi’nin de şiirlerinde Acizī ve Resmī mahlaslarını kullandığı görülmektedir. Hem kendisinin hem de torununun aynı mahlası kullanması bu kelimenin ailesel bir yönü olduğunu düşündürmektedir.

Muhammed Badāmyārī’nin yazdığı Hikāyāt Eski Anadolu Türkçesinden sonra gelen Osmanlı Türkçesi dönemi içinde yazılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde çeşitli konularda birçok eser yazılmıştır. Tarih, edebiyat konulu eserler yoğunluktadır. Bunların dışında tasavvuf konulu eserler de bulunmaktadır. Anadolu’da XIV. ve XV. yüzyılda, gerek telif gerek tercüme birçok tasavvuf konulu kitaplar yazılmıştır. Bunların ancak bir kısmı araştırılmıştır. Anadolu’da Türkçe yazılmış olan eserlerin dili üzerine yapılmış çalışmalar genellikle Eski Anadolu Türkçesi olarak adlandırılan dönem olan, XIV ve XV. yüzyıl üzerine yoğunlaşmıştır.

XVII. yüzyıl metinlerinin dili üzerine yapılan çalışmaların azlığı, doktora tezi olarak XVII. yüzyılda yazılmış bir eser olan Hikāyāt üzerinde çalışmayı tercih etmemize neden olmuştur.

Hikāyāt, katalog taraması sonucu Milli Kütüphane’nin Yazmalar Toplu Kataloğu’nda tespit edilmiş ve buradan mikrofilm alınmıştır. Eser Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda 06 Hk 194 arşiv numarasıyla kayıtlıdır.

Hikāyāt 600 sayfadan oluşmaktadır. Her sayfada 12 satır bulunmaktadır. Bazı sayfalarda satır sayısının 13 olduğu görülmektedir. Eserin başka bir nüshasına

rastlanmamıştır. Eserin kapağında, eser adı olarak Hikâyât, eserin müellifi olarak da Seyyid Muhammed Badâmyârî adı yer almaktadır. Ayrıca ikinci sayfada kayıt numarası 194, tasnif numarası da 894-35-1 olarak verilmiştir.

Farklı konularda birçok küçük hikâyenin birleşmesinden meydana gelen bu yazmanın Milli Kütüphane’de 600 sayfalık bir nüshası bulunmaktadır. XVII. yüzyılda yazılmış bu eserin metninin bilimsel yöntemlerle çeviri yazısının yapılması tasavvuf alanında çalışan bilim adamları için önemli bir malzeme olacaktır. Türkçenin tarihsel dönemlerinden Osmanlıca dönemini içeren eser, dil özelliklerinin ortaya konmasıyla Türkçenin tarihsel dönemi üzerine yapılan dilbilgisi çalışmalarına bir katkı sağlayacaktır. Osmanlıca dönemine ait yapılacak böyle bir çalışmanın sadece bu dönemle ilgili yapılacak çalışmalara değil, aynı zamanda Türkiye Türkçesi üzerine yapılacak çalışmalara da katkısı olacağı düşüncesindeyiz. Ayrıca, Azeri Türkçesiyle yazılan bu eser Azeri Türkçesiyle Osmanlı Türkçesi arasındaki farklılıkları göstermesi açısından dikkate değerdir.

Hikâyât Azerice yazılmış bir tasavvuf eseri olduğu için çalışmaya tasavvuf ve dilbilim ile ilgili gerekli kaynakların taranmasıyla başlandı. Kütüphane katalogları ile internetten yararlanılarak kaynaklara ulaşıldı.

Bu çalışma, eserin transkripsiyonlu (çeviri yazılı) metni, dil incelemesi ve sözlükten oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde eserin yazarı, bulunduğu yer, biçimi ve içeriği ile ilgili bilgi verildi.

Eser, konusu dolayısıyla tasavvuf terimleri bakımından oldukça zengindir. Çalışmanın metin bölümünde, tasavvuf terimleri ve deyimleri sözlüğü kullanılarak, Azericenin dil özellikleri de göz önünde bulundurularak bir doktora çalışması çerçevesinde, eserin metninin çeviri yazısı yapıldı.

Dil incelemesi bölümünde yazım özellikleri, fonetik özellikler ve morfolojik özellikler olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır.

Yazım özellikleri bölümünde, ünlü ve ünsüzlerin yazımı ve bu yazımların kendi içindeki tutarlılıkları gösterilmeye çalışılmıştır. Yazım açısından çok tutarlı ve sağlam bir metin olmadığı, harf eksikliklerinin, kelimelerin yazılışında hataların olduğu, beyitlerin yerlerinin sıklıkla karıştırıldığı, aynı sözcüğün farklı biçimlerde yazımının olduğu görülmüştür.

Yapılan inceleme sonucunda, metnin özelliklerinin dönemin genel özelliklerinden ayrılmadığı görülmektedir. Metinde tam bir tutarlılık olduğu söylenemez. Dudak benzeşmesi gerçekleşmemiştir. Eserde eklerin hem yuvarlak hem de dar ünlülerle kullanıldığı görülmektedir. Ötümlüleşme konusunda da tam bir kararlılık olduğu söylenmez. Sözcüklerin ikili kullanımları bulunmaktadır.

Fonetik ve morfolojide tam bir dilbilgisi yapılmıştır. Hikâyât, Azeri Türkçesinin özelliklerini taşıdığı için daha çok Türkiye Türkçesinden ve Osmanlı Türkçesinin yazımından ayrılan yönleri belirlenmeye çalışıldı.

Türkiye Türkçesinden farklı olan yönler; imla konusunda, ünlü ve ünsüzlerin yazımı, ünlü uyumları, sözcük kök ve gövdelerinde uyum dışılık, eklerde ünlü uyumları, düz ünlü ile kullanılan ekler, yuvarlak ünlü ile kullanılan ekler, ses olayları, yapı bilgisinde ise ad durum ekleri, zamirler, zarflar, iyelik ekleri, çatı ekleri, zaman ve kip ekleri, eylemsiler, türetme ekleri incelenmiştir. Hikâyât adlı yazmadan yola çıkılarak dönemin söz varlığı ve dil özellikleri ortaya konuldu. Özellikle Azeri Türkçesinin biçim özelliklerini gösteren yapılar belirtildi.

Eserde eylem çekimi konusunda, Azeri Türkçesinin karakteristik özelliklerini taşıyan duyulan geçmiş zaman, şimdiki zaman ve geniş zaman için özel bir ekin kullanıldığı görülmektedir.

Sözlük bölümünde, eserde geçen sözcüklerin metin içindeki anlamları belirlenmeye çalışılıp hangi dilden kaynaklandıkları gösterilmiştir. Özel isim dışındaki tüm kelimeler madde başı olarak alınmıştır. Özel isimlerden de ayrı bir başlık altında dizin oluşturulmuştur. Ayrıca sözcüklerin metinde geçtikleri en az bir yerin sayfa ve satır numaraları verilmiştir.

Eser XVII. yüzyıldaki tasavvuf terminolojisi kullanılarak yazılmıştır. XII. yüzyıldan sonra iki tür tasavvufî hareket ve terminoloji daha ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi muhabbeti, şevki, aşkı, vecdî ve istiğrakı esas alan Ahmed Gazali, Aynulkudât Hemedânî, Senâî, Rûzbihan Bakli, Mevlana Câmî ve Fahreddin Irâkî gibi büyük tasavvuf şairleri tarafından son derece etkili ve güçlü bir biçimde işlenen sevgi ağırlıklı tasavvuf edebiyatıdır.⁷ Ortaya çıkan ikinci hareket ise vahdet-i vücud ve bununla ilgili terimlerdir. Bunlar çok daha karmaşık ve anlaşılmaz tasavvufî terimleri kullanmışlardır. Hikâyât ikinci tasavvufî hareketin etkisiyle yazılmıştır.

Tasavvufî bir eser olan Hikâyât farklı konularda birçok küçük hikâyenin birleşmesinden meydana gelmiştir. Hikaye başlıkları 1b-112a arasında 1060 tarihli Acizî'nin Hikâyet-i Külhanı; 112b-127b Hikâyet-i Mezâr; 127b-133b Hikâyet-i Cân; 133b-141a Hikâyet-i Şâm; 141a-147a Hikâyet-i Kütublar; 147b-151b Nihânî'den Hikâyet-i Şoḥbet; 151b-154a Nihânî'den Hikâyet-i Bî-nişân; 154b-168b Hikâyet-i Ḥaḳîkat-ı Ḥâl; 168b-170b Hikâyet-i Gurbet; 176b-188b Hikâyet-i Menlik; 194b-198b Hikâyet-i Mezâr; 198b-202b Hikâyet-i Bürre; 202b-206a Acizî'nin Hikâyet-i Genc; 206a-214b Hikâyet-i Şehr; 214b-222a Hikâyet-i Muştafa Çelebi; 222a-227a Hikâyet-i Fikr; 227a-232a Kaşîde; 232a-237a Hikâyet-i Tecellî; 237a-243b Naşihat-nâme; 243b-250a Hikâyet-i Dil; 250a-254a Hikâyet-i Göz; 254a-258b Hikâyet-i Cemâl; 258a-261 Hikâyet-i Vaşl; 261a-265a Hikâyet; 265b-279a Hikâyet-i Sensen; 279a-282 Hikâyet; 282-287 Hikâyet-i Ender-‘ Adem; 287-290 Hikâyet-i Dilber; 290-297 Hikâyet-i Döst Cemâlün; 297a-300b Hikâyet-i Merḥabâ şeklinde sıralanmaktadır.

Muhammed Badâmyârî eserine kendi övgüsünü içeren “Min kelâm-ı şeyh’ül-‘ârîfîn Seyyîd Muḥammed Bâdâmyârî” cümlesi ile başlamıştır.

Hemen ardından, Hikâyet-i Külhân bölümüne yaşamımızdaki her işe Allah adıyla başlamanın önemi ve yaşamın tüm anında dünya kaygısını kendimizden uzaklaştırmamızın gerekliliğini ortaya koyan şu beyitle başlar.

⁷ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 2005, 6.

Allāh adıyla dutalum her işi
Hâzır ola gide dünyâ teşvîşi (1b/1)

Bu beyit, eserin içeriğine işaret ettiği gibi, övgü bölümlerine de geçişi sağlamaktadır. Devam eden beyitlerde, Hz. Muhammed, onun ailesi ve büyük velilere selam bölümü şöyle dile getirilir.

Vêr şalavât Muştafâ'nun adına
Hem selâm ol âlına evlâdına (1b/2)

Dağı bizden ol velilere selâm
‘Işkıla dînle gelen bir dâsıtân (1b/3)

Ol meşâyiğler ulusu serveri
Ol nübüvvet mahremi peygamberi (1b/4)

Bu beyitlerden sonra metnin asıl konusu olan ve eserin tümünde tekrarlanan insanın benliğini öne alıp yaratıcıyı unutması ve bunun sonuçlarından bahsedilir. İnsanın yaratılış gayesi hatırlatılarak, insanlar Hakk’a ibadet etmeye teşvik edilir.

Dêdi eşidüñ özini dutanı
Nefse uyup Hakk’ını unudanı (1b/5)

Bu velâyet sâ‘atinüñ her demi
Nêçe yüz ‘ömr nêçe geçer âdemî (1b/6)

Bu âdem gâfildür onı bilmeye
Geçe ‘ömri Hakk’a tâ‘at kılmaya (1b/7)

Devam eden beyitlerde hayatın nasıl geçirileceği, Allah yolunda neler yapılması gerektiği anlatılır. Eserin tümünde insanların yaptığı yanlışlar ve olması gereken doğrular tekrar edilir.

Görünüz yolu neçe gitmek gerek
 Haq yolında n'ëyleyüp n'ëtmek gerek (1b/8)

Hikâyât'da Hz. Muhammed, takip edilmesi gereken bir yol gösterici olarak anlatılır. Eser içinde sık sık onunla ilgili beyitler geçer. Hatta metindeki bazı hikayelerin baştan sona onu anlattığı görülür. Bu bölümlerden biri de eserde geçen Hikâyet-i Diger bölümüdür.

Muhammedü'l-Muşâfa'nuñ sırrına érmağ mı olur
 Mihrin almasañ cânuña oña kul olmağ mı olur (49a/1)

Özin oña kul ëyleyen tariği üzre yüz sürsün
 Özin oña kul ëtmesañ yüzini görmeg mi olur (49a/2)

Beyitlerinde dünyanın var olma sebebi olarak gördüğü Hz. Muhammed'in özelliklerini ortaya koyacak şekilde övgüye başlar. Onun sevgisini taşımayan insanın, onun yolunu takip edemeyeceği, yüzünü göremeyeceği ve hatta Allah'a kul olamayacağı bir uyarı niteliğinde hatırlatılır.

Hikâyet-i Mezâr bölümüne Allah'ın, Hz. Muhammed'in, evliya ve şeyhlerin övgülerini içeren beyitlerle başlar. Bir gün mezarlığa gitmesiyle başlayan ve lâmekâna çıkıp bu hikâyenin yazılma sürecini anlatan beyitler şu şekilde yer almaktadır.

Bu hikâyeti ol dem ki söyledüm
 Qalbüme getirüben şerh ëyledüm (117a/9)

Pes tamâm olup yazıldı riq' a
 El getirüp Hâlik'e kıldum du' â (117a/10)

Bu bölümde Hakk'a inanmayan Saba şehrinin hikayesi ve kendisinin Hakk'a kavuşmak için çektiği sıkıntılar yer almaktadır.

Hikāyet-i Cān bölümünde “ can” kelimesiyle Allah'a, Hz. Muhammed'e ve onların yolunda gitmek isteyen kişilere işaret edilerek beyitler şöyle oluşturulmuştur.

Bu cānuḡ cānı yoḡdur bilgil ēy cān
Bu cān cānsızlara olur bil a' yān (128a/8)

O cāndur kim ḡaḡiḡat menzil alur
O cāndur kim o baḡruḡ dürrin alur (128b/2)

Vērūḡüz ol cāna baḡ ile cān
O cānuḡ ḡikmetini siz duyasız (128b/9)

Hikāyet-i Şām bölümünde Allah'ın baḡışlama özelliğini, gücünü, her şeyin Allah'ın bilgisi dahilinde olacağını, insanın dört nesneden oluştuğunu ve kendisini yaratıcısından uzak etmemesi gerektiğini, Allah'ın bir yolunun da bir olduğunu ve kişinin ancak bu yola giderse sıkıntılarından kurtulacağını anlatmıştır.

Ayrıca Hz. Muhammed'i rüyasında gördüğü ve bunun üzerine gelişen olayların anlatıldığı beyitler yer almaktadır.

Hikāyet-i Kūḡublar bölümünde Allah'a ulaşmanın zor olduğu fakat ulaştıktan sonra kişinin kendi varlığından çıkarak Allah'ta bir olduğu ve bunun güzellikleri anlatılmaktadır.

Yine Allah'ı herkesin anlayamayacağı, kendini onun yolunda yok edenin Allah'ı bulacağı şu beyitlerle tekrar edilmektedir.

Ḥayvān olan ehl-i Ḥaqq'ı ne bilür
 Êyle olan Ḥaḡ yola haçan gelür (142a/7)

Bil ezelden aşlı anuḡ pāk degül
 Anuḡ içün Ḥaḡ yolında ḡāk degül (142a/8)

Aşlı pāk olan bilünüz ḡāk olur
 Ḥāk olan kişi bilünüz pāk olur (142a/9)

Bu bölümün devamında Allah “o ilāhdur” şeklinde başlayan beyitlerle uzun uzadıya anlatılır.

Ol İlāh'dur yaḡşı yaman bir eden
 Ol İlāh'dur ḡatreni baḡra ḡatan (143a/4)

Ol İlāh'dur raḡmet'ül- ālemīn
 Ol İlāh'dur varı yoḡdan bil hemīn (143a/5)

Ardından Nakşibendi şeyhlerinin ve mutasavvıfların en önemli özelliklerinden bahseden beyitler yer alır.

Ol kişidür Ḥācı Bektāř olan
 Cümle ' alemde hem ol fāř olan (146b/6)

Ol kişidür Şems-i Tebrīz olan
 Ṭālibini hem kemāle yétüren yétüren (146b/7)

Ol kiřidür Mollā Rūmī olan
 ' Ār ile nāmūsūḡ terkin ḡılan (146b/7)

Ḥiḡāyet-i Şoḡbet bölümüne Allah'ın övgüsünü içeren şu beyitlerle başlar.

İbtidā kıldım bî-nām u lā-niyām
Cümlenün işini éde ol tamām (147b/11)

Cümle eşyâ' işini ol düzer
Yaşşını sevüp yaman ol pozar (148a/1)

Hız. Muhammed'in diğler peygamberlerin, evliyaların özellikleri uzun uzadıya anlatılır. Onu takip eden Hikâyet-i Bi-nişân bölümünde Allah'ın yoluna nasıl gidileceğini belirten şu beyitlerle başlangıç yapılır.

Gel éy tãlib eşit sen bu haberi
Cãnunda varısa ' ışkuş eşeri (154b/1)

Hãk ki yolına neçe gitdi giden
Ki terk éde bu yolda cãnıla ten (154b/2)

İnsan vücudunun onu engelleyen, Allah'tan uzaklaştıran bir perde olduğu, insanın bundan vazgeçerse Allah'a ulaşacağı, Allah'ın kişinin kendisinde bulunduğu, kendisini tanıyanın Allah'ı tanıyacağı uzun uzadıya ifade edilir.

Hikâyet-i Tecellî'de daha çok Acizî'nin kendisine dönük olan düşünceleri ön plandadır. Ayrıca Acizî'nin Allah'a nasıl varacağı, bu konuda neler yapması gerektiği üzerine fikirler, Allah'a olan yakarışlar ve kendisini Allah'a yaklaştıracak bir mürşid arayışlarını dile getiren sözlerin yer aldığı görülmektedir.

Hikâyet-i Dil bölümü:

Allãh adıylan dutalum her işi
Allãh elidür başaran her işi (243b/4)

Cümleni Allãh elidür başaran
Hãk'ı söyleye leyl ü nehãr éy yãrãn (243b/5)

Haḫ'dan özge neste yoḫdur arada
Haḫ elidür başaran her arada (243b/6)

Allah'ın her yerde, her işte olduğu ve insanların da yaptıkları her türlü davranışlarında bunu unutmamaları gerektiği konusunda uyarıların bulunduğu bir bölümdür.

Ḥikāyet-i Naẓar bölümünde:

Ëy yol ehli güm-rāh olma yola gel
İster olsañ sen göresen ol ḫāşı (249b/4)

Özüñi ehl-i dile yétüre gör
Aparur senden dāyim yüz ḫarası (249b/5)

Bu bir ince yoldurur yol ehline
Bilesen nedür gidesi gelesi (249b/10)

Allah'ı görmek isteyenlerin yoldan çıkmamaya özen göstermeleri ve bu yolun nasıl gidilip gelineceğiyle ilgili uyarılar bulunmaktadır.

Gözlerüm ḫasret idi ol şanemüñ cemāline
Ḥayrānidur dēyü piri tā erişe cemāline (254b/3)

Ḥayrāniyam leyl ü nehār cānumı fedā ēleyem
Men olmaya ol ola her dem èrem cemāline (254b/4)

Şeklinde Allah'ın yüzüne olan hasretlikle başlayan Ḥikāyet-i Cemāl bölümü Allah'a ulaşmak için yapılan yolculuğun anlatıldığı şu beyitlerle devam etmektedir.

Dīvāne göñlüm sevdāsı pervāz éyler aşl saru
Her nefesde seyrüm érer ‘ arş kürsī levḥ yolına (255a/1)

‘ Arş u kürsī levḥüñ yolını bir nefesde seyr éylerem
Melekler merḥabā dēr sanki Resūl’üñ ālına (255a/2)

Tecellīler nüzūl olur cümle melek ḳalblerine
Ḳarār étmez ḳalblerinde daşar yérlerüñ ḳulına (255a/3)

Burada Allah’a ulaşmak için yapılan yolculuk yani seyr u sülükten bahsedilmekte ve bu yolculuk esnasında arş ve kürside gördüğü tablo anlatılmaktadır.

Fırḳatlıkde gözüm yaşı durmaz aḫar seyller kimi
İster aşlına ulaşa derdine dermān buluna (257b/7)

Derdümüñ dermānı budur āsītānuñdan dūr olmuşam
Tā ebed leyl ü nehār maḫşere dek şūr çalına (257b/8)

Beyitlerinin yer aldığı Hikāyet-i Diger Acizi’nin Allah’ı görmek için ilden ile düştüğünü, Allah’tan uzak olmanın büyük bir derd olduğunu, ve bu derdin ancak Allah olan asla ulaşarak ortadan kalkacağını ifade eden bir bölümdür. Ardından,

Hikāyet-i Vaşl bölümünde:

Her nefesde sen olursan cānumda cānānum menüm
Sen olursan sen olursan bu cān ḳurbān olur cāna (258b/4)

Handa baḫsam seni görürem seni Allāh’um özüm vèrem
Senüñle ḫarīd éylerem özüm saluram dükkāna (258b/5)

Acizî'nin Allah'ı her yerde gördüğü kendi canını verip ona varmak istediği dile getirilmiştir. Allah'a duyulan aşk tüm beyitlerde kendini göstermektedir. Dünyanın kendisi için bir anlam ifade etmediği, iki cihanın gözüne gelmeyeceği, tek isteğinin Allah olduğu sürekli olarak yinelenmiştir.

İsterem ki her dem saña ey dōst cānum urbān ola
Men gidūben sen alasan bu tende sulān ol ola (261b/10)

Beyitleriyle başlayan Hikāyet bölümünde de diğerk beyitlerde de sık sık karşılaştığımız Allah'a varma onda var olma duygusu burada da tekrarlanmıştır.

Hikāyet-i Sensen bölümünde:

Her nefesde ey dōst menüm cānumda cān olan sensen
Bu menligi menden alup men gidūben alan sensen (265b/6)

Bu menligi menden alup gelüp cāna mihmān olup
Dürr ile deryā bir olup hem dürr sensen deryā sensen (265b/7)

Menüm maşūdum birdür sen olasan bu cāndaki
Bu cümle yaradılmışa dürr ü güher vèren sensen (265b/8)

İnsanın bedeninde misafir olarak bulunduğu ama Allah'ın her şeyin sahibi olan mutlak güc olduğu farklı ifadelerle tekrarlanmıştır. Acizî kendisinin amacının da Allah'a varmak olduğunu yine bu beyitlerde ifade etmektedir.

Hikāyet-i Mi'rac bölümünde:

Hābīb'ullāh senüñ yüzüñ doldurur cümle eşyā'nı
Mubil olan görür anı göremeyeni kör gördüm (268a/11)

Gelür dürrler dolar yêrler onı gören beyle dërler
Beyle hikmet beyle sırlar cümlesi sende gördüm (268a/12)

Hz. Muhammed anlatılmaktadır. Ondan haberi olmayan insanların kalplerinin çöl gibi kuru olduğu, onun mübarek cesedinin incilere kaynak olduğu gibi övücü ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca kendisiyle Hz. Muhammed arasında yakınlık kurarak onu güle kendisini de ona aşık olan bülbüle benzetmiştir.

Ḥikāyet-i Tecellî bölümünde:

Ëy dōst senüñ ‘ işkuñ menüm cismüm ‘ uryān èyledi
Bu cesedüm maḥv èyleyüp yolında biryān èyledi (279a/1)

Bu menligi menden alup alup her dem cüdā kıılır
Yoluñda beyle talanup meni menden dūr èyledi (279a/2)

Yoluñda küllî varumı fedā kıılmışam her nefes
Cānın saña kıyan kişi cān u teni sen èyledi (279a/3)

Beyitleriyle Allah aşkının insanı kendi varlığından çıkarıp yine Allah'ta var ettiği, kişinin ancak can ve tenden geçerek Allah'ta var olacağı anlatılmıştır.

Derdüñ dermānın bilmeyen yalançı ṭabīb getirür
Sensen kamu derdlülerüñ derdine timār èyleyen (282a/2)

Beyitlerinin yer aldığı Ḥikāyet bölümünde, insanın kendisini Allah'tan ayrı görmemesi gerektiği ve bu üç günlük dünyaya kanılmaması konusunda dikkat çekici uyarıların yanında Allah'ın tüm dertlilerin derdine derman olduğu uzun uzadıya anlatılmaktadır.

Canuñ cismüñ ola senüñ her demde dürrler anbārı
Vêren ola alan ola açıla yollu yolına (287a/1)

Fikrūñ zikrūñ senūñ dāyim Ḥaḫ ola Ḥaḫ bileseñ
Nefsūñ Ḥaḫḫ'a vēreseñ her nefes Ḥaḫ'dan alasan (287a/2)

Sen çıḫsan bu aradan buluna sende yaradan
Cānuñ cismūñ ol ola küllī var aşla dōneseñ (287a/3)

Beyitlerinin yer aldığı Ḥikāyet Ender-‘adem bölümünde, tasavvuf inancına uygun bir şekilde Allah'ta yok olmak ve yine Allah'ta var olmak, insanın Allah'tan geldiği, aslının o olduğu ve asla dönmenin gerekliliği anlatılmaktadır.

Ardından gelen Ḥikāyet-i Dilber bölümünde kurtuluşun ancak Allah'a sığınmakla olacağı, fakat körlerin bunu görmediği anlatılmaktadır.

Ḥikāyet-i Gül Yüzūñ bölümünde:

Senūñ gül yüzūñ bŷyī ‘āşık-ları ser-mest éder
Şol bülbül şeydā kimi her dem gülistāndan gelür (293b/4)

Acizî'nin Allah'a olan sevgisinin anlatılmasıyla bölüme başlanır. Allah bir dost olarak görülmekte ve Allah'la aşık-ları arasındaki ilişkiden söz edilmektedir.

Ḥikāyet-i Dōst Cemālūñ bölümüne Allah'ı dost olarak nitelendiren şu beyitlerle başlanır:

Dōst cemālūñe baḫaram mişl-i lā-mekān görünür
Cānumı fedā éylerem cānumda cānān görünür (297a/1)

Yeri gögi seyr éyledüm hiç neste sensiz görmedüm
Senden özge hiç yoḫ imiş ‘acīb devrān görünür (297a/2)

Acizî var olan her şeyde onun izlerini gördüğünü, hiçbir şeyin onsuz olmayacağını çok içten bir şekilde anlatır.

Eserin birçok yerinde Muhammed Badāmyārî'nin mahlas olarak kullandığı “Acizî” kelimesi geçmektedir:

O cān oldur ki hiç Hâk'dan ayrılmaz
Ölen ‘Ācizî’dür nāzır olamaz (21b/4)

Mübeddel èyledüñ dîni eyle birlendi ol biri
Dür èyleme‘Ācizî’ni bu yoluñ şâhib-i hâşşından (36a/9)

Eserin konusu da göz önüne alındığında, bu mahlasın bilinçli olarak seçildiği düşünülebilir. “Acizî” kelimesi Arapça zavallı anlamına gelmektedir. Metinde kelime tevriyeli olarak hem mahlas hem de zavallı, çaresiz anlamında kullanıldığı görülür. Öyle ki bazı yerlerde şairin hangi anlamı kastettiğini anlamak bir hayli zor olmuştur.

Her sayfada genellikle 12 dize bulunmaktadır. Bazı sayfalarda dize kenarlarında ve sayfaların özellikle sol alt köşelerinde Türkçe kelimeler yer almaktadır.

Anlatılan olaylarla ilgili Arapça yazılmış ayetler, hadisler vardır. Ayrıca Kur'anı Kerim'de bahsedilen veya Hz. Muhammed döneminde yaşanmış olaylara eserdeki konuyla bağlantılı olarak kısa ifadeler şeklinde yapılan telmihler yer almaktadır.

Çeviri yazı yapılırken, ayetler ve hadisler Arapça olarak yazılmıştır. Metnin tamamı kolay okunur bir yapıdadır. Eser harekesiz olmasına karşın yanlış okunacağı düşünülen kelimelerde okuma yanlışlığını önlemek amacıyla kelimenin tamamında ya da sadece ilk harfinde hareke kullanılmıştır.

Başlıkların bazılarında farklı renkte mürekkep kullanılmıştır. Metinde aynı sözcük kimi yerde Arapça, kimi yerde Farsça, kimi yerde ise, Türkçe karşılığıyla geçmektedir. dimağdur (53a/3); ‘ aklıu (12b/2) kelimeleri bu kullanıma örnek teşkil etmektedir.

Metindeki bu kullanıma başka bir örnek de ay, ateş, rüzgar kelimelerinin farklı dillerdeki kullanımlarıdır:

Şöhret ilen şehvet ilen ötürürsen rüzıgāruñ
Her ne gider ‘ ömürdendür ay u gün sana dolanur

Cemālūñ bāğı bir gülşen her bir güli mäh-ı tábān
Bāğbānuñ lūtfı olmasa ondan gül dērmağ mi olur

Āb u âteş hāk u bāddan görgilen
Nêçe durmışdı teni aňlagıl

Kim ki dayandı avına dadandı dünyā avına
Düşdi cehennem odına her kim ki saña ‘ aq

Özüñi bil ki sen yoğsan arada
Tā kim vėrmeyesen ‘ ömrüñi bāda

Şöhret ilen şehvet ilen ötürürsen rüzıgāruñ
Her ne gider ‘ ömürdendür ay u gün sana dolanur

Hem hūkm ēyleyüben yēle doluban göge yēre
Gemi kimi ēlden ēle ağan dilber cemālūñdür

Eserin tümünde Allah’a, Hz. Muhammed’e, evliyalara, mutasavvıflara olan sevgi anlatılır. Tekrar tekrar insanların asıl diye nitelendirdiği Allah’a dönmeleri konusunda uyarılarda bulunulur. Birçok bölümde de Acizi’nin Allah’a ulaşma yönünde çektiği sıkıntılar dile getirilir. Eser birçok hikayenin birleşmesinden

oluşmasına karşın eser tek bir parçaymış gibi görünmektedir. Baştan sona aynı duygular, benzer uyarılar, aynı istekler tekrar tekrar yinelenmiştir.

2. YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ

2.1.YAZIM ÖZELLİKLERİ

XIII. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan yazı dillerinin belli başlıları Osmanlı Türkçesi, Azeri Türkçesi ve Doğu (Çağatay) Türkçesidir.⁸ Osmanlı ve Azeri Türkçesi, Batı Türkçesini oluşturur. Aynı yazı dilinden gelen Osmanlı Türkçesiyle Azeri Türkçesi arasında çok belirgin farklar yoktur. Bu farklılaşma Eski Türkiye Türkçesi döneminde başlar ve Osmanlı dönemi dediğimiz XV. yüzyıldan sonra kesinleşir.

Osmanlı ve Azeri Türkçesinin dönemleriyle ilgili çeviriler, dil incelemeleri, dizin çalışmaları yapılmıştır. Fakat her dönem aynı şekilde araştırılmamıştır.

Batı Oğuz Türkçesinin az araştırılmış devrelerinden biri de Orta Osmanlıca dediğimiz bilhassa XVII. yüzyılı içine alan devredir. Bu devrenin ne zaman başladığına dair kesin bir sınır çizmek zordur, ancak bitiş tarihi olarak 18. yüzyılın sonları Viguer'in gramerinin yayımlandığı 1790 yılı esas olarak kabul edilir. Türkiye Türkçesinin fonolojik gelişmesinde en önemli bir devreyi Orta Osmanlıca teşkil eder. Fonolojik gelişmeden kastımız bilhassa dudak uyumunun gelişme sürecidir. Orta Osmanlıca dudak uyumunun bulunmadığı Eski Anadolu Türkçesi ile bu sürecin tamamlandığı XVIII. yüzyıl arasında bir geçiş devresi niteliği taşımaktadır⁹.

Geçiş dönemi olarak adlandırılan bu dönemde diğer dönemlere nispeten daha az olsa da kıymetli eserler verilmiştir. Bu eserlerden biri de Muhammed Badāmyārī'nin yazmış olduğu Hikāyāt'tır. Eser hem Orta Osmanlıca denilen

⁸ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük*, İstanbul, 1994, 11.

⁹ Hayati Develi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara, 1995, 1.

döneminin özelliklerini yansıması hem de Azeri Türkçesinin özelliklerini taşıması bakımından dikkate değerdir. Hikâyât'da Azeri Türkçesiyle Osmanlı Türkçesi arasındaki farklılıklar da açık bir şekilde yer almaktadır. Özellikle bazı sözcüklerde Azericenin dil özelliklerini tam olarak görmekteyiz.

Hikâyât harekesiz talik yazıyla yazılmıştır. Metinde sadece okuma hatalarını önlemek amacıyla bazı yerlerde hareke kullanılmıştır. evvel اَوَّل (2a/4) ; berre بَرَّة (3a/12) ; sırram سَرَم (4a/9); 'ummân عَمَان (5a/7); münevver مَنَوَّر (6b/10) ; tekebbürem تَكَبَّرَم (8a/2). Metinde harenin gereksiz yere kullanıldığı örneklerde bulunmaktadır. muṭlaḳ مَطْلَق (7a/2).

Yazım konusunda tam bir düzenden bahsedilemez. Birçok yerde aynı sözcüğün yazımında bile farklı harfler kullanıldığı görülmektedir. Bu yazım farklılığı sadece Türkçe sözcüklerde olmayıp Arapça ve Farsça sözcüklerde de bulunmaktadır.

Hikâyât'ta yer yer yanlış yazılmış kelimeler, fazladan harf kullanımları da görülmektedir. Metinde geçen hâbından şeklinde yazılması gereken kelimenin hanından (6b/9) şeklinde yanlış yazılması, oturma (8b/5) kelimesinde de r harfinin iki kere yazılması bu duruma örnek teşkil eder. Birkaç yerde yanlış yazılan sözcüklerin üzeri karalanıp kelimenin üstüne doğru şekilleri yazılmıştır. Sık sık beyitlerin yeri karıştırılmıştır. Bunu düzeltmek amacıyla da noktalardan oklar oluşturularak hangi beytin hangisinin yerine geleceği gösterilmiştir. Metinde dikkat çekici bir şekilde harf eksiklikleri görülmektedir. Bu kullanıma, edeydüm (2a/3), ḳāluḳı (7a/1); gözüḳü (7b/1) kelimeleri yazılırken sonda i sesini veren ye harfinin kullanılmaması, içinde (7a/4) kelimesinde sondaki e sesini veren harfin yazılmaması örnek olarak verilebilir.

Yazım konusunda da genel olarak bir düzenden söz edilemez. Türkçe sözcüklerde ünlü ve ünsüzlerin yazımında tutarsızlık görülmektedir. İmla düzensizliği denilen bu durum devrin imlası hakkında bilgi vermesi bakımından

önemlidir. Bu durum ünlü ve ünsüz yazımları başlıkları altında şu şekilde incelenmiştir:

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

a Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste medli elif ile (آ) : adı آدى (24b/6); adın آدين (50a/4); açsa آچسه (52a/9); ağzında آغزنده (69b/2).

İç seste elif ile (ا) : dutalum دوتالوم (1b/1); yaman niyyet يمان نيت (2b/4); ayak olma اياغ اولمه (5b/11); yoldaş olgıl اولداش اولگل (5b/11); kardaşlarum قرداشلرم (30a/3); tapmaz طاپماز (30a/4); bahanda باخانده (273b/1).

Son seste elif ile (ا) : dola دولا (261b/1); maņa منكا (106a/4); saņa سنكا (106a/7).

Son sesde he ile (ه) : yaprağa ياپراغه (2b/8); bite بيته (6b/10); ola اوله (7a/2); buluna بولونه (7a/6); uça uça اوچه اوچه (106a/12); qatlana قاتلانه (141a/4).

e Ünlüsünün Yazımı

Ön seste elif ile (ا) : egilüben اگیلوبن (36a/10); egledüm اگلدوم (97b/8).

İç seste sözcük ortasında e ünlüsünün yazımında ise (ه) harfinin kullanılmadığı görülmektedir. ben بن (140a/3); beņzer بکز (157a/4); çeker چکر (160b/3).

İç seste üstün ile: serseri سرسری (104a/3).

Son sesde he ile (ه): göge گوکه (28a/12); yerde یرده (273a/2).

Kapalı é Ünlüsünün Yazımı

Orhon Türkçesinde dokuzuncu ünlü olarak kabul edilen kapalı é sesinin Azeri Türkçesinde kısa kapalı é olarak korunduğu ortaya çıkmıştır.¹⁰ Azeri Türkçesinde kapalı é sesi daha belirgindir. Osmanlı sahasında olmayan kelime ve şekillerde de kapalı é sesi vardır.¹¹

Ön Seste é ile (اي): éresen سن ایره (19b/1); érişdi اريشدى (8b/10); édeydün ايديدك (16b/10); éyler ايلر (24b/9).

İç seste é ile (اي): bêlinde بيلنده (10b/12); bêş gün بيش گون (45a/9); dêrerler ديررلر (35b/4); dêmesün ديمه سن (37b/10).

ı, i Ünlülerinin Yazımı

Ön seste ye (ى) ile: iş ايش (27a/2); işler ايشلر (27a/2); itüresen اتوره سن (42b/6).

İç seste ye (ى) ile: egilüben اكيلوبن (36a/10); vère ويره (253b/5).

Son seste ye (ى) ile: issi اسى (21a/1); işlerini ايشلرينى (217b/10).

Ön seste kesreli ye (ي) ile: kimi كيمى (6a/7).

Son seste kesreli ye (ي) ile: yolu يولى (1b/8); beni بني (3a/3); vèrدي ويردي (10b/7).

ö, o, u, ü Ünlülerinin Yazımı

Ön seste elif-vav (او) ile: oğşadam اوخشادم (2b/6); üşer اوشر (2b/9); utanur اوتانور (169b/1).

Ön seste ötreli elif-vav (اؤ) ile: olsa اولسه (122a/1).

Ön seste ötreli vav (ؤ) ile: söylemekdür سويلمكدور (11a/6); bu بۇ (11a/2); yüzini يوزينى (11b/3).

¹⁰ Talat Tekin, *Orhon Türkçesi Grameri*, İstanbul, 2003, 47.

¹¹ Muharrem Ergin, *Azeri Türkçesi*, Ebru Yayınları, İstanbul, 1971, 94

İç seste vav (و) ile: arturdu آرتوردى (2b/5); yoḥ يوح (169b/2); toḥ توخ (169b/3).

İç seste ötreli vav (و) ile: söyler سويلر (122a/3); bulur بولور (104a/7); kendüsiz كندوسز (11b/2).

Son seste vav (و) ile: derdlü دردلو (171b/2); ötrü اوترو (171b/8); saru سرو (142b/3).

Son seste ötre ile: perdedür پرده ئر (122a/1).

Son seste ötreli vav ile (و): demekdür دمكدور (11a/6).

Metinde tam olarak bir yazım tutarlılığından bahsedilemez. Metinde geçen “a, e, ı, i” ünlüleri bazen kullanılmış, bazen kullanılmamıştır. Aynı kelimelerin yazımında bile farklılıklar görülmektedir. Ayrıca ö, o, u, ü ünlülerini karşılamak için bazen vav, bazen ötre, bazen de hiçbir işaret kullanılmadığı görülmektedir.

2. 1. 2. Ünsüzlerin Yazımı

Hikāyāt metninde ünsüzlerin yazımında da belli bir düzen yoktur. Aynı sözcüğün bile farklı Arap harfleriyle karşılandığı görülmektedir. Bu durumu özellikle s harfinde görmekteyiz. Sözcüğün kalınlık ve inceliğine bakılmaksızın harflerin birbirlerinin yerlerine kullanıldığı birçok örnek bulunmaktadır. şorilmaz شوريلمز (171a/5); sürülür سورولور (41b/11); sala ساله (28b/1); şalup صالوب (22b/2); sarubirdüm ساروبردم (35b/5).

ç Ünsüzünün Yazımı

ç sesinin yazımı düzenlidir.

Ön seste: çağırur چاغرور (28a/6); çağladı چاغلادی (34b/9); çemen چمن (102b/12); çeşmedür چشمه در (47a/5); çiçekleri چچكلرى (135a/2); çezginürem چزكنورم (3b/9).

İç seste: içinde اچنده (166b/2); açıldı اچلدى (196b/5).

Son seste: Azeri Türkçesinin en işlek eklerinden biridir. Ek ünsüz uyumuna girmez.¹² Hikāyāt'da bulunan örnekler de ünsüz uyumuna girmemiştir. yolçı یولچی (8b/11).

Asli uzun ünlü taşıyan bazı sözcüklerde son sesteki ç sesi c ile yazılmıştır. ağac آغاج (97a/3); ucı اوجی (89a/1).

p Ünsüzünün Yazımı

Ön seste

Türkiye Türkçesinde bazı kelimelerin başında p sesi olan ünsüzler Azeri Türkçesinde b olarak korunmuştur. barmağın بارماغن (25b/7); bişe بشه (49a/8); bişüben بشوین (39b/6).

İç seste

b (ب) sesi sözcük ortasında kimi zaman p (پ) ile kimi zaman b (ب) ile gösterilirken ikili kullanımlarıyla da bulunmaktadır. toprağa توپراغه (2b/8); yaprağa یاپراغه (2b/8); cümle kaba جمله قابه (274a/6); kablamişdı قابله مشدی (233a/6); tabaqlar طبقلر (119b/7).

Son seste

Sözcük sonunda kullanılan -up ulaç ekinin genellikle b (ب) ile yazıldığı görülmektedir. b (ب) sesi kullanılarak yazılan örnekler çeviri yazıya aktarılırken genel imla özellikleri gözetilerek -up şeklinde okundu ve çeviriye bu şekilde aktarıldı. nüş édüp نوش ایدوب (253b/4); ref^c olup رفع اولوب (270a/8); biryān olup بریان اولوب (273a/6); nefse uyup نفسه اویوب (1b/5); dusag olupdur دوساغ اولوپدر (61a/3).

¹² Ahmet. B. Ercilasun, *Türk Lehçeleri Grameri*, Ankara, 2007, 183.

t Ünsüzünün Yazımı

Ön seste

Eski Türkçedeki t'lerin birçoğu Azeri Türkçesinde d- olmuştur. Türkiye Türkçesinde d- olmayan bazı örnekler de Azeri Türkçesinde d-'lidir. Buna karşılık Türkiye Türkçesinde d- olan bazı örnekler Azeri Türkçesinde tonlulaşmamıştır.¹³ dutalum دوتالوم (1b/1); daranur دارانور (26a/11); daşlagı کل داشله (189b/7); daşar داشر (18b/12); onuñ depesinde اونك دپسندە (209a/10); özini dutanı دوتنى اوزينى (1b/5).

İç seste: artuğdur آرتوחדر (68b/7); katı قاتى (84a/1).

Son seste: dört دورت (100a/7); at آت (161b/4).

Aynı sözcüğün hem t, hem de d sesi ile ikili kullanımları bulunmaktadır. tağıla طاغیله (3a/11); Tūr dağı طور داغى (77a/4); dağlar داغلار (84a/8); şer' iyyetden taşra çihān شرعیتدن طشره چخان (50a/5).

g Ünsüzünün Yazımı

Ön seste

g ünsüzü kef (ك) harfi kullanılarak karşılanmıştır. gökde كوكده (51b/5); mübārek göğsüñ كوكسنك مبارك (83b/3); gider كيدر (25a/6).

Eski Türkçede kelime başındaki k'ler Azeri Türkçesinde de Türkiye Türkçesinde olduğu gibi g- olmuştur. Buna karşılık Türkiye Türkçesinde g- ile başlayan bazı kelimeler Azeri Türkçesinde k- ile başlar, yani Eski Türkçedeki şekil devam eder.¹⁴ hayvān kimi حیوان کیمی (6a/7).

ğ Ünsüzünün Yazımı

Kelime başındaki kalın k sesleri, Azeri Türkçesinde ğ olur. ğulağum غولاغم (105a/5).

¹³ Ercilasun, *a.g.e.*, 181.

¹⁴ *a.g.e.*, 180.

Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak, Arapça ve Farsça'dan alınma kelimelerde k sesi yerine ğ sesi kullanıldığı görülür. ğadır غادر (29a/9); ğadrini غدريني (25a/3).

Birden fazla heceli kelimelerin sonundaki bütün kalın k sesleri Azeri Türkçesinde ğ olur. kulağ قولاغ (26a/6); dudagun دوداغنك (47a/5).

ŋ Ünsüzünün Yazımı

Kök ve tabanlarda

ŋ ünsüzünün yazımında bazı yerlerde kef (ك) sesi kullanılmıştır. sonra نك دنكلرينه (46b/9); beŋzüm بنگزم (24b/5); ma' nānuŋ dēŋüzlerine كونك رنگى (34a/3); gülün reŋgi گولون رنگى معنى (4a/8).

Son seste: miŋ مڭ (58a/6); anuŋ آنك (165b/6).

Bazı yerlerde ise n sesi kullanılmıştır. şanasan سنسن (33b/11).

Türkiye Türkçesinde sonunda n ünsüzü bulunan tek heceli kelimelerin başındaki b sesi Azeri Türkçesinde m sesine dönüşür. Hikâyât metninde hem m sesi hem de b sesinin kullanımına örnek oluşturacak sözcükler bulunmaktadır. Bu anlamda kesin bir kuraldan söz edilemez. menüm kimi منم كيمى (58a/2); men من (2a/1); miŋ kez مڭكز (22b/8); benden بندن (4a/3); beni بنى (3a/3); biŋ el بين ايل (18a/3).

Diğer Ünsüzlerin Yazımları

Kelime içindeki k sesleri Azeri Türkçesinde çoğunlukla ħ olmuştur. Metnimizde bunun ile ilgili kullanımları görmekteyiz. yaħılmaz ياخلمز (101b/5); yaħundur ياخوندر (119b/12); yaħasan يخاسين (194b/2); baħmağ باخماغ (66b/10); qorħusuz قورخوسوز (40a/8); yıkar يقر (27a/3); yıĝıldı يغلدى (25b/9).

Tek heceli kelimelerin sonunda da aynı ses deĝişmesi görülür. yaħılmış يخيلميش (151a/5); baħ باخ (105a/1); qoħdur چوخدور (15b/11).

Türkiye Türkçesinde birkaç örneğin dışında kelime sonunda “b, c, d, g sesleri bulunmaz kuralı Azeri Türkçesi yazı dilinde yoktur.¹⁵

Hikāyāt'ta Türkçe bazı kelimelerde bu ünsüzler bulunmaktadır: ac kuş قوش آج (28a/4).

Arapça ve Farsça kelimelerin sonunda da bu sesler korunmuştur. derde درده (54b/10); ‘ilācuḡ علاجك (66a/1); kitāb کتاب (183b/12).

Azeri Türkçesinde ilk hecenin sonunda veya iki ünlü arasında bulunan k ünsüzü bazen ğ olur kuralının örneklerine metinde rastlanmaktadır. aḡ آغ (67b/11).

Türkiye Türkçesinde bazı kelimelerin başında p olan ünsüzler Azeri Türkçesinde b olarak korunmuştur. pıçaḡ پچاغ (68b/9); pişürürsen بشوررسن (69b/2); pozılmaz پوزلمز (56b/8).

2. 2. SES BİLGİSİ (FONETİK)

2. 2. 1. ÜNLÜ UYUMLARI

2. 2. 1. 1. Büyük Ünlü Uyumu

Damak ya da ön-art uyumu denilmektedir. Damak uyumunun bir ilerleyici benzeşme olduğu söylenebilir.

Türkçenin temel ses uyumu olan damak uyumu, Eski Anadolu Türkçesi döneminde en yaygın şekliyle uygulanır.¹⁶ Azeri Türkçesiyle yazılan metnimizde uyumu bozan bazı eklerin oluşturduğu istisnalar dışında büyük ünlü uyumu tamdır. Hikāyāt'da şu eklerde incelik-kalınlık bakımından ek-kök uyumsuzluğu görülmektedir.

-ken zarf ekinin böyle bir uyumsuzluk yarattığı görülmektedir. aşl olmişken (153a/9); elinde olmamışken (177a/8).

¹⁵ Komisyon, *Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ankara, 1991, 1027.

¹⁶ Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara, 2004, 93.

-kI aitlik eki: yaḥundaki (31a/3); ondaki (80a/12); bu cāndaki (258a/5).

-gII II. tekil şahıs emir eki: Hikāyāt'da kelimenin kökü ne olursa olsun daima ince ünlülü olarak kullanılmıştır. èylegil (87a/10); söylegil (87a/10); toylagıl (87b/6); boylagıl (87b/6).

Bugün uyuma girmeyen “dahi” kelimesi metinde uyuma baēlı olarak kullanılmıştır. daḥı (1b/3), (43a/2).

2. 2. 1. 2. Küçük Ünlü Uyumu

Dudak uyumuna düzlük-yuvarlaklık (küçük ünlü uyumu) da denilebilir. Orta Osmanlıca denilen dönemde hızlı bir şekilde gelişmeye başladığı tahminleri doğrudur.¹⁷ Hikāyāt metninde dudak uyumu henüz tamamlanmış değildir. Uyuma aykırılıklar dikkat çekici ölçüdedir. Bu aykırılıklar sözcük kök ve gövdelerindeki aykırılıklar ve eklerde aykırılıklar olmak üzere ayrı başlıklar altında incelenmiştir:

2. 2. 1. 2. 1. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Uyum Dışılık

Metne bakıldığında yuvarlaklaşma eğilimi genellikle sözcük kök ve gövdelerinin ikinci hece ünlülerinde görülmektedir.

2. 2. 1. 2. 1. 1. Sözcük Köklerindeki Yuvarlaklık

incüyem (3b/2); aēuz açdım (80b/2); azuēasız (8a/7); karşına (37b/4); aēu balı (51a/4); azuēum (7b/10); altun u mālı (10b/1); aru ol- (25b/7); ayurmasun (108b/2); çevürüpsen (236a/9); Şek degüldür (46a/1); fırsatunı (161b/11).

2. 2. 1. 2. 1. 2. Sözcük Gövdelerinde Yuvarlaklık

azēun yola (39a/5); açuē ol- (40b/6); artuēdur (68b/7); ayruē neste (28b/5); delük neste (33a/2); gizlü gence (63b/2); görklü yüzüne (36a/6).

¹⁷ Develi, *a.g.e.*, 49.

2. 2. 1. 2. 1. 3. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Düzleşme

görünmez (56b/9); bulunmaz (35b/2); çağırur (28a/6); çürimezdi (119b/6); çünkü (215a/5).

Metnimizde düzleşme konusunda kurallı bir kullanım söz konusu değildir. Birçok kelimenin ikili kullanımları görülmektedir:

ayır- (5a/4)	ayur- (108b/2)
bulun- (35b/2)	bulun- (6b/11)
çevir- (274b/6)	çevür- (236a/9)
kurıl- (217a/11)	kurul- (61a/5)
tökin- (75b/4)	tökün- (25a/6)

2. 2. 1. 3. Eklerde Ünlü Uyumları

XVII. yüzyıla ait olan Hikâyât metninde o dönemin bir özelliği olarak bazı eklerin uyuma girmediği görülmektedir. Bu ekleri metin içinde ağırlıklı kullanımlarına göre şu şekilde inceleyebiliriz:

2. 2. 1. 3. 1. Düz Ünlü ile Kullanılan Ekler

-k > g Fiilden İsim Türetme Eki. yumşaq (2b/10)

- dI: Görülen Geçmiş Zaman III. Tekil ve III. Çoğul Kişiler.

bî-nişân oldı (4b/11); aldadı (7b/9); mât oldılar (12b/8); dolandılar (30a/2).

+I/ -sI: 3. Tekil Kişi İyelik Eki.

Ekin ünlüsü dayıma düzdür. cismini (30a/6); kalbinde (30a/7); vuşlat demine (89a/2); döst cemâlini (89a/11); zıkr-i müdâm kapusını (87b/7); onların liqâ'sını (90a/3).

+IcAğ: Ulaç Eki.

atlanıcağ (141a/5); bahıcağ (141b/9); kırtulıcağ (34a/10).

+çI: İsimden İsim Yapma Eki.

yalançı tabīb (282a/2); avçı (284a/7); fetvāçıyam (289b/11).

-IncA: Ulaç Eki.

terk olmayınca (155b/2); vaqt olunca (215b/11); göz açınca (293b/12); doynca (15b/2); şubh olunca (138b/9).

+Ilğ: İsimden İsim Türetme Eki.

ululıgın (96b/12); zārılıgum (105b/2); peşimānlık (120a/1); sağlığa (120a/2)
Metinde birkaç yerde yuvarlak ünlü ile kullanıldığı görülmektedir. kılluk (162a/12); muştuluk (74b/6); şūhluk (84a/3).

-mAdIn: Ulaç Eki.

gezmedin (25a/12); derde düşmedin (64b/9).

-mIş: Ortaç Eki.

cümle yaradılmışca (106b/1); yaradılmış (130a/3); yaradılmışda (167b/4).

-mIş: Anlatılan Geçmiş Zaman Eki.

Hikāyāt metninde en sık kullanılan zaman eki olarak geçmektedir. nefse uymışsan (104a/11); menzil étmiş (104b/8); gül olmuşsam (105b/7).

-gİl: II. Tekil Şahıs Emir Eki.

Orhun Türkçesinden günümüze kadar gelen ikinci şahıs –gıl, -gil emir eki, aşağı yukarı bütün Türk lehçe ve ağızlarında kendisini muhafaza etmekle kalmamış, özellikle Azeri yazı dilinde ve ağızlarında türlü şekilleriyle geniş gelişme alanı bulmuştur. Bu ek Azeri şiirine güzellik dahi katmıştır. Başlangıçta klasik Azeri edebiyatında tıpkı öbür Türk Edebiyatlarında olduğu gibi –gıl, -gil eki ağır basmakla beraber yavaş yavaş genişleyerek –gilen, -gilen; -gınan, ginen şekillerini de almıştır.

Klasik Azeri edebiyatı tümüyle bu şekilleri benimsemiştir.¹⁸ gizlegil (69a/3); hayāsız olmagıl (77a/2); mi' rāc ēylegil (77b/11); söylegil (87a/10).

-I: Belirtme Hali.

Bu ek metnimizde genellikle düz ünlü ile kullanılmıştır. derdümi (73b/5); gözümi (176b/6); Yalnız bir yerde yuvarlak ünlülü yazım söz konusudur. 'ömrü (9b/11).

-IcI: Fiilden İsim Yapma Eki.

Hikāyāt metninde dayıma dar ünlü ile kullanılmıştır. cān alıcı (275b/5); yuyıcıdır (38b/8).

-I: Fiilden Fiil Yapma Eki.

Bu ekin kullanımıyla ilgili bir kuraldan söz edilemez. Aynı kelimenin hem dar ünlü hem de geniş ünlüyle kullanımı görülmektedir. tōkildi (75b/8); tōküle (95b/3).

-IsAr: Gelecek Zaman Eki.

baḥısar (199a/11); eyle olısar (42b/12)

-Iş: Fiilden Fiil Yapma Eki.

Bu ekin yardımcı ünlüsü genellikle düzdür.görişüñ (124a/2).

+ kI: Aitlik Eki.

candaki (264b/10); ondaki (277a/6).

-IIA: Vasıta Eki.

Ḥaḫ'ıla (80a/12); ḫanadıla (84a/4); dōstlarıla (91a/11).

¹⁸ Ahmet Caferoğlu, *Türkçemizde Kullanılan -ğil/-gil Emir Eki*, TDAY (Belleten), 1971, 8.

2. 2. 1. 3. 2. Yuvarlak Ünlü ile Kullanılan Ekler

-UbAn: Ulaş Eki.

duruban (245a/10); dutuban (245b/10); erinüben (255b/4); geçüben (257b/12).

+ArÜ: Yer Zarfı Yapma İşlevindeki Yön Gösterme Eki.

içerü (33a/4).

+cUğ: İsimden İsim Türetme Eki.

Azeri Türkçesinde bu ek dayıma c sesi ile kullanılır. Hikâyat metninde sadece iki yerde geçmektedir. kızıcuk (199b/12); ol kızıcuk (200a/1).

-dUk: Ortaç Eki.

Eski Türkçe devresinden beri yuvarlak vokalli olan ek, metnimizde de yuvarlak vokalli kullanılmıştır. oldukdan şonra (124a/11); senüñ dedükün (26b/8); diñledükün (37a/7); dedükün (156b/12).

-dUr/ -dUrUr: Bildirme eki.

Bildirme ekinin sadece d sesi ile yazılması Azeri Türkçesinin bir özelliğidir. Metinde bildirme ekinin hem -dur hem de -durur şekli yer almaktadır. cāndur (21a/1); bañrdur (157a/4); sırdur (158a/3); yoğdur (158b/5); ırağdur (159b/4); yarağdur (159b/4); dudağdurur (166a/11); budurur (160a/3); açılupdurur (169a/10). Birkaç örnekte ekin dar ünlü ile kullanımı görülmektedir. meydır (40a/12), kaçāruñ ucıdır (38b/10).

-dUr: Ettirgen Çatı Eki.

Eski Türkçede ekin -tur-, -tür-, -dur-, -dür- olarak yalnız yuvarlak vokalli şekilleri kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde ise yalnız yuvarlak ve d'li şekilleri kullanılmıştır.¹⁹ Hikâyat metninde sadece d sesi ile kullanımı görülmektedir. bildürgilen (186a/5); güldürgilen (186a/5); yandurup (289b/9).

¹⁹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, 2000, 213.

-dUqça: Zarf Fiil Eki.

Bu ek –duq, -dük partisip ekiyle -ce, -ca eşitlik ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Metinde yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır. geldükçe (34a/4); üleşdürdükçe (64b/8).

+IU: İsimden İsim Yapma Eki.

Yuvarlak ünlülü eklerdendir. Yalnız bir yerde dar ünlü ile kullanıldığı görülmektedir. adlu kişi (215b/9); iki cânlu ‘avretler (119a/3); baqlu qapular (72a/10); baqltu (96a/11); ‘aqlıllısan (38b/11).

-mUr: Fiilden İsim Yapma Eki.

nisân yağmurı (224b/10).

+Uq/ +Iq: 2. Tekil Şahıs İyelik Eki.

‘aqluqa (10a/5); cânuqa (20b/9).

+nUq / +Uq ; +nIq/ +Iq: İlgi Hali Eki.

Metin içinde hem yuvarlak hem düz ünlü ile kullanımı mevcuttur. gözün öñinden (213b/5); ‘Ācizünün zāt-ı pākinden (214b/7); şeyhümün emrile (220a/6); onuñ nuqkı (223b/7).

- U: Fiilden İsim Yapma Eki.

doludur (6b/5); dëyü (209b/1).

-k: Fiilden İsim Yapma Eki.

Azeri Türkçesinin tesiriyle bazı kelimelerde k > h değişimi görülmektedir. açuq (40b/6); açuqdur (93a/10); delük neste (33a/2); ayruq (86a/8); bölük (102a/10).

-Ur: Şimdiki Zaman Eki.

Türkiye Türkçesinde geniş zaman eki olarak kullanılan bu ek Azeri Türkçesinde şimdiki zamanı karşılamaktadır. sevinür (15b/5); görürsen (16a/11); güvenürsen (16b/5).

-Ur: Ettirgen Çatı Eki.

yétürgil (17b/1); ötüre (19b/11); ötürürsen (24b/3)

+Up: Ulaş Eki.

‘ömrin şavurup (25b/3); bir kuş olup (29b/4); tapunupdur (31b/9); uçup (31b/11).

-Up: Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki.

Azeri Türkçesinde öğrenilen geçmiş zamanın 2. tipi –up / -üp eki ile karşılaşılır ve çekimde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır.²⁰ Azeri Türkçesiyle yazılan Hikâyât’da bu kullanıma uygun birçok örnek görülmektedir.

bî-tâb olup (150a/7); âfitâb dolup (150a/7); zârî kılup (2b/2); dolanup (3b/6); bir olup (4a/12); vaşf olup (4b/11); mevcûd olupdur (5b/2); ser-gerdân olup (7b/5); tiryâk olupdur (11a/1); mât olupdurur (11a/5); yâr olupdur (11b/10); çâr-pâ olup (15a/12); âzâd olup (16a/9); baħup (16b/12); nefsi burup (17b/9); oturupdur (116a/7); ‘ayân olupdur (120a/3); hidâyet olmayupdur (122b/5); doğupdur (130a/8); ğalupdur (139a/10).

-sUl: İsimden İsim Yapan Ek.

yohsul (15b/3, 36b/1).

-sUn: Emir Eki.

Azeri Türkçesinde Osmanlı Türkçesinden farklı olarak 3. tekil şahıs emir eki dayıma yuvarlak vokalli olarak kullanılır. Azeri Türkçesinin bu özelliği Eski

²⁰ Ercilasun, *a. g. e.*, 206.

Anadolu Türkçesinden gelmektedir.²¹ daña qalsun (37b/7); şem^ç a-yı ^ç avd olunsun (37b/11); açuq olsun (40b/6).

-gU: Fiilden İsim Yapma Eki.

gözü ol- (46a/6).

-rA / -ArU: Yön Gösterme Eki.

içre (137a/12); dışra (140b/5).

2. 2. 1. 3. 3. Uyuma Giren Ekler

+sIz, /+sUz: İsimden İsim Yapan Olumsuzluk Eki.

Metin içinde hem yuvarlak hem düz ünlü ile kullanımı bulunmaktadır. cânsız (21a/1); yolsız (69b/3); edebsiz (274b/8); susuz (8a/6); onsuz (51a/12); duzsuz (69b/2); ^ç aqılsız (261a/1); aşısız nesne (165a/2); bahâsız her nefes (239a/6); başsız (212a/3).

-nIz, / -nUz: İkinci Çoğul Şahıs İyelik Eki.

Metin içinde hem yuvarlak hem düz ünlü ile kullanımı bulunmaktadır. oğumanız (102b/3); qalbünüz (35b/7).

-In: Fiilden Fiil Yapma Eki.

Hikâyât metninde bu ekin kullanımıyla ilgili bir kuraldan söz edilemez. Hem yuvarlak hem dar ünlü ile kullanımları görülmektedir. Hatta aynı kelimenin hem geniş ünlüyle hem de dar ünlüyle kullanımı bulunmaktadır. bulındı (87b/10); bulunur (45b/10); görünmez (56b/9); görünür (56b/9).

-IIq/ -IUk: İsimden İsim Yapma Eki.

Bu ek kökün ünlüsüne uymaktadır. Hem düz hem de yuvarlak ünlü ile kullanımı bulunmaktadır. ğurbetlik (171a/10); eksüklüküñ (229b/2); melüllük (113b/2).

²¹ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 99.

2. 2. 1. 3. 4. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Olan Ekler

-Um/ -Umuz: İyelik Eki.

Eski Türkçe devresinde eklendiği kelimenin ünlü durumuna göre, her iki uyuma da girebilen bu ekin yardımcı sesi Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır. Bunun sebebi m dudak ünsüzüdür.²² cānum (32a/3); aşlum (37a/2); pōstum (37a/3); tenümden (37a/3). Metnimizde az sayıda düz ünlülü örnekleri bulunmaktadır. efendimüñ suālini (63b/7); dermānım (106b/12).

-IU: İsimden İsim Yapma Eki.

Eski Türkçe’de –liğ, –liğ/ luğ, lüg şeklinde düz ve yuvarlak ünlü taşıyan bu ek Eski Anadolu Türkçesinde sadece –lu, –lü şeklinde yuvarlak ünlülü kullanılmıştır. Ekin sonundaki ğ ve g’ler Batı Türkçesine geçerken düşmüş, bu düşme ise ekin ünlüsünün yuvarlaklaşmasına sebep olmuştur.²³ Hikāyāt metninde bu ek her yerde yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır. gizlü (3a/5); beşer şūretlü hayvān (13a/3).

-dUm: I. Tekil Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki.

Hikāyāt metninde bu ekin yazımında genellikle yuvarlak ünlü, bazı yerlerde ise dar ünlü kullanılmıştır. eline düşdüm (22a/2); girdüm (22a/8); dēdüm (23a/6); ‘uzlete girdim (113a/12); dēdim (115a/8).

-duñ/-dūñ: II. Tekil Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki.

alduñ (38a/4); lāyık olduñ (38b/5).

-dUḡ: I. Çoğul Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki.

Hikāyāt metninde bu ek dayıma yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır. gitdük (22a/9); geldük (87a/3); edā ètdük (123b/1).

-Uz: I. Çoğul Şahıs Bildirme Eki.

nüh kimseyüz (219b/7); nüh kimseyüz (220b/4).

²² Timurtaş, a. g. e., 33.

²³ Muzaffer Akkuş, *Kitab-ı Gunya*, Ankara, 1995, 143.

-Uz: I. Çoğul Şahıs Eki.

Metinde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. getürmişüz (216a/7); taleb ederüz (220a/1); isterüz (220b/3).

-AyUm: I. Tekil I. Şahıs İstek Eki.

Eski Türkçede –ayın, –eyin şeklinde kullanılan ekin Batı Türkçesinde –ayın, –eyin yanında birinci şahıslardaki m tesiri ile –ayım, –eyim şekli de ortaya çıkmıştır. –ayım, –eyim’i bazen –ayum, –eyüm şeklinde görürüz. Yuvarlaklaşmanın ya m tesiri ile ya da başka birinci şahıslara karıştırılmaktan ileri gelen bir yanlışlık, bir imla benzerliğinden ortaya çıktığı düşünülebilir.²⁴ alayum (251a/5); cān kırtarayum (257b/6); şöyleşeyüm (113b/3).

-ğUn: Fiilden İsim Yapma Eki.

azğun yola (39a/5).

-Uŋ / -ŋUz: II. Çoğul Şahıs Emir Eki.

getürüŋüz (200b/4); ütüŋüz (208b/10).

2. 2. 2. SES OLAYLARI (FONETİK HADİSELER)

2. 2. 2. 1. Ses Düşmesi

Başta y sesinin düşmesi genellikle dar vokallerin önünde olur. Bu durumun Türkiye Türkçesinde çok fazla örneği görülmezken Azeri Türkçesinde genişleyerek bu sahanın bir özelliğini oluşturan genel bir kural haline gelmiştir. Gerçekten bugün dar vokalın başında bulunan y’ler Azeri Türkçesinde geniş ölçüde düşürülmektedir.²⁵ Bu düşme sebebiyle ı sesi çok defa i’ye döner.²⁶ Hikâyât metninde Azeri Türkçesinin bu özelliğini yansıtan birçok örnek görmekteyiz.

²⁴ Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, 305.

²⁵ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 91.

²⁶ Komisyon, *a. g.e.*, 1028.

başta

yıl	bin il (18a/3)
yıldırım	ıldırım teg (63b/9)
yılan	ağulu ilan (78b/7)
yuğu	ğaflet uşusın (183b/7)
yüce	ucalar (24b/12)
yüz	üç üz altmış enbiyâ (137b/6)
yüz	onuğ üzi şuyına (183b/2)
yüz	üzer (84a/11)
yël	ilde (68a/1)
yitir	itüresen (42b/6)
yıllık	beş yüz illük yol (94b/8)
yigitlenmek	igitlenür (27b/9)

ortada

Orta hecede dar ünlü düşmektedir. ağzında (69b/2); oğlandır (119a/3); ol yumşaq toprağıla (2b/10); burnunun içi (83b/12); gögsine (29a/12); ayrılmaz (11b/6); bu kızıl beñzüm (24b/5); Muştafa'nun çevresinde (96b/9).

2. 2. 2. 2. Ses Türemesi**Ünsüzlerde h türemesi**

Başta y türemesi gibi h türemesi de Azeri Türkçesinde Osmanlı Türkçesinden daha çok görülür. hayva-ayva. (119b/3) Hikâyât metninde Azeri Türkçesinde bulunan h protezine verebileceğimiz tek örnektir.

Yardımcı Ünsüz Olarak y Ünsüzü:

Hikâyât metninde yardımcı ünsüz olarak y sesinin kullanımı yer yer görülmektedir. büyü (75b/4); ölüm şuyın (79b/2).

Eski Türkçede u ünlüsü ile başlayan kimi sözcükler Eski Anadolu Türkçesi döneminde sözcük başına v getirilerek kullanılmışlardır. Hikâyât'da vurmak ve

urmak şeklinde fiilin her iki kullanımını da bulunmaktadır. vurdı (48b/4); ura (29a/12); urulmaz (11b/6); mihr urula (39b/4).

Metnin geneline bakıldığında urmak şeklinin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

2. 2. 2. 3. Göçüşme

Bazı hallerde kelime içindeki iki sesin yeri değişir. Genel olarak söyleyişi kolaylaştırma yönünde meydana gelen bu değişikliğe göçüşme denir.²⁷ Bu ses olayı Azeri Türkçesinde Osmanlı Türkçesinden daha fazla bulunmaktadır. Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki farklardan birini oluşturur. Göçüşmeye örnek teşkil edecek kelimelerden birkaçı şunlardır: ahlında (91b/1); irelüye (97b/2); kipriküñ (253a/6); eksi (119a/7).

2. 2. 2. 4. İkizleşme

issi (21a/1); elli kişi (121a/2); ammā (114a/3)

2. 2. 2. 5. Ses Değişimleri

ķ > ħ değişmesi

Eski Türkçe devresinden sonra ortaya çıkmış ve Batı Türkçesinin ilk devresi olan Eski Anadolu Türkçesinde, kelime içindeki ve sonundaki birçok k'ler ħ'ya dönmüştür. Azeri ve Osmanlı Türkçesinin ortak ana devresi olan Eski Anadolu Türkçesinde hem ķ hem ħ vardır. Devrenin sonuna doğru Azeri sahasında ħ'lar, Osmanlı sahasında ķ'lar ağır basmıştır. Bu kullanım şeklinde Azeri Türkçesi ħ'yi Osmanlı Türkçesi ķ'yı kullanmayı kural haline getirmiştir. Öyle ki bugün Azeri sahasında kelime içinde ve sonundaki bütün ķ'lar ħ'ya dönmüştür.²⁸ Hikâyât metninde Azeri Türkçesinin bu özelliği birçok örnekte kendini göstermektedir. Metindeki tüm ķ'lar ħ'ya dönüşmemiştir. Aynı sözcüklerin bile hem ķ ile hem de ħ ile kullanımı görülmektedir. yahun oldu (286b/2); baķ (12a/11); baħ (13a/4).

²⁷ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Ankara, 1974, 70.

²⁸ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 92.

ķ > ğ değişmesi

Buğün kelime başında Anadolu ağızlarında görülen bir ses olayıdır.²⁹ Kelime başındaki kalın k sesleri, Azeri Türkçesinde ğ olur.³⁰ ğulağum (105a/5). Azeri Türkçesi sonnda bulunan ķ'ları de çoğu zaman ħ'ye bazen de ğ'ye çevirmiştir. ayağdur (237b/10); irah (271b/12); ayağuğ altına (291a/11).

 > Ő değişmesi

Türkiye Türkçesinde  > Ő değişikliği vardır. Azeri Türkçesinde bu ses olayı daha belirgin olmasına karşın Hikyt metninde sadece bir örnekte geçmektedir. derghını aşdı (202a/10).

b > m değişmesi

Türkçede çok eskiden beri görülen bir ses değişikliğidir. Kelime başındaki bu b > m değişikliği Eski Türkçe döneminden sonra da devam etmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde de bu değişme vardır ve durum karışıktır. Yani aynı kelimelerin başında hem b sesi hem m sesi vardır. İşte bu ikilikten sonra Osmanlı Türkçesinde b sesi, Azeri Türkçesinde m sesi kurallaşmıştır. Öyleki buğn Azeri ve Osmanlı Türkçeleri arasında başlıca fonetik ayrılıklardan biri olmuştur.³¹ Hikyt metninde bu ses olayı ile ilgili tam bir kuraldan söz edilemez. İkili bir kullanım söz konusudur. ben (181b/12); men (184a/3); menlik (37a/2); miğ il (58a/6); yüz bin ķanadıla (84a/4).

b > p değişmesi

Azeri ve Türkiye Türkçesi arasındaki bir ses farkı da kelime başındaki b > p değişikliğidir. Kelime başında bulunan b sesinden bazıları p sesine çevrilir. Hikyt metninde b > p değişiminin iki rneği görülmektedir. pozılmaz (56b/8); pıağ (68b/9).

²⁹ Musa Duman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Değişmeleri*, Ankara, 1995, 95.

³⁰ Komisyon, *a.g.e.*, 1027.

³¹ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 99.

2. 2. 2. 6. Ötümlüleşme

t > d değişmesi

Osmanlı Türkçesinde t'li olan kelimeler Azeri Türkçesinde d'lidir. Bu t > d farkı Eski Anadolu Türkçesinden gelmektedir. Kelime başındaki t'ler Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçerken geniş ölçüde d'ye çevrilmiştir. Bu d'lerin bir kısmı sonra tekrar t'ye dönmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde bir kısım d'lerin tekrar t'ye dönmesinde Osmanlı ve Azeri Türkçelerinde farklı değişmeler olmuş. Birinde t'ye dönen d'ler diğerinde d olarak kalmıştır. Bu yüzden kelime başındaki t > d değişiminde Azeri ve Osmanlı sahalarında bazı farklar ortaya çıkmıştır. Bu durum karışıktır. Bu farklılık biri t diğeri d şeklinde değildir. Azeri Türkçesinde daş, durna, tüş, tök şekillerine karşılık, Osmanlı Türkçesinde taş, turna, düş-, dök- şekilleri kullanılmaktadır.³² Eski Anadolu Türkçesinde en sık görülen ses değişimidir. Hikâyât metinde de bu ses değişikliği sıkça görülmektedir. Kurallı bir kullanımdan söz edilemez. Bu değişim her sözcükte olmamıştır. Metnimizde aynı sözcüğün hem t sesi hem de d sesi kullanılarak yazıldığı görülmektedir. toğru yoldan (5a/4); toptoludur (49b/2); töküle (95b/3); töker (100b/6); dutdılar (102a/9); dutmayupdur (104a/1).

Başta:

dad olsun (69b/2); mizāna dartam (36b/9); daranur (26a/11); daşlagıl (189b/7); daşar (18b/12).

İçte:

arıdur (155a/3); yaradan (286b/10); yaradılmışa (294a/2); başdan (294a/7); unudanı (1b/5).

Sonda:

ķurd (22a/6); ögüd olsun (35a/1).

İkili kullanımları:

tat- (69b/6) dad- (103a/7)
tağıla (3a/11) Tūr dağı (77a/4)

³² a.g.e., 103.

taşa (29b/12) daşa (21b/8)
bozar (224a/2) pozan (273b/11)

ķ > ğ

Bu ses olayına son seste ķ sesinin ötümlüleşmesi denir. Ötümsüz ünsüz ile biten bir sözcüğün üzerine ünlüyle başlayan bir ek geldiği zaman sözcük sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleşir. Metinde bu kuralın örnekleri görülmektedir. yaprağı (119b/9); toprağa (125b/11); ağdan (15b/6); bu varlığda (158b/5).

ç > c

İçte: Sözcükler herhangi bir çekim ya da yapım eki aldıklarında içte kullanılan ç sesi c sesine dönüşür. avucundan (10b/5); zülfün ucın (26b/12).

Sonda: Metinde Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak, sonda c sesinin kullanımına ait örnekler bulunmaktadır. Ağac (97a/3).

2. 2. 2. 7. Ötümsüzleşme

p > b

Başta:

Bugün Türkiye Türkçesinde ötümlüleşmiş olan ön sesteki b'lerin metinde ötümlülüğünü koruduğu görülmektedir. barmağın (25b/7); bişe (49a/8); bişüben (39b/6). Ayrıca ön seste hem b'li hem de p'li kullanımları görmekteyiz.

bişüben (39b/6) pişürürsen (69b/2)
bozulmaz (72b/3) pozar (148a/1)

içte:

cümle ķaba (274a/6)

Eklerde ve Sözcük Sonunda

Ettirgenlik ve bildirme ekindeki –dur ile ayrılma-bulunma eklerindeki d sesi ötümlülüğünü korumuştur. vücūdumdan (149a/7); Hāķ'dan (151b/6); aşıldur

(152a/5); k andurup (152b/4); yoğdur (152b/12), (158b/5); c andur (21a/1); ba rdur (157a/4); sırdur (158a/3); irak dur (159b/4); yara dur (159b/4); dudak durur (166a/11); budurur (166b/5); a ılıpdurur (169a/10); ögdürür (86b/10); öldüre (199b/4).

2. 2. 2. 8. Sızıcılıasma

Metnimizde sızıcılıaşmanın çok fazla bir  rneği yoktur. tağı-dağı-dağı (1b/3) metinde geçen yok kelimesinde de tam bir sızıcılıaşmadan bahsedilemez. Metnin bazı yerlerinde yo  şeklinde bazı yerlerinde ise yo  şeklinde ikili bir kullanım görülmektedir. yo  (19b/9); (25b/3); (35a/9); yo  (29a/3); (30a/9); (30b/7).

2. 3. YAPI BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

2. 3. 1. TÜRETME EKLERİ

2. 3. 1. 1. İsimden İsim Türetme Ekleri

+An: Bugün i lekliğini yitirmiş olan bu ek Azeri Türkçesinde kalıpla mı  olarak bazı kelimelerde görülür. oğlan idi (119a/4); oğlandur (119a/3); erenden (118a/3).

+Ak: Organ adlarında görülür. yanağları (28b/8).

+ArU: Y n bildiren adlar yapar. c andan içerü (33a/4); içerü (49b/12); içerüye (97a/11).

+cUk: Küçültme anlamı katarak yeni adlar türetir. Azeri Türkçesinde i lek bir ek değildir. ol k zucuk (200a/1) metnimizde tek  rneği bulunmaktadır.

+ A: Esas itibari ile eşitlik, benzerlik ve karşılaştırma fonksiyonunda bir isim çekim eki olan bu ek zamanla yapım ekine de d n  m  t r. Yapım eki olarak sıfat,

zarf ve isimler türetir. Azeri Türkçesinde yapım eki olarak küçültme, karşılaştırma fonksiyonunda işlek olarak kullanılır.³³ bağçe (3a/9); bağçenüñ gülünü (181a/7).

+çI/ +çU: Azeri Türkçesinin en işlek eklerinden biridir. Ek ünsüz uyumuna girmez. Damak ve dudak uyumuna bağlı olarak dört şekli kullanılır. Asıl fonksiyon olarak, bir nesneyi, bir işi veya bir sanatı kendisine meslek veya uğraşı olarak seçmiş olan şahısları gösteren isimler türetir.³⁴ da' vāçı (130b/5); avçı (23b/11); carçı (82b/11).

+dAş: Ortaklık, beraberlik bildiren isim ve sıfatlar türetir. yoldaş (200b/3); yoldaşlaruma (215b/8); arkadaşlara (236a/7), (221b/3).

+dA: Zaman bildiren adlara gelerek zaman zarfı yapar. günde (22b/8).

+In: Adlardan zarf yapar. haşre degin (23a/3); daña degin (57a/11); gönlek tegi (30b/3).

+IIğ/+IUğ: Azeri Türkçesinde işlek olarak kullanılan bir ektir. +lik ekinin kalın şekilleri k sesi ile değil g sesi iledir.³⁵ Metinde genel olarak Arapça ve Farsça kelimelere eklenmiş hali görülmektedir. fenâlık maķâmın (33b/11); firķâtlığa (242a/9); ğariplige düş- (174a/8); ayrulık (124a/6); bitiligüm (57b/3).

+rAk: Karşılaştırma anlamlı adlar türetir. tēzrek (8a/11).

+sUz: Azeri Türkçesinde kullanılan işlek bir ektir. Metnimizde hem düz hem yuvarlak ünlüyle yazımı mevcuttur. susuz (8a/6); onsuz (51a/12); duzsuz āşı (69b/2) edebsiz (69b/7).

³³ Ercilasun, *a. g. e.*, 183.

³⁴ Timurtaş, *a. g. e.*, 11.

³⁵ Komisyon, *a. g. e.*, 1028.

+IU: Adlardan sıfat yapar. Azeri Türkçesinde işlek olarak kullanılan eklerden biridir. bağılu kapular (72a/10); Hasan adlı kişi (215b/9); bahtlı (255a/12); gizli (3a/5).

+cUk: Küçültme eki görevinde bir ektir. kızıcıuk (200a/1).

+dUz: İşlek olmayan eklerden biridir. gündüz (291b/2).

+sUl: yoğsul (15b/3).

2. 3. 1. 2. İsimden Fiil Türetme Ekleri

+A: İşlev olarak yapma bildiren geçişli fiiller, olma bildiren geçişsiz fiiller türeten bir ektir.³⁶ uzanup (18a/10); kanasan (222b/9); oyun oynar (21b/9).

+(A)l-, +l-: Sıfatlara gelerek olma bildiren ekler fiiller türetir. sağalmaz ol- (293a/5).

+(A)r: Daha çok renk isimlerinden fiil yapmakta kullanılır.³⁷ gögerdi (101b/9).

+IA: işleye (108b/6); avlar (163b/5); söyleye (243a/6); bağışladım (179a/1); bağlamadı (38a/8); konağladılar (102a/10).

+IAn: atlanacak (141a/5); atlandı (63b/1); bağlanupdur (32b/9); birlendi (36a/9).

+(U) k: “Oluş” bildiren geçişsiz fiiller türetir. gözükdi (102b/1); açuk ol- (40b/6).

+sA: avsayupdur (28a/4).

³⁶ Ercilasun, *a. g. e.*, 190.

³⁷ Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, 182.

2. 3. 1. 3. Fiilden İsim Türetme Ekleri

-A/-U/-I: Azeri Türkçesinde kullanılan işlek bir ektir. ayrı gör- (42b/9); o yüzden ğayrı bilü (56a/1); ğorğular (102b/1).

-İĝ/ -Ik, -ĝ/ -k: Farklı fonksiyonlarda kullanılan işlek bir ektir. ğarığat biligi (81a/5).

-mAĝ/ -mAk: baĝmaĝ için (66b/10).

-Aĝ /-Ak: döşegüne (32b/8); mübârek duraĝuĝ (83b/9); ğonaĝa (215b/4).

-mA: Aslında bir isim fiil ekidir. Kalıcı isim ve sıfatlarda türetir. durma yeri (42a/8).

-cAk: emcekünden asıl- (95b/11).

-(U)m: Azeri Türkçesinde kullanılan işlek eklerden biridir. Bir fiilin belirttiĝi işi yapan ve bu işle ilgili sonucu gösteren bir ektir. ölüm (36a/4).

-g(U)/ -ĝ(U)/ -k(U): Somut ve soyut isimler türeten işlek bir ektir. sevgüm (100a/2); sevgülü (91a/10).

-An: ol érenden (5a/4); eşidenler (63a/3).

-IcI: vaşl édici (171a/1); yuyıcıdur (38b/8); alıcısı (49b/2).

-Iş: Bu ek hareket ve iş isimleri yapar. baĝışda (18b/3).

-n:tütün (95b/5).

-z: İşlek olmayan bir ektir. gözin (95b/9).

2. 3. 1. 4. Fiilden Fiil Türetme Ekleri

-ed: düzedüpdür (144a/4); düzedüp (147b/3).

-I, -II, / -Ul: Azeri Türkçesinde kullanılan işlek eklerden biridir. Genelde edilgen fiiller türetir. Ekin aynı zamanda geçissiz fiiler türetme görevi de vardır. albler durıldı (87b/11); urıldı (196b/5); uruldu (196b/5).

-n, -In/ -Un: Ekin asıl görevi, genellikle geçişli fiillerden olma ve bazen de yapma bildiren dönüşlü fiiler türetmektir. Ayrıca edilgenlik işlevi de vardır.³⁸ buluna (241a/12); görünür (281b/8).

-Iş / -Uş: Fiilin gerçek anlamı değişmeden yapılan işin tarzını bildirir. bilişe (20a/9); erişdi (8b/10).

-t, -It / -Ut: Geçişli ve geçissiz fiil kök ve gövdelerinden ettirgenlik fiileri kuran işlek bir ektir. özin çüride (259b/7); özün dağıdma (55b/12).

-Ar: Bazı geçissiz fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgenlik ekidir. ęafleti gider (97a/3); opar (78a/6).

-gUr: Bu ek de faktitif eklerinden biridir. Eski Türkçede işlek olarak kullanılırdı. Batı Türkçesine geçerken baştaki g sesi düşmüştür.³⁹ Metnimizde sadece iki örneği mevcuttur. dirgürür (90a/8); irgürdür (87b/1).

-Ur: bitürür (128b/7); arturayuz (218b/1); uçurur (67b/11).

-dUr ; -tUr: döndürür (135a/8); yandura (153a/7); bildürgilen (186a/5).

³⁸ Ercilasun, *a. g. e.*, 192.

³⁹ Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, 214.

-der /-ter: gönderür (188a/7); göstereyüm (190b/9).

-mA: uymadılar (214b/10); görmeyeler (217a/5).

2. 3. 2. ÇATI EKLERİ

Çalışma konumuzu oluşturan metinde çatı ekleri incelendi. Türkiye Türkçesinden farklı olarak sadece –üz ekinin kullanıldığı görüldü.

Etken Çatı Eki: gördi (74b/6); geldi (74b/6).

Edilgen Çatı Eki: -n- eki: bulundu (12a/7); bulındı (87b/10). -l- eki: yağılmış (151a/5).

Ettirgen Çatı Eki : -ur- eki: arturdu (2b/5); getirür (139a/6); yetürür (139a/6). -dur- eki: ögdürür (86b/10); öldüre (199b/4); oldurdu (10b/10); doldurur (27b/8); yandurur (65a/11). -t- eki: eritmez (69a/12); uzadmış (25a/7). -üz- eki: ütüzesen (262b/3). -ar- eki: çıkar (120b/7); giderür (90a/9).

Dönüslü Çatı Eki: -l- eki: düzildi (12a/1). -n- eki: buluna (152a/6); sürünüben (156a/8).

İşteş Çatı Eki: bilişdi (11b/9).

2. 3. 3. AD DURUM EKLERİ

2. 3. 3. 1. Yönelme Durumu

+A: cihāna (15a/1); cāna (15b/8); ‘ışk odına (18a/6); birlik maḳāmına (19a/10); ehl-i Hāḳ meydānına (19b/6); ‘Adem deryāsına (158b/1).

Metinde Türkiye Türkçesinden farklı olarak Azeri Türkçesinde kullanılan saru edatı yer almaktadır. kevn saruya (92b/11); Hâk şaruya (142b/3).

2. 3. 3. 2. Bulunma Durumu

+dA: Günümüz Türkiye Türkçesiyle aynı kullanıma sahiptir. bu yolda (158b/3); bu varlığda (158b/5); dört yanında (192a/6).

2. 3. 3. 3. Ayrılma Durumu

Metinde ayrılma durumu +dan eki ile karşılanır. Azeri Türkçesinde ekler t sesi ile değil d sesi ile başladığı için bulunma ve ayrılma hallerinin t'li şekilleri yoktur. Sadece d'li şekilleri vardır.⁴⁰ andan (192b/7); deryādan (193b/2); enbiyādan (194a/4) evliyādan (194a/4).

2. 3. 3. 4. Belirtme Durumu

+I, +n, +nI biçimlerinde kullanılmıştır. Eski Türkçede zamirlerden sonra gelen belirtme eki olan -nı, -ni Batı Türkçesinde bugün Azeri sahasında ünlüyle biten isimlerden sonra kullanılmaktadır.⁴¹ kızını (127a/2); senden ğayrını (274b/4); bu eşyānı (273b/11).

+n: 3. kisi iyelik ekleri üzerine gelir. İyelik eklerinden sonra gelen n belirtme eki de Azeri Türkçesinde kullanılmaktadır.⁴² Azeri Türkçesiyle yazılan metinde bu kullanımın örnekleri bulunmaktadır. meyın (253b/4); cānın (259a/11); 'işyān dükkānın (271b/10); dürr dükkānın (278a/5); cānın vèren (278a/6); yamanın (14a/4).

+ı: devrānı (259b/2); her işi (1b/1); şānı (275b/12); küfr ü imānı (276b/6).

⁴⁰ Komisyon, *a. g. e.*, 1028.

⁴¹ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı II, İndeks-Gramer*, Ankara 1991, 449.

⁴² Ergin, *Azeri Türkçesi*, 109.

2. 3. 3. 5. İlgi Durumu

+nİŋ / +nUŋ : Bu ekte kurallı bir kullanım söz konusu değildir. Hem dar ünlülerle hem de geniş ünlülerle kullanıldığı görülmektedir. Hâk seveniŋ işi (191a/4); Hâk' a tekye eyleyenüŋ üni (51a/2); ol kişinüŋ hükmi (42b/3).

+İŋ /+ Uŋ : ay u günüŋ tülü' iyam (36b/11); denüzlerüŋ cevheriyem (36b/11); senüŋ süret-i hūbuŋ (51b/4); senüŋ boyuŋ (53b/12).

2. 3. 3. 6. Eşitlik Durumu

+cA: munca (34b/7); munca zūlm u zālim (228a/10).

2. 3. 3. 7. Araç Durumu

Adların araç durumu eylemin hangi araçla işlendiğini, kiminle işlendiğini, nasıl ya da hangi şartlar altında ve ne zaman işlendiğini gösterir.⁴³

+(y) IA : Türkiye Türkçesinde olduğu gibi 'ile' edatının ekleşmesinden oluşturulan kullanım şekli görülmektedir. bir cemā' atılan (195a/1); öz nūrılan (197a/5); luŋ u cūdıla (207b/7); 'ışkıla (1b/3); ol yumşaq toprağıla (2b/10); tağıla (3a/11); o sīmürgıla (3b/1); ayıla (3b/6); Hâk' ıla (11b/3); āhıla (62a/9).

+In: kadehlerin iĉen (18a/3).

+IA: cānla (132a/3); bādla (135a/11).

+IA+n: dostlarılan (199b/8); pīrümün ruḥşatılan (201b/12); 'ışkılan (134a/4); zātılan (140a/8); onuñılan (268b/9).

+IIAn: göz ilen (18a/4); pīr ilen (24a/11).

+IIA: dīn ile (24b/2); dōstı ile (29a/12).

⁴³ Tekin, *a.g.e.*, 16.

Çoğul Eki: Azeri Türkçesinde çokluk eki +lardır. Kalınlık incelik uyumuna uyar. yahşılara (2b/6); kamu ʿ älemler (3a/6); bu yerler (3a/8).

2. 3. 4. İSİMLERDE SORU

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi soru edatı mı, mi / mu, mü eki ile karşılanmıştır.

Soru ekinin fiillerde kullanılışı Azeri Türkçesinde Türkiye Türkçesinden çok farklıdır. Türkiye Türkçesinde görülen geçmiş zaman, şart ve emir çekimlerinde soru eki dayıma sondadır: geldim mi, gelsem mi, geleyim mi örneklerinde olduğu gibi. Diğer çekimlerde ise Türkiye Türkçesinde şahıs ekinin önüne getirilir: geliyor muyum, gelmiş miyim, gelmeli miyim örneklerinde olduğu gibi. İşte Azeri Türkçesinde bu yoktur. Azeri Türkçesinde bütün çekimlerde soru eki sona getirilir: gelerem mi, gelirem mi, geleceğim mi örneklerinde olduğu gibi.⁴⁴ Hikâyât metninde bu kullanımın örneklerini görmekteyiz. erişem mi (126b/8); almağ mı olur (51a/8); avadan étmağ mi olur (49b/3); bağmağ mı olur (50b/6).

2. 3. 5. ÜNVAN İSİMLERİ

Azericenin etkisi metinde kullanılan ünvan adlarında da kendini göstermektedir. atı misk n görüpdür m r-z mızı (52b/7) beytinde kullanılan m r-z  Azericede sıklıkla kullanılan bir  nv ndır.

İsim Çekimi: I., II. tekil ve I. çoğul şahıslarda ekler farklıdır. I. tekil şahısta – am eki, II. tekil şahısta -san eki, I. çoğul şahısta -ıg (-ık, -ug, - k) eki kullanılır.⁴⁵

2. 3. 6. İYELİK EKLERİ

I. Tekil Kişi İyelik Eki: Bu ekin metinde hem geniş ünlülerle hem de dar ünlülerle kullanımı bulunmaktadır. Bazı yerlerde u sesini vermek için vav harfi

⁴⁴ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 219.

⁴⁵ Komisyon, *a. g.e.*, 1028.

kullanılmıştır. özümü (2a/3, 8); sözümi (2a/8); bazı yerlerde ise vav harfini kullanmadan birinci tekil iyelik eki oluşturulmuştur. Allāh'um (253b/1); cānum (253b/3); sergüzeştüm (1b/9); özümü (2a/3); hālümdür (2a/5); gözimde (133b/1); özimden (177b/11).

II. Tekil Kişi İyelik Eki: +η, +Uη / +Iη

senün şefā'atün (268b/5); senün yüzün (297a/12); senün dürrün (294a/3) gözlerün (24b/10); nuruña (298b/5); sırrıñı (59b/11).

III. Tekil Kişi İyelik Eki: +I, +sI

Hağ yolında (137b/10); Hağ nurından (18a/10); gönül şehrin (34a/9); her nefesün şükrin (34b/2); özlerin (35b/8); sırātuñ köprisiyem (36b/9); deñüzlerün cevheriyem (36b/11); dīn eri (37a/8).

I. Çoğul Kişi İyelik Eki: +mUz/ +mIz

mağşūdumuz (23a/11); 'aqlumuz (24a/2); güvāhumuz (31a/3); şüfremüz içinde (201a/10); cesedümüz (213a/2).

II. Çoğul Kişi İyelik Eki: +ηUz/ +ηIz

üstünüze (43b/1); abdünüzem (68a/3); Hağğ'uñuza (219b/7); dergāhuñuzda (220b/3); piriñiz (192b/6).

III. Çoğul Kişi İyelik Eki: +IArI

miskīn 'Ācizī sözleri (35a/1); onuñ sözlerine (35a/4); gözleri (154a/4); cümlelerün tīmārları (185b/1); ehl-i mezāruñ rüñları (195a/7); nūruları (269a/5); hayāsızları (272a/6).

Hikāyāt metninde Türkiye Türkçesinden I. tekil ve I. çoğul kişi ekinin bazı yerlerde m sesiyle değil de n sesiyle karşılandığı görülmektedir. bilmen vañan terkin eder (176a/7); Siz bizüm sözümüze ħalman 'aceb (220a/1).

2. 3. 7. ZAMİRLER

Şahıs zamirlerinden sadece ben farklıdır. Azeri Türkçesinde mendir.⁴⁶

2. 3. 7. 1. Kişi Zamirleri

Birinci tekil kişi için ben yerine men şeklindeki kullanım Azeri lehçesinin bir özelliği olarak görülmektedir. Metnin geneline bakıldığında men kişi zamirinin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. benden (4a/3); beni (26a/4); men (26b/1); mensiz (28a/7) senden (249a/9); anlar (31b/7); bizüm (31b/10); ol (63b/5).

2. 3. 7. 2. Dönüşlülük Zamiri

Azeri Türkçesinde dönüşlülük zamiri olarak kendi yerine öz ve dönüşlülük zamiri olarak özün iyelik şekilleri kullanılır. Eskiden hem kendi hem de öz kelimeleri kullanılırdı. Sonradan Osmanlı Türkçesi kendi'yi Azeri Türkçesi de öz'ü tercih etmiştir. Öz kelimesi Azeri lehçesinin zamirlere yansımış en belirgin örneği olarak bu metinde sıkça yer almıştır. Bunun yanı sıra kendü kelimesi de sıkça kullanılmıştır. Hikâyât metninin hem Osmanlı Türkçesinin hem de Azeri Türkçesinin özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

özümü ma' lüm éder (2a/3); özün teslîm éyle (57b/6); özün bilesen (14a/10); kendüsiz (32a/4); kendü (43b/11); kendü fenâsını (63b/4); kendüsi (64b/3); kendünün yüzün (85b/6).

2. 3. 7. 3. İşaret Zamirleri

bunı (4a/3); bular (50a/6); buları (53a/2), (100a/10), (109b/2); bular (119b/10); anuñ (47b/8); anlara (119b/12); budur (192b/5); bunı (193a/1); bunlar (193a/1); hemîn (2b/12), (27a/11).

⁴⁶ a. g. e., 1029.

Hikāyāt metninde Azeri Türkçesinin özelliği olarak o zamiri hal ya da çoğul ekini alınca zamir n'si kullanılmıyor. olar (31b/7), (47a/4); olaruñ şâhıdur (42a/7); olaruñ rāhıdur (42a/8).

2. 3. 7. 4. Belirsizlik Zamirleri

kimse (21a/1), (97b/5); her biri (198b/8); her kişi (201b/4); hiç kimsene (43b/6); kamusu (195a/8); çoğları (246a/3); her kim (3a/2); bir birinden (35a/10); ibn-i f. (18a/9); f. filāna dolan- (25b/3); falān filānını (67b/2); hamı (42b/1); ba'zı (25a/12).

2. 3. 7. 5. Soru Zamirleri

nedür (7a/2); neyem (7b/4); ne (7b/8).

2. 3. 8. SIFATLAR

2. 3. 8. 1. Niteleme Sıfatları

Niteleme sıfatlarının kullanımında Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanım görülmemektedir.

2. 3. 8. 2. İşaret Sıfatları

Bu, şu, ol ve şol'dur. Türkiye Türkçesinden farklı olarak ol ve şol işaret sıfatları kullanılmıştır. ol Aḥmed'e (31a/1); şol kimseler (31a/9).

2. 3. 8. 3. Belirsizlik Sıfatları

bir dem (32a/2); her günü (32a/10); degme 'arif (171a/10); munca luḥf (227a/9); cümle yola (234a/1); kamu bī'atların (269a/3); çoğ kimse (55b/6); hamı (42b/1).

2. 3. 8. 4. Soru Sıfatları

ne seyrdür (58b/10).

2. 3. 9. ZARFLAR

2. 3. 9. 1. Zaman Zarfları

Azeri Türkçesinde ne vakt, haçan “ne zaman” ne vaktndan, ne vatka gadar sorularından birine cevap verir.⁴⁷

Hikâyât metninde, Azeri Türkçesinin zaman zarfları olarak hemîşe “dayima” (33a/10), (57a/1), (60a/3); indi “şimdi” (14b/3); sonra “sonra” (2a/8), (46b/9); şabâh “sabah” her şabâhı (64b/11); dün “gece” dündür (40a/4); dâyimâ “devamlı” (15a/7), (15b/3), (18a/4); gününj dâyimâsı (54a/7); gündüz “gündüz” (36b/4); gèce gündüz (57a/10); gèce gündüzler (46b/2); seher seher “tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit” (261a/3); henüz “şimdiye kadar” (15b/2); evvel (53b/11); dem-be-dem (77b/3) geçmektedir.

2. 3. 9. 2. Yer ve Yön Zarfları

Azeri Türkçesinde hara, harada, hara gadar sorularına cevap verir. Bu zarflar çok fazla değildir.

berü gel (65a/6), (91a/10); topraq üzre (135a/2); cümle maḥlûḳ üzre (136b/1); miḥrâba karşı (137b/7); cemâle karşı (70b/5); daşra düşe (60a/3); irağ (21b/3); aradan (69a/9).

⁴⁷ Ercilasun, *a. g. e.*, 202.

2. 3. 9. 3. Tarz Zarfları

Bu grupta yer alan zarflar hareketin özelliğini, hangi şekilde yapıldığını gösterir. Azeri Türkçesinde neçe, ne halda ve ne tarzda sorularına karşılık verir.

Metinde, dürüstdür (11b/8); yüz-be-yüz öl (19b/7), (47b/9); dest-be-dest ol- (64a/12), (257a/9); şöyle (94b/6); şöyle ki (117b/10); eyle (155b/12); neçe ol- (183b/7); neçe kim (10a/1); hōş yanduran (18a/7); ayru olmadı (35a/6) örnekleri kullanılmıştır.

2. 3. 9. 4. Miktar Zarfları

azdur (35a/5); çoğdur (15b/11); hayli müddet (191a/12), hayli vaqt (215b/11); tamām (30b/1); hadde eriş- (14b/1); key tecelliden (94a/1); kemālüm qatı artdı (111a/6) ; ne qadar (84a/9).

2. 3. 9. 5. Soru Zarfları

Soru bakımından fiillerin anlamını tamamlarlar. neçe bala (40a/2); hānsılar (33a/4); hānsıdur (249a/6); haçan (12b/4), (14b/11); neden (7b/8); ne söz (73a/4); niçün (11a/1); nişün: niçin (76b/6); her kimüñ (33a/9).

2. 3. 10. ZARF YAPMA EKLERİ

Metinde +ca, +la, +n , +ra/+ru ile isimden zarf türetilmiştir. ardınca (58a/7); āhıla (62a/9); mu^c cizin (216a/3); içerü (56a/11); yuħarudur (66b/5).

2. 3. 11. FİİL ÇEKİMİ

Hikāyat birçok küçük hikayenin birleşiminden oluşan bir tasavvuf metnidir. Olaylar bir ve ikinci tekil kişi ağırlıklı anlatılmıştır. Özellikle bazı hikayelerde çok sık bir biçimde I. tekil kişi ekinin kullanıldığı görülmektedir. Görülen geçmiş zaman,

duyulan geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, emir, istek çekimleri metinde yer almaktadır. Eylem çekimleri için örnek verilirken anlatılan çekimin birkaç örneğine de yer verilmiştir.

Metin Azeri Türkçesiyle yazıldığı için Azeri Türkçesinin özelliklerini yansıtan fiil çekimleri özellikle belirtilmiştir.

2. 3. 11. 1. Görülen Geçmiş Zaman

I. Tekil Kişi Eki: Hem yuvarlak hem dar ünlü ile kullanımları görülmektedir. münâcât éyledüm (2b/3); niyyet étdüm (2a/1); gördüm (2a/9); dedüm (2b/4); ağız açdım (80b/2).

II. Tekil Kişi Eki: bildün (10b/10); geldün (159b/3).

III. Tekil Kişi Eki: Bu ek vokal uyumu dışında kalmaktadır. Görülen geçmiş zaman ekinin ünsüz harfi de Azeri Türkçesinde d olup t'li şekli yoktur.⁴⁸ düşdi (7b/10); eşiddi (101a/9); geldi (101b/9).

I. Çoğul Kişi Eki: gördüh (195a/9); olduğ (195a/2); gördük (196b/3); du'ā kılduk (220a/7).

II. Çoğul Kişi Eki: bildühüz (220a/11); nüzül éyledühüz (235a/1).

III. Çoğul Kişi Eki: eşiddiler (192b/10); geldiler (101b/6); gitdiler (64a/6); gezdiler (91a/12).

Olumsuzu

I. Tekil Kişi Eki: söyleşmedüm (178a/7); bilmedüm (125b/7).

II. Tekil Kişi Eki: bilmedüh (68a/9); demedüh (70a/8).

III. Tekil Kişi Eki: bilmedi (79b/8); eglenmedi (96b/2).

I. Çoğul Kişi Eki şunmaduh (99b/7).

III. Çoğul Kişi Eki: aınmadılar (100b/10); tã'at kılmadılar (104b/7); aldanmadılar (214b/10).

⁴⁸ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 115.

2. 3. 11. 2. Duyulan Geçmiş Zaman

I. Tekil Kişi Eki: Bazı yerlerde dar ünlü kullanılmıştır. mişl-i sebîl olmuşam (2b/7); gelmişem (103a/9); delü olmuşam (26b/9).

II. Tekil Kişi Eki: uymışsan (104a/11); kalmışsan (158b/4); yād olmuşsan (159b/12).

III. Tekil Kişi Eki: bulmuş (160b/4); yememiş (162b/11); vuşlat olmuş (163a/11); salmış (165b/12).

I. Çoğul Kişi Eki: ğark olmuşuz (208b/1); icāzet almışuz (210b/11).

II. Çoğul Kişi Eki: taleb kılmışsınız (210b/9).

III. Çoğul Kişi Eki: çengäle urmuşlar (211b/2); cem^c olmuşlar (217b/1); hayrān olmuşlar (275a/11); daña kalmışlar (4a/3).

Olumsuz

1. Tekil Kişi Eki: kalmamışam (133a/3).

2. Tekil Kişi Eki: bulmamışsan (158a/11); tanımamışsan (10a/1).

3. Tekil Kişi Eki: kalmamış (218a/1).

Azeri Türkçesinde duyulan geçmiş zamanın 2. tipi –up /-üp eki ile karşlanır ve çekimde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Ancak, teklik çokluk 1. şahıslar bu eki almaz.

Bu Eski Anadolu Türkçesine dayanan bir Azeri özelliğdir. –up, -üp ulaç ekinin çekimli fiil olarak kullanılması eski bir birleşik çekimden kalmış bir durumdur. Eski Türkçede isim fiilinin -turur şekli ulaçlara getirilerek bilip turur men gibi birleşik çekimler yapılyordu. Anlamı da geçmiş zamana uygundu. İşte bu birleşik çekimden zamanla turur yardımcı fiili düşünce ulaç tek başına öğrenilen geçmiş zaman fonksiyonu gören bir çekimli fiil gibi kalmıştır.⁴⁹ Hikāyāt metninde bu kullanımın sadece II. ve III. tekil kişi örnekleri bulunmaktadır.

II. Tekil Kişi Eki: olupsan (267a/8); kılıpsan (58a/3).

⁴⁹ a. g. e., 123.

III. Tekil Kişi Eki: sulţān olupdur (61a/4); doğupdur (62a/6).

Azeri Türkçesinde -miş ve -up ekleriyle yapılan bu çekimler bizdeki gibi sadece -miş anlamı vermezler. Bunlar yerine göre, bilinen geçmiş zaman manası da verir.⁵⁰

2. 3. 11. 3. Geniş Zaman

Azeri Türkçesi gramerlerinde belirsiz gelecek zaman olarak ifade edilen bu kip -(y)Ar eki ile karşılanır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak geniş zaman eki sadece -Ar şeklindedir ve Türkiye Türkçesindeki -Ir/ -Ur ve -r ekleri, Azeri Türkçesinde geniş zamanı karşılamaz. Ancak Türkiye Türkçesinde geniş zamanı ifade eden -Ir/-Ur eki, Azeri Türkçesinde şimdiki zaman eki olarak kullanılır.⁵¹

I. Tekil Kişi Eki: gülerem (62b/2); kırbān éderem (71b/7).

II. Tekil Kişi Eki: gezersen (71b/8); içersen (104b/4).

III. Tekil Kişi Eki: gezer (106a/6); girer (106a/6).

II. Çoğul Kişi Eki: çekersiz (69a/12); gezersiz (109a/9).

III. Çoğul Kişi Eki: saçarlar (194b/6); umarlar (216a/10).

Şahıs zamirlerinin -em şeklinde olması da önemli bir Azeri özelliğidir. Azeri Türkçesiyle Osmanlı Türkçesi arasında belirli ayrılıklardan birini oluşturur.⁵²

Olumsuz Şekli

Azeri Türkçesinde, geniş zaman kipinin olumsuzunda, olumsuzluk eki ile zaman ekinin kaynaşmış biçimi kullanılır. Böylece 1. teklik ve çokluk şahıslar -mAr- eki ile; ikinci, üçüncü teklik ve çokluk şahıslar ise -mAz- eki ile kurulur.⁵³

⁵⁰ Komisyon, *a. g. e.*, 1030.

⁵¹ Ercilasun, *a. g. e.*, 208.

⁵² Ergin, *Azeri Türkçesi*, 125.

⁵³ Ercilasun, *a. g. e.*, 208.

- I. Tekil Kişi Eki: bilmezem (154a/8); bilmenem (256b/4).
- II. Tekil Kişi Eki: bilmezsen (7b/1).
- III. Tekil Kişi Eki: bilmez (10b/3).
- II. Çoğul Kişi Eki: bilmezsiz (120a/2).
- III. Çoğul Kişi Eki: dönmezler (26b/3).

2. 3. 11. 4. Gelecek Zaman

Bu kip –acağ/ -ecek ekiyle karşılanır. Bu haliyle Türkiye Türkçesinden farksızdır.

- I. Tekil Kişi Eki: n’olacağım (7b/8); dutacağım (68b/8).
- II. Tekil Kişi Eki: gideceksen (244b/5); göçeceksen (296a/10).
- III. Tekil Kişi Eki: gelecekdür (149a/11).

Azeri Türkçesinde ikinci bir gelecek zaman çekimi daha vardır. Bu çekim –ası, -esi gelecek zaman partisipine dayanır. Metinde sadece 3. tekil kişi için kullanımı bulunmaktadır.

- III. Tekil Kişi Eki: kırtarası (249b/10).

2. 3. 11. 5. Şimdiki Zaman

(y)Ir/ (y) Ur ekleri kullanılarak oluşturulur.

- I. Tekil Kişi Eki: eşidürem (7b/5); bilürem (270a/12); öğüt vèrürem (56b/1); cānum vèrürem (72a/8).
- II. Tekil Kişi Eki: bilürsen (104b/1); görürsen (131b/11); dönderürsen (132a/2); vèrürsen (252a/6); güvenürsen (16b/5).
- III. Tekil Kişi Eki: eşidür (84a/4); gelür (101b/8); görür (17b/6); vèrür (19a/7).

III. Çoğul Kişi Eki: görürler (16b/7); vèürler (60a/1); yügrüşürler (102a/4); bilürler (22a/5).

Olumsuzu: –mır, -murdur.

Şimdiki Zaman Kipinin -mağda/ -mekde ekli çekimi:

Şimdiki zamanın bu eklerle kullanımı sadece 3. tekil şahıs ekinde görülmektedir. demekdedür (135b/6); ceng ü cidāl étmekdedür (138b/7).

2. 3. 11. 6. İstek Kipi

Azeri Türkçesinde istek kipi –(y) A eki ile karşılanır. Bugünkü Türkiye Türkesi'nin yazı dilinde istek kipinin 1. Şahıs teklik ve çokluk şekilleri, emir kipinin 1. Şahıslarında işletilen ekler ile karşılanırken Azeri Türkçesinde 1. Teklik ve çokluk şahıslarda da –A istek eki kullanılmaktadır.

I. Tekil Kişi Eki: fenā olam (23a/8); yüzin görem (28a/3); bilem (275b/7).

II. Tekil Kişi Eki: nācī olasan (21a/3); hācı olasan (21a/3); göresen (285a/8).

III. Tekil Kişi Eki: hāzır ola (1b/1); gide (1b/1); eşide (117b/7); gele (97b/7).

I. Çoğul Kişi Eki: dutalum (1b/1); maħrem olalum (91a/10); nāzır olağ (199b/5).

III. Çoğul Kişi Eki: yeyeler (168a/7); göreler (217a/6); pervāz édeler (236b/1).

Hikāyāt metninde çokluk 1. şahıs ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan –evüz şekli de yer almaktadır. du' ā éyleyevüz (207a/1); éyleyevüz (207a/2).

Olumsuzu

I. Tekil Kişi Eki: bilmeyem (258a/12).

II. Tekil Kişi Eki: görmeyesen (264b/5).

III. Tekil Kişi Eki: görmeye (262b/4).

III. Çoğul Kişi Eki: görmeyeler (217a/5).

2. 3. 11. 7. Emir Kipi

II. Tekil Kişi Eki: salavât vër (1b/2); eşid (45a/11); gel (101a/11); gelgil (109b/2); yetürgil (17b/1); durmagıl (19b/5); görgil (19b/11); bağışlagıl (21b/5); bilgilen (125a/7).

III. Tekil Kişi Eki: gitsün (29b/5); pervâz eylesün (36a/1).

I. Çoğul Kişi Eki: nâzır olağ (199b/5).

II. Çoğul Kişi Eki: eşidün (1b/5); gelün (101b/7); görün (67a/11).

III. Çoğul Kişi Eki: vërsünler (29b/5); dësünler (79a/1); alsunlar (51b/3).

Olumsuz

II. Tekil Kişi Eki: durmagıl (19b/5); durma (40b/8).

III. Tekil Kişi Eki: girmesün (29a/6); çekmesün (70b/3).

I. Çoğul Kişi Eki: olmayah (63a/5).

II. Çoğul Kişi Eki: eşidün (1b/5); gelün (101b/7); görün (67a/11).

III. Çoğul Kişi Eki: vërsünler (29b/5); dësünler (79a/1); alsunlar (51b/3).

2. 3. 11. 8. Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi gerek, gerekdür, gerek kim, gerek ki sözcükleriyle sağlanmıştır. Genel olarak kullanıma dikkat edildiğinde gerek sözcüğü kim ilgeci ve istek kipinin birlikte kullanılmasıyla oluşturulmuştur. bu yolda gerekdür (8b/5); gerek aşlını fer^c ini bilesen (15b/12); gerek kim bu haberi sen bileydün (16b/3); gerek yahşı yamanı bir bileydün (16b/8); gerek ki seyr edehydün lâ-mekâni (17a/3); gerek sen genc-i pinhâni bulayduñ (17a/6); gerek ki sen dağı eyle olayduñ (17a/4); bileğ gerek (240b/12).

Azeri Türkçesinde gramerde –ası/ -esi ekiyle karşılanan ikinci bir gereklilik kipi mevcuttur. Bu kipin kullamında zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Metinde tek bir örneği bulunmaktadır. yalvarası (249b/8).

2. 3. 11. 9. Şart Kipi

Şart çekimi Türkiye Türkçesinden farksızdır.

I. **Tekil Kişi Eki:** bir bāz olsam (106a/4).

II. **Tekil Kişi Eki:** haberüñ olsa (129a/1).

III. **Tekil Kişi Eki:** āşinā olsa (59b/9); inmemiş olsa (62a/4); ğāfil olsa (122a/1); yandursa (261a/12).

III. **Çoğul Kişi Eki:** pōstumı şoysalar (262b/7).

Olumsuzu

I. **Tekil Kişi Eki:** secde kılmısam (106a/10).

II. **Tekil Kişi Eki:** cāna kılası olmasan (249b/12).

III. **Tekil Kişi Eki:** lāyık olmasa (245a/7).

2. 3. 11. 10. Yeterlilik Kipi

Yeterlilik şeklinin olumlusu Türkiye Türkçesinde olduğu gibi -ebil, -abil şeklindedir. Metinde yeterlilik şeklinin olumlusu görülmemektedir.

Yeterliliğin olumsuzu ise, Azeri Türkçesinde Türkiye Türkçesindeki şekilden farklı biçimde karşılanır. Türkiye Türkçesindeki olumsuz şekilde –ama/-eme eki kullanılırken, Azeri Türkçesinde yine ana fiile –abil/ -ebil eklenir ve sonra da olumsuzluk eki –ma /-me, (-mır-) getirilir.⁵⁴ içemez (151a/7); ötemez (155b/4); gelemez (177b/4).

I. **Tekil Kişi Eki:** farķ édebilmedüm (35a/4); görebilmedüm (140a/3).

III. **Tekil Kişi Eki:** görebilmez (22a/3); vèrebilmez (66b/11).

II. **Çoğul Kişi Eki:** bilebilmezsiz (120a/9).

⁵⁴ Ercilasun, *a. g. e.*, 210.

2. 3. 11. 11. Kuvvetlendirme Eki

derde düşmişdür (118b/1); hayât etmişdür (134b/1); zînet etmişdür (134b/11); hikmet etmişdür (135b/2); ev tikmişdür (148a/7).

2. 3. 12. BİRLEŞİK EYLEMLER

Metindeki birleşik eylemler et-, eyle-, kıl-, ol- yardımcı eylemleriyle oluşturulmuştur. Bunların dışında bul-, gel-, vèr- yardımcı eylemleriyle oluşturulan birleşik eylem örnekleri de sıkça yer almaktadır.

èt-

yoğ édüp (167a/7); cehd édüp (177a/4); hizmet édüp (178a/3); ref^c éder (180b/7); def^c éder (180b/11); hall éder (181a/7); mevcüd éder (181a/11); zıkr éderlerdi (184b/6); şükr éderler (197b/5); hatm éderlerdi (211b/4).

éyle-

cevâb éyle (211b/8); kulluğ éyledi (212a/5); seyr éyledük (212b/7); ‘azm éyledük (212b/8); vâşıl éyle (213b/9); hâşıl éyledi (213b/11); münâcât éyledük (214a/2); ikrâr éylegilen (214b/5); emr éyledi (216a/2); hâşıl éyle (19a/11).

ol-

tamâm olur (217b/9); sultân olur (222a/2); şikeste olur (224a/10); ser-firâz olur (225a/9); hem-sâz olur (225a/11); şefî^c olur (229a/2); şâmit olgıl (10a/9); sâcid olgıl (10a/9).

kıl-

zârî kılup (2b/2); hacc-ı ekber kılupdur (4b/7); beyân kıla (7a/6); mesken kılın (23a/8); secde kılmadı (24b/7); seferi kıl (7a/8); beyân kıla (7a/6); yarağuş kıl (8a/9); yarağ kıl (8a/11); fikr kıl (9b/12); tâ^c at kılmamışsan (10a/2).

bul-

raḥat bula (106b/9); lezzet bul (104a/6); dermān bulmaz (144a/7); şevāb bulur (147a/12); yol bulasan (157a/3).

gel-

özüñe gel (158a/8); şirīn geldi (159b/9); beri gelgil (160b/12); yola gel (229b/9).

vèr-

özini vèrür (231a/5); şalavāt vèr (234a/10); terbiyet vèresen (235b/11); nefsin vèrüp (244a/1).

geç-

ķabül geçe (258a/4); ķālından geçdi (9a/6).

2. 3. 13. BİLDİRME EKLERİ

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ek-fiilin Eski Türkçede er- “olmak”, bugün i- biçimine değişmiş ve çoğunlukla ekleşmiş şekildedir. Dört kipi vardır. Geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipleridir.

2. 3. 13. 1. İhbar Eki

I. Tekil Şahıs :-am/-em

Eski Türkçede şahıs zamiri halinde idi. Bugün –ım, -im şeklindedir. b / v değişikliğine uğrayarak –ven şeklini de almıştır. Eski Türkiye Türkçesi devresindeki –am, -em şekli, bugünkü şeklin kaynağıdır. Ekin ne zaman –ım, -im halini aldığını kesin olarak tespit etmek mümkün değildir. Fakat 16. Yüzyıldan sonra değişmeye başladığı tahmin edilebilir. Bugün –am, -em şekli Doğu Anadolu bölgesinde Azeri şivesine yakın ağızlarda görülmektedir.⁵⁵ ķuluñam (40a/11); ķasteyem (40a/11).

⁵⁵ Timurtaş, *a. g. e.*, 110.

II. Tekil Şahıs : -san /-sen

Metnimizde Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak –san/ –sen ekiyle karşılanmıştır. nürsan (179a/10).

III. Tekil Şahıs: -durur, -dur /-dür

Eski Türkiye Türkçesinde dur- fiiliyle beraber, filin ek haline gelmiş –dur, -dür şekilleri de kullanılmıştır. –durur şekli daha fazladır.⁵⁶ oldurur (227a/7); yoğdur (228a/5); yoğdurur (232b/9); reh-nümâdurur (238b/5); hiçdurur (239a/5).

I.Çoğul. Şahıs: -iğ / -iğ, -uğ/ -ük

Ek biz zamirinden b > v değişikliği ve dudak konsanantının tesiriyle yuvarlaklaşma sonucunda oluşmuştur. Bugün bu ek –ız, -iz şeklindedir.

II. Çoğul Şahıs: -sınız /-sınız

III. Çoğul Şahıs: -dırlar /-durlar

2. 3. 13. 2. Hikaye Eki

I. Tekil Şahıs: i-di-m meşkül idüm (195a/4).

II. Tekil Şahıs: i-di-n yok idün (163a/5).

III. Tekil Şahıs: i-di Ādem idi (163a/6); yoldaş idi (197b/7).

I. Çoğul Şahıs: i-di-k sākin idük (215b/3).

II. Çoğul Şahıs: i-di-niz yok idün (163a/5).

III. Çoğul Şahıs: i-di-ler mest idiler (4a/1).

2. 3. 13. 3. Rivayet Eki

II. Tekil Şahıs: i-miş-sen cān imişsen (46a/2).

III. Tekil Şahıs: i-miş var imiş (199a/11); Hâk imiş (250b/9).

2. 3. 13. 4. Şart Eki

II. Tekil Şahıs: i-sen ehl-i hayā iseñ (272a/5); meydān eri iseñ (285a/11).

III. Teklik Şahıs: i-se var ise (60a/6).

⁵⁶ a. g. e., 111

2. 3. 14. EYLEMSİLER

2. 3. 14. 1. Mastar Ekleri

Türkiye Türkçesinden farklı olarak mAKIİK mastar eki kullanılmıştır. Hikâyet hemişe pür nūr olmağlık cümlesi 33a bölümünde başlık olarak geçmektedir.

2. 3. 14. 2. İsim Fiiller

Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki dikkati çeken bir fark da –mek, -mak isim fiil eklerinin kullanılışı üzerinedir. Türkiye Türkçesinde bu ek bugün artık iyelik eki almamaktadır. Azeri Türkçesinde ise, eski devrelerde olduğu gibi, bu ek iyelik eki almaya devam etmektedir. Hikayat metninde de bunun örnekleri bulunmaktadır. dönmeğüm (271a/10), (290b/12).

2. 3. 14. 3. Ortaç Ekleri

-An: Türkiye Türkçesinde sıkça kullanılan bir ortaç ekidir. Metninde de sıkça kullanılmaktadır. Hâkğ'ını unudanı (1b/5); t̄alib olanuğ (4b/3); t̄alib olan (5b/7).

-Ar: yanar oda (22a/11).

-dUk : metinde en sık karşılaşılan eklerden biridir. dedüküñ (26b/8); diñledüküñ (37a/7); her gördüküñ (79a/11); êtdüğüñ kavlüñe (161a/9); çekdüküñ renc (162b/12).

-AsI: varası (249a/11); gidesi gelesi (249b/7).

-dIk/ -dUk: onlaruğ dedügi (120b/9).

-mIş: nêçe qalmışı (108a/2); bir qalmısuğ elin (246a/1).

2. 3. 14. 4. Ulaç Ekleri

-IcAgIz: giricegiz (188a/1); gelicegiz (150a/2).

- **AndA:** Azeri Türkçesinde bugün tipik bir ulaç ekidir. Bu ek –an, -en partisip ekiyle –da, -de lokatif ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir. –da, -de eki bu ulaca bir hareket hali fonksiyonu katmaktadır.⁵⁷ olanda (178b/2); görende (173b/5).

-IcAğ: çırırıcak (33a/6); kırtulıcağ (34a/10); çıhıcak (47a/6); olıcağ (47b/9); atlanıcak (141a/5); bağıcağ (155b/5).

-IncA: Ulaç eki. Metince en sık kullanılan ulaç eklerinden biridir. İlk hecesindeki ünlünün düz-dar ünlülü tek biçimde kullanılması Türkiye Türkçesindeki kullanımıyla arasında fark oluşturmaktadır. terk olmayınca (155b/2); vaqt olunca (215b/11); göz açınca (293b/12); doynca (15b/2); şubh olunca (138b/9); mahrem olmayınca (50b/11); qalmayınca (63b/5); destür almayınca (63b/6).

-mAdIn: Metnimizde çok sık kullanılan bir ulaç ekidir. Türkiye Türkçesinden tek farkı ikinci hecesindeki ünlünün her zaman düz-dar ünlü olarak kullanılmasıdır. olmadın (269b/2); çıhmadın (292a/5); durmadın (3b/9); nefis gâzâsın kılmadın (103b/6); şatmadın (103b/7).

-ken: Azericede -ken ulaç eki yoktur. Bunun yerine –ande, -ende kullanılır. Bu ulaç Osmanlı Türkçesiyle ortak dönemden kalmıştır. Yazı dilinden gelmektedir. Uyuma girmeyen bir ektir. Metinde Türkiye Türkçesinin etkisi olarak çok az yerde geçmektedir. olmuşken (153a/9); elinde olmamışken (177a/8).

-Up: Bu ek her zaman vokal uyumunun dışında kalarak yuvarlak vokalli olarak kullanılır. Bu Azeri Türkçesinin Eski Anadolu Türkçesinden gelen bir özelliğidir.⁵⁸ kıoyup (50b/2); kağıyup (50b/4); uçup (50b/7); renk alıpdur (54a/5).

⁵⁷ Ergin, *Azeri Türkçesi*, 93.

⁵⁸ a. g. e., 95.

Türkiye Türkçesinde çok sık kullanılan -up ulaç eki Hikāyāt metninde de çok sık kullanılmıştır. zārī kırup (2b/2).

-dİsA: Metinde sınırlı bir kullanıma sahiptir. eline aldİsa (34a/6); Muştafā’ dan aldİsa (44a/7); içdise (157a/12); geldise (34a/6); cān vèrdise (34a/6).

“eğer” ile yapılan ulaçlar: -dığında anlamı vermektedir. eger yere muhtāc olsa (64a/4); eger uğrı edelerse kıalurdı çıhabilmezdi (119a/11).

-Igeç : Metinde en işlek kullanılan eklerden biridir. görigeç (268a/1); bağıgeç (273b/9); olıgeç (231a/3); çevürgeç (250b/11).

-IcAg: bağış edicek (124b/5); elden gidicek (129a/8); göricek (134a/5).

3. METİN

Hikâyet-i Külhân

Min kelâm-ı şeyh'ül-ârifîn Seyyid Muhammed Bâdâmyâri

1b

- 1 Allâh adıyla dutalum her işi
Hâzır ola gide dünyâ teşvîşi
- 2 Vêr şalavât Muştafâ'nuñ adına
Hem selâm ol âlîna evlâdına
- 3 Dağı bizden ol velilere selâm
‘Işkıla dînle gelen bir dâsitân
- 4 Ol meşâyihler ulusu serveri
Ol nübüvvet maħremi peygamberi
- 5 Dêdi eşidüñ özini dutanı
Nefse uyup Hakk'ını unudanı
- 6 Bu velâyet sâ'atinüñ her demi
Nêçe yüz ‘ömr nêçe geçer âdemî
- 7 Bu âdem gâfildür onı bilmeye
Geçe ‘ömri Hakk'a tâ'at kılmaya
- 8 Görünüz yolu nêçe gitmek gerek
Hak yolında n'ëyleyüp n'ëtmek gerek
- 9 Dêdi dinlegileñ sergüzeştüm söylerem
Hâtırumdan geçeni şerh ëyelerem
- 10 Ol kemâl issi ‘azîz-i pür hüner
Namâza durdum dâdi bir kez meger

2a

- 1 Niyyet êtdüm sünnete men açdum el
Hâtırumdan geçti ne ki ol muhâl
- 2 Yağşı dervîş dër halâyıklar seni
Ehl-i hâl bilüben ögerler seni
- 3 Men özümü ma'lüm êdeydüm hemân
Nêçe kişiyem bileydüm bu zamân

- 4 Men henüz evvelki rek' atda idüm
Hâtırım içre beyle eder idüm
- 5 Fi'l-hâl öz hâlümdür uşbu dèyem
Gördüm bir hamâm tün enbâr indeyem
- 6 Geçdi 'ömrüm menüm ol tünde yüz el
Sanasan bir dem idi sen bellü bil
- 7 Uş menüm bu nev' ile geçdi hâlüm
Müşkil oldı bed-ter ondan ahvâlüm
- 8 Şonra ondan yine gördüm özümü
İ' tikhâd edüp eşitgil sözümi
- 9 Düşmişem gördüm özümü bir çöle
Ne âdem var ne diyâr vardur beyle
- 10 Yoğdur onda maña hiç münis u yâr
Ancağ onda bir neçe seg neçe var
- 11 Men bês altı it güccügi beslerem
Onlara hîdmet u ri' âyet eylerem
- 12 Onları tîmârlaram ğam-hârıyam
Cümlelerüñ beyle hõr u hârıyam

2b

- 1 Geçdi yüz el dağı munuñla rûzıgâr
Beyle gördüm özümü men hõr u hâr
- 2 Beyle ki hâr u zelîl gördüm özüm
Zârî kı lup hâzrete dutdum yüzüm
- 3 Bâ-tazarru' men münâcât eyledüm
Hağ Ta' âlâ cânibinden söyledüm
- 4 Pes dedüm estağfuru'llâhu'l-'azîm
Bu ne yaman niyyet idi ey hâkîm
- 5 Ki menüm göñlüme Şeytân bu işi
Saldı arturdı maña bu teşvîşi
- 6 Yene dedüm men ne kişiyem bu dem
Kim özümü yahşılara oğşadam

- 7 Men ki özümi beyle h̄ör u zelil
Gördüm niçün olmuşam mişl-i sebîl
- 8 Bu kez oğşatdum özümi yaprağa
Düşüben dönmiş çürümiş toprağa
- 9 Eyle toprağa ki bunlar da düşer
Kim gelen giden ayağına üşer
- 10 Ol yumşaq toprağıla özümi
Eyle dutdum ki basarlar yüzümi
- 11 Özüm eyle toprağ êtdüm nerm ola
Saht u serd olmaya ancak germ ola
- 12 Men ki özümi beyle gördüm hemîn
Pes nidâ êtdi Allâhü'l-‘ âlemin

3a

- 1 Cānib-i H̄ağ’dan bize geldi nidâ
Özini gören olur bizden cüdâ
- 2 Her kim özini gördiyse görmez H̄ağğ’ı
Sâlik olmaz yoğ dîni olur şağî
- 3 Kim özini gördiyse görmez ol meni
Eşidüp munı kıyâs êtsün beni
- 4 Çün bu ilhâm geldi ol H̄ağ’dan bağa
Men yüzümi Allâh’dan dutdum yağa
- 5 Gördüm eyle luğf êdüp perverd-gâr
Cümle gizlü mağa olmuş aşikâr
- 6 Cümle hicâbları götürmüş Çalab
Kamu ‘ âlemler meni êyler taleb
- 7 Çün özümi bir gördüm h̄âk ile
Olmuşam bir yer ile eflâk ile
- 8 Olmuşam cümle bu yerler aşikâr
Menden alur kuvvet hem h̄ör u kibâr
- 9 Olmuşam yerde ağan cümle sular
Bâğ u bâğçe gül ü gülzâr vü bular

- 10 Olmuşam bir cümle reŋg ü gül ile
Beyle ‘aşıkam güle bülbül ile
- 11 Tağıla bir olmuşam taşlar ile
Uçaram élden éle kuşlar ile
- 12 Cümle elvān-ı ħubūbāt olmuşam
Şarkā qarba berre baħra dolmuşam

3b

- 1 Olmuşam ‘anķā o sīmürgıla Qāf
Olmuşam ħudret dilinden nūn u qāf⁵⁹
- 2 Olmuşam bir cümle deŋüzler ile
İncüyem cümle şadeflerle bile
- 3 Gevherem dūrrem ħamu kān olmuşam
Cümle bu eşyā ’ya men cān olmuşam
- 4 Bārī fi’l-cümle ne kim var olmuşam
Qāf’a Qāf’dan göge yere dolmuşam
- 5 Gün ile bir olmuşam ender-‘adem
Doğaram ħalk üstine her dem-be-dem
- 6 Çezginüp gün ile döndüm ilile
Beyle dolanup dolarum ayıla
- 7 Gāh bedrem éyle gāhī hilāl
Olmuşam bu vaşla şād hicre melāl
- 8 Cümle yıldızlar ile bir olmuşam
Meş‘al olup gün yüzine dolmuşam
- 9 Bir olup aħter ile seyyārede
Çezginürem durmadın her arada
- 10 Olmuşam gökler zīneti hem felek
Maņa tābi‘ cümle göklerde melek
- 11 Her melek dutmuş élinde bir ħadeħ
Cümle nūrdan maņa şunarlar feraħ

⁵⁹ Arapçada, külli iradenin sureti kün (ol) emrini oluşturan k ve n harflerinden her biridir. Allah yaratmayı dilediği bir şeye “ol” der, o şey derhal olur. (Bakara suresi 117, Yasin suresi 83) Allah yaratmayı irade ettiği şeyi kün kelimesi aracılığıyla yaratır.

- 12 Eyle anlar şevk ile dutmuş idi
Cümle maḥlūqātı mest êtmış idi

4a

- 1 Hem melekler daḥı ol ḳadeḥlerüñ
Şu'le'sinden mest idiler anlaruñ
- 2 Cümle ol melekler ile bir olup
Mest idüm ol zāt içinde sır olup
- 3 Cümle gök ehli bunı benden baḳa
Hem menüm ḥālüme ḳalmışlar daḳa
- 4 Olmuşam hem nār u cennāt ile bir
Dīne tevḑik olmuşam küfre esīr
- 5 Zīnet olmuşam 'azīm-i 'arş ile
Levh-i maḥfūzam nuḳūş u ferş ile
- 6 İlhām olup vaşl-ı Cebrā'il'e
Daḥı sidret'ül-müntehā maḳāmına
- 7 Ḳabz-ı rūhum beyle' Azrāil'e
Nefḥa-yı şūr olmuşam İsrāfil'e
- 8 Ma' nā-yı 'ālem ile bir olmuşam
Ma' nānuñ dēñüzlerine dalmışam
- 9 Ol dēñüzler gevheri ile birrem
Gevherüñ içinde Ḥaḳ ile sırram
- 10 Ḳāb-ı ḳavseynüñ rumūzın seḳüben
Olup avadanı öte geḳüben
- 11 Hem Resül'üñ zāt-ı pākıyla bir
Olmuşam hem gök yēr hem nübüvvetde sır
- 12 Bir olup cümle mübārek şuyla
Dolmuşam göge yēre ḥōş ḥūyla

4b

- 1 Ol mübārek giysiyle Muştafā
Şıfātına girmişem bulup şafā

- 2 Cümle şādıklarā maqşūd olmışam
Kamu ‘ālemlere ma‘būd olmışam
- 3 Hem kamu ‘āşıkların ma‘şūkıyam
Cümle tālib olanuñ maṭlūbıyam
- 4 Cümle imān ehline farz u zekāt
Olmışam ḥacc ile hem şavm u şalāt
- 5 Hem kırāat hem rükū‘yam hem sücūd
Hem muşallā hem muşallī hem dūrūd
- 6 Kālbıyem ‘ışk ehlinüñ mi‘rācıyam
Hem ṭavāf ehliyle birem ḥācıyam
- 7 Bizi gören kılpdur ḥacc-ı ekber
Ta‘ālā şāna Allāhü Ekber
- 8 Bize erendür ol kim Ḥaqq’a erdi
Resül’i gördi daḥı Ḥaqq’ı gördi
- 9 Hem vücūdum Allāh’uñ dergāhıdur
Cümle sırruñ cānıla āgāhıdur
- 10 Ḥaqq şıfāt-ı pākıyıla bir olmışam
Lā-mekān u bī-nişāna dolmışam
- 11 Daḥı yoḥ ḥaddüm vērem ondan nişān
Cümle ḥāl vaşf olup oldı bī-nişān
- 12 Henüz evvel kime rek‘at edeyüm
Bu ḳadr geçdi hemān bir dem edeyüm

5a

- 1 Ey tūrābī et özüñ ḳul oña sen
Sen fedā eyle cānuñ cānāna sen
- 2 Cān u dilden sen özüñ ḳıl o ḳul
Raḥm edüp luṭf ile ol ede ḳabül
- 3 Cümleleri bizi daḥı ol bu dem
Mevşūf ede şöyle ki ender ‘adem
- 4 Ol erenden Ḥaqq bizi ayırmasun
Dünyā āḥir toḥru yoldan ayırmasun

Kaşide-yi Dil-güşâ

- 5 Gel ey kendü hâline yol bulanlar
Bu yolda kendü miqdârın bilenler
- 6 Ērişenler bu vaḥdet menziline
Cân u baş terk edenler ʿ ışk yolına
- 7 Maʿ ânî burcına seyrân edenler
Vücûdî kaçresin ʿ ummân edenler
- 8 Girüben ʿ ışk denüzün boylayanlar
Maʿ ânî izleyüp şoy şoylayanlar
- 9 Bu maʿ nâ bahrine zevraḫ düzenler
Bu vaḥdet kuşlarına Ḳâf düzenler
- 10 Ērişenler Süleymân menziline
Olanlar ʿ andelib vaḥdet güline
- 11 Özini sultâna vuşlat görenler
Ki sultânı ḫayy özini mât görenler

5b

- 1 Maʿ ânî meydânında bâz olanlar
Ḥaḳîkat kâmilî insân olanlar
- 2 Ḳamu eşyâ ʿ Ḥaḳ ʿ da mevcûd olupdur
Ḥaḳḳ ʿ a inkâr olan merdûd olupdur
- 3 Ḳamu varlığı Ḥaḳḳ ʿ uḫ bürhânı olmuş
Ki mü ʿ min gönli Ḥaḳḳ ʿ a mesken olmuş
- 4 Ēyü baḫ her yaḫa sultân görürsen
Daḫı hiç ğayrı yoḫ cânân görürsen
- 5 Daḫı hiç ğayrı görünmez cihânda
Hemân Ḥaḳ ʿ dur görünen her mekânda
- 6 Neye baḫsaḫ hemân nûr u ziyâdur
Ḳamu şey bir vücûd u bir cemâldür
- 7 Gel ey tâlib olan terk et ḫayâli
Ḥamuş ol terk eyle kı̄l u maḳâlî
- 8 Saḫın beyhûde sözlerden dilüḫi
Ērişdüküḫ yere şungıl elüḫi

- 9 K̄abül èyle naşihat İblīs olma
 Ḥāş ol bu yolda sen nā-ḥōş olma
- 10 Eger bilmek dilersen sen özüñi
 Ḥālün aňla mizāna dart sözüñi
- 11 Bu yolda yol erine yoldaş olgıl
 Ayağ olma yolın içinde baş olgıl
- 12 Özüñe gel haber aňla sözüñden
 Ḥaberdār olasan özin özüñden

6a

- 1 Ḥaqq'ı sen her yerde hāzır görgilen
 Özüñi ğayr Ḥaqq'ı ğayr görme sen
- 2 Ḥaқиkat cümle 'ālem nūr-ı mutlak
 Ḥaқ istersen haқиkat budur Ḥaқ
- 3 Eger Ḥaқ'dan utanursan uyangıl
 Ḥayāli koyı özüñe gel yüringil
- 4 Özüñi cehl ile Ḥaқ'dan ayırma
 Özüñi ğayr Ḥaқ'ı ğayr görme
- 5 Saқın aldanmayasan bu hayāle
 Eger cān ile müştāksan vişāle
- 6 Īmān ehli iseñ terk èt gümānı
 Ādemsen bil aḥi sūd u ziyānı
- 7 Niçün hayvān kimi ğāfil gezersen
 Meger Şeytān kimi Ḥaқ'dan bizārsan
- 8 Unutma Ḥaqq'ı sen kalma hayālde
 Zehr-i hā'if ger қalursan bu hālde
- 9 Yolı gözet yolı şahrāya düşme
 Saқın beyhūde her sevdāya düşme
- 10 Eger insān iseñ aňla haberi
 Cānuñda varısa 'ışkuñ eşeri
- 11 Ḥaqq'ı kendü özüñe yār èyleye gör
 Özüñi ètme yoḥ var èyleye gör

12 Muṭī⁶ ol Ḥaḳḳ'a sen bilmeyesen
Cān u baş Ḥaḳḳ'a teslim  tmeyesen

6b

1 Cemī⁶ iḥtiyāruḡ Ḥaḳḳ'a véresen
Ḳamu varlıḳuḡı Ḥaḳ bilesen

Faşl

2  y Ḥaḳḳ'ı isteyen gezme yābānda
Hemān istedüḡüḡ nesne cihānda

3 Eger sen bilmesen bileni diḡle
Sözüm nedür bu esrārı sen aḡla

4 Naşihat diḡle  y Ḥaḳḳ'uḡ tālibi
Tā kim Allāh'uḡ olasan ḡabibi

5 Ḳamu eşyā' içinde doludur Ḥaḳ
Eger görmek dilersen gözün a  baḡ

6 Gözün a  gör Ḥaḳḳ'ı cümle mekānda
Dolu oldur Ḳamu mevcūd-ı cānda

7 Neye baḡsaḡ görünen ol Ḳadīmdür
Daḡı kim var hemān ḡayy u 'alīmdür

8 Cānuḡa bu ḡaberden bir ḡaber vér
Bu yükden cān Ḳuşına bāl u per vér

9 Uyat göḡlüḡi bu ḡaflet ḡābından⁶⁰
Suvar cān büstānın tevḡid ābından

10 Ola tā kim bu cān baḡı münevver
Bite göḡlüḡ içinde gül ü gülzār

11 Şıfātundan buluna zāt-ı mutlaḳ
Saḡa yol göstere göḡlüḡdeki Ḥaḳ

7a

1 Bilesen ki nesen kendü ḡalünji
Aḡir  yleyesen ḳil u ḳālünji

⁶⁰ Metinde ḡāb kelimesi ḡān şeklinde yanlış yazılmıştır. Çeviri yazılı metne kelimenin doğru yazımı geçirilmiştir.

- 2 Özüñi bil ki bilesen nedür Hâk
‘Ayân ola saña bu sırr-ı muṭlaḳ
- 3 Bite cânuñ bağında tâze güller
Birike saña gele cümle yollar
- 4 Sen olasan şeyüñ murâdı
Ḳamu şıfâtlaruñ içinde zâtı
- 5 Olasan cümle ṭâlibüñ ümîdi
Zâkirüñ zikri sâcidüñ sücûdı
- 6 Buluna sende ol zât-ı muṭahhar
Seni beyân kıla bu cümle defter
- 7 Hemân sen olasan maṭlûb ṭâlibe
Erişesen diledüğüñ naşibe
- 8 Gel ey insân eşit sen bu ḥaberi
Yene sen kend’özüñe kıl seferi
- 9 Bilesen ki nedür bu sözde maḳşûd
Saña mevcûd olupdur aḥî ma‘bûd
- 10 Vücûd sensen saña cân olan oldur
Senüñ cânuñda pinhân olan oldur
- 11 Odur göñlüñdeki fikr ü ḥayâlüñ
Odur ḥüsnüñdeki vechi cemâlüñ
- 12 Hemân oldur sen özüñ sen şanursan
‘Ayân oldur saña pinhân sanursan

7b

- 1 Sebeb oldur ki bilmezsen özüñi
Gözüñ açgıl gözüñ açgıl gözüñi
- 2 Meger insân-ı kâmile eresin
Nedür bu ḥikmetüñ ḥâlin bilesin
- 3 Yüzüñ yere sürtesen ḳatında
Ḥâlüñi ‘arz edesen ḥâzretinde
- 4 Déyesen ki neyem men maḳşûdum ne
Bu bâzârda ziyânım ne sûdum ne

- 5 Ki ser-gerdān olup bilmen özi
Eşidürem velī bilmen sözümü
- 6 Bu söyleyeni bilmen ki menem mi
Tenüm mi yā vücūd yā canum mı
- 7 Neyem men kend'özümden haberüm yok
Divāne oldum uşta kararum yok
- 8 Neden men gelmişem munda işüm ne
Âhir n'olacağım ne gerdişüm ne
- 9 Meni aldadı bu naqş-ı hayaller
Cihāndaki bu dürlü dürlü haller
- 10 Azuğum yok yolum şahrāya düşdi
Başum gör ne 'aceb sevdāya düşdi
- 11 Unutdum aşlumı kaldum yābānda
Giriftār olmuşam bu cism u cānda
- 12 Bu sīm u zer meni aldadı dutdı
Bu çama' ejdehāsı meni avutdı

8a

- 1 Sözüm özdür velī özüm gāfilem
Neyem men özümü bilmen gāfilem
- 2 'Aşiyem yol erine muti' olman
Tekebbürem fuzūlam yola gelmen
- 3 Bu sevdādur meni koyan yolumdan
Ki ser-gerdān eden kendü hālümnden
- Eşāre-i Beyān
- 4 Gel ey tālib eşit bu ne demekdür
Neni beyān eder ne söylemekdür
- 5 Bu sözden sen kıyās etgil özünj
Ögün dişür bir aç ahi gözünj
- 6 Nêçe ser-gerdān olasan cihānda
Azuğuj yoh susuz kalduj yābānda

- 7 Azuğasız yola girmeñ yol irahdur
Bu yola girmegün aşı yarahdur
- 8 Azuğun düz dağı bir yoldaş iste
Saña kılavuz olmağa baş iste
- 9 Ğāfil gezme mürebbī yol hālün bil
Çün āhīr gideceksen yarağun kıl
- 10 Nêçe sen bu vīrān kārṽān-serāyda
Ğāfil olma ğāfillikden ne fāyide
- 11 Duru gel bir ögün dişür yarağ kıl
Geçer kārṽān ḳalursan tēzrek kıl

8b

- 1 Nêçe bu ğaflet içinde yatarsan
Bu halka ḳalb-i sālūslıg şatarsan
- 2 Nêçe baykuş kimi sen bu vīrānda
Bī-çāre ḳalası sen bu yābānda
- 3 Gözün aç ğāfil olma bir duru gel
Añarı gitme Ḥağ'dan bir berü gel
- 4 Çün ādemsen haberdār ol nedür hāl
O kim senden ḳalacağdur onı sal
- 5 Onı götür ki bu yolda gerekdür
Ğāfil oturma ki menzil irahdur
- 6 Ğāfil olma ḳalursan yoldaşuñdan
Bu ğāfleti gider aḫī başuñdan
- 7 Uyan ki menzile erdi seferün
Saña yār oldu devlet-i bīdāruñ
- Maḫall-ı vuşlat
- 8 Açıldı perde ol sultān görüñdi
Bağ aḫī cism içinde cān görüñdi
- 9 Ḥicāb gitdi ' ayān oldu o sultān
Zihī luṭf u zihī faẓl u iḫsān
- 10 Hümāyūn güli gibi cümleye düşdi
Ḳamu ḳula bāḳi devlet erişdi

- 11 Kamu yolçı erişdi buldı menzil
 Be-ḥamdi'llāh ki ḥall oldı bu müşkil

9a

- 1 Şeyāṭīn ḳalmadı gitdi aradan
 Yaradılmışda bulundı yaradan
- 2 Sa' ādet gencini bir kişi buldı
 Kamu öz hālīne tesellī oldı
- 3 Yegāne oldı ṭālib u maṭlūb
 Ne būd ḳaldı ara yerde ne maḥbūb
- 4 Kamu şey birlige yētdi bir oldı
 Birikdi cümle şey ' acīb sır oldı
- 5 İkilik ḳalmadı birlik erişdi
 Gidertdi birlik varlıg erişdi
- 6 Var oldı cümle şey varlıg ḥālinden
 Ḥālīn buldı kamu geçdi ḳālından
- Fasl
- 7 Ėy Ḥaḳḳ'ı isteyen bu sözümi diñle
 Nedür maḳsūd bu esrārı añla
- 8 Ādemsen aḥīmsen ḥayvān degülseñ
 Özüñi bil ki sen Şeyṭān degülseñ
- 9 Götür göñlüñ içinden bu hevānı
 Eger cāndan seversen Muṣṭafā'nı
- 10 Ḥaḳḳ'ı bulanlara ēyleme inkār
 Hemān ' ālemde bunlardur ne kim var
- 11 Sakın İblīs kimi çıkma yolundan
 Tā kim añlayasan kendü ḥālünden

9b

- 1 Nēçe nefsün dilegin gözleyesen
 Nēçe altuna yaḳısar yüzleyesen

- 2 Nêçe küfr ile örtesen imānı
Nişān içinde anla bî-nişānı
- 3 Hevādur yaŋlarından çık kenāra
Ki tā erişesen kıŝdan bahāra
- 4 Arıd gönlüni hayāl u gümāndan
İki söz söylemegil bir zebāndan
- 5 Yāra yoldaşa ƙonşıya emīn ol
Naşīhat dut irahlıƙdan yaŋun ol
- 6 Nêçe bu meclis u çeng ü çeğāne
Saŋa küyer mi bu devr u zemāne
- 7 Nêçe bu māl u altun u tecemmül
Nêçe maĥbūb u gül-endām nêçe mül
- 8 Nêçe kibr ü meni vü fikr-i Vesvās
Nêçe ‘ömr ü nêçe şādī vü nêçe yas
- 9 Nêçe saĝlıĝ asanlıĝ nêçe şöhret
Nêçe deve nêçe ƙatır⁶¹ nêçe at
- 10 Nêçe ceng u cidāl nêçe ‘iŝyān
Nêçe eyvān u taht u nêçe ĝilmān
- 11 Nêçe bu ‘ömrü şanāyi’ eyleyesen
Eger yüz bin yaşasan n’eyleyesen
- 12 Nêçe bu ĝāflet içinde ƙalasan
Fikr ƙıl kim özüne bir belāsan

10a

- 1 Nêçe kim tanımamışsan özüni
İmān ehlinden şavutma özüni
- 2 Nêçe kim gönlüñ sen bilmemiŝsen
Yaƙīn bil Hāƙƙ’a tāt at ƙılmamıŝsan
- 3 Nêçe kim cāŋa ‘ārif degülseñ
Hudā’dan bil yaƙīn hā’if degülseñ
- 4 Nêçe kim nefsüne yol bulmamışsan
Yaƙīn et kim müselmān olmamışsan

⁶¹ Katır kelimesinin hemen üst tarafında beyitlerden bağımsız katar kelimesi yer almaktadır.

- 5 Nêçe kim bulmamışsan ‘ aqluğa rāh
Yaķın èyle ki sensen zehl ü güm-rāh
- 6 Nêçe kim mürşid elin dutmamışsan
Yaķın bir lūķme-i pāk utmamışsan
- 7 Nêçe cism-i kesāfetde ҡalasan
Nêçe sen bu cesedde dürr bulasan
- 8 Yüren kendü ħālūġe ġāfil olma
Utangıl Ħaķ’dan aġi fużül olma
- 9 Yüzüġi topraġa ҡoy sācid olgıl
Dilüġ dut ġayrı Ħaķ’dan şāmit olgıl
- 10 Utan Ħaķ’dan Ħaķķ’ı ħāzır görürsen
Budurur yol eger yola varursan
- 11 Muġammedī isen olma tekebbür
Utan Ħaķ’dan yüzüġi topraġa sür
- 12 Uyup dünyāya mālā dayananlar
Çü ġāfil miġnet odına yananlar

10b

- 1 Özine yār bilen altun u mālı
Anuġcün èyleyen ceng ü cidāli
- 2 Mālı kend’özine devlet bilenler
Onuġılan ġayret u şöhet bulanlar
- 3 Eşidüp Ħaķķ’ını bilmez olanlar
Özini māl ile ulu görenler
- 4 Munı cīfe dēdi seyyid-i muġtār
Eger ҡıldıuġ ise sen oġa iķrār
- 5 Ƙārūn bu mālıla nēye èrişdi
Aġir mālı avucından yere ġeçdi
- 6 Eşitdüġ māl uçından Daķyānūs’ı
Zelil oldu yēle vērdi nāmūsı
- 7 Yā Nemrūd’uġ aġiri neye èrdi
Hiç èyledi ҡamusın yēle vērdi

- 8 Bārī bu mālıla Zehhāk u Kayşer
Hiç oldı evveli vü ahiri yek-ser
- 9 Çıhardı māl Şeddād'ı yolından
Ki ser-gerdān olup kendü hālinden
- 10 Dağı Fir'avn hem bildün gümānsız
Ki māl oldurdu cânını imānsız
- 11 Varı bu dünyā ser-be-ser hayāldür
Müdām aldar kişini işi aldur
- 12 Nêçe zireklilerin 'aqluğ uğurlar
Göñlünde büt olur bēlinde zunnār

11a

- 1 Niçün terk eyledi İbrāhīm Edhem
Öñi tiryāk olupdur ahiri semm
- 2 'Ākiller sırrı anlar bu haberden
Ki hiç aşşı bulunmaz māl u zerden
- İzhār-ı Hağ
- 3 Görenler Hağğ'ı her yērde mu'ayyen
Nedür aşlı bu cânuğ ne imiş ten
- 4 Bu hikmet ne imiş aşlı nedendür
Ērişmez 'ağıl ne cân u ne tendür
- 5 Bu işde māt olupdurur zirekler
Yā ne bilsün munı hār u huşklar
- 6 Yağın ehli bilür bu ne demekdür
Neni beyān kıılır ne söylemekdür
- 7 Vücūda kend'özini cân bilenler
Şıfāt içinde küllī zāt olanlar
- 8 Vücūdın cân ile yek-sān edenler
Vücūdı şatubeni cân edenler
- 9 Hağğ'ı kendü vücūdında bulanlar
Bā-küllī varlığını Hağ bilenler
- 10 Kamu şeyde Hağğ'ı zāhir görenler
Hağikat kahr u luğfın bir görenler

- 11 Hakk'ı bilüp bātıla uymayanlar
Arada kend'özini görmeyenler

11b

- 1 Özini bu denüzde garķ edenler
Hakk'ı bilüp bātıldan fark edenler

Faşl-ı hikāyet

- 2 Gel ey cān ıqlimine 'azm edenler
Bu 'ışķ yolına kendüsiz gidenler

- 3 Hakk'ıla vuşlat edenler özini
Bilenler sözüñ ardını yüzini

- 4 Şifāt-ı şeyden özin kırtaranlar
Hakkikat menziline yolu varanlar

- 5 Bu 'ışķ bahrine girüben üzenler
Kuruyı isteyüp bahrı süzenler

- 6 Yolu bilen kişi yoldan ayrılmaz
Niyyete bu menzile yolsız urulmaz

- 7 Yolu yol bilene şordı şoranlar
Bu resme vardı hemān yol varanlar

- 8 Olar ki 'ışķ ile bilişdi cāndan
Nişān vërse dürüstdür bī-nişāndan

- 9 Zirā 'ışķı olan maķşūda érdi
Bilişdi Hakk'ıla ma' būda érdi

- 10 Anuñ yüzi mübārekdür mübārek
Anuñla yār olupdur Hakk-ı tebārek

- 11 Hakk'ı ol beyle buldı cān içinde
Odur kāmil olan insān içinde

12a

- 1 Anuñ 'ışķına düzildi bu eşķāl
Anuñ Hakk iledür dāyim ķamu hāl

- 2 Ol insān ki özin bildi hakkikat
Hemān oldur ķamu şifāt ilen zāt

- 3 Ol insāndur hemān Hāḡḡ'ıñ emīni
Anuñ Hāḡ'ıladur dāyım yaḡını
- 4 Ol insānı bulan érđi murāda
Şefī^c oldı ḡamu bilıše yāda
- 5 Gel ey tālib ḡulaḡ ol bu ḡurda
Niçün hiç yere olursan āvāre
- 6 Gel özüñi bu şahrāda itürme
Duru gel yoldaşuñ gitdi oturma
- 7 Ne yatarsan dur aḡı şūr çalındı
Varurmısañ yola yoldaş bulındı
- 8 Uyuma aç gözün ḡisāb demidür
Bu ḡāfilliḡ aḡı nenün emidür
- 9 Dur eger tañrını ḡāzır görürsen
Nebiyle étdüḡün ḡavle durursan
- 10 Muḡammed'den utanursan gözün aç
Añarı gitme itersen berü ḡaç
- 11 Ele āyine al baḡ yeryüzüñe
Geçer devrān müdürā ḡıl özüñe
- 12 Meger Muştafā ḡavlınden ḡāfilsen
Onuñ için tekebbür-i bī-^c āḡılsan

12b

- 1 Tekebbür étme yüzün topraḡ éyle
Bu demdür dem bu dem işün saḡ éyle
- 2 Berü gel naḡd ile éyle bāzārı
Eger ^c aḡluñ saña ḡılursa yārı
- 3 Geçer devrān gèrü gelmez duru gel
Gözün aç ādem iseñ bir berü gel
- 4 Geçer devir bu eyyāmı bilürsen
Daḡı bu şürete haçan gelürsen
- 5 Eger sen tālib-i Hāḡ'san ḡarındaş
Bu ḡāfletdendür aḡı saña n'oldı

- 6 Dur aḫî fırsatıñı yële vërme
‘Ākıl ḫālünjî sen müşkile vërme
- 7 Saḡa reh-zen olan bu mülk u mālđur
Zer u sîm vezn u ferzend kâldur
- 8 Hemân budur daḫı yuḡu-yı ġaflet
Zîrekler bu ḫayâlde oldılar mât
- 9 Bu dünyâ lezzetine ḡalma zinhâr
Yol uzaḡdur sebük-bâr ol sebük-bâr
- 10 Eger tapunmaz isen mülk ü mâla
Özüñe gel yüregilen bu ḫäle
- 11 İşünjî vaḡtı ile temyîz èyle
Nebiyle ‘ahd u peymânunđ düz èyle
- 12 Gâfil olma ḫälinden Muṡafâ’nunđ
Tâ kim ol menzîle erişe cânunđ

13a

- 1 Muḫâlîf olma gel Ḥaḡḡ’a muṡî‘ ol
Ġâfil olma bu ḫäle müstemi‘ ol
- 2 Naṡîḫat dinḡe èy Ḥaḡḡ’unđ ṡalibi
Olasan tâ ki Allâḫ’unđ ḫabibi
- 3 Beṡer ṡüretlü ḫayvân olma zinhâr
Eger ḡıldunđ ise Aḫmed’e iḡrâr
- 4 Gel ètme âdem isen gözünđ aç baḡ
Bu mülke niye getürdi seni Ḥaḡ
- 5 Ḥul isen ḡulluḡunđda ḫâzır olḡıl
Yeter bu nefis elinde esîr olḡıl
- 6 Ne demekdür bu sözlerden söz aḡla
Ger ki her bir keleciden yüz yüz aḡla
- 7 Zirâ insân şıfâtıdır libâsunđ
Şâf èyle ḡalmasun göñlünde pasunđ
- 8 Bu sözleri naṡîḫat bil özüñe
Ḥayâlünđ perde olmasun gözünđe

- 9 Şerik olma sağın bu mülk ü mālā
Kime ıaldı bu cihān sağa ıala
- 10 Yā kim ıaldı bu mülkde buldı mađşūd
ıalan bāđı hemān ma' būd ma' būd
- 11 Gelen geçer konan göçer ıalur yer
Yüren kend'özüne ki seni dağ yer
- 12 Munı bil ki bu mülke niye geldün
Geliğer neçe kisvet giye geldün

13b

- 1 Niye geldün ne işdesen hālün ne
Ağır n'olacağun ne gerdişün ne
- 2 Ne hāldesen nedür fikrün hayālün
Seni aldadı bu mülk ile mālun
- 3 Hayāl étme özüni bil ki ıulsan
Çü ıulsan teslim ol niçün fuşulsan
- 4 Özüni bil ki sen yoğsan arada
Tā kim vermeyesen ' ömrüni bāda
- Faşl
- 5 Ey Hađđ'ı bilmege tālib olanlar
Dün ü gün ol yola rāđıb olanlar
- 6 Sevenler cān u dilden Muşāfa'nı
ıoyanlar şıđđ ile küfr ü hađānı
- 7 Muhibb olan hāline evliyānuđ
Bilenler aşlını fer' ini cānuđ
- 8 Vücüd miđdārını helāk edenler
Canın ğaflet pāsından pāk edenler
- 9 Olanlar her nefes Hađđ'ıla vuşlat
Bulanlar bu deňüzde dürr-i vađdet
- 10 Hađđikat cümle ' ālem Hađđ deyenler
Eşidüp Hađđ sözi şıđđ deyenler

- 11 Bu yolda şıdkını şem' eyleyenler
Özini düşürüp cem' eyleyenler

14a

- 1 Âhir n'ola bu sözlerüñ hâşılı
Ne imiş yol nedür yoluñ delîli
- 2 Hemân oldur dağı ğayrı vücūd yoğ
O bir gündür ki yüzinde buluğ yoğ
- 3 Zâhir vücūd anuğdur bâtın ol
Hemân oldur özüñe gel emîn ol
- 4 Özüñi Hâğğ'a vuşlat bil ayırma
Ëyüsin dut yamanın sal kayırma
- 5 Eger tâlib iseñ bilmege Hâğğ'ı
Özüñe gel hemân öz 'ilmüñ oğı
- 6 Özüñi bil ki Hâğğ'ı bilmiş olasan
Bâ-küllî mağşüduğ bulmuş olasan
- Faşl
- 7 Gel êy tâlib olan bu sözi diñle
Hâberdâr ol ne demekdür bu añla
- 8 Elif olasan ol sînesinde lâmuğ
Dağı ğaddine bağ sen bu kelâmuğ
- 9 Özüñe gel ğoy bu yüğüş ğayâli
Eger bulmağ dilersen Zü'l-celâl'i
- 10 Hâğğ'ı bulmağ budur özüñ bilesen
Hemân müşkil özüñ sen ğall ğılasan
- 11 Eger söz añlar iseñ yol ğörindi
Açıldı perde şağ u şol ğörindi

14b

- 1 Hâl içinde dağı ğalmanı müşkil
Ërişdi ğadde yol bulındı menzil
- 2 Ğamu 'âlem emîn oldu ğayâlden
'Înâyet buldı cümle Zü'l-celâl 'den

- 3 Hakk'ın varlığı cümlede görindi
Görindi gözün aç sende gör indi
- 4 Eger gâfil degülseñ öz hâlünden
Yol eriseñ niçün kalduñ yoluñdan
- 5 Gel ey dâyim Hakk'a tâlib olan cân
Yâbânda gezme ki Haq sende pinhân
- 6 Özüñe gel ne istersen yâbânda
Hemân istedüğüñ nestene sende
- 7 Nedendür ki bu rahmetden gâfilsen
Niçün öz hâlüne yaqısar kalursan
- 8 'Ömr sermâyesi hiç yere itdi
Fâyide bulmadı harc oldı gitdi
- 9 Zihî hâ'if ki bu insân şüretinde
İşüñ dîve döne insân katında
- 10 Munuñ gibi hūy terk eyle zinhâr
Ki 'aqluñ özüñe yâr eylegil yâr
- 11 Bu vâcibdür ki özüñi bilesen
Bu şürete niye haçan gelesen
- 12 Âdem şüretlü hayvân olma kardaş
Geçer 'ömrüñ saña küymez hazır-bâş

15a

- 1 Özüñ bil ki niye geldüñ cihâna
Sen öz sevdâñı eyleme bahâne
- 2 Geçer devrân haberdâr ol hâlünden
Saña yoñ fâyide mülk ü mâluñdan
- 3 Seni yoldan koyan bu mülk ü mâldur
Dağı hiç gayrı yoñ hemân bu hâldur
- 4 Ma'îšetüñ muşâlihîñ düzetdüñ
Unutduñ öz hâlüñi gâfil olma
- 5 Şirîn geldi saña bu mâl u altun
Yoluñdan koydı seni kıldı mağbûn

- 6 Ezel sen can idün ş̄ret degüldün
Biliş idün H̄aḡ ile yād degüldün
- 7 Niçün aḡarsan ol vuşlat demini
Çekersen dāyimā dūnyā ḡamını
- 8 H̄oca dēdüglerine şād olursan
Anuḡün h̄ocadan sen yād olursan
- 9 Bu ḡalk-ı h̄oca dēyü kılduk ‘ izzet
Seni ḡoydı yoluḡdan ēyledi māt
- 10 Tekebbür eyleyen seni bu māl̄dur
V’ger ne bu tekebbürlik muḡāldur
- 11 Cihān ḡalkınıḡ uşbudur ḡayāli
Özin tekebbür ēde mülk ü māl̄ı
- 12 Kimi çekmeye ḡam-serādur cihānda
Kimi çār-pā olup gezer yābānda

15b

- 1 Kimi açar doyar uyur uyanur
Hemān insāniyyet bu işi şanur
- 2 Kimi yēr etmek için cev̄r ü miḡnet
Çeker nem̄ir henüz doyinca ni‘met
- 3 Kimisi dāyimā ‘ işret meşḡul
Kimi bir etmege muḡtāc yoḡsul
- 4 Kimi hemān ḡararur bir ş̄retdür
Kimi tevḡīdi buldı göḡli şāddur
- 5 Kiminüḡ ḡaberi yoḡdur özinden
Kiminüḡ cān sevinür her sözinden
- 6 Kimisi aḡlamaz aḡdan ḡarayı
Kimi bir pūla şatmıştır serānı
- 7 Kimi ādem ş̄retlü bir cāmedür
Kimesi kendü dīvdür ḡūyı itdür
- 8 Kiminüḡ her ḡūyı cāna ḡabüldür
Kiminüḡ işi hiç kendü fużüldür

- 9 Kimi gāfil kimi maḥbūn kimi hiç
‘Ārif ol ādemiden ādemi hiç
- 10 Evvel farq ewaye ādemden ādemi
Ki tā aṅlayasan puḥte ile ḥāmı
- 11 Zīrā ādem şūretlü vaḥşī çoḥdur
Şaffından ādemüñ ğulmaşı çoḥdur
- 12 Daḥı her bir metā‘ı kim alasan
Gerek aşlını fer‘ini bile sen

16a

- 1 Gel ey tālib bu söze bir nazār kııl
Ëyüsin dut yavızından ḥazer kııl
- 2 Evvel fikr ewayegil her bir ḥaberi
Ḥaḳḳ’a yarar sözi dut koy zararı
- 3 ‘Ömür sermāyesini yele vërme
Saḳın sırruñı her mühmile vërme
- 4 Beşerüñ ḥūy-ı ḥaḳıdır bu sözler
Ādem var ki ḥāşıl-ı cān teg leṯāif
- 5 Ādem var ki Ḥaḳḳ’ı buldı özinde
Ādem var ki ḥāşıl yoḥdur sözinde
- 6 Ëy Ḥaḳḳ’ı bilmege tālib olanlar
Ḥaḳḳ’uñ ḥabībine ḥabīb olanlar
- 7 Ādem oldur bile ḥaḳḳı bātılı
Ola bu yolda Muḥammed delīli
- 8 Ḥaḳḳ’uñ dōstlarına kılmaya inkār
Sebük-bār ola bu yolda sebük-bār
- 9 Ḥaḳḳ’a olgıl erenler kimi teslīm
Āzād olup gözetmeyüp zer u sīm
- 10 Hemān ikrāruñı şāf ewayegil şāf
Ḥaḳḳ’a teslīm olgıl ewayeme lāf
- 11 Budur Ḥaḳḳ’uñ yolu eger varursan
Hemān yol āşikār odur sen görürsen

12 Cism u cān ol cism u cān ol cism u cān
Ne yatarsan duru gelgil bir uyan

16b

- 1 Hakk'ı istersen serseri dutma
Ki bir dem ismini dilden unutma
- Faşl-ı maķber
- 2 Bir iş var bu arada maķberdür
Bu Hakk'dan bizlere bir haberdür
- 3 Gerek kim bu haberi sen bileydün
Eşidüp Hakk söze şıdķ deydüdün
- 4 Koydun hestiligün bir arada
Özüni Hakk yolında şarf edeydün
- 5 Güvenürsen rükū'um var sücüdüm var
Rükū'ı sücüdü Hakk'a kılaydun
- 6 Huzürsüz düşmānuñ yoķ namāzı
Namāzuñ niyāzuñ Hakk'ı bileydün
- 7 Baķarlar gözgiye cemāl görürler
Silinmiş gözgi gerek sen olaydun
- 8 Demeyeydün bu kāfir ol müselmān
Gerek yahşı yamanı bir bileydün
- 9 Gerek sen her nefes Hakk'ı bulaydun
Tamāmet Hakk'ıla dolu olaydun
- 10 Edeydün hāklık ile hidmeti sen
Ululardan daķı ulu olaydun
- 11 İçeydün gelmemiş kadeķleri sen
Ululardan daķı ulu olaydun
- 12 Bileydün 'arş u kürsünün pūşidesin
Ki ķalbüne baķup habereydün

17a

- 1 Ki 'arşdan baķuban taķtū's-serānı
Ki her gūşe-be-gūşe seyr edeydün

- 2 Olayduñ lā-mekānuñ cevheri sen
Bî-nişānuñ nişānını bulayduñ
- 3 Gerek ki seyr édeydüñ lā-mekānı
Ki ara tökünüp aşla döneydüñ
- 4 Ki Haksız nefes almaz ehl-i Hakk'lar
Gerek ki sen dağı eyle olayduñ
- 5 Yürürsen yerde haksız her kadem sen
Kadem haksız yere sen başmayaduñ
- 6 Ki Hakk'ın meskeni imiş genc-i pinhān
Gerek sen genc-i pinhānı bulayduñ
- 7 Haçan baħsañ 'ayāndur Hakk cemāli
Cesed yoħdur arada cān olayduñ
- 8 Ki cām içen aradan gitmez imiş
Cesed başdan ayağa cān olayduñ
- 9 Buluğ teg hicāb olma gün yüzine
Tecellî 'āleme gün teg vèreydüñ
- 10 Evvelā gör deryā kimi dürr onda olur
Ne deryā kim özüñ dağı dürr olayduñ
- 11 Dürre baħup göreydüñ Hakk cemālin
Görenlen görsedenlen bir olayduñ
- 12 Göğüz kaħup dersen 'ilmi bilmezem
Bileydüñ 'ilm-i rabbānî bileydüñ

17b

- 1 Oħursan 'ilm yétürgil kemāle
Kemāl oldur ki sen Hakk'ı bulayduñ
- 2 Vèürsen her nefes maħşüdü nefsün
Ki maħşüd oldurur Hakk'ı bileydüñ
- 3 Hakk'ı bir bil geç aħi ikilikden
Resül'ı Hakk Hakk'ı hem Hakk bileydüñ
- 4 Ne iş bünyād édersen men dilesen
Aradan men gidüben sen qalayduñ

5 Bağışlañ bu ‘Āciz’üñ günāhın
Bozayduñ yeñiden yene düzeydüñ

Fasl-ı Hikāyet Kahr u Letāfet

6 Kahrınuñ içinde luṭfi gizlüdür
Görür anı her kişi ki gözlüdür

7 Kahr u luṭfın bir bilüp şükr eyleyen
Kahrını luṭf bilüp zıkr eyleyen

8 Nefs elinden çıhuban dād eyleyen
Öz cesedin özine yād eyleyen

9 Nefsi burup rûhını şād eyleyen
Her deminde seyri bünyād eyleyen

10 Āb u gilden çıhuban vaşl olan
Menligini şaluban aşl olan

11 Aşla yètesen bilesen Hâk nedür
Tâ bilesen her ne vardur Hâk’dadur

18a

1 Hâk seni düzdi varasan sen oña
Mâ-düvvüminden öt aḥî ey bî-nevâ

2 Keştisiz ‘ummāna girüp seyr eden
Zât-ı Hâk teprenmeyüben şayd eden

3 Şayd içinde bir demi bin el geçen
Hâk şerābını kadehlerin içen

4 Dil dilinden dāyimā Hâk söyleyen
Ol göz ilen baḥuban Hâk gören

5 Dil ‘ālemin girüben seyr eyleyen
Dil ilen Hâk’dan yaña tayr eyleyen

6 Cismini kav eyleyüben ‘ışk odına yanduran
Tözinin dergāhuña cümle göge gerdi dolan

7 Her deminde ‘ışk odına cismini ḥōş yanduran
Berrlikden kırtuluban baḥr olan

8 Baḥra girüp ulayuben dürr alan
Menligini saluban ol olan

- 9 Her deminde levh dürrinden çetr olan
Cümle melek yügrüşür ibn-i falân
- 10 Her deminde uzanup ‘arşa yeten
Hağ nûrından üstine sayvân tiken
- 11 Bağra dalup yêrlere gevher eken
Hağ gözilen bağuban Hağğ’ı gören
- 12 Her deminde cânını ol Hağ bilen
Özini cânsız görüp şiddik dèyen

18b

- 1 Özini cânsız görüp dü-reng olan
İtirüben özini direng olan
- 2 Reng senüñdür reng senüñdür seyr senüñ
Âyine sensen bağan sen seyr senüñ
- 3 Cümle eşyâ ’ya tenin mi‘râc eden
Bir bağışda miñ kezin ol hağc eden
- 4 Hağca varan bir kezin ol hağcıdur
Dergâhuğa yolu düşen nâcîdür
- 5 Nâcî oldur ki dâyimâ Hağ dèye
Hağ’dan özge gayrı yêr yoğdur dèye
- 6 Her ne ki feyz ola sırr-ı Hağ’dan beyle
Dönüben Hağ işine şiddik dèye
- 7 Şudekâsan yâ Kerîm’sen yâ Rağîm
Cümle eşyâ ’ varı senden èy Mu‘în
- 8 Rağbüm oldı zâtuğ ile pür şafâ
Sağa hağib olmış imiş Muştafa
- 9 Muştafa’da gördi bu gözler seni
Ehl-i Hağ’lar dâyimâ gözler seni
- 10 Ehl-i Hağğ’uğ cân u cismi cümle sen
Beyle ma‘lûm olunur yoğdur teni
- 11 Ehl-i Hağğ’uğ cânı sensen cismi sensen cânı sen
El senüñdür eriden sen ağıdan sen

- 12 Şöyle erir ki ahınur gönüllere
Doluban daşar tökülür yerlere

19a

- 1 Şöyle daşar cümle eşyâ' doludur
Ehl-i taḥkik yaqın eyler oldurur
- 2 O imiş bu ehl-i seyrün vaḥdeti
O imiş bu ehl-i şer'ün cenneti
- 3 O imiş bu 'arş u kürsünün zîneti
Oña ulaş ki nûrından ḥil' atı
- 4 O imiş eşyâ' da ondan ğayrı yoḡ
Beyle bil 'âlemde onsız neste yoḡ
- 5 Cümle eşyâ' anuḡ ile işdedür
Ay u günü durmadın gerdişdedür
- 6 Cümlesi secde oña kılar yaqın
Secde kııl ki tâc-ı devlet başdadur
- 7 Devlet ki ol vürür bu 'âleme bâz
Degme 'ârif uşbu seyrden èyle bâz
- 8 Nefs-i emmâreni kim ki sala bâz
Bil yaqın ki oña maḥrem ola bâz
- 9 Lâ-mekânun seyri için bî-nişânı feth eden
Bî-nişânun nişânı Ḥaqq'a ikiligden öten
- 10 İkiliginden öten birlik maḡâmına yeten
Ol bir ilen bir oluban menligini ref' eden
- 11 Birliği sen ḡaşıl èyle kim ikilik birdedür
Birliği sen şanma irâḡ kim senün yanuḡdadur
- 12 Zerresinden baḡr açılır lâ-mekân
Lâ-mekândan anda görünür nişân

19b

- 1 Ol nişân ile kemâle èresen
Bil yaqın ki maḡşuduḡı bulasan
- 2 Maḡşud odur ki bilesen Ḥaqq nedir
Ḥaqq'dan özge cümle neste perdedür

- 3 Cümlesini bir nefesde eriden
Özini bilmeyüben Hakk'ı bilen
- 4 Perdelere erişen perrân degül
Ol kişi nâ-merd imiş merdân degül
- 5 Dünyânı sen gün şanursan gūşe degül durmagıl
Rüstem-i rakķāş sen iseñ oynama meydân degül
- 6 Başuñı al elüñe gir ehl-i Hakk meydânına
Görmeseñ başuñ öñünde çalma ki çevgân degül
- 7 Merdân olan dōst yolında oynar öz başı ileñ
Dōst yolında yüz-be-yüz ölseñ korhıma kim divân degül
- 8 Yandura gör cismüñi sen dōst yolında kalma hām
Cismini yandurmayañuñ cigeri biryân degül
- 9 Munca kim rahmet yağar hiç Hakk şaffetinden ğayrı yok
İmdi ki Hakk'dan gelür hiç hācet nīsân degül
- 10 Her nefis ki ğāfil öter her biri bir perdedür
Nefsini Hakk bilenler tahķik ol insân degül
- 11 Öte görgil perdelerden ' Ācizi
Hakk Ta'ālā ötüre cümlemizi
- 12 Cümle perde açılup oldı cemāl
Cümle perde geçilüp oldı cemāl

20a

- 1 Cümle perde
- 2 Yaķın bil bu cesedüñ cānı yoħdur
O cāndur bu cesedde mişli yoħdur
- 3 O cāndur mişl u hem bi-mişl olupdur
O cāndur bu eşyā'ya dolupdur
- 4 Bu cān ol ten ile toprağa vardı
Ol cān gitmeyüben bu tene girdi
- 5 O cān gitmeyüben bir işe kaldı
Gerek kim bile idüñ ne işe geldüñ

- 6 O cān kaldı siler gözgünüş pāsını
Siler gözgünüş içini daşını
- 7 O cān gözgüye baḥup görünendür
O cān bu cāna dem-ā-dem yörenendür
- 8 O cān dāyım durupdur öz işine
İş iyesi dāyımür düzer işine
- 9 O cāna erişen érdi murāda
O cān nef̄ i olur bilişe yāda
- 10 O cānuḡ ḥāşılı mihr-i nübüvvet
O mihre érmeyenler oldılar māt
- 11 O cāna cümle melek secde kıldı
O cāna Cebra'il cür' a getürdi
- 12 O cānuḡ Cebrā'il'dür pek yāri
Bilemezsen onuḡ uyur uyağı

20b

- 1 Beyle bil o cānı dāyım uyaḡdur
Bilür her nef̄ şöyle sāniḡdür
- 2 O cāndur cümle tālibüş ümīdi
Zākirüş zikri sācidüş sücūdı
- 3 O cāndur bu tālibüş baḡrı olan
Érer baḡra ' aḡıbet nehri olan
- 4 O cāndur bu baḡrda ḡavvāş olan
O cāndur dürr çıḡaruban ḡāş olan
- 5 O cāndurur vaḡdet-i genc-i pinhān
O cāna yér u gög cümle yek-sān
- 6 O cāndur ondan özge ḡayr yoḡdur
O cān sevmeyenden Ḥaḡ irāḡdur
- 7 O cāndur o cāndur o cāndur
Bu cānuḡı o cāna sen inandur
- 8 Bu cānı sen o cāna teslīm éyle
Ki nef̄sden ḡurtulup oḡa yol éyle

- 9 O cāndan bu cānuña bir haber vèr
O yükden cān kuşına bāl u per vèr
- 10 O cānı sen per èyle cāna konasan
Cesedilen cānılan ol cān olasan
- 11 O cān pinhān olupdur cān içinde
Odur hüküm èyleyen devrān içinde

21a

- 1 O cāndur kim o cānsız kimse olmaz
O cān bu tendedür ten issi bilmez
- 2 O cāndur göñüllere mi‘rāc olupdur
O cāndur ‘arşa kürsiye tād olupdur
- 3 Èresen ol cāna nācī olasan
Ṭavāf édübeni hācī olasan
- 4 O cāndur cümle melek per u bālı
Bī-niṣāndur o cānuñ mülk ü mālı
- 5 O cāndur cümle göñüllerün zīneti
O candur ehl-i Ḥaḫḫ’uñ sırr-ı zātı
- 6 O cāndur seyr eden taḫtü’ş-şerānı
O cāndur taḫt èyleyen lā-mekānı
- 7 O cāndur lā-mekānuñ cevheri hem
O cāndur bī-niṣānuñ niṣānı hem
- 8 O cāndur mīzān üste nāzır olan
O cāndur yerde gökde hāzır olan
- 9 O cāndur şırāta köpri olupdur
O cāndur Kā‘be’nüñ ḫalbi olupdur
- 10 O cāna èresen hācī olasan
O cānı bulasan Ḥaḫḫ’ı bulasan
- 11 O cāndur ki mürīdiñe pīr olan
O cāndur aṣlına dönüp bir olan
- 12 O cān pinhān olupdur cān içinde
O cāndur söyleyen Ḳur’ān içinde

21b

- 1 O cān bu cānlaruñ cümle cānidur
O cān yol ehline Hāḫḫ'ı tanıdur
- 2 O cān bu cānlaruñ hīç gitmez aradan
O cāna ṭālib olupdur yaradan
- 3 İrağ şanma o cānı sendedür ol
O cāna yoḫdur ölüm zindedür ol
- 4 O cān oldur ki hīç Hāḫ'dan ayrılmaz
Ölen 'Ācizi'dür nāzırı olmaz
- 5 Bağışlagıl bu 'Āciz'üñ günāhın
Öz elüñlen yu onuñ rū-siyāhın
- 6 Unutmayuñ bu 'Āciz'i du'ādan
Hudāyā sen dūr étme Muştafā'dan
- Hikāyet-i Cemāl
- 7 Qur'an'ıñ ma'nāsın beyān eden dilber cemālüñdür
Meni ḫazretüñe ḫayrān eden dilber cemālüñdür
- 8 Eger nazar étseñ daşa ol nuṭḫa gele söyleşe
Şol bülbül şeydā gibi eden dilber cemālüñdür
- 9 Hōcam gönül gözi ilen 'acāyib nerd oyun oynar
Çalarum şeş u penc gelür öten dilber cemālüñdür
- 10 Mevlā'm senüñ 'ışkuñ ilen cigerüm biryān olupdur
Meni bu 'ışkuñ odına salan dilber cemālüñdür
- 11 İki cihānda maḫşūdum vişālüñe erişmekdür
Gönül sensiz ḫarār étmez vaṭan dilber cemālüñdür

22a

- 1 Resül ḫadīşde söylemiş ḫayāsızda imān olmaz
Meni ḫayāsız eyleyüp açan dilber cemālüñdür
- 2 Kul Yūsuf eyder Ya'küb'a velālar eline düşdüm
Meni bāzāra saluban şatan dilber cemālüñdür
- 3 Kimse bile bilmez sırrın görebilmez menden birin
Dergāhuñdan deryā dürrin saçan dilber cemālüñdür

- 4 Mihrin gönüllere salup deryâ-yı ma' nâya dalup
Görüben cânlar alup kaçan dilber cemâlündür
- 5 Seni bilürler iş ilen bilmek olmaz teşvîş ilen
Bu devr ilen gerdiş ilen dönen dilber cemâlündür
- 6 İş oldur ki senüñdür sen cānsan ol kurd
Ten fenâ olup gidendür kalan dilber cemâlündür
- 7 'Āşık senden özge bilmez dü-cihān gözine gelmez
O cānı 'Azrāil almaz alan dilber cemâlündür
- 8 Girdüm gönül meydānına çevgānına top olmağa
Meydān cemāl çevgān cemāl çalan dilber cemâlündür
- 9 Gitdük maşrıķ zemīne geldük mağrib zemīne
Bu on sekiz miñ 'ālemi gezen dilber cemâlündür
- 10 Dolmışsan yer ilen göge igne başmağa yer yoğdur
Hem igneni dutan dilber başan dilber cemâlündür
- 11 Resül'i getürüñ yāda Eyyūb havāledür kurd
İbrāhīm'i yanar oda atan dilber cemâlündür
- 12 Resül'i getürüñ yāda bizi ğafletden uyara
O Yūnus'ı o deryāda utan dilber cemâlündür

22b

- 1 Her gönül olsa senünle seni hergiz gelmez dile
Kurd olan Eyyūb tenine düşen dilber cemâlündür
- 2 Mihrin gönüllere şalup deryâ-yı ma' nâya dalup
Ol Cercis'e hūş-yār olup yazan dilber cemâlündür
- 3 Hālil'i salmışsan nāra Ya' kubb'ı salmışsan zāra
Bī-çāre Manşūr'ı dāra asan dilber cemâlündür
- 4 Gece olmuş ihyā için gökler yolu 'İsā için
Hem Fir'avn Mūsā için basan dilber cemâlündür
- 5 Zālimlerüñ boynın buran miskinlere arħa duran
Nūh kavmini fenâ kılan Tūfān dilber cemâlündür
- 6 Hem yoğ yerde var eyleyen hemi nuţukda sen söyleyen
'Ād kavmin fenâ eyleyen esen dilber cemâlündür

- 7 Yoluñda şarf eden cânı kim cân vèrmez görmez seni
Karársız Nesimî teni soyan dilber cemâlüñdür
- 8 Seni görse miñ kez günde sensiz nefes harâm onda
Ol Hâzret-i Hızır zinde eden dilber cemâlüñdür
- 9 Kim görse onuñ yüzün oldu merdânlar güzîn
Nâzırñ zâhir gözün alan dilber cemâlüñdür
- 10 Cümle enbiyâ' bâtını ' Alî şîrîn bî-hestî eri
İskender'üñ zûlmâtını açan dilber cemâlüñdür
- 11 Gelin oluñ şekden beri server idi ol dîn eri
' Alî ilen ol habîri yağan dilber cemâlüñdür
- 12 Hem inen tahtü'ş-şerâya hem çıhan ' arş-ı a' lâya⁶²
Hem bundan geñ göñüllere dolan dilber cemâlüñdür

23a

- 1 Hem ' aşıkları öldüren hem gizlü genci bildüren
Hem degüp Tûr'ı yanduran yağan dilber cemâlüñdür
- 2 Hem hüküm eyleyüben yele doluban göge yere
Gemi kimi elden ele ağan dilber cemâlüñdür
- 3 Ol bilür mañbûblar kimin ol tiker lâ-mekân bigin
Tâ elestden haşre degin haşr dilber cemâlüñdür
- 4 Çoğlar seni görmek ister cesedden çıñmadın olmaz
Onı cesedden dışarıya iden dilber cemâlüñdür
- 5 Girdüm bu şehriñ içine nefsiñ yüz miñ çerisine
Çalup onı dağutduran kıran dilber cemâlüñdür
- 6 Bir dağı girdüm göñüle meydâna men girem dedüm
Men dolmağa bi'r bulmadum dolan dilber cemâlüñdür
- 7 Nûr doldur perver pöstına görmese ölür döstına
Gün teg halâyık üstine düşen dilber cemâlüñdür
- 8 Göñülleri mesken kılan tecellilen cânım alan
Yâr da bilür fenâ olam kılan dilber cemâlüñdür
- 9 Sensen hâzır kamu yerde sensiz nefes olmaz arada
Götürildü cümle perde ' ayân dilber cemâlüñdür

⁶² Bu kelime metinde "alâya" şeklinde yanlış yazılmıştır. Ancak çeviri yazıya "a'lâya" şeklindeki doğru yazımı aktarılmıştır.

- 10 Perde gitti ‘ayān oldu sırrımız bî-nişān oldu
Kimse nişān vère bilmez nişān dilber cemālündür
- 11 Gel gör ādem ne hāldedür dün ü günü vebāldedür
Mağşūdumuz cemāldedür cemāl dilber cemālündür
- 12 Bu ‘Ācizi’nün mağşūdı nāzır-ı hāk-ı pāydu
Bu pāyda hāk olanı pāk eden dilber cemālündür

23b

- 1 Alçağ olan ulu olur dōstı seven dolu olur
Kadeh içen dolu olur kullar kadeh içse gerek
- 2 Dünyā mü’mine dar olur ser-be-ser dünyā mār olur
Handa bahsa dīdār olur dāyım dīdār olsa gerek
- 3 Durduğı yeri Tūr olur bu zāhir gözi kör olur
‘Āşıklar kuvveti nūr olur dāyım kuvvet nūr olsa gerek
- 4 Çün sen meni kul eyledün ‘ışk odına kül eyledün
Pir-i pişvā eyledün pir-i pişvā olsa gerek
- 5 Perri dolu gören kişi çekmez cehennem teşvişi
Perrini dolu görmeyen gözleri kör olsa gerek
- 6 Hakk’ı göre piri kimi ikisin biri kimi
Uşta o pervāne kimi ‘ışk odına yansa gerek
- 7 ‘Işk odı cānumı yağıdı bu gözlerüm Hakk’a bağıdı
Erenler habsden çığıdı bu habsden çığsa gerek
- 8 Cesedüm başa daldadur gör erenler ne yoldadur
Ol erenler varan yolu dutuban gitse gerek
- 9 Gözüm görmez erenleri bu durumu vèrenleri
Hağ cemālün görenleri onlar devā olsa gerek
- 10 Şahābe mindi atına vardı Resül’ün katına
Gök açıldı kudretine gökler açuğ olsa gerek
- 11 Gök açıldı dīdār oldu handa bahsa yār oldu
Otur bura güzār oldu avçı avın alsa gerek
- 12 Şahābeler hacca vardı Muḥammed mi‘rāca vardı
Seyrümüz lā-mekān oldu seyr-i lā-mekān olsa gerek

24a

- 1 Gözüme görünen dürrdür maña penâh olan birdür
Liķā`η ac ğamlunı güldür ğamlu `āşık gülse gerek
- 2 Biz ki o dōstun ħuluyuz `aqlumuz yoĥdur delüyüz
Uşbu cihānun ĥōriyuz ol cihāna varsa gerek
- 3 Durun o cihāna varun `ilmi bundan aparun
Munda baĥun dīdār görun munda dīdār görse gerek
- 4 Ķurtulun şek ü şübheden arı olsa uşbu beden
Beyle gider yolu giden yolu beyle gitmek gerek
- 5 Durup şeyhe giden kişi tuĥfesiz gitmemek gerek
Bu şem`e onun tuĥfesine cānum tuĥfe olsa gerek
- 6 Kim ki canın tuĥfe vērdi bu yolun aşlını bildi
Yēriyüben menzil aldı ol menzile ērse gerek
- 7 Menzil aldı tapdı kânı gözün aç sen daĥı
Nāzırını ulu ĥānı her dem gözüm görse gerek
- 8 Yolına koymışam cānı nāzırıdur gevher kânı
Uş cümle yaradılmışa ħamuya feyz vērse gerek
- 9 Bu meclis bir meclisdür ki her ne dēse nūr olur
Uşbu yer ehlinün tamām ħabri nūrdan dolsa gerek
- 10 Nāzırı cānlar cānıdur saña aşlunı tanıdur
Ol fenāliĥ maķāmıdur onda fenā olsa gerek
- 11 Ol maķāma sır doluben ol menzile ser oluben
Ol pīr ilen bir oluben oĥa iķrār olsa gerek
- 12 Fedā ētgil oĥa cānı zūlmātdan ħıĥarur seni
İste tapgil reh-nümānı reh-nümā bir olsa gerek

24b

- 1 Bu dünyāya vērme gönül bu dünyā fenā dolanur
Ķalbünı özine çeker `ömrün talana dolanur
- 2 `Ömrin dünyāya şarf eden dīn ile dünyānı seçmez
Dīni buraĥmış ħalbden dünyānı ħava dolanur
- 3 Şöhret ilen şehvet ilen ötürürsen rüzıĥarun
Her ne gider `ömürdendür ay u gün sana dolanur

- 4 O va' de ki Allāh ilen üstüre koyuban geldün
Dağı sözi olmaz olur cümle yalana dolanur
- 5 Bir gün olur ecel gelür bu kızıl beñzüm sararur
'Azrāil çöker üstüme bir gece cāna dolanur
- 6 'Azrāil'ün defterinde hiçkim degül yoğdur adı
Ancağ maña saña degül cümle insāna dolanur
- 7 İnsān isen Hakk'a dolan dön nūrına secde eyle
Şeytān ki secde kılmadı o tavğ Şeytān'a dolanur
- 8 Şeytān Hakk'dan yoluş şapar kalbün dāyim oña kopar
Yüzün yerlere yeter başuğa belā dolanur
- 9 Şeytān şalur bağ u nifāk mü'minlerün arasına
Mü'minler onı kör eyle şulh u şalāha dolanur
- 10 Mü'min olan kalbün bağ gözlerün yoğ hicābı
Tabi' -i İblis'leri gör kör kimi cāhe dolanur
- 11 Tabilik bilmeyen kişi nişter almış yara deşer
Avucın duz doldurmuş gelür cigerde dağa dolanur
- 12 Tā' at kılan tuzlucalar cennetde tahtın ucalar
Nefsleri libās istemez tenleri şāla dolanur

25a

- 1 Tā' at kılan tuzlucalar cennetde tahtın ucalar
Nefsleri libās istemez tenleri şāla dolanur
- 2 'Aceb ilen ipek giyenler şükürsüz ni' met yeyenler
Dağla haşr u neşr günü ac degül kāh dolanur
- 3 Şevābı yoğ ki apara onda gadrini utura
Dünyā mülki munda kalur dīni talana dolanur
- 4 Dünyālığa mağrūr olan bir ayuğ altına bağ
Korğmamiseñ ki bedr ayuğ tā ki hilāle dolanur
- 5 Ey dünyā ilen oynayan İblis'dür yoldaşuñ senün
Dīni utuzdın dünyāya aşuğ tava dolanur
- 6 Bu 'ömrünge kılma vefā bir gündür tökünür gider
Beyle bilki mu'allağdur gün teg zevāle dolanur

- 7 Evliyāya yedilmeyen oña tābi[‘] -i ehli dēme
Evcārını uzadmış gider yābāna dolanur
- 8 Gör dünyā-dāruḡ ḡālını dünyānı dutmuş düşine
Āhrete vebāl yıkar ḡorḡar tōkine dolanur
- 9 Dēdüm saḡa aḡluḡa ḡit nefsine yaman güc geldi
Şer[‘] e dolanmaz ol ḡabiḡ tābi[‘] -i dive dolanur
- 10 Müselmānlar bölük bölük gelür çaḡlar munda genc var
O genci özine dutar ḡāhirce nūra dolanur
- 11 Ḳalbinüḡ ḡuzūrın bilmez eyle ḡayvān kimi gezer
Tenine libāslar düzer ḡöhret [‘] āma dolanur
- 12 Bu dünya bir ḡalā imiş hiç muḡa gezmedin olmaz
Ba[‘] zı girer arı baḡar ba[‘] zı murdāra dolanur

25b

- 1 Bu dünyāda beḡ gün için munca başa ne ḡavgādur
Āḡir sende gidesisen bu güc miḡmāna dolanur
- 2 Gel ēy inkār ḡılma [‘] āḡi Resūl ḡer[‘] in dut yēri
Nēçe [‘] āḡi tapdı necāt ḡalbine tevbe dolanur
- 3 Tevbesizler ḡürmetini egri yēle dutmuş gerek
[‘] Ömrin ḡavurup yoḡ ēyler falān filana dolanur
- 4 Menlik donın giymiş dāyım feyzden özin ḡorur
Tekebbür atına minmiş ne nillü ḡaba dolanur
- 5 Tevbe tevbe dutan ölür olur nefsi düşer ulu olur
Cāmdan içen dolu olur gene o cāma dolanur
- 6 Yaradılmış bir dama nisbet ehl-i dillerdür mizābı
Her nereye raḡmet yaḡar gelür mizāba dolanur
- 7 Beyle merdān ol oña cümle barmāḡın yalasun
Cümle eḡyā[’] aru ola nēçe ki ḡāna dolanur
- 8 Beyle biline cümle eḡyā[’] ḡoyınıdur ehl-i dilüḡ
Eyle ḡan ki bir aradur ḡoyın çübāna dolanur
- 9 Bir baḡr-ı ḡüsnüḡ cemāli dutdı bu iki cihānı
Yıḡıldı cümle teḡneler gör nēçe ḡana dolanur

- 10 Gerdün t̄ac ēyler başuḡa baḡ onuḡ gözi yaşına
Yüzini ḡoymış daşına sürter āsītāna dolanur
- 11 Dilber muḡabbet çerāḡın yandurdı ḡalbüm içinde
Töküldi pervāneler ister ki yana dolanur
- 12 Dilber girmiş tešt içine mübārek zülfini yuyar
Melekler ḡādimi olmış elinde şāne dolanur

26a

- 1 Bir avçıdur şehlā gözün avı öz özine gelür
İsterem cānuma dege t̄irün kemāna dolanur
- 2 Beşāret nikātına anuḡçün gökler açıldı
Melekler şaff şaff olmışlar d̄er merḡāba dolanur
- 3 Meleklerün şaffın gördüm yeryüzi saḡa secde ēder
Allāh'ın n̄urı sendedür cümle o n̄ura dolanur
- 4 Sende beni Mūsā nebī mizāna dartman fark çok
Senün seyrün sırr-ı fi'llāh cümle o n̄ura dolanur
- 5 P̄ir olan kimsene ki var bile mür̄idün derdi ne
Odur d̄one duvaḡıla mür̄id ki yere dolanur
- 6 Bir derd ola oḡa lāyık mür̄idi aḡla yetüre
Oḡa hiç ḡulaḡ aşmaya bir derd ki mübārek dolanur
- 7 Ehl-i ḡālun ḡālī bu kim Ḥaḡ sözden ḡayr hiç d̄emez
ḡayrı sözleri nefes boḡar dili dendāna dolanur
- 8 Yüz yigirmi d̄ört miḡ neb̄inün ḡüzini Muḡammed'sen
Ḥaḡr ḡüni şefi' için cümlesi saḡa dolanur
- 9 Cümle gelür iḡsānuḡa nübüvvet geldi şānuḡa
Ümmetlerin d̄ört yaḡa ḡuş kimi dāne dolanur
- 10 Ol ḡün ki ḡaḡr u neḡr oldu 'ilm ancaḡ senün durdı
Nebī velī tābi' ilen gelür 'ilme dolanur
- 11 Mübārek zülfüḡ daranur 'aşıḡlarun bendi olur
Buluḡ ḡüne ḡicāb olur zülfüḡ ki tene dolanur
- 12 Zülfüḡ ḡicāb olmaz yüze gencüḡe ḡapular açuḡ olur
'Aşıḡlarun her ḡapudan girer utana dolanur

26b

- 1 Ol kapudan giren kişi men degül ki özin göre
Göz ol cemâle başar göñli şayrâna dolanur
- 2 Bu göñül dolu olupdur durmadın aşla dolanur
Dolan delü göñül dolan cümle şey' sağa dolanur
- 3 Ehl-i sırdan bu sır gördüm onsız şalbe dönmezler
Řalbinüñ güşadı budur çeng u şegâne dolanur
- 4 Her şalbdeki o sultândur cümle melek iner oğa
Başı üste tecelliler üstine ağa dolanur
- 5 Tecelliler içine gelür göñüllere nerd-bân olur
Vay èyledi bu cümle eşyâ' o nerd-bâna dolanur
- 6 O nerd-bân řuřbuñ yolu dâyim dèyü ne dürlüdür
Her kim beyle kesb èyledi o gelür sağa dolanur
- 7 Bu nâzırın ģalidür yüzi ' aşıkı ģalidür
Vücüdudur ģirmenidür gelen ģirmene dolanur
- 8 Zemînidür şaşrâsıdur bu senüñ dèdüküñ nedür
Yer tapmaz ki şadem basa divâne medde dolanur
- 9 Bu şamuya beyle meydür yoşsa men delü olmuşam
Yuğu beyle aşikâredür sırdur sırra dolanur
- 10 Her kim ister dürri göre arasun ehl-i Ĥař'ları
Ehl-i Ĥař'lar bu řarık řařre deg sūra dolanur
- 11 Zülfüñ uzunını ' aşık özi için dâr èylemiř
Manşur onda didar gördi gelür dâra dolanur
- 12 Zülfüñ ucın dutan gider mübârek yüzüñe yeter
Yüzini yoluğa döşer şayra işsâna dolanur

27a

- 1 Şalbini sağa şehr eden dağı özin tapmaz olur
Özin ister seni bular dâyim bu ģale dolanur
- 2 İş iyesi beyle işler elden èle uçar şuşlar
Ondan dâd olur yemişler ebr-i nisâna dolanur
- 3 Odur ' aşıkların yaşar odur şusuzları yışar
Şadeşlere dolar şışar elde piyâle dolanur

- 4 Dōstum açmış dürr dükkânın tüccâr olan ‘âşık geldi
Câhil u nādân gelmez oña ‘âkıl u dānâ dolanur
- 5 Gel ey mü’min bu kalbünî ancak Hakk’a halvet eyle
Zâhidün maşşûdî halvet ‘âşık didâra dolanur
- 6 Yêrün gögün ‘arşun kürsünün maşşûdî bir cemâl
Şeyh Şaffân bir cemâl gördi geldi zunnâra dolanur
- 7 Munda ‘aceb ‘Acem gördüm ‘aqlını oburmuş oña
Ya‘nî ister aşlı bula girmiş bâzâra dolanur
- 8 Bâzârda gezdüm niçün ya‘nî ki ol yüzi görem
Şâh-bâzî şalmışam oña baykuş perrâne dolanur
- 9 ‘Âşık kim öle yolında özini oda yandura
İbrâhim’dür od içinde gör aḡ gülzâra dolanur
- 10 Bu kıble’ ki o yüz degül vîrândur avadan degül
Onı özine gün bilmez uş ne güne dolanur
- 11 ‘Âşıkun küfr ü imânı hemîn dōstun cemâlidür
Bu ‘âşık olmayanadur küfr ü imâna dolanur
- 12 Elün oldur ayaḡ oldur cesed odur dayaḡ ol
Gönlün odur gözün odur kulaḡ odur söyleyen ol

27b

Hikâyet Allâh ilendür kârımız

- 1 ‘Âşık her dem günâh eder perdesiz cemâle baḡar
Gine doğru saḡa gelür ‘ahde peymâna dolanur
- 2 Ger ‘âkıl u dānâ iseḡ her deḡüze salma özün
Ġavvâş olan onı bilür dürr için kâna dolanur
- 3 Ġavvâş olan kimse ki var dalar çıḡar dürrin alur
Göz açınca gider gelür hōş peykâna dolanur
- 4 Gelün bir meşel eşidün ehl-i sırrı beyân eder
Yüki lâ‘l u cevherdür bu vîrân-hâne dolanur
- 5 Kalbinde duran biriḡ yüz miḡ künce işıḡı var
Onı nêce yaşurasan çıḡmış hişâra dolanur

- 6 Sor aḥī sen o kişiden onuḡ ḡalbini yolını
O ḡalb ki derūn doludur yüzde nişāna dolanur
- 7 Yürek götür bu yüke sen başa menzīle yētesen
Yükiḡ ḡadriñ bilmeyen sāla sāla dolanur
- 8 Gör kıızıl gülün⁶³ būyını cān dimāḡını doldurur
Bülbül onuḡ ‘ ışkıyla gelmiş tikana dolanur
- 9 Bu dünyā bir ḡarı ‘ avrat ḡāh geyinür igitlenür
Oḡa ḡālib olan ḡāfil ‘ ışḡuḡ māla dolanur
- 10 Ayaḡı altına alan senüḡ ra‘ nā boynuḡ görür
Başını yoluḡa ḡoyan yüzüñde ḡāla dolanur
- 11 Gözüḡ çeşmesine giren dāḡı öziñ tapmaz olur
Özini sende itüren gelür fāla dolanur

28a

- 1 Ḳul ḡōcasınuḡ yanına gelür boynın eger durur
Ner ne ki ḡōca buyurur gelür fermāna dolanur
- 2 Her derde ki ḡul uğradı döner ḡōcaya‘ arz eder
Yētişe ki ḡōca devādur gelür timāra dolanur
- 3 Ḳoymaz dōstuḡ yüzün görem gözlerümi ḡaflet yumar
Bir zülf-i şayyāda göñül ister uyana dolanur
- 4 Bu göñül bir ac ḡuş olmuş hevā deryāların dalmış
Avsayupdur ava çıḡmış ister av ala dolanur
- 5 Devrān onuḡ devrānıdur cānum onuḡ ḡurbānıdur
Bir şeh-bāz-ı ser-gerdāndur gelüpdür şāmeme dolanur
- 6 Meydāna başsız gimeyen menzīl kesüp kemāl bulmaz
Çaḡırur nā-ḡışlardanam gelmiş kemāle dolanur
- 7 Ehl-i dilden tevbe ala bu āb u gilden ḡurtula
Her dem mensiz aşlı bula cümle şey aşla dolanur

⁶³ Gönülde meydana gelen bilginin neticesi ve meyvesi. Ruzbihan Baklī, “kırmızı gül Allah’ın mehabetinden bir parçadır” hadisine vurgu yapar. Allah’ı, gül bulutlarından kırmızı yüce bir gül olarak tahayyül eder. Tasavvuf edebiyatında, güzel taç yaprakları ve tikeniyile ilahi cemali ve celali en mükemmel biçimde yansıtan gül, şevk sahibi ruhun simgesi olan ve gülü sevmeye yazgılı bülbül ile ikili oluştururlar. Gülde naz vardır, bülbül ise niyaz halindedir. Gül bazen Allah’ın güzelliḡinin bazen de Hz. Muhammed’in simgesidir. Güzeli koktuḡu için Hz. Muhammed’in terine de gül denmiştir.

- 8 Kible' odur meşid odur mihrâb odur imâm odur
Yene döner me'mûm olur gelür imâma dolanur
- 9 Vesvâs al bağla revân Vesvâs'uş öne daldadur
Beyle zâhir görmez onı şekke gümâne dolanur
- 10 Cümle melek muhtâcudur cümle enbiyâ' tâcudur
Gün çihar onun hükminde bu gök seyrâne dolanur
- 11 Ehl-i diller beyle dër ki aşluş nişânı yok
İster ki bir nişân bula bî-nişâne dolanur
- 12 Eger meni yandursalar külüm göge savursalar
Külümü yeller aparur zerrem o yola dolanur

28b

- 1 Tecellisine boyanan hergiz onun rengi gitmez
İster ki bu rengi sala oña boyana dolanur
- 2 Vaqt u sâ' at sahlayanlar her vakitte bir tecellî gözler
Teveccühün bir şüşedür vakte sâ' ate dolanur
- 3 Beyle bilün yol ehlinün bir zâtı var bir şifâtı
Sen zâtı kalbünde tanı teveccüh zâta dolanur
- 4 Teveccühden zât olanlar Hâk'dur onların dedüğü
Hâk'dan özge hiç kesi yoğ kalbi kurbete dolanur
- 5 Men bu işe kâilem 'aceb bir kimse ki ol ola
Hiç ayruş neste bulmaya ol niçün üstâda dolanur
- 6 Her deminde kalur seyrân cümle melek oña hayrân
Budur oña toy u bayram ne şîrîn câna dolanur
- 7 Ondan şîrîn neste olmaz ondan gayrı neste bilmez
Cümle sermâyesi odur dîn-i Muştafâ dolanur
- 8 Yanağları günden iti zülfi ildirımdur şağur
Bu hüriler bölügidür gelmiş cânâna dolanur
- 9 Kim ki o yüzleri gördi bir dem ondan ayru
Gönül kuşu seyrân eder bu nefis zindâna dolanur
- 10 Nefsün çölleri geçmiş batınun baırına düşmiş
Nâ-merdler yurdından göçmiş gör ne merdâne dolanur

- 11 Merdān olan almaz cāna dōst yolında Őeydāidūr
Bir piyāle imeęe ūn gider meyhāne dolanur
- 12 Her kiŐi ki senūnlendūr hikim oņa zaħm ēylemez
Senūn nūruę dōrt yanına bir yol sır ala dolanur

29a

- 1 Kelāmu'llāh nukuğ saņa gene seni beyān ēder
Onuę ki yūzi saņadur gelūr kelāma dolanur
- 2 Kim ki bu meydāna girdi nefsi bildi Hā'ı bildi
Dōstuę cemālini gōrdi delū dīvāne dolanur
- 3 Gūn kimi doędı 'āleme tecellisın Őikār ēder
Bağa gōre perdesi yoğ zāhir 'ayāna dolanur
- 4 Sen istersen uŐ olasan revāne olup uasan
uŐ neçe vat bala yatur ũstine ana dolanur
- 5 Oldur cūmlenūn anası onuęlandur onuę hāŐı
Gūn-be-gūn artar iqlāŐı oņa inana dolanur
- 6 Oņa inanmayan kiŐi girmesūn bu āfileye
Oņun himmetiylen hācıdur vay bu ōle dolanur
- 7 ēy hācı oņa ōl dēme berri bahrı o imiş
Onuę urduęı devedūr o gūldūr gūle dolanur
- 8 O yola urŐanan kişi atħaru bağmasa gerek
O yol merdānlar yolıdur āsān bu dile dolanur
- 9 Mū'min odur oņa gide bu nefis duta aranhular
Onda o gādir yer ēder muık ki hayle dolanur
- 10 Hācı yētdi Medīne'ye Allāh kuvvet vērdi dīnine
Hānı tuhfē getūrmiŐ gelmiŐ kārbanāna dolanur
- 11 Medīne'nūn daŐlarını cūmlesin baŐar baęrına
'ōmri olduęa Őūkr ēder durmiŐ cūrme dolanur
- 12 Kimdūr bu daŐları ura gōksine yollar aıla
Dōstı ile seyrān ēde muħtācdur hāne dolanur

29b

- 1 Hācılardur cān-fedālar maŐūda yētmek isterler
Bu Aħmed'e Muħammed'e Ebū'l-āsım'a dolanur

- 2 Hâcılar ki gelmişler sende nübüvvet görmişler
Günâhların götürmüşler şefâ' atuna dolanur
- 3 Başum koydum kapusına türbeler pür nûr imiş
Hidmet kemeri belinde Fâtîmetü'z Zehrâ dolanur
- 4 Bir kuş olup pervâz eyle Medîne'nün şehrine sen
Ondan gökleri seyr eyleyler gör ki ne sevdâ dolanur
- 5 Vey imdi hâcılar gitsün şefâ' atüm yüki olsun
Şefâ' atümdür vërsünler kim ki onlara dolanur
- 6 Şefâ' atüm aparalar sizde hâsedlik gerekmez
Dağıduñ cümle eşyâ 'ya görüñ temâşâ dolanur
- 7 Allâh saña ne bahş eyleyler yalguz özün ütme onı
Yoldaşlıkuñ haqqı budur yoldaş yoldaşa dolanur
- 8 Esirgemeñ hiç ümmetden himmetüñüz a' lâ olur
Dëmeyüñ ki o ' âşîdür yihıla düşe dolanur
- 9 Êy munda dolanan hâcî bâh gör onda maḥâlluñı
Dëmeyüñ ki o ' âşîdür yihıla düşe dolanur
- Êy munda dolanan hikâyet dolanur
- 10 Bu gün ' aceb mu' ciz gördüm senüñ mihrüñ çeküpdür
Yâdları çeker araya eyle qardaşa dolanur
- 11 Qardaşlar yine dolanur senüñ mihrüñ onda
Maqsüdını sen vëürsen ger quru taşâ dolanur

30a

- 1 Maqsûd odur seni göre ayruğ özini göreñ
Ehl-i taleb olan gelür dër ki hâşâ dolanur
- 2 Eger siz dâh ehl-i dilsiz ḥayrı şerri beyle bilüñ
Bu kadar ki dolandılar yoldaşlar beyle dolanur
- 3 Yoldaşlarum qardaşlarum beyle gezen sırdaşlarum
Hiç bilmenem ne hikmetdür cümle bu qalbe dolanur
- 4 Bu maqsûdı bir aradur cigeri pâre pâredür
Bu kimdür ki âvâredür tapmaz beyle dolanur

- 5 Kimse degül qadri ola 'Āciz -i 'Acem u rū-siyāhuñ
Qab boş senden dilenür o gedāya ne dolanur
- 6 Hācılar çıhdı āletden cismini 'uryān ēyledi
Uzatmış başıñ saçıñ ya' nī iḥrāma dolanur
- 7 Hırcılığı olmayan hācı özünjı biraḥma çöle
Ehl-i dile tavāf ēyle qalbinde Kā' be dolanur
- 8 Hācı iseñ ac gözünjı gele göre bu Kā' be
Dür o imiş dür o imiş bu cānı oña dolanur
- 9 Halka odur yapuşan o hiç ondan ğayrı neste yoḡ
Ara yerde bir rızā var odur oña dolanur
- 10 Hācı yanar bu börkünjı muḥtācısın bu Kā' be'nünjı
Gör aḡi sen bu Kā' be'ni durmadın aşla dolanur
- 11 Sen de aşluña döne gör cānuñı oña vère gör
Cehd ēyle kim vaşl ola gör ehl-i Hāq vaşla dolanur
- 12 Gāh iner taḥtū'ş-serāya geh çıḡar 'arş-ı a' lāya
Ondan ğayrı düze bulmaz gönli bir yaña dolanur

30b

- 1 Ondan ğayra tamām dile tamām hemīn bir Allāh'dur
İşini ol tamām ēder kim ki tamāma dolanur
- 2 Özünjı oña kul ēyle gör kulluğ ēyle ḡaşra degin
Qulların kulluğı budur qullar sultāna dolanur
- 3 Dünyāya kul olma gönül dünyā seni aldar imiş
Ecel yaḡun gönlek tegi 'Āciz ğulāma dolanur
- 4 'Āciz senünjı günāhlaruñ bu qarşuda dağlar gibi
Bir gün olur qarārlanur gelür mizāna dolanur
- 5 Benī ādem çok günāhuñ bir bir üste qarḡma
Qorḡ o günden ki ḡaşr olur İsrāfīl şūra dolanur
- 6 Gökden melekler çağırur ḡaqqā nādīm dutan hani
Her dem görür Hāq cemālin kim ki bu deme dolanur
- 7 Hāq cemālin gören kimse bir ayru āyinesi yoḡ
Qalbi oña āyinedür gözleri neme dolanur

- 8 Du‘ā edün ervāhına cümle ervāhlar şād ola
Cümle nebî velî rûhı gelmiş du‘āya dolanur

Hikāyet Allāh İlendür Kārumuz
Sūal Éder Her Ne Ondan Gelür

- 9 Allāh ilendür kārumuz hem Allāh bilür hālümüz
Elifün kıddine baıdum Allāh’a düşdi fālumuz

- 10 Utar işümüz āh ilen adın bismillāh ilen
Şefā‘ atçı Resūl olur Allāh’adur peymānumuz

31a

- 1 Allāh’a vèrgil nefsün Allāh’a dön algıl nefsün
Vèr şalāvāt ol Aımed’e munda‘ ayān sübhānumuz
- 2 Her yere ki luıfuı oldu ferishteler oıa yètdi
Yarlııandı tapdı necāt hem pīrümüz civānumuz
- 3 Görmedi hikmeti gözi gāfil gezer dāyim özi
Yaıundaki bilmez bizi irāıdadur güvāhumuz
- 4 Bileyidün meni seni vuşlat èyle tene cānı
Çııuban utdı eşyā ’nı bu perdeden esrārumuz
- 5 Mūsā Tūr’a gitmeyince görmezdi senün cemālün
Handa baıısa seni görür cümle yer oldu havārīmüz
- 6 Cümle eşyā ’da mevcūdsan cümle cesedlerde cānsan
Aıı İsrāfil mest olur senden çalınur şūrumuz
- 7 Ehl-i vaıdetün vaıdeti gāh gāhı fetı-i bāb imiş
Künde miı gez senden gelür bizüm fetı yanumuz
- 8 Seniı nūruı bu eşyā ’ı dutuban nūr èyledi
Ol nūrdan oldur hāmr oıa tābı‘ türābumuz

Hikāyet Vèrilür

- 9 Bu dūnyā bir meydān imiş dīvāneler temāşası
Divānedür şol kimseler dūnyāya duyurmaz
- 10 Bu dūnyānuı her nesi var zehri bālında gizlūdür
Maıır olma şol bala kim tökmeye zehri mārumuz
- 11 Her nefes ki Hāı’dan gelür handa söylense Hāı olur
Eşidimeı bu esrarı nāra düşer inkārumuz

31b

- 1 İnkâr olma baḡ ‘ âleme doptalu gör bugün Hakk’ı
Onsız güneş tapmayasan görmedi özini görmez
- 2 Her kim ki Hakk’uḡ zâtını tanımaga nüyyemdi şübhesiz
Gitmedi hiç gönül pâsı dutdı gözini perdemüz
- 3 Kurtulmadı bil şübheden girdi murdâr beden
Kesilmedi vü bedenden damıludur kelâmumuz
- 4 Mescid eyle müderrise zâhid tapunsa özüḡe
Mensiz seccâde boynında odur bizüm zünnârumuz
- 5 Şafâsız zâhid gör kim kâl ilen oḡur Kur’an’ı
‘ Aşıkun şavm şalavât cemâlündür Kur’an’umuz
- 6 Zâhid ilen sâlûs ilen yoḡdur şafâsı ‘ aşıkun
Taḡkik bilün aşıldandur bezm-i şafâsı zâhidün
- 7 Dok olmayan şûfîler tanımadı Hakk’ı olar
Levh u kalem seçmeyen puḡte degül anlar ḡamesiz
- 8 Zâhidler érmez bu sıra ne ḡaddi var pîri bula
Kılmadı secde o nûra sürgün oldu Şeytân’umuz
- 9 Her ‘ aşâ berḡ iyesi bilmedi Hakk’uḡ sırrını
Tapunupdur ol ‘ aşâya teveccüh başda şâlumuz
- 10 Aşlunı unudubeni gözetme na‘ suḡ naḡşını
Eleste ḡocam eylemiş bizüm naḡş u nigârumuz
- 11 Şerî‘ ata ḡilâf eden İblîs olur mürebbîsi
Uçup göḡe çıḡar ise yoḡdur oḡa ikrârumuz
- 12 Nefsine tâbi‘ olanlar İblîs kimi yalguz gezer
Ahsen ét tarîḡ ehline Allâh mûnis u yârümüz

32a

- 1 Kim ki bu esrârdan sezer Hakk nûr ilen ḡalbin bezer
İblîs ondan kenâr gezer onun zülfün ḡişârını
- 2 Hakk’uḡ ḡişârına giren olmaz müşkil nâçâr oḡa
Bir dem nâçâr müşkil olsa yine ol ebler cârumuz

- 3 Düşdüm zülfün tûmârına hisâbı yoğdur mûyuñ⁶⁴
Cânım cümle mûy-bend zülfün olupdur varumuz
- 4 Géceler ihyâ edenler kendüsiz Hakk'a gidenler
Yoğdur oña efkârumuz oña ' ayân didârumuz
- Hikâyet-i Mizân
- 5 Cümle eşyâ 'nuñ cânısan mü 'minlerüñ mizânısan
Bî-nişânuñ nişânısan sendedür lâ-mekânumuz
- 6 İsterem cânımı şatam berri alam baħra kıtam
Vermem almam Hakk ile dergâh oldu bazarumuz
- 7 ' Aşık isen kalma cânâ Hakk yolına kırbân eyle
İsmâ' il'e kıoç geldise oña fermândur cânumuz
- 8 Cânını Hakk'a vermeyen şalât lâ-şalât olmaz
' Aynumda gördüm vechüñ oldu dürüst şalâtumuz
- 9 Bir kez yüzüñi gören Kâ' be-yi şerîf güşâd oña
Uşta bugün oldu tamâm bezm-i haccdur kânumuz
- 10 Men bu cânı saħlamışam ki ' ide kırbân eyleyem
Her günü bir ' id olur gece kıadr u berâtumuz
- 11 Bu ' âşîliğ günehkârlığ ' işyân ile geçdi ' ömr
Kim ki bugün Hakk'ı buldı rû-yı falân filanumuz

32b

- 1 Bir derde düşdi ' Acizî cihânda dermân bulunmaz
Bu derdi ki sen vermişsen yine sensen dermânımız
- Hikâyet olsun yahşı saħa dëyüp eger
- 2 Gel ey mü 'minler şalâħ olsun yahşı yol gördüm gidesi
Gelüñ bu yola gideni elden çeker yol iyesi
- 3 Ol olur size dëyesi ol olur size yëyesi
Götür üstüñden günâh nürdan verür hōş giyesi
- 4 Senüñ ' ışkıñdan ey dilber cesed gitdi kıaldım
Bu Hakk'dan baħş olınmışdur düşen ' ışkıña yanası

⁶⁴ Tasavvufta Allah'ın varlığı anlamına gelmektedir. Onun varlığı hakkında herkes bilgi edinebilir ama daha ileri gidemez. Zira ilerisi gaybu'l-gayb'dır. Saç gibi siyah ve karanlıktır.

- 5 Mübârek zülfünden ötrü melekler dutdı şâneler
Bir gece hâbumda gördüm menem gisûlar şânesi
- 6 Zâtından kalbünüz dolur her zamân yeñi fetḥ olur
Ehl-i Ḥaḳ olanlar olur cemâlinün pervânesi
- 7 Hem cānı nürdur teni nür hem gögi nürdur yeri nür
Hem giden Ḥaḳḳ'a yolu nür kulaḥda nürdan şânesi
- 8 Hem içi nürdur daşı nür hem dağı dürrdür daşı dürr
Döşegüne ihtiyâcı yoḥ bu cihân pervânesi
- 9 Delü olmayan kimseler düşmez imiş zencîrüne
Baḡlanupdur pür nür ilen menüm düşüş divânesi
- 10 Rû-siyehdür ol kimseler yedilürler dayim nefse
Zinhâr nefse uyma göñül İblîs'dür anuḡ atası

33a

- 1 Allâh buyruḡın dutmayan Resûl şer' iyle gitmeyen
Âyinesi pür göstermez dâyim virândür hânesi
- 2 Nübüvvet feyzi almaz virândur avadan olmaz
Velî delük neste durmaz anuḡ ki yoḥdur ihlâşı
- 3 Kim ki Allâh'a birlenür dayim müşkil ḥall olur
Gerekmez kadim akrabâ Allâh olur onuḡ kesi
- 4 Ḥaḳ luḡfına tekye èyle cāndan içerü gizlegil
Açma ögin vërme yeḡe şanma maḥrem her ḥansılar
- 5 Ḥaḳḳ'a tekye edenlere nefis zafer tapmaz onlara
Mundan ma' lüm nûruḡ imiş zârularuḡ kıala
- 6 Budur ehl-i Ḥaḳ nişânı her zamân uta eşyâ'nı
Ondan maḡrib maşrıḳ dolar çınırıcak anuḡ tāsı
- 7 Ondan maḡrib maşrıḳ dolar Ḥaḳ'dan oḡa nidâ iner
Bî-nişân nişânı olur onlardur Allâh'ın ḥāsı
- 8 Her gece berât onlara her gün olur 'id onlara
'İdine kıurbân ètme Âcizi kıurbân ola
- 9 Cānuḡı kıurbân èylegil tâ èresen her dem oḡa
Bir kıuru gevedür gezer her kimün ki yoḥdur assı

Hikâyet Hemîşe Pür Nür Olmaḡlık

- 10 Hemîşe pür nûr olmağlıq dilerse her kimüñ cānı
Dilinden qoymasun ayruq müdām bu zıkr-i Qurān'ı
- 11 Eger oğur ise rencür şifā' vèrür oña ğayūr
Eger qayğular oğursa gider qalmaz bir nîşānı

33b

- 1 Bu Qur'an mağlūka indi kamu yollu yolın buldı.
Muhammed üstine dutdı bu eyvānı bu sayvānı
- 2 Zihî zihî Qur'an zihî fazl zihî ihsân
Zihî delîl zihî bürhân zihî aḥkām-ı sulṭānî
- 3 Nazar kılsan 'ināyetdür eşidürsen sa' adetdür
Oğursan küllî devletdür zihî baḥşîş-i müselmānı
- 4 Budur mü'minlere devlet budur miskînlere ḥil'at
Budur münkirlere baht budur Qur'an nûristānı
- 5 Bu Qur'an oğıyan diller çürimez yatar n'ola yıllar
Ne hoş oğur bu bülbüller bu Qur'an'dur gülistānı
- 6 Cemālüñdür Kelāmu'llāh saçıñ 'āşıkā Beytu'llāh
Şefā' atçı Resūlu'llāh ki sensen mü'minüñ cānı
- 7 Eger mü'min iseñ sen dağ şalavāt vèr oña
Eger yüzine 'āşıkısan budur 'ışkuñ meydānı
- 8 İki cihān ışığı ondan şefā'at èyleyen oldur
Nübüvvet onda zahirdür bağ onda mihrini tanı
- 9 Çü bildi mü'min èy mürsel kafā yoğdur cesedüñde
Sirildi şadef şāf oldı dāḥı qalmazı ḥumātı
- 10 Vişāline èren kimse èylen dur dünyā āḥret
O Vesvās'dan ḥalāş oldı ḥişāra düşdi imānı
- 11 Ḥişārında olan 'āşık 'āşık yoğdur var sanasan
Fenālık maḳāmın buldı o tapdı genc ilen kānı
- 12 Vişālüñ vişāline 'Āciz dāyim özin yanar gördi
Vişāle yandı vaşl oldı yanuğdan istemeñ cānı

34a

- 1 ‘ Āşıkdur cān u dilden dāyim senden nişān ister
Bī-nişān buldı ol kimse yüzünde gördi nişānı
- 2 Beyle bilün cümle eşyā’ ki onsız lezzeti yoğdur
Dilersen oña eresen dün u gün zıkr èyle onı
- Hikāyet Bir Kişinün Üreginde
- 3 Bir kişinün üreginde ‘ ışık odı bir dağ èyledi
Hiç gülün rengi şolmaz gönülde bağ èyledi
- 4 Her gün oña dolu kadeh aḥī Cebrāil getürdi
Gün geldükçe şevki artar niçün ki bir āh èyledi
- 5 Yaruñ yapuşuñ ol yere kim anı size göstere kim
Cānum kurbān ola pīre kim şolumuz sağ èyledi
- 6 Kim ki ‘ arşuña geldise kadeh eline aldısa
Ḥaḡ yolına cān vèrdise göreni pür nūr èyledi
- 7 Göreni pür nūr èyledi onı oña pīr èyledi
Kim ki pīrine Ḥaḡ dèdi maḡāmını Ṭūr èyledi
- 8 Mūsā gibi Ṭūr’ da durdı dōstı bī-ḥicāb gördi
‘ Arz dinleyen söyleye müşkilini ḥall èyledi
- 9 Müşkilini ḥall èyledi gönül şehrin sen èyledi
Gönül şehri senden dolu teni daḡı sen èyledi
- 10 Her gönüle senden ḥōcam bir nefes cüdā olmadı
Cān kafesden kurtulıcaḡ cennete pervāz èyledi
- 11 Cennetde daḡı durmaz ol cennete boyun egmez ol
Yā-hū dèyüp ondan geçer özini vuşlat èyledi

34b

- 1 Onda vuşlat olan kişi didār görmek onuñ işi
Ḳışlaḡı bī-nişān imiş yaylaḡ lā-mekān oldı
- 2 Kim girse ḥalvet ḥāneye ma‘ būdına ṭā‘ at ètse
Her nefesün şükürin bilse Ḥaḡ onı server èyledi
- 3 Kim ki zālimgere uydı nefis mersāyın elden koydı
Yā bu fenāya aldandı tenini perver èyledi

- 4 Kim ki seni Hâk bilmedi dergâhuña yüz sürmedi
‘Âkîbet insân olmadı özini hayvân eyledi
- 5 Kim ki dayandı avına dadandı dünyâ avına
Düşdi cehennem odına her kim ki saña ‘ağ
- 6 Zihî yazuğ ibn-i âdem günâhından korğmaz imiş
Bir zerrece haberi yoğ dağlarca günâh eyledi
- 7 Görmez munca günâhını ol ‘âşî aņmaz nişânını
Dutmaz Hâkğ’a penâhını özin rû-siyâh eyledi
- 8 Kim ki saña inanmadı ol kişi râhat bulmadı
Hiç ona rahmet inmedi özin bi-imân eyledi
- 9 Kim ki saña bel bağladı cân u cesed seni çağladı
Bağduqça Hâkğ’a oğurdi kend’özin fenâ eyledi
- 10 Onda fenâ olan kişi didâr görmek aņun işi
Kışlak bi-nişânı imiş yaylağı lâ-mekân oldı
- 11 Yene geldi serverine beher nübüvvet şânına
Baş koyupdur ayağına yene özin hâk eyledi
- 12 Munı deyen harf budur şek ü şüheden beridür
Ol degül onun yâridür meni divâne eyledi

35a

- 1 Miskîn ‘Âcizi sözleri zinhâr size oğud olsun
Kim ki bu meyden içmedi ol balını düğ eyledi
- Hikâyet Düzdüm Mescide Gitmeğe
- 2 Durdum mescide gitmeğe mescidi dolu nür gördüm
İmân hisâra salmağa gayrı yoğ hisârı bir gördüm
- 3 Pîrün hisârına girdüm tağkîk-i cennet onun imiş
Girdüm cennetün içine cenneti dolu hür gördüm
- 4 Cehd eyledi pîri görem onun sözlerine eram
Hâkğ’ıla pîri farğ edem edebilmedüm bir gördüm
- 5 Ehl-i mescid olan azdur Resûl’a dil düşürür
Yaz u kış bÿy-ı mu‘ağğardur döst cemâlini gül gördüm
- 6 ‘Ömrin mescide şarf eden dâyim serâyı gülzâr imiş
Ol güllden ayru olmadı onı güle bÿlbÿl gördüm

- 7 Cümle eşyâ ' doludur Hâk t̄alibi gözin ac sen de bak
Hâk'dan özge ğayrı yoĥdur görmeyen gözi gördüm
- 8 Öt bu nefsi-i emmâreden bir âĥret kesb eylegil
Ṭabi' -i nefsi olanları dâyim Allâh'a dūr gördüm
- 9 Hâk'dan irâĝ nefse yavuĥ âĥret yoĥ dünyâsı yoĥ
Mihr-i nübüvvet onda yoĥ onuĥ ħalbini çöl gördüm
- 10 Bu sendeki pîr-i zâtîdür çeng bişüren ' ışĥ odıdur
Görünen Hâk şıfâtıdır bir birinden bol gördüm
- 11 Hâk şıfâtın gören kişi Hâk iledür dâyim işi
Aşıldur onuĥ gerdişi aşl ile onı bir gördüm

35b

- 1 Saĥa èren Hâkĥ'a èren seni gören Hâkĥ'ı görür
Sözini bî-ħicâb söyler durduĝı yeri Ṭūr gördüm
- 2 Ehl-i Hâk Hâk'dan ayrılmaz onlar bir dem Hâkĥ'ı görmez
Eşyâ'da nişân bulunmaz munı ' acâyib sır gördüm
- 3 Pîr bir ' acâyib kân imiş lâ-mekâna sultân imiş
Bir elinde mîzân imiş hem bir elinde şūr gördüm
- 4 Nefsün ĥilâfın èderler ĥuru yerden dürr dèrerler
Sözlerin Hâkĥ'a dèrler yaranmış muĥbil gördüm
- 5 Nefsi sarubirdüm bir dem aĥmaz nefsi zünnârın bèle taĥmaz
Hâk'dan özge ğayra baĥmaz dünyâda beyle ĥâl gördüm
- 6 Yoĥdur dünyânuĥ vefâsı baĥt-dârdur Hâk'dur kesi
Kiminüĥ kemĥâ giyesi kiminüĥ egninde şâl gördüm
- 7 Oluĥ dâyim bu fikr ile ĥalbünüz dolsun bu zıkr ile
Demeĝ eşitmeĝ Hâk ile mundan özgesin ĥâl gördüm
- 8 Teni saluban giderler her nefes mi' râc èderler
Özlerin fenâ èderler ne güzel yavuĥ yol gördüm
- 9 Yol ehli sen çıĥ boşdan öt bu nefsanî vaṭandan
Cümle insândan ĥayvândan bu ' Âcizi'ni ĥâr gördüm

Ĥikâyet Ol ki Hem-demdür Hemân

- 10 Gel  y dilber meni  urtar bu nefsumu  belasından
Çı ar bu r humı menüm cesed m   alesinden

36a

- 1 Çı huban perv z  yles n sa r da niy z  yles n
Bu günahı az  yles n Res l' n iltim sından
- 2  arra olma  uru oda v rmegil   ömrüni b da
 z ni yet r  st da  urtul en'  m  an' atından
- 3  ıf tın de  i ur z t ile cih n zehrin neb t ile
Dur  urtul c n- b d ile cih nu   ar u b rından
- 4 Bu nefis meni ken r  yler senün yanu da h r  yler
 l m ma a  s n ondan  ı am zülfün  i  arından
- 5 Bezendi cennet-i a' l  zih  devlet na ib ola
Açıldı taht '  - er  melekler mer ab sından
- 6 Y r   gök sa a mi' r cdur görklü yüzüne muht cdur
Yeri  u b-ı ma  am ile ge up   ar u  fez sından
- 7 Ki   ar  dolu  adeh olur ki her dem doptalu gelür
Ol  lmez c vid n olur kim içerse  er bından
- 8   n Ürdün   ar a sen bu dem l yık-ı derg h ol  dem
Fen -yı mu lak ol her dem   n  td n  il u  bından
- 9 Mübeddel  yled n d ni eyle birlendi ol biri
D r  yleme'  cizi'ni bu yolu   ahib-i h  ından

Hik yet Cem l n  em' ine

- 10 Dilber cem l n  em' ine egilüben d l olmuşam
Cesed meni götürmedi  ı huban abd l olmuşam
- 11 Yay menem yaz menem kış menem göz menem
U bu zam na v  n k  men g l-i devr n olmuşam

36b

- 1  l menem ay menem yo sul menem bay menem
Hefte döner  dineyem a  zlara dad olmuşam
- 2 H s d degülem sa iyem z limler n d za iyam
D dar içün daban  oran ma  arada m r olmuşam

- 3 Hıřr menem řefi' menem hūri menem kuřūr menem
Kimse bilmez hıandalıgum ařikāre vū sır olmuřam
- 4 Gāh deęūzlere dalaram kādri saçııdan buluram
Gūndūz řem' ūne yanaram gece bīdār olmuřam
- 5 Cūmle melek per u bālı ehl-i seyrūı zevk hāli
Ehl-i behiřtūı vađdeti zālimlere nār olmuřam
- 6 Hem cennete hūr olmuřam İsrāfil'e řūr olmuřam
Hem Manřūr'ūı varı menem hem Mūsā'ya Tūr olmuřam
- 7 Menem senūı řahra dařı zemīn u āsmān gūneři
Hem İbrāhīm'ūı āteři Hālıl'e gūlzār olmuřam
- 8 Maıa mīzān kūrulası hem gūnāham hem iyesi
Hem mīzān çekem menem hem gene mīzān olmuşam
- 9 Mīzāna dartam gūnāhum gūn geldūkce artar hem
Hem řırātuı kōprisiyem cennetde Rıđvān iyesiye
- 10 Hem yerūı gūneř ay ilen gezerem yođsul u bāy ilen
'Ābidlere şavm u řalāt hācılara hācc olmuşam
- 11 Ay gūnūı tūlū' iyam deęūzlerūı cevheriyem
Hem bu yerlerūı kārarı gōıūllere mi' rāc olmuřam
- 12 Cennet menem hūri menem kevřer menem Tūbā menem
Cūmle 'āřık ma' řūkıyam men kūllī devrān olmuřam

37a

- 1 Cūmle eřyā'nuı yāriyam bī-niřānuı niřāniyam
Yoğdur mende ten u cesed mişl-i lā-mekān olmuşam
- 2 Bil meni ki 'Ācizi'yem hālūmdūr ki uřta dēdūm
Hīç mende menlik kalmadı aşlum ile bir olmuşam
- 3 Başdan ayağa yardılar ya' nī ki sırrı bildiler
Tenūmden pōstum aldılar bu pōstı dōstdan almıřam
- Hikāyet-i Seyr-i Sūlūk
- 4 Bir sōzūm var dērem ēy merdūmān
Canuı řem' ēyleyūp o gence yan
- 5 Diıler iseı bir hikāyet sōylerem
Muřafā'nı Çār-yār'ın medđ ēylerem

- 6 Tābi‘ -i merdān iseñ gel berü sen
Ger uşanursan kıayıt git inkārsan
- 7 Nişe ki meclis bu dem birāz ki dūr
‘Işķ ile diñledüküñ saña yeter
- 8 ‘Işķ ile diñler iseñ éy dīn eri
Nişe ki bu tanıdur her bir eri
- 9 Var ise gözgüñ pāsı sığa gide
Aç kıulağıñ bu söze yér éyle
- 10 Degme bir sözler kimi şanma munı
Kıalb içinde server éyle ol cānı
- 11 Başa yüzi saña dāyim göstere
Dünyā āñir üstüñe kıanat gere

37b

- 1 Onuñ ilen tanıyasan sen seni
Maķşūda érnek dilersen kıoy meni
- 2 Men dēyenler maķşūdına érmedi
Bil yaķın ki oña maħrem olmadı
- 3 Ondan özge ğayrı görme aradan
Diñlemeyen dur savuş git buradan
- 4 Tābi‘ -i İblīslıküñ ma‘ lūm ola
Fi‘ l-i fitneñ kıarşuña perde dura
- 5 Diñleyen için dērem bu sözi
Yā İlāhā meclise ac ol yüzi
- 6 Başa ki meclis-āmūz pūr nūr ola
Fıkr-i Vesvās kıalbüñüzden dūr ola
- 7 Mü‘min isen bir şalavāt vēr oña
Cümle melek eşidüp kıalsun daña
- 8 Diñlesün ki munca dūrūd kimedür
Bu dūrūdüñ biri önde mañadur
- 9 Bir dūrūd ki arı dilden söylenür
Cümle eşyā’ ol dūrūdı kıullanur

- 10 Dêmesün o dūrūdı dağ daş sular
O dūrūduñ āhiri aşla yeter
- 11 Kim onuñ yolına vërse bir dūrūd
Cānum o gence olsun şem‘a-yı ‘avd
- 12 Sermaye odur onuñ zülfi dut
Görmemiş ‘aşık arada beyle sūd

38a

- 1 Er iseñ şem‘a ol bu yolda yanasan
Nişe ki her harf eşiddüñ kanasan
- 2 Cān fedā ol kalma munda cāna sen
Başa ki erişesen cānāna sen
- 3 Ten sen olasan cān onı bilesen
Cān u dilden oña ikrār⁶⁵ vèresen
- 4 Çün yararsan şer‘i ilen yèrisen
Çün bilesen alduñ imdi yeri sen
- 5 Kim onuñ yolına vërse bir dīnār
Koymaz onı dañla ki yandurasan
- 6 Nār onuñçündür onı tanımaya
Çār-yār’ına oñun inanmaya vallāhi
- 7 Her kim bu ma‘nādan almadı haber
Kılmadı ol nefsinı zīr u zeber
- 8 Bağlamadı bêline nūrdan kemer
Kālbi kara gözini ğaflet yumar
- 9 Ğaflet olmasa gözinde ey civān
Sen seni her dem görürsen hoş ‘ayān
- 10 Cümle eşyā’ maqşūdı sen olduñ
Hem göresen oña hayrān kalduñ

⁶⁵ Söz vermek, üstlenmek gibi anlamlarını taşımasının yanı sıra tasavvufi olarak Mevlevilikte ve Bektaşilikte tarikata girmeye ve şeyhe bağlanmaya talibin söz vermesi, biat yapması anlamına da gelmektedir. İkrar verilirken okunan tercemana terceman-ı ikrar denir: “ Erenler meydanında, pir huzurunda mürşidine teslimi rızada oldun mu? Yalan söyleme, haram yeme, zina ve livata etme, elinle koymadığın şeyi alma, her gördüğünü söyleme, bildiğini bilme, işittiğini söyleme. Gel, gelme. Dön, dönme, gelenin başı dönenin malı. Bu ikrardan dönersen mahşer günü yüzün kara olsun mu ? şeklinde ikrar verilir.

- 11 Oña hayrān ‘aqlın itürmez gezer
‘Aqıl olmasa bir nefis olur gezer
- 12 Dadını alur onuñ ehl-i nazār
Bir baħrdur dāyimā onda gezer

38b

- 1 Kim ki tanıdı onu kırtuldu ol
Ol gördi nefisini Haqq’ı buldu ol
- 2 Şādıķ ol şıdķ söyle ey eşiden
Ondan oldu ehl-i Haqq’a doğru yol
- 3 Zihī beşāret bu tecelliden göñül
Hamduli’llāh gū dolunmışdur saña saña
- 4 Çünkü mü’min Çār-yār’uñ mihri dāyim sendedür
Muşafā’nuñ mi‘rācı seyrüñdedür
- 5 Bil yaķın ki lāyık olduñ dergāha
Haq Ta‘ālā seni her dem ündedür
- 6 Çünkü mü’min Çār-yār’uñ mihri dāyim sendedür
Yüzüñ gör ki neçe tervendedür
- 7 Cümle melek tesbīh olduñ bu kez
Tesbīhine ħarc olanlar bendedür
- 8 Muşafā’nuñ mihri mü’min tācıdur
Ĥāşı yüzler kirini yuyıcıdur
- 9 Muşafā’nuñ mihri mü’min tācıdur
Boynuzda zencir onuñ saçıdur
- 10 Şanma onu ‘ām kimi kıraħdadur
Handa olsa bir kaťaruñ ucıdır
- 11 Çıħma onuñ ĥişārından ‘aķıllısan
Göñlüñ alur gözleri yağmaçıdur
- 12 Muşafā’nuñ mihri mü’min tācıdur
Onuñ gören miñ kezin ol ĥācıdur

39a

- 1 Muşafānuñ mihri mü’min tācıdur
Kimde yoħdur āħretüñ acıdur

- 2 Gelmez elden şulh-ı mü'min bir kezin
Handa ise fitnedür ğavġacıdur
- 3 Çār-yār'a inkār olan yazuġ ol
Sen bu medħi bu 'āşiden yaz oġul
- 4 Handa olsa sen munı oħuyasan
Rūħa kuvvet nefsüñi ħaħıyasan
- 5 Azuban azġun yola gitmeyesen
Muştafā şer'ini unutmayasan
- 6 Küfr ü imān bir yere ħatmayasan
Dünyālıġa özüñi şatmayasan
- 7 Dünyā gördüm neçeni ħör eyledi
Dutdı zihnin görmedi kör eyledi
- 8 Raħmet-i Ĥaħ'dan anı car eyledi
Dutdı onuñ yerini nār eyledi
- 9 Bir gün olur biz giderüz aradan
Bize imān 'arş u kürsi yaradan
- 10 Cümle ħalbler arıdan ħil ü ħaldan
Bize meded cümle eşyā' yaradan
- 11 Bir gün olur giderüz biz aradan
Bize iman 'arş u kürsi yaradan
- 12 Bu vaşıyyetdür saña sen bilmiş ol
Munlar oldu yeri saña doġru yol

39b

- 1 Vër şalāvāt gör tecelli-yi Muştafā
Muştafā hem 'alā-yı bā-şafā
- 2 Nişe onlar dīnün çerāġıdır
Vër şalāvāt ħalbün duraġıdur
- 3 Ulu göñül başa her dem vërile
Raħmet-i Ĥaħ gele ħalbe vërile
- 4 Ĥubb-ı dünyā ħalbün içre sürüle
Ĥazret-i Ĥaħ'dan saña mihr urula

- 5 Derdi olan ʔabīb dermāna gel
Gezme iraq ʔalḥubanı yana gel
- 6 Yan tecelli bişüben biryāna gel
Yatma beyle şür çalındı cāna gel
- 7 Gerçek ersen çemrenüp meydāna gel
Olma nā-merd yaḥşi gel merdāne gel
- 8 Nīme ğavvāş olma sen dāḥı men tegi
Yaḥşi dürrler gerek ise kāna gel
- 9 Yaḥşi ersen çemrenüp meydāna gel
Sal başuḡı ʔop èyle çevġāna gel

Ḥikāyet Çünki Geldük Gel Berü İnsāna Gel

- 10 Şāfi olasan kızıl altun kimi
Dürr olup baḥra düşen nīsāna gel
- 11 Ètme ara sen daḥı bir sana gel
Aşluḡ aşlı engine boyana gel
- 40a
- 1 ʔoyma özin ğaflet içre sen yeter
Aç gözüḡi uyḥudan uyana gel
- 2 ʔalurmısaḡ bala ki ana ta' līm èyleye
Nèçe bala saḥlayasan ana gel
- 3 Aç gözüḡi uyḥudan uyana gel
Terk èyle biġāneliġüḡ dānā gel
- 4 Dünya dūzaḡ āḥret dündür o gün
Başuḡı ʔurtarubanı dānā gel
- 5 Dal bu baḥra cesed ilen yana gel
İster iseḡ zāt olasan şāna gel
- 6 Her kim geldi dādını aldı bugün
Dāduḡı götür ulu divāna gel
- 7 Ger ʔul iseḡ boynı baġlu ḥāna gel
ʔıl tevekkül luḡfına dayana gel
- 8 Ol çıḥarur çāḥ-ı belādan seni
Vèr şalāvāt ʔorḥusız mizāna gel

- 9 Dōsta gelürsen beyle dōstāne gel
Yēr dōşenmiş bağa gel bōstāna gel
- 10 ‘Āşıkun cānı bir iken miñ olur
Lebleri bal gözleri mestāne gel
- 11 Bir kuluşam hasteyem gel şonra gel
Men rāziyam men evvelinden şonrayam
- 12 Meydir bu dīvāne zenciri
Zülf eşitdi saldı meni ẖūr’a gel

40b

- 1 Allāh için dalda olma yüze gel
Ḳalbi doldur hande ise göze gel
- 2 Munca nūrdan ḥil‘ at olinmiş sağa
Yol gözümdür Allāh için bize gel
- 3 Şekki olan munlar eşid yola gel
Miḥ-i Vesvās ḳalbün içre yüze gel
- 4 Degüşürme her zamān libāsun
Şefi‘ ündür Muştafā oduna gel
- 5 Men mağa her dem dērem ĩmāna gel
Gezme çölde dürre gel mercāna gel
- 6 Cemālün örtüsü ‘āşık öldürür
Örtme illā açuḳ olsun düşme her dem ḳana
- 7 Tecellī isteyen pīr-i dānā gel
Ayağ ilen gelme sen perrāne gel
- 8 Zülf-i çevgān ‘āşıkun zindāna gel
‘Āşık iseñ durma hay zindāna gel
- 9 Gel dōstdan ḳalḥuban bayrama gel
Bayramun günü bugün Mīnā’ya gel
- 10 Çün erişdün maḳām-ı İsmā‘il’e
Ḳoy başunı teslim ol ḳurbāna gel
- 11 Çünki ḳalbüm onların meydānidur
Meydān eri düzmez özin tanıdur

12 Yaylarında bu ‘ aşıkun cānidur
Öğlerinde yanmağ onun şānidur

41a

1 Öğlerinde yanmağ onun şānidur
Bu tecellī bu ‘ aşıkun cānidur

2 Pervāz èyler her dem oña gitmege
Çünkü cānum onlarun qurbānidur

3 Çünkü onlar qalbümün sultānidur
Cümle eşyā’ ‘ abddur onlar hānidur

4 Durma yeri Haqq’ı onlar tanıdur
Cānum alur gözleri mestānedür

5 Çünkü qalbüm Muştafā’ nun tahtıdur
Munda ne var cümle onun bahtıdur

6 Vêr şalāvat koy başunı yolına
Durma yeri mi‘ rācun vahtıdur

7 Senün için oldı mi‘ rāc devr yeri
Mi‘ rāca çıhan olur menden beri

8 Vuşlat imiş evveli vü āhiri
Vuslāt için n’èyler ol per u bālı

9 Nêce düzmiş mi‘ rācı bağ gör ‘ ayān
Mi‘ rāc iyesi mi‘ rāc üstedür beyān

10 Mü’ min iseñ sen bu dem şıdğ èylegil
Görmez iseñ sen bu dem muña inan

11 Qalb-i mü’ min çünkü Beytu’llāh olur
Beyt içinde bil yaqın Allāh olur

12 Èrmeyen bu ma‘ nāya güm-rāh olur
Ma‘ nā ehli iki cihān şād olur

41b

1 Bu qadehden içmeyen mestān degül
Gayrı yerde öldüğün qurbān degül

2 Söz onun Qur’ān ki dilde söylenür
Onsızın oğur iseñ Qur’ān degül

- 3 Bu baħra dalmayan sultān degül
Hazā nefsün dutsağıdur ħān degül
- 4 Nêçe ‘ aşık olmamışsan ol yüze
Ara yêrde küfr imiş imān degül
- 5 Bu yola ırşanmayan merdān degül
Raħmet-i Ĥaħ ıralbine ‘ ayān degül
- 6 Nêçe yüzde oħunur Ĥur‘ān‘umuz
Pervāz éder her dem oħa cānumuz
- 7 Me‘mūm olmış cümle eşyā‘ yığılır
Çün zāhir gördüm durur imānumuz
- 8 Bu şalāta gelmeyenüñ şavmı yoħ
Mundan özge pâdişāhuñ emri yoħ
- 9 Ĥaħ‘uñ emridür eşitdüñ éy mü‘minān
Muştafā şer‘inden özge ıravli yoħ
- 10 Ĥacc u zekāt boynuħa Ĥaħ buyurur
İşlemeyen kişi ıratı yorılır
- 11 Bu sebebden raħmetüñden dūr olur
Dağla ki kevn cennetüñden sürülür
- 12 Cennet onuñçün şer‘ iyyet süre ol
Vesvās‘ını ıralb içinden süre ol

42a

- 1 Éyle dura Muştafā‘nuñ yolına
Ĥāk pâsını gözine süre ol
- 2 Bil yaħin ki yét-di bugün pîre ol
Girdi onuñ eline dōst doğru yol
- 3 Çıħma yoldan düşmeyesen çāha sen
Bād öñince dönmeyesen kāha sen
- 4 Peşimān olup ıralmayasan āha sen
Sev oları yanmayasan nāra sen
- 5 Gel éy ‘ aşī baħ damunuñ üstine
Minme munda her gün nefsün atına

- 6 Muştafâ'nun şefî' dür şeksizin
Özüni yetür onun hazretine
- 7 Seyyid-i sādāt olarun şāhıdur
Her deminde qalbūne nūr ağıdur
- 8 Durma yeri rāh olarun rāhıdur
'Āşıkı mest eyleyen o qoğudur
- 9 Ol qoğudan almayan 'āşık degül
Bu sülūki bulmayan sālīk degül
- 10 Bu sülūkten açılır per u bālun
Bī-ħicāb yüzün görürsen sulţānun
- 11 Sulţānun tahtı senün qalbün olur
Nefs yanunca yügürür köleñ olur
- 12 Handa baħsañ yüzüne bāb açılır
Her nefesde neçe perde geçilür

42b

- 1 Hamı bilsün ħōca sensen nefis kılun
Muştafâ'nun yolu dost doğru yolun
- 2 Vēr şalāvāt Muştafâ'ya sen bu dem
Onlar ilen ötünür dāyim ħālün
- 3 Kim ki erdi onlarun hazretine
Ol kişinün erdi ħükmi bāţına
- 4 Dīn açıldı onlarun hestīsine
Vēr şalāvāt onlarun kuvvetine
- 5 Vēr şalāvāt diñle kuvvet ola
Durmadin zātı gele qalbe dola
- 6 İtüresen özüni bulmayasan
Handa baħsañ gördüğün ol ola
- 7 Seyyid-i sādāt 'ālimü'l ħātem dünyā vü din
Sen şerīfsen cümle nebiden gūzīn
- 8 Saña ümmet olanun qayğusı yoğ
Sen çerāğ-ı ümmetānsan der-şefî' ü'l-müznibīn

- 9 Mü'min isen ayru görme onları
Hak Ta'âlâ rahmetidür hânları
- 10 Olma melûl haşr için ey mü'minân
Dağla haşrde bilesen onları
- 11 Kim ki haşrı onlar ilen kıpırsar
Meydân içre 'ışık atını çapırsar
- 12 Handa olsa kolu çevgân tıbı ser
Yol arayasan sen dağ eyle olırsar

43a

- 1 Sen dağı merdân isen meydâna gel
Görme özün arada fermâna gel
- Al tecellî kalbün içre yana gel
- 2 Cümle melek merhabâ dër saña
Kalğ ayağa sen dağı seyrâna gel
- 3 Her kişi ki munda sevse onları
Bil yaqîn tecellî olur donları
- 4 Vuşlat imiş evveli vü âhîri
Ebter olmaz hergiz onun şonları
- 5 Senden odur ki onları sevesen
Ölmek için yollarında ivesen
- 6 Cân u dilden tesbihini dëyesen
Geldi tecellî dura sen gidesen
- 7 Çünkü tecellün 'âşıkâ don imiş
Bî-haberler uşbu sırdan dan imiş
- 8 Allâh ilen bey'at eden ol imiş
Doğru gider kim ki yolın tanımış
- 9 Doğru yola git ki yëtesen menzilüğe
İnme yoldan ekme tikan yoluğa
- 10 Vër şalâvât Muştafâ'ya şıdk ile
Dayağ ola her demünde zenbünge
- 11 Nişe onlar dînün diregidür
Cemî' muhtâclaruğ dilegidür

- 1 Ondan oldu 'ârş u kürsî levh ü kalem
Üstünüze dürr ü rahmet saçıla
- 2 Meclis içre şād şerbeti içile
Kalbimizden fikr-i Vesvās kaçıla
- 3 Dīn odur ki onlar ilen açıla
Kānad oldur onlarınlan uçula
- 4 Pes gerek ki onlar ilen uçasan
Her demünde maḫşūduña yétesen
- 5 Her demünde maḫşūduña yétesen
Menligüñi kalb içinden atasan
- 6 Özüñi tapmayubanı atasan
Bulmaya hiç kimsene senden haber
- Gül Olup Bülbül Öñünde Bitesen
- 7 Gül içinde bŷy véresen güle sen
Dönesen bu ḫāllerüñe gülesen
- 8 Yol içinde beñzeyesen güne sen
Eyle sanki ma'şūḫunla beylesen
- 9 Pes gerek ki yolına seyr olasan
Cān u dilden oña esir olasan
- 10 Arta kemāl Mūsā'ya Tūr olasan
Néçe müşkillere tedbīr olasan
- 11 Onı déyen küllī var-ı dil olasan
Gül ol ola kendü bülbül olasan

- 1 Géceler zıkr ile bīdār olasan
Gül ol ola kendü bülbül olasan
- 2 Onı gören küllī var-ı göz olasan
Cümle eşyā' diline söz olasan
- 3 Sen gidesen aradan ol kıla
Vaşl olasan yüzine yüz olasan

- 4 Cān ol ola sen uru ten olasan
Nurılan yanan iten men olasan
- 5 Māt ola meydān eri her pendūne
Yūzi saa oa ayrān olasan
- 6 Vēr alāvāt meclise adı cemāl
Mutafā'dan aılur zev-i kemāl
- 7 Kim kemāli Mutafā'dan aldısa
albi ayınmaz onu gōzi umār
- 8 Hı umārdan alma olmadı aber
Bu aberden ōzge olmaz mu' teber
- 9 Bu aber ēyler meni zīr u zeber
Bu aberden balanur bēle semer
- 10 Bu abere sen gerek inanasan
Her nefesde arfe gerek anasan
- 11 Azamısan ōr ū ōp vū da u da
alb iinde ol cemāle yanasan
- 12 Vēr cānuı lā dēme cānāna sen
Baa her dem yuudan uyanasan

44b

- 1 Baa her dem yuudan uyanasan
Tevhīd ābından cānu suvarasan
- 2 Yol iinde uyma her bir sere sen
Senligūn sal yapu ol sūvāra sen
- 3 Mutafā'ya her zamān getūr īmān
Olmasun Murtaa'ya ek ū gūmān
- 4 Cānu her dem ōnlerince bi ola
azret-i a'dan saa ramet ine
- 5 Mutafā avlıyıla dut dāyim ii
Mutafā avlı mūm ēyler her daı
- 6 Delīl oldu bil yaīn her rāha sen
Handa gidersen gid imdi ēy kii

- 7 Himmet ilen kişi olduğ  y kişi
T bi  olduğ dağı çekme teŗviri
- 8 T bi  olan H k'dan alur  l şi
 yine 'd r gösteren her bir işi
- 9  yineye bağuban özin göre
Her arada Muŗtafa sözin göre
- 10 Her h cet var dileye All h'dan ol
Her kapunu yüzine a uğ ola ol
- 11 Baŗa ki d yim hiŗarda olasız
K lb n ze bir yeği mühr urasız
- 12 Açıla rağmet kapusu yüzüne
Cümle eŗy 'ya tecelli v resiz

45a

- 1 Iŗ gerekse her kişin ğ işi bu
Seyri uca fağri oğa h ŗ h yla
- 2  ar-y r-ı cennet'i al k lbine
Muŗtafa  yine ola 'aynına
- 3 Em n olduğ dıŗarki endiŗeden
İmdi h ŗıl bularuğ her piŗeden
- 4 H k-ı p -yı Muŗtafa'dan y  gani
Sen bizi ayırmagıl bu riŗeden
- 5 D yim  perde açılır yüzine
Meclis ehli rağmet ala özine
- 6  y cem 'at tuђе-i du'  g nder ğ
Muŗtafa v  hem 'Al  haŗretine
- 7 ' cizi'n ğ derdine tim r olar
Niŗe ki All h olur y r olar
- 8 Onlaruğ nazarina yoğdur hi ab
Her ne ki H k'dan gelür onlar duyar
- Hik yet-i Diger
- 9 Beŗ gün bu fen  d ny da ten ği perv r  yleme
Bu nefsi-ŗ m-ı z limi özüne server  yleme

- 10 İşleme nefis ilen işi sür bu qalbünden teşvîşi
Eyyâmnda bir diz olsañ ondada ğaybet èyleme
- 11 Nefsün ile qurma dükkân ekme yerüñe tikan
Mundan eşid munda inan onda yerün nâr èyleme

45b

- 1 İnan Resül'ün ğına ilişme dünyâ mâlına
Münker Nekir suâline öz dilüñi lâl èyleme
- 2 Yoldan koyar bu nefis seni sırta maħrem olmaz denî
Yeme bu munca şübheni qalbünü murdâr èyleme
- 3 Nefsün murâdını vèrüp âhretün vîrân èdüp
Hasenleri âşinâ bilüp âşinânı yâd èyleme
- 4 Bu sem' üñi èyle şâim şeri' ata olgıl qâyim
Ħağ nûrından özün dâyim İblis kimi dür èyleme
- 5 Öt bu nefsün kenârından kırtul bu nefsün varından
Çıñ bu nefsün hişârından özün nefse qul èyleme
- 6 Bu nefis saña ağıyar imiş nefse uyan murdâr imiş
Dön Ħağ'a ikrâr èylegil yeter imdi şûr èyleme
- 7 Kıoy bu nefsin Ħağğ'a tapun bağırı delük ciger-ğün
'Âcizî teg olma zebün öz gözünü târ èyleme

Hikâyet-i Esmâ '-y1 Allâh

- 8 Senün şânuña geldi esmâ '-y1 Allâh
Şıfâtuñdur şıfât kı1 hüve'llâh
- 9 Kı senden zâhir oldı dergâh-1 Allâh
Gören sende görür sırr-1 illallâh
- 10 Yağın sende bulunur zât-1 muğlağ
Kı sensen sırr-1 vahdet genc-i el-ğağğ

46a

- 1 Senün meylün olan oldı muğağğağ
Rızâñdur şek degüldür rızvân-1 Allâh
- 2 Zâhirde görünen insân imişsen
Velî cândan içerü cân imişsen

- 3 Göñül tahtına sen sultān imişsen
Yaķın Hāķ birdür yoķ ğayrı Hāķ
- 4 Nübüvvet mihri hem sende münevver
Muṭarrā ğisüsi sende mu‘ aṭṭar
- 5 Dolup sen ‘ āleme müşk ü ‘ anber
Resül şifātı sende zāt-ı Allāh
- 6 Kimi ‘ ālemlere gözgü olursan
Gehī ğün teg görünüp cān olursan
- 7 Gehī mahv olur eṣyā’ sen ḳalursan
Seni kimdür dēmez sen sübhān-Allāh
- 8 Bī-nişāndan vėren her dem ḳaber sen
Ḳamu eṣyā’da ḳādir-i mu‘ tebersen
- 9 Bu ḳurb ilen seni kim dēr beṣersen
Seni gören bilen dēr Allāh Allāh
- 10 Mübārek ḳademi ger dīn türābı
Gözüne sürme ət ğitsün ḳicābı
- 11 Ḳamu ‘ ācizlerün sen fetḫ-i bālı
Delil bula ala yoḫdur illallāh
- Na‘ t-ı Resül şallallāhu ‘ aleyhe ve āla ve sellem

46b

- 1 Senün ‘ ışķun ğöñüllerde beķādur yā Resūlu’llāh
Senün ‘ ışķundan özge‘ ışķ fenādur yā Resūlu’llāh
- 2 Senün yüzün gören gözler ne ay gözler ne yulduz
Nūruḳdan ğeçe ğündüzler şifā’ dur yā Resūlu’llāh
- 3 Oḫıdı medḫüñi Allāh senün  y enbiyā’-yı ḫātemi
Ki gökde Yāsīn ve yerde Ṭahā’ dur yā Resūlu’llāh
- 4 Oḫıdı ellezi esrāyı saḳa  y seyyid-i ‘ ālem
Dēdi rūḫü’l-emin durgıl şalā’ vēr yā Resūlu’llāh
- 5 Aduḳ Aḫmed özün Muḫammed Muḫammed ḳāsım u dāī‘
Beher ismiyle oḳursan revādur yā Resūlu’llāh
- 6 Yüz yigirmi dōrt bin nebī ki oldı ‘ āleme
Senün ḳadrün ḳamusından ‘ alādur yā Resūlu’llāh

- 7 Yüz yigirmi dört bin nebî ki oldı ‘âleme
Senüñ qadrün qamusından ‘alâdur yâ Resûlu’llâh
- 8 Elem neşreḡ leke şadruke senüñ şıfâtındur
Saçuñ leyl yüzüñ ve’ş-şemsü zuḡâ’dur yâ Resûlu’llâh
- 9 Yoḡıdı ‘âlem âdem varıdı yüzüñ ezelden
Soñra geldi seni dêmek ḡaḡâdur yâ Resûlu’llâh
- 10 Yoḡıdı ‘âlem vü âdem varıdı yüzüñ ezelden
Âyine’si yüz gösterür ‘aḡâdur yâ Resûlu’llâh
- 11 Senüñ ‘ışquñ kime düşse göñüllere şıḡâldur
Âyine’si yüz gösterür ‘aḡâdur yâ Resûlu’llâh
- 12 Seni seven kimselerün bâzârı ḡaḡ ilen
Senüñ nûruñ o kimseye qaledür yâ Resûlu’llâh

47a

- 1 Münâfıḡ mel‘ün ve câhil yedilmedi qatârıña
Yedilüp beyle gelmeyen qaladur yâ Resûlu’llâh
- 2 Eşitdse aduñı mü’mın dër şallâ ‘alâ seyyid
Ki kâfir sem‘inde ismüñ belâdur yâ Resûlu’llâh
- 3 Kime işâret kılduñsa ol oldı senüñ ‘âşıquñ
Senüñ ‘ışquñdan ol ‘âşıḡ yanadur yâ Resûlu’llâh
- 4 Senüñ ‘ışquña düşenler olar raḡmet dëñüzidür
Özin her dem o dëñüze batadur yâ Resûlu’llâh
- 5 Dudaḡuñ şerbeti senüñ ‘aceb çeşmedür ey dilber
Neçe yüz miñ gelür teşne qanadur yâ Resûlu’llâh
- 6 Senüñ tîrünüñ öñine canını buta eylemiş
Kemândan çıḡıcak tîrüñ cânadur yâ Resûlu’llâh
- 7 Senüñ bu zülfüñ medhin eder daramaḡa nûrlar
Melekler dutmış eline şânedür yâ Resûlu’llâh
- 8 Senüñ bir kez yüzüñ gören nâ-maḡreme fâş eylemez
Kimseye andan şorar olsa dañadur yâ Resûlu’llâh
- 9 Senüñ ‘ışquña düşenler ‘aḡlı başda zâil olur
‘Âmm onı nâdân saḡınur dâñadur yâ Resûlu’llâh

- 10 Mü'minler iyese olmaz iyesezler baħra dalmaz
Senün 'ıřķuđ kimde ise iyedür yâ Resûlu'llâh
- 11 Senün şer' üñce gitmeyen 'ıřķuđ odına yunmayan
İblis oña âdem dër bu odur yâ Resûlu'llâh
- 12 Allâh buyruğın dutmayan senün şer' üñce gitmeyen
Ne bendedür ne ümmetdür o nedür yâ Resûlu'llâh

47b

- 1 Özin senden iraq' eyler işi mekr ü yalan söyler
Özin Şeytân çerisine taladur yâ Resûlu'llâh
- 2 Seni cāndan seven kiři dāyim řer' üñe gūş' eyler
Ķulagında gūş-dāresi řannāndur yâ Resûlu'llâh
- 3 Senün şer' üñ terk edenler nefsün atına minerler
Deger çarĶ ħör u ħâr eyler av odur yâ Resûlu'llâh
- 4 Senün şer' üñ terk edenler nefsün atına minerler
Deger çarĶ ħör u ħâr eyler av odur yâ Resûlu'llâh
- 5 Senün 'ıřķuđ gönüllerde müezzindür şalâ' eyler
Gözin ğaflet yumanları uyadur yâ Resûlu'llâh
- 6 Bir eli yêtse elüñe gözin yol eyler eliñe
Cānın başını yoluña koyadur yâ Resûlu'llâh
- 7 Senün 'ıřķuđ kimde ise pertevi dışra biraħur
Maħremlere yêtince gülendür yâ Resûlu'llâh
- 8 Beyle söyler ĦaĶĶ'dur sözi dāyim ta' rîf eder özi
Anuğ çünkim dāyim yüzi sağadur yâ Resûlu'llâh
- 9 Baħa yüz-be-yüz olıcaĶ gider olur tenden
Her dem luĶ u kerem senden mağadur yâ Resûlu'llâh
- 10 Her kim sağa yaĶşı olsa yër u gög' arş naĶş ola
Her ne Allâh'dan baĶş olsa duyadur yâ Resûlu'llâh
- 11 Seni söyler seni bilür secdesini sağa kıllur
Neçe ħuvvāna muĶtāc olsa duyadur yâ Resûlu'llâh
- 12 Her 'āşî Ķabirde olsa zebāniler döger olsa
Sağa řalavāt getürse koyadur yâ Resûlu'llâh

48a

- 1 Seni seven cāndan kişi hiç arada olmadı māt
Senüñ zülfüñ oña hil' at giyedür yā Resūlu'llāh
- 2 Senüñlen yerinen kişi dāyim şaydı sen imişsen
İki cihān bahā gelmez yene dēr yā Resūlu'llāh
- 3 Senüñ doğru ' aşıkıların cān u cismi sen olayduñ
Tanrı haqqı senüñ haqqıñ beyledür yā Resūlu'llāh
- 4 Senüñ derdün den ey dilber bu' Ācizi haste olmuşdur
N'ola bir kez nigāh etsen revādur yā Resūlu'llāh
- 5 Sen kāyim eyledüñ dīni dīne getürdüñ bi-dīni
Dür eyleme ' Ācizi'ni şoyuñdan yā Resūlu'llāh
- 6 Senden şefā' at dilerem özüñden yā Resūlu'llāh
Ölü rūhlar diri olur sözüñden yā Resūlu'llāh
- 7 Kim ki özine yörenür luḫ u kerem senden alur
Mişl-i lā-mekān görünür gözün den yā Resūlu'llāh
- 8 Dāyim rahmet senden yağar yağıçağ zulmı boğar
Her şabāh olur gün doğar yüzün den yā Resūlu'llāh
- 9 Fehm yetür bëyle şevā' bu benī ādem-i bi-nevā
Yarındı yer u gög hevā-yı nūruñdan yā Resūlu'llāh
- 10 Eyle birledüñ ol biri qalmanı bir qalbün yeri
Söylenür Allāh'ın sırrı dilinden yā Resūlu'llāh
- 11 Hem saña dergāh açılır cām iner kadeh açılır
' Āleme dürrler saçılır zülfün den yā Resūlu'llāh

48b

- 1 Hem saña Cebrā'il gelür ehl-i nazār olan bilür
Cümle melā'ik mest olur pāyuñda yā Resūlu'llāh
- 2 Özin bilmez seni bilür secdesini saña kıılır
' Arşa çıhan varur gelür büyuñdan yā Resūlu'llāh
- 3 Kim ki menligüñi salur bu mu' cizuña inanur
Cümle melā'ik mest olur büyuñdan yā Resūlu'llāh
- 4 Duruban Düldül'e mindi kāfire Zü'l-fikār vurdu
' Ālidür Ḥayber'i aldı hem gedādur yā Resūlu'llāh

- 5 Olar seni beni bilür cânın saña fedâ eder
Her dem oña şikâr gelür küyüñden yâ Resûl-ullah
- 6 Olarda yoğ ‘amel-i riyâ baħsa seni görür penâh
Ders alur cümle enbiyâ’ ‘ilmüñden yâ Resûlu’llâh
- 7 Evvelâ gör onları tikan ziyâna vèrmez bürr tóken
Yérler gökler olmış sâkin ħalüñden yâ Resûlu’llâh
- 8 Onlarda yoğdur menlik olara sen ét pîrlik
Dilerimiş delilik⁶⁶ ħüyından yâ Resûlu’llâh
- 9 Şerîküñ ħilâfeti eden kimse olur mağbûn
Düşür anuñ günâhını cesedden yâ Resûlu’llâh
- 10 Olar saña ikrâr vèrmiş ol âħir seni bilmiş
‘Âleme seyyidler dolmış şoyuñdan yâ Resûlu’llâh
- 11 Rû-siyeh-i maħrûm-i bî-ħaber n’ola bir kez raħm edem
Gelüpdür ħapuña ‘Âcizi gedândur yâ Resûlu’llâh
- 12 Yazanı oħıyanı diñleyeni
Raħmetünle yarlıgagıl yâ ħani

49a

Ĥikâyet-i Diger

- 1 Muħammedü’l-Muşţafa’nuñ sırrına érmağ mi olur
Mihrin almasağ cânuña oña ħul olmağ mı olur
- 2 Özin oña ħul èyleyen ħarîki üzre yüz sürsün
Özin oña ħul étmeseñ yüzini görmeg mi olur
- 3 Başîretsiz tahâretsiz eşit ki saña dèrem
Tahâret doğru olmasa ol namâz namâz mı olur
- 4 Sen göñlüñe Allâh’ı dut bir elüñe Mustafâ’nı
Bir elüñe meşâyihi hiç elden ħoymağ mı olur
- 5 Èy cihânda ehl-i seniyy cân vèr seniyyüñ ħabûl èyle
Ĥağ yolına cân vèrmeyen hergiz ehl-i seniyy mi olur
- 6 Ne dilesen gelür ele her ne dèsen onı söyle
Anuñ ile mi’ râc èyle mi’ râcdan doymağ mı olur

⁶⁶ İlahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesi bozulan Hak aşğının durumu

- 7 Sen de bārī ḥaqqı gözet kavline dur boynuñ uzat
Gitmek için mi' rāc düzet mi' rācsız gitmeg mi olur
- 8 Onı koyup ğayrı dēme ondan ğayra gönül vērme
Onsız cümle lūḳme bişe çiyneyüp utmaḡ mı olur
- 9 Nefsün ḳoyma ulala Ḥaḳ'dan yoluñ keser senün
Bir zehrün ḳatı mār imiş efsünsız dutmaḡ mı olur
- 10 Senün şükrinden ēy zābiḫ ağaç olur ki der-i betr
Her bir şāḫı bir gökdedür ğayr yere egilmaḡ mı olur
- 11 Munlar ilen seyr ēyleyen ma' nā deñüzine giren
Nīme ğavvāş üzmeḡ ilen isteyüp bulmaḡ mı olur

49b

- 1 Ehl-i ma' nā gerek oña ḳalbi 'ummān olmuş ola
Her bir bī-ḫaber sözile ḫaberdan almaḡ mı olur
- 2 Ol 'ummāna dalanlaruñ içi daşı toptoludur
Alıcısı bulunmasa açuben şatmaḡ mı olur
- 3 İlāhā senden içmeyen gönli ḫarāb vīrānedür
Teni ki sen ḫarab ḳıldıñ avadan ētmaḡ mı olur
- 4 Bu zamāna yalançı gelür ki ḳardaş olanı
Dut ki cesedler bir oldu hiç gönül ḳatmaḡ mı olur
- 5 Dīni dünyāya vèren āḫiretde ḫasīs olan
ēy dünyā için ḳatreyin yügürüp yētmaḡ mı olur
- 6 Ḥaḳ ile kavle durmayan ḫelāl ḫarāmı bilmeyen
Nefsine öḡüt vèrmeyen ondan öḡüt almaḡ mı olur
- 7 Yeri aḫī Allāh'ı bul nefsünjü öldür ğazā ḳıl
Başuña topraḳ göze gil bu ḳadar ḳoymaḡ mı olur
- 8 Allāh'ı birlenen kişi āyinede yüzün görür
O yüzü çoḡ görmek ilen o yüzden doymaḡ mı olur
- 9 O yüzü miḫrāb ēylerem o yüze secde ḳııaram
O yüzden ğayrı yüze dōst hiç secde ḳılmaḡ mı olur
- 10 Tecellün zerresi degdi yandı Tūr-ı Mūsā mest oldu
Sensen Kā'be-yi ḳible' ğayrıña durmaḡ mı olur

- 11 Kıl hevā Allāh'a aḥad sensen Allāh sensen ḥamd sensen
Doğrulup saña gelenüñ yolını urmağ mı olur
- 12 Senüñ dergāhuñ a' lādur cümle eşyā' gedāyīndür
Ḳapusını sen açmasañ içerü girmek mi olur

50a

- 1 Ol ḳapudan giren kişi vèrmedi oradan nişān
Bī-nişāndur yoḡ nişānı hīç nişān vèrmağ mı olur
- 2 Gerçek 'āşıkam dèyenüñ ma' şūḳası sen imişsen
Ëyle 'āşık rızāsını başuban utmağ mı olur
- 3 Şikārına göz dutanuñ dāyim göñli güzār imiş
Şikārını görmeyince oḡını atmağ mı olur
- 4 Gel Allāh adın çağıran ḳalbüñ arıt özünde gör
Ger Allāh adın anlasan ḥabiri yaḫmağ mı olur
- 5 Her ḳulum dèyen ḳul olmaz göñül maḳbül olmayınca
Şer' iyyetden taşra çıḫan yüzine baḫmağ mı olur
- 6 Gör Ebū-cehl-i lāinüñ kesilmedi sevirgi elden
İnanmayan cāhil bular onlara ḫarf ètmağ mı olur
- 7 Muḫibb-i Ḥaḳ anla sözüüm eger gerçek muḫibb iseñ
Serseri yol gitmeğlen Allāh'a yār ètmağ mı olur
- 8 Ḥadīs eşit peygamberden çağırmayan yere gitme
Gidüp özünji ḫār ètme hīç onda gitmağ mı olur
- 9 Munca ki nefsüñ gelür gāfil perde olur saña
Munca perde geydüñ başaruñ hīç munı utmağ mı olur
- 10 Ola gāfil küfre gānī odur Ḥaḳ yolına veny
Oldur Allāh'ıñ sürgini ḳatāra durmağ mı mı olur
- 11 Her bir ṭahāretsiz gelür Allāh'a lāyık ḳul menem
Allāh'a lāyık ḳul özi yoḡ hīç ḳabül ètmağ mı olur
- 12 Zihī şer' iyyetsiz gezen munca ' ayb iş sende var
Her bir ' aybı ki Ḥaḳ açar başurup utmağ mı olur

50b

- 1 Eger Muḫammedī iseñ örü dur baḫ mi' rācına
Uyad ḳalbünji uyḫudan bu ḳadar yatmağ mı olur

- 2 Rızkını ileden adılan ey himmetsiz tevekkülsiz
Allâh'ı inde kıoyup ğayrıdan dilemağ mı olur
- 3 Mihr-i Muħammed kıalbümde ğün-be-ğün Muħammed mihiri tüzler
Ey müddei beyle mihiri eliyle bozmağ mı olur
- 4 Yerün ğöğün ğaqqıçün bu ğönlün maħbübı sen
Her ğönlü ki seni sevdi kıayıyup urmağ mı olur
- 5 Görem bu ğönlüm şehrinün pâdişâhı sen imişsen
Öñince reh-nümâ olmasa ol şehre ğirmağ mı olur
- 6 Girdüm o şehrün içine handa bağdum didâr ğördüm
Ēören sensen ğörünen sen hiç ğayra bağmağ mı olur
- 7 Cism u cânun ol olmasa sırrun ğâlün ol olmasa
Per u bâlun ol olmasa uçup kıayr etmağ mı olur
- 8 Senden ğayrını ' aşıkun nâr ile berâber dutar
' İşkdan ğayrı nâra hiç özini yağmağ mı olur
- 9 ' İşkunda bir kez yağılan ğünde yüz kez vuşlat
Ēel ey ehl-i nâzar bağun vuşlatı ayırmağ mı olur
- 10 Cemâlün bâğı bir ğülşen her bir ğülü mâh-ı tâbân
Bâğbânun lütfi olmasa ondan ğül dêrmağ mı olur
- 11 Dutam ki ğülzâra ğirdün mağrem imişsen sen ğüle
Ēüle mağrem olmayınca ondan iyi almağ mı olur
- 12 Ol ğülzârun bülbülü ol ğirmenini ğönlüne al
Her bir nâ-mağrem içinde sırrını dêmağ mı olur

51a

- 1 Ēönlü Ēaqq'a tekye eyle cümle yerde penâh oldur
Ēaqq'dan ğayrını bilme kim ğayra tekye etmağ mı olur
- 2 Ēaqq'a tekye eyleyenün ünü adı ğayrû'l-beşer
Ol beşerün ğayırılısidur oña ğayırsız dêmağ mı olur
- 3 Ēağ yolına vâren başı Ēağ olur içi dağı
Ağla ğitsün ğözin yağı nefis yüzine ğülmağ mı olur
- 4 Bu nefsun behresi yarı kıoymaz ki ağıasan yarı
Bir meksdür ağı balı balını şormağ mı olur

- 5 Ehl-i Hakk'ın meclisinde 'ömrün onda harf eyleyen
Bir kez dili azmağ ilen meclisden sürmağ mı olur
- 6 Nefs yüzine Allāh'ı çek zārıncı eyle boynın eg
Göñül evine hubbı ek hiç gayra dēmağ mı olur
- 7 Muhabbet cānda olmasa göñül evi o dolmasa
Her nefesün ol olmasa sırrını dudmağ mı olur
- 8 Maḥrem olanlar pīrine āgāh olanlar sırrına
Allāh oña bir genc vērse 'ām onı almağ mı olur
- 9 Her kim saña secde kılar bu el oña aḥmağ dēr
Gel ey zāhid farkın eyle hergiz ol aḥmağ mı olur
- 10 'Aqlın saña vërenleri dēr bağla dīvānedür
Saçun zencirden özge boynına taḥmağ mı olur
- 11 Gözlerün alasına düşdüm kaşun belāsına
Beyle belāya düşeni dileyüp almağ mı olur
- 12 Yene oldur onı vēr özini ḳalbüne ḳoyar
Dēme ki onsız nuḳtum var onsız hiç dēmağ mı olur

51b

- 1 'Ācizī dirlikün dēyeñ ondan özge gayrı bilme
Ey 'ömr yeri anı bul onsız dirilmağ mı olur
- 2 Eger onun kelbi iseñ ḳayim yaşsan ḳapusına
Bir kez hıh dēmeğ ilen ḳapusın terk ētmağ mı olur
- 3 Yıgıldı ervāh meclise talepleri Fātiḥa'dur
Oḥun Fātiḥa alsunlar beyle göndermek ḳaḥ mı olur
- Nāzır-fermüyed
- 4 Şūret-i ḥūbuñ senün bu cümle eşyā' gösterür
Her ne kim olmuş ola sır oña peydā gösterür
- 5 Nēce yıllar istedüm yer u gökde mişlün ey şanem
Nā-gehān göñlüme baḥdum onda me'vā gösterür
- 6 Ḳıble'-gāhum secde-gāhum şūret-i ḥūbuñ senün
Kim namāz u ḫā' atüm ol veche a' lā gösterür
- 7 Secde onunçün eder men ol yüze kim her zamān
Hem görende şūretün yüz dürlü ma' nā gösterür

- 8 Hâşilum yok tâ' atümden görmesem ol şüreti
Ansızın şavm u şalâtum özge sevdâ gösterür
- 9 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Her yaña döndi yüzüm ondan tecellî görünür
- 10 Yüzi onuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Ay u gün Zühre 'Uṭarid hem Süreyyâ gösterür
- 11 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Ger Ḥalâ vü Kerbelâ ger küh u şahrâ gösterür

52a

- 1 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Şağ u şoldan şeş cihet ol zir u bâlâ gösterür
- 2 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Şark u garbuñ üstüvâsından mu' allâ gösterür
- 3 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Mescid ü mihrâb ger deyr ü kilisa gösterür
- 4 Yüzi anuñ gâyib olmaz gözlerümden hiç hâl
Hande kim kıldı nazâr ol qadd u ra' nâ gösterür
- 5 Anı görmeklik mişâlin kimse hiç göstermedi
Gerçi şâni' dur özin bâ-mişl u hem-tâ gösterür
- 6 Vâcib oldur mümkün ondan edebilmez bir mişl
Öziçün fi' l onuñ halka gavgâ gösterür
- 7 Kimse yoğdur ister olsa âhir onı görmeye
Bağr-ı ' ışka gırgil ey cân dürr ü deryâ gösterür
- 8 İstese her kimse onı kendü hâlünğden geçe
Ol kimse kılsa tecellî mest ü şeydâ gösterür
- 9 Ger tecellî cemâli açsa bir kez ' âleme
Halka maḥbûb ola ol hoş ḥüsn ü zibâ gösterür
- 10 Ger tecellî celâli kaynata berk éde
Lâ éder maḥlûk küllî özin âlâ gösterür
- 11 Nâzıruñ yeri düşdi lâ-mekâna nâ-gehân
Kend'özin ol qatı bildi onı peydâ gösterür

- 12 ‘Ayn⁶⁷ idi zātum çü buldı bu cihānuñ nuqta’sın
Nuqta’ çün şaldı ol ‘ayn müsemma gösterür

52b

- 1 Bu fenādan geçdi her kim gözledi maqşūdını
Elbet oña yār-ı bākī özge me‘vā gösterür

Çayğusuz Abdāl Fermāyende

- 2 Bize ağıyār olana Haq yār olsun
Göreyüm ol kişi ber-ğurdār olsun

- 3 Bizi ğafletden uyar sağıñ
Uyansun bahtı anuñ bidār olsun

- 4 Bizi cehenneme lāyık görenüñ
Onuñ cennetde yeri gülzār olsun

- 5 Bizüm Haqq’umuza daşlar atanuñ
Onuñ elleri qolları dār olsun

- 6 Çaykusuz Abdāl her kim sögerse
Şefā’ atçi oña peygamber olsun

Hikāyet-i Mollā Velī

- 7 Katı miskīn görüpdür mīr-zāmızı
Müşerref èylemiş severmiş o bizi

- 8 Yazuban nāme vèrmiş eline
İlāhā yüzüñ aç mīr-zā yolına

- 9 Götürüp mīr-zā nāme yetürdi
Ol dem bu cāna hoş ğulgule düşdi

- 10 Yüzüm dutdum İlah’a men ‘ācizem
Bu velinüñ cevābını sen èyle

53a

- 1 Saña bir söz söyleyem èy dil-i bi-cān
Bir iş işle duyasan sırr-ı cānān

- 2 Özün ol ‘āleme vaqf èyleye gör
Buları Haq dilinden söyleye gör

⁶⁷ Bir şeyin Allah’ın ilmindeki sureti.

- 3 Ki cân sırrın dēmaḥ Ḥaḳḳ'ı dēmaḥdur
Ki Ḥaḳḳ'ı bilmeyen nefsdür dimāḳdur
- 4 Ögüt vēr gönölüne Ḥaḳḳ'a dirilsün
Ki gitsün ikilik gelsün bir olsun
- 5 Bir olsun bilsün ol birlik ḥālını
Ḥaḳ ile berk èylesün peymānını
- 6 Her iş dutar ise Ḥaḳ ile dutsun
Bu arada öz adını unutsun
- 7 Munı dēmiş ola Ḳayḳusuz Abdāl
Ola gör sen daḥı ondan yaḥşı abdāl
- 8 Uşad cesed gözesini kül èyle
Özüni lāl èyle Ḥaḳḳ'ı dil èyle
- 9 Bu eşyā' bülbül oluban dil açsun
Savuşsun Ḥaḳ dilinden anı anla
- 10 Küsenürsen ḳatı sen Ḳayḳusuz'a
Ki riḳ' a yazıluben geldi bize
- 11 Senün teveccühün yoḥdur bu arada
Teveccüh bil Ḥaḳ'ı baḥgıl o yüze
- 12 Teveccühi o yüzi bilmeyenler
Teveccühlen o yüze èrmeyenler

53b

- 1 O yüz ḳatında dāyim yüz kir olur
O yüze secdesini ḳılmayanlar
- 2 O yüze dēr ki nēce yüzler görünür
O yüze ki melekler secde ḳılır
- 3 O yüze 'āşık olgıl Mollā Velī
Onuḡ 'ışḳında 'āşıklar kül ola
- 4 O yüzi sen özinde görmeyince
O yüz ile özini bilmeyince
- 5 O yüzi sen göremezsen özünde
Nēce gözgün pāsını sile nēce

- 6 Ki her kim cān vèrür onuñ yüzine
O dağı ‘āşık olur munuñ yüzine
- 7 Gelür girer dāyim munuñ gözine
Munuñ yüzün bir èyler öz yüzine
- 8 Zihī koğu o yüzüñ koğusıdur
O yüzi beyle gören doğrusıdur
- 9 O yüzi gör fikirsiz her arada
O yüz iki cihānuñ gözgüsıdur
- 10 O yüz ki cümle dilde söyleyendür
O yüz bu eşyā’ nı mest èyleyendür
- 11 O yüz ki cümle güle b̄y vèrendür
Ki cehd èylegil evvel al öz b̄yüñü
- 12 Ki cehd ile b̄yüñü eşidsün
Senüñ b̄yüñ ‘ālemi ışığ ètsün

54a

- 1 Èyle sanki dürr inüpdür ādeme
Èyle sanki yüz açıldı ‘āleme
- 2 O yüz oldı berr u baır u havālar
O yüz èyler bu derdüñe devālar
- 3 Bu eşyā’ nı özine yār èdendür
Özin ‘Ācizi’ ne dīdār èdendür
- 4 İrağda istemek yā-Rabb nedür ol
Ki taḥkīk yeri gögi yār èdendür
- 5 O yüzden her gün olur miñ tecellī
O yüzden renk alupdur gün tecellī
- 6 O yüze gitmeğe yoğdur ulağuş
Özüñ dışarda koy gel miñ tecellī
- 7 Tecellī ola dāyimāsı günüş
Tecellī ola dāyim senüş önüş
- 8 Seni gören dāyima onı görür
Yüzüñe bağana tecellī yüzüş

- 9 O yüzüne ‘āşık sen oña bende
Ma‘ āzallāh eyle ki yoğdur mende
- 10 O yüzi eyle al qalbün içine
Saña bağan o yüzi göre sende
- 11 Tecellīsiz o yüzi görmeğ olmaz
O yüzden ğayra secde kıлмаğ olmaz
- 12 Yeri var MollāVelī bul mürebbī
Mürebbīsiz o yüze ermeğ olmaz

54b

- 1 O yüz her dem senün qalbün uyadur
Uyadur qalbüne dürrler qoyadur
- 2 Cānuñ vēr dil-i bī-cān anı göresen
Dürüşüp yétmeyen men teg uyadur
- 3 O yüzün şerhini kim eyleyesi
O yüzün yüzine kimdür devāsı
- 4 O yüzdür cümle eşyā’ reng-rīzi
Nêçe öz kimi her dem büyādur
- 5 Nêçe bu eşyā’ nı her dem büyādur
Nêçe yumuğları o yüz uyadur
- 6 Velī cān özüñi tapşur oña sen
Ki nefsün çerisin sende qaradur
- 7 Ki nefsün üstine qatı aqadur
Bu bed işler kamu nefsdan doğadur
- 8 Senün nefsin ile halvet étdüğün
O yüz hāzırdır cümle duyadur
- 9 O yüzün mehini aldı dürri anuñ
Maña bir devā kılmırdı cihānuñ
- 10 Bu cihān merdi n’eylesün bu derde
Senün bu derdüñe o yüz devādur
- 11 O yüz saña yağundur nefsünden
O yüz seni çıkarur kafesünden

- 12 O yüze saña erişen kafesde kalmaz
O yüzsüz bil yakın hiç sezâ olmaz

55a

- 1 Bu kalbün taht eyle o yüz oturur
O yüzsüz seni senden ötürür
- 2 O yüzi nuṭḡ bil düş nefis atından
Nêçe düşmişleri o yüz götürür
- 3 Gerek külli varuṅ o yüz bile sen
Ki hergiz dile özün gelmeye sen
- 4 Göresen ki nesen o yüz katında
Bu meşkiligüñe қа қа gülesen
- 5 O yüzdür ki onı cümle çağırur
Tecelli dāyima ondan yağınur
- 6 Özini ne şanur himmet iyesi
Bu ğayrılara hemîn anı sağınur
- 7 Erişmez kimse o yüzün nesine
Ya kimdür nêçe kıoya nêçesine
- 8 O yüzdür kalbünüzde nuṭḡun olan
Ḥayfdur kim o yüzsüz kimse dīne
- 9 O yüzden eşer oldı kend'özüme
Özüm aṅar olurum öz sözüme
- 10 Nêçe düşdüm bu 'ālemler pāyına
Birisi nigāh etti yüzüme
- 11 Gel ey Mollā Velī bir söz dēyeli
O yüzi seveli sırrın duyalı
- 12 Bu eşyā' düpdelü senün tıfluṅ
Nêçe tapduṅ bu rû-siyāh uyanı

55b

- 1 Bu ümmī ḡadri yoḡ 'ālem katında
'Ālem ḡadri 'alā Ḥaḡ ḡazretinde
- 2 O yüzün şerḡini 'ālemler eyler
O yüzsüz kimsene bu teni n'eyler

- 3 Çağurur Hâk ‘âlemler maña gelsün
Soranlara menüm ‘alîmi dêsün
- 4 Menüm ‘ilmüm ‘amele getürene
Oña gavvâş menüm didârum olsun
- 5 O yüzi beyle bil yêr gök dolusı
O yüze êrişen yâr-ı mûnis olsun
- 6 O yüzün şerhîni çoğ kimse êyler
Dêyebilmez hezâ miñden birisi
- 7 O yüzi beyle bil yêr gök dolusı
Onı bilen n’eyler ‘ârı nâmûsı
- 8 Yene anı dêr anuñ delüsi
O dağ dêye meger kalbi dolusı
- 9 O yüz oldı bu şahrâ ki gezersen
O yüzden kalbünge dürrler düzersen
- 10 Görürsen dünyâ zînetin gülersen
O yüz ile özüñi hoş bezersen
- 11 O yüz oldı bu şahrâ kim gezersen
O yüzden ğayr kalbünden üzersen
- 12 O yüzden ğayıya özüñ dağıtma
Neye bahsañ bilem ki sen güzâr êdersen

56a

- 1 O yüz gerek maña bu ten fenâdur
O yüzden ğayrı bilü anla fenâdur
- 2 O yüzdür beķâ olan kıyım olan
O yüzıla cihânda dâyim olan
- 3 İbn-i Ya‘ kıb sen dil-i bî-cânsan tâbi‘ sen ol yüze
Ger seversen ol yüzi sen bir nigâh êtgil bize
- 4 Her kışı ki onı ister olmaz onı görmeye
Ondan özge ğayrı yoğ dutma kılağ her bir söze

Yanarum Hikāyetdür

- 5 Yanaram leyl ü nehār ol yüz için
Arıt gönlün git saħla sır için
- 6 Yüzün toprağ èyle eşyā' yolına
Gözün baħsun bu eşyā'ya yüz için
- 7 O yüze özüni vaşl èyleye gör
O yüze ħalbünü taħt èyleye gör
- 8 O yüze çevire gör yüzüni sen
O yüze ħurbān èyle özüni sen
- 9 O yüz saħlar yüzüni öz yüzinde
O yüzden naħş olur gider
- 10 Neye baħsağ hemīn nūr u ziyādur
Ki nūrdan ħayrı yoħdur hiç gözinde
- 11 O yüzün işi dāyim beyledür
Baħaram içerü yüz geledür

56b

- 1 Ögüt vèrürem gönle dutmaya tiz
İçerüden o yüz ötler söyledür
- 2 Neye baħsağ o yüzi tanıyasan
O yüz ilen cihān boyayasan
- 3 Cihānda neye baħsağ èy dil-i bī-cān
Gerek onsız nesne görmeyesen
- 4 Gerçek velīsen èy velī o yüzden ħayrıya baħma
O yüzden miğ tūlū^c olur o yüzün fethi tanı
- O Yüzdür Hikāyetdür Zī-şān-ı Tārīķ-i Muħaħķa-yı Ķan Reftāre
- 5 O yüz seni bozar düzer yüz èyler
Yaķīn bil bir nefsüne yüz èyler

- 6 O yüzi görmeğe qalmaz hicābuñ⁶⁸
Cesedler başdan ayağa köz éyler
- 7 O yüz ki oldurandurur gözündür
Nêçe nefsi düzgünin o yüz pozandur
- 8 O yüze érişen hergiz pozılmaz
Nêçe qalbe o yüz dürrler düzendür
- 9 O yüzden ğayrı görünmez gözinde
O yüzden naqş görünür uradur özinde
- 10 O yüz doldı senüñ göñlüñ evine
O yüzden ğayr söylenmez sözinde
- 11 Her an qalbe ki ol yüz yüz geh yüz oldu
Muhibb-i dünyādan ol yüz yüz oldu

57a

- 1 Yüzi ardı o yüz oldu hemîşe
O yüz kimi bu dağı yeryüzü oldu
- 2 O yüze érişenler şād apardı
Onuñ nefsi u hevāsın yād apardı
- 3 Olaruñ ki yüzi aru olmuş idi
Dönüben o yüz oldu zād apardı
- 4 Bu eşyā' o yüz oldu zād apardı
Ki nefsi düşdi arama dād apardı
- 5 Cemî' c ' ömri hāşılın buldı didār
Menüm ömrüm hāşılsız bād apardı
- 6 O yüze ikrāruñ vēr yād vërme
Ki her dem imānuñı yada vërme
- 7 O yüz kimi dèyerem Mollā Velī
O yüz haqqı dèyerem Mollā Velī

⁶⁸ Salık ile muradı arasına giren engel, aşıkı sevgilisinden ayıran perde. Herhangi bir sebeple aşıkı maşuktan uzak tutan sebep. Kalbe yerleşen ve hakikatlerin orada tecelli etmesine engel olan suretler, maddenin izleri. Sûfiler, maddi kirlere ve nefsanî pisliklerden arınan kalbin gayb aleminin bazı hususlarına vakıf olacağına inanırlar. Bu pas ve pisliklere hicap ve perde adını verirler. Bunu temizleme işine de tasfiye, kalb tasfiyesi derler. Kendilerine de ehl-i tasfiye adını verirler. Kalbinde perde olduğu için hakikatleri göremeyenlere mahcup derler. Mahcup, manevî ve ilahî gerçekleri doğru bir şekilde göremez. Bunun sağlıklı bilgisine de sahip olamaz. Allah ile kulu arasında kimi nardan, kimi nurdan yetmiş perde olduğuna inanılır

- 8 Gider hestiligüñi aradan
Bu ‘ilmüñe dayanma söyle belî
- 9 Belî söyle bâşed oña éresen
Éresen oña hōş muķbil olasan
- 10 Bu müşkildür ki bilmezsen özüñi
Gece gündüz o yüze tik gözüñi
- 11 Gözüñ şahsıya dönsün nefsün ölsün
Geçeler daña degin çok dizüñi

57b

- 1 Ne istersen bu ümmiden ey ‘ālim
Otun sal cānuma men dañı yanam
- 2 Yana yana kül oldum kimse bilmez
Budur saña dedüm vaşf-ı hālüm
- 3 Ne istersen bu ümmiden ey ‘ālim
Var ise bitiligüm söyleşelüm
- 4 ‘Alem dürrin berāber cāna dërler
Salıñ vër maña sen cān vërem alam
- 5 Gözüñ tik dāyima o yüz yüzine
Kulağın dut dāyim o yüz sözine
- 6 Özün teslīm eyle o yüz yüzine
Başa qarışasan der-ħirmenine
- 7 Dil-i bî-cān sen çıñayduñ āb u gilden
Söyleseydüñ ħalāyıkā o dilden
- 8 Arada kura idüñ dürr dükkānın
Gelene vëreydüñ o dürrden
- 9 Yene velî oña ‘ālemler vërür
Vücüdını o dürrden dolu görür
- 10 Dërler cān ile ol ele girer
Niçün bu arada men cāna kalam
- 11 Dil-i bî-cān sen gerek o dürr olasan
O dürrüñ deñüzlerine dalasan

- 12 Dürre baħup göreydüñ ol cemāli
Görenlen gösterilen bir olayduñ

58a

- 1 Dil-i bī-cān sen gerek o dürr olasan
O dürrüñ sen deñüzlerine sen dalasan
- 2 Meni gör ne ħāram bu ħarābda
Nā-bāşed menüm kimi ħalasan
- 3 Dil-i bī-cān sen bize neler kılupsan
Géceler daña deg bīdār olasan
- 4 Bīdārılıđı bize yoldaş édüpsen
Özüñ uzun uzun yatup uyursan
- 5 Gel aħı teşvīşi bu kendüden vēr
Bu yēr idi cemī^c ni seni daħı yēr
- 6 O dürrüñ deryāsından bir ħaber vēr
Miñ el bu başı ayağa sal
- 7 Miñ il bu başum ayağlarda dursun
Anuñ ardınca ħanum ħelāl olsun
- 8 Yēr u gök Allāh ondan rāzī olsun
O dürrüñ birini maña vērşün
- 9 Yüzüñ beyzāsın ey velī éderem nisbet ol yüze
O dürr ki doğdı o yüzden yene ħarışdı o yüze

Ĥikāyet-i Diger

- 10 O yüzi bil özüñ çekme araya
Ne fi^c lüñ var ise oña yaraya
- 11 O yüzde oħı onuñ kelāmını
Menem kim dāyim yaħma ħaraya

58b

- 1 Eşidüñ ne dēr bu aħmağ uya
O yüzden ħayrı yoħdur baħsa neye
- 2 O yüze érişen kendüsiz olur
O yüzi ^c aql ile oħşatma cā éyā

Hikāyet-i Diger

- 3 O yüz Hakk'ın cemālidür o dürr doğar o cemālden
Yüzi bildün dürri bildün dağı yapışma sen bize
- 4 Sizün bu niķ nāmuñuz katı yer oldu bize
Nēce men teg reh-gümler yapuşdı gerek size
- 5 Olara rahm ēyleyeydün āb u gilden çıkarayduñ
Bu yolu ele vermeyedün gören şıdķ dēsün size
- 6 O dürr ki Şeyh Cüneyd aldı birisin civān oldu
Nēce göz yene tikersen anı görmez gözi beyzā

Hikāyet-i ' Ālem Sensen

- 7 ' Ālem sensen senün yanında āsān
O dürr bişürdi meni kıldı biryān
- 8 O dürri dēñüz kalbün içinde
Göresen o dürri ğafletden uyan
- 9 O yüz cümle bu dürrler anasıdır
Beyle bil cümle cān oña esirdür
- 10 Bu cihān ehli seyirleri yıkılsa
Bile bilmez arada bu ne seyrdür

59a

- 1 Gelür dürr iyesinden saña izin
O dürrden dola kalb çoğ söyle sözün
- 2 O dürrden gün yanına dut birisin
Günü tārık ēyler gösterür özin
- 3 Gel ēy dürr iyesini bize açan
O dürri dāyima yerlere saçan
- 4 Bu ümmiler kimi gezme yābānda
O dürr yolına sen kurbān ēyle cān
- 5 Şoralar veli senden o ne dürrdür
Söylegileñ dēye ki o ne dürrdür
- 6 O dürr doğar dāyim Hakk cemālinden
Yer ü göği utan dērler o dürrdür

- 7 Meni gör almışam ar  anāřırda⁶⁹
Senüñ dürrüñ döne dāyim aşılda
- 8 Senüñ iřiñ dāyim dīdāra vara
Menüm işüm dāyim şer e mualif
- 9 Be-amdi'llāh ki sen özüñ tanırsan
Yaranlu olduėuñ ařluñ bilürsen
- 10 Men hi bilmen ekreyem arada
Ne kāhum ki özüm vērdüm bu bāda
- 11 Gel ey Mollā Velī sen  ilm iyesi
Olayduñ sen gerek o yüz iyesi
- 12 O yüzi sen söyle  ālim eşidsün
Ne var bu ümmīde saña dēyesi

59b

- 1 Bu ümmī toprağını yele vērmiř
Bu ümmī nāmüsünü ele vērmiř
- 2 Bu ümmī Allāh'ıñ dutsağı olmiş
Bu ümmī Hā sırrını dile vērmiř
- 3 Bu ümmī Hā sırrını dile vērmiř
Nēe bağlu aranlık dile vērmiř
- 4 Özin şarf ēylemiř onuñ yolına
Eřidüñ merdümān beyle dērmiř
- 5 Özin vērmiř onu almış bilüñ siz
Bu sözlerden yüküş ma nā aluñ siz
- 6 Munı bilmez  amā o  ummān olan
ula dutuñ bu sırrlardan duyun siz
- 7 Zihī vird vü zihī seyr vü zihī řalāt
Bu sırrdan duymayanlar oldılar māt
- 8 Kāfir geldi gelicek buldı necāt
Yo ola nāzırı teg luf iinde

⁶⁹ Nefsin dört mertebesini temsil etmektedir. Nefs-i evvāme ateşe, nefs-i levvāme havaya, nefs-i mülhime suya nefs-i mutmaine toprağa benzetilir. Bunlardan her biri iin on özellik belirlenmiştir ve böylece kırk sayısına ulaşılır. Tasavvuf ehlinin yaptığı bir ok aıklama ve yorum dört unsur nazariyesine dayanır.

- 9 Yème dürlü ta'âmı gâfilâne
Hakk'a ol âşinâ olsa bigâne
- 10 Hakk'ı birlen cevve say bu cihânı
Elüñ bu gerdüña duñma mülk içinde
- 11 Sırrıñı yahşi saħla cân içinde
Dürrıñi saħla kân içinde
- 12 Vêr üstâd-gâruña gözgüñ sıgasun
Göresen yüzüñi ' işyân içinde

60a

- 1 Vücüd zenbini dâyima şalurlar
Vêrürler bu cânı anı alurlar
- 2 Yeterler aşlına vuşlat olurlar
Beyle hâle êrerler Kur'an içinde
- 3 Teveccühlen oħı Kur'an hemîşe
Bâşed ki hestiliküñ daşra düşe
- 4 Açıla hestiliküñ per u bâlı
Daħı kalmayasan gümân içinde
- 5 Hemîşe Hakk'ı cân bil cân içinde
Onuñçün söylenür insân içinde
- 6 Özüñi ğayr Hakk'ı ğayr görme
Eger ki var ise imân içinde
- 7 Zihî devlet gezerler hâl içinde
Görürler o hâli bu kâl içinde
- 8 Yeri Mansûr kimi bir pehlevân ol
Nêçe didâr gördi dâr içinde
- 9 Yeri ' ömrüñ ötür bu yol içinde
Tecellî var dêrler hür içinde
- 10 Nêçe Mûsâ kimi tecellî görür
Mûsâ daħı bir kişidür Tûr içinde
- 11 Nübüvvet iyesi faħr-ı cihânıñ
Şalâvat vêr oña êrişe cânıñ

- 12 Tañrınınuñ ħabibi ol Muştafa'nun
Mūsā mâtđur onuñ Tūr'ı içinde

60b

- 1 Gezer 'âşık dâyim bu ħâl içinde
Boyar naqşın bu kızıl kan içinde
- 2 Velî gül teg boynun vër 'âşıkuna
Nêçe tâze genç sever ħisâr içinde
- 3 Mişâl-ı gül qalup sen ħâr içinde
Bu dîni beden-cû murdâr içinde
- 4 Cân u dilden seversen sevgülüñi
Yerini söyleme ağıyar içinde
- 5 Zihî devlet şahuñ devri içinde
Gezerem şahımuñ kavlı içinde
- 6 Gelün ki şâh cemâlin 'ayân eyler
Kimün ki varısa derdi içinde
- 7 İmân dürüst eyile ikrâr içinde
Tâli' ün yahşi gele fâl içinde
- 8 Yüzün menzildürür 'âşık misâfir
Gelür dâyim saña yılğar içinde
- 9 Zihî qalb ki beyle göz var içinde
Söylenmemiş bikr söz var içinde
- 10 Bilün siz söyleneñ öz nuţkı degül
N'eylesün söylenen yüz var içinde
- 11 Yene bir baħr açıldı berr içinde
Baħan baħsuñ gülistân pîr içinde
- 12 Aquban seyr éder ol lâ-mekânı
Éyle şanki düzilmiş berr içinde

61a

- 1 Gezerler hemişe ol dürr içinde
İtürenler özini sır içinde
- 2 Girüp gönül 'âlemin seyr éde gör
Gönül bir taht imiş şâr içinde

- 3 Yene albüm uyandı cism içinde
Néçe dusağ olupdur aşm içinde
- 4 Teveccüh éyleyüñ Yūsuf āline
Néçe sultān olupdur Mışır içinde
- 5 Yene bir taht uruldı ten içinde
Ki nürdan bāzār vü dükkān içinde
- 6 Yene basañ hem ol cemāl görünür
Girüp seyrān éde gör sen içinde
- 7 Zihī devlet yārüñ oynı içinde
Damarı iligi anı içinde
- 8 Bu eřyā' ağırur ki bahte dەرler
Görürler vechüñ 'aynı içinde
- 9 Zihī faħruñ kim ol merd içinde
Dīvāne mestān olaruñ içinde
- 10 Onı gördüm oyınçı mekkār imiş
Özinden ğayrı utar nerd içinde
- 11 Gerek dāyim ola bu zihn içünđe
Ki hergiz olmaya bed zehr içinde
- 12 Canuñ gül çiyi tegi dānelene
řabāh řabāh nübüvvet mihri içinde

61b

- 1 Özüñ öz ālüñ yān içinde
oy bu nefsi bu dem uyan içinde
- 2 Yüren kend'özüñe sen ğāfil olma
Özüñ öz 'ilmüñ oı an içinde
- 3 Anuñ vaşfı ile birlen yan içinde
Cemī' sırlar saña 'ayān içinde
- 4 Eger sen Mevlānā'san Mevlā gözet
Özüñi raħmetine ban içinde
- 5 Yene bir cān bulundu cān içinde
Kesilüp oç éyle urbān içinde

- 6 Tiker çubuğı yere hizmet eyler
Nêçe bār vèrür ol bivend içinde
- 7 Bêlin berk eylemiş dōstı yolına
Başın top eylemiş çevgān içinde
- 8 Özüñi yètür ol üstād eline
Onuñ hem-tāsından kırşan bëlüñe
- 9 Ki cehd eyle nev-bāre ol bār içinde
Acı ağızı dolanma bal içinde
- 10 Zebūrek kimi nāgāh sırruñ duyarlar
Kıllarlar pāre pāre şān içinde
- 11 Nesīmī teg Hakk'ı doğru dēyeni
Nêçe soydılar anı Şām içinde
- 12 Derisin sayvān eylemiş cihānda
Özi girmiş gezer ebdāl içinde

62a

- 1 Senüñlendür dāyima 'ām içinde
İçer cür' a gezer bu cām içinde
- 2 Delüdüdür kimse indemez yanına
Cemālūñ aç yüzine anı inde
- 3 Oluñ 'āşık dāyım bu fikr içinde
Namāz u ta' at oruç u zıkr içinde
- 4 Tecellī ine ki inmemiş olsa
Onı dēr ya' nī ki bī-ger içinde
- 5 Özüñ öz hāllaruña gül içinde
Cihāna būy vère gör gül içinde
- Hikāyet-i tecellidür gönüldür
- 6 Tecellī cilve vèrür dışra çıhar
Eyle şağ ki doğupdur gün içinde
- 7 Onı gördüm ne kudret hūsn içinde
O hūsnin yazulupdur zülf içinde
- 8 Melekler oña kıllar dürlü tesbīh
Onuñ adı cemī' tesbīh içinde

- 9 Yene aldum āhıla derd içinde
ızıl bezüm Őolındı zerd içinde
- 10 Günāhum oydılar doldı terāzū
N'eylesün ' Ācizī biri içinde
- 11 Nēce sen teg gezer lā-vird içinde
Ne yaŐı merd imişsen merd içinde

62b

- 1 Be-amdi'llāh kāmilsiz MollāVeli
' Ācizī boulupdur gerd içinde
- 2 Zihī devlet yārüm oynum içinde
Gülerem özüme oynum içinde
- 3 Yāru tavı menüm tavum olupdur
alupdur ebedī boynum içinde
- 4 Zihī devlet onulan vaşl içinde
Ol ola et ilik nu içinde
- 5 Onu sırrı dāyima aŐla dūŐer
HemīŐe onulandur aşlı içinde
- 6 ' Aceb zerre aıldı bar içinde
Bau lufa dōner ahr içinde
- 7 Bu eŐyā'nı beyle bil zerre degül
Gōrenler beyle dēr aşl içinde
- 8 O lālmıŐam yārū oynı içinde
Semādayum dāyim oynı içinde
- 9 Aıldı Kā' be girdüm hācı oldum
Dolanam Kā' be'nū evi içinde
- 10 Olaru ki dü-cihān serveridür
Bu ' Ācizī olaru kem-teridür
- 11 Allāh Muammed ' Ali dōstlarıdur
Olardan ayrı yo albi içinde
- 12 İlāhā sen ayırmagıl özinden
O yüzü ayb olmasun gözinden

63a

- 1 Bağışlagıl Muḥammed'e ʿAlī'ye
Daḥı ne var nebilere velilere
- 2 İçerüden yanup söyler sözüñi
Bu söz ilen dāyim izler izüñi
- 3 Eşidenler yüzine ac yüzüñi
Başa onlar bize bir du'ā kıla
- Hikāyet-i Muḥammed Cān Efendi
- 4 Gelün Allāh dēyelüm adın bismillāh dēyelüm
Zıkr-i a' lā⁷⁰ dēyelüm bize vère iḥsānını
- 5 Qalbimüze o şāh ola biz olmayıñ ol ola
Tecelli bize yol ola bildüre vaḥdet kânını
- 6 Sen göre cānuñ ol ola handa baḥsañ ʿayān ola
Bir cān vèren miñ cān ala esirger mi ol cānını
- 7 Allāh nūrına gene per u bālın yeñileye
Qalbine sultān ēyleye Muştafa'nı Çār-yār'ını
- 8 Eyle ümmetlene oña yarana muḥbiller kimi
İki cihāna vèrmeye bir müyuñ tarasını
- 9 Gire cihānına onuñ muḥibb-i dünyā olmaya
Vālih ola vişāline oña vère iḳrārını
- 10 Beyle tecelli ki yene ṭahāret eksilmeye
Güzārını şeh-bāz ède gürleye şikārını
- 11 Bu hikāyet onuñ içün Allāh'dan ğayrı bilmeye
Allāh'ı zıkr ēyleye silke bu mülk ü mālını

63b

- 1 Ol kişiler geçdi şırāṭa şer' iyyetden atlandı ata
Aşldan aldılar ḳanat seyr èderler lā-mekānı
- 2 Lā-mekānda seyr èderken yolu ḥadd gizlü gence uş
Teveccühi muḳadur vaşl ède küllī varını

⁷⁰ Kelime "ālā" şeklinde yanlış yazılmıştır. Kelimenin doğru okunuşu yüksek, çok, daha çok anlamına gelen "a' lā" şeklindedir. Çeviri yazıda da bu şekilde aktarılmıştır.

- 3 Ehl-i vuşlatuñ vaḥdeti vaşl olmış leyl u nehār
Ağyāra sırrın açma berk duta dil-dārını
- 4 Maqşūdı vaşl imiş vaşl ola zāt yañuña
Dāyim seni bekā ile göre kendü fenāsını
- 5 Bu cesed yügürülmeyince sen gidüp ol qalmayınca
Küllü var ol olmayınca ol kişi bilmez ḥālını
- 6 Küll var ol olmayınca oña ḥayrān olmayınca
Ondan destūr almayınca ol açmaz per u bālını
- 7 Ḥaḳāyık gözleyüp giden Allāh için yardım
‘ Abd ‘ Ācizi’ ni söylesün efendimüñ suālını
- 8 Gök olmaya yer olmaya ara yerde gayr olmaya
Bī-niṣāndur bī-niṣāndur cümle şey onuñ ḥayrānı
- 9 İldırım teg dāyim çakar bu ‘ aşık yok olur gider
‘ Ārif olan ac gözünü gel tef-i nūrını tanı
- 10 Munca kim men maña dedüm anlamadı ne söyledüm
Cümle eşyā’ Ḥaḳḳ’a vuşlat pes senüñ vuşlatuñ hani
- 11 Êy meni server eyleyen düşdi çöle āvāredür
Ol dīni vü ehli dēme sürmedi ḥalvet demini
- 12 Derdlü isen dermāna git derdüñe tīmār eylesün
Men ölmedüm ṭabīb öldi buldum bu derdüm emmini

64a

- 1 Aşl odur sen aşlı söyle aşldan özge nestene yoḥ
Meger aşldan açıla ol göstere dürr dükkānı
- 2 Dürrüñ kāmı sen olasan nehri yo baḥri olasan
Çıḥarasan dürr ü güher sende göreler ḥatmini
- 3 Dāyim tecellī söylegil tecellīyle seyr eylegil
Özüñe hem-dem eyleme her bir zamāna cehlını
- 4 Her kim ister anı göre arasun ehl-i Ḥaḳ’ları
Eger yere muḥtāc olsa vèreler eviñ miskīni
- 5 Şer‘ e ḥilāf eyleyene açmadı yüzün ol İlāh
Şer‘ iyyete yedilene āyine ètdi yüzünü

- 6 Āyine 'ye baḡ ēy gönül tā olasan vuşlat oḡa
Olar ki vuşlat oldılar doḡru gitdiler izini
- 7 Odur düşer bu ' āleme ḡacet degül gün ola ser
Ḳalbi o dürrüḡ anbārı her kim aḡa nāzırını
- 8 Bu iş bize farz ola siz seyr-i sülük ehli eşit
Yaḡşı ' āşık o kimsedür ulalda ma' şük onı
- 9 Kim aşdan içdi ḡadeḡ mest-i elest ḡaşre degin
Melekler tābı' indedür açdı gönüllerüḡ bābını
- 10 Çün bāb açıldı yüzine dur teklif ēyle özünē
Ḳaḡ görmek vērdi gözünē gör ehl-i Ḳaḡ maḡāmını
- 11 Ehl-i Ḳaḡḡ' uḡ maḡāmını bilmedi kimse handadur
Ḳaḡ ile vuşlatdur dāyım Ḳaḡḡ' a baḡlar ḡayālını
- 12 Kim ki aşla vāşıl oldu ' abd iken döndi dōst oldu
Her nefis dest-be-dest oldu yaḡun ḡıldı iraqını

64b

- 1 Delü gönül çok aḡladı senüḡ için ḡıldı firāk
Ḳayıri firāḡa düşmez ol sen eşidsen firākını
- 2 Ehl-i Ḳaḡ' dan ḡaḡḡ eşiden ḡayālünḡi ḡām ēyleme
Bu söz üste öḡme sözün aḡla sözün tamāmını
- 3 Ehl-i imān olan gerek ḡayıri ḡişāra girmeye
Kendüsi mūm ola onı bile imāmını
- 4 Cānın aşla vērenlerden dāyım aşla gidenlerden
Men bu izi izler iken ondan aldum şoraḡını
- 5 Delü gönüldür yār gider beyle delüler kimi
Anladum bī-nişān imiş bu gönülün duraḡını
- 6 ēy zāhid da' vet ēyleme Ḳaḡḡ' ı seversen ferdāya
Rencūr idüm şimdi bildüm bu derdümün dermānını
- 7 ēy aşlı isteyen vaşl-ı āyine al baḡ özünē
Ekmiş biçmiş dürr u ḡüher gelün görün ḡirmenini
- 8 Gel ēy dürr isteyen ' āşık ḡalbün arıt ḡirmene git
Üleşdürdükçe çok olur görün Ḳaḡḡ' uḡ fermānını

- 9 Yā İlāhā dürr vēr oña ğayr yérden devā olmasun
Bu kimse derde düşmedin ol istemez timārını
- 10 Yā İlāhā mü'minler 'afv èyle birlikün ğaqqı
Şanı' -i cevri⁷¹ ğalāş èyle eline vēr āzādını
- 11 'Āşık isen her şabāhı 'id èyle ma' şūka ilen
Başa saña açā dāyim 'arz èyleye didārını
- 12 Her kim aşla yār olmadı vü ele didār olmadı
Her kim ki Manşūr olmadı hergiz añar mı varını

65a

- 1 Ol tecellī kūyına gire ğişārına onun
Oña penāh èyleye kıyımleye kıalesini
- 2 İster isen aşı olasan çığ āb u gilden èy göñül
Èy āb u gil içre kıalan çığratma 'ışkıun kıasını
- 3 Cümle melekler müttefik senün için tesbīħdedür
Ac kıulağun gör ne gelür eşitdün merğabāsını
- 4 Dün gün Ħaqq'ı zıkr èyler her ne diler Ħağ'dan diler
Cümle eşyā' Ħaqq'ı görür dèr beyle duta iğlāsını
- 5 Tecelliler oña üşer tecelliden dolar daşar
Cümle melek perin dōşer her dem oğursa Yāsın'i
- 6 Tecellisini yağşı èyler cümle eşyā' gedāyidür
Āşinā⁷² olan berü gel tanır ol bi-nevāsını
- 7 Oña didār açmaz imiş ol kışi ğaş olmayınca
Tecellilerin gönderür her dem ağırlar ğaşını
- 8 Dün ü gün zıkrinde ol zıkrinde ol fikrinde ol
Ēarğ olasan tecellīye sığarla görkün pāsını
- 9 Tecellisinden ğayrını āyine dutma yüzüne sen
Sen birine tecellī ol kııl ğayrınun fenāsını
- 10 Saña 'āşık olanların senden ğayrı başiri yoğ
Tecellüne vaşl èylegil sen vara dōndüre seni

⁷¹ Tasavvufta tarikat adamlarının ilerlemesine mānī olan şey anlamına gelmektedir.

⁷² Sālikin rububiyet-ubūdiyet, yaratıcılık-yaratılmışlık ilişkisindeki sır ve hikmetlere vakıf olması, ilahi esrarla tanışması. Bu durumdaki sālike āğah, vākıf ve āşına denir. Aşına olmayanlara da bigāne, berrāni, yabancı, el denir.

- 11 Tecellî izleyüp gider tecellisiz dağı n'eder
Tecellî yandurur imiş onuñ hırş u hevâsını
- 12 Tecellîni tecelliden doğuruban doğrudan
Eger hâlef ferzend iseñ tanı onı ebûsını

65b

- 1 Seyr-i sülûk ehli olan seyr éylesün lâ-mekânı
Çevride eytüre yürüsen hâzır bile ol seni
- 2 Ehl-i hayâl boş yer görme Hâk'sız ki igne göresen
Bil qalbini dolu görür kim ki sağlar hayâlini
- 3 Bu nuḡkı éyleyen 'âşık ondan özge başiri yoḡ
Handa suâl éyleyeler ver sözüñ a' lāsını
- 4 Bu sâliküñ suâline mundan ğayrı cevâb yoḡdur
Qalbinde olan budur odur yazmış cevâbını
- 5 Tecellî sendendür dâyim qalbi doldı senüñ ile
Senden özge başiri yoḡ kesdi şek u gümânını
- 6 Her dem tecellî gönderür ya' nî ki saña el éyler
Boyana gör özinle sen tanıya görüñ âlini
- 7 Yâ İlâhî vişâlüñi 'âşık her dem hayâl éyler
Dol qalbine gencüñ ile étmeye Şabâ hayâlini
- 8 Hayâlüñi hâş éylegil yoḡdur kığamah yüzine
Bu 'âşık tozunur gider añar mübârek hâlini
- 9 'Âşık tecelliye yandı her nefis fenâsın gördi
Cânın ma' şûkına verdi qabûl gördi qurbânı
- 10 Éy tecellisiz yêrime Niş'e onsız boş yer yoḡdur
Gördüm añla söyleşür kim oḡursa Qur'an'ı
- 11 Tecellidür iz çıḡar tecellidür saña baḡar
Tecellidür erir aḡar söyle bu tecellîni
- 12 Saña 'âşık olanlaruñ incedügi tecellidür
Utabilmez merd hevâsınuñ meydâñ erini

66a

- 1 Tecellî 'ilâcuñ senüñ tecellidür tâcuñ senüñ
Tecellî mi' râcuñ senüñ qalbünde qur mi' râcını

- 2 Bugün haqqanı meclisdür gör Allāh'a yaħun kimdir
Gönül göziyle fark eyle tanı gürüh tacinı
- 3 Tecellidür eker biçer tecellidür konar göçer
Tecellidür asla uçar ağıyara vèrmez sırrını
- 4 Tecellî ilen gitmeyen bir çöldedür azuğı yok
Cihān dolu ehl-i Haq'dan tanımaz mençden birini
- 5 Ey tecellî kalbi dolu daħı ğayr ilen işi yok
Haq kalbini genc eylemiş nişe onı şalar sırrını
- 6 Doğru saña gelenlerün menzil sen olanlaruñ
Çevür dört yan tecellilen hişāra sal imānını
- 7 Teveccühi gözle dāyim dolu baħgıl bu 'āleme
Tecellisiz neste görme tecellî görgil varını
- 8 Çıhar bu menligi dutan küllî vara zāt olasan
Cümle eşyā'ya senden umar tecellî giye donımı⁷³
- 9 Tecellî ol tecellidür cümle eşyā'nuñ canıdur
Onuñ ile zīnetlenmiş saña gönderen çur
- 10 Aduñ ilen tevbe kıldı Haq'dan yaña pervāz
Melekler muntazır qaldı bilmediler ziyānını
- 11 Her yerde ki meclis oldı feriştelere oña indi
Şem'a degdi yandurdı Mūsā nebīnün Tūr'ını
- 12 Neferini éder pīrūñ luftını éyider ol birūñ
Perde vuruñ gence yerūñ şormaz imiş günāhını

66b

- 1 Mü'min çü göre pīrini cānları vèren cānını
Ümmet iyesi cānını göre yeye ta'āmını
- 2 Ol ta'āmı beyle yeye hiç-kez beyle yeye
Hużūr-ı qalbünji beyle göre hużūr-ı kalbini
- 3 Hużūr-ı kalb bilmeq nedür munca onı demek nedür
Hużūr-ı kalb o nestedür bile bizi yaradanı

⁷³ Bürünmek, donanmak anlamına gelmektedir. Menkıbelerde bazı erenlere atfedilen, kendini başka bir varlığın görünüşüyle gösterme kerameti; örn. Güvercin donuna girmek.

- 4 El götürüp amān diler ol kişi dünyanı bilmez
Çarç oluban girer dērer dēñüzlerüñ güherini
- 5 Ol dēñüzler yuḡarudur ʿ arş u kürsiden içerü
Her kim ki şekden beridür gör onuñ seyrānını
- 6 Her kişi kim onı bilür onuñ ilen onı bilür
Genc-i pinhāndan açılır daḡı vērmez cānını
- 7 Nēce perde açmış ola nēce perde geçmiş ola
Zihī devlet içmiş ola Hızruñ āb-ı ḡayvānını
- 8 Düşse oda yanmaz olur kār-ı ḡūrşid u māh
İçen hiç ayınmaz olur elüñden Hāḡ şerābını
- 9 Menzil oḡa dergāh olur seni seven danmaz olur
İşi güci simāʿ olur baḡ görüñ simāʿ sını
- 10 Saḡa doğrudur iḡlāşı senden özge yoḡdur kesi
Senden saḡa baḡmaḡ için sen olmışsan āyīnesi
- 11 Elüñden bir şerāb içdi maʿ nā dēñüzlerin geçdi
Bir nişānsız yere düşdi vèrebilmez nişānını
- 12 Gösteren oldur gören ol āyine oldur baḡan ol
Bu gözler ki anı görür arada görmez özini

67a

- 1 Özüñi ḡoy aşlı gözet her dem bī-ger ḡūnlar gelür
Vü ümmine şorma onı dadanlar bilür dadını
- 2 Tecelliden ʿ āşıḡuḡa her dem özin aşla gözet
Degdi çarḡ onı pozmadı kim ḡāyimledi anı
- 3 ḡōş baḡr ḡazretüñ şerʿ i oḡa egilmeyen cāhil
Gezer bu baḡruñ içinde yaş èylemez damaḡını
- 4 Her kim bu baḡra daldadı maḡremdür güher almadı
ʿ Amādur ḡırḡa⁷⁴ ḡanmadı düḡ èyler şerrin balını

⁷⁴ Dervişlerin toplu zikir yaptıkları esnada giydikleri yelek. Bir mürit adayı belli bir deneme ve hazırlık döneminden sonra tarikata ehil ve şeyhe layık görülürse ona tekkede yapılan bir törenle hırka giydirilir. Hırka giyen talip artık bundan böyle şeyhin müridi, tarikat mensubu ve diğèr müritlerin kardeşidir. Tarikatın kural ve ilkelerine uymak, kendisine verilen görevleri seve seve yerine getirmek zorundadır. Hırka giymek mürit adayını şeyhin kabul ettiğini dolayısıyla Hakk'ın da kendisini kabul ettiğinin simgesidir. Hırka giyen talip artık belli bir derneğın üyesidir.

- 5 Her kime ki nūr olmadı seyri hiç nūra érmedi
Her bir bigâne bilmedi bu sūlsile esrārını
- 6 Bir kimse şikār bilmedi bilmez şikār aşl olduğın
Göre bahra şikār éder māni^ç étmeye sāzını
- 7 Mūtū ħablū ente mevtü⁷⁵ diri iken ölse gerek
Kim ki evvelde oldı diri ħōş buldı cāvidānı
- 8 Beyle kerem éde saña kevn u mekān senüñ ola
Ĥūriler muştı götürdi nūrlyupdur cānānını
- 9 Cehd ile ^çivāz ola gör dal bu bahra dürrin çıĥar
Tüccārı ol ehl-i Ĥaĥĥ[’]uñ üstüñe yığ müştērini
- 10 Her kime eyle luţf oldı o baĥr-ı ^çummāna daldı
Yollara pişvā oldı dürdi yollaruñ ĥārını
- 11 Ol ^çummāna dalanlarun hem oña vaşl olanlaruñ
Bu yol içre merdānlaruñ dolu görüñ meydānını
- 12 Éy Ĥālīĥ ĥaybdan ^çĀciz senden diler müdām
Cemālüñe vaşl édesen bu Muĥammed Cān Efendi

67b

- 1 Efendüm sen avcı isen avlagıl o dürri sen
Bir dem gözün çap éyleme ĥāyim gözle şikārını
- 2 Avçısın gezmegil irāĥ ^çaynuñ içinde göre gör
O sizdedür sizde buluñ dēme falān filanını
- 3 Ehl-i Ĥaĥĥ[’]uñ meydānına ĥurşan gir eger merd isen
Kendü başın top éylemiş gördüm çala çevġānını
- 4 Bu cesed zindānuñ senüñ çıĥ şebbāz ol Ĥaĥ ĥavline
Kim ki çıĥdı buldı bekā daĥı aĥar zindānını
- 5 Ger ĥul isen boynuñ uzat Muştafā[’]nuñ şer^ç ine baĥ
Her ĥul ki maĥbūl ola ser dāyim görür sultānını
- 6 Cümle eşyā[’] oña ĥuldur dil vērüp söyleyen oldur
Bir ĥaravaşa ĥul dēse söyler ^çayn ^çiyānını
- 7 Bu güller ki sen görürsen biri onsız bŷy vērmedi
Hiç onsız gül gül olmadı ondan almışdır bŷyını

⁷⁵ “Ölmeden önce ölünüz” anlamına gelen hadis.

- 8 Bu yêrûñ gögüñ fethini Hâķ size vêrdi şükr êdûñ
 albûñde zikrûñ kânyıdı açuñ albûñ seyrânını
- 9 Bir genci Hâķ vêrür oña gizlûdür kimse anlamaz
 Cümle eşyâ ³ müşterîdür Hâķ bezemiş dükkânını
- 10 O genci özine açar bî-ger perdeleri geçer
 Menzil odur oña uçar Hâķ'dan almış anadını
- 11 Eyle yaħun menzil oña gözûñ ağ u arasından
 Bir demde doğru uçurur bavlı êder balasını
- 12 Her bala ki bavlı oldu şikârın aşıldan aldı
 Bala iken ana oldu dâyim tanur anasını

68a

- 1 Hem berrde oldur baħrda ol hem ilde oldur şeyde ol
 albi doldı onuñ ilen gözün açar görür onı
- 2 Oña baħan onı görür onuñ ile onı görür
 Ondan ğayrı neste görmez ağlamaz sağ u şolını
- 3 İbn-i Şeyħ Aħmed  Āciz'em günehkâram  abdûñüzem
 Du' âñıza muntazıram ıluñ o nûrlu du' ânı

Hikâyet-i Kezvin

- 4 Yêri êy bî-vefâ dilber senüñ ile hemân olsun
 Ne ħöd senden aşşı gördüm ne ħöd bârın ziyân olsun
- 5 Rüyâdur tâ' atüñ zikrûñ özüñ şatmağ senüñ fikrûñ
 Hemân bu rüyânı bildüñ meni senden iradı olsun
- 6 Salduñ meni âm diline vêrdüñ zâlimler eline
 Tikan ekdüñ gül yêrine senüñ yoluñ tikan olsun
- 7 Yoldılar sağ sağalum tala diler evüm mâlum
 Kezvin'e⁷⁶ şaldılar yolum maña himmet merdân o
- 8 Evüme salmışsan yası ıñratduñ ariküñ ası
 Senüñle raħmet eresi ben ileñ yol iradı olsun

⁷⁶ Kezvin Güney Azerbaycan'da Elbruz dağının eteklerinde bir vadidir. Buranın tarihi incelendiğinde Safavilerin bir süre başkent olarak kullandığı; ama en önemlisi batınilige inanan insanların yerleşim yeri olduğu görülmektedir. Burası Hasan Sabah ile ilişkilendirilmektedir. Hasan Sabbah'ın Alamut kalesinden buraları seyrettiği belirtilmektedir.

- 9 Bilmedün şaffet zevâtı kalbün siyâh bağrın kan
Tariķün nâz u ni' met beyle tepren helâl olsun
- 10 Salduñ Kezvin'ün yolına düşdüm cânumuñ hâline
Özüñ tenüñi beslersen yêdükün senden zâr olsun
- 11 Açduñ sırruñ dudagını nâ-maħreme fâş eyledün
Egdün mü'minler boynını ya' nî ki ki düşmen şâd olsun

68b

- 1 Mü'minler biri birinün yüzün görmege hasretdür
Muña sebep sen olmışsan mezâlim gören yârinizem
- 2 Zerķün ile bu dek ile ya' nî ki şöhet êdersen
Kenîzün senden yeg ola zerķ-i deryânuñ ziyâd
- 3 Ehl-i Haķķ'um dêyen kişi Haķķ'a lâyıķ virdi olur
Nefsün murâdın vèren şevigi işi firâķ olur
- 4 Daşuñ dolu içün boşdur dilün mûmdur göñlüñ daşdır
Bu cezâlar maña daşdur koy bu nefside dağ olsun
- 5 Sa' y gerek oña dönmege her berrden baħra dönmege
Döst öñince şem' yanmağa koy bu cigerüm yağı
- 6 Seni anarlar her sabâh dâyim işi şulh u şalâh
Senün fazluñ oña âlâ ileyünde çerâğ olsun

Hikâyet

- 7 Bu yola düşmüşem yâ-Rabb güşâdum ğamdan artuğdur
Nêce men teg helâk olsa ki şâhuñ başı sağ olsun
- 8 Senün işin beyle öter anlamaz imişsen aħret
Dutacağum garibanuñ divân şorasıcağ
- 9 Haķķ'a tevekkül êyle kim hişârına ala seni
Düşmen saña zafer kılmaz ger elinde pıçağ olsun
- 10 Ĥabîbüm görmesem seni bu cânum tende hiç durmaz
Seni bir kez gören cânum dâyim gözi ĥumâr olsun
- 11 Ĥabîbüm rencûram gelgil oñı teşehhüd'ül-ħamd
Menüm bu yarama maħrem taħib sensen tîmâr olsun

69a

- 1 N'olaydı kâmetüñ dilber göreydüm dünyâda bir kez
Bu cânüm kadd u kâmetüm ki yoluña fedâ olsun
- 2 Nâ-merd olan bu nefis için bilmeyündür Hakk'ın sırrın
O dutsun tîr tizine menüm cânüm pûte olsun
- 3 Ehl-i 'ağılsan dünyâda Hakk sırrın cânda gizlegil
Hakk sırrın peydâ görsed bu meniliküñ ötsün olsun
- 4 Ehl-i Hakk sensen bul Hakk'ı eşyâ' saña secde kılsun
Cümle melek tâbi' olsun sekiz gökde giden olsun
- 5 Bañ bu gönüllerde tayr eyler her nefes Hakk'a meyl eyler
Gir lâ-mekânı seyr eyle o dem aduñ mollâ olsun
- 6 Her dem seyrüñ 'arşa düşe bilmeyesen ucın kıyan
Levh u kalem saña yañun dedüm cemâl peydâ olsun
- 7 Sen gidesen cemâl kıla sen olmayasan ol ola
Bu aynı leylüñ ân ola külli vücuduñ ân⁷⁷ olsun
- 8 Her dem bu 'ummâna dalsun bu âb gil fenâ olsun
Ehl-i Hakk'lar vèrsün alsun senüñ kalbüñ dükkân olsun
- 9 Deme ben ibn-i falânam özüñi görme arada olan
Sen çıñ aradan Hakk'ı bil vîrân olsun olan olsun
- 10 Duyabilmezsen ne sırdur sırrı bilmeyen gâfildür
Hakk sözden küsen câhildür anma koy gitsün
- 11 Handa varısa giderler bu nefse şikâl vèürler
Ri'yâyılan tâ' at kılurlar onlar elinden dâd olsun
- 12 Ri'yâyılan çekersiz âhı küfrüñüz boyar dergâhı
Ri'ya eritmez günâhı erir mişl-i pülâd olsun

69b

- 1 Şahrâda kırarlar halka özlerin satarlar halka
Yemek gelür def' a def' a ber içüñüzde zâd olsun
- 2 Olmuşsan halka nuñ başı gözedürsen nefsiñ hõşı
Pişürürsen duzsuz aşı bu ağzında dad olsun

⁷⁷ Aşk demektir. Sevgilinin boyu elif, kaşları nun harfine benzetilir. İkisi bir araya gelince ân olur. Farsçada ân "o" demektir. Arapçası "hü" dur.

- 3 Yoldan çıhuban yolsız giden nūger olup nefsi yēden
Hāḫḫ'ı koyup nefsi iden her yaḡa esen bād olsun
- 4 Yūgürdüñüz yorılduñuz menzile yētüp durduñuz
Nefs için cümle virdüñüz verseniz ki bir ad olsun
- 5 Aşlını bulmayan 'āşık bulmaz imiş ma' şūḫasın
Çih bu cesedden aşlı bul ḫalbūñ aşla mekân olsun
- 6 Bēş vaḫit namāzın feyzini tatmaduñ miskīn gedā
Çıḫmamışsın āb u gilden nēçe fetḫ-i Ḥudā olsun
- 7 Aşluñ ma' nāsın bilmeyen bilmez imiş edeb nedür
Edebsiz dāyimü'l-ḫāyim ehl-i Hāḫ' dan cüdā olsun
- 8 Elli ildür bu işdesen nefis ḫoymaz aşlı bulasan
Yēdi yaşarlar bulmadılar yeter imdi inşāf ed
- 9 Bu nefis ḫil' atini giyme nefis için ḫalka sır dēme
Rızāsız lūḫmeni yēme gözgüñ arınsun şāf olsun
- 10 'Ālem-i āḫiretde bil dutacağum dāmenüñi
Hāḫ Ta' ālā özi şorar diñle ehle divān olsun
- 11 Menüm yolumı yar ētdüñ İblis öziñe yār ētdüñ
Maḡa dünyāñı var ētdüñ āḫret saḡa dar olsun
- 12 Senüñ işüñ budur dāyim nefis meydānında çabasan
Çıḫamazsan bu meydāndan ki nefis menden murād olsun

70a

- 1 Menüm oğul uşāḫlarum cigeri biryān olupdur
Tā balçıklar āhından senüñ bağruñ kebāb olsun
- 2 Menüm ḫavm u ḫardaşlarum ḫurımaz gözleri yaşı
Senüñ şōm nefsüñ ucından bu ne bend-i zindān olsun
- 3 Biz üç kimse zindānda giriftār-ı bend u divānda
Ḥabīb eli gelüp açdı dēdi zülfüm ḫişār olsun
- 4 Müselmānam dēyü her dem ḫılursan da' vā-yı pāriğ
Müselmānlar inanmasun senüñ yānuñ nişān olsun
- 5 Sen Hāḫḫ'a fedā ḫıl cānı ḫıl tövbe nefsüñi tanı
Tanımaduñ lā-mekānı saḡa şaḫrā mekân olsun

- 6 Bu nefis-i emmāre ki var tanımaduñ ne olduğın
 aytarmaduñ cellādını ki ‘ālem maña yār olsun
- 7 Eyerleyüpdür nefis seni handa gerek miner gider
 Özin besleyen merkebdür oy cānuñ var olsun
- 8 Semer étdüñ nefsin atını öldürdüñ göñül uşını
 Bir kez oña bes dēmedüñ ger önünde dīvār olsun
- 9 ağırmayan yere giden hande giderse hār olur
 Peyđamberüñ hadişidür bu saña yağşı āl olsun
- 10 Yüzüñ perdesini açma yüzüñ şuyın saçma yere
 Varup onda yeñe içme tā ondan saña gele olsun
- 11 Ehl-i Hağ’laruñ niřānı budur ki nefis öldüre
 Hađđ’ı özinde bilmeyen řađrāda bir ĥimār olsun
- 12 Hağ sırrı bir yağşı avdur göñül dağında avlanur
 Ğavđā ile seni başmaz durduđuñ yer gider olsun

70b

- 1 Ehl-i řariķsen ēyle gez elüñden şu bulanmasun
 İrağdan kimse duymasun o řađđ-ı falān filan
- 2 Terk-i riyā ıl ēy fağı nefsüñ tanı olma şağı
 Munda tanımasan Hađđ’ı bu söz cümle yalan olsun
- 3 İlāhā çekmesün yolda menüm yoldaşlarum elem
 Ne elem var maña gelsün bu yoldaşlar emīn olsun
- 4 Gökden çağururlar yalan aduñ dēr ibn-ı falān
 Riyā ilen řariķ varan dađla mađrūm alan olsun
- 5 Beyle dēdüm kemāl oldu kemāl içre cemāl oldu
 Bu cānum cemāle şarşu gāhī dēr ki helāl olsun
- 6 Ki sensen mađlūm mensūđ ki zerķi çok zevķi yok
 Ki sensen fāyidesiz o yoğdurur sen handa yāl
- 7 Zerķüñi elden dilersen hāristāndan gül istersen
 Hađđ’ı nefis ile istersen bu ne bāđıl ĥayāl olsun
- 8 ı oyduñ nefsüñi elden şalur ĥarāc yığar elden
 Haçan dēdüñ bu nefsüñe bu şübheden kenār olsun

- 9 Ki çatduñ māl-ı ‘ummānı tamām ‘ām Leylā’na
Hüküm sürdüñ çü Hānbelū’de ki men geldüm dāver olsun

Hikāyet

- 10 Bu dervişlik degül ey yār kul olasan dāyim nefse
Cellādın çek cānı çıhsun hōca sen ol ‘abd olsun
- 11 Bu eşyā’ nāz ü naīm olsa beyle ma‘lüm görüñ dēmez
Anuñ bir çāresi vardur dola toprağ ilen olsun

71a

- 1 Bir nefis ki yığmağ öğrendi dolanur dāyim yıķayum
Koy bu nefis dut Allāh’ı ki nefis aldı seni koy
- 2 Senüñ dirüñ budur dāyim tīmālarsan dāyim
Ki nefis elinde hār olma elüñde nefsüñ qar olsun
- 3 Gerek sen beyle olayduñ olayduñ teg āyine
Beyle git Allāh’uñ yolın ki ğayra dağı yol olsun
- 4 Āyine ma‘nāsı bu kim saña bağan cemāl göre
Gider nefsüñ karanluğın ki göñlüñ aydın olsun
- 5 Göñül aydın olanuñ Hāķ’dan oña nidā gelür
Nidā iyesi habibe bizden oña selām olsun
- 6 Cānın Hāķ’a vėrmeyen ma‘nāda hām yolda nā-merd
Sen cānuñı vėr Allāh’a her cāña miñ cān olsun
- 7 Munca dėmağ maķşūd-ı Hāķ’dur dirika kimse anlamaz
Çünki kimse dutmaz imiş yeter imdi tamām olsun
- 8 Talatduñ hānümānı ya‘nı ki men oña aham
Menem ahar bağar yėrüm nigār yüzinde hāl olsun
- 9 Bu elüñ ta‘nesi maña ki billāh düzce gelmez
Başum giderse ğam degül nigāruñ kıddi dāl olsun
- 10 Elifden bėden özge ki sin maña deyürme ey zāhid
Te gelsün göñlüm ulansun te arada güvāh olsun
- 11 Cimüñ cennet yolu taķķik-i hayyüñ şor beyān eyler
Hınuñ hālünji görsedür kaşuñ maña divān olsun
- 12 Şorsan divānumı menüm sen olasan menüm eyleyem
Sen rüşen eyle bu dilüm maña dilber ‘ayān olsun

71b

- 1 Girgil dāluḡ daldasına tā olasan zāla yaḡun
Rı teg egil dōst yolına tā zı nūn u yā olsun
- 2 Koyarlar tā sindür mime dōst seni ūin teg üç nuḡta
Şadın ḡadını bulmayan ma' nāda gözi kör olsun
- 3 Tı yolına baş vērmişem tı yolına cānum fedā
Mal ḡündür kime ḡala küllī varum ölsün olsun
- 4 ' Ayın teg cemālin görmeyen ' ayın teg oḡa yedilmeyen
Fī-ḡaḡḡ dilini bilmeyen gün teg oḡa zevāl olsun
- 5 Ḳāf teg taḡḡiḡ ḡıl Hüv'allāḡ kef teg zülfün bulur
Lāmdan ḡaberi olmayan onun göḡli melāl olsun
- 6 Mim ile nūnuḡ ma' nāsın bilmez imiş ḡāfil olan
He vü ḡıḡ ḡafletden ḡāfilden Ḳaḡ bizār olsun
- 7 Dād ile lām-elif lāya cānumı ḡurbān éderem
Yeden görsediḡ cemālün ol cānumı ḡelāl olsun
- 8 Gezersen ki ḡānendeyem ya' nī ki men dānendeyem
Dānendeler yanında māt ḡazretün de ' ayān olsun
- 9 Dolduruḡ o dürrden için güneḡār keḡtī geldi
N'ēylemişem nişe biler maḡa Ḳaḡḡ'dan amān olsun
- 10 Menüm göḡlüm bu elemden sıḡışmadı bu eḡyā'ya
Bu eḡyā' munda gizlendi beyle kīn daḡ göḡül olsun
- 11 Ḳaḡıram bir nevbet hazā açıldı göḡlerün bābı
Raḡmet-i Ḳaḡḡ'dan nüzül oldu mizāb olan ḡāzır olsun

72a

- 1 O dem pervāne yazıldı ki bir aḡ mihre vērildi
Menem ḡa mim ki ḡayydurur oḡa Ḳaḡ'dan ḡümān olsun
- 2 Bu ' Āciz ḡaldı arada nēḡe ḡāl oldu orada
Dēyebilmez ḡiḡ arada bu söz size ' ayān olsun
- Ḳikāyet-i Nigār
- 3 Gider cān üzülür tenden nigārā yüzünḡi görsem
Olur luḡ u kerem senden nigārā yüzünḡi görsem

- 4 Bu hestîlik gider menden nigârâ yüzüñi görsem
Bu hestîlik gider menden nigârâ yüzüñi görsem
- 5 Ki hestîler olur ‘ âşî ki niyyet ol bulasan hâşî
Gider bu qalbimüñ pâsî nigârâ yüzüñi görsem
- 6 Ne ‘ aceb devr-i zamâne dağı qalmaduñ mâla cāna
Serem yolında sāmānî nigârâ yüzüñi görsem
- 7 N’ola görsem seni ‘ ey yâr bu qadar luğf ki sendedür
Sırrum cemî‘ sırra ser-dâr nigârâ yüzüñi görsem
- 8 Yolu bilmez ‘ âşî menem bu cānum saña vèrenem
Yüzüñ görmen cānum vèrürem nigârâ yüzüñi görsem
- 9 Bu hestî meni hâr ‘ eyler öñümde çoğ divâr ‘ eyler
Gider eşyâ’ divâr olsa nigârâ yüzüñi görsem
- 10 Bu dünyâ dūn ‘ adūlar zerre hicâb olmaz bular
Açılır bağılu qapular nigârâ yüzüñi görsem
- 11 Maña göñüller güşâd olur melekler selāmum alur
Hüriler qarşular gelür nigârâ yüzüñi görsem

72b

- 1 Maña gökler güşâd olur ki dergâh menzilüm olur
Cemâlüñ maña görünür nigârâ yüzüñi görsem
- 2 Yüzüm yüzüñe tuş olur tecellüñ maña heves olur
Dilesem ne o bağş olur nigârâ yüzüñi görsem
- 3 Bu yüz ki munca görerüm kamu yüzde senüñ mihrüñ
Bozulmaz sen uran mihrüm nigârâ yüzüñi görsem
- 4 Gel ‘ ey qalbinde sermāye mâil olma güne aya
Ki sensiz bağman eşyâ’ nigârâ yüzüñi görsem

Hikāyet-i Diger

- 5 Ki eşyâ’ sensizin harām tecellindür maña ihrām
Olur cümle işüm tamām nigârâ yüzüñi görsem
- 6 Saña inanmayan merdūd ‘ eylemez ol özine sūd
Oluram cümleye maqşūd nigârâ yüzüñi görsem

- 7 Dutulmaz hiç neden gönlüm tecelliden dolar gözüm
Açılır ebedi gözüm nigârâ yüzüni görsem
- 8 Yüzün menüm âyinemdür meni gören dër nengdür
Menümlen külli vechünde nigârâ yüzüni görsem
- 9 Bu elün ta‘nesi maña ki beyle zerrece gelmez
O ta‘ne maña senden fetḥ nigârâ yüzüni görsem
- 10 Senün yüzün gören gözler yüzünden ğayrıya bahmaz
Ki ğayr men eşyâ’da nigârâ yüzüni görsem
- 11 Bu derde düşmişem her gün görürem dâyim senün ḥikmetün
Düşer bu ḳalbüme şevḳün nigârâ yüzüni görsem

73a

- 1 Ki onsız günüm olmasun gülersem gülüm olmasun
O yüzüz dilüm olmasun nigârâ yüzüni görsem
- 2 Şafâ vü zevḳ ilen olan görür her dem cemâlünji
Bize naḳd olur uş bu dem nigârâ yüzüni görsem
- 3 Yüzün muşḥafdur ey dilber açup özinde oḥuram
Ki ansız maña nuṭḳ yoḥ nigârâ yüzüni görsem
- 4 Saña yeter ne söz olur bu cân u cism kör olur
Seni görende yüz olur nigârâ yüzüni görsem
- 5 Yüzün bağına ey dilber düşem bülbül olam onda
Yüzümden açıla güller nigârâ yüzüni görsem
- 6 Seni gördüm yüzün gülgil yüzün gülse men bülbül
Daḥı bu göz ḥâcet degül nigârâ yüzüni görsem
- 7 Gül açıldı mâh-ı tâbân gözün aç yuḥudan uyan
Oluram mest u şeydâ men nigârâ yüzüni görsem
- 8 Maña şavm u şalât sensen maña kevşer-i fûrât sensen
Maña ḳadr u berât sensen nigârâ yüzüni görsem
- 9 Tecellüğe oḥı cânı deger her dem feraḥ eyler
Şifâ’sından ziyâd olur nigârâ yüzüni görsem
- 10 Yüzüm dutdum dâyim saña gören rahmi gelür maña
Melek secde kıılır saña nigârâ yüzüni görsem

- 11 Bu ay u gün seyyāreler senüñ yüzüñ görmek diler
Oluram cümleye vuşlat nigārā yüzüñi görsem
- 12 Melekler çünki ‘ arşdadur gece gündüz bu işdedür
Yüzüñ için nâlişdedür nigārā yüzüñi görsem

73b

- 1 Yüzüñ görmek bir sūzdur seni gören ile sırdur
Nâlişüm gece gündüzdür nigārā yüzüñi görsem
- 2 Senüñ yüzüñ tecellisi dāyim eşyā ’nı mest éyler
Oluram eşyā ’dan ğayrı nigārā yüzüñi görsem
- 3 Yüzüñdür mi‘ rācum menüm saña qurbān cānum tenüm
Tükendi şabr u ārāmum nigārā yüzüñi görsem
- 4 Yüzüñ tācum başum üste gözüm üste kaşum üste
Yüzüñ dāyim işüm üste nigārā yüzüñi görsem
- 5 Nigārā yüzüñi görsem bu derdümi saña vërsem
Olur bu derdüme devā nigārā yüzüñi görsem
- 6 Devāsız derde düşmişem ki hiç kim derdümi bilmez
Maña timār olur senden nigārā yüzüñi görsem
- 7 Özin salan saña érer özin vaşlüñe bir éyler
Çıhan mi‘ rāca yüz görür nigārā yüzüñi görsem
- 8 Senüñ bir kez yüzüñ gören dāyim dili şāim olur
Onı şanma gāh u bī-gāh yüzüñ oña kıyım olur

Hikāyet

- 9 Yüzüñ dāyim maña imām cemī‘ müşkil olur tamām
Damu odı olur harām nigārā yüzüñi görsem
- 10 Maña ma‘ būd yüzüñ olmuş menüm yolum izüñ olmuş
Maña tesbiḥ sözüñ olmuş nigārā yüzüñi görsem
- 11 Senüñ mihrüñ içüm almış maña secde kaşuñ olmuş
Seni sevmek suçum olmuş nigārā yüzüñi görsem

74a

- 1 Yüzüñ olmuş ayum menüm tahāret bünyādum menüm
Yüzüñdür mihrābım menüm nigārā yüzüñi görsem

- 2 Yüzün Kā'be'dür ey şanem men oña secde eylerem
Haccum bil hacc-ı ekberdür nigārā yüzüñi görsem
- 3 Nigārum dilberüm şūhum saña kırbān cānum şāhum
Senün yüzün menüm şeyhüm nigārā yüzüñi görsem
- 4 Şehüm sensen cānum kırbān n'ola bir dem olam mihmān
Yüzünde oğurum Kıur'ān nigārā yüzüñi görsem
- 5 Kıuru ten men cānum sensen menüm oğuduğum sensen
Oğı dēyen sen oğıdan sen nigārā yüzüñi görsem
- 6 Senün sevgün hōd pinhāndur cemī' sır saña 'ayāndur
Şırāta billāh bī-nişāndur nigārā yüzüñi görsem
- 7 Saña cān vèren cān olur yüzün oña mekān olur
Mizān dağ lā-mekān olur nigārā yüzüñi görsem
- 8 Yazılır nāmeme nıkilik feriştelere olur peyk
Cevābuma gelür lebbeyk nigārā yüzüñi görsem
- 9 Ey merdümān bura bağun göñül her dem oña yağun
İrag menzil olur yağun nigārā yüzüñi görsem
- 10 Menüm cānum sen olursan meni menlikden alursan
Men olmanam sen olursan nigārā yüzüñi görsem
- 11 Maña seyr-i sülük sensen giden sır iyesi sensen
Tecellisen bu eşyā'ya nigārā yüzüñi görsem
- 12 Maña cennet serrā sensen maña hişār kale sensen
Maña 'arş-ı 'alā sensen nigārā yüzüñi görsem

74b

- 1 Her ān kimse beyle bilür dāyim 'ummānda dürr olur
İki cihān menüm olur nigārā yüzüñi görsem
- 2 Hayf ki men seni bilmen bu derdüme devā kılman
'Aciz dèr 'aciz olman nigārā yüzüñi görsem
- Hikāyet Ey Mü'minler
- 3 Ey mü'minler söyleyün Allāh bu araya şafā geldi
Açıldı göklerin bābı Muğammed Muşafā geldi
- 4 Çün açıldı didār oldu ki ağıyar gitdi yār oldu
Kamu işüm murād oldu nigārā yüzüñi görsem

- 5 Bu Hâk'dan saña baħş olmış ezelden yâ Resûlu'llâh
O gitdügün ħâzır mi' râc bu gün bu döstlar geldi
- 6 Şalâvat vër Muħammed'e ki mi' râc gëcesi geldi
Getürdi muştuluğ Cebrâ'il o dem Resûl gördi geldi
- 7 Ki kül oldı gökler açıldı tecelliler zâhir oldı
O tecellî işğındur aya geldi güne geldi
- 8 Ay u gün yüzini döşer yèricek ħademine
Bu ħilminden bu mu' cizden nêçe kâfir dîne geldi
- 9 Ki Cebrâil-i emîn indi dëdi dur Hâk seni ündedi
Ki durdı na' leynin gitdi revân Burâk iye geldi
- 10 Minuben bir aħa gitdi melâ'ikler ħatup ħaħdı
Olaruñ rızâsın yapıdı öñine her gedâ geldi
- 11 Dağıldı zülfi çeñine ki şevħ dutdı gönülleri
Yuyulmağçün teşt indi tecelliden şâne geldi

75a

- 1 Gel êy şekkâk şalâvat vër âlına ol Muħammed'ün
Ëyle iħrâr imân getür günâhlaruñ yuya geldi
- 2 Gözüñ aç gör ki bu ervâħ ne şükr êyler şādân olur
Bu gün vaħdet olaruñdur bu şöħbeti duya geldi
- 3 Ol ervâħ ki yalan dëdi ħayıduram men şoluma
Elestden bey' atı birdür bu gün bu meydâna geldi
- 4 Özi gökleri seyr eder êyle şan cür' a içüpdür
Baħ aħi gör ne doludur ' acâyib mestâne geldi
- 5 Hezârân ' ilm öñince her bir ' ilmi yüz miñdür
Bu ħalb-i büstân döstumuñ evidür büstâna geldi
- 6 Cānum ħurbân eyedüm onuñ ħurbânına her dem
' Aşık cānını beslemiş götürdi ħurbâna geldi
- 7 ' Aşık yüzini döşemiş pâyuna yâ Resûlu'llâh
Yüzi zerdı gözi yaşı ' aşıkâ nişâne geldi
- 8 Yüzüñden yüzler açılır görür zâhir ' aşıklarūñ
Aşıldan cür' alar içdi bulup zindâna geldi

- 9 Bu cemālün tecellisi görindi eşyâ' mest oldı
İlâhâ sözlerün senün düzildi Qur'an'a geldi
- 10 'Âşıkun maqşûdı budur cân ten sen olasan
Bu cân bu tenden ayrılmaz yanuğa divâne geldi
- 11 Eşidün ey müselmânlar ne gavgâdur ne maşşerdür
Tecellün zerresi degildi ne tutuşmuş yana geldi
- 12 Senün kudretdür nazaruğ neçe olar yâbânda kîn
'Âm içinde 'amâ iken hisâb oldı sene geldi

75b

- 1 Raqîb döstun çapısına vardı secde eylemeyen
Bugün durmuş özi gelmiş şoruğ ahi neye geldi
- 2 Ki gördüm raqîbi gelmiş günâhın boynına almış
Hâbibüm gec günâhından sen teg ki sultâna geldi
- 3 O 'Âd'lar ki günâh êtdi neçe inanmadı Nûh'a
Ta'âl-allâh eyledi qahr onuğun Tûfân'a geldi
- 4 Tökendi güllerün büyü yığıldı yanuğa geldi
Tikansız gül seni gördüm hâr adı tikağa geldi
- 5 'Aql men dèyene sen hiç yüzün göstermedin hiç çağ
Yüzün yüzine bir oldı neçe ahmağ uta geldün
- 6 Külli ey bed-hû hüyün düzet bu hüy seni harâb eyler
Yeten hüylar eminine emîn oldı hüy aqladı
- 7 Şerî' atdan tarîkatdan oña dutduğımız yol
Şıfâtın zâta degüşürdi neçe işi oña geldi
- 8 Götürdi perde yüzinden tecellîsiz bulunmaz yol
Tökildi rahmete rûhlar eyle şonsız hayâ geldi
- 9 Senün hâyun menüm cânım alup kalbümde cân oldı
Hây ehlinün cânı hûdur hû eşitdi hûya geldi
- 10 Senün zâtuğ maña pişdür yèder meni gören yoğdur
İlâhâ sen aña göz vèr gözi görür güyâ geldi
- 11 Delü gönüm beyle dèr men olmayam yârum olsun
Yağıldum yâra yâr dèdüm dilüme bir hağâ geldi

- 12 O gün ki geldüm elestden dëdüm ayrulmazam senden
Bu dünyâ ejdehâ oldı revân meni uta geldi

76a

- 1 Döstuñ şıfâtı görindi görindi sende görindi
Cemâlin âyine dutmuş bize döstdan ‘ aṯā geldi
- 2 Döstum gelsün demiş bize yêrûñ haber vërem size
Yol ehli olan yêrisün tecellî pervâne geldi
- 3 Gerçek döstuñ kulu olan kulluğ êyler tâ kıyâmet
Kulluğın boynına aldı boynı bağlu hamı geldi
- 4 ‘ Āşık cânını dutupdur dösti kadāsına kalhan
Kaşuñ yay kipriküñ oğdur çıhan yaydan cāna geldi
- 5 ‘ Āşık dër men hiç yoğam her ne var külli ma‘ şūkam
Nefsüñ gazāsını kılmış bulaşmışdur kana geldi
- Hikāyet geldi
- 6 ‘ Āşık seyr êder cihānı şıfāt istemez zāt için
Mişli ol arular kimi götürmiş bal şāna geldi
- 7 Açıldı dergāhuñ bābı bilüñ ki dağı örtülmez
Gel êy alıcı müşterî alıcıysa vara geldi
- 8 İlāhā sen bizi hayy êt tecellî indügi çağlar
Kesilmez arası dem-â-dem bañuñ görüñ niye geldi
- 9 Êy mü‘min tevḥidüñ senüñ çıhar göñülleri seyr êyler
Çağurur ‘ arş-ı ‘ alādan eşidüñ merḥabā geldi
- 10 Gëceler bidār olduğın getürür cümle perdeñi
Gördiler hiç nihān olmaz açılur merḥabā geldi
- 11 Döstıla peymān êyledüm sen didār vër men cān vërem
Cān vërmedüm günāh êtdüm bu günāha tövbe geldi

76b

- 1 Zihî cemāl ki cemālüñ ki nağş oldı bu göñlümde
Bu cemāl ki saña geldi meger bir dağı iye geldi
- 2 Zāhir dağı beyle olmaz neçe ‘ ayāndur cemālüñ
Dëme öñünde perde var ‘ acāyib rüşene geldi

- 3 Yene götürdi perdeni tecellî geldi cânuma
Rûhum ondan derri oldı cesedüm uşta geldi
- 4 Seni görmez ‘ amâlaruñ inanmaz beyle olduğın
Nâgâh eşyâ’ dolu gördi yuğudan uyana geldi
- 5 ‘ Āşıkâ dünyâ âhret hemân dōstuñ cemâlidür
Maña yoğ cümle eşyâ’ya başın kim ki kıoya geldi
- 6 Bu dünyânun mühendisi dērdi Hāk’a giderem
Bugün menzil boş kıaldı nişün gelmez niye geldi
- 7 Çevürdi dünyâ öñünü yolını hādek ēyledi
Göñlüni dünyāya vērdi dili beyle duya geldi
- 8 Ēy yol ehli ‘ āşık ol kim ‘ āşık yurtdan göçmez
‘ Aşıklara göç kıon olmaz göç kıon mihmāna geldi
- 9 Nübüvvete inananlar nübüvvet oñlara iye
Bu onsekiz bin ‘ āleme niye onlar iye geldi
- 10 Sâlik nefşün kici iken öğüt vēr nefşüne dāyim
Ulaldı bāzū-bend oldı elinden zinhāra geldi
- 11 Bu cânı hemîn Hāk bil ki Hākķ’dan ğayra cân vērme
Nēçe kimsenün Azrāil ki hākşız cânını aldı geldi

77a

- 1 Gel ēy şarrāf getür biç imdi kıumāş-ı kıalbi
Kāfire fışķ ile fücūr ki mü’mine hāyā geldi
- 2 Gel ēy mü’min hādış eşit hāyāsız olmagıl zinhār
Hāyādur hākķ ile vuşlat hāyāsızlar cüdā geldi
- 3 Bu derd meni kül ēyledi ki hiçkim bulmadı dermān
Başum kıoydum ayāğına bu derdüme devā geldi
- 4 Göñlüm kıuşı pervāz ēyler uçar Tūr dağı kıonar
Her dem şikārın dürr alur göñlüme bu hevā geldi
- 5 Avcı olmayan kimsene gevdere girmēği bilmez
Av kıaçurdu yazıya revān çığdı bala geldi
- 6 Gel ēy avcı avuñ gözet senün avuñdur sevdükün
Nübüvvet zāhir olmış otur doğru şaña geldi

- 7 Yüz yigirmi dört miñ nebiden tecellî bu Muḥammed'dür
Şefâ' at eyleyen oldur demeyün şûra geldi
- 8 Nübüvvet mihri ki geldi uyatdı cümle yerleri
Bir uyatdı onuñ qalbin neçe kâfir duya geldi
- 9 Onuñ şer'î saña pirdür aparur cennete başlar
Dutup şer' ile gitmedüm başuma çoğ belâ geldi
- 10 Ki dōstum indi gönüllerden melekler öjince bigi var
Hezārān ḥulleler giymiş eyle sağın tuya geldi
- 11 'Āşıkun raḥtî âleti bikrdür fikr ilen olur
Tecelliden tikilmişdür biçilmişdür boya geldi
- 12 Zāhid baḥaḥ 'andelibe gör ne 'acâyib gül imiş
Büyün aşıldan alupdur bülbül olan bûya geldi

77b

- 1 Başın yoluña koyupdur âb u gili küllî bir aḥupdur
Cesed donın çıḥarupdur ne 'aceb 'uryāna geldi
- 2 Bu şöḥbetden dāyim devlet bu şöḥbetden iner raḥmet
Cemî' mü'min necât tapdı kâfirlere belâ geldi
- 3 Melekler dem-be-dem carlar yer ehline ḥaber eyleyler
Beşâretdür saña mü'min bu mü'minlik saña geldi
- 4 Bu qalbüñi eyle meydān gūşesi baḥr ola 'ummān
Yağın bilün bu meydāna Muḥammed Muştāfā geldi

Ḥikāyet Dutup Cemālūne

- 5 Dōst cemālūne baḥaram onda nūristān görindi
Bülbüliyem bu tevḥidün taze gülistān görürem
- 6 Özinde gören yüzüñi tesbîḥ eyleylerler sözüñi
Senün alıcı gözünñi nergis-i mestān görürem
- 7 'Āşıkum oldur qanı yoḥ cemālün pâyānı yoḥ
Dōst gülinden ḡayrı gül yoḥ munca büstān görürem
- 8 Qara zülfün iki teldür 'āşıqlara bu bir sırdur
Her ne yağar maña dürrdür her ayı nisān gördüm
- 9 Luṭf u keremün beyledür nūruñdan yer u gök doludur
Kâfir gelür mü'min olur munca cūd u iḥsān gördüm

- 10 Şer' üñ dutanlar bendedür zihi kıaddüñ tervendedür
Mihr-i nübüvvet sendedür kıaşlaruñ üstin gördüm
- 11 Gökden çağururlar her dem gel gel ki mi' rāc èylegil
Melekler şaff şaff olmışlar dolanur devrān gördüm

78a

- 1 Teni saluban giderler özlerini vaķf ederler
Lā-mekānı seyr ederler şādlu seyrān görürem
- 2 Muħammed Resūl muṭlaķdur evliyālar oña şāħdur
Cümle yerde mevcūd Hāķ'dur baķanı ħayrān görürem
- 3 Géceler bīdār olanı nefsinı dışra salanı
Zātından ħaber vēreni gökde pās-bān gördüm
- 4 Yel olup esme her yöne özünjı tapşur sen oña
Gelen giden öñdin şoña cümle bir elden gördüm
- 5 Görmez anı perdeli göz ' ibret aluñ eşidün söz
Kur'an āyet tefsir ħadīs söyler o dilden gū gördüm
- 6 Ondan ki tecelli kıopar ' arş u kürsī gögi utar
İner bu eşyā'nı utar onı aşıldan görürem
- 7 Cemālün gelür fālına her ħaçan baķsañ ħālīne
Tecellīnden zāhirine cigeri bīryān görürem
- 8 ' Arşa teyenler başları aşıldadur gerdişleri
Nefs öldürmekdür işi eli taze kıan gördüm
- 9 Senün zātunı tecellīsi cismümi bīryān èyledi
Kıaşınla kıprigün gözün fitne-i devrān gördüm
- 10 Cümle eşyā' der onı şer' ine gir yolın tanı
Resūl'e Çalab'um dedi ' Alī'ni aşlan gördüm
- 11 Èy şehā devrinde senün beyle kemāl erdi baña
Yüz mestānuñ içinde bağ ile büstān gördüm
- 12 Çıķsun onuñ gözleri kim laħmün laħmi görmeye
Uşta seni bu cisme rūħıla revān gördüm

78b

- 1 Seni Hâk görmeyen kişi İblis olur onuğ işi
Gitmez irelü her işi gèrude kalan gördüm
- 2 Kimki sağa meyl èylemez dili zikrũđi söylemez
Gül yoğ bülbül seyr èylemez hâr u hâristân gördüm
- 3 İşitmez kulağı kârdur feyz ehlinden dâyim hârdur
Şaffetine bağsağ hârdur püşt-i pâlân gördüm
- 4 Èy seni Hâk bilen kişi sağa lâyığ her bir işi
Çevgânuğa topdur bağı yolında devrân gördüm
- 5 Yoluğa bağ vèren kişi bağı üste görür ‘arşı
Göñül evi Hâk’uğ genci nefsin evin talan gördüm
- 6 Kimki sağa inkârı var senüğ ile bu hâli var
Şeytân onuğ kalbin talar onı bî-îmân gördüm
- 7 Zâhirin mü’min gösterür içi nifâk ile dolu
Zehri cismini eridür ağulu ilan görürem
- 8 Gâh şer‘iyyetden dūr olam kulađ kâr gözi kör olam
Mü’min içinde hūr olam kalbe ziyân görürem
- 9 Gâh dönerem zıkr èylerem gâh Allâh’a şükr èylerem
Göñül ‘âlemi açılır oturur sulţân görürem
- 10 Gâh ölürem şekden beri gelsün eşidsün dîn eri
İki cihânüğ serveri nâzîrını hân görürem
- 11 Nübüvvet mihrüğ zâtı tevhîd olupdur ‘âleme
Bu tevhîdi bilmeyeni çâr-pâlu hayvân görürem
- 12 Şer‘in koyup yolsız giden dâyim nefse tîmâr gördüm
Kul bende nefsinde olan zencîr ü zindân görürem

79a

- 1 Dêsünler Hâk kelâmını Hâk yola vère cânını
O şahırlaruğ cesedini yazılı Kur’ân görürem
- 2 Sevmeyüben Kur’ân oğır dâyim Kur’ân onı kağır
Göñline dâmüz mâr onı çöl ü beyâbân görürem
- 3 Berri salup bağrı dutmaz o bağruğ dürrlerüğ utmaz
Söyleşür cevâbın almaz ança dürüst hân görürem

- 4 Boynına seccâde alur alnına tesbîhin alur
Bir nefis Allâh'ı anlamaz dèdügin yalan görürem
- 5 Zâhid eger zâhirine düzse tesbihi ebedî
Bâtımlı Hâk'ı anlamazsa men onı Şeytân görürem
- 6 Gökden melekler çağırur gâfil ötti bāzārumuz
Cân vèürsüz cânān vèürür kıurulu dükkān görürem
- 7 Siz bu dem o dem bilün Hâk hālīm kâdî olur
Bir nefis unutmaz ötmez kıurulu mīzān görürem
- 8 ' Amel-i şālīhüm olmasa şevāb mīzāna gelmese
Luţf u keremün olmasa maşşer Tūfān görürem
- 9 Kim dergāhından dilenür cemālün aña görünür
Nèçe ' aşī bağışlanur hōş ulu divān gördüm
- 10 Cümle eşyā 'ya dolmışsan araya perde şalmışsan
Ancak perde gökde degül elde ulusda gördüm
- 11 Her gördüğün halka dème menligün ' arz èyleme
Gözüm sen mest èyleme men munı dōstdan gördüm
- 12 Beyle èderler dervīşi namāza durduĥ tesbīh işi
Maĥbūb-ı Hâk'dur ol kīşi o şahs ĥastdan gördüm

79b

- 1 Hem vèren sensen alan sen hem cân sensen hem ten sen
Hem görünen sen gören sen gör ki ne āsān görürem
- 2 Daĥla mundan göçesiz ölüm şuyın içesiz
Onda ' aciz olmayasız cümleni miĥmān görürem
- 3 Daĥla ĥaşrde èy şanem cümle vāşıl didāruĥa
Bu ' Aciz-i rū-siyehi ĥāk èyleyen görürem
- Hikāyet-i Vuşlat
- 4 Vuşlatdan ĥaber şoranlar vuşlatdan ĥaber vèrenem
Vèr şalavāt ol Aĥmed'e ' acāyibler şerĥ edenem
- 5 Beyle ' acāyib nestene söylenmemiş ol şāyed
Hâk ile bir olanlaruĥ kesb ü kemālin söylerem

- 6 Sen cânuñı étme diriğ Hağ yolına qurbân èyle
Bir cânum var Hağğ'a qurbân Hağ'dan ğayrını n'èylerem
- 7 Mūsā menem çün Hağ ile sözümi ğüstāğ söylerem
Cümle perdeni ğötürüp yüzden tecellī vérenem
- 8 Oldum yoldağ Mūsā ilen bilmedi menüm sırrumı
Cümle yerde hāzır menem men hāzıram kimi dilenem
- 9 Hızır zūlmāta ğidende ğitdüm öñince duymadı
Nuğkumuzdur āb-ı hayāt men āb-ı hayāt olanam
- 10 Cercis menem Yūsuf menem Ya'kūb menem zārī kılan
Hem Yūnus'am deryālarda balıq qarnında kalanam
- 11 İbrāhīm'em od içinde ğül ü ğülzār ğeğt èyleyen
Hem Manşūr'am didār için çekilüp dāra vérenem

80a

İbrāhīm Edhem

- 1 İbrāhīm Edhem'em bu ğün burağdum pādişāhlığum
Nesimi'yem yoğdur soyunam derimden küllī bizāram
- 2 Hem Dāvud'am Süleymān'am cümle ğükmümdedür menüm
Nūh'am maña şek getüren başına Tūfān quranam
- 3 İdris menem Yağyā menem İshāğ menem 'İsā'yam velī
Hem Eyyüb'em belā-keşem tenine qurtlar dolanam
- 4 Men Şiğ'em köpden doğanam 'İsā'yam göge varanam
Lūğ'am yedi yüz yaşayan āğir dünyānı salanam
- 5 Şavm menem şalāt menem qadr menem berāt menem
Hem İsmā'el'em hem 'idem qoçla qurbân olanam
- 6 Bil meni Hağ nūrından oldum dönüben aşlumı bildüm
Mihr-i nübüvvet men oldum cümle nebini gezenem
- 7 Döldül menem dāyim hāzır 'Āli meni minmek için
Zū'l-fikār'ıyam Haydār'uğ cihānda kāfir kıranam
- 8 Hem cān alan Azrā'el'em İsrāfīl'em Miğā'el
Vağy getüren Cebrā'el'em hāzrete pek olanam
- 9 Felek menem mülk menem hem bād u āb u hāk menem
Hem Hağ ile bir olmışam cümle eşyā'ya dolanam

- 10 Lā-mekānuḡ cevheriyem güheriyem hem maḡfiyem
Tevḡidem ‘ışķ ehlinüḡ yoliyam yola varanam
- 11 Bu cümle yêrleri düzen bu cümle gökleri gezen
Dürrüm ilen dênüzleri mevce salup mest êdenem
- 12 Ondaki elestde idüm Ḥaķ maḡa in‘âm êyledi
Uşbu cihân hiç yoḡ iken Ḥaķ’ıla cevelân êdenem

80b

- 1 Ḥaķ maḡa in‘âm êyledi âdeme kııl naḡar dèdi
Âdem atanuḡ⁷⁸ balçığıın uranam ki yuḡuranam
- 2 Bende bir şaḡş-ı Âdem ‘Alî maḡa himmet merdân ‘Alî
Himmet ilen açdım aḡuz duruban devrân êdenem
- 3 Gelmeyüpdür gelmeyesî ḤōcaYūsuf Mışrı’yem
Hem Mışır’da hümâm dutan hem munda Cum‘a kıılanam
- 4 Sensen meni delü dèyüp nèce kezin tepen ḡâfil
Menüm senüḡ evlâduḡı ḡahrum ilen şell kıılanam
- 5 ḤōcaYūsuf Mışrı’ye niçün ikrâr vèrmeyesen
Bir demde yüz tuḡfe kimi men oḡa cânım vèrenem
- 6 Gel sen bu ḡapudan dilen küfri ḡoyup dîne giren
On altı il ḡōca ilen o daḡda ḡayrân olanam
- 7 Ḥayrânlıḡdan inen giden zülfin tene libâs êden
Resül’üḡ ḡırķasın giyen o yêrden çıḡuban gidenem
- 8 Ta‘rifin êder pîriḡ maḡremidür Ḥaķ sırrıḡ
Öküz minüp Bervel’in tâcın dülbendin alanam
- 9 Dülbendin başdan alup ḡalçamuḡ altına ḡoyup
Uz gelüp sâkin olup o şehre ḡavḡâ salanam
- 10 Dème Yūsuf zât olanam tâleb ile yol varanam
Êyleyen êden ḡōcayam dönüp onlardan şoranam
- 11 ‘Alî meni dèr size Yūsuf Mışrı’yem bugün
Çoḡ zamānuḡ ölüsini du‘âm ile dirildenem
- 12 Ben de ‘Alî diz-dâriyam ḡōca Yūsuf’uḡ ḡuliyam
On iki yaşımda iken ḡōca özüm salanam

⁷⁸ Kelime yanlışlıkla Arapça ihsan anlamına gelen “aḡâ” şeklinde yazılmıştır. Çeviri yazıya ata şeklinde doğru yazımı aktarılmıştır.

81a

- 1 Hōca Yūsuf' uñ ulıyam hōca yolında beyleyem
Hōca ki meni indedi remz ilen onı bilenem
- 2 'Alı bu sözleri dedüñ Ha sırrıñ ki söyledüñ
Men neyem ki neste olam hōca Yūsuf' dan alanam
- 3 Yètdüm o tahtuñ tacına yètdüm aşluñ ucına
Muştaf' nuñ mi' racına urşanup bèle varanam
- 4 Men 'Alı'yem sen bil meni her dem ziyeret ıl meni
Men ziyeret ılına men nurdan kemer vèrenem
- 5 Mende şer' iyyet küll idi mende tarıkat biligi
İlde gider hacı hacca o Ka' be' nüñ haccı menem
- 6 Bende 'Alı Ha' uñ yarı yèr u gögüm cümle varı
Cibril vèrdüm biri touz il utb-ı 'alem menem
- 7 Dème 'Alı bir kişidür olmayasan Ha' dan iraq
Aşlum ile bir olmuşam can vèrenem can alanam
- 8 Bir çubanam Ha yolında yedi yèrde urşa bèlüñ
Bu maamuñ iyesisen himmet èyle men giderem
- 9 Bildüñ olaruñ halini görüñ talibüñ pirini
Olar duydı Ha sırrını nefse uyup alan menem
- 10 'acizı yandı üregiñ kimse tanımaz onları
Günde miñ nübüvvet canımı onlara urban ılanam

Hikayet-i Timar

81b

- 1 Èy vişalı göñlüm alan menüm timarum sendedür
Rüı tenden dışra salan menüm timarum sendedir
- 2 Èy göñüllere sırrı giden bu albüme çer olan
Allh iün şanma yalan menüm timarum sendedür
- 3 Èy seyreden yèri gögi saa muhtac cennet hurı
Yolua dışse melek perı menüm timarum sendedür
- 4 Èy Medıne ılan vaan saa urban can ile ten
Cümle eşy' makşüdü sen menüm timarum sendedür

- 5 Èy lâ-mekânun bigi sen cümle nebinün ögi sen
Asmânun diregi sen yerler qararı sendedür
- 6 Men saña kulam bahāsız n'ola bir kezin baḡasan
Ḥasretüm ırmaḡlar kibi aḡar tīmāri sendedür
- 7 ‘ Āşık seni gördüm dese olur elün melāmeti
Bu melāmeti boynına taḡar tīmāri sendedür
- 8 Èy baş koymışam izüñe kulaḡ dutmışam sözüñe
Her dem senün gül yüzüñe baḡar tīmārum sendedür
- 9 Èy kāfirden cezā gören ḡilmi ilen şabr èyleyen
Èy her dem mi' rāca giden menüm tīmārum sendedür
- 10 Èy Ḥaḡḡ'ı yüz-be-yüz gören doḡsan miñ kelime dèyen
Evvel ümmetin dileyen menüm tīmārum sendedür
- 11 Èy ḡabibüm ver ḡaberin çoḡ bī-ḡabere söyledüm
Nā-penāhdur çölde ister menüm tīmārum sendedür
- 12 Zihī sevgülü ümmetün şān senden baḡışlamış ola
Dolanur arular kimi muḡtācdur balı sendedür

82a

- 1 Gör bu göñül neni diler ister dāyım vuşlat ola
Nefsile da' vāsı düşer onun divānı sendedür
- 2 N'ola bir kez seni görem bu derdüme tīmār alam
Tīmāruma yoḡdur elem menüm tīmārum sendedür
- 3 Menüm göñlümi almışsan maḡa ḡōş maḡbüb olmışsan
Meni bu derde salmışsan yine tīmārum sendedür
- 4 Her mühmel bu ḡafa taḡman murdār-ı cihānı çoḡman
Senden özge ḡayra taḡman menüm tīmārum sendedür
- 5 Bu nefsi-şōm-i zālīm meni ister ki odlara yaḡa
‘ Işık-ı zikr urayın sevdürür yetiše ki Bārī
- 6 Meni çevür iḡsānuḡa tirün degüpdür cānuma
Ṭabībüm gel aḡ yanuma Allāḡ tīmārum sendedür
- 7 Hāy-ā-hüy ehlüñe senün ehl-i şaḡī inkār olur
Özini oda yandurur onların cānı sendedür

- 8 Men olara inanmışam onlar muḳbilüñdür senüñ
Her ne giyer hicâb olmaz ipegi şalı sendedür
- 9 Senüñ derdüñ aldı meni dutdı cānumı māl-ā-māl
Hiç kimse timār èylemez èyle timārı sendedür
- 10 Ehl-i dīdār hōş gör bugün dème ki dañla dañı var
Düzce dutma göñlüme ger dünyā mālı sendedür
- 11 Mü'minler muḫabbeti şeriyetdür gitmez aradan
Onuñ için fenā olmaz şulḫ u şalāḫ sendedür
- 12 Her kime tecellüñ indi ser-tā-ḳadem nūr oldu
Bende oña timār bilmez Allāh timārım sendedür

82b

- 1 Başın koyupdur yoluña günde miñ kez lebün şorar
‘Aşıkun ağzı açmaz ḳendiyle balı sendedür
- 2 ‘Āşıkā bu üstüvāre zāhid neçe daşlar urar
Bu sözlere inkārı var göñül ḫarābı sendedür
- 3 Zāhid maña ‘aks èyleme göñlümi vèrmişem oña
Göñlüñi oña genc èyler her kim ki oña bendedür
- 4 Her kim teni bimār olur yalançı ṭabīb getirür
Senden ki ṭabīb gelür inḳār timār sendedür
- 5 ‘Āşık teni bimār olmaz nişe ki ten onuñ degül
O senüñ mest-i ḫarābuñ iḫer şarābı sendedür
- 6 ‘Āşık gör ne şalāḫ urar müdde‘iler gelün görün
‘Āşık senüñ ‘aşıkundur rûḫ u revānı sendedür
- 7 Zāhid gör ne āvāredür yerde gökde ister Ḥaḳ
Yeri gözgün pāk èyle nefsiñi tanı sendedür
- 8 Nefsin tanıyan evliyā zihī server-i enbiyā’
Kimse onuñ şanın bilmez onlarun şanı sendedür
- 9 Yed-i muşhafun ma‘nāsı yene seni beyān èyler
Bu on sekiz miñ ‘ālemün cümle beyānı sendedür
- 10 Kimün ki saña derdi var taḫḳik yüzinde zerd var
Onuñ derün ne derdi var ḳılar timārı sendedür

- 11 Melekler carçı olmuşlar carlar doğru ‘ aşıkları
Beşâret kav onlara yanar tîmârı sendeür
- 12 Saña ‘ aşık olanlara gaflet haramdur onlara
Âyinesi vech-i cemâl gözler hâbı sendeür

83a

- 1 Her dem sefer ‘ azmin éyler menzil cemâlün senün
Ne müneccim ne hõr-mâl açılır kâlî sendeür
- 2 Vücuddasan bunların āb u gilden çıhanların
Uçup seyre duranların per ile bālî sendeür
- 3 Göñül bir çoğ şalāh ile ‘ aşık oldu gül üste gül
Dõstı yüzün perdeymiş onun açarı sendeür
- 4 Yüz yirmi dört miñ nebiden şefā‘ atçı sen olursan
Nübüvvet mihri nefis évin talar dilber cemâlindür
- 5 Yâ Muhammed mi‘ rāc haqqı cümlesini dergāha okı
Hiç Haq’dan gayr görmenem vech-i cemālî sendeür
- 6 Her yere kademün koysan ora ‘ aşıkun nūrıdur
Senün yüzün secde-gāhı kılar tîmârı sendeür
- 7 ‘ Ārif Rabb’am déyenler duymadılar sende Haqq’ı
Meger ki sen duydurasan onun duyarı sendeür
- 8 Mübârek dizlerin hâbîb şişdi ‘ ibâdetden senün
Ümmet olan bu viridin duyar tîmârı sendeür
- 9 Bir meydândur senün yolın hiç ucu dibi bilinmez
‘ Aşık olan bu meydāna girer tîmârı sendeür
- 10 Mübârek endāmun senün neçe pākdur münezzehdür
Nêçe nā-pāklar pāk olur diler tîmârı sendeür
- 11 Mübârek göbekün senün mişl-i ‘ ummān deñüzidür
Nêçe yüz miñ gelür teşne kanar tîmârı sendeür
- 12 Gör Ebū-cehl-i la‘ ini neçe lāva vèrdi dini
Miñ kez beyle mu‘ cizi gördi şek u gümānı sendeür

83b

- 1 Mübârek gevdeji gördüm mişl-i lā-mekān oymış
Lā- mekānun bî-nişānun bildüm nişānı sendeür

- 2 Mübârek ellerün senün dâyim Hâkķ'a nâlişdedür
 ʿ Arşuñ kürsînün yerün gögün cümle tîmârı sendedür
- 3 Mübârek gögsün ʿ arş olmuş ferîşteler oña dolmış
 Göñlüm saña meydân olmuş gör meydân odı handadur
- 4 Mübârek gerdânuñ senün şöyle uzun ʿ arşa deger
 ʿ Arş u kürsî levh ü kalem dağı kalamı sendedür
- 5 Mübârek saķaluñ senün her birisi bir ʿ ilmdür
 Dağla döstlaruñ şevķine durar tîmârı sendedür
- 6 Mübârek dudaguñ senün teprenür dergâh teprenür
 Nûrlar hilʿ at iner yere giyer tîmârı sendedür
- 7 Mübârek dişlerün şavķı ʿ aks eyler aya güne
 Bu ay u gün seyyâreler döner tîmârı sendedür
- 8 Mübârek durmadın leyl ü nehâr Hâkķ'ı söyler
 Derdine tîmâr bulmayan gelsün tîmârı sendedür
- 9 Mübârek durağuş senün Cebrâ'il'ün ebin olur
 Müşk âyine nisbet degül müşk-i Tetârî sendedür
- 10 Mübârek lafzından gelen cümle melekler dürüdüdur
 Gelsün ehl-i kemâl olan kesb ü kemâli sendedür
- 11 Mübârek göñlüñi bilmen genc-i Hâkķ'dur dağl eyleyen
 Bilmedügimi söylemen söyle tîmârı sendedür
- 12 Mübârek burnunuñ içi âb-ı hayâtdur ʿ aşıkça
 Her dem bu âb-ı hayâtı içer tîmârı sendedür

84a

- 1 Kaşuş gelür cânım alur gözün gelür cânım alur
 Yüzün katı derde salur derd ü tîmârı sendedür
- 2 Mübârek hâllerün gördüm meni mest eyledi
 Nîşe ki her dem içerem hıznıñ zulâlî sendedür
- 3 Mübârek kiprigün oğdur cigerümde şühluķ eder
 Zihî ciger ki pütüdür tîr u kemânı sendedür
- 4 Mübârek kulağuş senün Cebrâ'il vaħyin eşidür
 İndi yüz bin kanadıla geldi tîmârı sendedür

- 5 Mübârek enseñi yüzden fark  ylemedi   ařıkuñ
Nereñe baħsa yüz görür onuñ ħayâli sendedür
- 6 M b rek elünden m d m nübüvvet doġar gün kimi
Ay tecelli k rġanesi yaġar t m r  sendedür
- 7 M b rek başı üstine baħuñ mi  rac z hir durmış
Her dem saçuñ zencirine d şer t m r  sendedür
- 8 şoyle d v ne olmışam mesken m daġlar olupdur
Baġlar z lf ñi bir m yına durar t m r  sendedür
- 9 Sen bir g zg sen  y ħabib saħa yaħan  zin
Her ne ġadar ki himmet dolu t m r  sendedür
- 10 Y  Muhammed cesedüñ b -tecellidür aşıldandur
Ķalbi uyaġ olanlaruñ dolar t m r  sendedür
- 11 Sen bir deñ zsen  y tabib d rreden  zge hiç neste yoġ
Ķavv ř olan girer  zer dürer t m r  sendedür
- 12 Sen ħ d All h'uñ n rısan geç nazar ol beşer-i d n
 zini Ħaġġ'a vaşl eden menem t m rum sendedür

84b

- 1 Tecell ñ   aşıka deġer g ñlin saħa ħalvet  yler
Her dem senüñle ħalvete girer t m r  sendedür
- 2 G r niġ ruñ tecellisi iki cih n  er ġıdur
Bu    cizi perv ned r yanar t m r  sendedür
- 3 Tecell ne bavlı olan o derg huñ av ısıdur
Cem l ne vaşl  ylesen onuñ d veri sendedür
- Ħik yet-i Elif Aldı
- 4 Elif aldı göñlümi  y serv boylu y rimi
B  beşaretd r baħa ten mden gir  dil-d r 
- 5 Te t v n-ger olmışam men hiç yoġsul olmazam
Se şev b  bulmışam Ħaġ'dan bugündür k r 
- 6 Cim cebb rum baħa  oġ luşf u iġs n  yledi
Ħa ħ ř  kim yandura maġřer g ni ol n r 
- 7 Ħı ħaber v rem alana Ħaġ yolında ser-be-ser
D l velikin gösterür   ayb  rt si sett r her

- 8 Z̤e zelīl olmaz bugün her kimse kim ölse oña
Rı revā olur onun göñlinde var her kārı
- 9 Şin şerāb-ı kevşer iç H̤ağ kelāmında bugün
Şad şādıklar kimi H̤ālīğ'a kıl i' zāzı
- 10 Zı zāhir gösterür her neste bağsağ gözgüye
‘Ayn ‘Alīyy’ül-murtażā oldu bize rehberi
- 11 Ğayn Ğayrı H̤ağ’dan özge neste almaz göñline
Fā ferāmūş eylemez bir dem esrārı

85a

- 1 K̤āf karār etti bu göñlinde H̤ağğ’uñ çoğ sırrları
Kef kândan çığdı cān oldu ebed bīdārı
- 2 Lām lebünden dürr-feşānlar eyley H̤ağğ’a yoğdan haber vērür
Mim Muğammed’den çalupdur bize bu güftārı
- 3 Nūn nübüvvet hürmetçün gökden indi bu kelām
He hıkd et depze H̤ağ’dan çü bu tekrārı
- 4 Vav vālā oldu cān H̤ağ cemālını görmege
Lām-elif lā yoğdan oldu kün fe-kān ebrār
- 5 Ye yazuğdur bir kulındur bu türābī ey Ğakīm
Rağmetinle yarlığa cümleleri Ğaffārım
- Hikāyet-i Z̤ikr-i Müdām
- 6 Ey cemā‘ at evvel Allāh dēyelüm
K̤albimüzden z̤ikr-i āla dēyelüm
- 7 Z̤ikr-i İlāh saña seyru’llah olur
Seyre giden yardımūğ Allāh olur
- 8 Z̤ikr-i müdām Allāh’ı anmağ gerek
Z̤ikr ilen Allāh ilen olmağ gerek
- 9 Z̤ikr-i müdām Allāh’ı anmağ gerek
Ehl-i H̤ağğ’uñ Ğarfine çanmağ gerek
- 10 Z̤ikr-i müdām Allāh’ı anmağ gerek
Özüñi rağmetine batmağ gerek

- 11 Z̤ikr-i mūdām Allāh'ı anmağ gerek
Fikr ilen tecelliye yanmağ gerek

85b

- 1 Z̤ikr-i mūdām Allāh'a inanan kiři
Emīn olur gider onuğ teşvişi
- 2 Z̤ikr-i mūdām bil ki nefsüñ öldürür
Z̤ikr-i mūdām Hağ yolını bildürür
- 3 Z̤ikr-i mūdām ile teslīm olasan
Hağ yolını dutubanı gidesen
- 4 Z̤ikr-i mūdām vėrsüñ dođru yoluğ
Z̤ikr-i mūdāmuğ eřidür sevgülüñ
- 5 Sen ne kadar sevsen anı bil yağın
Ün o kadar sever ol 'ayne'l-yağın
- 6 Z̤ikr-i mūdām götürür gözgüñ pāsın
Gösterür kendüñe kendünüñ yüzün
- 7 Z̤ikr-i mūdām řalbünji pās eylemez
Dōst yüzünden ğayrı heves eylemez
- 8 Z̤ikr-i mūdām özüñe kıl iħtiyār
İħtiyār eçe seni ol doğru yār
- 9 İħtiyāruğ tā ki oña vėresen
Her demünđe oña vuşlat olasan
- 10 Ondan özge şalbünje yār olmaya
Arduñızda dağı ađyār olmaya
- 11 Yāri yārdan dāyim ađyār ayurur
Z̤ikr-i mūdām olsa zād aparur
- 12 Ađzuğ dadı dāyim z̤ikr-i mūdām
Damāğuna meřk-i erez bil eý hümām

86a

- 1 Z̤ikr-i mūdāmdan uyadur gözlerünji
Tesbiħe yazar mülk sözlerünji
- 2 Z̤ikr-i mūdāmdan dođar bu işlerüñ
Z̤ikr-i mūdāmdan dođar bu hūřlaruğ

- 3 Ẓıkr-i müdāmdan uyadur gözlerüñi
Tesbîhe yazar mülk sözlerüñi
- 4 Bitmez ol iş ẓıkr-i müdām olmaya
Boşdur o alb oa rahmet inmeye
- 5 Ẓıkr-i müdāmuñ yaın afleti yo
Ẓıkr-i müdām Ḥa atında adri o
- 6 Ẓıkr-i müdām albün sulānidur
Ẓıkr-i müdām saa alu tanıdur
- 7 Ondan özge bilme sulān özüñe
Bidār ol ki yüzün açar yüzüñe
- 8 Ẓıkr-i müdām yüzüñi perdesi yo
Yüzden özge daı ayru seni yo
- 9 Ẓıkr onunün yüzden ayru düşmeye
Yüzden ayru nesneye arımaya
- 10 arıur ise yüzüñe arıa
Ẓıkr-i müdāmuñ getüre barıa
- 11 Ẓıkr-i müdām yleye derde düşe
Ẓıkr-i müdām ile göge rie
- 12 Göklerün apuları arp açıla
Göklerün tecellileri saıla

86b

- 1 Ol tecelliler seni yüz yleye
Birbirine maşuduñ yüz yleye
- 2 Her zamān ki baasan yüz göresen
Perde gide gece gündüz göresen
- 3 Olmaya perde saa ol yüz ola
Ẓıkr-i müdām size döne siz ola
- 4 almaya sende daı zerre hicāb
alb içinde doptalu ol göz ola
- 5 Ẓıkr-i müdām ehl-i seyrün ḥalidür
Ẓıkr-i müdām bilki gönüller yoludur

- 6 Ẓikr-i müdām gönüllerün kilididür
Ẓikr-i müdām arı diller dilidür
- 7 Ẓikr-i müdām gönüllerün üstâdıdur
Ẓikr-i müdām tef-i nûrın tanıdur
- 8 Ẓikr-i müdām gönüllere nûr arturur
Ẓikr-i müdām albüne dürr arturur
- 9 Ẓikr-i müdâmdan o dürr enbâr olur
Cümle eşyâ' saa aridâr olur
- 10 Ẓikr-i müdām albün a'a egdürür
Ẓikr-i müdām seni a'a ögdürür
- 11 Mil-i gerd ẓikr-i müdām olasan
a Ta' âlâ didârını göresen
- 12 Ẓikr-i müdām âyine ét yüzüne
Ver alâvat yüzine sen özüne

87a

- 1 Ẓikr-i müdâmu gerek mensiz ola
a Ta' âlâ yüzi perdesiz ola
- 2 Ẓikr-i müdâm götürür o perdeni
Ẓikr-i müdâmu feyzi ço bilmez dîni
- 3 Ẓikr-i müdâm eyleyen gel berü sen
Çünkü geldük nad apar esrârsan
- 4 Ẓikr-i müdâmu bilündürme aber
Olmaya a mihrini senden kese
- 5 Ẓikr-i müdâmu bil a ' abes degül
Cümle gökler u senün seyrüñdedir
- 6 Ẓikr-i müdâm onda yerün döşedür
Çay çemendür taze gül benefşedür
- 7 Ẓikr-i müdâm abrüne nûr doludur
Ẓikr-i müdâm damu odın söndürür
- 8 Ẓikr-i müdâm albüni gülzâr eyley
Kendüni Allâh özine yâr eder

- 9 Z̤ıkr-i müdām gönüllerin mi' rācıdur
Z̤ıkr-i müdām ile neyler nācıdur
- 10 Nācī iseñ z̤ıkr-i müdām èylegil
Dil açılsun derdüñ oña söylegil
- 11 Gökler açılur z̤ıkr-i müdāma bañuñ
Liķā görür kim ki o z̤ıkre yañuñ
- 12 Z̤ıkr-i müdām ayrudur mā-sivādan
Ġarķ olur tecelliye uşbu beden

87b

- 1 Z̤ıkr-i müdām irgürdür dōsta seni
Z̤ıkr-i müdām ayurur nefsi seni
- 2 Z̤ıkr-i müdām seni hōş şūfī èder
Z̤ıkr-i müdām ayurur hōş şāfī èder
- 3 Z̤ıkr-i müdāmı beyle bil handadır
Cümle eşyā' cem' olupdur ondadur
- 4 Bir cemā' at-i imām bir yer-i mescid
Z̤ıkr-i müdām dutuñ siz dañı bi-cedid
- 5 Z̤ıkr-i müdāmıñ tecellisidür müdām
Her neredesen saña olur imām
- 6 Z̤ıkr-i müdāmıla halkı toylagıl
Girüben rañmet deñüzün boylagıl
- 7 Z̤ıkr-i müdām k̤apusını açasan
Dürüd-ı rañmet lafzıñ ile saçasan
- 8 Z̤ıkr-i müdāmıñ tecellidür bugün
Z̤ıkr-i müdāmdan tecellī oldı gün
- 9 Ne mübārek sâ' at oldı uşbu dem
Derdüme dermān bulındı uşbu dem
- 10 Ġurbetüñ k̤adri bulındı uşbu gün
Yüz-be-yüz dōsta durıldı uş bu gün
- 11 Ne 'aceb k̤albler durıldı uşbu dem
Perde gitdi mollā bañdı uşbu dem

- 12 Gözlerimün yaşı ahdı uşbu gün
Cümle ervâh semâ eyler uşbu dem

88a

- 1 Delü gönül dōstdan aldı uşbu gün
Cümle dutsağ āzād oldu uşbu gün
- 2 Bu kevnün eşyâ'nı hayrân eyledi
İbrâhîm oğlını kurbân eyledi
- 3 Dâyim ağlayan gözüm güldi bugün
El salup gözgüm pasın sildi bugün
- 4 Bugün onı hâcılar hâcc eyledi
Çağrılanı oña muhtâc eyledi
- 5 Muştafâ'nun 'ilmi durdı bugün
İblîs'ün boynını vurdu bugün
- 6 Vêr şalâvat vêr Aḥmed'edür bugün
Cümle eşyâ' size raḥmetdür bugün
- 7 Ğam u fikr u endîşe kaldı bugün
Meni dōstuñ eline saldı bugün
- 8 Derdüme dermân kılup begler bugün
Ğayr dōstan görmez hiç gözüm bugün
- 9 Kimse anlamaz menüm sözüm bugün
Zülfi salmış yüzine üküller bugün
- 10 Dōst cemâli oldu hōş ḥâlüm bugün
Açılır dōstdan yaña fâlüm bugün
- 11 Götürilmiş perdeler lâzım bugün
Ne desem dōst eşidür rāzum bugün
- 12 Çok görünür gözüme azum bugün
Dōst çalar men oynaram sâzum bugün

88b

- 1 Def olundu arada özüm bugün
Açuk iken cemâle baḥuñ bugün
- 2 Bugün ol dōst yüzünün muhtâcıyam
Görsem anı miñ kezin men nâciyem

- 3 Nām u neng u hayātı nēyler bugün
Delü olmışam gör neler söyler bugün
- 4 Qalbūñi gör dōst kūyını ögler bugün
Cümle eşyā' aşlına toylar bugün
- 5 Girüben ' ışq deñüzin boylar bugün
Quşlar öte yana munda pür bugün
- 6 Meydān açuq gir aḡ avına er bugün
Yüze baḡup ' ömrüñi ötür bugün
- 7 Gel aḡi taht üstine otur bugün
Başı gör dōst yolına oynar bugün
- 8 Berü gel naqd èyle bāzārı bugün
Doğru baḡ ki göresen yāri bugün
- 9 Yüze baḡup ' ömrüñi ötür bugün
İkiliküñ aradan götür bugün
- 10 Qadr u berāt saña oldı uş bugün
Nēçe ḡällü ḡāline daldı bugün
- 11 Çoḡ hicāblar gitdi def' oldı bugün
Dōst şıfātı qalbüñe doldı bugün
- 12 Men déyenler menligin saldı bugün
Yériyenler menzilin aldı bugün

89a

- 1 Şanasan ki ḡaşr u neşr oldı bugün
Zülfüñ ucı cānuma batdı bugün
- 2 Ne mübārek qutlu gün oldı bugün
Cümle vuşlat demine érdi bugün
- 3 Zülfi dutup yüzüñe yètdüm bugün
Yüzüñe yètdüm ḡacca yètdüm bugün
- 4 Yüzüñe secde kı lup ḡācc èylerem
Pāy-ı gerduḡ başuma tāc èylerem
- 5 Qalbümi Ka' be apardı uşbu gün
Menlik başın qopardı uşbu gün

- 6 Yağşı bağ gör cümle mestdür bugün
Gözi hayrân kalbi pöstdur bugün
- 7 Hâcılara cümle yêr hâccdur bugün
Dergâh açuğ yêri mi' râcdur bugün
- 8 Hâcılara baht yâr oldu bugün
Âyine' müz iftihâr oldu bugün
- 9 Ol âyine' gösterür özi özin
Ol âyine' gösterür döstuñ yüzün bugün
- 10 Size qadr ü berât oldu uşbu gün
Gör ne ulu devlet oldu uşbu gün
- 11 Döst cemâlini size bağş èyledi
Handa bağsañ özini nağş èyledi
- 12 Cigerimüñ kanı gitdi uşbu gün
Derdümüz dermâna yètdi uşbu gün

89b

- 1 Hâcı yene bî-ğarâr oldu bugün
Döst içeri dūr u bân oldu bugün
- 2 Yeñi başdan cigerüm yandı bugün
Nişe ki döst cemâlin andı bugün
- 3 Gör ne toy u bayram oldu uş bugün
Gözüm oña hayrân oldu uş bugün
- 4 Dösta giden yolu gördüm uş bugün
Aşl içinde çarğa girdüm uş bugün
- 5 Aşl içinde çarğa girdüm uş bugün
Döst yüzine cānı vèrdüm uş bugün
- 6 Cān menüm degil bî-cānam uş bugün
Döst vişâline bağaram uş bugün
- 7 Gör meni bî-ğānümān oldum bugün
Zülf ucında bend-vān oldum bugün
- 8 Gel ağı zülf iyese dil-dār bugün
Meni esir èyledi ħālün bugün

- 9 Ėy hācı gel bu kevne hācc ėylegil
Zıkr-i mūdām özünge tād ėylegil
- 10 Zıkr-i mūdāmuñ çeker elden seni
Götür imdi aradan bād meni
- 11 Zıkr-i mūdāmuñ gör aḫī nēyledi
Çıḫuban gökleri seyrān ėyledi
- 12 Zıkr-i mūdāmı görünğ ki n'ėyledi
Çoḫ vırānı baḫdı ābād ėyledi

90a

- 1 Zıkr-i mūdāmı gör aḫī nēyledi
Dōst yüzini saḫa menzil ėyledi
- 2 Zıkr-i mūdām gönüllere nūr arturur
Zıkr-i mūdām cennete ḫūr arturur
- 3 Baḫa göre onların liḫā'sını
Zıkr-i mūdām için besler cānını
- 4 Zıkr-i mūdām cenneti açar saḫa
Zıkr-i mūdām rahmeti saçar saḫa
- 5 Zıkr-i mūdām cenneti seyrān ėder
Zıkr-i mūdām senünçün sayvān ėder
- 6 Çıḫardur seni o sayvān üstine
Oradan dāyım baḫar dōst yüzine
- 7 Daḫı kalmaz ikiligün bir olur
Görülen ḫalur görenler sır olur
- 8 Zıkr-i mūdām ölü gönül dirgürür
Zıkr-i mūdām 'ilm ü ḫikmet bildürür
- 9 Zıkr-i mūdām saḫa ḫōş şūret olur
Şıfatı senden giderür zāt olur
- 10 Zāt göziyle göresen her ne ki var
Zātdan özge olmaya hiç ḫil u ḫāl
- 11 Şey içinde zātdan ayruḫ bulmasan
ḫalb içinde zātdan özge göresen

12 Zāt ola albūn avadan ēyleyen
Zāt ola nefsūnī vīrān ēyleyen

90b

1 Zāt ola her dem seni ileten beā
arışasan sende zāta mulaā

2 Zāt ola istedūgūn her gūřede
Zāt ola sen bulduĝuñ eşit dede⁷⁹

3 Zāt ola mařūduñ her vīrānda
Ēresen mařūduña gele gide

4 Sen apmazsan onı gezmek ilen
Yeri onı ehl-i dillerden dilen

5 Bařa dāyim yūzi saña gōstere
Zīkr-i mūdām ūstūne anat ĝere

6 Dem odur ki ōzi ōzin gōstere
Āb u gil nefis u hevā senden gide

7 Dem odur ki ōzi ōzin gōstere
Her ĝorende derdūne dermān vere

7 Derdlū iseñ ĝayrı dermān isteme
Derdūn dermānını ĝayra dēme

8 Birlikden ĝayr maāma onma sen
Birlikden ayru neste ĝorme sen

9 Daı ara yerde alma bir dem ol ola
ul tozuna arada sultān ala

10 Zīkr-i mūdāmuñ yētūr sultāna
Sultānı ĝor basañ her yaña

11 Cehd ēyleyūn arıřuñ ol cāna siz
Merdān olup yūĝriřūn meydāna siz

⁷⁹ Mevlevilikte muhip, dede, řeyh ve halife řeklinde sıralanan tarikat mensupları arasındaki ikinci merteye sahibi. Dede dervişliĝe ikrar vermiř, dergahta hizmet ĝorecek binbir gūn ilesini doldurmuř bir derviştir. O artık hūcre-gūzin ve hūcre-niřindir. Dedelere dedegān da denir. ōrn. Galib Dede, Dede Efendi ūnlū Mevlevi dedeleridir. Bazen Mevlevi olmayan řeyhlere de dede denir. Dede Sikkın, Dede Ruřeni gib. Őzellikle son dōnem Melamileri řeyhlerine dede derler. Ayrıca alevilikte dedelik soy gūder, bu soya dede soyu denir. Bu soydan gelmeyen kimse asla dede olamaz. Dede ve ata aynı anlamda kullnılır. Őrn. Korkut Ata, Dede Korkut gibi.

91a

- 1 Onsızın bir ğayr cān dağ bilme sen
Unuduban meydāna çemrenesen
- 2 Meydān odur oynayan o bağan o
Aşl odur fer^c odur şafā o
- 3 Qalbūñi ondan şafālandur ādem
Bilmeyesen ondan özge ğayrı dem
- 4 Ādem oldur zıkr cānında bite
Güzār oldur dōst gele her dem öte
- 5 Dem odur ki onuñ ile süresen
Her nefesde maqşūduña yētesen
- 6 Beyle dem sürmeyen ādem degül
Beyle gülden şormayan bülbül degül
- 7 Gül yolında ağınup su olasan
Gül ol ola kendü bülbül olasan
- 8 Gēceler zıkr ile bīdār olasan
Gül yüzinden dāyimā būy alasan
- 9 Āđiri maqşūda ēresen mūdām
Aduñ imdi dēse olursan ādem
- 10 Çünki ādem olduñ ise gel berü
Mağrem olalum senüñle sevgülü
- 11 Nēce ki mürsel Muğammed şāh-ı dīn
Bey^c at ētdi dōstlarıla bil yağın
- 12 Tā elestden haşre degin gezdiler
Cümle rūğlar oña tābi^c oldılar

91b

- 1 Gördiler ađlında nübüvvet nūrın
Dēdiler sensen şefi^c -i yevm-i dīn
- 2 Şefi^c oldı dīni qāyim ētdi ol
İki ellen ümmetini dutdı ol

- 3 Ümmetini rahmete burağdı ol
Luş göziyle ümmetine bağdı ol
- 4 Ümmetine neçe şefi' oldı ol
Ümmet olan oña buldı doğru yol
- 5 Neçe miñ kez beyle mu' ciz kıldı ol
Barmağıyla gökde ayı bölđi ol
- 6 Mekke'ni Medine'ni fetğ etdi ol
Ehl-i küfri dine da' vet etdi ol
- 7 Neçe daşdan çeşme çığardı ol
Revān oldı buyurduğılan ağıdı ol
- 8 Vēr şalāvāt Muştāfā'nuñ ģāline
Cümle gökler Muştāfā'nuñ yolıdur
- 9 Muştāfā'dur Muştāfā'dur Muştāfā
Muştāfā'dan açılur şıdğ u şafā
- 10 Muştāfā'dur Muştāfā'dur Muştāfā
Gör kāfirden neçe götürdi cefā
- 11 Muştāfā'dur Muştāfā'dur Muştāfā
Vēr şalāvāt qurşanupdur mi' rāca
- 12 Muştāfā'dan bir rivāyet edeli
Mi' rācından bir ģikāyet edeli

92a

- 1 Ĥağ Ta' ālā ol ģābibi indedi
Görklü adı Muğammed'dür dēdi
- 2 Geldi Cebrā' il dēdi yā Muştāfā
Ĥāzretüñe selām olsun bā-şafā
- 3 Ĥağ Ta' ālā seni indedür gideli
Cümle gökler temāşāsın edeli
- 4 Cümle yarağlar seniğün intizār
Ğeçe gündüz ağlaşurlar zār zār
- 5 Ĥamusı dēr ol Resūl minsün meni
Birbirinden göniler onlar seni

- 6 Şādiliğden yemez içmez yoğ karar
Buyruğ étmiş onlara perverd-gār
- 7 Yüzleri Burāk'ların ay teg durar
Gözlerinüñ şu'lesi günü üter
- 8 Bir Burāk ayrıldı geldi sürüden
Vér şalavāt èy eşiden
- 9 Vèrdi Resül'e selām gelen Burāk
Dèdi miñ yıldur çekerem iştiyāk
- 10 Yèmemişem cennetin otını men
Gözyaşumdan yolumı hiç göremen
- 11 Çok zamāndur intizāram men saña
Hağ Ta'ālā devleti vèrdi maña

92b

- 1 Cebrā'ıl Burāk elinde söyleşür
Gökler açıldı nêce nür oynaşur
- 2 Açılıpdur göklerüñ kapuları
Gece gündüz döşelü tapuları
- 3 Şaff şaff oluban melekler geldiler
Yoluña kanadların döşediler
- 4 Cümle gökler döşelü yā Muştafā
Dür gideli seni ister ol Hudā
- 5 Ümmet iseñ vèr şalāvāt sen bu dem
Muştafā mi' rācına başdı kadem
- 6 Hağ Ta'ālā döşedi mi' rācını
Cebrā'ıl çekdi revān Burāk'ını
- 7 Muştafā mindi Burāk'a hōş gider
Cebrā'ıl'dür èyle sende gör nider
- 8 Geldi Resül Cebrā'ıl'len Kudüs'e hōş
Vèr şalāvāt cāña düşsün hurüş
- 9 Enbiyā' vü evliyā ervāhları
Hāzır olup gördi hāzret onları

- 10 Onlara oldu imām kıldı namāz
Ol namāzı abūl tdi kār-sāz
- 11 Cümle teveccühleri kevn saruya
Vēr alāvāt Ha Ta' ālā n'ēyleye
- 12 Ha Ta' ālā urdı mi' rāc yola ba
Ol tecellidūr ' ayān her yaa ba

93a

- 1 ekdi Ceb' rāil Burā'ı yanı
Yol senūndūr Burā'a mingil dēdi
- 2 oydı Resūl ayaını bir taa
Dada opdı Resūl ilen ēy paa
- 3 Mutafā dēdi daa hō sākin ol
Gelme daı sen burada emīn ol
- 4 Ūmmetūn oı seni avaf ēdeler
Seni gōren saa ' aceb alalar
- 5 Ha Ta' ālā vērdi anad udılar
Mutafā yolına ' anber sadılar
- 6 Gitdūgince gōk aılur der-be-der
Gōkde melekler oa merabā dēr
- 7 Merhaba ēy gōrklū Ahmed merhaba
Merabā ēy yā Muammed merabā
- 8 Merabā o merhabā ēy yol eri
Merabā sen enbiyā 'nu serveri
- 9 Merabā senden efā' at yā alab
Merabā senden ' ināyet yā abīb
- 10 Yüzūne audur yollar merabā
Gōklere daıldı nūrlar merabā
- 11 Cümle melek per u bālı merabā
Ehl-i Ha'u seyr-i hāli merabā
- 12 Seni ōger cümle diller merabā
Zākirūndūr zikr ēderler merabā

- 1 Merhabā ey göklerin sultanı sen
Merhabā ey enbiyā' bürhānı⁸⁰ sen
- 2 Zāhir u bātin çü sensen merhabā
Yürüyüp aşla yeten sen merhabā
- 3 Merhabā ey ulu seyyid merhabā
Merhabā ey kalbe kilid merhabā
- 4 Hōş şifātun kalbe doldı merhabā
Cümle nuḡkun ḡadīs oldı merhabā
- 5 Merhabā ey kalbi gözi merhabā
Sen imişsen nuḡkı sözi merhabā
- 6 Merhabā ey gözlerimün nūrı sen
Merhabā ey gönüllerün kararı sen
- 7 Zülfüne dürrler düzilmiş merhabā
Ḳalmamış cânun üzülmüş merhabā
- 8 Merhabā ey ümmetin çerāḡı sen
Merhabā ey dürüd-i raḡmet kânı sen
- 9 Merhabā yā Muḡtafā yā Muḡtafā
Cümle eşyā' saḡa dēr merhabā
- 10 Merhabā ey 'illetün ḡabibi sen
Merhabā ey ḡazretün ḡabibi sen
- 11 Merhabā ey enbiyā' nuḡ ögi sen
Merhabā ey cümlesinün yegi sen
- 12 Merhabā ey āyine-i ümmetān
Merhabā ey senden özge yoḡ emān

- 1 Merhabā yā merhabā yā merhabā
Vēr şalāvāt key tecelliden 'abā
- 2 Merhabā sende nübüvvet āşikār
Saḡa döner ay u gün leyl ü nehār

⁸⁰ Tasavvufta Kur'an veya Hz. Peygamber anlamlarına gelmektedir. Bürhan halkın, cezbe ise nebi ve velilerin yoludur.

- 3 Merhabā senden olur tecelliler
Merhabā d r cümlesi seni diler
- 4 Cümle Őey n muŐhafı olmiş yüzün
Merhab  tesbihe yazılmış sözün
- 5 Cümle em n emiri sen merhab 
Cümle yoluş delili sen merhab 
- 6 Cümle yolçı menzili sen merhab 
C mle a ızlar dili sen merhab 
- 7 C mle diller zikrisen sen merhab 
C mle  albler fikrisen sen merhab 
- 8 C mle b lb l g li sensen merhab 
Ha  Ta'  l  yari sensen merhab 
- 9 C mle melek seni  gler merhab 
İndi ra met doldı g kler merhab 
- 10 Durdı g klerde melekler  at  at
 mmet iseŐ ver Mu ammed Őalav t
- 11 G kler a u    arşa degin g r n r
G r tecelliler Mu ammed b rin r
- 12 Bir tecelli o a gelür  at  at
Ümmet iseŐ ver Mu ammed Őalav t

94b

- 1  o    ilmler geldi Res l yolına
Ver Őalav t Mu af 'nuŐ  lına
- 2 Mu af  mindi Bur  'a uçdı ol
Göklerün  apularından geçdi ol
- 3 Göklere oldu ha ber  y ba tiy r
UŞta geldi ol Res l mu t r
- 4  a ıruban birbirini mu tular
Birbirine mu tulu a c n kıyar
- 5 C n h ndur Mu af 'ya v rmeye
Münkir olan hergiz onı görmeye

- 6 Şöyle gitdi kim gök ehli gördiler
Ol Resû'l'ün pâyına yüz sürdiler
- 7 ' Arşa doğrudı Burâk'ı berķ-vâr
İleyinde Cebrâ'il ķanad ķaķar
- 8 Cebrâ'il'ün üç yüz altmış ķanadı
Her ķanadı beş yüz illük yol idi
- 9 Her dem ol Resûl için ķanad ķaķar
Yeri gögi doldurur rahmet yaķar
- 10 Her ķanadın bir levn nûrlar yaķar
Vêr şalâvat cümle nebiye yarar
- 11 Munca nûrlar yaķar Aķmed üstine
Vêr şalâvat doğru gider dōstuna
- 12 Onı gören rahmetinden mest olur
Öyle şan ki rahmete pōst olur

95a

- 1 Yaķşı anla Muştafâ mi' râcıdur
Cümle eşyâ' Muştafâ muhtâcıdur
- 2 Muştafâ mi' râcıdur ķulaĝ asuņ
Ķalbünüzde dünyâ mihrini kesuņ
- 3 Cân göziyle gör Burâk'ı ne gider
Her kim baķar ' arşa degin nûr görür
- 4 Gitdügince açılır sağ u solı
Vêr şalâvat sal dilün den min dili
- 5 Ol Burâk' uñ yüzi gün teg berķ urur
Onı gören şeksizin ' aşık yanar
- 6 Gider iken baķdı Resûl sağına
Cennet açıldı Resûl'ün yüzine
- 7 Hûriler çıķdı tecellisi ' ayân
Her birinün yüzi nûrdur êy civân
- 8 İldırım teg şaĝınur yaņaĝları
Dayimâ şükr êder dudaĝları

- 9 Cismi arı görünür eylikleri
Mü'min için Hâk yaratmış onları
- 10 Cennetün yeri 'abirdür daşı nür
Mü'min için yaratmışlar daşı nür
- 11 Gör suyunuben havada kuşlar öter
Biryân olup oña gelür ey pür
- 12 Mü'min olan yer içer biryânı
Mü'min iseñ dünyada kazan anı

95b

- 1 Ötdi Burâk onda dağı durmadı
Resûlu'llâh cennete göz eylemedi
- 2 Yetişe ki Hâk didârına yete ol
Ümmet için dar ağacın tike ol
- 3 Dem-be-dem yırğaya dürrler töküle
Ümmet iseñ ver şalâvat Resûl'e
- 4 Bağıdı şola gördi bu kez damunı
Hışma batmış kimse o görmesün onı
- 5 Gördi yanar damular tütün çıkar
Yâ Muḥammed yâ Muḥammed ün çıkar
- 6 Dedi arkadaş Ceb'râil munlar nedür
Yâ Muḥammed yâ Muḥammed damudur
- 7 Bağıdı gördi damular kaynar yanar
Ağzın açmış odun ol ejdehâlar
- 8 Kavmi gördi karnı dağa oğşamış
Damu içre oda karşı kağşamış
- 9 Kavmi gördi ki oymışlar gözin
Kavmi gördi ki soymışlar yüzün
- 10 Kavmi gördi ki çekmişler dilin
Kavmi gördi ki kesmişler elin
- 11 Kavmi gördi ki emcekünden aşılı
Handa bağıdı çoğ gâzâb gördi ulu

- 12 Her kişi ki saña inkârı ola
Pes kedd keder ebedî munda qala

96a

- 1 Dêdi ki ümmetümmidür munda yanan
Bu haberi maña vër bellü beyân
- 2 Dêdi senüñ ümmetüñdür yâ Resûlu'llâh
Şer' üñi etmemiş ol hergiz qabûl
- 3 Vër şalâvat damunı görmeyesen
Dañla ki gün odına yanmayasan
- 4 Ötdi Burâq durmadın ol aradan
Yër gök açdı yüzine ol yaradan
- 5 Gördi melekler şaff şaff olmuş hõş durur
Ol Muḥammed yüzine secde kıllur
- 6 Başların secdeye onlar koydılar
Başların götüricek nûr oldılar
- 7 E's-şalâtü ve's-selâm yâ Muḥammed dëdiler
Ol Resûl'e çoḡ şenâlar kıldılar
- 8 Qarşusına çoḡ 'alem çıhardılar
Resûl'i 'izzetleyüp yol vërdiler
- 9 Çoḡ kadeḡ ü cür' a ü mey içdiler
İleyinde şadîliğden içdiler
- 10 Çoḡ haberler birbirinden aldılar
Resûluñ meclisine mest oldılar
- 11 Cümle gök ehli şad-mân baḡtlu
Cümlesini baḡdı gördi ulu ulu
- 12 Cümle melek nûrlar ilen geldiler
Her birisi 'ilmi ilen durdılar

96b

- 1 Birbirine qarşu açuq kapular
Resûl'üñ görklü yüzün görmek diler
- 2 Burâq ötdi onda daḡı eglenmedi
Dër yëridi 'arşa degin durmadı

- 3 Vêr şalâvat ‘arşa çıhdı Muştafâ
Muştafâ’dan oldı bu zevk ü şafa
- 4 Nêçe yêrlerden melek carçı olup
Çağırur ki uş bize geldi habîb
- 5 Şaff dutuban miñ miñi beyle gelür
Ol nübüvvet nûrına secde kıılır
- 6 Secde kıılan yüzler oldı cümle yüz
Cehd êyle sen dağı secde kııl kabûl
- 7 Vêr şalâvat Muştafâ’nun yüzine
Çok çok olup Aħmed’ün ħazretine
- 8 Yıgılıp Aħmed’i ħoş nûrladılar
Nûr senüñdür saña minnet dediler
- 9 Yıgılıp Aħmed’i ħoş şād oldılar
Muştafâ’nun çevresinde durdılar
- 10 Yelegen ‘arş dâiresin bil yağın
Her kişi girse miñ il bilmez kıyın
- 11 Göklerün yanında bu yêr ayaca
‘Arş yanında gönüller ile êy ħoca
- 12 Dergâhuñ ululıgın bilmez aħad
Meger onı bile ol ħayy u şamed

97a

- 1 Muştafâ gezdi cemî‘ sin toyladı
Muhtâc olanlar bayındı doyladı
- 2 Cebrâ‘ il öñince pek dūr gitdiler
Tâ ki sidret’ül-müntehâya yêtdiler
- 3 Sidret’-ül-müntehâ dedügi bir ağac
Ėafleti gider başuñdan gözün aç
- 4 Köki anuñ ‘arşa dağılmışdurur
Budağı hep göklere inmişdurur
- 5 Ol ağacuñ yemişi durur kamu
Yağdı dürrler düşürün duruñ kamu

- 6 Cebrâ 'il'ün maḳâmı ağac depe
Cebrâ 'il ḳaldı o dem utdı nebî
- 7 Havâlardan daḫı utdı ol Resûl
Vêr şalâvat dergâha yêtdi Resûl
- 8 Bir tecellî ol dem oldu ḫōş ' ayân
Muştafâ nebî yürüdi bellü beyân
- 9 Çekdi apardı nebîni dergâha
Başa ilte ḫabîbi ulu şâha
- 10 Ḥaḳ Ta'âlâ bir nidâ êtdi o dem
Ëy ḫabîbüm sen maḫa gelgil bu dem
- 11 Destûr oldu ki içerüye gire
Ol mübârek yüzi perde-yi sır göre
- 12 Men saḫa uşta didârum véreyüm
Öz nûruma seni yek-reng êyleyem

97b

- 1 Ḥaḳ Ta'âlâ dèdi gelgil yâ Resûl
Cümle nebîden seni ḳıldum ḳabûl
- 2 Başdı ḳadem irelüye Muştafâ
Dèdi miḫ kez selâm olsun yâ Ḥudâ
- 3 Ḥaḳ dèdi miḫ kez ' aleyküm selâm
Ëy ḫabîbüm işüḫ oldu uş tamâm
- 4 Dèdi Resûl ümmetümi dilerem
Ümmetümüḫ ḫâlini ' arz êylerem
- 5 Ḳucdı boynın zâtına bir êyledi
Kimse bilmez ki nêce sır söyledi
- 6 Dèdi geldüḫ seyr êyle dergâhumı
Ümmetüḫe véresen nişânumı
- 7 Bendeler gele uş meni göre
Bî-nişâni bulan uş meni bula
- 8 Dèdi Resûl'e çoḫ egledüm seni
Görmek ilen doyamazsan sen meni

- 9 Dèdi Allāh yār-ı bākī şoĥbet bākī
Git apar ümmetlere armaĥanı
- 10 Dèdi Hāĥ bēş vaĥit namāz u tā' atuĥ
Onuĥ ilen maĥa gelsün ümmetüĥ
- 11 Her zamān ki o namāzı kılalar
Durmayup cümle maĥa ĥōş geleler

98a

- 1 Ol namāz mü 'minler mi' rācı ola
Çoĥ melek mü 'minlere muĥtāc ola
- 2 Öz zātından Muştafā'ya vèrdi pāye
Onuĥ ilen işiĥ oldı mi' rāc
- 3 Bu tecelliler o tācdandur ĥamu
Sen şanursan ki havādandur ' amū
- 4 Ol tecellī işiĥ ètmiş gökleri
Ol tecellī ĥarār ètmiş yèrleri
- 5 Muştafā vèrdi selām döndi gelür
Vèr şalāvat gör ki imdi ne olur
- 6 Cümle melek per döşemiş işıldar
Baĥ görün ki biri birine deĥer
- 7 Gözlü iseĥ ac gözüĥi göre gel
Muştafā ol ĥanaduĥ üstün iner
- 8 Ol tācuĥ tecellisidür yol açan
Görür anı şalāvat vèren haçan
- 9 İndi tecellī daĥıldı göklere göklere
Vèr şalāvat Muştafā geldi yère
- 10 Ol tecellī yèr götürmez muţlāĥa
Dolar ondan yèr u gök taĥtü'ş-şerā
- 11 Ol tecellī içre geldi Muştafā
Düşüĥ elesti görđi bā-şafā
- 12 Mü'min iseĥ sen bu dem şiddiĥ olgıl
Ümmet iseĥ muĥa cān dèmegil

- 1 Ol tecelliden cūşa geldi yerler
Ol tecelliden yıhıldı dërler
- 2 Ol tecelliden açıldı seyrler
Ol tecelliden açıldı şirler
- 3 Ol tecelliden açılır cāmlar
Ol tecelliden verilir cānlar
- 4 Ol tecelliden verilir hāller hāller
Ol tecelliden açılır kāller
- 5 Ol tecelliden cān olur cānlar
Ol tecelliden açılır cāmlar
- 6 Ol tecelli giderendür hāblar
Ol tecelli güher eyler türāblar
- 7 Ol tecelliye dönün ey yārlar
Ol tecelliden alur bidārlar
- 8 Ol tecelli kalbe şalur kullāblar
Ol tecelli güher eyler türāblar
- 9 Ol tecelli kabül olmuş hācc olur
Ol tecelli başuñuza tāt olur
- 10 Ol tecelli haşr u neşr ü hem elest
Ol tecelliden ola gör pāy-ı best
- 11 Ol tecelli sizi server eyledi
Ver şalāvat meclisi nūr eyledi
- 12 Doğdı urdı cihānı dutdı ol
Neçe meni menliginden etti ol

- 1 Menligin alubeni niyyet eyledi
Aşlına giden yolu rāst eyledi
- 2 Ol tecelli yoludur yol azmaz ol
Yoldan azup virāneler gezmez ol
- 3 Ol tecelli neçe muhtāc doyurur
Ol tecelli çoğ günāhlar savurur

- 4 Ol tecellî seni her dem incedür
Şahrâda gezme tecellî sendedür
- 5 Ol tecellî ehl-i seyri kıanadur
Ėayra dême cigerüñi kıanadur
- 6 Ol tecellî ‘ aşiler âzâd eder
Her haçan ki Allâh adın yâd eder
- 7 Ol tecellî kıalbüñi âbâd eder
Vesvâs onı gördüğinden yâd eder
- 8 Ol tecellî Vesvâs kıoymaz oda
Ol tecellî ola çoğ derde devâ
- 9 Ol tecellî ol evin dîvârıdur
Bağa göre ne kıayim kıışârıdur
- 10 Ol kıışâra cümle ervâğ geldiler
Meclisüñüzden bugün feyz aldılar
- 11 Ol kıışâra gidenüñ yoğ melâli
Gele sende bu kıışâra ey velî
- 12 Ol tecellî tanıdur delîlleri
Ol tecellîdür gezen nebîleri

99b

- 1 Ol tecellîdür ekilen biçilen bağılan
Ol tecellîdür ‘ âleme saçılan
- 2 Yağşı bağ gör ki tecellisiz ne var
Görmez onlar ki gözinde perde var
- 3 Dıtdı tecellî cihânı dolu gör
Görmek istersen bu nefsüñ ölü gör
- 4 Ol Resûl’ üñ hürmetiçün yâ İlâh
Ol tecellîni hâzır et yâ pâdişâh
- 5 Ol tecellîden ayırmasun bizi
Ol tecellîlen kıopar kıaşrumuzı
- 6 Ma‘ zûr olsun ümmî dilden söyledüñ
Muştafa’ nuñ mi‘ râcın şerh eyledüñ

- 7 Kaldı çoḡ çoḡ ʿilm ü ḥikmet duymaduḡ
Kaleme gelmeyene dil şunmaduḡ
- 8 Ol tecellî ḥālî olsun Muştafâ
Bu ʿĀcizi bir duʿâ ilen aḡa
- 9 Yazanı oḡuyanı dinleyeni
Raḡmetünlen yarlıḡagıl yâ ḡanî
- 10 Vêr şalavat Muştafâ'ya êy emîn
Yarlıḡansun mü'mine vü mü'minîn
- Hikâyet-i Ebu'l-Ahad
- 11 Gelün menümçün ağlayuḡ ḡalbüm sevdi bu dünyânı
Dirhemi menüm olsun gözüm görse her neyi

100a

- 1 Gözüm doymaz bu dünyâdan êy gözi dâyim yeden
Êy yeri gögi yaradan meni mundan ḡoparası
- 2 Menüm sevgüm saḡa düşün ḡalbüme şâh sen olasan
Taḡḡık edem ḡocam sensen yanuḡca men ʿabd olanı
- 3 Yoluḡda ʿabd olanlaruḡ o mukbillerden oḡınur
Saḡa muḡabbil olan kişi çekmedi hergiz belâyı
- 4 Seni koyup ḡayra baḡan ḡaşri senden ayru düşer
Hiç kimseden görmesün ol özini nâra yaḡanı
- 5 İblis'i üstâd êyleyen maḡrûmıdur bu dergâhuḡ
Zencir olsa üzer imiş o ḡaḡârunduḡdan ḡalanı
- 6 Dâyim seni Ḥaḡ bilene tecellindür oḡa penâh
Dut yanına şöyle durar öziçün yaptı ḡaleni
- 7 Doldurmuşam mâl u esbâb bu dört dīvârıḡ ortasın
Bu nefis âḡir ḡanî olmaz gör ne meni ḡör êyleyeni
- 8 Bu dört dīvâr evüm dèyü ḡapunmuşam bu fenâya
Bu ḡü meni aldarımış gör meni bire beyle eyi
- 9 Kimse meni bulmadı illâ ki nefsum bilmedi
Men munı döstça kılar idüm her dem murâdın vère
- 10 Men buları aḡmaz idüm maḡada ölüm varımış
İmdi görindi gözüme ölüm nişânın göreni

- 11 Dön dilün yavız hâlimden kendüğe tevbe èylegil
 ‘Azrâil çöker üstüğe bir gece mihmân olanı
- 12 Gör ki özüme n’èyledüm dünyânı zıkr èyledüm
 ‘Azrâil adın söyledüm fi’l-hâl yanuma yineni

100b

- 1 Èy ‘Azrâil alma cânım vèrgil amân Allâh’a mı Allâh’a
 Bir de cânım bu cihâna görem hâlüm ne olanı
- 2 Menüm hâlüm saña‘ ayân ne hâcetdür men söyleyem
 Âhîr bir gündür açılır men munı handa gizleyi
- 3 Âhîr aldı menüm cânım bu boş kuru kaldı tenüm
 Kulağum eşidür menüm gör ne urar alar gireni
- 4 Bêl bağladum bu dünyaya ayağumdan çeker imiş
 Bir kez elümden çek dedüm yüzümü yere yayası
- 5 Girye uran vârişlerüm kalbi menüm mâlumdadur
 Yüze dahı beyle èyler maña ne vefâ èyleyeni
- 6 Bir ‘arūs-ı bî-vefâdur aldayuben zehrin töker
 Kalbüğe yol bular o dem çengâlleri salanı
- 7 Èy menüm yaḥşî dōstlarum ma‘lüm olındı aramız
 Kim ki ister evüm ala kim ki esbâbum alayı
- 8 Dilemeğ oldur dileyeyiğ ki rahmet èyleye
 Menüm küllî günâhlarum üstümden hâlâş olayı
- 9 Kâvm u kardaş ağladılar ğayrı gerçek çağladılar
 Cedd aradan gidiçek bir uğurda unudanı
- 10 Unutdılar anmadılar koy itsün gitsün dediler
 Du‘âlar göndermediler gözüm yolla gözedeni
- 11 Gözi yollar gözedenüñ işi Allâh demek olur
 Çünkü dōstı maḥbûbıdur âhîr dōsta èreni
- 12 Hâk’dan özge dōstı bilme maḥbûbuğa zevâl èrer
 Senünle maḥbûbı arası meḥlik yollar salanı

101a

- 1 Meni evden çıkardılar tahta üstüne saldılar
Dest dest maña su koydılar şer' ile özi olanı
- 2 Kefenümi giydürdiler üstüme çoğ yığıldılar
Bir er bulunmaz burada maña bir meded edeni
- 3 Çünkü tábūta koydılar ol cāmi' ye yetürdiler
Bir naẓar degdi cāmi' de şaldı bu ıaraıuranı
- 4 Sende ebū'l-aħad kimi ger yüz il ' ömrün olaydı
Bu cāmi' de zāhir kimi yaşıl şandūka gireni
- 5 Şām-ı şerifün şeyhleri gör ne kerem etdi maña
Üstüme du' ā kıldılar maña rahmet inesi
- 6 Rūhāniler aldı meni bu el-nāsuñ elinden
Bu pezire ĥatm çıhardılar egnüme ĥulle giyesi
- 7 Götürdiler ĥoş havāya maña ĥoş ' izzet etdiler
Daĥı ' ām eli degmedi gör ne havāda gideni
- 8 Ėy havāda giden ' aziz Allāh işin etdi temiz
Allāh'a bende ola gör Resül'e ümmet olayı
- 9 Döndi maña neam dedi ehl-i Şām cümle eşiddi
Devlet maña Ĥaı' dan oldu merdānlar himmet eyleyi
- 10 ' Āmm götürdi kıru ağac ta' cıl edüben ĥoş
Çağlar ebū'l-aħaddurur birbirinden alayı
- 11 Ebū'l-aħad güler muña munda bile ġāfil idüm
Gel ey ġāfil aç gözünji göge ne ĥikmet olanı
- 12 Ĥikmet odur men havāda olar tábūtda şanurlar
Şaldılar uzaĥ bāzāra gider dolayı dolayı

101b

- 1 Ol büyük başlu ĥocalar ıaraıurayı heceler
Görmez ebū'l-aħadı kim ölmüş cemi'nün ileyi
- 2 İleyinde ferishteler merĥabā deyüp kınad kıaħar
Bu devleti kim Ĥaı vērür kimki ĥaddi var alayı
- 3 Bu devlete eşenlerün kıalmaz onuñ mā-düvvümīni
Her kimse vaşl olmadı ĥaıan dedi meni

- 4 Bu devlete érenlerüñ qalmaz onda menlik uçar
Yolda qadehleri içer 'aceb ola äyineni
- 5 Qadehler cür'alar indi 'aşıkları yahmağ için
'Aşık olan hiç yahılmaz cesedi qadeh⁸¹ olanı
- 6 Menzil érmiş iken ervâhlar cemî'c geldiler
Tecellîler getürdiler birbirin çağırayı
- 7 Çağırışur ki gelün hây qadr ü berât bugün bize
Meger didâr açılır bize tecellî olanı
- 8 Tecellîler gelür bize şavkı biri birin utar
Dutarlar menüm üstüme dürrler yığanı
- 9 Bî-ger tecellî geldi ervâhlar gögerdi bitdi
Cemî' qabrümüz nür oldı yâ-Rabb bu handa olanı
- 10 Bu yer devlet oldı maña dirilen alınmaz imiş
Hiç kimse beyle görmemiş bir ulu yerden olanı
- 11 Açıldı göklerin bābı yerlere düşdi gülüfle
Cümle eşyā' götürdi el gel gör ki ne şükr éyleni
- 12 Şükr onun dergāhına men ne édem niye geldüm
Bir zerre balçık men iken gör neçe güher olanı

102a

- 1 Bu men ise palçık imdi hiç munlardan haber yoğ
Allāh götürdi hicābum munları beyle göreni
- 2 Nā-gehān gökler açıldı ervāhlara haber oldı
Cāmlar qadehler quruldı qandı teşne olanı
- 3 Cümle melekler indiler şaff şaff oluban durdılar
Qanad qanada girdiler onlar ta' accüb qalanı
- 4 Yügrüşürler oynaşurlar yulduz kimi şayraşurlar
Her ne gelür gelür ola şūrlar ile şaḡki av avlaya
- 5 Birine bir zerre gelür bu dem artar 'ummān olur
Bu işleri beyle bilen sermāyesi Haḡ olayı

⁸¹ Tasavvufta manevi hal, ruhi haz, şevk, cezbe, vecd hallerini karşılamaktadır.

- 6 Cān vēr ki beyle olasan tecellīye qarışasan
Tef-i nūrın tanıyasan cümle nūr ondan doğanı
- 7 Aşıl odur sen onı bil her ne olur ondan olur
Qalma vücūd zenbīlin gel ey iñkār inanayı
- 8 Bir şahş geldi şehrumüze ondan şādīlīg érdi bize
Tecellīler aparalı geleş gideni göreyi
- 9 Meni qabre indirdiler dōrt yanum hīşār étdiler
Üstüme nūrlar dutdılar onlar meni defn étdiler
- 10 Çün bölük bölük geldiler tecellīler getirdiler
Mihmānum qonaqladılar onları beyle göreni
- 11 Fāzıl u danışmend geldi ya' nī maña söz ögrede
Bilmedi bu tecellīyi Allāh' ı zıkr étdi dili
- 12 Topraqıla başurdılar üstüme du' ā kıldılar
Cümle ense çevürdiler men onda yalguz qalanı

102b

- 1 Qabrüm bir yānı açıldı çoq yoldan gözükdü maña
Cānuma qorhular düşdi gözüm gördü dü qarini
- 2 Onlar éyle qarayıdı lerzeler düşdi cānuma
Maña yétince ağardı qara donın çıqaranı
- 3 Gördüm iki sâil geldi oğumanız yiger imiş
Bir kimse dēdi munlara siz buña hürmet éyleyeni
- 4 Çağırdılar uyatdılar qabrüm içre oturdılar
Maña hōş ' izzet étdiler onları bile göreni
- 5 Birinüñ rahtı çengāldur birinüñ elinde gözi var
Ol ki elinde gözi var vērde elüme nāmeni
- 6 Oğudum Allāh adını hem aşlını bünyādını
Hāzır gördüm Muḥammed' i cümle ḥaṭām bağışladı
- 7 Yapışdurdı o nāme bilüñ siz menüm göksüme
Éyle şanki bir gün idi bile tūlū' uranı
- 8 Müselmānlar Qur' ān oğuş Qur' ān size pīşvādur
Göksinde Qur' ān olanuş ' acēb ki nāra yanduranı

- 9 Ebū-l-aḥad d̄er yaranlar bu ȳer Allāh vērgüsidür
Görmemişdüm beyle dōst Mekke u Medīne'ni
- 10 Cennetūḡ baḡların gezdüm gülleri açılmış imiş
Tobraḡı yoḡ ūste tebr tebr bize güller ēyleyi
- 11 Cennet açıldı yüzüme iki kimse çīḡa geldi
Aldılar meni iĉerü onda seyrān ēyleyi
- 12 Çay u çemen gezdürdiler bu menzilūḡ d̄ediler
Hezār raḡtlar giderdiler şavḡı yüzü d̄üşeni

103a

- 1 Biryānlar gelür öḡüme onda yiyüben iĉerem
O biryānlar ḡōd ḡuş imiş ḡanadlanuben uĉanı
- 2 Kendi kendümden iterem çok güller ile biterem
Her dem d̄idāra yēterem cümle perdeni gēçeni
- 3 Ḥūrīler geldi yanuma yüzleri tecellī idi
Ḥīç kimse bunı görmemiş bu devleti Ḥaḡ vēreni
- 4 Beyle gördüm ḡūrīleri görūḡ cism-i arıları
Cemālin açsa ciḡāna ḡācet degül gül olanı
- 5 Men 'ālim degüldüm muḡa muḡlar maḡa ḡāyib idi
Ḥīç bilmenem handan oldum şimdiçek uyananı
- 6 Uyandum bunları gördüm itürdüm ebū'l-aḡadı
Özin burada itüren isteyüp handa olanı
- 7 Èy benī ādem uyanan maḡrūrsan d̄ünyā-yı denīde
Ḳalḡup cemī' munda gelūḡ bu şīrīn baldan dadalı
- 8 Èy ḡardaşlar munda gelūḡ munuḡ fikrin onda edūḡ
Men Ebū-l-aḡadı görūḡ bezemişem bu odanı
- 9 Men Ebū-l-aḡad olmışam şimdiçe munda gelmişem
Onda belā çekdüm ise gör nēçe rāḡat olanı
- 10 Şerḡ ēyledüm sözüm ile sürüneyem yüzüm ile
Onlar olsun bizim ile ḡaşra dek yoldaş olanı
- 11 Beyle 'acāyib neste görmemişdi 'Arab 'Acem 'Acem 'Acem
Munca 'ām munı göremez nēçe d̄ersen göreni

- 12 Hâkî bu sözleri deme ‘ âlemlere yaḥşî gelmez
Ururlar seni çengâle seni gör hâ gülesi

103b

- 1 Ten yoḥ uralar çengâle ‘ âşîk iseñ ḳalma cāna
Cānum tende ḳonaḳ imiş dōstuma ḳurbān olanı
- 2 Göñüllerden ḡaflet gitsün tecellî meclise dolsun
Bunlar onun ḡālî olsun her kim ki du‘ ā ḳılanı
- Hikāyet-i ‘ Ārifān
- 3 Ēy ‘ ārifān diñleyüñ bir ‘ acāyib ḡaber var
Gel araya yār iseñ araya girmez āḡyār
- 4 Beş gün bu fenā dünyāda o dünyānuñ fikrünüñ èyle
Munca ki mundan gider gelmedi ondan ḡaber
- 5 Uyma bu nefsi-şūma Ḥaḳ dedüḡini èylegil
Bu nefsi tersā-beçedür yapıdı öñüñde dīvār
- 6 Nefsi ḡazāsın ḳılmadıñ dünyādan el salmadıñ
Ḥaḳ bātılı bilmediñ ādem sīmālu davar
- 7 Küfri dīne şatmadıñ Ḥaḳ yolını gitmediñ
Tevhīde ḡasl ètmediñ ḳaldıñ edebî murdār
- 8 Ger gedā ger sultānam dañla onda utanam
Deme ibni-falānam bu ‘ ayblar ki sende var
- 9 Bigez örtüñ nergize būy gele sizden bize
Gül oluban gül yüze batmaya ele olma ḡār
- 10 Bu nefsi seni ḡör èyler dün u günün zār èyler
Dāyim seni ḡör èyler boynuña ipler taḡar
- 11 Nefse fırşat vèrmeyen durduḡınca baḡr olur
Ḥāzır olur dürr vèrür ḡāfil irāḡdan baḡar

104a

- 1 Ḡāfil dāyim maḡrūmdur dutmayupdur şer‘ iyyet
Teşneleri ḳandurmaz fāyidesiz cāndur aḡar
- 2 Dut şer‘ iyyet sen daḡı menden eşit èy aḡı
Uyma şer‘ iyyetsize damudurur seni yaḡar

- 3 Sen nefsüñi bilme maña yār olur hiç dème
Dutma onı serseri éyleyendür seni nā-çār
- 4 Dīdāruñ eserine qalbine şāh imişsen
Zātından āgāh ola her ne dèse onda var
- 5 ‘Āşık ma‘ şūqın cemālin dāyım görür perdesiz
Çek qulağın panbuğın munda qazan onda var
- 6 Minme nefsün atına meydān menümdürür dème
Munda öldür nefsün onda lezzet bul éy yār
- 7 Senden oña öldüğün kimse ne bilsün neçe
Ehl-i nübeālar bulur qalb doludur gör humār
- 8 Bir derd ki senden érer dāyima nüviştdür dilüñe
Onuñ şifā’sı sensen gerekmez oña tīmār
- 9 Sen senligüñi ‘ayānı doldurupdur eşyā’nı
Kimligünğden tiz çıhar her kim ki senden umar
- 10 Kim seni Hāq bilmedi buña cān vèrmedi
Gözüsinini silmedi gāflet gözini yumar
- 11 Şer‘i dutarsan pā-māl nefse uymışsan humār
Leyl ü nehār aşılır nefsün olmuş oña dār
- 12 İlişme bu dünyāya bu dünyā büt-hānedür
Hār-ı muğaylānı qoy geşt-gāhuñ éyle gülzār

104b

- 1 Nefs işin hūb bilürsen Hāq’dan iraq qalursan
Diñle peşimān olursan şimdi qılqıl oña çäre
- 2 Hāqq’ı söyle Hāq eşit Hāqq’ı özüñe iş ét
Hāq’dan özge gayrı yok cümle Hāq’dur her ne var
- 3 Bir dem qulağ ol bize mühmeli yığma göze
Hāqq’ı birlenen yüze bağılu qapular açar
- 4 Birlen onuñ müyını dem-be-dem al büyını
Bir gün ölüm şuyını içersen çār-nā-çār
- 5 Kimdeyse Hāqq’uñ zātı o görmez damu otı
Çoñ vèren şalavātı yèl teg sırātdan geçer

- 6 Doğru baħan dōstına onuñ işi rāstına
Çıħar gökler üstine yerlere rahmet saçar
- 7 Öldiler bilmediler Hakk'a t̄a' at kılmadılar
Lāyık-ı cehennemdür eyle ki mundan göçer
- 8 Terk eylemez yalan menzil etmiş katrānı
Dāyim yer ħarāmı şuşasa zaķkūm içer
- 9 Bende iseñ Allāh dut buyruğın dāyima
Buyruğını dutanuñ Allāh suçından geçer
- 10 Kim ki Hakk'ı Hakk bilür per u bālı Hakk olur
Hācet degül per u bālsız kanatsız göge uçar
- 11 Sen cihānda kār-sāz ol geh ördek ol geh gaz ol
Gir bu baħra dürr-bāz ol olma karķa olma sār
- 12 Koy bu şekki gir dīne k̄ayim olgıl virdine
Yapış onuñ zülfine seni zülfinden asar

105a

- 1 Doğru söyle doğru baħ Hakk yüzine küfr baħ
Bu cümle buldı Hakk'ı 'Acizi kaldı ħōr u ħār
- Hikāyet-i Ğurbetlik
- 2 Eý yārenler eý kardeşler kimse ħālüm şormaz menüm
Ğurbetlikde seyler oldı gözüm yaşı durmaz menüm
- 3 İsterem ki dōsta gidem bu cesedüñ terkin edem
Şūretüme şaffet düzem nefsum muti' olmaz menüm
- 4 Yaşum gider çaylar kimi günüm öter aylar kimi
Yanumdan çoħ kimse öter gözüm yaşın bilmez menüm
- 5 Bir kuş olup uçdum gitdüm yedi iklimleri ötdüm
Oğul uşağ dōstlar sözün ğulağum eşitmez menüm
- 6 Maña bu cevri eyleme kurbete düşdügüm yeter
Didār görsed al cānum ħelāl olsun kanum menüm
- 7 Bir avçı idüm dağlarda onsız eve gelmez idüm
Şan gözine tor çekmişsen kuşum avın almaz menüm
- 8 Ğam gönlüm evine doldı hiç bilmenem maña n'oldı
Cigerüm yandı kül oldı tütünüm tütmez menüm

- 9 Bu ğam menüm mülküm oldı işüm oldı fikrüm oldı
Bu beñzüm şaraldı şoldı bir kez yüzüm gülmez menüm
- 10 Ğamlar nêçe çulğamasun gözüm nêçe ağlamasun
Bir kimse ğurbet sen dëyü bu göñlüm ulamaz menüm
- 11 Èy dōstlarum kardaşlarum beyle gezen yoldaşlarum
Munca ki sizi çağıruram meger ötüm gelmez menüm

105b

- 1 Dāyimā fikrüm hayālüm yoldaşlarum yanındadır
Gidüp şöhet eder kimi hiç ādem anlamaz menem
- 2 Bu ğurbet göñlümi dutdı zārılığum hadden ötdi
Göñlüm kuşu uşdı gitdi ço dirüm gelmez menüm
- 3 Munda ğurbetliğin görmez olupdur elün avçısı
İster ki cemāl göre bu ac gözüm doymaz menüm
- 4 N'ola gözüm hālin bilse ma' şūķına secde kılsa
Dōst bir kez yüzüme gülse hergiz gülüm şolmaz menüm
- 5 Gözüm şavur oldı uçdı cigerüm yandı tutuşdı
Vardı aşlına erişdi kimliğüm bilmez menüm
- 6 Meni vatandaşan kopardı şerīf Ka' be muħabbeti
Göñlümü naķşı apardı 'aqlum ger dinlemez menüm
- 7 Yanunca gül olmışam yaylar kimi bükülmişem
Gözüm yollara tikmişem nişe dōstum gelmez menüm
- 8 Èy dōst bir kez gördüm yüzün daħı ayruħ mekān
'Işķında yanup kül oldum hiç ol dem görölmez menem
- 9 Huzūrum kalbümnden atar ğam ğayķular meni utar
Yaşlar gelür ögin dutar gözüm yolın gözüm menüm
- 10 Çıhdum şehrüh minārına çağıruram dōstlar havar
Aħmed ilen Muħammed'üm havaruma gelmez menüm
- 11 Men bir ğaribem ellerde vaşfum söylenür dillerde
Ördekler üzer göllerde şusuzluķım kanmaz menüm
- 12 Bu ğurbetüm defter oldı cümle 'ālem maņa güldi
O yoldaşlarum içinde defterüm oħunmaz menüm

106a

- 1 Men ağlarım dağlar ağlar ğurbetlik cigerüm dağlar
Senden özge hiç bir ağad ħayālüme gelmez menüm
- 2 Èy dōst senüñ muĥabbetüñ uş meni rencür èyledi
N'ola yüzüm baĥsa ğülseñ ħalmaya ħasretüm menüm
- 3 Mihrüñ ki ħalbüme dolar menligüm gider sen olur
Ol dem ki şoñ nefes gelür rüzî ħıl îmānum menüm
- 4 Bir bāz olsam öğüm şikār sensiz açmazam per u bāl
İki cihān maña èy yār sensizdür zindānum menüm
- 5 Dōst ile dāmānuñ dutsam zülfüñ dutsam nūra yètsem
‘Işkından zindāna düşdüm zindān seyrānum menüm
- 6 Vesvās ħalblerden üzer şehr èdinüp girer gezer
Toprađdan şüretler düzer şıdĥ èy üstādum menüm
- 7 Seni ki ħalbüme aldum cāna ħurbān ħıldum
Men ki saña ħayrān oldum cümle şey ħayrānum menüm
- 8 Her dem ‘aşık kül olduğı ‘aşık niyyet ma‘ şük ħalduđı
‘Āşık ma‘ şük bir olduğı ħalmadı ğümānum menüm
- 9 Her şaĥs gelür ħaber vèrür tecellî aldı yolumuz
Meger açıldı ‘āleme ol ħürî-yi cinānum menüm
- 10 Cümle şey seni bilmesem secde yüzüñe ħılmasam
Bir nefes seni görmesem maĥşer ü Tūfān’um menüm
- 11 Yüzündür şavmum salātum yüzüñdür ħadrüm berātum
Yüzüñdür ħaccum zekātüm yüzüñdür Ķur’ān’um menüm
- 12 Uça uça dağlar aşdum ne mest oldum meyler içdüm
Mekānsız èllere düşdüm bilmez mekānum menüm

106b

- 1 Bu cümle yaradılmışca ğünāĥlarum zāhir durur
Tā elestden ħaşre deĝin çekilür mizānum menüm
- 2 Beyle cigeri pārenüñ gelüñ ğafletden uyanuñ
Men teg yüzi Ķur’ān’uñ kim şorar divānum menüm
- 3 Her bendeye ki göz vèrdüñ iki cihānda nāzırdur
Mizānuma sen nāzır ol nāzır-ı sulţānum menüm

- 4 Bu başum topdur ataram cānum ‘ışkuña şataram
Sevgün meydāndur çaparum bilmez meydānum menüm
- 5 Bu derdi maña vèren sen men giderem sen alursan
Günde miñ cānum alursan hiç sorılmaz anum menüm
- 6 Şevkūñ ‘āleme salursan men degil arada sensen
Söyleyen sensen gören sen söylemez zebānum menüm
- 7 ‘Ār u nāmūsı salmışam ğurbet baħrına dalmışam
‘Işkuñ odına düşmişem yanmağ oldu şānum menüm
- 8 Göz dutmışam gel dèyesen pāyuñda türāb èdesen
aşr ğünü sen vèresen şağuma nişānum menüm
- 9 Miskīn ‘Ācizī sözleri yetür dōsta yana yana
Başda ola raħm èyleye raħat bula cānum benüm
- 10 Düşdüm ‘ışkuñ meydānına handa baħdum dīdār
Gözüm doymaz seyrānından çün ondadur yārüm menüm
- 11 Cümle eşyā’ onı diler her ne olursa ol èyler
Dilüm her yaña çoğ söyler ol yere ikrārüm menüm
- 12 Saña cāndan ikrār vèrem cesedüm gitdi cānum
Virdim sensen timārım sen bulındı dermānım menüm

107a

- 1 Eyideler kim èy Kerīm ü Zū’l-celāl
Sen bilürsen cümlesini èy ‘alīm
- 2 Bir neçesi cān u dilden ğuş èder
Kimisi nefis u hevāsına gider
- 3 Dèdiler ki çoğı sevmez èy Kerīm
Sen bilürsen cümlesini èy ‘alīm
- 4 Dèdi ki uluları ne yoldadur
Bilün anuñ meyli ankı ulda var
- 5 Dèdiler bilmüşüz onı èy ğanī
Meyli onuñ sendedür gözler seni
- 6 Dèdi pes yazuñ amusı sa‘id
Cennet u firdevs onlara mezīd

- 7 Men anuḡçün kılmıšam anı ulu
Tā olam göñlinde onuḡ sevgülü
- 8 Çün anuḡ göñli menümlendür bilüñ
Özgesin daḡı aña tābi‘ kıluḡ
- 9 Çün benim dōstumu onlar dōst bile
Pes ḡaḡıkatde menümlen dōst ola
- 10 Kiši kim dōstına i‘ zāz èyleye
Bir nèce daḡı anuḡla toylaya
- 11 Ger onuḡ yalḡuz ola meyli maña
Özge seni daḡı ‘afv èdem oña
- 12 Çün anuḡlan bir nèce daḡı beyle var
Lā-cürm ‘avf ède perverd-gār

107b

- 1 Mušafā dèdi ki bir cemī‘ melek
Her zamān yère inerler ez-felek
- 2 Daḡılurlar cümle bir rüy-ı zemīn
Tā göreler handa var bir ehl-i dīn
- 3 Yā göreler bir cemā‘ at handa var
Evliyā sözine dāyim intizār
- 4 Yā özi ḡalvetde oḡur derdile
Āh u dil-süzile rüy-ı zerd ile
- 5 Yā cemā‘ at kim oturmuşlar ola
Evliyā sözi gele onda dile
- 6 Yāḡūd ḡaḡ dèñüzi ola onda müdām
Yā bir ehl-i ḡaḡ duta bir dem ārām
- 7 Ol melekler yazar ol ḡavmi hamu
Yaḡšı söyle yamanın èy māh rü
- 8 Vaḡf èderler özlerin ol menzile
ḡulaḡ olurlar söze ḡuldan ḡula
- 9 Nüşḡa èderler sözüñ adını
Zikr ü fikrini ḡamu evrādını

- 10 Ol melekler h azrete iterler anı
G r ne c d  yler H ud vend-i  anı
- 11 H ağ Ta'  l  h d bu meclisi görür
İmtih n  yler meleklerden Şorar
- 12 N ce gördünüz men m k llarumı
P d u Ő d u bay u yoğsullarumı

108a

- 1   n anuğlan bir n ce dağı beyle var
L -c rm ki 'afv  de perverd-g r
- 2 P rler i  n muğları 'afv  dey m
N ce k lmıŐı anuğla toylayam
- 3 Bir ulu ki d Őine h n-ı ta'  m
İster andan y ye cümle h Ő u '  m
- 4 Gerçi onda cem' ola m r u vez r
 zi ister ki ola çoğı fa  r
- 5 T  ki muğt ca  re h nı onuğ
Diğle ol h n ile c nı onuğ
- 6 Men h d k mudan Ker m'em  y mel k
Rahmet m dolu zem n ile felek
- 7 Bir bah ne isterem c d  yleyem
Az ola serm yem çok s d  yleyem
- 8 Çok mağall  geldi tađŐir  ylemeğ
K musın bir nev'e yazuğ s ylemeğ
- 9 Gerçi ma' n da deg lsen ehl-i r z
B r  ol mecl sde ol  y b -niy z
- 10 Ehl-i H ağ ile ola her k rumuz
T  mel 'ik diğleyme esr rumuz
- 11 Görürler bizi bu muğabbetde m d m
Mecl s-i H ağ k oyalar hem bize n m
- 12 Sen bize tevfik v rgil  y  anı
Bize göster bu mağ muğ aşlını

108b

- 1 Ol ulusıdur uş bu meclīsün
Sen penāhı olgıl ol hāş'ul hāşuñ
- 2 Ol erenden Hāķ bizi ayurmasun
Dünyā āhir doğru yoldan ayurmasun
- Hikāyet
- 3 Dōst yolına varanlaruñ nāmūs u 'arı gerekmez
Geçmek gerek bu dünyadan Hāķ'dan ğayr varı gerekmez
- 4 Mā-sivā-yı Allāh terk edüp ihlāşın Hāķķ'a berk edüp
Hāķ sözine şıdķ dēyüp hiç nev' inkār gerekmez
- 5 Nefs u hevāsından olup isteyüben bir el dutup
Pirin Hāķ göziyle görüp pirden ğayr yarı gerekmez
- 6 Pır ilen işleye işi terk éde cümle teşvīşi
Beyle ola gör éy kişi terk éyle varı gerekmez
- 7 Kim ki dutar olsa özin göstermez ola Hāķ yüzün
Eşitmez ehliñ sözin beyle aħbārı gerekmez
- 8 Gel éy nefsinde aldanan yapuş mürşid etekine
Ol seni Hāķ şaru başlar sal bu zünnārı gerekmez
- 9 Mürşide inkār édenüñ taħķik-i imānı yok imiş
Koymañ onı meclīse sürüñ aġyārı gerekmez
- 10 Éy aldanan bu dünyāda rızķıla māl u gencine
Mālī āhir çü mār olur revāyıla mālı gerekmez
- 11 Var pırlerin hidmetine yétesen Hāķ hāzretine
Meni bu nefsüñ atına koy bu murdārı gerekmez

109a

- 1 Kim yapuşsa Acizi'ye dünyā āhir qalmaz maġbūn
Derdine dermān ol kıılır özünge timārı gerekmez
- 2 Kurb-ı Hāķķ'uñ fazlı saña istersen müdām ola
Koyma Acizi dāmenin ondan ğayr varı gerekmez
- Hikāyet-i Diger

- 3 Kuru da' vā kılırsan ehl-i sırram
Ki tarık işledürem ehl-i seyrem
- 4 İşün gücün yol içinde riyādur
Riyā işler bilün Hāḫ'dan cüdādur
- 5 Riyā işler seni Hāḫ'dan dūr eyler
Seni yoldan qoyuban maḥrūm eyler
- 6 O denüz qoyuben şeyḥüm dersiz
Ki ma' nānuḡ içinden bi-ḥabersiz
- 7 Ki aşı unudup nefse uyarsız
Ki kergessiz dāyım leşe qonarsız
- 8 Neçe vaqtdür edersiz qāl u qīli
Ki yol ehli olur mı nefsi koyı
- 9 O denüz şeyḥ qoyup berk sezersiz
Riyā edübeni 'āşī gezersiz
- 10 Dāyima 'ālem içinde gezersiz
Ki irşād verüben küfre girersiz
- 11 Ki tesbiḥ çevirüp 'aşā dutarsız
Ki hırqa giyüben zāhir bezersiz

109b

- 1 Bu qadar taḫ tuḫ ilen bu yola
Varabilmezsen ey gāfil sen aḡla
- 2 Buları terk eyle inşāfa gelgil
Ṭama' terkin kıluben yola gelgil
- 3 Ṭama' kārūḡ işi dāyima qāldur
Qāla uyanlaruḡ bil işi ḡayāldür
- 4 Eger insān iseḡ bu yolda yoḡ ol
Ki nefsdan qurtulup Hāḫḫ'a yavuḡ ol
- 5 Özüḡi yetüre gör ehl-i dile
Bāşed ki bu şıfatlardan ötüre
- 6 Hüner oldur ki Resūl'e yetesen
Onuḡ ḡayātına dāyım giresen

- 7 Onun ilen bir olup birlenesen
Şıfātuñdan geçüp zāta dönesen
- 8 Eger istersen bu sırra èresen
Yol içinde ‘acāyib neste göresen
- 9 Ki cehd èt maqşūduña sen yètesen
Ācizi’ni dutup yola gidesen
- 10 Ācizi’den yètesen bu maqāma
Odur üküş véren hem hāş u ‘āma
- 11 Tūrābî sen özüñi hāk ède gör
Bu sırdan cāñı āgāh ède gör
- 12 Tūrābî maqşūdı budur ki èy yār
Dergāhından sürülmeye şerr u mesārr

110a

- 1 Çıhupsan ‘āleme ki men kemālem
Yètene ‘arz èdersen ehl-i hālüm
- 2 Ki men terk èyledüm bu munca mālı
Katār u māh rü hem hānümānı
- 3 Ki evden duruban Tebriz’e geldüm
Gelüben Tebriz’e hālvete girdüm
- 4 Ki hālvette menüm hōş oldu hālüm
Nāgāh bir ehl-i rızka èrdi mālüm
- 5 Ki èrdüm èlden èle ehl-i rızka
Kemāl olan uyar mı ehl-i rızka
- 6 Ki ehl-i rızq işi dāyim tama‘ dur
Tama‘ kārūñ işi sıdğdan iraqdur
- 7 Kemālüm kırtula gör ehl-i rızqlan
Bāşed ki geçesen şarkıla ğarbdan
- 8 Ki ehl-i rızq işi dāyim riyādur
Hıyānetden onuñ küfri ziyādur
- 9 Kemālümsen kenār èyle riyādan
Bulasan her nefes hāqkuñ amān Hudā’dan

- 10 Yaķın ehl-i riyā menzīle érmez
Riyā perde olur ol Hāķķ'ı görmez
- 11 Gire gör hāķlıga görgil kemāli
Göresen her nefes Hāķķ'uñ cemālün
- 12 Bu cānı ol cemāle şarf édesen gör
Kemālinden geçüp oña éresen

110b

- 1 Hāķķ'ı istersen özünđe görgil
Ki 'arşa sen işiğ véresen
- 2 Yéri var aşlı éyle öz maķāmuñ
Bāşed ki her nefes bihte ola hāmuñ
- 3 Unutmagıl bu 'Āciz'i du'ādan
Bāşed ki Hūdā vére per u bāluñ
- Hikāyet-i Pir-i Çübān
- 4 Yétürün miñ şalāvat Muştafā'ya
Dağı miñ dağı 'Alıyy'ül-murtażā'ya
- 5 Hāķķ'a gitmeklik yol isteyenler
Olardan yol olur size Hūdā'ya
- 6 Olardur uş bu dünyānuñ qararı
Olarsız kimse érmez cāvidāna
- 7 Olaruñ müzdine vérün şalavāt
Ki qalbühüz ola mü'mine mirāt
- 8 Oları tanıyuñ görün bilün siz
Olara cānuñız qurbān édün siz
- 9 Onı aydam ki anlardan ol oldu
Öli iken cihāna néçe geldi
- 10 Gezerdüm nā-gehān öz hālüm idi
Gelüben ol hālını baña dēdi
- 11 Atam belinde sahlardum atamı
Tabāķat tābi' idi maña nāmı

111a

- 1 Nāgāh bir gün ölü gördüm atamı
Ulu bêlinde men seyrān edenem
- 2 Ölü kaldı neçe günler arada
Yüküş müşkilleri men hall kılanam
- 3 Söylenür bu kerāmet çok arada
Cānını gerü vère ol yaradan
- 4 Anadan doğuben zāhir oldum
Be-ḥamdi'llāh ki aşl ilen bir oldum
- 5 Cihānda çübān oldumsa pīr oldum
Meni söyleyüñ ki men ulu divānam
- 6 Kumāş giymez idüm minmezdüm atı
Riyāzetilen kemālüm artdı qatı
- 7 Zemīden elile vèrürdüm otı
Men ol kesb ü kemāl iyesi civānam
- 8 Kemāl için 'ālem gelür yanuma
Erişdi hikmeti Ḥaqq'uñ cānuma
- 9 Kūhī mededine indi melekler
Nêçe yüz miñ külüñlüler körükler
- 10 Erişmez kimse menüm seyrānuma
Meni bilüñ ki men kūhı kazanam
- 11 Dile bugün qabūl olur dilekler
Be-ḥamdi'llāh ki men müşkil-güşāyam
- 12 Yıgaram yanuma çoḡ ḥāş u 'āmı
Çekerem öñine dürlü ta'āmı

111b

- 1 Oḡuram her gece tamām kelāmı
Kelāma tālībem şāhib-i Qur'an'am
- 2 Yıgılur üstüme nefsüñ çerisi
Zarar étmez maña onuñ birisi
- 3 Menem ol evliyālaruñ ulusu
Kemālümlen men onları kıranam

- 4 Küsenürem Şeyh İsmâ' il nesebine
Yanında keşf-i kabir-i merd şaḥṣa
- 5 Bu müşkilüm âsân eyledi üstâd
Men ol dürrem deḡüzem dürre kânam
- 6 'Alî dâdi maḡa bir biryân eyle
Şabâḥ konaḡ gelür munı sen eyle
- 7 Nişândan çıḡ özün bî-nişân eyle
Nişân yoḡdur maḡa men bî-nişânam
- 8 'Alî elinden içdüm men bu câmı
Maḡa fetḡ oldu bu gökler tamâmı
- 9 Kulaḡuma gelür Ḥaḡḡ' uḡ selâmı
Ki her dem Ḥaḡ selâmı alanam
- 10 'Alî maḡa dâdi ey pîr-i çübânım
Saḡa erzânî olsun bu kemâlüm
- 11 Kemâle yâtmeyen bilmez kemâlüm
Meni bilen bilür ki men ne cânam
- 12 Menüm ferzendlerüm çoḡdur 'âlemde
Cemî' bedevî miner gezer yâbânda

112a

- 1 Ḥalef oḡlanlarım gelün yanuma
Ki sizden feyz erişün bu cânıma
- 2 Ki girsün Kur'ân üni kulaḡuma 'amme
Size feyzüm deḡer men pehlevânım
- 3 'Âlem bilür men ölüden doğanım
Menem çün atamı diri kılanam
- 4 Meni çoḡlar dâr ibn filanam
Meni bilün dürrem câvidânım
- 5 Ne 'âlimdür ne mollâ ne ḡöd bir hiç
'Âcizî görür kâr u işi bir suç
- 6 Olar geçdi fenâdan sen daḡı geç
İnan bu söze dâme yalanam

- 7 Oḡı sen bu medḡi handa  y y r
Du    kıl onlara zinh r zinh r
- 8 EŞidenler yüzine leyl   neh r
Açar derg h  apusın ḡayy u cebb r

112b

Hik yet-i Mez r

- 1  btid  geldi Ḥud -yı l -niy m
Mim u ḡa s m u d l ve's-sel m
- 2 Evvel ol Ḥa 'dan   in yet dilerem
Hem   in yet hem   a  yet dilerem
- 3 Oldur ol yoḡ iken var  yleyen
N ce varı yere hem-v r  yleyen
- 4 Seyy d-i s d t    lemden bize
Őerḡ olup ḡoŐ tuḡfed r geldi bize
- 5 Evvel nübüvvet ma  deninden bu ḡaber
Geldi dile őerḡ oluban ser-be-ser
- 6 N ce yüz miş enbiy ' ki geldiler
Cümlesi ol nüve maḡrem oldılar
- 7 Ser-g zeŐti d di gitdi  zi
D ny  üzre y d-g r  aldı sözi
- 8 Şonra onlardan n ce miş evliy '
Geldi gitdi bu fen dan b -riy 
- 9 Her birisi yaşına geld ğini
Ol n b vvetden ḡaber v rd ğini
- 10 Őerḡ birle s yled Ő  alsun dürri
Şonra menden y d-g r olsun d di
- 11 Ol vel yet ma  deni k n-ı Őaf 
Hem nübüvvet burc  n r-ı MuŐaf 

113a

- 1 Ger dilersez bulasız bu dem nec t
  IŐıķıla derdile v r Ő Őalav t

- 2 Y r u gök d dıla d zd m n r ola
Hem Őal vat v r n z h z r ola
- 3   Alemile gele meclis  z n ze
Birine miŶ Őal vat v re size
- 4 Ol nübüvvet fahrinden bir haber
Söylerem tevfiŶ v rse d d-ger
- 5 Avları t c  olaruŶ  y Őeh 
A  l dan a  l  evc rdur m nteh 
- 6 Bir   az z-i muŶted -y     rif n
Hem muŶaddemem b -Şev  y s lik n
- 7 N ce m der-z da a  m lar oŶa
EriŐirse g zli olur k r oŶa
- 8 Reh-n m -y  dürr ki anı d d-ger
Yola varanlara olmiş rehber
- 9 On sekiz miŶ    leme em r olan
Ol k dir u k dir ile bir olan
- 10 Ser-g zeŐtten d di bir m Őkil t
Bir   ac yib k dret ol p k ze z t
- 11 Bir   az z n h dmetinde bir maŶ ll
Geçdi n ce r zıg ru m h u s l
- 12 OnuŶ emri ile girdim   uzlete
Bir n ce müddet oturdum h lvete

113b

- 1  hret korŶusı g yet c numa
Düşdi teŐviŐ-i mel met c numa
- 2 Kötü el v rdi melüllük bir zam n
Ő d olup ne nev  ile bulam am n
- 3 Fikre düşdüm ki h l y kdan yaŶa
Varuban Ő yleŐey m k ldum daŶa
- 4 Yene d d m yaŶŐı oldur ki duram
  Azm  d ben maĶberist na varam

- 5 Kim bu ğamdan şādiliĝe erişem
Durdum öz fikrüm eyle duruşum
- 6 ‘Azm kıldum yola düşdüm gitmege
Maĝberistānı ziyāret étmege
- 7 Bir nêçe gitdüm ki yarulandı yol
Gördüm düşmiş yola çendāne gül
- 8 Yoluñ üste tókülüp gördüm dedı
Kırmızı güldür bü-yı Muĝammedı
- 9 Görüp oları ‘aceb étdüm oña
Kim taĝayyür oluban ğaldum daña
- 10 Nişe kim uşbu maĝall ma‘ lüm degül
Pes bu yérde nêçe ğikmetdür bu gül
- 11 Elüm uzatdum ki gülden götürem
Bir nêçe avcuma alam getürem
- 12 Men egildüm ki bu gülden bir nêçe
Götürem görem ne ğikmetdür nêçe

114a

- 1 Her nêçe kim elledümse ol güle
Cehd édüp hiç birisi gelmez ele
- 2 Nêçe ğarmadumsa elüm dutmadı
Kim görem dedüm elüme yétmedi
- 3 Gördüm onuñ kıızıl güldürür
Güle beñzer ammā gül degüldür
- 4 Güne beñzer mişli gündür pertevi
Bacadan düşüp rüşen étmiş evi
- 5 Hiç ele gelmekle mümkün degil
Pes bu bir sırdur ne gündür ne gül
- 6 Uş bu ta‘ accübe men ğaldum oña
Munĝazır oldum baĝhuban her yaña
- 7 Yükuš olup pes bu reng dutdı ğarār
Daĝıluban yere oldı āşikār

- 8 Men d d m b r  bu y rden gidem
Olmaya bu reng men edeb  dem
- 9 Kim ayağumı bularuğ üstine
 oymayam bi- urmet ola döstına
- 10 Her  arafa meyl  td m gidey m
Hiç bir ansız tapmadum y r n' dey m
- 11 Bu  fatlar ile gördüm dolu u 
Y rde gökde yoğıdı bir zerre boş
- 12 Yene  ay   yled m men bu i e
Kim ta ayy r-mend  aldum te vi e

114b

- 1 Pes bu  ikmetd r d d m  aldum esir
All h'ın  ikmetlerinden ola sır
- 2  unki men beyle edeb  td m oņa
Ayağumı ba madum ondın yaņa
- 3 Gördüm ol reng üstine ol dem meger
Cümle mel 'ike  anadın d  e diler
- 4 Gördüm ol cihet dağı y r  almamı 
Kim mel 'ikler oraya dolmamı 
- 5 Ol dem u  cümle mel 'ik  anadı
U ta d  di hiç kim per  almadı
- 6 B r   ayup görüye gidey m
Varmağa yol yoğ dağı neçe  dey m
- 7 Cümle y re bağdum hiç yol yoğ maņa
Yüz  evir ben varam ondın yaņa
- 8 Yene ta' accüb  d p  ayr n olup
Artdı derdüm dağı ser-gerd n olup
- 9 Ol melekler peri üste ol zam n
Cümle mu haf d  edi ol müste'  n
- 10 Yene gördüm ki Kel mu'll h oluban
 z v c dum dağı gördüm doluban

- 11 Y r u gök döşendi mişl-i ferş teg
Levh-i maħf za hem miş l-i  arş teg
- 12 Cümle  alem Kel mu'll h oluben
 z vuc dum daħı gördüm doluban

115a

- 1 Őaydum muşhaf olup başdan başa
Saşr-be-saşr gördüm onda ser-be-ser
- 2 Her saşrına onuğ kıldum bir naşar
Ėař cem lin gördüm onda ser-be-ser
- 3 Baħdum ehl-i şabre hem onlar daħı
Hem Kel mu'll h duymış  y aħı
- 4 Gördüm ehl-i şabir yüzin dutmış maņa
Men daħı dutdum yüzüm Ėař'dan yaņa
- 5 Cümle ş d olup  yder ki y  İll h
Ėoħ şükr u minnet saņa  y p diş h
- 6 Kim bugün ne devlet ola bize bu
Ėoħ beş ret kim evl dur baħtlu
- 7 Ő d olup medħ oħur onlar t z t z
Men be-g yet mel m oldum  y  aziz
- 8 Men ki bunları beyle gördüm  y y r
Yüz  ev rd m d dim  y perverd-g r
- 9 Kel mu'll h üstine ayağını
Hiç kimse şoymamışdur  y g ni
- 10  Aciz oldum burada duramazam
Ayağumı üstine şoyamazam
- 11 Pes taħayy r şerm-s r olup çatı
Gördüm ol dem ol ris let Ėazreti
- 12 Ol pen h-ı  mmet n-ı  aciz n
O şefi 'l-m znib n-i b -şiz n

115b

- 1 Ger dilersiz bulasız ondan nec t
Zevķile v r n  Muħammed şalav t

- 2 Ol yüzi bedrimiz pāk-ı zāt
‘Işk ile Muḥammed’e vēr şalavāt
- 3 Ma‘ den-i gevher rumūz-ı kâināt
‘Işk ile Muḥammed’e vēr şalavāt
- 4 Ol muṭahhar gīsūlerin dōstına
Düşdi ol Kelāmu’l-lāh üstine
- 5 Ol münevver zūlfini saldı èyle
Cümle maḥlūḳ dutdı şevḳile
- 6 Ol mu‘ aṭṭar bŷy-ı ‘ anber saçını
Saçdı ‘ alemlere müşk ile çini
- 7 Ol maḥallde kim ayaḡum ŷste men
Durmuşdı ḥavf-nāk ve’l-minen
- 8 Ḥāṭırumdan geçdi ḡāyet bī-edeb
Olmışam ki beyle durmaḡda ‘ aceb
- 9 Müşkil oldı yā-Rabb aḥvālüm n’èdem
Bu edebsizlige ne tedbīr èdem
- 10 Ol mübārek saçları ol şafā
Ayaḡum altına dōşemiş Muştafā
- 11 Kellemi koydum yere pes bozman
Ayaḡum yuḡaru uzatdum revān
- 12 Yene gördüm ki ayaḡum üstine
Ḥaḳ nŷrından taḡt urılmış üstine

116a

- 1 Yüz dutubanı dèdüm èy müste‘ ān
Bu ne taḡtdur èy Ḥudāvend-i cihān
- 2 Pes ayaḡum üstine durmaḡ edeb
Èyler idüm bu ne ḡāldur bī-sebeb
- 3 Èyle durabilmedüm çün uşbu dem
Pes mu‘ allāk kelim ŷste durmuşam
- 4 Ayaḡum ŷste bu ne taḡtdur ola
Bu ne ḡikmetdür ser-encāmı n’ola

- 5 Cānib-i Hāḡ'dan maḡa geldi āvāz
Dêr munuḡ teg ola yüz miḡ dürlü rāz
- 6 Ol menüm dōstum cesīm-i taḡtdur
Hem senüḡ pīrūḡ gümānı baḡtdur
- 7 Yene ol taḡt üste gördüm şafā
Oturupdur şeyḡüm ile Muştafā
- 8 Hem-nişin oturmış ikisi beyle
Ḥōş şalavāt vērūḡüz siz şevḡile
- 9 Ol mübarek āyine-i bedr cemāl
Muştafā'dur hem kemāl-ender-kemāl
- 10 Ol münevver yüzine kıldum nazār
Kim ne ḡudret-i şāni' ḡılımış dād-ger
- 11 Gördüm evliyānuḡ cemālinden onuḡ
Lā-mekān seyri açılmış ol cānuḡ
- 12 Men ki baḡdum bunları gördüm çünin
Yene dēdüm yā Allāh'ül-ālemin

116b

- 1 Men 'āşī oldum nişe ki uş bu dem
Ol mübārek mūya başmadum ḡadem
- 2 Beyle êtsem ki edebsizlik ola
Māt olup durmuşdum aḡvālüm n'ola
- 3 Pes bu daḡı ondan beterdür bī-edeb
Sen bilürsen her işe nedür sebep
- 4 Men bu fikirde taḡayyür ḡaluban
Müşkile düşdüm ki 'āciz oluban
- 5 Bu ta' accüb içre ḡaldum uşbu dem
Hāḡ Ta' ālā luḡf êdüp ender-'adem
- 6 Meni vērüdüm bi-nişān şaffetine
Mevşūf êtdi ol Çalap ḡazretine
- 7 Beyle ki hiç ḡalmadı mende nişān
Bī-nişān oldum nişān-ender-nişān

- 8 Dağı nuṭṭum ḳalmadı ki n'ëyleyem
Vaşf-ı ḫālüm şerḫ édüben söyleyem
- 9 Hiç nişān ḳalmayup oldı bī-nişān
Bī-nişāndan neste olmaz beyān san
- 10 Menzilüm ḳalmayuben hiç bu zamān
Pes bu kez menzilüm oldı lā-mekān
- 11 Lā-mekān u bī-nişān ile beyle
Buluşup bir olmışam ol bir ile
- 12 Zāhir u bāṭın nişān u bī-nişān
Olmışam men hem mekān u lā-mekān

117a

- 1 Cümle şeyden gizlüyem hem āşikār
Hem 'ayān bilmez meni ḫōr u kibār
- 2 Berrlü andan kimse bilmez ḫandayam
Hem cesedem hem rüḫam hem cāndayam
- 3 Rüşeniyem hem ḳamu tāriklerüñ
Maḳşüdiyam hem ḳamu şādıklarüñ
- 4 Hem ḫayāt olmışam ehl-i vaḫdete
Āyine olup hem ehl-i vaḫdete
- 5 Cümle eşyā`ya yol olmışam 'ayān
Ḳamu zārlar menden olur hem beyān
- 6 Ol yola her kim dura iḫlāş ile
Mevşūf olur ol şifāt-ı ḫāşıla
- 7 Ol yola iḫlāşla çün durasız
Siz dağı hem ol maḳāma éresiz
- 8 Ol maḳām-ı bī-nişānı ola şifāt
Cümle bī-mevşūf ède ol pāk zāt
- 9 Bu ḫikāyeti ol dem ki söyledüm
Ḳalbüme getirüben şerḫ éyledüm
- 10 Pes tamām olup yazıldı rik' a
El getirüp Ḫālik'e kıldum du' ā

- 11 Çün du'āya meşkül olduḡ ol zamān
Gördüm açmış dergāhın ol müste'ān
- 12 Öz hazīnesinden ol demde meger
Maña bir hil' at ayurdı dād-ger

117b

- 1 Nêçe hil' at-ı kudret hem bī-naẓīr
Hikmetle luḡ édüp oldum kebīr
- 2 Yüzümi dergāha dutdum men hemīn
Söyledüm ki yā Allāh'ül-'ālemīn
- 3 Men özümnden 'ācizem ēy kibriyā
Bu ne hil' atdur maña hikmet-i cezā
- 4 Luḡ édüp öz kudretile ol şabūr
Vêrdi cevāb yine maña ol ġafūr
- 5 Bu nişāne oldurur dāyım saña
Dergāhum açuḡ ola öñdin şoña
- 6 Nişe dāyım kudretümi göresen
Sen menüm bu medḡümü arturasan
- 7 Munı şöylemekde 'arzı ne ola
Uçunup eşide ne ma' lüm ola
- 8 Fātiḡa muḡtācıdur oḡıtmaḡa
Ey Hudāyā kıamunı sen yarlıḡa
- 9 Bu şıfātı görüben şerḡ édeni
Yazanı oḡıyanı eşideni
- 10 Öz şıfāt bī-nişānuña bu dem
Vāşıl éyle şöyle ki ender-'adem
- 11 Siz daḡı ol bendeye du'ā kılasız
Ol şıfāt-ı zāta mevşūf olasız
- 12 Ḥaḡ yolında ol size rehber ola
Ol vişāl-i rahmet vāşıl kıla

118a

- 1 Ḥaḡ penāh olsun size dünyā āḡır
Bendeye ol nêçe olmış dest-ġīr

- 2 Gèce gündüz siz celilden dileñiz
Dünyâ âhîr onlaruñla oluñuz
- 3 Ol erenden Hâk bizi ayurmasun
Dünyâ âhîr onlaruñla oluñuz
- 4 Enbiyâ'dan evliyâdan yâ İlâh
Sen bizi ayurmagıl ey pâdişâh
- Göñlümüñ
- 5 Göñlümüñ bir güşesinde 'arş-ı Raḥmân gizlüdür
Ḳatrenüñ bir ḳatresinde baḥr-ı 'ummân gizlüdür
- 6 Z̤errenüñ bir zerresinde neçe miñ şems u ḳamer
'Ârife bu söz 'ayân eyle a'vândan gizlüdür
- 7 Bu vücûdumda menüm bir ḳuş vardır ol ḳuşuñ
Avucı içinde tamâmet iki cihân gizlüdür
- 8 Ne 'aceb ḳuşdur bu ḳuş henüz yuvasında yatar
Lâ-mekânı seyr eder seyrân-ı pinhân gizlüdür
- 9 Lâ-mekân-ı bî-nişândur ol ḳuşuñ yaylaḳları
Ol ḳuşuñ havşalasında seyr-i sultân gizlüdür
- 10 Ol ḳuşuñ şâhıla 'ahdi var ezelden irelü
Bir melek bilmez nedür ol 'ahd u peymân gizlüdür
- 11 Ol ḳuşuñ avı şikârı dōst vaşlıdur hemân
Onuñün ki dōst oña mûnis u mihmân gizlüdür

118b

- 1 Derde düşmişdür yanar zârî ḳılur düni günü
Dîde giryân sîne biryân baḡrı giryân gizlüdür
- 2 Ol ḳuşuñ vaşfi yögüşdürdi yerüm eyle êtdüm
Mide 'ayân ḳorḥaram göñlünde gümân gizlüdür
- 3 Şûret-i insân degül insân iseñ insân bil
Şûret-i insân şıfâtı mânâ-yı Raḥmân gizlüdür
- 4 Mânâ-yı insânı bil kim bilesen Hâḳḳ'ı 'ayân
Mânâ-yı insânda ol evşâf-ı Raḥmân gizlüdür

- 5 Ey ‘ Ācizī uşbu remzi bil ki ‘ ārif bilür
Bilmedi bilmeye her ‘ āmil ü nādān gizlüdür
- Hikāyet-i Şehr-i Şabāh
- 6 Getürdüm nazma bir kışsa’-yı be-fazl-ı Hālik-i ekber
Kelāmu’llāh kavlınden bize bildürdi peygamber
- 7 Çü yaratdı bu dünyānı zī-ķudret-i Hālik-i eşyā’
Şu ũste yer ķarār dutdı gök oldı gitdi hırz
- 8 Çü Beytü’l-Kā‘ be Tāif Şabā şehri yaratmışdı
Ne ki cennetde varıdı o şehr ehline vèrmişdi
- 9 ‘ Aceb şehr-i Şabā oldur ki onda haste yā bimār
Sevgenlik yokdı onda bāhir Hālik-i dāver
- 10 ‘ Aceb şehr-i Şebā oldur ki onda kör olmazdı
Şudā‘ u ‘ illet u sevdā hem ol rencür olmazdı

119a

- 1 Giyā sende ger olsaydı anı çün o da seņindi
Ağardurđı hem ol sa‘ at gidüp ol raķtı saķladı
- 2 ‘ Aceb şehr-i Şabā oldur ki er ‘ avratla yatıķ idi
Ėusl ètmeklige hācet degüldür ger kir u pās idi
- 3 ‘ Aceb şehr-i Şabā oldur ki iki cānlu ‘ avretler
Bilürdi cümle ni taķķiķ ki oğlandır yā duķter
- 4 Eger oğlan idi hāmlı ata ataņ uzanurđı
Veger hāmlı kız olsaydı ata anaņ uzanurđı
- 5 Uyur iken doğardı tamām bī-rencür u bī-zaķmet
Teni ķana bulaşmaz anuņ bī-derd u bī-miķnet
- 6 Anadan arı doğardı bir arı gönlüņ içinde
Ulalıķak uzanurđı o gönlüņ mārı elinde
- 7 Hem üç yüz yaşı idi ol o gönlüņ eksi olmaz
Ol ādem pir olmazdı vü hiķ işinde ķalmazdı
- 8 Üç yüz yaşında olurđı o gönlüņ bār eņninde
Anı medfün èderlerdi o gönlüņ ile ķabrinde
- 9 ‘ Aceb şehr-i Şabā oldur ki anda ķar yaķmazıdı
Emīn ķış zemherisinde yayı esenden havā almazdı

- 10 ' Aceb Şehr-i Őabā oldur ki olmazdı gece zulmet
Gece gündüz kimi rüşen bāhir ferd-i bī-' illet
- 11 ' Aceb Şehr-i Őabā oldur ki anda uğrı olmazdı
Eger uğrı edelerse alurdı ıabilmezdi
- 12 Gelürdi hōŐ faŐı ol dem der-i divārdan āvāz
Ki uşta uğrı gelmiŐdi inar olmazdı ol düzenbāz

119b

- 1 ' Aceb Şehr-i Őabā oldur ki her gün bezle tenhā
İki etmek bir avuh vērürdi Hāl-i eŐyā'
- 2 ' Aceb Şehr-i Őabā oldur ki Şehrün her ıraında
MiŐāldür vü zih-i rızvān yemiŐdi Şad hezār bende
- 3 Turunc u limū u narenc enār emrūd idi hūrmā
Erük bādām idi fundu üzüm Őeftālū hayva
- 4 YemiŐler küllī mağz idi ekirdek yoıdı onda
Dirilmek anda nağz idi aaclar bār-ı yayında
- 5 Nēce her naldı bunda bulalar var idi Őirīn
Bulalaru ıraında gül lāle idi nesrīn
- 6 BenefŐe sūsen u reyhān gül u nilūfer u nergis
urımazdı ürimezdi hemişe yaz u ıŐ hergiz
- 7 O Şehrün ādem ünkü hemişe yemiş dermek olsaydı
abalar getirüp varup aaclar bār-ı zeridi
- 8 Ol aac bārına Şeksiz olsaydı gönül māl
DüŐerdi ol aba Őste yemiş bi-zamet-i fā' il
- 9 Yemekle yosa dērmekle tükenmezdi yemiş hergiz
Nişe ki bārı yapaı tōkilmez yaz ıŐ hergiz
- 10 Bunun teg ni' meti gör kim bular hi Şükr ılmazdı
Munu teg ber size genc olar hi Şükr ılmazdı
- 11 Bu eŐidigedi bir müddet ü ol Őev ' ayān nūr oldu
ü gördi onları münkir be-āyet bāŐūr oldu
- 12 Naşihat vērdi anlara dēdi ki nā-Şükr olmayu
Gelün Őıd ile īmāna yaundur tarıdur unutmā

120a

- 1 Yaķin bilmiş oluñ ey kavm eger Hakk'a inanmazsız
Peşimānlık gelür size niçün Hakk'dan utanmazsız
- 2 Bu sağlığa bu ni' mete niçün şükr kılmazsız
Yaradan munı Allāh'dur meger siz anı bilmezsiniz
- 3 O kavmler onda bu şev ' ayān olupdur ' āķıbetüñüz
Kāfirdür lā-cürm bī-dīn u hem bed-kīş hem bed-mīr
- 4 Girüpdür bir gün ol bağa yene şīayān-ı peygamber
Görüpdür dürlü sıçanlar olaruñ dişleri hancer
- 5 Her bir sıçanı düşance olaruñ dişleri neşter
' Acāyib ķaldı çün gördi anı şīayān-ı peygamber
- 6 Hālāyıkā haber vèrdi dèdi ki münāfıķlar
Size uşta haber vèrem inanur ey münāfıķlar
- 7 Gelüñ ez-şıdķ u ez-ihlāş getürüñ şükr-i bā-īmān
Koyuñ küfri bilüñ şeksiz ki n'oldı Hālīķ-i sübhān
- 8 Kāmu maşnū' a-yı şāni' dür kāmı maħlūķa Hālīķdür
Verüpdür size ni' metler ki kāmınıza rāzıķdur
- 9 Munuñ teg ni' metle dāyim niçün siz şükr kılmazsız
Kāmını yaradan oldur niçün siz bilebilmezsiniz
- 10 Çün aña şükr kılmazsız size uşta belā geldi
Görindi bağ u büstānda belā fevķ belā geldi
- 11 Yıķıldı ol kavm kāmı ki ey şīayān-ı peygamber
Bize Hakk'dan amān dile ki ķalduķ sözüñe bāver
- 12 Yıķıldı ol kavm bir yere ki beyle ittifaķ ètdi
Kāfirler muşliħātlaşdı münāfıķlar nifaķ ètdi

120b

- 1 Ki şīa' taħrısı uşta bize sıçanı gönderdi
Belālardan yeter bize uş onı gönderdi
- 2 Künün tedbirimiz oldur ki şehrimiz çebeçevre
Demirden bir hişār èdüp divārları bī-endāze

- 3 Yıkıldı her tarafından miñ altmış miñ demirçiler
Şabā şehrin çebeçevre hişār êtdi hişārçılar
- 4 Oña birr-gir gönderdi ki ey şīayān-ı peygamber
Ki tiz ehl u ‘iyālūña o şehrden dıřharu çıhar
- 5 Dègel Tarya ey şīa bize çoğ çeri göndersün
Yağın biz korhmazız andan elinden ne gelür vèrsün
- 6 Kamu ‘ālem kaçar bizden ki bizden kamu korharlar
Bu sözleri çü şīaya erişdürdi münāfıklar
- 7 Semādan Cebrail indi ki ey şīa-yı peygamber
Çıkar ehl u ‘iyālūñi bā-mer-i Hālīk-i dāver
- 8 Çü ol şīa-yı peygamber şehirden dışharu erdi
Yaradana sücüd êtdi sücüd içinde yalvardı
- 9 Dèdi ki bir belā gönder bu halka şimdi el-kaħhār
Du‘āmı müstecāb èyleyen sensen ‘ālem-i esrār
- 10 Kāfirler eve girdiler kabūlı berk yaptılar
Girüp dürüşenlere anlar firākāt geçe yatdılar
- 11 Sıçanlar oldu bārū ni-bāhir Hālīk için
Fikān düşdi o şehirden içre haber bizden karnefūdur
- 12 Bārūdında handeğden şu geldi mevc mevc oldu
Şabā ehli halāyıklar deñüzde fevc fevc oldu

121a

- 1 ‘İyāl u mülk ü māl u ten metā‘ lar cümle ğarğ oldu
Serāy u küşk u eyvānlar kāfirler beyle ğarğ oldu
- 2 Meger elli kişi andan yemiş dermege varmışıdı
Yemiş dermek için anlar yügürüp bağa varmışıdı
- 3 Ne naħle kim yèterlerdi ol ağac tikan olurdı
Ne yemiş ki dururlardı hem ol dem daşa dönerdi
- 4 Hūdā-yı ‘ālem u ādem olara bitı gönderdi
Deriden geçüben ol bitı gökden atların yèterdi
- 5 Pes ey ‘ākıl yağın bil ki şākir olmayan bende
Bu dünyāda ‘uğbāda kālur maħrūm-ı şermende

- 6 Yaķın kim sen Őukr kılsan dűzűlűr oĥ muŐalıĥler
V'eger gerçek Őabűr kılsan Őaĥa ķavuŐa Őalıĥler
- 7 Ĥudāyā raĥmet ēyle ol kişiye
Du' ā kıla bunı yazan kişi
- Hikāyet-i ' Abd
- 8 Evvel u āĥir ķadīm u Zű'l-celāl
Bī-vezīr u bī-Őerīk u bī-zevāl
- 9 Ķudretidűr maĥlűķāt zāhir ēden
Luťf ilen kimisini tāhir ēden
- 10 Her kime ki luťf ētse ol Kerīm
Ser-tāc olur maĥlűķāta ol ' azīm
- 11 Maĥlűķāt ser-tāc ēdinűp baŐına
Ol sebebden Ĥaķķ'a olur āŐinā

121b

- 1 ĀŐinālar Ĥaķķ'ımız ile āŐinālanur
Gece gűndűz Ĥaķ ile ol birlenűr
- 2 Sırta ērmeyen kişi iņķār olur
İnkār olan Ĥaķ yanında ĥűr olur
- 3 Cűmle maĥlűķ ol Ĥaķķ'uĥ pertāvıdur
Vaşl olan Ĥaķķ'a ēyderler ĥāb-vār
- 4 Yoĥı var ētdi ķadīm vű pűr kerem
oĥ kimsene ceĥd ile ēyder ērem
- 5 Ceĥd ile kimse ēremez ol Ĥaķķ'a
Ceĥd ēdűben Ĥaķ'dan irāĥdur muťlaķā
- 6 Zīrā kim ceĥdi aĥa perdedűr
İzn-i Ĥaķ'ıla andan olur perde dűr
- 7 űnki ādem aŐlı yoĥdandur yaķın
Ĥaķķ'a Ĥaķ izniyle ērer taĥķiķin
- 8 Ĥaķ'durur yol gűsteren bil her ķula
Yoĥsa maĥlűķ ĥi degmez bir pűla
- 9 Maĥlűķ oldur Ĥaķ'ıla Ĥāliķlana
Yaradılmış yaradaĥla birlene

- 10 İkikdür âdemi mahzûn eden
İkikdür âdemi maqbûn eden
- 11 Ehl-i Hâk'dan kim geçer bilgil ey yâr
Yigirmi dört biñ nefis leyl u nehâr

122a

- 1 Gâfil olsa her biri bir perdedür
Gâfil olmayan eder perdeni dūr
- 2 Ehl-i Hâk'lar perdeden perrân geçer
Cümle eşyâ'lara dürrin saçar
- 3 Vâhidüñ aḥadlığın muṭlâk söyler
Gayrı Hâk'dan söylemez Hâk söyler
- 4 Ehl-i Hâk'ın sözleridür bu ey yâr
Söyleyenin dillerinde leyse fi'd-dâr
- 5 Ki dünyâdan ferâgat vâhid olmuş
Ki şâmitle işi yoḥ nâṭık olmuş
- 6 Olaruñ sırrına bil ermeyenler
Onuñçün onlar olmuşdur bil inkâr
- 7 Bilüñ inkârlara kısmet olunmaz
Evvelden olmamış şonra olunmaz
- 8 Olardur Hâk sözine dâyim erer
Özini bilmeyüben Hâk'ı görür
- 9 Ezeldendür ezeldendür bu kısmet
Ezeldendür ezeldendür bu hüccet
- 10 Ezeldendür ezeldendür bu ikrâr
Ezeldendür ezeldendür bu inkâr
- 11 Ezeldendür ezeldendür ezeli
Ezelden kısmet etmiş lem-yezeli
- 12 Ezeldendür ezeldendür ezelden
Ezeli bilmeyen gider gör elden

122b

- 1 Ezelden luṭfı olan ikrār imiş
Ezelden ḳahrı olan inkār imiş
- 2 Ezeldendür ezeldendür bu luṭflar
Ezeldendür ezeldendür bu ḳahırlar
- 3 Evliyādan sa‘īdler şaḳī olmaz
Evliyādan şaḳīler sa‘īd olmaz
- 4 Ḥaḳḳ’ı bilmekligi ḳısmet degüldür
Ḥaḳ’ıla buluşmagı fırsat degüldür
- 5 Hidāyet olmayupdur Ḥaḳ’dan oḳa
Ḥaḳḳ’uḣ sözlerine ḳalır ki daḳa
- 6 Ezeldendür ezeldendür ezelden
Ezeli bilmeyen gider gör elden
- 7 Ḳaṭresinden oldurur baḣırlar aḳan
Kim bu baḣruḣ baḣrine dürrler saḳan
- 8 Oldurur zerrelerin kevn ēyleyen
Kevn ilen zerrelerin bir ēyleyen
- 9 Hidāyetdür ḳulı sultāna ileten
Hidāyetdür ḳulı Raḣmān’a ileten
- 10 Hidāyetle ‘āşık ma‘şūḳ bir olan
Hidāyetle ‘āşık ma‘şūḳı bulmuş
- 11 Hidāyetdür şeyi yola getüren
Hidāyetdür seni nuṭḳa getüren
- 12 Hidāyetdür Ḥaḳḳ’ı vaşfa getüren
Hidāyetdür özine hem yētüren

123a

- 1 Hidāyetdür eden ol zātı ‘ayān
Hidāyetsiz o zāt bilinmez ēy cān
- 2 Hidāyetdür şeyi ḣükmüne salan
Hidāyetdür bu eşyā’da seyr eden
- 3 Hidāyetdür şeyi zātuma pīr eden
Hidāyetdür şeyi içre vëren alan

- 4 Hidāyetsiz bu ten cānını bilmez
Hidāyetsiz o cān bu tene gelmez
- 5 Hidāyetle bu cān tenle bir olmuş
Ten iyese bilmez işleri sır olmuş
- 6 Hidāyet bildürür sırrın bu cānuñ
Hidāyet bildürür sırrın bu tenüñ
- 7 Hidāyetdür gezen ‘arş-ı ‘alānı
Hidāyetdür gezen tahtü’ş-serānı
- 8 Hidāyetdür gezen qalbler içinde
Hidāyetdür geçen qalbler suçunda
- 9 Vêr şalāvāt ol Resûl’ün rûhına
Tâ ki êrişe bu dil dil-ğāhına
- 10 Dil-ğāh oldur ğayrı ondan yoğdurur
Bu gönül kuşu aña toğ olur
- 11 Hem dağı selām êdün aşğābına
Hem sonra êdün dağı ağğābına
- 12 Bir hikāyet êdeyüm diñle hümām
Hikmet-i kudretden êdeyüm kaç kelām

123b

- 1 Şubh namāzını edā êtdük hemîn
Diñle Hāğğ’uñ hikmetini ol demin
- 2 Meclis ile orada urup qulağ
Cān u dilden diñlegil êy yüzi ağ
- 3 Hāzır oldu onda şeyğüm ol zamān
Maña dedî êy oğul bilgil hemān
- 4 Dur gidelüm dışaruya sen bile
Zikr-i Allāh’ı getür dāyım dile
- 5 Beyle dedükden sonraşın bilgilen
Kudret-i Hāğ n’oldığın aňlagılan
- 6 Üstād ile qalğubanın gitdük revān
Kim êrişdük meclis-i Hāğğ’a ‘ayān

- 7 Yeriüp vérdük selām ol meclise
Şöyle meclis cümleñüñ küfrin kese
- 8 Kālhdılar cümle ayağa durdılar
Birbirine merhabālar dēdiler
- 9 Hāzret-i Resūl ile cümle nebī
Birbirine merhabālar dēdiler
- 10 Evliyālar daḥıca hem cümlesi
Cümle eşyā'laruñ anlar ḥāşı
- 11 Hem oḥunca ṭabaḳāt erenleri
Hāḳ yolında cān u bāş vérenleri
- 12 Kimi şolda kimi şağda oturup
Oturuban Hāḳḳ'a şükrin yētürüp

124a

- 1 Hāzret-i Resūl'üñdi ey merdümān
Ne 'aceb gündür bugün bilgil 'ayān
- 2 Kālhuban bir bir onuñla görüñüñ
Muşāfaḥa édübeni buluşuñ
- 3 Yeri gögi 'arş u kürsī bu zamān
Muşāfaḥa éylediler bil 'ayān
- 4 Hem daḥı cümle melekler bil hemīn
Ārzū olan maḳşūda yētdi hemīn
- 5 'Āşıḳlar ma'şūkla bir oldılar
Cümle sırrı āşikār gördiler
- 6 Orta yerde ḳalmadı hiç ayrulıḳ
Ne firāḳ u ne vişāl ne şayrulıḳ
- 7 Kim bugün vuşlat güñdür duruñuz
Cümle meclis muşāfaḥa ḳıluñuz
- 8 Beyle dēdüğden şonra meclis hemān
Ayağ üzre durdılar bellü beyān
- 9 Birbiriyle muşāfaḥa étdiler
Ārzū olan maḳşūdına yētdiler

- 10 Şöyle oldu bu vücūdlar beyle şaff
Kim bularda qalmadı zerrece havf
- 11 Beyle oldukdan sonra bilgil hemān
Gör ki n'oldı kudret-i Haqq'ı 'ayan
- 12 Dönüben hālqa eve dedüm oğul
Qalhuban sen daħıca hem tevekkün ol

124b

- 1 Ehl-i Haq meclisine sen māl getür
Cümle müşkil işüñi munda ötür
- 2 Beyle olıçak qalhuban durdı revān
Kim getürdi bir şahn-ı bāl ol zamān
- 3 Sākin etdi meclisüñ ortasına
Qısmet ola ol erenler hāsına
- 4 Hem bu bal meclisde beyle durar idi
Ehl-i Haq'lar güft u gü kılar idi
- 5 Meclis ehline bunı baş etdiler
Baş edicek cümlesi ekl etdiler
- 6 Oldı ref meclisde şaŋki zulmāt
Ölü iken şaŋki buldılar hayāt
- 7 Kim buyurdi Hażret-i Resūl hemīn
Sākin oluñ yerlü yerinde yaqın
- 8 Cümle meclis şoħbete māil oldu
Ne ki gelse anlara qāil idi
- 9 Qudretinden luţf eylemiş ol İlāh
Kim buyurmuş bir mülke pādişāh
- 10 Kim menüm dōstlaruma şerbet apar
Kim içerse murādın elbet tapar
- 11 Dōstlarımı kendüme vaşl eyleyem
Zerre iken anları aşl eyleyem
- 12 Nā-gehān gördük bā-emr-i Zü'l-celāl
Erdi bir melek bā-emr-i bi-zevāl

125a

- 1 Meclis içre gelüben vèrdi selām
Selāmın alubanı ètdi kelām
- 2 Gelüben melek daḥı gör n'èyledi
Meclis içre muşāfaḥa èyledi
- 3 Hem elindeki ḳadeḥin ol demin
Meclisüñ ortasına ḳoydı ol
- 4 Ol melek dèdi Resül'e yā ḥabīb
Cümle derdlülere sensen ṭabīb
- 5 Munı senüñ meclisüñe ol İlāh
Gönderüpdür baḥş èdesen ol āgāh
- 6 Cümle bu şerbetden anlar içeler
Cümle eşyā'lara dürr saçalar
- 7 Bu sözi eşitdi Resül bilgilen
Dèdi oḡul sözümi aḡlagilen
- 8 Duruban bu şerbeti baḥş èylegil
Cümle meclis bununla ṭoylagıl
- 9 Men durdum ol Resül emri ile
Baḥş èyledüm yaḥşı imāna beyle
- 10 İçdiler bu şerbeti anlar hemān
Gör ki n'oldı meclis içre ol zamān
- 11 Cümleñ vüçüdları döndi güne
Şu' le vèrür şaḡki ol dem ol döne
- 12 Hem bu meclis zātıla dolmışdı
Cümlesi Ḥaḳ'ıla bir olmuş idi

125b

- 1 Nā-gehān meclise geldi bir ḳuzı
Āh u zār èdüp revān açdı gözi
- 2 Men daḥı bir dervīş idüm dünyāda
Zevḳ ü şafāya geçünürdüm èy dede
- 3 Ġāfil oldum bir nefes Ḥaḳ'dan hemīn
Kim ne geldi başuma dèyem yaḳīn

- 4 Bil bu ğāfillig meni şaldı irāğ
Yoldaş oldu dün ü gün bana firāk
- 5 Kim bu çarğ gezdürdi ser-gerdān beni
Ehl-i Hakk'ı tapmadum meclisini
- 6 Āh u zār êdüp hemān ağlar idi
Cigerimi odlara dağlar idi
- 7 Dağı ol zevk u şafāyı bulmadum
Nêçe geldüm dünyāya men bilmedüm
- 8 Nêçe müddet dünyā-yı fānide men
Gezerem hem bi-ser u pā diñle sen
- 9 Nā-gehān geldi meni dutdı ecel
Vêrmedi ašlā baña bi dem mecāl
- 10 Şöyle cefālarla aldı cānumı
Ĥasret oldum görmedi sulţānumı
- 11 Defn êtdiler meni ol toprağa
Diñle ser-güzeşti dēyem ağa
- 12 Tā ki menüm bu tenüm oldu türāb
Anda hālüm ğāyeten oldu ĥarāb

126a

- 1 Dutuban beni giriftār êtdiler
Dün u gün menüm işim zār êtdiler
- 2 Dêr idüm ki yā Allāh'ül-ālemīn
Cümle maşşūdın dēyen sensen hemīn
- 3 Bir de êrişdür meni sen mürşide
Ĥurtara meni bu ğamdan eşide
- 4 Beyle dēyüp vèreydüm ki āh āh
Meni êrdür mürşide sen yā İlāh
- 5 Toprağ içre bu āhı çeker idüm
Gözlerimüñ yaşı tōker idüm
- 6 Kim bu ahumdan ĥurūş êtdi türāb
Bitdi ot hem üzerinde bāl çü āb

- 7 Nêçe müddet ot idüm kıldum fıķān
Ta ki ol dem êrdi maņa bir şübān
- 8 Duruban meni getürdi eline
Yürüyüben geldi koyuben eline
- 9 Meni yedürdi revān ol bir қоça
Hāķ ğanidür cümle suçından geçe
- 10 Ol қоçuņ қарında nêçe gün hemān
Dêr idüm kim yā İlāh el-amān
- 11 Nêçe müddet anda hem ağlar idüm
Cigerümi odlara dağlar idüm
- 12 Қоçдан inüp geldüm қоын қарına
Kimse yêtmez Hāķ Ta'âlā özine

126b

- 1 Nêçe müddet anda oldem yene hem
Қılar idim āh u zārī dem-be-dem
- 2 Nā-gehān bilgil bā-emr-i müst' eān
Bir şey olup yere düşdi ol zaman
- 3 Nêçe müddet men o dağlarda hemān
Gezer idüm çeşm-i giryān her zamān
- 4 Ağlamakdan hiç hālī olmadum
Dün gündüz nêçe idi bilmedüm
- 5 Hem bu āhumdan menüm ol dem Hūdā
Kim yêtürdi қулаđuma bir şadā
- 6 Efgān êtme murāda êrişdürem
Meclis-i Hāķķ'a seni buluşduram
- 7 Bu nidāyı eşidüp ol dem ki şād
Sen bilürsin dêdüm êy Rabb'ül-'ibād
- 8 Bir gün olam êrişem mi hāzrete
Anuğ eliyle êrişem vuşlata
- 9 Nā-gehān dutup meni getürdiler
Ehl-i Hāķ meclisinde yêtürdiler

- 10 Ehl-i Hâk meclisine saldum özüm
Şükür yine mürşidi gördi gözüm
- 11 Dedi maña çoğ cefâlar çekmişem
Ölüp ölüp buraya yêtişmişem
- 12 Allâh için murâdum hâşıl èyle
Meni yine aşluma vâşıl èyle

127a

- 1 İşâretle dèdüm anı aparuç
Aparuban menziline yêtürün
- 2 Aparuban kızını öldürdiler
Hâk Ta'âlâ hikmeti gör ne kılar
- 3 Bişürüben meclise getürdiler
Ehl-i Hâk'lar aşlına yêtürdiler
- 4 Enbiyâ' vü evliyâ vü cümle varı
Cümle olmuşlar Hâk'ın anlar yârı
- 5 Ekl êtdiler o biryânı hemîn
Zât-ı pâka vâşıl oldu bil yakîn
- 6 Varubanı aşlı ile oldu ol
Kimse bilmedi nêçe sır oldu ol
- 7 Hem dağı meclisde olan kimseler
Bile ol kızını etinden yêdiler
- 8 Bil tamâm oldu bu eşnâ kelâm
Muşafâ'nun rûhına yüz miñ selâm
- 9 Kudret-i Hâk'dur bu işi işleyen
Varı yoğdan yoğı vardan başlayan
- 10 Yoğı var êtmek elindedür yakîn
Varı yoğ êtmek elindedür hemîn
- 11 Kâdir-i kudret-nümâdur ol İlâh
Ne dilersen anı èyle pâdişâh
- 12 Pâdişâh iken kemîn èyler gedâ
Hikmeti kudretleri çoğ èy dede

127b

- 1 Gedā iken kemīn ēyler pādīṣāh
Luṭf anuḡdur her ne ēyler ol İlāh
- 2 Kimisine sırrını ol bildürür
Kendü kendüsine anı ērdürür
- 3 K̇ul olan Ḣaḡ emrine k̇ail gerek
Gece gündüz ol Ḣaḡḡ'a ṁail gerek
- 4 K̇ul odur ki ḡōcadan göz ērmeye
Göz odur ki ḡāyır Ḣaḡ'dan görmeye
- 5 Göz odur ki mürşidin her dem göre
Hem sır olup sırrına her dem ēre
- 6 Gözüḡi tikgil nihān-ı ḡāzıra
Ol erenler meclisinde nāzıra
- 7 Ḣāzır olgıl Ḣāzırī'den yazma giz
ḡayr-ı ḡāzırdan daḡı sen ētme söz

Hikāyet-i Cān

- 8 Gel ēy cāndan ḡaber vēren cān olan
Ki ḡatre-yi 'ummāna yetüp k̇an olan
- 9 O cāndur 'ummānı cünbüşe vēren
O cāndur 'ummān içre onı gören
- 10 O cāndur bu vücūda ḡāyim olan
O cāndur ki ölüben ḡāyim olan
- 11 O cāndur dāyimā ezel ebeddür
O cāndur ütmek olmaz bil ki ṣaddur

128a

- 1 O cāndur geldi 'āleme mücerred
O candur bu cānuḡ içre tecerrüd
- 2 O cāndur cism içinde miskīn ētdi
O cāndur müddeāsız cāna yētdi
- 3 O cāndur ḡāh cism u k̇ān-ı rūḡān
O cāndur ḡāh cāndur ḡāh cānān

- 4 O cāndur rūḥ-i ḳudsī emri ile
O cāndur dāyimā olur hā bile
- 5 O cāndur kim cihān emvāli dāyim
Ki kendü şuçun yaratdı kendü dāyim
- 6 O cānı bil o cānı bil o cānı
O cāndan baḡ ki gör gelen cānānı
- 7 O cān êtdi ‘ ademden bu cihānı
O cān içre olındı cān nihānı
- 8 Bu cānuḡ cānı yoḡdur bilgil êy cān
Bu cān cānsızlara olur bil a‘ yān
- 9 Bu cānı bul ki isteşüp cānāndan
Bu cānı nisbetlig ile al cānāndan
- 10 Bu cismi gezdürüp söyleden cān
Bu cāna erişen olur cāvidān
- 11 Bu cismi cism içinde söyleden cān
Bu cāndur ki bu cānı êyleden cān
- 12 Bu cāndur kim yêr gök ḫükme salur
Bu cāndur kim bu cānı bâkî ḳalur

128b

- 1 O cāndur kim teni êtdi ‘ ademden
O cāndur kim hiç ayrılmaz bedenden
- 2 O cāndur kim ḫaḳiḳat menzil alur
O cāndur kim o baḫruḡ dürrin alur
- 3 O cāndur yêri gögi bilki mevcūd
Ki eşyā’lar êder ol cāna sücūd
- 4 O cāndur topraḳ içre bil yêtüren
O cāndur hem yêtürüp hem yêtüren
- 5 O cāndur şeylere āyine olan
O cāndur kim cemī‘ ḳalblere dolan
- 6 O cāndur ḳandil içre bil ki ol zāt
O cāndur dört nesne düzdi şifāt

- 7 O cāndur kim özin saña yêtürür
O cāndur kim şeyüñ işin bitürür
- 8 O cānı bil o cānı bil riyāsız
Kim ol cānuñ işini siz duyasız
- 9 Vêrünüñ ol cāna baş ile cān
O cānuñ hikmetini siz duyasız
- 10 Vêrünüñ ol cāna baş ile hem cān
O cānuñ hikmetini siz duyasız
- 11 Özüñi tā ebed sen hiçe saygıl
Tā ki varubanı cāna uyasız
- 12 Özüñi bilme gel özüñi bilme
Özüñi bilesiz cānı bilesiz

129a

- 1 O cāndan haberüñ olsa dem-ā-dem
Ki cümle qalblere varup dolasız
- 2 Ki varup gidesen Hakk'ıñ yolına
Ki cümle şeyi dilinde söyleşesiz
- 3 Özüñi gör bir kişi munda
Hakk'ıñ dīdārını onda göresiz
- 4 O cāndur bil emānet cān içinde
Emānetsiz o cānı saḡlayasız
- 5 Emānetdür ki sende her ne kim var
Ki sende neki var cāna kıyasız
- 6 Gider dilden sen ol bahā hayāli
Hayālüñi müdām cāna vèresiz
- 7 Eger görmez iseñ haber vèreni
Gerek kendü haberüñden duyasız
- 8 Şonra elden gidicek daḡı fırsat
Ne fāyide var şonı peşimān olasız
- 9 Göreni bil gezeni bil dèyeni
Gece gündüz gerek anı dèyesiz

- 10 Ki cāndur bil bu tende sākin olmuş
Ki cānsız alblere ol cān v rmiŐ
- 11 Hie say  z n i ol cānı bilgil
O cānı izley ben cāna gelgil
- 12 O cānı bil ki tende h km  dend r
O cānı bil cānı oa  ydend r

129b

- 1 Bu ten bilgil o cānuŐ misk nid r
O cān cānsızlara  zin tanıdur
- 2 O cāndur deryālarda avvāŐ olan
O cāndur deryālar a' rine dalan
- 3 O cāndur deryālaruŐ dürrin getürür
O cāndur maħl a feyz y t r r
- 4 O cāndur bir nefes hi Hā'sız olmaz
O cān bil tazed r hi rengi solmaz
- 5 O cāndur bil aşldan avın alur
AyruŐup bir nefesde d sta gel r
- 6 O cānuŐ per u bālı bil aŐldur
Kimi ayru kimi Hā'a vāŐıldur
- 7 O cān tende aşıldur bil ki cānı
AŞl cāndur cān aŐldur nihān 
- 8 O cānı bil ne cism u ne bedend r
O cāna  riŐenler b -bedend r
- 9 O cānı bil ne Őıfātdur ne bil zāt
Ne y r ne ier ne vaŐ u iŐbāt
- 10 Ne Őıfātdur ne mevc ddur ne v c d
ılar eŐyā' eŐid p aa secde
- 11 Ne görünür ne görünmez anı bil
Ki senden saa yavudur pāsuŐ sil
- 12 Ne mekān var aa kim d r mekānsız
Ne niŐān var oa kim d r niŐānsız

130a

- 1 Nüh şābitdür oña cism ile hem-pā
Muḥītdur cümlede èylemiş ol ḥayā
- 2 Ne diridür anı bil ne ölüdür
Neye baḥsañ anuñ içre doludur
- 3 Ne şeydür ne yaradılmış ne maḥlūḳ
Ne Ḥālīkdür ne maḳşūddur ne ma‘būd
- 4 Ne Muḥammed ne Maḥmūd’dur ne Aḥmed
Ne delīldür ne bürhāndur ne muḥabbet
- 5 Ne enīsdür ne mūnişdür ne ğam-ḥār
Ne var bilür ne yoḥ bilür ne doyar
- 6 Ne semī‘dür ne başīrdür ne ebrār
Ne meġālibü’l-kulüb ḳünyetü’l-ebşār
- 7 Ne ‘āşīḳdur ne ma‘şūḳdur o cān bil
Ne zücācdür ne āyine pāsuy sil
- 8 Ne doğupdur ne anadan doğası
Ne bi-kesdür ne kes var ne kesi
- 9 Ne bī-cāndur ne cānı var bu cānuñuy
Bu cānı terk édüp algıl o cānuñ
- 10 Ne ḥayātdur ne dirligi memātdur
Ne cevherdür ne cinsi ne şifātdur
- 11 Aña érenler olur bilki bī-cān
Bu cān cānsızlaruñdur bilüñ a‘yān
- 12 Ne dīvāne ne ‘āḳil ne ḥōd hūş-mend
Ne söz èyler ḳabūl ne ḥōd daḥı pend

130b

- 1 Ne şerīkdür ne vezīrdür ne vekīl
Hemān vāhid aḥaddur anı bilgil
- 2 Ne evveldür ne āḥirdür ne zāhir
Ne bātındur ne muḥahhar ne ḫāhir
- 3 Ne uyurdur ne uyanmaz ne bīdār
Ki yoḥdur şeyde andan ğayr deyyār

- 4 Ne cāndur bu cesede mevc urar
O sākındür ne yatur ne hōd durar
- 5 Ne ‘ābiddür ne zāhiddür ne mes‘ūd
Ne da‘vādur ne da‘vācı ne meşhūd
- 6 Ne şeyhdür ne meşāyiḡ ne hōd derviş
Ne dēyendür ne dēmezdür ne hāmūş
- 7 Ne şūfidür ne şūfidür ne kāfī
Ne şefā‘ at ne şefā‘ atçı ne şāfī
- 8 Ne āb u āteş vü ne hākıla bāddur
Ne āşinādur ne biliş ne hōd yāddur
- 9 Ne kāfirdür ne tersā ne müselmān
Ne maḡbūb-ı āteş-perest ne küfrān
- 10 Ne mesciddür ne deyr ne kilīsa
Ne Ādem’dür ne Ḥavvā’dur ne ‘Īsā
- 11 Ne maḡtūm-ı hātemi enbiyā’ hānumdur
Ne cevherdür ne sencidür ne sencidür hānumdur
- 12 Ne enbiyā’ ne evliyā ne ‘ālim
Ne āşikārdur ne bī-nihāndur ne ma‘lūm

131a

- 1 Ne kici ne şabī vü ne uludur
Ki cümle şey’de bil taḡkik doludur
- 2 Ne ‘ademdür ne vücūddur ne ma‘dūm
Ne settārü’l-uyūb şey içre kayyūm
- 3 Ne rūḡı cismānī dērler ne rūḡān
Aḡa érenler olur bil ki bī-cān
- 4 Ol cāndur ol cāndur ol cān
Ne ki söyler dilümde odur ‘ayān
- 5 Söyleyen oldur söylettüren ol
Bilen taḡkik-i Ḥaḡḡ’ı bildüren ol
- 6 O cāndur bu cesetde mevc urur
Ne sākındür ne yaturdur ne durar

- 7 Dilümde söyleyen dāyimā oldur
Bu tenle hālleşen dāyimā oldur
- 8 Aña érenler olur bil ki bī-cān
Ki cānsızlara cān olur bil ol cān
- 9 O cāndur küfrile īmāna dolmuş
O cāndur mescid u meyḥāne olmuş
- 10 O cānuḡ bil mekānı bī-mekāndur
Yene oña érenler bil bī-cāndur
- 11 O cāndur ṭālib iken maṭlūb olur
Cesedsiz isteyenler cān bulur

131b

- 1 Bu cesedüḡ yolu yoḡdur o cānda
O cānla doludur uş bu cihānda
- 2 Özüñi görmegil görgil o cānı
O cāndan baḡuban görgil cānānı
- 3 Belādur bil senüḡ cān olduḡuñ hem
Ki kendüḡ terk étgil sen dem-ā-dem
- 4 Olan bu tendür ol cāna perde
Özin bir cān sayar düşer bu derde
- 5 Cānuḡ vēr cānānā tā ḡurtul andan
Elüñi çekgilen yaḡşı yamandan
- 6 O cānı bil bulanlar zāil olmaz
O bir aḡmer güle beñzer ki şolmaz
- 7 O cānı saḡlagıl göñlüḡ içinde
El-mü'minün lā-yemūṭ ḡadışi bilgil
- 8 Bular olsun bu cānı ölmeyesen
Anı bulsan bu cāna ḡalmayasan
- 9 Bu sözüñ şaḡḡı bundandurur bil
El-mü'minün lā-yemūṭ ḡadışi bilgil
- 10 Bular ol sen bu cānı cān olursan
Cemī^c eşyā'lara sultān olursan

- 11 O cān gözi ile baḥup görürsen
O cān izni ile cāna érersen
- 12 Alursan nefsüñi bil o cāndan
Cihānı seyr édersen bil nihāndan

132a

- 1 Nihān āşikāre orada yeksān olur
Ki andan Őid'e vèren alan olur
- 2 Őifātuñı o cāna dönderürsen
Bā-küllī varlıguñlan cān olursan
- 3 Olur bu vücūduñ cānla berāber
Bu sırra érişenler bil olur az
- 4 Senüñ seyrüñ olur dāyimā ol cān
Olur cānda olan sır saña 'ayān
- 5 Ki yoḥdur bil yakīn ol cāndan özge
Ki yèrde gökde yoḥdur ondan özge
- 6 O cānı beyle bil dāyim özinde
O cān nuḥkı ola dāyim sözüñde
- 7 Cān u başdan geçen ol cān yolında
Saña cāndan kılan rızqın yolında
- 8 Cān u başdan geçen ol cān yolında
Saña cāndan kılan rızqın yolında
- 9 Ki her dem sen cānuñı teslim èyle
Onuñla sözüñi vücūda söyle
- 10 O cāndan özge nuḥkuñ yoḥdurur bil
O cāndur bu vücūdda söyleşen dil
- 11 O cānı cān vèrüp bunda ala gör
Ki tüccār oluban sevdā kıla gör
- 12 Ki tüccār ol zararlu yère gitmeye
Ki zīnhār bu cānuñ terkini ètmeye
- 13 O cānı istemeye ğayrı arada
Beyle olur senüñ ile nerede

132b

- 1 Ki cümle tenlere o cān nāzırdur
Yer u gökde kamu şeyde hāzırdur
- 2 Niye iqdām edersen ol cānı bil
Ol cānı sen özüñe delil etgil
- 3 O cānılan bu cānı dağı tanı
Hesāba gelmez onuñ vaşf u sanı
- 4 Ki vaşf ol şeylere bil sābit olur
Ki şeyüñ adı sanı ma' lūm olur
- 5 Zirā sermāyedür cānuñda ol cān
Faydā kııl cānuñı sen aña a' yān
- 6 Ki sen var eyle yoñuñ ol cāna ver
O cānla birleşüben yola gir
- 7 Bu cānuñ ol cāna vergil kırtul
Ki andan olasan dergāha maqbūl
- 8 Senüñ ne kudretüñ vardur onuñ sal
Bu cānı ref' edüp ol cānı sen al
- 9 Bu cāndur yer gökde zāt-ı mutlāk
' Adem olan bu cānı görür el-ħakķ
- 10 Bu cāndur görünen ' aşıķ teninde
O cāndur bilinen ma' şūķ gözinde
- 11 Bu ceseddür o cānuñ seyr-gāhı
O cānuñ vaşfi ma' lūmdur sözinde
- 12 O cānı ğayr yerde isteme sen
O cānı istegil dāyım özinde

133a

- 1 Neçe maħbūn gördüñ vāle oldı
Ki gördi ol cān leyl yüzinde
- 2 Ki cümlede bilüñüz doludur Ħaķ
Neye baħsañ görürsen sen özinde
- 3 Serrinden bil gečenler daldı baħra
Meni gör kıalmamışam deryā yüzinde

- 4 Bu vücūdum gelür mevc-i muḥīṭ teg
Eyle bil kim ki deryā-ı kân özümde
- 5 Kıraram günde yüz miñ nefis çerisin
Ölen hem öldüren kanlu özinde
- 6 Şanuram Mansūr olmuş mükrimān
Ki aşlen āsān hem var özinde
- 7 Ne nuṭḡ var mende ne dil söyleyem söz
Hemān ol cāndurur söyler sözümde
- 8 Ki sen senliküñi cehd eylegil sal
O cānı bulasan tā ki özinde
- 9 Hāḡḡ'uñ yolında ḡāk olgıl dem-ā-dem
Ki ehl-i Hāḡ basa ayaḡ yüzinde
- 10 Ki yoldaş ola gör yol erine sen
Vücūda yol aparasan özinde
- 11 Sen ol gülsen bu būyuñ dutdı cihānı
Şaḡḡ bil ḡār eyle hem gül özinde
- 12 Nihānī teg gece gündüz bil ey yār
Hāzırī'dür dilümde hem sözümde

133b

- 1 Gözüm görmez cihānda ḡayr ḡāzır
Dēyen oldur gören oldur gözimde
- 2 Meni mundan aparın bil o cāndur
Onuñçün degülem özüm özümde
- Hikāyet-i Şām
- 3 Allāh ādın zıkr edeli bī-^ç add
Tā ki Hāḡ kıla bize her dem meded
- 4 Her şeye ki mededi ol Hāḡ eder
Dāyimā ol Hāḡ yola doḡru gider
- 5 Gelmez ol yolda aña dāyim yaman
Hāḡ eder sır işüñi aña ^ç ayān

- 6 Ol celîldür ismi cebbār ol ‘alîm
Cümle şeyi yarlıgar oldur Kerîm
- 7 Cümle şeye rızq vèrür ol dād-ger
Her kûlına luḡf èyler ol Kerîm
- 8 Ḥāk iken bil ol olur lâ‘l u güher
Cümle şeye andan olur bil eşer
- 9 Èyle olur eşya içre bil hemân
Cümleler maḡşūdın andan ol zamân
- 10 Anuḡ ile èrişürler Ḥaḡḡ’a
Zāt-ı pāklan bir olurlar muḡlaḡā
- 11 Cümle şeyler maḡşūdın andan alur
Gece gündüz eşiginde kûl olur

134a

- 1 Maḡşūdına eşyā’lar anda yèter
Cümle bitmeyen işi anda biter
- 2 Kim ki ‘āşıkdur bu ‘ışḡa buluşur
Bir gün olur ma‘şūḡına èrişür
- 3 Zîrā ‘ışḡ cümle şeye sermāyedür
Beyle bil ‘ışḡ dāyesize dāyedür
- 4 Her kimine ‘ışḡılan ‘āşık olur
Ma‘şūḡası yüzini bir gün görür
- 5 Göricek ol yüzi vāle olur
Kendü vücūdın orada maḡv kılur
- 6 Gün-be-gün ma‘şūḡına pervāz èder
Cümle ḡaḡḡı ol yüze āḡāz èder
- 7 İleyüḡ menzidür bil lâ-mekân
Aḡa şābit ètmek olmaz bir nişān
- 8 İki dünyāda ne var olmaz nihān
Anuḡ emriyle düzilmiş kün fe-kān
- 9 Ḥaḡ’dan özge yoḡdurur ‘ālemde bil
Kıl hū Allāh’a aḡad olmiş delîl

- 10 Vāhid oldur hem şerik yoğdurur
Aña mænend yêrde gökde yoğdurur
- 11 Zāt-ı pākıdur onuñ şeyi gezdüren
Uşbu şeyde çār ‘ anâşır düzdüren
- 12 Āb u âteşden beyle şûret düzen
Kendüsi içre anuñ girüp gezen

134b

- 1 Hāk bâddan beyle durmuşdı şan‘ât
Cemād iken neçe étmişdür hayât
- 2 Sünbül étmiş anlara cümle cihân
Kendü sırrın kimine étmiş ‘ ayân
- 3 Gözlülere her ne var âşikâredür
Gözlü olmayan kişi âvâredür
- 4 Her ne vardur Hâk‘a bil gizlü degül
Anı görmeyen kişi gözlü degül
- 5 Āb u âteş hāk u bâddan görgilen
Neçe durmuşdı teni aňlagıl
- 6 El ayağ u kaç göz u şekl bil
Zinet étmiş bu tene sen aňlagıl
- 7 Kendüsini anda pinhân èylemiş
Hem seni sende özin ekrem étmiş
- 8 Kim âdemden ekremi yoğ dünyâda
Her ne var âdemdedür bil èy dede
- 9 Zîrâ âdemdedurur bil her ne var
Nüh felek gerdişdedür leyl u nehâr
- 10 Kudretinden Hâk yaratmış âsmân
Sen bu kudreti görüp Hâk‘a inan
- 11 Zinet étmişdür gök üzre yulduzı
Ve leked zeyyennâ’s-semâe’d-dünya bizîneti’l-kevâkib⁸²
- 12 Gece gündüz gör neçe gerdişdedür
Hâk Ta‘âlâ kudreti ne işdedür

⁸² Saffet suresinin 6. ayetidir. “Biz, yakın göğü, bir süsle, yıldızlarla süsledik” anlamına gelmektedir.

135a

- 1 Senün için yêrde êtmiş h̄ub̄bāt
 Ẕudretiylen neyden êtmişdür nebāt
- 2 Toprağ üzre hem êdüp çiçekleri
 Yêre andan êylemiş bize gülleri
- 3 Dağı kırmış hem anuğ üzre nebāt
 Nêçe vurmuş âdeme beyle şifāt
- 4 Şuyı nêçe êylemiş beyle revān
 Gêce gündüz baş döküp gider revān
- 5 Cümle şeyler anı görigeç feyz alır
 H̄ağ Ta' ālā kıdretinden H̄ağ bilür
- 6 Āteşi görüñ nêçe yanar müdām
 Bā-şerr aña yéticek her nesne h̄ām
- 7 Zīrā âteş dağı hem nūrundurur
 Cümle şeyde her ne var andandur
- 8 Zīrā nūr her neye düşse yandurur
 Kendü rengine hem anı döndürür
- 9 Zīrā nūrdan nārı kimse seçemez
 Söz ki H̄ağ'dur kimse H̄ağ'dan geçemez
- 10 Zīrā bād-ı dehrde êtmiş karar
 Cümle şey anuğla olur bil karar
- 11 Her ne şey var bādla olur perveriş
 'Ārif isen hikmet-i H̄ağğ'a eriş
- 12 Her ne şey var cümlede H̄ağ doludur
 Bunı bilmeyen kişileri avutur

135b

- 1 Zīrā insān dağı hem dört nesnedür
 Cehl ile kendüñi H̄ağ'dan êtme dūr
- 2 Gör ki nêçe hikmet êtmişdür İlāh
 Mağlūkı yār êtmez pādīşāh

- 3 Kim yaratmış her birin bir rengile
Nêçe yaratmış getüreyem dile
- 4 Kimi ‘ârif kendü nefsinı bilür
Hâk Resül’ün emrine taşdıķ kılur
- 5 Kimisi taķvâ dutup bir perhîz-kâr
Halk-ı ârâbıla gezer leyl ü nehâr
- 6 Kimisi daħıca olmış zelle bend
Dil ilen demekdedür çün ü çend
- 7 Kimi daħı şehr ara ‘uryân gezer
Hâk’ı bilmez kendüde dilden sezer
- 8 Kimi daħı maħbûn şıfat divânedür
Dive olmaz zât-ı pāk insânadur
- 9 Kimi gezer hırķası dervîşdurur
Eyle sanur hırķa ilen iş olur
- 10 Kimi sayyâdam dëyü al èylemiş
Kendü vücûdın ol avla toylamış
- 11 Kimi vardur hırķa-püş olmış gezer
Hâk’ı bilmez kendü kendüden bîzâr
- 12 Kimisi hem dünyâda keyd u aldur
İşi güci eşyâ’ ilen kâldur

136a

- 1 Kimi vardur avını şuyunı koyup
Ol avıla kendü ķarnın doyorurp
- 2 Kimi vardur şeyhliķi riyâ eder
Riyâ olan Hâk yola haçan gider
- 3 Kimi var hayvân kimi yër içer
‘Ömri anuķ bād kimi gelür geçer
- 4 Bilmez aşla bunda niye geldükin
Ne sebebden Hâk anı halk kılduķın
- 5 Kimisi var kendüsini yoķ bilür
Gece gündüz göz ilen Hâk’ı görür

- 6 Kimi vardur ğayrı Hâk'dan bilemez
Kendü ğayrı Hâk'ı ğayrı göremez
- 7 Cümle şeyler birbirine bil 'ayān
Ḳudret-i Hâk nêçe var êdeyem beyān
- 8 Halkı şekli birbirine beñzemez
Birbiri sözini onlar anlamaz
- 9 Her birinde bir tabī' at bir mizāc
Yā İlāhā cümle senden 'ilāc
- 10 Zirā bu dört nesneden düzen beni
Kendüsin bildürmege kıldı seni
- 11 Kim ki bunda Hâk'ı bilüñ bilemez
Tā ebed ol ölüdür dirilemez

136b

- 1 Cümle şeyde vèren alandur İlāh
Cümle maḥlûḳ üzre oldur pâdişāh
- 2 Kimsene bu ḥikmeti görmüş degül
Şey anuñ sırlarına êrmüş degül
- 3 Kim aña èren kişi çeker cefā
Şoñra senden gösterür oña vefā
- 4 'Arīf isen gel bulardan 'işret⁸³ al
Gir 'ademden deryāya beyle dal
- 5 Nêçeler bu dünyādan geçmişdurur
Bu fenānuñ terkini êtmışdurur
- 6 Ger yaman yaḥşı olursa bu dünyāda
Bir gün olursan fenā sen êy dede
- 7 Fānī iken özüñi êtgil beḳā
Geç ḳamudan özüñi tapşurmaḳa
- 8 Pehlevānlar dünyāya çoḥ geldi bil
Ötdi dünyā bir nefesde söylegil
- 9 İ' tibārsız dünyāya bêl bağlama
Dünyā baḡın yéyübeni aḡlama

⁸³ Tasavvufî anlamda Hak'la olmanın verdiği haz anlamına gelmektedir.

- 10 D nyanı terk  ylegil alma dile
T  ebed gelmez senün ilen beyle
- 11 Ol S leym n dutmış idi dünyanı
N' yledi söyledin mi sen d ny  anı
- 12 Bir nefesde  yledi anı hel k
Anı utandan şonra sağa ne p k

137a

- 1 Hem neler çekdi Muğammed Muştaf 
Kim neler kıldı oğa d ny  cef 
- 2 D nyanı salmadın em n olur
Yağşı yaman cümle senden ęurtulur
- 3 Ol Res l' n r hına v r şalav t
T  ki mürde cism n z ola ęay t
- 4 Bir du'  yıla evl dını  y aği
G nl zden  d n z merd u saği
- 5 Diğle imdi bir hik yet söyleyem
ş m'da neçe olduğın şerh  yleyem
- 6 Cum' a g ni bir dağı gitdük hem n
C mi' -yi Urmiye'ye rev n
- 7 Kim gün orta vağtıdı bilünüz
Cum' a nam zını onda kıla  z
- 8 Biz gidince cümle cem ' at dağı
Nam za el bağlamışdı  y aği
- 9  m ma uyubanı el bağladuğ
Kend mizi anda biz h ş ağladuğ
- 10 Şayet ile mescide çoğ kimseler
Gelmişidi anda nam z kıllalar
- 11 H zret-i  dem şaffı hem orada
şağ yanında mihr buğ bil  y dede
- 12 Oturban s kin t olmişidi
Mağl k içre özin it rmişidi

137b

- 1 Ādem'ün yanında bilgil Nūḥ'dan aḥī
Oturuban zıkr ederdi ēy aḥī
- 2 Ḥazret-i Şīt'i daḥı gördüm hemān
Şol tarafda sākin olmışdı ' ayān
- 3 Sākin idi anda İbrāhīm Ḥalil
Maḥlūkāt andan olupdur bellü beyān
- 4 Ḥazret-i Hūd daḥıca gelmişidi
Sākin olup secdeye gitmişidi
- 5 Baḥuban Yaḥyā'nı görem orada
Başını eline almış ēy dede
- 6 Anda olan üç üz altmış enbiyā'
Ehl-i Ḥaḳ olan olar sırrın duya
- 7 Mihrāba karşı Resūl durmuşıdı
Fikre varup Ḥaḳ'ıla bir olmuş idi
- 8 Meclis ehline Resūl oldu imām
Uymış idi ḥazrete bil ḥāş u 'ām
- 9 Şām erenlerinde nēce kimseler
Gelmişidi anda namāz kılalar
- 10 Bātından Şeyḥ Nūreddīn-i Şehīd
Ḥaḳ yolında oymış bilgil sa' id
- 11 Anda gelmiş idi hem Seyyīd Ḥalil
Olmış idi çoḡ kimseye delil
- 12 Gelmiş idi Şeyḥ Muḥyiddīn daḥı
Olmışidi aḅlarıḅla ēy aḥī

138a

- 1 Hem daḥı gelmişidi Şeyḥ ' Abdūlmecīd
Ḥaḳ yolında leyl u nehār ol be-cidd
- 2 Cümle şāhuḅ evliyāları hemān
Gelmişidi cemī'ye bil ol zamān
- 3 Aḅlarıḅla namāzı kılduḅ edā
Nēce oldu diḅlegil ēy cān fedā

- 4 Enbiyâ'lar durubanı gitdiler
Tâ varuban menziline yêtdiler
- 5 Geldi menüm yanuma bilgil hemân
Şeyh Nûreddîn-i Şehîd bil ol zamân
- 6 Cevâb açup maña söyledi hemân
Neki sözi varıdı bilgil tamâm
- 7 Hâli hayâtdur iñen sen bilgilen
Kulağ aşup sözümi aňlagilen
- 8 Bir gece uyğuda yatmışdum ki men
Nêçe oldı aĥvâlumi diñle sen
- 9 Girdi uyğuma menüm oldı Resûl
Luţf êdüp dêđi ki êy oğul
- 10 Bir cehûd-ı nâ-be-kâr u bed-ĥişâl
Gör nêçe işdedurur ol bed-fi'âl
- 11 Nağam êdüpdür kendü evinden ol âyet
Tâ ki meni çığara qabrden beyt
- 12 O yuğuda beyle görîçek ol zamân
Uyanubanı oturdum men hemân

138b

- 1 Kendü kendüme dağı fikr êyledüm
Ĥağ Ta'âlâ'ya hemân şükr êyledüm
- 2 Yâ Rabbenâ bana uyğula bu gece
Maña bildür ĥâli aĥvâli nêçe
- 3 Kendüme dêdüm bu ne fikr ü ĥayâl
Bu gece êrişdi maña uşbu ĥâl
- 4 Bu fikirden 'uqlat aparmış meni
Ravza'ya gel çağıruram men seni
- 5 Yene fikr êdüp yuğuya varmışam
Bu nêçe uyğula idi men görmişem
- 6 Yene geldi üstüme ol dem Resûl
Dêdi durgıl o yuğuda olma melûl

- 7 Gelüben ol bileydi étgil kıtāl
Nağam ilen étmekdedür ceng ü cidāl
- 8 Yene gördüm yuħunı men hemān
Lerze düşdi cānuma hem ol zamān
- 9 Yā-Rabbā dēdüm ne teşvīş ola bu
Bu gece tā şubħ olınca éy ‘ amū
- 10 Durubanı ābdest aldum hemīn
Şubħ namāzın edā kıldum demin
- 11 Kim bu teşvīşde idüm men durmadın
Seyr édem men bu vāķı‘ a ğamın
- 12 Kim bu ğamı yēr iken men hemān
Ğaflet aparmış meni hem ol zamān

139a

- 1 Yene geldi uyħuma ol Muştafā
Şadr-ı Bedr ü ‘ ālim-i şıdķ u şafā
- 2 Yatmagıl tizmedi yétegil revān
Gelüben érişesen hem bu zamān
- 3 Nağam ilen az ıaldı maņa érişe
Durmayuben sen maņa tiz érişe
- 4 Duruban Medīne’ne gitdüm hemān
Tā varup ravzına yétdüm ol zamān
- 5 Üç gün üç gece ki gezdüm bilgilen
Duyamadum kimdurur anlagilen
- 6 Tirden cehūd ni‘ meti getürür
Ğazretüñ mirķātına hem yétürür
- 7 Kendü kendüme heman fikr éyledüm
Yā-Rabbā neçe ola men bileydüm
- 8 Bu fikirden ğaflet aparmış meni
Yene gördüm uyħuda ol dem onı
- 9 Maņa dēdi menüm oğlum bilgilen
Ravza’nuñ şol cānibinden görgilen

- 10 Kendü evinden nağam édüpdür ol beyt
Az alupdur ki maa yete ol ayet
- 11 Bunı beyle eidicek men hemān
Ol cehūdu evine vardum revān
- 12 Ol cehūdu odasında nağamı men
Gördüm anda nee oldu dile sen

139b

- 1 Nube dutup yeri yüp geldüm eyle
Az almıdı ki ravza 'ya gele
- 2 Ol cehūdı dutdı anda men hemān
Ortasına Medīne'nü ol demīn
- 3 Ātee yadum hemān-dem men anı
Vāıl oldu saara ol dem cānı
- 4 Munı beyle edūben gitdüm ki men
Ol Resūl'ü ravza 'sına dile sen
- 5 Kendü vücūdumda geti ey hümām
Oldı mı yā-Rabb menüm iüm tamām
- 6 Ol Resūl'ü ravza 'sından bir nidā
Geldi maa dilegil ey cān fedā
- 7 Yā menüm olum sözümi bilgilen
ula aup yaıca dilegilen
- 8 Devr-i eyyāmı gelūben geesi
Sen daıca dūnyādan bil geesi
- 9 Gele gerek ām'a bir ehl-i kemāl
Ka' beye gitse gerek ol ehl-i hāl
- 10 Cum' a günü gelecekdür ol kii
Anı gören çekmez illā tevii
- 11 Cāmi' -i ümmidde ıla namāz
a Ta' ālā'ya ede ol dem niyāz
- 12 Baın evinde sen anı göresen
idmetine varubanı eresen

140a

- 1 Dünyā-yı fānīde iken men mihmān
Gözile gördüm seni men çoḡ zamān
- 2 Görmege vaşluḡ⁸⁴ müyesser olmadı
Kimse ḫālūmi menüm hiç bilmedi
- 3 Nā-gehān ecel gelüp aldı meni
Görebilmedüm daḡı ben hem seni
- 4 Topraḡ içre ḫasretüḡ çekdüm ki men
Murādum saḡa erişmek diḡle sen
- 5 Şükr Allāh'a seni buldum ey hümām
Senüḡ elüḡle işüm oldı tamām
- 6 Dēdi ol dem bir sözüüm vardur saḡa
Allāh için bir du'ā etḡil maḡa
- 7 Beyle dēcek men hemān ētdüm du'ā
Müstecāb oldı hemān emr-i Ḥudā
- 8 Anı gördüm zātılan bir oldı ol
Kimse bilmedi nēce sır oldı ol
- 9 Bunı görücek cümle evliyā hemān
Zāt-ı pāka ḡarḡ oldılar 'ayān
- 10 Beyle olduḡdan soḡra bilgil hemīn
Bir 'aceb ḫikmet olundı ol demin
- 11 Şām şeyḡ ḡālibleriyle bil ol dem
Her biri bir yerde zıkre dem-be-dem
- 12 Çökübeni ēylediler çoḡ zıkr
Zıkr içinde ēyler idi çoḡ fikr

140b

- 1 Zāt-ı pākdan hiç birinüḡ ḫaberi
Zerre yoḡdur olaruḡ ēre eşeri
- 2 Eşyā' içre cümlesi riyā ēder
Riyā olan Ḥaḡ yola ḫaçan gider

⁸⁴ Ruhen Hak'la ittisal halinde olup kendinden geçmek halidir. Sevgiliye kavuşmaya, ona ermeye, onunla olmaya vasl denir.

- 3 Kimi şeyhüm dëyü sālūsıık satar
Kimi helâle dağı harâm kıatar
- 4 Diller ilen çağururlar bil Hakk'ı
Gönlün haberleri yoğ muılağı
- 5 Dil ilen Hakk'ı dağı her dem dër
Dışra çığıgec dünyâ ğamını yer
- 6 Dil ile mağlûkları bil aldudur
Hakk'ı görmez nefsi oña daldudur
- 7 Her birisi gidüben bir yol dutar
Munca yolla ol Hakk'a haçan yêter
- 8 Bir yolu dut seni Hakk'a başlaya
Yoğ édüben hestiligün dağlaya
- 9 Zîrâ Hakk bir kendü yolu birdürür
Bu yolu dutan kişi Hakk'a varur
- 10 Nihâni bir yolu dut leyl u nehâr
Hâziri'ye ola gör ümmid-vâr
- 11 Kim ki Hâziri'ye bil ümmid-vâr
Yağşı yaman teşvişden kıurtulur
- 12 Yâ İlâhâ şey birlikün Hakk'ı
Saña giden yola başla muılağı

141a

- 1 Başlayalum sözi ol ibtidâ
İbtidâsız intihâsız ol Hudâ
- 2 Êtmek olmaz vaşfını pâyânı yoğ
Kim ki Hakk yola gider cefâsı çoğ
- 3 Cefâsı çoğdur yolun êy kıardaşum
Cefâsın çekenler êder seyr-daşum
- Hikâyet-i Kıuıblar
- 4 Tâlib oldur bu cefâya kıatlana
Piyâde iken bilün ol atlana
- 5 Atlanıacak leyl ü nehâr bil hemân
Bir nefesde seyr êder yer gök 'ayan

- 6 Her kimine ‘ıŝkla bil süvâr olur
Süvâr olan menzili Türkân olur
- 7 Menzile eriŝecegin èy ata
Çatresin deryâ-yı ‘ummâna kıata
- 8 Çatresi ‘ummâna yêtimek baħr olur
Ol elestde zât vücûdına dolur
- 9 Kimi var t̄alib iken maṭlûb olur
Maṭlûb olan âlihe èrür
- 10 T̄alib olan maṭlûbını ârzûlar
T̄alib olan kiŝide var ârzûlar⁸⁵

141b

- 1 Ârzû ile ol yêter murâdına
Ârzû ile Hâk düşer bil yâdına
- 2 Yâdına Hâk düşicek bil hemân
Ĝayrını kıoymaz vücûda ol zamân
- 3 Hâk vücûdında kıoymaz Ĝayrını
Hâkķ’a èder Ĝû-be-Ĝû ol sırrını
- 4 T̄alib olan birüñ emri ile olur
Birüñ emrini dutuban pîr olur
- 5 T̄alib olan taŝdıķ èder birine
Bir eliyle yêter ol murâdına
- 6 Âdemüñ ümmîdidür bil enbiyâ’
Enbiyâ’nuñ ħâtemidür enbiyâ’
- 7 Evliyânun serveridür ol ‘Alî
Evliyânun rehberidür ol velî
- 8 Her kimsene munda bulur rehberi
Keşf olur iken cihânun zikri
- 9 Allâh’ı bilen bilür ol nefsi
Her yaña baħıcak görür seni

⁸⁵ Kimi saliklerin bilerek ve isteyerek kendi asıllarına eğilim göstermeleri.

- 10 Her yaña baharsa görür yārini
 H̄aḡ yolına şarf êder bil varını
- 11 Varı yoḡı cümlesini H̄aḡ bilür
 Eşyâ' daḡı bil ki anı H̄aḡ bilür
- 12 Gün-be-gün ol H̄aḡḡ'a êder seyrini
 Aşla şalur dāyim ol dehr ıayrını

142a

- 1 Anuḡçün ol ezelden bir bilür
 Eşyâ' yétmez sırrına ol sır olur
- 2 Eşyâ' içre ol düşer dilden dile
 Anları bilen bilün H̄aḡḡ'ı beyle
- 3 Kimisi var ehl-i H̄aḡḡ'a bil yaman
 Bir dēyüp ḡalk içre gezer her zamān
- 4 Kimisi var ehl-i H̄aḡḡ'ı bil sever
 H̄aḡ daḡıca beyle bil anı sever
- 5 H̄aḡḡ'ı seven kişinün aşlı pāk olur
 Ol elestde aşlına bilün gelür
- 6 Bed-dīnler ehl-i H̄aḡḡ'a bil 'ayān
 Dünyāya ḡayvān gelüp gider hemān
- 7 ḡayvān olan ehl-i H̄aḡḡ'ı ne bilür
 Eyle olan H̄aḡ yola ḡaçan gelür
- 8 Bil ezelden aşlı anuḡ pāk degül
 Anuḡ için H̄aḡ yolında ḡāk degül
- 9 Aşlı pāk olan bilünüz ḡāk olur
 ḡāk olan kişi bilünüz pāk olur
- 10 Āşikār olur cümle şeye ol hemān
 Cümle eşyâ' 'abd olur oḡa 'ayān
- 11 Girer ol 'ışḡ mektebinde ders vērür
 Cümle ondan gelüben dersin alur
- 12 Üstādı êder özine ol Aḡmed'i
 'Āleme ders vērür andan ebcedin

142b

- 1 Cümle cānsızlara vērür bilki cān
Ol iki cihanda olur bilki ḥān
- 2 Eyleḡ maḡām bilüḡ Maḡmūd olur
Cümle ŧeye bilüḡüz maḡŧūd olur
- 3 Bir nefesde yeri gögi seyr eder
Ḥaḡ ŧaruya uçuban ḡayr eder
- 4 Seyr eder bir laḡzede bilüḡ ‘ayān
Ḥükmine düşer zemīn āsmān āsmān
- 5 Cümle dilsiz söyleŧür yeticek aḡa
‘Amā erse binā olur bil aḡa
- 6 İsa kimi nefesinden ölüler
Diri olup bir nefesde ol söyley
- 7 Her kimüḡ ki reh-nümāŧı ḡazır olur
Cehl evinde ol anı āzād ḡılır
- 8 Cümle sırlar hem aḡa āŧinā olur
Ol yoḡ iken beyle bilüḡ var olur
- 9 Bildürür cümle ŧeye ol bu rāzı
Hem ḡelāl ile ḡarām bil namāzı
- 10 Her ne müŧkil olursa dünyāda
Müŧkilini ḡall eder Ḥızır ey dede
- 11 Her kimsene Ḥızır isteyüp bular
Ḥızırı bulan cümle senden ḡurtula
- 12 Cehd ede gör bil özüḡi zīnhār
Her yana baḡıcak göresen sen diyār

143a

- 1 Eyle onlara ŧāh ola ḡalīb
Ki cümle ŧeylere ol ola ḡalīb
- 2 Ol İlah’dur delil ü hādī olan
Ol İlah’dur ḡamlunı ŧādān ḡılan
- 3 Ol İlah’dur raḡmet-i Yezdān olan
Ol İlah’dur ḡüccet u bürhān olan

- 4 Ol İlah'dur yaḥşı yaman bir eden
Ol İlah'dur ḳatreni baḫra ḳatan
- 5 Ol İlah'dur raḫmet'ül- âlemîn
Ol İlah'dur varı yoḫdan bil hemîn
- 6 Ol İlah'dur raḫmeti çoḫdur anuḫ
Ol İlah'dur oḫa manend yoḫ anuḫ
- 7 Ol İlah'dur kimini maḫrem eden
Ol İlah'dur kimini maḫrûm eden
- 8 Ol İlah'dur 'âleme 'ilmin veren
Ol İlah'dur ḳudretine êrdüren
- 9 Ol İlah'dur anı lâ-şerik bilüḫ
Ol İlah'dur Ḥaḳ yola doḫru gelüḫ
- 10 Ol İlah'dur kimini bil nûr eden
Ol İlah'dur kimini bil kör eden
- 11 Ol İlah'dur kimini ḫabîb eden
Ol İlah'dur kimini ṭabîb eden
- 12 Ol İlah'dur kimini âşikâr eden
Ol İlah'dur kimini pinhân eden

143b

- 1 Ol İlah'dur bizi 'ademden var eden
Ol İlah'dur şeyi özine yâr eden
- 2 Ol İlah'dur celîli cebbâr eden
Ol İlah'dur cümlede bil var eden
- 3 Ol İlah'dur ebedî bil lâ-yemût
Ol İlah'dur beyle bilüḫ lâ-yefût
- 4 Ol İlah'dur enbiyaya zât olan
Ol İlah'dur şıfât içre zât olan
- 5 Ol İlah'dur kimini ḫalîl eden
Ol İlah'dur kimini zelîl eden
- 6 Ol İlah'dur kimini nâci eden
Ol İlah'dur kimini acı eden

- 7 Ol İlâh'dur ki kimini sa'îd eden
Ol İlâh'dur kimini şaķî eden
- 8 Ol İlâh'dur 'ademi dört nesneden
Ol İlâh'dur taht kırupdur şadrden
- 9 Ol İlâh'dur eşyâ'ya rızķın vére
Ol İlâh'dur cümle ni baķup gören
- 10 Ol İlâh'dur cümleye raķmet kılan
Ol İlâh'dur cümleye fırşat véren
- 11 Ol İlâh'dur ol elestde 'ahd eden
Ol İlâh'dur baķluyuben best eden
- 12 Ol İlâh'dur kâfire 'azâb eden
Ol İlâh'dur kimine ğazab eden

144a

- 1 Ol İlâh'dur deryâları var eden
Ol İlâh'dur ğeceni bil târ eden
- 2 Ol İlâh'dur eşcâre bâr eyleyen
Ol İlâh'dur ğeceni bil târ eden
- 3 Ol İlâh'dur cenneti bil var eden
Ol İlâh'dur yoķ iken var eden
- 4 Ol İlâh'dur ķudret ilen cümle ni
Ol İlâh'dur düzedüpdür bu teni
- 5 Kim ki Allâh'ı bilür bilür özin
Ol Hâķķ'a lâyıķ dër bilüķ sözin
- 6 Her kimsene bil ki bilmez özini
Bilmez eyle özi dîn sözini
- 7 Kim ki dîn sözini ol bilmez
Derdlüdür derdine dermân bulmaz
- 8 Kim ki bilmez aşlâ bilüķ özini özini
Ne dêmek gerek eylesün sözini
- 9 Tâlib oldur pür sırrını yaşura
Ol özini bir kâmila tapşura

- 10 Kāinātuñ mecmūa' sı bil odur
Mümkinātuñ defteri bilgil odur
- 11 Hem döner gün gün talebde⁸⁶ ol felek
Bil anı tesbih eder gökde melek
- 12 Bir murād için durur dāyim o hāñ
Hem senüñ şānuñda levlāk levlāk⁸⁷

144b

- 1 Hem senüñçün dedi kim ol zāt-ı pāk
Yaradılmış maḥlūkāt el-eflāk
- 2 Otuz iki nuḡta' bilgil sendedür
Bu dedügüm otuz iki nestedür
- 3 Senden ötrü yār olupdur mülk-i Ḥaḡ
Bilürem sensen daḡı Ḥaḡ'ıla Ḥaḡ
- 4 Ol āyeti vellezīdür cemālün
El-şaffāt süresidür bil cemālün
- 5 Ol kemāl ki sende vardur ey saḡī
Cümleñüñ yüzine yaḡlar dūzaḡı
- 6 Ḥaḡ Ta' ālā revā görmez ol yana
Her kimsene saḡa taḡḡıḡ inana
- 7 Bilürem sensen o baḡçe bülbüli
Cümle şeyün bilürem sensen dili
- 8 Cümle şeyi nuḡta'dan olan bil hemān
Bilürem sensen bu cümlede ' ayān
- 9 Senden oldı cümlelere bil o zāt
Senden ötrü yaradıldı bu şıfāt
- 10 Sen kevākible felek maḡşūdı sen
Cümle eşyā'laruñ ma' būdı sen
- 11 Cümlelerün sācid u mescūdı sen
Cümlelerün orucı namāzı sen

⁸⁶ Tasavvufta taleb matlubu bulmak ve murada nail olmak için onu araştırma anlamına gelmektedir.

⁸⁷ Ya Muhammed sen olmasaydın sen, felekleri yaratmazdım ben anlamına gelen ve kutsi bir hadis olarak rivayet edilen ibarenin ilk kısmı.

- 12 Cümle şeyler saña şāha kıılır sücūd
Cümle eşyā' hem seni bilür vücūd

145a

- 1 Enbiyā' hâtemi seyyid'ül-beşerdür
Cümleden Qur'an'a rāh birdür
- 2 Ol Resül'dür cümleden hâtem olan
Oldur cümlelere cām vèren olan
- 3 Ol Resül'dür enbiyā' hâtemi olan
Ol Resül'dür luţfila hâtem olan
- 4 Ol Resül'dür gökleri bil seyrèden
Kuş gibi uçubanı hem t̄ayr eden
- 5 Ol Resül'dür ümmetini kıurtaran
Nāci oldur bilki ol yola varan
- 6 Ol Resül'dür mu'cizi zāhir eden
Ol Resül'dür 'ilmiyle māhir olan
- 7 Ol Resül'dür tayyib u t̄ahir olan
Ol Resül'dür şer' iyle t̄ahir olan
- 8 Ol Resül'dür ümmete yol gösterür
Ümmet odur onuñ emriyle varur
- 9 Ol Resül'dür Hakk'a bilüñ dōst olan
Ol Resül'dür Hakk yolına rāst olan
- 10 Ol Resül'dür kuţblara irşād vèren
Ol Resül'dür irşād ile Hakk gören
- 11 Ol Resül'dür iki cihān serveri
Ol Resül'dür cümle dīnüñ serveri
- 12 Ol Resül'dür cümleñ bil ümīdi
Ol Resül'dür cümle sâcid sücūdı

145b

- 1 Ol Resül'dür cümle bağıın yemişi
Ol Resül'dür ehl-i Hakk' uñ cem' işi
- 2 Ol Resül'dür bil kelām şânındadır
Ol Resül'dür deryā dergāhındadır

- 3 Ol Resûl'dür iki cihân sultânı
Ol Resûl'dür âşikâre Hâk nihânî
- 4 Ol Resûl'dür cümle bağda bār olan
Ol Resûl'dür Hâk'ka bilün yār olan
- 5 Dinlegilen bir hikâyet söyleyem
Hâk Ta'âlâ hikmetin şerh eyleyem
- 6 Kim bu dünyâya neçe kûtb geldiler
Kimi bildi bilmedi kimisi bildiler
- 7 Ol 'azîzler adını dèyem beyân
Size eyleyem anı bir bir 'ayân
- 8 Ol kişidür beyle bil 'Alî olan
Ehl-i Hâk'lar içre ol velî olan
- 9 Ol kişidür Ca'fer-i Şâdık olan
Hâk yolında beyle bil taşdik olan
- 10 Ol kişidür yâ Yezîd Bestâm olan
Cümle 'alemde ol destân olan
- 11 Ol kişidür Hâsan Başrî olan
Velâyetlere ki bil kesrî olan
- 12 Ol kişidür Şeyh Şehâbeddîn olan
Gece gündüz Hâk'ı özinde bilen bilen

146a

- 1 Ol kişidür hem Şeyh Zâhid olan
Cümle taqvâ ehlinün cânı olan
- 2 Ol kişidür bil ki Şeyh Şafî olan
Hâk elinden cām içüp şafî olan
- 3 Ol kişidür İbrâhîm Edhem olan
Hâk yolında beyle bil temiz olan
- 4 Ol kişidür 'Abdullah-ı Semerķandî olan
Ol eleste ikrârı bendi olan
- 5 Ol kişidür Mollâ Câmî olan
Cümle nâ-kâmuğ bilün kânı olan

- 6 Ol kişidür Şeyh Cüneyd-i Bağdādī olan
Varubanı avmine zekevāt olan
- 7 Ol kişidür Amed-i Cāmī olan
Ol şarāb-ı ahūrīn cāmīn olan
- 8 Ol kişidür Ma‘ rūf-ı Kerfī olan
Cümle eşyā’ gōñliniñ arı olan
- 9 Ol kişidür bilki Şeyh Şin‘ ān olan
a yolında dīn imān terkin ılan
- 10 Ol kişidür Seyyīd Cemāleddīn olan
Bil odur ki secdesin a’a ılan
- 11 Ol kişidür bilki fal-ı a olan
Cümle eşyā’lar anı bil a bilen
- 12 Ol kişidür İbrāhīm Edhem olan
Pādişāhlı tāc u tāht terkin ılan

146b

- 1 Ol kişidür Şeyh Mağribī olan
idmet ile urb a’ı ol bulan
- 2 Ol kişidür şeyh-i kebīr olan
Cümle ublarda bilūñ başīr olan
- 3 Ol kişidür şāh-ı ni‘ metu’llāh olan
Ol ‘adūya dūşmen ü aşmān olan
- 4 Ol kişidür ‘ Aşık Pāşā olan
Perde perde geuben a’a varan
- 5 Ol kişidür belki Şeyh ‘ Attār olan
Cümle derdlölere dermān ılan
- 6 Ol kişidür ācī Bektāş olan
Cümle ‘ alemde hem ol fāş olan
- 7 Ol kişidür Şems-i Tebrīz olan
ālibini hem kemāle yētüren yētüren
- 8 Ol kişidür Mollā Rūmī olan
‘ Ār ile nāmūsūñ terkin ılan

- 9 Ol kişidür bilünüz Tapduğ olan
Şıdķıla keñgerçiden murād alan
- 10 Ol kişidür beyle bil Yūnus olan
Her nefesde ūstādın ta' rīf eden
- 11 Ol kişidür Şemzīn-i Yōrik olan
Evliyālar içre bil yūgrūk olan
- 12 Ol kişidür Muḥammed Ḥorāsānī olan
İrşādı hūdūr bī-cāna ol dehrden

147a

- 1 Ol kişidür Ḥōca Ḥayrān olan
Nēçe eller varuban dağda қalan
- 2 Ol kişidür Ḥōca' Alī olan
Қahra luṭfa olmiş belī olan
- 3 Ol kişidür Şulṭān Ḥamid olan
Ol imiş eşyā'da bil ḥamūş olan
- 4 Ol kişidür dervişi aḥī olan
Evliyālar içre ol saḥī olan
- 5 Ol kişidür Mollā İlyās olan
Gelemez yanına Vesvās olan
- 6 Ol kişidür Seyyid Muḥammed olan
Beyle 'ācizlik ile Ḥaḳḳ'a varan
- 7 Ol kişidür baba-yı şāhī olan
Cümle şeyüñ bil ki zeyr-ḥāhī olan
- 8 Қуṭblar olur Ḥaḳ қatında söz öten
Қуṭblar olur eşyā'da cānila ten
- 9 Cümle şeye қuṭbdur murād véren
Қуṭblar olur Ḥaḳḳ'a özin yétüren
- 10 Қуṭblar olur cümle şeyde bil 'aziz
Қуṭblar olur Ḥaḳ қatında bil temiz
- 11 Bul olardur gece gündüz Ḥaḳ bilen
Kim oları Ḥaḳ görüp muṭlaқ bilen

- 12 Kırtulur ol bilünüz nār-ı ‘ azāb
Ehl-i Hakk’a yapuşan bulur řevāb

147b

- 1 Kıtıblar olur bil bu gökler vèreñi
Kıtıblar olur gök yüzünün mülki
- 2 Bir kimsene kıtblara ĥidmet èder
Bî-ĥisāb bilün ki ol cennete gider
- 3 Hem olardur yamanı yaĥşı èden
Hem olardur düzedüp naķş èden
- 4 Hem olardur dünyāda meřhūr olan
Yarlıkānur anlara doğru giden
- 5 Kıtblarun yüzü şuyına èy Kerīm
Yarlıkāgil nihānını yā Raĥīm
- 6 Cümle ni sen yarlıkāgil yā ‘ Aĥf
Anlarun yüzü řuyına yā Raūf
- 7 Yā İlāhā sen ayırmāgil bizi
Ĥāzır èyle sen kıpar ĥāřrimizi
- 8 Yā İlāhā dilegüm èyle kıbūl
Dergāhında men olam maķbūl kıul
- 9 Yā İlāhā raĥm èylegil sen maņa
Bir kemīne bende kılam men saņa
- 10 Evliyādan enbiyā’dan yā İlāh
Sen ayırma cümle ni èy pādīřāh

Ĥikāyet-i řoĥbet

- 11 İbtidā kıldım bî-nām u lā-niyām
Cümle nün işini ède ol tamām

148a

- 1 Cümle eşyā’ işini ol düzer
Yaĥşını sevüp yaman ol pozar
- 2 Kimini toprağ iken güher èder
Kimini güher iken toprağ èder

- 3 Cümle harflerüñ başı dağı özidür
Hem kelâm u nâṭıķ anuñ sözidür
- 4 Kimisi nâṭıķ dëyü dutmış gider
Kimisi sâmit dëyü ‘azm éder
- 5 Ger bu eşyâ’ sözıla yüz yol olur
Kimi bâṭıl kimisi Ḥaḳḳ’a gelür
- 6 Kim ki Ḥaḳ yola gelür o nâcîdür
Kim bâṭıl kimisi hem acıdur
- 7 Ḥaḳ Ta‘âlâ iki év tikmişdür
Bir nür biri nâr étmişdür
- 8 Nâcî olan ol nûra vâşıl olur
Acı olan ol nâra vâşıl olur
- 9 Gelüñüz ol yolları bir édeli
Özümüzden menligi dür édeli
- 10 Girüben ‘ışķ deryâsında üzeli
Vücûdumuz şehrîne dürr düzeli
- 11 Cümle ‘âlem ol Ḥaḳḳ’uñ muḥtâcîdur
Evliyâlar başımızuñ tâcîdur
- 12 Her kimsene ikrârın Ḥaḳḳ’a vërür
Anı Allâh murâdına êrdürür

148b

- 1 Gelüñüz bu cîfeden ḳurtulalum
Göz açuban sevdüğüm görelüm
- 2 Her kimsene özini Ḥaḳḳ’a vërür
Gözin açıcak hemân maṭlûb görür
- 3 Eyle olsa sırlara esrâr olur
Cümle hem eşyâ’lara ser-dâr olur
- 4 Ki cümle perdeler gider gözinden
Ḥaberdâr olasan tâ kim özinden
- 5 Geh baḫuban görürsen dağı şarķî
Geh ḫükmüñe salursan dağı ğarbî

- 6 Hem daḥı yād ēdelüm Muḥammed'i
İki cihān güneşi ol Aḥmed'i
- 7 Cümle senden bilgilen şonra yakīn
Geldi dünyāya şefi' -i yevm'ūd-dīn
- 8 Anuḡ şanıdadur levlāk levlāk
Yaradılmış maḥluḡat el-eflāk
- 9 Daḥı evliyāları yād ēdelüm
Bir du'āyıla rūḥların şād ēdelüm
- 10 Olar kim bu cihānuḡ serveridür
Ki İslām fetḥ ēdüp meydān eridür
- 11 Bir ḥikāyet ēderem yolıḡ 'aceb
Gör ne ḥikmet gösterür ḡadir Çalab
- 12 Ki saḥradan duruban gitdüm baḡa
Şu başına dest-nemāz hem almaḡa

149a

- 1 Hem yētüben ābdest aldum hemān
Ḥāzır oldı üstādum hem ol zamān
- 2 Dēdi gelgil menüm ile sen beyle
Ḥaḡ Ta'ālā şükrini getür dile
- 3 Üstād ile yēriyüp gitdüm revān
Ḥaḡ Ta'ālā şükrini ēdüp hemān
- 4 Varubanı bir baḡa gitdüm hemīn
Hem döşenmiş cümle esbāb ol demīn
- 5 Yēriyüp otururdu onuḡ üstine
Ḥaḡ Ta'ālā nazār ēdüp dōstına
- 6 Maḡa daḥı dēdi oḡul gel otur
Cümle müşkil işüñi munda ötür
- 7 Men daḥı varup onda oturup
Vücūdumdan ḡayli sözler ötürüp
- 8 Dēdüm ēy bu cismüm içre cān olan
Ēy cemī' derdlülere dermān olan

- 9 Kimden ötrü bahçe düzmişdürür
Ne şebbeden bura döşenmişdürür
- 10 Dedi maña şabr eyle tā göresen
Ehl-i Hâk'lar meclisine eresen
- 11 Hem buraya gelecekdür Muşafâ
Şadr-ı Bedr u 'âlim-i şıdķ u şafâ
- 12 Hem gelürler enbiyâ' cümle varı
Cümle qalmışlara Hâk'ede yârî

149b

- 1 Hem gelürler tıbâkât erenleri
Birbirine daķı sır vèrenleri
- 2 Cümle gelüp burada şöhet eder
Hâk' Ta'âlâ kudreti gör ki n'eder
- 3 Geldi bir gürühıla Âdem-i şafıyy
Bir gürühıla daķı Nüh nebî
- 4 Geldi bir gürühıla daķı İbrâhîm Hâlîl
Bir gürühıla daķı Musâ kelîm
- 5 Bir gürühıla daķı 'İsâ nebî
Bir gürühıla hem Süleymân hakîm
- 6 Bir gürühıla geldi daķı Muşafâ
Hem onuñıla evliyâlar ey şafâ
- 7 Enbiyâ'lar gelüben oturdılar
Oturup Hâk' a şenâlar kıldılar
- 8 Bir gürüh ile daķı geldi 'Alî
Cümle evliyânıñ ol tâc-ı seri
- 9 Bir gürüh ile daķı Şeyh Ebherî
Ehl-i Hâk' larıñ olınmış güheri
- 10 Bir gürüh daķıca Şeyh Zâhid ile
Bir gürüh daķı Şeyh Şafî ilen bile
- 11 Bir gürüh daķı Şems-i Tebrîz ile
Bir gürüh daķı Mollâ Rümî ile

- 12 Bir gürüh dağı hem hayrân ile
Bir gürüh dağı per çü pâ ile

150a

- 1 Bir gürüh dağı sulţân-ı ‘âlîm ile
Cümle evliyâ dağı geldi beyle
- 2 Buraya gelicegiz onlar hemân
Sâkin olup meclis içre ol zamân
- 3 Cümle geldi ıbbâkât erenleri
Birbirine dağı sır vèrenleri
- 4 Geldi onda cümle melekler varı
Hem olınmış Hâk Ta‘âlâ’nın yârı
- 5 Hem açıldı göklerin dağı bâbları
Yed-i deryâ mevc urup habâbları
- 6 Hâk Ta‘âlâ dağı cemâl’ullâhını
Gösterüp bulara şun‘-ullâhını
- 7 Beyle göricek hemân bî-tâb olup
Cümle ‘âlemde dağı âfitâb dolup
- 8 Hem bu meclis dağı coşup zıkr êtdiler
Hâk Ta‘âlâya dağı şükr êtdiler
- 9 Hem dağı zıkr êtdi bu cümle melek
‘Arş ile kürsî dağı hem nüh felek
- 10 Cüşa geldi hem dağı tahtü’s-serâ
Cünbüş eyler hem ‘âlâ ‘arş-ı üstüvâ
- 11 Hem ağaçlar der u divâr ol zamân
Zıkr êderdi hem dağı cân-ı cihân
- 12 Bir zamândan zıkrî sâkin êtdiler
Meclis içre dağı şöhet êtdiler

150b

- 1 Gösterüp bulara Hâk cemâlini
Cümle ‘âlem gördi şems-i ‘âlini
- 2 Bir nidâ geldi Hudâ’dan ol zamân
Lerze oldı der-i zemîn-i âsmân

- 3 Yâ kulum sizleri men aşl  yled m
 z cem l me dağı vaşl  yled m
- 4 Eyle gördüm ez-zem n u  sm n
Z ta döndi cümlesi hem ol zam n
- 5 Men dağı anlar ile aşl olmuşam
Đađ Ta'  l 'ya dağı vaşl olmuşam
- 6  udretinden luş  d ben ol  l h
Kim buyurdu bir melege p diş h
- 7 Hem menüm d stlaruma řa'  m apar
Đađ Ta'  l  c mlen ğ g ğlin yapar
- 8 Men dağı meclise đidmet  yley p
Durar idim Đađđ'a sen  söyleyüp
- 9 Hem melekler ş freni geturdiler
Ehl-i Đađ meclisine y turdiler
- 10 Đazret-i Res l mağa emr  yledi
Var o ş freni melekden al deddi
- 11 Men dağı vardum hem n ol ş freni
Aluban meclise geturd m anı
- 12 Get r ben ş freni meclise hem
Cümle meclis ehline çekdüm řa' am

151a

- 1 Meclis içre cümle řa'  m y diler
Cümle onlar mağş dına y tdiler
- 2 ş freni get r beni durdılar
Đađđ Ta'  l  derg hına  rdiler
- 3 Đazret-i Res l mağa emr  yledi
Yeri ol ş fre sen ğ olsun deddi
- 4  st dıla men dağı geldüm rev n
Bir bağa dağı y t şd k ol zam n
- 5 Cümle ol bağuğ dağı ağaçları
Đuruyup yağılmış ol div rları

- 6 Bunı beyle göricek dedüm oña
Ne sebebden beyle olmışdı maña
- 7 Beyle bilün bu bağuñ bağvānı yoñ
Şu içemez onuñ için bārı yoñ
- 8 Mende dedüm oña ey kân-ı Kerīm
Bu kuluñ yüzine bañgıl bu dem
- 9 Yeniden bu bağı ābād eylegil
Hem yıñıñ günleri şād eylegil
- 10 El götürüp dañı du‘ ā eyledi
Men men dañıca āmīn āmīn söyledüm
- 11 Hem dañı du‘ āsı oldı müstecāb
Hem añaclaruñ dibine geldi āb
- 12 Hem dañıca çiçek açup vèrdi bār
Kim yıñıldı cümle eşyā’ her ne var

151b

- 1 Hem ağaclar dañıca berk eyledi
Hağ Ta‘ ālā kudreti gör n’eyledi
- 2 Cümle eşyā’ ol yemişden yédiler
Üstādına dañı şıdğ dediler
- 3 Üstādum dañı maña dedi oğul
Gel bu bañuñ sen dañı bağvānı ol
- 4 Men dañıca bağa hıdmet eyledüm
Ol ‘azızler vaşf-ı hālın söyledüm
- 5 Cehd ède gör sen dañıca yañşı ol
Gele kısmet ol Hudā’dan saña bol
- 6 Nihānī Hağ’dan dile leyl ü nehār
Yarlıkansun cümle eşyā’ her ne var
- 7 Enbiyā’dan evliyādan yā İlāh
Sen ayırma cümleni ey pādışāh
- Hikāyet-i Bī-nişān
- 8 ‘Āşık olan ma‘ şūñına kurbān gelür kurbān gider
Vāle olur cemāline hayrān gelür hayrān gider

- 9 Vāle olur ol cemāle özin bilmez onı bilür
Tūṭī kimi bu kafesden perrān gelür perrān gider
- 10 Bu kafesi terk èyleyüp yèri aşla ulaşa gör
Aşla ulaşan kişiler merdān gelür merdān gider
- 11 Aşla erişmeyen kişi noḡşān olur onun işi
Cīfe bulaşmış dişi ḡayrān gelür ḡayrān gider

152a

- 1 Bu dünyā bir mekkāredür cehd èylegil özün ḡurtar
Bu dünyānuḡ salṭanatı bahā gelür bahā gider
- 2 Cehd èyle gör bu dünyānı özünge devrān èyleme
Çoḡ durası oldu türāb devrān gelür devrān gider
- 3 Bu dünyānuḡ aldaḡucı demegilen vaṭan maḡa
Evvel āḡīr gelen munda miḡmān gelür miḡmān gider
- 4 Cehd èyle gör şūfī olḡıl dōst elinden şāf içe gör
Şāf içenler bu fenāda mestān gelür mestān gider
- 5 Ḥazır èyle saḡla özin İblis şerrinden dem-be-dem
Menzili onun aşlıdur lâ-ḡāvf gelür lâ-ḡāvf gider
- 6 Kimde buluna tecellī olur şallā ‘alā cellī
Olur Ḥaḡ yoluḡ delili rehber gelür rehber gider
- 7 Cümle şeye ol ḡükm ède kimse onsız yā-Rabb n’ède
Dilinde zıkr-i Allāh ède ḡurbān gelür ḡurbān gider
- 8 Gelün Ḥaḡḡ’a gideli cān u baş terkin èdeli
Ḥaḡ yolına cāna ḡalan maḡrūm gelür maḡrūm gider
- 9 Ḥaḡḡ’uḡ sırrına èrenler Ḥaḡḡ’ı yüz-be-yüz görenler
Her nefes mi‘rāc èdenler zāhir gelür pinḡān gider
- 10 Ehl-i Ḥaḡ olanlar hemān zāhir nihān bir olupdur
Bu dünyā bir ribātdurur miḡmān gelür miḡmān gider
- 11 Yèr ile gök ‘arş u kürsī cümlesinün zāhiriyeḡ
Zāhir⁸⁸ u maḡzar Ḥaḡ’dur Ḥaḡ’dan gelür Ḥaḡḡ’a gider

⁸⁸ Tecelli eden Hakka verilen isim. Zahir olan Hakk’ın vücududur.

- 12 Hâk yolına cân kıoymışam cân vèrübën cân almışam
Cânda cânânı bulmışam elin urmuş fenâ gider

152b

- 1 Zıkr-i Allâh ilen zıkr-i fikri ol gerek
Vücûdı onuñ nûr olur ol nûrı gözleyüp gider
- 2 Gerd êde gör bu cesedüñ fedâ êyle dõst yolına
Fenâ iken bekâ olur bekâ gelür fenâ gider
- 3 Özin bilmez ölür onda silünür zâhir nihânda
İligde damarda kıanda özin bilmez tura gelür
- 4 Senüñ vechüñde êy şanem seb'ül-meşânî oğıram
Ol sebebdën bu eşyâ'ya ol zâtı kıandurup gider
- 5 Ol sebebdën bu eşyâ' hem gelür oña ikrâr êyler
Şaḫîḫ bilüñ o zât imiş inkıâr gelür ikrâr gider
- 6 İster isenḫ Hâk görmege ehl-i dile yalvara gör
Ehl-i dil dilinde êrimiş saña gösterür ol gider
- 7 Aç gözünḫi başiret ol le' ellekum tufliḫün⁸⁹
Başa ki sen kıurtulasan ol saña gösterür gider
- 8 Bu yolda sen ḫõr ola gör tâ Hâk saña yardım ola
'Âciz ile muḫtâc gerek yolları Hâkḫ'a gider
- 9 Fenâ iken fenânı gör fenâ iken bekâ olḫıl
Bekâ fenânı bilmeyen fenâ gelür fenâ gider
- 10 Meydânda⁹⁰ görmeyen özin müşkilleri ḫall êtmez
Cümle derdlülere dermân gelüp anda alur gider
- 11 Dõstunḫ derdüne düşünler yarasılan onuñ
Bu derdümünḫ dermânı çün gözüm düni günü gider
- 12 Yeri göḫi bir nefesde şikâr için seyr êyledüm
Engine basar ḫâlî yoḫdur beyle görübëni gider

153a

- 1 Raḫmet kânı senden yağar sensen eşyâ'lara vëren
Cümle ḫubâbât nebât senden gelür senden gider

⁸⁹ Enfâl suresi 45. ayetidir. "Umulur ki kıurtuluşa erersiniz" anlamına gelmektedir.

⁹⁰ Bu beyitle aynı sırada fakat beyitten kopuk bir şekilde "ol" kelimesi yer almaktadır.

- 2 Derdüne dermân bulasan ey avlî dileyen ara
Ėayrıdan dermân isteme senden saña dermân gider
- 3 Cümle ĥubübâta senden gerek telĥ vü gerek şîrîn
Ėahr u luĥffuĥ ma' lûm oldu telĥ onlara şîrîn gider
- 4 Ėayrı yerde dermân isteme yine kendü kendün ara
Ĥabibünĥi tanıya gör derdüne dermân olupdur
- 5 ' Āşık olan ma' şûķına ma' şûķına nefis urmaz
Gözün tiker Kerim'ine nefis ĥalur cesed gider
- 6 Gözün tiker Kerim'ine ĥahrın luĥfin kerem bilür
Mekrin bilür mekkârūĥ mekr onuĥ dëyüp gider
- 7 Yandura gör bu cismi sen ' ışķ yolında pervâne-veş
Zerre ĥubârūĥ ĥalmaya ol aşuben daña gider
- Faşl
- 8 Zerrece ĥubârı ĥala
Dünyâ mekrine aldanur
- 9 Zihî cefâ zihî cefâ
Aşl olmuşken fer' a gider
- 10 Ėurbân olayum men ol câna
Zâhir göre dâyim Ėaĥķ'ı
- 11 Zihî şeh-bâzı şeh-bâz
Ėaĥķ yola ĥurşanur gider

153b

- 1 ' Āşıklara menzil imiş
Sevdüğün cebîne seni
- 2 Namâz u ĥâ' atum onsız
Leyl ü nehâr hebâ gider
- 3 Gözlegilen şikârūĥı
Bir nefes ĥâfil olmayasan
- 4 Ėâfil olsaĥ doymazsın
' Ārifdurur göre gider
- 5 Kerem kâni sensen ' Alî
Saña tâbi' nebî velî

- 6 Saña yeteñ bil anı
Ol dürri ulayup gider
- 7 Bu meydāna merdler gider
Merdān olan gider buña
- 8 Zihī devlet ol kişiye
Başı bu meydānda gider
- 9 Kimki kırşandı ol yola özin şaymaz hiç bir pūla
Kendüsin yoñ édüben cānānasın bulup gider
- 10 Ėy gözüm ğayrıya baħma ol cemāle baħgıl müdām
Lūtf u kerem andan gelür gözüm cemāl ötür gider
- 11 Cemāline ğayrān olur her kimse ol yüzi görür
Tamām olan tamām görür tamām arzūlayup gider

154a

- 1 Gözleri perdesiz olan bī-nišanı zāhir görür
Bī-nišanuñ nişānına yolına cān fedā gider
- 2 Ğayrān oldum dōst ğüline zāri kıldum bülbül kimi
Ağla gözüm o sebebeden bu zārılık Ğaħħ'a gider
- 3 Yüzüm dutdum ol dergāha keremi çoğ ol pādīşāh
Bī-ħaberler munı bilmez bu yola dānālar gider
- 4 Bī-ħaberler munı bilmez gözleri perdeni görmez
Fenā eyle sen özüñi vēr bāda özin gider
- 5 Kim ki ol menzil gider menzili oña aşl olur
Dürr saçar eşyā' üstine ğayr oluban eşyā' gider
- 6 Ėy dōst senüñ muħabbetüñ uşta meni ser-mest etdi
Hiç bilmez özlüğüme neçe gelür neçe gider
- 7 Eyle şandum men özümi kün fe-kānuñ dēyüsiyem
Eyle maħv etdi dōst meni bu göklere gerdüm gider
- 8 'Işķa düşmeyen kimsene var 'ār u nāmūsı anuñ
Maħv etdi 'ār u nāmūsım hiç bilmezem handa gider
- 9 'İlm iyesi ilmin oħusuñ baħr 'ilmüñ dürrin alur
Ol 'ilme sen dayanmagıl ol 'ilmi kim hebā gider

- 10 Ėy Nihānī Hāzırı'ya leyl ü nehār dayana gör
Hāzırımı bilmeyenler dāyim beyle nādān gider
- 11 Yā İlāhā hāzırından bir nefes dūr ėtme meni
Cānum oņa qurbān olsun Nihānī oņa qurbān⁹¹

154b

Hikāyet-i Haqıkat-i Hāl

- 1 Gel ėy tālīb eşit sen bu haberi
Cānuñda varısa ' ışkuñ eşeri
- 2 Haq ki yolına neçe gitdi giden
Ki terk ėde bu yolda cānıla ten
- 3 Ki tālīb neçedür maqlüb neçe
Ki maqlüb-ı eşyā' onı tālibi seçe
- 4 Tālīb olan taleb ėder birini
Ki fāş ėtmeye eşyā' da sırrını
- 5 Tāleb beyle olursa tāleb olur
Cān u başdan geçen bu yola gelür
- 6 Mürīd oldur bu yolda ulu ola
Ki andan cümleler murādın ala
- 7 Ulu olanda ki hıç şadā olmaz
Anı bilen ki Haq'dan cüdā olmaz
- 8 Tālīb-i mürīd beyle olsa bunı bil
Qulaq dutgıl bu gözgüñ pāsını sil
- 9 Tālīb-i mürīd odur sala rızāsın
Ki gözleye müdām Haqq'ıñ rızāsın
- 10 Beyle olsa tālīb mürīd bir olur
Haq işi anlaruñ içre sır olur
- 11 Ki maqlüb onları bil tamām ėder
Ki anuñ cümle işin bā-kām ėder

⁹¹ Bu sayfanın sol kenar boşluğunda beyitlerle aynı düzende değilde sayfaya dik gelecek bir şekilde "yā hazret-i Allāh" cümlesi yer almaktadır.

155a

- 1 Tālib geçmek gerek öz rızāsından
Tā murādın ala şāhib-i hāşından
- 2 Ki ol kimse olur tālib-i maṭlūb
Rızā Hāḳḳ'ın rızāsın daḫı bilür
- 3 Ki bilmeye ki kendüñ rızāsın
Beyle olan arıdur gönül pāsın
- 4 Beyle olan yaḳın merdān olur
Bilmeyen bunu nādān olur
- 5 Nādān olma özüñi bil özüñi
Ki kendüñ bilesen dīn sözüñi
- 6 Sözüñi söyle dāyim Hāḳḳ'a lāyık
Ki sen dāyim olasan Hāḳḳ'a lāyık
- 7 Ki her kimse Hāḳḳ'a lāyık ḳul olur
Ḳul olanlar ki dāyim o maḳbūl olur
- 8 Ki müşkil ḳoymaz anlar bil özinde
Ki olmaz yaramaz cevāb sözinde
- 9 Olar özin vücūddan ḳurtarupdur
Vücūdın maḫv édüp Hāḳḳ'ı görüpdür
- 10 Hāḳ onlara müdām ' ayān görünür
Ki şeyüñ murādı anda bulunur
- 11 Anuñçün anlar ölüben dirildi
Bu salṭanat aña andan verildi
- 12 Gel ey tālib ki Hāḳḳ'ı bilesen
Bu yola dün ü gün rāḡıb olasan

155b

- 1 Hāḳ isteyen kişiler beyle gitdi
Özi öz vücūdın terkin étdi
- 2 Vücūd terk olmayınca ey hümām
Ki ol kişi daḫı olmaz tamām
- 3 Kişini nā-tamām ol vücūd éder
Vücūdın salmayan nīrāna gider

- 4 Vücūddur ādemi koyan yolından
Onuñçün ötemez yoluñ çölinden
- 5 Vücūdı salur olsan bil éersen
Nereye bañıcak Hāğğ'ı görürsen
- 6 Ki olmışdur vücūd hem saña perde
Bu vücūddur seni salan bu derde
- 7 Bu yolda merd olan perdeden ötdi
Vücūdsız gidüben menzile yéttdi
- 8 Ki her kim vücūdın helāk éder
Bu yolda hāk olubeni pāk éder
- 9 Özin ğaflet yuğusından uyadur
Bunı anlamayan belki uyadur
- 10 Vücūdından ğaflet pāsını sil
Ki şıdğdur vücūdında sen anı bil
- 11 Vücūdında olanı kim bilürse
Anuñla birlenüp kim bir olursa
- 12 Hāğ ile vuşlat olur eyle olan
Ki vuşlat deryāsınuñ dürrin alan

156a

- 1 Eyle olan dەرler bil hāğıkat
Ki sen dağı éyle ol hāğğı Hāğğ'a ğat
- 2 Ki cümle şeyde bañup Hāğğ'ı görenler
Ki Hāğ söze bilüñ şıdğ dèyenler
- 3 Bu yolda aşlını ol şem' édenler
Vücūdın getürüp şem' a gidenler
- 4 Ol şem' a pervāne kimi yananlar
Ki dōst yolında cismi kül édenler
- 5 Vücūdın miğdārını bilmeyenler
Hāğğ'ı bilüp özini bilmeyenler
- 6 Bu yolda özini hiçe sayanlar
Tariğat hāğikini anlayanlar

- 7 Bulara şeri‘yyet geldi bilenler
Kilid ile apu aup gelenler
- 8 Fenā olup fenā olup gelenler
Yüzi üste sürünüben gelenler
- 9 Olardurur Ha’a yol apananlar
Olardur özin ala yetürenler
- 10 Āhiri bu yolu haılı n’olur
Vücūdına gelüp ol zāt olur
- 11 Ki ayrı yo vücūdda anı bilgil
Anı bilüp bu yola doru gelgil
- 12 Seāb yodur o bir gündür yüzinde
Anı bilen bilür dāyim özinde

156b

- 1 Zāhir bā‘ın anudur vücūd anu
Ki şeyde cümle bilgil sücūd anu
- 2 Hemān odur hemān oldur anı bil
Odur şeyde daıca söyleen dil
- 3 Ha’ı özüde bilgil ayru görme
Özüi ayr Ha’ı ayr görme
- 4 ayırma sal yamanın dut éyüsin
Ki cümlenü Ha’a sözün dēyesen
- 5 Ha’ı bilmege tālīb ise éy yār
Özü salgıl bu yolda daı ne var
- 6 Özü öz ‘ilmü ile biliesen
O ‘ilmüden Ha’a sen ériesen
- 7 Özin bilen bilü haan érer zevāle
Özin bilen érer dāyim viāle
- 8 Özin bilen bilü maūdā érmis
Ki eyā’ maūdını anda bulmis
- 9 Eger tālīb ise anla bu sözi
Tā ki sen göresen cān içre yüzi

- 10 Ne demekdür bunı aňla haber vèr
Aşıldan dil kuşına bâl u per vèr
- 11 Ayağ başup ki andan meydāna gir
Bu yol üzre cān u başuñı sen vèr
- 12 Yükuş hayāli koygıl gel özüñe
İnan öz dedükünj özüñ sözüñe

157a

- 1 Dilersen bulmağ eger ol Allāh'ı
Vücūdında olan ol pādişāhı
- 2 Özin bilsen Hağğ'ı bilmiş kimidür
Özin gören Hağğ'ı görmiş kimidür
- 3 Ne müşkilünj olursa hāl kılasan
Öz özüñle araşup yol bulasan
- 4 Bu yol bir kaba beñzer dolu zehrdür
Kim içerse vücūdı dolu bañrdur
- 5 Egerçi aňlar isen hāl görindi
O hālünj içre bil vaşl görindi
- 6 Ki küfr gitdi bilünüz ol imāndan
Zāhir olup hemān dīdār görindi
- 7 Göricegin hemān dīdār-ı şun' ān
Kim anuñ beline zunnār görindi
- 8 Eger Manşūr çağırdı bir ene'l-ğaçğ
Anuñ için aña bir dār görindi
- 9 Ki dīdār gördi ise bil o mağbūn
On iki ay aña bu nigār görindi
- 10 Şonra Ferhād eger Şirīn'e yètdi
Anuñ ortalığında ġār görindi
- 11 Eger Mūsā kimi āteş u nārda
Ki nār isteyübeni nūr görindi
- 12 Eger Hızr içdise āb-ı hayātı
Gece gündüz oña humār görindi

157b

- 1 Ki ‘ayān görünüş kavmi elinden
Ki k̄orh̄dı ol göge karar görindi
- 2 Z̄ikr yā nebīye penāh getürdi
Anuñ üzerine neccār görindi
- 3 Eyüb şabr èyledi bilgil cefāya
Ki aña hil‘ at settār görindi
- 4 Egerçi Yūsuf’ı Ya‘ k̄üb severdi
Ayurup neçe müddet zār görindi
- 5 H̄aqq’uñ yolında İbrāhīm atıldı
Gözine nār iken gülzār görindi
- 6 Ki İbrāhīm Edhem bir cevābdan
Ki tecriid oluben tüccār görindi
- 7 Egerçi Varqa yèdi munca yara
Anuñ mecrūhına tīmār görindi
- 8 Bu vücūda beyle bil sevgü birdür
İki olmaz hemān birdür ki birdür
- 9 Ki sevgü bir olanda müşkil olmaz
Èrer nefside H̄aqq’a menzil olmaz
- 10 Görindi menzil èrişdi h̄adde
Ki mundan ötmek olmaz yèdi sedde
- 11 Ki cümle hayālden emīn oldu
Ki muña èrmeyenler gam-gīn oldu
- 12 Ki cümle şeyde H̄aqq mevcūd görindi
Ki gitdi yoñlık hem varlık görindi

158a

- 1 Ki sendedür gözün açgıl gör imdi
Ki sen dañı öziñe bañ gör imdi
- 2 Eger gözlü isen görürsen anı
Ki cümle sende aşikāre nihānı
- 3 Bu menzilde nihān aşikāre birdür
Buña ‘ārifler èrer neçe sırdur

- 4 Ki sen daḡ öz yoluḡdan ġāfil olma
Yola ġitgil yolundan daḡı alma
- 5 Yola gidenler ammā buldı menzil
Bu yola gitmeyenler aldı zelil
- 6 Tālib olan Hā'a gelgil ki dāyim
Ki olġılın Hā'uḡ yolında āyim
- 7 Ki Hā sendedürür gezme yābānda
Yābānda iste nēe istesinde
- 8 Özüḡe gel özüḡe gel özüḡe
Ki tadı ēyle gel kendü sözüḡe
- 9 Ki sende Hā Ta'ālā zāhir olmu
Saḡa pinhān 'āleme zāhir olmu
- 10 Ki olan sende zāt cümle 'ayān
Ne sebebden ki olmu saḡa pinhān
- 11 Anuḡ iün ki kendüḡ bilmemisen
Vücüduḡa daḡı yol bulmamısan
- 12 Ki andandur vücüdün geçmemisen
Bu ma' nā arābından imemisen

158b

- 1 'Adem deryāsına hi girmemisen
Hāıat u ma' rifete ērmemisen
- 2 Ki alup sen anuḡün zār-ı mabūn
Anuḡün raḡm ēylemez saḡa niün
- 3 ġāfilsen raḡmetinden ol Aḡmed'üḡ
Bu yolda menzili var cān-fedānuḡ
- 4 Neden taır ılursan öz hālüḡe
Anuḡ iün ki almısan özüḡe
- 5 Varuḡı yoḡa saygılan bu yolda
Ki bu varlıġda yoḡdur saḡa fāyide
- 6 Bu yolda yüki olanlar yorulur
Sebük-bār olubanı menzile varur

- 7 Sebük-bār ol sebük-bār ol sebük-bār
Sebük-bār olubanı menzile var
- 8 Ki ‘ömrün bil saña olmaz pây-dâr
Ki beş gün hem saña mihmândurur yâr
- 9 Ki bunda mihmân olan bil ki gider
Ki bir gün dünyânın terkinî eder
- 10 Ki anda vèremez bilgil cevâbı
Cevâbı vèrmeyen görür ‘iķâbı
- 11 Ki dünya n’eyledi ol Daķyânûs’ı
Ne ğâfilden gelüben kesdi sesi
- 12 Şoņra senden ki oldı ol peşimân
Şoņra peşimân olan peşmânî düşmen

159a

- 1 Ki hem daķı görün Nemrûd’ı n’etdi
Ki bir mucuk ile bil helâk etdi
- 2 Ki kaldı mâl mülki tâc u taķtı taķtı
Ki yoldaş olmadı esbâb u raķtı
- 3 Ki Fir‘avn mâlıyla hem nêye yetdi
Ki Nîl deryâsına ğark oldı gitdi
- 4 Ki bilün Ķârûn’ı mâl daķı n’etdi
Ki mâlınuñ ucından yere geķdi
- 5 Ki mâluñ şâhibine fâyidesi yoķ
Vefâsından o mâluñ cefâsı çoķ
- 6 Neye ģarc oldı ‘ömrün bilmedün hiç
Gel aķı sen daķı bu dünyâdan geķ
- 7 Ki gitdi ģarc oluban fayidesi yoķ
Ki fikrün gör olursan sen daķı yoķ
- 8 Şûretün beņzeye insâna dâyim
Olup sen ģidmet nefsinde ķâyim
- 9 Şûret-i insânda dîv olursan
Niçün ģidmetünî ķılursan

10 Ki terk éyle yuħuyı étme zinhār
Ki Hāķķ'ı özüñe yār éylegil yār

11 Ki sensen kendü bilmek vācib olmış
Vācib olan işi her kimki kılmış

159b

- 1 İki cihān olupdur ol ser-firāz
Aña eşyā 'lar éder doķru niyāz
- 2 Aña her kim érişse Hāķķ'a érer
Anı her kim ki görse Hāķķ'ı görür
- 3 Cihāna niye geldüñ sen özden bil
Ki öñünde sefer var yaraķuñ kıl
- 4 Ki bu yolda bilüñ menzil iraqđur
Bu yola gitmeküñ aşlı yaraķđur
- 5 Hāberdār ol hālünden éy hābersiz
Ki Hāķ sende ki sen Hāķ'dan hābersiz
- 6 Hāberdār ol geķer devrān ki senden
Ne fāyide var saña māl u zerden
- 7 Bizi yoldan kıoyan bu māl mülkdür
Ki ceħd étgil sen anı éyle terk
- 8 Ki bu cīfe salan ğayrı kıalmaz
Ki bunı salmayan kāmını almaz
- 9 Şirīn geldi saña sanduñ ki baldur
Saña rāħatı yoħ bu kıl u kıaldur
- 10 Seni maħrūm éder kıoyar yolından
Hāberdār olasan tā öz hālinden
- 11 Evvel sen aşıldıñ hem fer^c degüldüñ
Ki bu fer^c lere bil rāci^c degüldüñ
- 12 Hāķ'ıla biliş édeñsen orada
Ne sebebden yād olmışsan burada

160a

- 1 Ki ol vuşlat demini añgil her dem
Ki aşla vāşıl olasan dem-ā-dem

- 2 Ğāmını ne çekersen bu cihānuğ
Bu cānı terk édüp gözlemez cānānuğ
- 3 Ğayāli budurur bu maħlūķātūğ
Ki aşluğ vaşfı yoğ éder şifātūğ
- 4 Tekebbür éde özin dünyā içre
Gezer dāyima ol nā-bīnā içre
- 5 Yér içer gezer sanur bir işdür
Ne işdür ki ki bu dünyāda teşvişdür
- 6 Hemān sanur ki insān bunı éder
Sanur bunūğ ile yol Ğaķķ'a gider
- 7 Kimi 'ayş ile 'işret-hā éderler
Kimi Şeytān sözine giderler
- 8 Bu söze bir nażar kılgıl éy tālib
Tā ki Ğaķ vücūdunda ola Ğālib
- 9 Ğazer kılgıl yavızından özin bil
Éyü sözle bu gözgüñ pāsını sil
- 10 Ki sen her bir haberde fikre dalgıl
'Adem deryāsına özüñi salgıl
- 11 Ğaķķ'a yarar sözi dutgıl kulağa
Zararından özüñ salgıl kıraķa
- 12 'Ömür sermāyesini vërme bāda
Ki Ğarra olmaya kıru oda

160b

- 1 Saķın sırruñı nā-maħreme deme
Saķın bir lūķme zararı yeme
- 2 Beşer şüretlünüñ sözi bu sözler
Kimi yapar dīvārın kimi düzler
- 3 Kimi altun çeker paķır yüzine
O kim behāim olmışdur sözine
- 4 Kimi vardur Ğaķķ'ı bulmuş özinde
Söyleşende tecellīler sözinde

- 5 Hakk'a teslim olgıl ey erenler
Şaf oluben vücûdda Hakk görenler
- 6 Azād olgıl azād olgıl azād kim
Ki gözetmegilen dağı zer u sım
- 7 Eger varur isen Hakk'ın yoludur
Bu yolda qahra lutfı ol belidür
- 8 Eger ' aşık isen yol aşikâre
Bu yol başlar seni billâh didâra
- 9 Bilür aşlını ol her bir haberün
Haçan ağıyâra dēye sır yazuñ
- 10 Ki ol kâmil insânı bulanlar
Yüzi üste sürünübēn varanlar
- 11 Yād ēyle bilişe şefi' olanlar
Bu yolda yolçıya refik olanlar
- 12 Kulağ ırgıl bu haberde beri gelgil
Ne âvâre gezersen bir beri gelgil

161a

- 1 İtürmegil bu şahrâda özüñi
Hakk'a lâyıq söyle dâyim sözüñi
- 2 Oturma yoldaşuñ gitdi dırgıl
Dur ağı sen bu gafletden berü gel
- 3 Çalındı şür dururur ağı yatmagıl sen
Bu lâ-şerike şerik katmagıl sen
- 4 Ki yoldaşuñ bulındı yola gitgil
Cân u başuñ bu yolda terkin etgil
- 5 Özin vërmegilen hâb-ı girâne
Vücûduñdaki zâtı sen aña
- 6 Hisâbuñ demi gelübēn erişdi
Cemî' aşınâlar aşınâsın buluşdı
- 7 Gâfil olma gâfil nenün emidür
Mağallidür çalınur şür demidür

8 Eger görüriseñ ma' bûdı hâzır
Ki cümle şeyde hem hâzır nâzır

9 Eleste êtdükünj kavlüne durgıl
Ki andan êtdüğünj ikrâra gelgil

10 Eger ümmet iseñ sen ol Resûl'e
Ki cân u dilden ol şâhib-i uşüle

11 Ki sen cehd êylegilen bunda utan
Ki ğaflet tākın altına yatan

12 Geçen geçdi geleni gözetgil
Elünj yeten yere elünj uzatgil

161b

1 Bu yolda toprağ olup gerd ola gör
Tekebbürligi vücûddan sala gör

2 Ki nağd ile bâzaruñ êyleye gör
Ki yüz miñ ise söz bir söyleye gör

3 Ba' zı söz var dil-i dilin hem lâl êder
Ba' zı söz var şād iken melâl êder

4 Eger ' aqluñ var ise duy hālünj
Çıharuben kenâra at kâlunj

5 Ki gelmez bir dağı devrân gerüye
Gözünj aç dağı gelmezsen berüye

6 Bilürsen devr-i eyyâm geçesidür
Ki ' ömrünj dağıca bil hiçesidür

7 Hıaçan şüret-i insâna gelesen
Ki bunda bilmesen hıaçan bilesen

8 Ki cehd êt kadrünj sen bunda bilgil
Gidende anda sen firākāt olgil

9 Hıağğ'a tälîb olan kişi birâder
Ki ol doğrı yolından hıaçan azar

10 Bu ğaflet yaşduğından bir getür baş
Ne êylersen özüñe ' aql-ı ma' aş

- 11 Ki durgıl furşatunı vërme yële
Bulaşmagıl cife ğāfil olma
- 12 Saña ğayrı olanlar bilki yāddur
Āb u āteş hemān ħākıla bāddur

162a

- 1 Daḡı bu māl mülkdür saña reh-zen
Zer u sīm vezn u ferzend māldur
- 2 Hemān ğaflet yuḡusı bil bulardur
Zirekler bu ḡayālde bir ḡayāldür
- 3 Nêçe zirekler oldı bunda bil māt
Nêçe zulmāt görüp buldı ḡayāt
- 4 Temiz èyle işünı vaḡtı ilen
Ki senden yād ola hem seni bilen
- 5 Yād ola cümle saña yād olanlar
Ki ḡāḡḡ ḡala vücūdında ḡalanlar
- 6 Ki Resūl'ün ḡālinden ğāfil olma
Utan andan yola gel cāhil olma
- 7 Cānuḡ èrişe ol menzile tā kim
Senünle birlene tā kim o ḡākim
- 8 ḡāḡḡ'uḡ ḡālibisen naşīḡat anḡla
Bu söze ḡulaġ urubanı diḡle
- 9 Gözüḡ aç baḡ eger sen ādemisen
Ki tanıġıl ādemden ādemi sen
- 10 Bu mülke seni ḡāḡ yene getürdi
Ki özini saña niçün yetürdi
- 11 ḡāzır olġıl ḡul isen ḡulluġında
Yene ḡidmet èdersen bilki mevtde
- 12 ḡul olan bir kişıye ḡulluḡ èyler
ḡul olan sözini sultāna söyler

162b

- 1 Aduḡ ḡuldur ki sultāndan ḡaberün
Ki yoḡdur zerrece andan ḡaberün

- 2 Ki sultāna kul iken nefse olduḡ
O nefis elinde bir gūn esir olduḡ
- 3 Senūḡ yoḡdur haberūḡ sultandan
Tenūḡ haberi yoḡdur bil cāndan
- 4 Zīrā insān libāsıdur şıfātūḡ
Zātūḡdan haberi yoḡdur şıfātūḡ
- 5 Ki göñüldeki gözgūḡ pāsın sil
Seni götüren aparanı Ḥaḡ bil
- 6 Naşīhat èyle dut bu sözleri sen
Tā kim aşla èrişe cānın ten
- 7 Ḥayālūḡ olmasun gözūḡe perde
Saḡın salur seni tā ki bu derde
- 8 Ki dünyā cīfesine şerik olma
Nāgāh aldar seni sen gāfil olma
- 9 Ki bu dünyāya geleni yèr yèr
Urungıl özūḡe sen daḡı yèr
- 10 Ki bu dehr içre kimki buldı maḡşūd
Saḡa bāḡı ḡalan ma' būd mā' būd
- 11 Ki yèr yèmemiş iken fikr èyle
Özūḡ ḡurtar sebab-i diḡer ile
- 12 Ki bu dünyāya geldükūḡ sebab ne
Ki bunda çekdükūḡ renc u ta' ab ne

163a

- 1 Ki bunda neçe kesb ètdūḡ anı dè
Ki müşkildür cevāb vèrmek ḡamīn yè
- 2 Eger rahmet eger cefā ki bunda
Getürüben aparursan sen anda
- 3 Ne fikirde ne ḡāldesen ḡālūḡ ne
Ne işdesen ne gücde ḡayālūḡ ne
- 4 Seni aldar saḡın bu mülk u māluḡ
Perişān olur anda bilki ḡālūḡ

- 5 Öziñ yoǵ ét Haqq'ı var bil arada
Evvel sen yoǵ idüñ yoqsan arada
- 6 Ādem idi irelüden gelenler
Ki her nefesde Haqq'a ol érenler
- 7 Ne sebebden Haqq'a birlendi anlar
Tenin daǵı cāna döndürdi o cānlar
- 8 Evvel nefsin tanıdı Haqq'ı bildi
Ki bu dünyalıkuñ terkin kıldı
- 9 Nêçe gün Haqq'a hidmet étدی mutlak
Haq ile Haq oluban oldı el-haqq
- 10 Eger kılsan ki hidmeti sultāna ét
Ki sen daǵı olar kimi Haqq'a yet
- 11 Olardur ki Haq'ıla vuşlat olmış
Ki bu yolda ölübeni dirilmiş
- 12 Olardur ' ışq yolında cān vérenler
Cesedin terk édüp aña érenler

163b

- 1 Olar ' azm éyledi cān iqlimine
Olar menzil alup yetdi yerine
- 2 Olardur vücūda hiç gelmeyenler
Ki Haq'dan ğayrını hiç bilmeyenler
- 3 Ki kırtaran özin şey şıfātından
Haberdār ol olur zāhir bātından
- 4 Bulur anlar haqıqat menzile yol
Aña āşıqār görünür şağ ile şol
- 5 Görüp ' ışq baħrünü ol dürrin avlar
' Adem deryāsını girüp ki boylar
- 6 Ki ol kişi bilüñüz insān olur
Cemī' eşyā' vücūdında cān olur
- 7 Gel ey tālib eşit bu ne demekdür
Neni beyān kıılır ne söylemekdür

- 8 Bu yola rāğīb olan bil yorulmaz
Aşıl menziline yolsız varılmaz
- 9 Aşl yolda gidene reh-nümādur
Aşl cümle vücūda innemādur
- 10 Aşıldan cümleler murādın alur
Aşıldur tā ebed bākī alur
- 11 Aşıldur cümle şeyi bil ki gezen
Aşıldur cümle işi bilki düzen
- 12 Aşıldur eşyā 'ya maşūd vèren
Aşıldur varuban menzile èren

164a

- 1 Aşıldur ol eleste ' ahd èden
Aşıldur aşlına doğru giden
- 2 Aşıldur cümle malūun ümmīdi
Aşıldur cümle eşyā 'nu sācidi
- 3 Aşıldur yerde gökde bil aşıldur
Özin bilen kişi aşla vāşıldur
- 4 Aşıldur cümlede mevcūd olupdur
Aşıldur varuban menzil bulupdur
- 5 Aşıldur kimini dīvāne èden
Aşıldur yètüren cānāne èden
- 6 ' Aşık kimsene aşıldur olan
Aşıldur kimine ma' şū olan
- 7 Aşıldur yerde gökde zāt-ı mutlak
Aşısız nesne yodur el-a
- 8 Aşıldur malūāta hālet èden
Aşıldur getürüben vuşlat èden
- 9 Aşıldur uru aacdan yār èden
Aşıldur yād olanı bil yār èden
- 10 Aşıldur küfr ilen imān bir èden
Aşıldur cümlesinden sedd eglen

- 11 Aşıldur mescid u meyhâne olan
Aşıldur ol cevâhir cevher eden
- 12 Aşıldur hâk iken bil güher eden
Aşıldur ol cevâhir cevher eden

164b

- 1 Aşıldur kâfir içre hem müselmân
Aşıldur maḥlûkâta kâmil insan
- 2 Aşıldur ‘ışık ile ‘âşık bir olan
Aşıldur cümle eşyâ’da sır olan
- 3 Aşıldur deryâlar içre dürr olan
Aşıldur yêrde gökde bir olan
- 4 Aşıldur kuru toprağda zât olan
Aşıldur zâta perde-i şîfât olan
- 5 Aşıldur yêr ile gögün kararî
Aşıldur cümle şeyde neki varı
- 6 Aşıldur gögün özinde ne kim var
Aşıldur yêr üzinde her ne kim var
- 7 Aşıldur cümlelere cennet olan
Aşıldur maḥlûkâta hüccet olan
- 8 Aşıldur kâdîlara bil şer‘iyyet
Aşıldur şūfîlere⁹² bil tarîkat
- 9 Aşıldur evliyâyâ bil ḥaḳîkat
Aşıldur ma‘rifetde bulunur Ḥaḳ
- 10 Aşıldur bilünüz siz Ḥaḳ kelâmı
Aşıldur cümleni eden tamâmı
- 11 Aşıldur cümle şeye rehber olan
Aşıldur cümle ile yola varan
- 12 Aşıldur enbiyâ’ya bil nübüvvet
Aşıldur evliyâyâ bil imâmet

⁹² Tasavvufta nefsinden fani, Hak ile baki olan kişilere denir. Zahirde halk ile batında Hak iledirler. Nefsinde ölen Hak ile dirilenlerdir.

165a

- 1 Aşıldur ‘ālemün ‘ilmi olur
Aşıldur cümle şeyler Hakk’ı bilür
- 2 Ki el-kıssa’ aşısız nesne olmaz
Aşısız cān kuşu Kāf’da durmaz
- 3 Şorağın aldı yolçı yol bilenden
Hakk’ı ma‘lūm kıldı Haq gözinden
- 4 Bu resmin varup menzile yètdi
Ol aşla yād olanuñ terkünj ètdi
- 5 Ki her kimse bu yolda geçdi cāndan
Nişān vèrse der-sidre-yi bī-nişāndan
- 6 Zīrā ‘ışk olara bil reh-nümādur
Özin bilenden olmaz reh-nümādur
- 7 Èren maqşūda ‘ışk ilen èrūpdür
Görenler ‘ışkıla Hakk’ı görūpdür
- 8 Ki her kim ‘ışkı bular cān içinde
Olur kāmīl mūdām insān içinde
- 9 Kimün müşkili ‘ışkıla hāl olur
Ki cümle şeyde ol vākīf-hāl olur
- 10 Haqīkat özini bilür ol insān
Haq andadur sözile hem sen inan
- 11 Qamu eşyā’nı bilünj bir şifātdur
O şifāt içre aᅇlar bilki zātudur
- 12 Adı insāndurur illā ki Haq’dur
İki dünyāya bil andan şefīkdür

165b

- 1 Ki cümle maᅇlūkuñ oldur emīni
Haq’ıla Haq olınmışdur yaqini
- 2 Kim ol görür Hakk’uñ yüzün mu‘ayyen
Bilūpdür aᅇ nedür cānıla hem ten
- 3 Bilūpdür aᅇ hikmetini nedendür
Aᅇa èren kişiler bī-bedendür

- 4 ‘ Aql sığmaz oraya fehm ederek
Hemân hâk ol hemân hâk ol hemân
- 5 ‘ Aql u idrâk orada mât olupdur
Buna éren néçe miñ ütülüpdür
- 6 Özini itüerenler buña yéter
Anuñ şem‘ine yanubanı tüter
- 7 Eger tütüni çıhsa bil ki hâmdur
Bu sırra ol érmez nâ-tamâmdur
- 8 Yaqîn bilgil bunı bu ne demekdür
Aşıldan mı yâ fer‘den mi demekdür
- 9 Ki bu yola gidenler bunı aňlar
Behâim şâifesi bunı daňlar
- 10 Zîrâ ki kendü vücûdın bilemez
Anuñ için Hâk yolına ol gelmez
- 11 Şîfâtından özini kırtarmaz
Anuñ için yolına doğrı varamaz
- 12 Vücûdı bil olupdur aña perde
Anuñçün özini salmış bu derde

166a

- 1 Vücûdında o zâtı bilenler
Getüren apararı anı bilenler
- 2 Şîfâtını o zâta döndürenler
Ki cümlede Hâk’ı muţlâk görenler
- 3 Vücûdın özine tâbüt étmeyenler
Ki Hâk’dan kırağa hiç gitmeyenler
- 4 Ki bir dükkâna beşzer cümle eşyâ’
Kuru dükkâna beşzer beyle zîbâ
- 5 Bu dükkân şâhibi oturmuş anda
Ki Hâk’dur sâkin olmışdur o tende
- 6 Bu dükkânuñ meţâ‘ını bil éy yâr
Saña dâyim nedür olgıl haberdâr

- 7 Evveli sözdürür hem saña ma' lûm
Bunı anlamayan olur meşyûm
- 8 İkinci gözdürür bil ey yâr
Saña dëyem nedür olgıl haberdâr
- 9 Avçı kulağ durur eşidür anı
Ki onuñla olur vaşla cânı
- 10 Ki durdı bil bu revendedür bunı bil
Ki onuñla olur bu ten mu' aţtar
- 11 Bilişi dudağdurur iki leb-â-leb
Sanasan iki deryâdur tamâmet
- 12 Ki kelâmda bunı ta' rif kılmış
' Ârif olan özine bunı bilmiş

166b

- 1 Merece'l-bahreyni yeltekiyân⁹³
Hakk' uñ hikmetlerüñ görüp sen inan
- 2 Yedi deryâ içinde sūd veren
Ki merdândur özine yol aparan
- 3 Onuñçün deryâlar mâhisiz olmaz
Ki gavvâş olmayanlar anı bilmez
- 4 Bu deryâ dürrinüñ kıymeti olmaz
İki cihân vërsen biri gelmez
- 5 Yedincisi budurur bilki müşrikân
Ki bu dükkân içinde şâhibin an
- 6 Sekizinci yedi hıttâ vü hâlî bil
Ki seb' ül-meşânî olmuş sana delîl
- 7 Doğuzuncı meţâ' ı bilüñ eldür
Egerçi görmek istersen ki gel gör
- 8 Onuncı meţâ' ını bil ayağdur
Anuñ içün ol bu dükkâna dayağdur
- 9 Ki bu dükkâna şâhibsiz varılmaz
Dükkân meţâ' ı şâhibsiz alınmaz

⁹³ Rahmân suresi 19.ayetidir . “İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir.” Anlamına gelir.

- 10 Zîrâ her bir meṭâ' uṅ bahâsı vardur
Ki gelen bahâ-yı sîmîn alur êy yâr
- 11 Vücûdurur ki görürsen dükkânı
Anuṅ içre meṭâ' ı bil tamâmı
- 12 Anuṅ şâhib oturmıṣ içinde
Ki bu cümle meṭâ' anuṅ içinde

167a

- 1 Meşelâ bu dükkân ' aṭṭâr dükkânı
Aṅa âşîkâr olan saṅa nihânî
- 2 Bîmâr olan kişiyi yigle êy yâr
Aṅa anda verilür bil ki tîmâr
- 3 Ki her kimse gelüp ' aṭṭârı görür
Anuṅ derdine ol dermânı kıılır
- 4 Ki her ne istesen bulunur anda
Ki ol sâkin olupdur bu dükkânda
- 5 Ki sen cehd êt bu dükkân şâhibin bul
Ki andan dermânüṅ algıl kıurtul
- 6 Ki kendü vücûdında Hâḳ bilenler
Gözin açubeni Hâḳḳ'ı görenler
- 7 Êdüp yoḡ özini Hâḳ bilenler
Hâḳḳ'ı cümlede hem muṭlaḳ görenler
- 8 Bâ-küllî varlıḳın Hâḳḳ'a verenler
Özin maḥv êyleyüp Hâḳḳ'a êrenler
- 9 Hâḳḳ'ı zâhir ḳamu şeyde görenler
Ki ḳahrı luṭfını hem birleyenler
- 10 Hâḳ ile bâṭılı farḳ êyleyenler
Özin bu deryâya ḡarḳ êyleyenler
- 11 Arada kend'özini yoḡ êdenler
Gönül ḳuşın bunuṅlan toḡ êdenler
- 12 Ki perde ref' olup görindi sultân
Zihî devlet beşâret zihî iḥsân

167b

- 1 Ki ol gün teg ʿ aleme zāhir oldı
Ki sulṭān yüzini āşikāre gördi
- 2 Bu yolda yolçılar menzile vardı
Be-ḥamdi'llāh ʿ āşik maʿ şūka irdi
- 3 Ki ref ʿ oldı gitdi bil şeyāṭin
Ki birlendi görüñ zāhirle bāṭın
- 4 Ki maḥlūḳ gitdi bil ḳaldı yaradan
Yaradılmışda bulundı yaradan
- 5 Saʿ ādet gencini bir kişi tapdı
Ki aṣl atın moynunu çapdı
- 6 Ki cümleler ḳamu tesellī oldı
Ki cümleler özinde Ḥaḳḳ'ı buldı
- 7 Ki ḳalmadı arada nīk ile bed
Daḫı bilinmez oldı saʿ d ile redd
- 8 Ki birlendi ḳamu maṭlūb u ṭālib
Ki Ḥaḳ cümle şeye hem oldı ḡālib
- 9 İkilikte ḳalanlar bire yètdi
Gidertdi nīstiligi hestilige yètdi
- 10 Èyle oldı yaradılmış ser-ā-ser
Ki Ḥaḳ'ıla Ḥaḳ oldı cümle yek-ser
- 11 Ḳalındı kimdiler gören bu ḫāli
Bu ḫāle erişen gören bu ḫāli
- 12 Gel ey ṭālib ḳulaḡ aṣ buni diñle
Yene geldüñ ki bunda munı añla

168a

- 1 Ki bu hırş ile hevānı gidergil
Ki bir gün hırş hevā seni èder kül
- 2 Ḥaḳ èyle Ḥaḳ olana olma ḡāfil
Olardur her ne dünyā içre kim var
- 3 Ki İblīs kimi yoldan sen de çıkma
Öz elüñlen öz èvüñ bunda yakma

- 4 Eger  etsen öz övünç bunda v r n
Varanda hem olursan anda peŐim n
- 5 Yüzünü topraĝa ur h k olg l
Dilün kesgil  amudan p k olg l
- 6 Eyle topraĝ olg l y r getüre
Senün b run  ehl-i H k götüre
- 7 Y yeler cümleler senün b rundan
Geçen buldı mur d n geç varından
- 8 Ne ki beyle ki Ő r topraĝ olasan
Ekilen tuĝm  sen Őan yi^c kılasan
- 9 Ki Ő r topraĝın üzre nesne temiz
Eger g gerd r olsa b rı y tmez
- 10 Beyle olsan daĝı senden ne f yide
Ki bu yol da yol degül bundan  ayıda
- 11 Bu yoldan sen  ayıt bu yol bel dur
Bu yol reh-zenine seni taladur
- 12 Niçün altun sen hem-d st bilürsen
Ki Őeyle bundan ötrü ceng  ılursan

168b

- 1 N ce z rekleri aldad  d ny  d ny 
Olar ziy ndadur Őaĝa ne f yide
- 2 Bilürsen  br h m 'e kimdi rehber
Neden terk  yledi ol Ő m ile zer
- 3 Bu c feni anu  n terk  ıldı
Gelecek gidecegi ne bold 
- 4 H k 'ı ister isen buĝa ilişme
Ki kerkes teg bu murd ra  Őme
- 5 B k  H k 'dur H k 'ı dutg l Nih n 
Ki c n H k 'dur  afes  tmiŐ cih n 
- 6 Ki H k 'dur ĝayrı yoĝdur z t-ı muŐlak
 zin bilen H k 'a  rer bil ancak

- 7 Ki her kimse dutarsa Hâk sözini
Hâk' a vaşıl görür ol dem özini
- 8 Hikâyet-i enbiyâ'dan evliyâdan ey Kerim gurbet
Sen bizi ayırma kitâbın yâ Kerim
- 9 Ğurbetlikde Ğurb olayum
Kimse bilmez hâlüm menüm
- 10 Şehrden şehre elden ele
Seyirdedür hayâlüm menüm
- 11 Şehirde şehre seyr eylemem
Hiç bilmezem ki n'eylemem

169a

- 1 Munca ki men söz söylerem
Hiç şey birin bilmez menem
- 2 Munca ki men söz söylerem
Gör vücudumı 'ışk yağar
- 3 Bu 'ışkumun Ğarâretin cânım
Hiç biri söndürmez menüm
- 4 Senün 'ışkun Ğarâreti
Yandurup kül etdi meni
- 5 Gerü bād olup göklere
Gitmişdür külüm menüm
- 6 Senün yoluğa bağlandum
Başıla cāndan ey dilber
- 7 İhtiyârum sağa verdüm
İhtiyârum sensen menüm
- 8 İhtiyârum sağa verdüm
Cesedüm külli genc oldı
- 9 Genc içinde genc olanlar
Gelüp görün gencüm menüm
- 10 Tüccâr olanlar gelenler
Açılıpdurur gencüm menüm

- 11 Bölük bölük gelür eşyâ³
Kendülerin tüccâr sayar
- 12 Güher har mühre sanur sanur
Kendüsin adıyla bilün tanur

169b

- 1 Anda varanda utanur
Andan şahih sözüm menüm
- 2 Şonra peşimân fâyidesi yoğ
Yoğdan olduğ olursan yoğ
- 3 Dil kuşın ondan éyle toğ
Andan toğdur kuşum menüm
- 4 Andan dil kuşın toğ éyle
Kendü vücüdın yoğ éyle
- 5 Yoğ olan Hakk'a vaşıl olur
Ol bu tende cânım menüm
- 6 İkrârını saña vèren
Özligi gidüp Hağ kalur
- 7 Ol başarur cümle işi
Başaranum oldur menüm
- 8 Men derdlüye leyl ü nehâr
Dâyim dermân senden gelür
- 9 Gene senünj timâram men timâram
Senden gelür emüm menüm
- 10 Derdüm sensen dermânım sen
Cismüm sensen bu cânım sen
- 11 Senden bu cismüme râhat
Leyl ü nehâr gelür menüm
- 12 Her ne olursa ol éyler
Cümle dillerde ol söyler

170a

- 1 Hem söyleyen söylendüren
Bu cismimde oldur menüm

- 2 Hem söyleyen söyletdüren
Cümle işde anı bilgil
- 3 Çoğ söyler olsa bu dilüm
Seni söyler menüm gönlüm
- 4 Êy tũtî-yi şeker bülbülüm
Kand êyle niyyetüm menüm
- 5 ʿİşkuñ meydânına düşdüm
Dîdâr gördüm handa bağdum
- 6 Doymaz gözüm dîdârından
Êy şems u kamerüm menüm
- 7 Gören sensen görseden sen
Handa gelür gözüm menüm
- 8 Senüñ dîdârüñ êy şanem
Rüşen êtmiş duʿ amı
- 9 Sensen menüm bu gözüme
Görünen dîdârüm menüm
- 10 Gören sensen görseden sen
Beyle bilelüm bu eşyâ ʿya
- 11 Eşyâ ʿnuñ nuṭkı sendedür
Söyleyen güftârüm menüm

170b

- 1 Salmış ʿâr u nāmūsum
Daldum kırbetlik baħrine
- 2 Düşmişem ʿişkuñ odına
Rāħat koymaz yanam menüm
- 3 Çün elestden beyle yazmış
Yanmağ oldu şānum menüm
- 4 Leyl ü nehār ʿışk odına
Yanmağdan ħālî olmazam
- 5 Bir şey yansa dūdı çıkar
Hiç bilmezem dūdum menüm

- 6 Ol ŧem' a yanmasa bu cān tenüm
Helākdur olmaz cāvidān
- 7 Tā ebed ol görmez cānān
O ŧayvān bil sözüm menüm
- 8 ŧemüŧe yanma bu cān bu cān
Toprağ içre olur nihān
- 9 Gel dēyesen göz dutmış
Kıyāmet günine degin
- 10 Hāŧr günü sen vēresen
Sağ ala nāmemi menüm
- 11 Ol Resul'ün yüzi ŧuyı
Rāhat bula cānum menüm
- 12 Ol Resūl'ün yüzi ŧuyı
Cümle maḥlūkı yarlıkar

171a

- 1 Aşlı aşla vaşl ēyle
Vaşl ēdici aşlum menüm
- 2 Gāhī kılursan yüz cefā
Saḡa 'āşık olanlara
- 3 Munca cefālar ēder gör
'Āşıka ma'şūḡum menüm
- 4 Salup sen ŧevkūŧ 'āleme
Hāyrān ēyledüŧ sen meni
- 5 Alursan günde miŧ cānum
Hiç ŧorılmaz ḡanum menüm
- 6 Alursan miŧ kezin cānum
Raḡm ēyle maḡa sultānum
- 7 Bu zulm u sitemün senün
Nūşdurur cānuma menüm
- 8 Ğurbetlik baḡrine dalan
Varı yoḡdan geḡse gerek

- 9 Varı yokdan seni bilem
Senden ğayrı yoĥdur menüm
- 10 Ğurbetlik bir cefādur
Degme ‘arif bunı çekmez
- 11 Her kim çekse be-kām olur
Şabr eğlenmez cānım menüm
- 12 Bu ğurbetlik evvel bal
Şoĥrasın zehre döndürür

171b

- 1 Kim ki içer bu zehri bil
Meydān içre merdān menem
- 2 Bu ğurbetlik bir derd imiş
Derdlü olan dāyim dūřer
- 3 Hem yine derdine dermān
Andan bulur cānum menüm
- 4 Hem bu derdine dermān
Evvel şabibden gelür oņa
- 5 Bu derdümüĥ ‘ilācına
Sen eyle timārum menüm
- 6 Bu ğurbetliĥe dūřdügüm
Murādum seni görmekdür
- 7 Seni gördüm seni bildüm
Raĥāt oldu cānum menüm
- 8 Senden ötrü dört dīvāra
Cümle eřyā’ Ka‘be dēr
- 9 Aşl-ı tābān fer‘i n’eyler
Eyy aşlılan fer‘üm menüm
- 10 Aşl-ı tābān fer‘i n’eyler
‘Arzı olan řāha söyley
- 11 Vücūdın ol zatdan toylar
Eyy vücūdda zātum menüm

12 Senüñ ' ışkuñ meydānda
 Țop kimi başum ataram

172a

1 Bu ğurbetlik odına
 Yandı bu cigerüm yandı

2 Raħm èyle bir şu saça gör
 Yandı bu cesedüm menüm

3 Her bendeye nazār kııl sen
 Cümle şeye ma' būdı olur

4 Sen maña bir raħm èylegil
 Hāzırī sulṭānum menüm

5 Ğurbetlige düşen bilür
 Öz hālinden hālüm menüm

6 Ben teg cigeri pārenüñ
 Gelüñ yüregini yaruñ

7 Sen bilürsen senden ğayrı
 Kimse bilmez hālüm menüm

8 Cümle yaradılmışlara
 Hāşre degin nevbet yétmez

9 A' mālüm u defterüm kırtulmaz
 Sürülse dīvānum menüm

10 Küllī şeyüñ hisābınca
 Bende günāh saru olmış

11 Hāşre degin kıorkulamaz
 Çekilse mizānum menüm

12 Maħbün kimi daġa düşdüm
 Hızır kimi hayāt içdüm

172b

1 Mekānsız èllere düşdüm
 Bilinmez mekānum menüm

2 Bilinmez dillere düşdüm
 Hayrān teg çöllere düşdüm

- 3 Ördek gibi göle düşdüm
Kimse bilmez dilim menüm
- 4 Bülbul kimi güle düşdüm
Élden uçup éle düşdüm
- 5 Seyr éylerdüm bāyirlarda
Çekdi miħnet çevrelerde
- 6 Māhī gibi deryālarda deryālarda
Şuşalıkum ŋanmaz menüm
- 7 Ay yüzindür kıble ʔ-gāhum
Sensen sebit ilen penāhum
- 8 Sensen menüm ŋarīk u rāhım
Éy delil u bürhānum menüm
- 9 Yüzün maħa şavm u şalāt
Seni görüp buldum ħayāt
- 10 Éy vaşfa sığmaz ħikāyet
Yüzündür āyetüm menüm
- 11 Perdelerdür Ĥaħħ'a dalda
Ĥāl içinde vardur dalda
- 12 Senün saçuñ şeb-i yeldā
Ĥaşuñdur miħrābum menüm

173a

- 1 Yüzün görüp cānum vërsem
Her nefesde secde kılsam
- 2 Özüm vërüp seni alsam
Dürüstdür bey'atüm menüm
- 3 Özüm vërüp seni alam
Görüçek ħayrānum olam
- 4 Cān ħaşrdedür yüzün görem
O gündür bayramum menüm
- 5 Senden būylar gelür
Tecellī yolumuz alur

- 6 Vücūdum tahtına dolur
Ref' êde gümānum menüm
- 7 Ol zātdur geldi évüme
Andı erişdi katuma
- 8 Cümle dağıldı 'āleme
Ol şıfātđan zātum menüm
- 9 Vücūdum tahtına dolur
Cümle eşyā' şu'le vérür
- 10 Ehl-i Hāķ'lar oña érür
Nişānsız nişānum menüm
- 11 Ehl-i Hāķ'lar oña érür
Eşyā' bunı haçan bilür
- 12 Kendü kimi bir şey sanur
Ol şıfāt-ı zātum menüm

173b

- 1 Cümle 'āleme dağıldı
Bu 'ademden eşyā' kıldı
- 2 'Āşıkıla ma'şūk bir oldu
Kālmadı gümānum menüm
- 3 Kālbüme almışam seni
Sensiz n'eylerem bunı
- 4 Sensen cümlelerüñ cānı
Cān ile cānānum menüm
- 5 Senüñ yüzüñi görende
Tā ebed özüm bilmezem menüm
- 6 Eyle bilelüm cümleside
Gezen zātdur zātum menüm
- 7 Kimki Vesvās'ın ref' êder
Vücūdı şehrini görür
- 8 Hıķmetden beyle şeyi düzer
Şıdķ ey üstādum menüm

- 9 HİKMETDEN BEYLE ŞEYLERİ DÜZEN
ANDA GİRÜP HİKMET SEZEN
- 10 BİR NEFESDE YER GÖK GEZEN
SEYR EĞEN ŞEH-BÂZUM MENÜM
- 11 ĘY Kİ YOĞDAN BİR ŞEYİ VAR
SEN EĞÜP SEN LEYL Ü NEHÂR
- 12 CÜMLE ‘ÂCİZLERE SEN YÂR
ĘY OLAN DEST-GİRİM OLAN

174a

- 1 SENÜŦ YÜZÜŦİ GÖRENDE GÖRENDE
TÂ EBED ÖZÜM BİLMEZEM
- 2 ĘYLE BİLELÜM CÜMLE ŞEYDE
GEZEN ZÂTDUR ZÂTUM MENÜM
- 3 KİM Kİ VESVÂS’IN TÊRK EDER
VÜCÜDİ ŞEHRİNİ GEZER
- 4 SENÜŦ MUĐABBETÜŦ ĘY DÖST
UŞTA MENİ HELÂK EĞDİ
- 5 ŦADEM BASIN YÜZ ÜSTİNE
ŦALMAZ HİĈ ŞÜRETÜM MENÜM
- 6 ŦADEM BASUŦ YÜZ ÜSTE
MÜRDE CİSMÜM ĐAYÂT OLUR
- 7 ULULAR HEM NECÂT VÊRÜR
OL ASİ NEFSÜM MENÜM
- 8 ĞARİPLİGE DÜŞDÜM BEYLE
KİMSENE BAĞMAZAM MENÜM
- 9 DÖSTDAN ĞAYRI ĐAYÂLÜME
HİĈ NESTENE GELMEZ MENÜM
- 10 MEN AĞLARAM LEYL U NEHÂR
YÂR YOLDAŞLARUM AŦUP
- 11 HİĈ BİRİ GELMEZ YANUMA
SİLELER GÖZ YAŞUM MENÜM

12 Hiç biri yoğdur yanumda
Derdleri çoğdur cânuma

174b

1 Tenhâ kaldum ğarîblikde
Yoğdur dutan elüm menüm

2 Vaţanum yāduma düşdi
Gönül kuşu kalķuban uçdı

3 ‘İşkuñ senüñ başdan açdı
Dağı şabrum kalımaz menüm

4 Vaţandan ayru düşdügüm
Yüregümde yara açdı

5 Gerek meni helāk eder
Hiç yaram oñalmaz menüm

6 Men ğarîb düşdüm èllere
Gözümde ahar seyllerde

7 Refiķsiz kaldum göllerde
Susalıķum kalımaz menüm

8 Çııdum Çalab minārına
Dört yanuma munca baıdum

9 Oğul uşaq kavm u ķardaş
Gözüme görünmez menüm

10 Defter oldı bu ğurbetlik
Güldi maña cümle ‘alem

11 Yoldaş ķardaşlar içinde
Defterüm oñunmaz menüm

12 Bu ğurbetlik aldı cânım
Tâ ebed vèrmez amānum

175a

1 Gün-be-gün artar ğamım
Ĝam-ğüsārım yoğdur menüm

2 Huzūrum gün-be-gün artar
Ĝam u kuşsa meni darter

- 3 Gözüm öñin yaşlar dutar
Gözüm yolu seçmez menüm
- 4 Kayku çeküp yaşam yırtar
Gözüm öñin yaşlar dutar
- 5 Her birisi bir yan atar
Qurtaranum yoğdur menüm
- 6 Görsem yüzüñi bir kezin
Nişan qalmaz ayruq maña
- 7 ‘Işkuñdan èyle yanmışam
Hiç odum görünmez menüm
- 8 ‘Işkuñdan èyle yanmışam
Quşlar kimi bükülmüşem
- 9 Yollara gözüm tikmişem
Kim kimsem yoğdur gelmez menüm
- 10 Vañandan ayurdı meni
Beytü'l-Ĥarām muħabbeti
- 11 Zerrem varup aşla èrdi
Ka‘ be şāhibini gördi
- 12 Menziline varup èrdi
Ayruq menzil bilmez menem

175b

- 1 Menziline varup èrdi
Cānını cānāna vèrdi
- 2 Şifātum dahı zāt oldı
Hiç şifātum olmaz menüm
- 3 Bu ‘ışk gelüp başdan açdı
Gözüm yaşı durmaz aşdı
- 4 Aşl aşlına èrişdi
Kim kimligüm bilmez menüm
- 5 Aşl aşlına èrişse
Ma‘ şūqına secde kılsa

- 6 Dōst elinden ŧerāb içene
Dağı cismüm olmaz menüm
- 7 Dōst elinden ŧerāb içse
‘Aşık ma‘ ŧūkasın bulsa
- 8 Dōst yüzüme bir kez gülse
Hergiz özin ğarīb görmez
- 9 Dāyim didār muhtācudur
Acılarımı duymaz gözüm
- 10 Yüzüñi gören nācidür
Yüzüñ gördi gözüm menüm
- 11 Ğurbetlikde derd-i bī-‘aded
Kimse gelmez maña meded
- 12 Hīç yanumda bulman aħad
Tenhā kıalmıŧam başum menüm

176a

- 1 Göñlüm kuşu uçup gitdi
Görüş bu çarğ maña n’etdi
- 2 Hīç bilmezem handa gitdi
Bir dağ ğerü gelmez menüm
- 3 Yoldaşlarum yanındadır
Fikr ile ħayālüm menüm
- 4 Çādersiz keştī teg gezer
Deryā üzre tenüm menüm
- 5 Vücūdum keştī teg gezer
Göñlüm kuşu kıalkup gider
- 6 Gāhī kıonup pervāz eder
Bir yerde yoğ ŧabrum menüm
- 7 Kıonar gāhī pervāz eder
Bilmen vağan terkin eder
- 8 Yoğsa vağan ŧaru gider
Bilmen n’olur ħālüm menüm

- 9 Bu başımı top éyledüm
Saldum 'ışkuñ meydânına
- 10 Şol u sağ bañar oldum
Çaylar kimi añar oldum
- 11 Canum oda yañar oldum
Göge çığdı āhum menüm
- 12 Canum oda yañar oldum
Göge çığdı āhum menüm

176b

- 1 Gece gündüz işüm zārdur
Maşūr olanlara dardur
- 2 Nihānide ne dil vardur
Hāziri'dur dileyüm menüm
- 3 Yā İlāhā sen kimseni
Ġurbetlige salmagilen
- 4 Ġurbetlik aĥvāli yaman
Vaţanımı göster menüm
- 5 Mende ne ihtiyār vardur
Bir de vaţan saru gitdüm
- 6 Gözümi saņa tikmişem
Sensen yardımum menüm
- 7 Enbiyā'dan evliyādan yā Kerim
Sen bizi ayırma ey Raĥim
- Ĥikāyet-i Menlik
- 8 İbtidā kıldum bī-nām ol İlāha
Cümle 'āleme oldur pādişāh
- 9 Cümle 'ālem onuñ emrindedür
Her yaratılmış anuñ işindedür
- 10 Her kim anuñ taĥdirin tebdil éder
İki cihānda bilüñ maĥrüm éder
- 11 Cümle nuţklar bil anuñ fermānidur
Eşyā' cesed cümleñ ol cānidur

177a

- 1 Her kim ister cānı tende dura
Vücūdında menliküñ terkin ura
- 2 Kim bu évde iki kimse duramaz
Bir évi hem iki ma‘ mūr édemez
- 3 Ol ikinüñ birisi Hâk‘dur
Biri bil Şeytân-ı münâfıkdurur
- 4 Cehd édüp Şeytân‘ı sen ref‘ éde gör
Bir kişiye vücuduñ yiglede gör
- 5 Kim o dedügüñ nefsdür hemân
Kim vücûdda ol éder bilgil gümân
- 6 Kim o Şeytân‘dur seni Hâk‘dan kıoyar
Kimse görür eşyâ‘da olur nihân
- 7 Kimki Şeytân‘dan bilüñ ba‘îd olur
Leyl ü nehâr ol Hâk‘a kıarîb olur
- 8 Cümle Şeytân hem menlikdür bilüñ
Kim elinde olmamışken sır bilen
- 9 Kim ölerden sonra fâyide kılamaz
Ölen elinde anuñ dirilemez
- 10 Her kimsenede ki menlik doludur
Eyle bilki diri degül ölüdür
- 11 Her kimsene menliküñ doludur
Anı Şeytân murâdına êrdürür
- 12 Her kimsenedeki menlik yoğdur
Aña Allâh rahmeti dağı çoğdur

177b

- 1 Cehd édüben menligi meñi sala gör
Girüben ‘ışk deryâsına dala gör
- 2 Menliküñdür seni Hâk‘dan dūr éden
Menlikdür göñül arğın kör éden

- 3 Ehl-i Hâk sözün kulağa alamaz
Deryâdan şu raḥına hiç gelemez
- 4 Şu gelemez arḥı anuḡ kördürür
Şuyu bilgil bi' resinden dıḡradur
- 5 Şu içemez inḡdügi andan kurur
Beyle bil ki öz özinden yoḡ olur
- 6 Buḡa timşâl hem nedür edem ' ayân
Kulaḡ aḡup bilün bunı hemân
- 7 Ehl-i Hâk sözün eşidigeç mer ḡanur
Yêl degende ḡuru aḡac yırḡanur
- 8 Eşidür illâ kulağa alamaz
Güher dürrin vücûda salamaz
- 9 Beyle kimseler ki Hâḡ'dan dūr olur
İşi ḡüsrân âḡret maḡbûn olur
- 10 Nêçe müddetden özümü bilmişem
Oturuban Hâḡḡ'a ḡenâ ḡılmışam
- 11 Öz başuma yêriyüp gezer idüm
Öz özimden men hemân pervâr idüm
- 12 Bir nêçe kimse meni götürdiler
Götürüben hem revân yêtürdiler

178a

- 1 Kim bilün o yêrde meni n'êtdiler
Gelevan ol ḡayvân gör dêdiler
- 2 Kim öḡüme ḡatuban ḡayvânları
ḡırḡ bir il daḡı otlarum anları
- 3 Géce gündüz hiç bilinmez bunlara
ḡırḡ bir il ḡidmet édüp onlara
- 4 Bu belâya nâḡâh oldum men dūçâr
Bu çâresiz duruma Hâḡ êde çâr
- 5 Nêçe müddet munda ḡalam men ḡaḡir
Kimseni tanımazam ḡaldum ḡaḡir

- 6 Yolu yoğdur bilmenem handa gideyem
Bu çâresiz derde ne çâre édeyem
- 7 Nêçe müddet kimseyle söyleşmedüm
Hâl ile aḥvâlümi dilleşmedüm
- 8 Géce ile gündüzi daḥı bilmedüm
Ḥaḳ Ta‘âlâ’dan ölümü diledüm
- 9 Ḥaḳ Ta‘âlâ ölümü vèrmedi
Gözlerüm hiç âdemiden görmedi
- 10 Āh u zâr édüp ki dedüm yâ İlâh
Cümleye feryâd-res éy pâdişâh
- 11 Bir kemîne bendeyem éy pâdişâh
Cümle ḳalmışlara sen olgıl penâh
- 12 Sen yetiş feryâduma men ḳalmışam
Yerde gökde men seni Ḥaḳ bilmişem

178b

- 1 Bèyle dèçek burada men hemân
Bir nidâ geldi Ḥudâ’dan ol zamân
- 2 Men olanda Ḥaḳ daḥı irâğ olur
Hem yèri anuḡ daḥı firâğ olur
- 3 Sen olursan cümle ‘âcize penâh
Bir günâha yüz kez estağfuru’llâh
- 4 Menlügüme mende peşimân olmuşam
Saḡa ma‘lûm nefse düşmân olmuşam
- 5 Gine dedüm yâ Allâh’ül-‘âlemîn
Sen érişdür üstâdum maḡa hemîn
- 6 Bir nidâ geldi Ḥudâ’dan ol zamân
Bir kerez üstâdum çağır hemân
- 7 Bunı eşidüp dedüm yâ Ḥâzırî
Éy olan göñlüm évinüḡ ḥâzırî
- 8 Sen yetiş feryâda ‘âciz ḳalmışam
Cân u dilden saḡa ḥidmet ḳılmışam

- 9 Beyle d mek ol zam n y tdi maņa
Cümle ser-g zeşt mi d d m oņa
- 10  y oğul bu menligi ne  yled n
Hiç bilür mi sen oņa n'eyledün
- 11 H k Ta'  l  sene  ahr  tmiş idi
Kim elünden her ne varsa gitmiş idi
- 12 Ol zam n men H kk'a yalvarmışam
Kim senün g n huņı geurmişem

179a

- 1 Bir nid  geldi H d 'dan hem maņa
Yeri var bağışladum anı saņa
- 2 Hem yene varsun h la üstine
Men d mey p şükr ötsün
- 3 Dutubanı hem  olumdan ol zam n
Get r ben menzile saldı hem n
- 4 Gözüm açuben rev nı görmişem
Kim bu meclis içre hem oturmişam
- 5 Men d megil el-am n  t sen daĥı
Men d yen H k'dan irag  olur aĥi
- 6 Men d yen d yim  hem olur ba' id
Kim H kk'a daĥı d yim  olmaz  arib
- 7 Men d yen kişide d yim hırş olur
Hırşı olan kişiler yoldan  alur
- 8 Kimün menligi var d yim degül
Kimün menligi yoĥ  dem degül
- 9 Ki sen ceĥd  t bu menligi terk  ıl
Ki bu naşihatum dutup özün bil
- 10 Eger bilsen naşih t b r-ı n rsan
Eyle bil ki v c duņ dolu n rsan
- 11 Ki men bir men d d m gör ki ne oldum
Ki men hem d d k me peşim n oldum

12 Nêçe yıllar cefâ bir söze çekdüm
Eyle bilelüm yarama duzı ekdüm

179b

1 Ki üstâdum erişüp dutdı qolumdan
Ki kırtardı meni dağı ölümde

2 Ki sen cehd ét beyle men demegil
Ki men dëyüp menüm teg gam yemegil

3 Ki men âdemleri vërür fenâya
Men olan tâ ebediyyet harîkaya

4 Men olan éve dâyim Hâk giremez
Men olan yerde dâyim Hâk olamaz

5 Men olan kimse érmez Hâk sırrına
Men olan yétmez dağı pîrine

6 Men olanın dağıca kalbi çöldür
Ki sen cehd ét bu menligi öldür

7 Ki her kim men demeyüp beyle sözin
Bağıcak ol hemân görür Hâk özin

8 Ki Hâk'dan men dëyen irag olupdur
Bu yüzün nûrı yoğ eñi şolupdur

9 Ki sen cehd ét ki reng şoldurmayasan
Hâzır ol nefis elinde ölmeyesen

10 Bu menligi bilün yavız harâmî
Özin bilen bu menlige varamı

11 Men olan yerde dâyim Şeytân olur
Men olan yerde dâyim işyân olur

12 Men olan yerde dâyim hüsrân olur
Men olanlar dâyim hem bî-cân olur

180a

1 Men olana dâyim Hâk dağı görünmez
Men olanlar içer dâyim hamimi

2 Men olanlar dâyim görür cahîmi
Men olanlar görür dürlü cesîmi

- 3 Men olanlar ‘azābdan kırtulamaz
Men olanlar dağıca pır bulamaz
- 4 Men olanlar mağrım ıalupdur
Men olanlar ‘azāb satun alupdur
- 5 Vücūdunda gezinüp sen men olma
Ki men menem dēyüp mağrım ıalma
- 6 Ki cehd ēdüp bu menligi sala gör
Ki cānı ‘azābdan kırtara gör
- 7 Ki Allāh rağmeti cānuđa gelsün
Ki zerenk hem dağı ‘aşlına gelsün
- 8 Ki nefşüğe uyup menüm dērsen
Niçün Şeytān sözine sen uyarsan
- 9 Ki menligi saluben Hađđ’a yētgil
Ki özüğe Hađđ’ı dağı yār ētgil
- 10 Ki doğru yolu dutubanı gitgil
Ki varlıkuğ salup özüğ yoğ ētgil
- 11 Ki kelāmda bir āyet yād ēdüpdür
Anuğla ‘āşini hem şāh ēdüpdür
- 12 Kıul yā ‘ibādiye’l-lezine esrefü idi
‘Alā enfüşihim lā teđnuť⁹⁴ fehm dēdi

180b

- 1 Yā ğulum nefşüğe isrāf ētmegil
Rađmetüm çođdur ümid ıať‘ ētmegil
- 2 Bil kelāmda bunu dağı yād ētmişem
İnne’l-lāhe yeğfirü’z –zünübe cemī‘an⁹⁵ dēmişem
- 3 Yarlığaram cümleni menem Ğudā
Bil menem Yezdān gelür ise şadā
- 4 Cümle ‘ālemde menem innemā
Cümle ‘ācize menem reh-nümā

⁹⁴ Zümer suresi’nin 53. ayetidir “ De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin” anlamına gelmektedir.

⁹⁵ Zümer suresi’nin 53. ayetidir. “ Hiç şüphesiz ki Allah günahların hepsini bağışlar” anlamına gelmektedir.

- 5 Hâk Ta'âlâ bilünüz çü merddür
Hâk'ı özinde görenler merddür
- 6 Cehd edüben Hâk yolına gele gör
Bu vücüddan menligüñi sala gör
- 7 Her kimsene menligini ref' eder
Lâ-cerem doğru yolu dutmuş gider
- 8 Hâzırî'dür derdüme dermân veren
Nihâni'nüñ mevn gününge hem éren
- 9 Nihâni'ye cümlede Hâk görünür
Hâk-i pâdur yüzi üste sürünür
- 10 Enbiyâ'dan evliyâdan yâ İlâh
Sen ayırma cümleni éy pâdişâh
- 11 Fâ' ilât fâ' ilât fâ' ilât
Min günâhı def' eder bir şalavât
- 12 Fâ' ilât fâ' ilât fâ' ilât
Âhret gerek ise dünyanı sat

181a

- 1 İbtidâ kıldum bî-nâm ol Kerîm
Adı Bi-smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm
- 2 Vaşf ilen zâtı anuñ olmaz beyân
Dil ile maḥlûḳâta olmaz 'ayân
- 3 Kudret-i Hâk'dur anı şey bilemez
Cehd ile hem kimse anı alamaz
- 4 İllâ 'âcizlik ilen alur anı
Egnine géyer tecellîden donı
- 5 İşi güci dâyimâ Hâk'ıla olur
Ol sebebden eşyâ'ya murâd verür
- 6 Ol girer hem vaḥdetüñ deryâsına
Dâyimâ érer erenler ḥâşına
- 7 Hâll eder cümlelerüñ müşkilini
Cümle baḳçenüñ éyler ol gülünü

- 8 Vaḥdete giren kişi yaḥşî görür
Yaḥşî olan elbette yaḥşî görür
- 9 Kim ki beddür sözini ol bed dër
Bed olan sözün ḥaçan Ḥaḳḳ'a dër
- 10 Kim ki şâfdur dâyimâ ol şâf olur
Cümle şeyler açuben aña gelür
- 11 Cümle şeyde ol Ḥaḳḳ'ı mevcûd eder
Üstâdını özine ma' bûd eder
- 12 Ol sebebden hem vücûdın arıdur
Ḥaḳ Ta' âlâ ol kişünüş yâridür

181b

- 1 Ḥaḳ ile bir olana bilüş ' ayân
Ara yêrde nesne olunmaz nihân
- 2 Gêce gündüz Ḥaḳ'ıla ol bir olur
İşi güci bil anuş hem sır olur
- 3 Kim anuş sırrına meger ol yête
İkiligi ref' édüp birlik yête
- 4 Kim ki bu yolda özini salamaz
Ḥaḳ yolına doğru bilüş gelemaz
- 5 Yüki ağırdur bu yolda yorulur
Yüki olmayana menzil dâr olur
- 6 Cehd édüben yükünüş sen sala gör
Özünüş vërübeni Ḥaḳ ala gör
- 7 Nêce kimse bil bu yolda mât olur
Kimi var ḥayât iken memât olur
- 8 Kimi var memât iken ḥayât olur
Kimüş şıfâtı daḥı zât olur
- 9 Her kimüş kim şıfâtı bil zât olur
Cümle a' zâsı anuş âyât olur
- 10 Ahsen-i taḳvîme ol doğru gider
Gün-be-gün ol kişi özin yoḥ eder

- 11 Ol evvelden yoḡ idi hem olur
Dil kuşu bil yoḡlıḡ ile toḡ olur
- 12 Zirā bu vücūd daḡı yoḡ nesnedür
Yoḡ olan yoḡ olasıdur ben nedür

182a

- 1 Bākī Ḥaḡ'dur Ḥaḡ ḡalur bu cānda bil
Küllī şey helāk olmış hem delil
- 2 Nesne ki fānī olur gel sala gör
Bākī ḡalan nesne baz ala gör
- 3 Bākī Ḥaḡ'dur cümleni bākī eder
Ḥaḡ bilünüz Ḥaḡḡ'a doḡru gider
- 4 Nefsdür Ḥaḡ'dan irāḡ eden seni
Nefs ilen beslemegil sen bu teni
- 5 Tendürür Ḥaḡ'dan seni eden irāḡ
Elbet étme bu tende sen durāḡ
- 6 Bu tenün ḡaşşiyetini ref' kıll
Vücūdındaki zāt ḡadrini bil
- 7 Teni salgıl cānı saḡla cān için
Bir gün olursan gerek sen ḡān için
- 8 Cān odur ki cānāna lāyık gerek
Olmaya ḡaflet müdām ayık gerek
- 9 Cān odur ki cānāna lāyık ola
Ḥaḡ Ta'ālā'nın zātı aḡa dola
- 10 ḡaflet olsa nefsi Ḥaḡ'dan bu cān
İraḡ olur miḡ il ol cāndan bu cān
- 11 Ḥaḡ'dan irāḡ olmagilen bir nefes
Tā ki Ḥaḡḡ'uḡ zātına dola ḡafes
- 12 ḡaflet olan cānān cān bulamaz
ḡaflet olan aḡa maḡbül olamaz

182b

- 1 ḡaflet olanlar müdām ḡāfildurur
ḡaflet olan bil ki Ḥaḡ'dan dūr olur

- 2 Ğaflet olan Hakk'ı görmez kör olur
Ğafil olan bil ki Hakk'dan dūr olur
- 3 Ğaflet olan nefesine m̄il olur
Ğaflet olan bil ki Hakk'dan dūr olur
- 4 Ğafil olan kurb-ı Hakk'ı bulamaz
Derdlüdür derdine derm̄n kılamaz
- 5 Ğafil olan t̄ ebed Şeyt̄n olur
Ğafil olan t̄ ebed hayv̄n olur
- 6 Ğafil olan t̄ ebed olmaz diri
Ğafil olandur m̄d̄m Hakk'dan beri
- 7 Ğafil olan d̄yim̄ ' işȳn eder
Ğafil olan d̄yim̄ h̄sr̄n eder
- 8 Ğafil olanlar m̄d̄m b̄-c̄n olur
Ğafil olanlar haçan c̄n̄n olur
- 9 Ğafil olan bilki olmaz c̄vid̄n
Ğafil olan kırtulamaz r̄d̄iden
- 10 Ğafil olan nefs-i emm̄re iledür
Ğafil olan t̄ ebed n̄r iledür
- 11 Ğafil olan nefs-i m̄lhime olur
Nefs-i m̄lhime haçan Hakk'a gelür
- 12 Ğafil olan nefs-i levv̄amme ile
Levv̄amme kıoyamaz anı Hakk'a gele

183a

- 1 Ğafil olan nefs-i muṭmaindür
Kim ki bu dördinden olur bilki dūr
- 2 Kim bulardan kırtulan bil ol olur
Cümle şeyüñ mur̄adını ol verür
- 3 Kim bu dört nefsdür seni mağb̄n eden
Kim bu dördidür seni meşȳm eden
- 4 Kim bulardur beyle bilüñ yol uran
Kim bulardur seni Hakk'dan dūr kılan

- 5 Kim olardur Hâk'dan irâğ eyleyen
Kim bulardur sende senlik söyleyen
- 6 Kim bulardur Hâk yolına gelmeyen
Kim bulardur Hâk'ı bir Hâk bilmeyen
- 7 Kim bulardur zâlim olup zulm eden
Kim buladur Hâk koyup bâtil giden
- 8 Cehd ede gör sen buları ref' eyle
Tâ ki elün erişe hem ol ele
- 9 Kim ki bularuñ elinden kurtulur
Ol nereye bañıcak Hâk'ı görür
- 10 Mañlûb öz rengine anı döndürür
Kañre iken anı kâne gönderür
- 11 Yâd edelüm ol Resûl'ullâh'ı biz
Bir şalavâtla rûhın şâd edesiz
- 12 Ol şalâvatla ki bulasan şafâ
Ol habîbüñ çün adıdur Muştafâ

183b

- 1 Ol Resul'dür mi' râca tayr eyledi
Ol İlâh'a ümmetini söyledi
- 2 Kim onuñ üzi şuyına ol İlâh
Ümmetin bağışladı ol pâdişâh
- 3 Efdâl oldı cümleden bil ümmeti
Anlara erzânî kıldı cenneti
- 4 Hem anuñ evlâdını yâd edeli
Bir du'âyıla rûhların şâd edeli
- 5 Mañrem oldılar Resûl'üñ sırrına
Taşdik' etdiler Hâk'ıñ birliğine
- 6 Câ-nişin oldı Resûl'dan sonra bil
Gece gündüz ol 'azizden dinlegil
- 7 Dinle imdi gör ki neçe oldı hâl
Gaflet uñusun dışra sal

- 8 Çāşt maḥallī otururduḡ biz hemān
Ḥācı babanuḡ évinde bil ‘ ayān
- 9 Nêçe kimse ol éve gelmiş idi
Her göñülden kīn bûyını salmış idi
- 10 Anlar ile éyler idük biz hemān
Güft u gūmız nêçe oldı ol zamān
- 11 Söyledük ki oḡuyuñız bir ḥikāyet
Cümle şeye ére andan kifāyet
- 12 Beyle dēçek ele aldı ol kitāb
Cümle şeye fetḥ olındı bāb bāb

184a

- 1 Gıtmiş idim müteveccih hemān
Nêçe oldı édeyüm anı beyān
- 2 Meclis ehli cümle zıkre başladı
Anda olan cümle kīnin daşladı
- 3 Ḥāzret-i şeyḡümi gördüm men hemīn
Ḥāzır oldı bil yanumda ol demin
- 4 Dan erende Şeyḡ Şerefeddīn hemān
Şeyḡ Abdülrahmān ile hem ol zamān
- 5 Cümle geldiler olar zıkr üstine
Her biri bir ḥān dutmış destine
- 6 Daḡı gördüm cümle melekler varı
Meclis ehline olar kılar yārī
- 7 Her birinüñ ellerinde bir ṭabāḡ
Diñle imdi nêçe oldı yüzi aḡ
- 8 Ḥāzret-i Resūl’i gördüm ol zamān
Çār-yār ilen beyle bilgil ‘ ayān
- 9 Hem durupdur meclisüñ üzre olar
Dört kenārında melek ḥidmet kılar
- 10 Ḥāzret-i Resūl buyurdı anlara
Yére koyın ṭabaḡı ol cānlara

- 11 Cümle melek tabağı koydı yere
Ehl-i Haq olan Haqq'ın sırrın göre
- 12 Hazret-i Sultān-ı 'ālim dağı hemān
Hāzır oldu meclis içre ol zamān

184b

- 1 Hem dağıca cümle meleklerün varı
Hem dağıca tabakāt erenleri
- 2 Meclis içre çöküben zıkr étdiler
Ol Haqq'ın dergāhına şükr étdiler
- 3 Götürülmüşdi gögün hem bābları
Haq götürmüşdi dağı niķābları
- 4 Cümle enbiyā' rühi gelmiş idi
Meclis içinde sākin olmuş idi
- 5 Cümle evliyā dağıca orada
Gelüben oturmuş idi ey dede
- 6 Yer gök 'arş kürsī cümle hem
Zıkr éderlerdi olar cümle bā-hem
- 7 Eyle oldu orada bilgil 'ayān
Lerze oldu der-i zemīn-i āsmān
- 8 Eyle oldu der-i zemīn u āsmān
Zātıla doldı bilünüz ol zamān
- 9 Meclis ehli zātılan bir oldılar
Kimse bilmedi neçe sır oldılar
- 10 Ol évün dağı der-i dirlikleri
Cümlesi ol zāta döndi bil varı
- 11 Meclis içre sākin oldu ol Resūl
Evliyālar ilen beyle bā-uşul
- 12 Sākin oldu tabakāt erenleri
Birbirine dağı sır verenleri

185a

- 1 Sultān-ı 'ālem dağı bilgil hemān
Üstādumla sākin oldılar 'ayān

- 2 Dan erenleri daḥı hem ol zamān
Sākin oldılar olar onda ‘ayān
- 3 Ḥazret-i şeyḥüm buyurdı dur oḡul
Sen bu meclis ehline ḥidmet kıł
- 4 Ḥidmet édüp durur idüm men daḥı
Diñlegilen neçe oldı ey aḥı
- 5 Ḥazret-i Resül buyurdı maña hem
Kim bu meclis ehline çekünḡil ta‘ām
- 6 Men daḥı vardum ta‘āmlar üstine
Bu ta‘āmı kısmet étmiş döstına
- 7 Bu taḡāklara baḡup gördüm ta‘ām
İllā ta‘ām degül idi ey hümām
- 8 Yā-Rabbā daḥı ne ola bu
Yaḡşı büylar gelür andan ey ‘amü
- 9 Durar idüm kim tefekkür éyleyüp
Ḥaḡ Ta‘ālā’ya şenālar söyleyüp
- 10 Ḥazret-i Resül hemān emr éyledi
Luḡf édüben maña cevāb söyledi
- 11 Taḡvr-gin ol bu ta‘āmı baḡş éylegil
Kim bu meclis o zātđan toylagıl
- 12 Ḥazret-i Resül’e dedüm ol zamān
Cümle gizlü işlere sensen ‘ayān

185b

- 1 Éy olan cümle şeye hem dest-gır
Éy olan cümlelerüñ timārları
- 2 Éy olan derdlülere sensen devā
Éy olan cümlelerüñ rehberleri
- 3 Dest-gır olan cemī‘ ümmetlere
Senden umar cümle şefā‘ atları
- 4 Éy olan İslām’a dīn ile imān
Dīn ile imānuñ sendedür piri

- 5 Yüz igirmi dört biñ enbiyâ' gelüp
Bilürem sensen anuñ ser-defteri
- 6 Cümle dürrlerüñ yaq̄in sen ma' deni
Cümle şeyi senden alur bu dürrleri
- 7 Êy varup mi' rācı seyrān eyleyen
Anda dēyen sensen Allāhü Ekberi
- 8 Kim ki senden bir nefes olur cüdā
Ol gün anuñ anda q̄opar maḥşeri
- 9 Êy ki furqān cümlesi şānuñdadur
Sensen anuñ cümle sūre' başları
- 10 Şer' iyyetle tarīkat ḥaḳīkatüñ
Sensen anuñ kilid ile dürrleri
- 11 Sen güneşsen cümle 'ālemde hem
Ol günüñ men zerre zerreleri
- 12 Sensen ol 'ummānlara teskīn vèren
Menüm ol 'ummānlar teg q̄atre vèren

186a

- 1 Ol kişi iki cihānuñ maḥrūmıdur
Kim baḥarsa saña dāyım serseri
- 2 Senden özge kimse yoḥdur maña kes
Cümleye sensen bī-kesler kesleri
- 3 Cümleler müşkil güninde çağırur
Sensen anlar feryādına resleri
- 4 Ol olupdur Ḥaḳ' ıla Ḥaḳ tā ebed
Bu Nihānī kem-teriñ kem-teri
- 5 Bu nedür bunı maña bildürgilen
Bu melül göñlümi sen güldürgilen
- 6 Baña dēdi yā ğulum bilgil 'ayān
Ol Allāh' uñ zāt-ı pākıdür hemān
- 7 Bunı ol Ḥaḳ luṭf eylemiş bil saña
Baḥş edesen tā ki sen meclisüñe

- 8 Kim senüñ yüzüñ şuyına ol Kerîm
Bunları luğf  ylemişd r ol rağ m
- 9 Bunı beyle eşidiğec ol zam n
Hağ Ta'  l  derg hına men hem n
- 10 El getürüp men ic bet diledüm
 h u z r  d p m n c t  yled m
- 11  y Ker m p diş h p r-i kerem
Cümle şeyi yarlıkağıl muğterem
- 12 Sen  d p sen mağl k bir kağreden
Cümle şey rızkın v r r ol yaradan

186b

- 1 Merğab   y k dir-i kudret-n m 
Merğab  sensen cih nda innem 
- 2 Merğab  sensen cih nda p diş h
Merğab  cümlelere sensen pen h
- 3 Merğab   y yeri g gi yaradan
Merğab  yoğdan bu şeyi var  den
- 4 Merğab  idr k v ren bu mağl ka
Merğab  z t  salan bu şifata
- 5 Merğab  kimine v rd ğ  ikmeti
Merğab  kimine v rd ğ nuşreti
- 6 Merğab  kimini  tmişsen 'aziz
Merğab  kimini  tmişsen temiz
- 7 Merğab  kimini  tmişsen zelil
Merğab  kimini  tmişsen delil
- 8 Merğab  kimine  tmişsen kerem
Merğab  senden 'inayet muğterem
- 9 Merğab   y p diş h-ı k n fe-k n
Merğab   y p diş h-ı ins u c nn
- 10 Merğab   y rağmet 'l-'  lemin
Merğab  senden şey ğ z t  hem n

- 11 Merhabā sensen hemān luṭf iyese
Cümle eşyā ’nuḡ sözin sen dēye sen
- 12 Merhabā bu çār ‘anāşır başaran
Merhabā kendüsin anda yaşuran

187a

- 1 Merhabādur merhabādur merhabā
Vermeyen özin saña ‘ömri hebā
- 2 Haḡ Ta‘ālā’nuḡ daḡı feyzini hem
Baḡş eyedüm meclis ehline o dem
- 3 Kim yığılmışdı oraya enis-i cān
Ne ki vardur aşikāre vü nihān
- 4 Cümle şey feyzi men baḡş eyedüm
Ol İläh’a vaşf-ı şenā söyledüm
- 5 Bildiler cümle meclis ehli hem
Zıkr ederdi durmayuben dem-be-dem
- 6 Eyle oldı cümle meclis ol zamān
Zātılan birlendi hem kün fe-kān
- 7 Eyle oldı yaradılmış bī-nişān
Kalmadı anda nişān-ender-nişān
- 8 Ğarḡ olundı cümle meclis raḡmete
Haḡḡ’a erer kim erer bu ḡikmete
- 9 Hażret-i Resül maḡa dēdi hemān
Kim senüḡ meclisüḡ Haḡ bu zamān
- 10 Hem avān erenleri daḡı hemān
Cümle enbiyā’ anuḡla bil ‘ayān
- 11 Hem olar gitdi daḡı menzile
Kim yētübdür Haḡ Ta‘ālā seyrine
- 12 Haḡ Ta‘ālā’nuḡ işi bil sırrdurur
Haḡḡ’ı seven ḡulı aḡa érdürür

187b

- 1 Kim o meclise ererse nācīdür
Mīr sulṭān eşigü muḡtācīdur

- 2 Mā-sivā-yı Allāh'dan vücūdın kim bürür
Haḫ Ta'ālā hikmetini ol görer
- 3 Mā-sivā-yı Allāh ādemi yoldan ḫoyar
Ehl-i Haḫ olan bunı baḫş duyar
- 4 Kim bir elde elde iki nesne olamaz
İkisile Haḫḫ'a doğrı gelemez
- 5 Cehd eylegil birilen birlengilen
Bir ilen birlenüben diñlegilen
- 6 Vücūduñı birleyüp meydāna gir
Cān ilen başuñı Haḫ yolına vēr
- 7 Zīrā bir olanlar iki olamaz
Haḫ yolundan berü yēden birleyemez
- 8 Tālib odur bir eliyle ḫurşana
Pervāne teg şem' a dağı ol yana
- 9 Eyle yana tā ebed ḫalmaya ḫām
Eyle olanuñ işi olur be-kām
- 10 Kim ki cismin bil o şem' a yandurur
O kişi cümleleri inandurur
- 11 Eyle olan vücūdı kān olur
Beyle bilüñ cism içinde cān olur
- 12 Yaḫşı ile yamandan ḫurtulur
Vaḫdetüñ deryāsına andan girer

188a

- 1 Giricegiz vaḫdetüñ deryāsına
Andan ērer ol erenler ḫāşşına
- 2 Géce gündüz anuñ ilen bir olur
İşi güci eşyā' içre sır olur
- 3 Cümle eşyā' bed dese gelmez yaman
Zīrā anda ḫalmamışdur bil imān
- 4 Çār 'anāşır kendüden üzmişdürür
Yeñiledin vücūdını düzmişdürür

- 5 Bizden bed gelse aña yaşıdır
Bed demeklik ehl-i Hâk'lar başıdır
- 6 Ger yaman yaşı gelürse anlara
Ehl-i Hâk olan tuş éyler cânlara
- 7 Zîrâ bilür her şadâ andan gelür
Ol sebebden gönderür teskin kılur
- 8 Gerü düşer ise cîfe bir deryâya
Cîfe hem alur o deryâdan vâye
- 9 Zîrâ cîfe deryâda bil maıv olur
Mevc éyle hem kend'özünge dönder
- 10 Her ne düşse deryâya deryâ olur
Deryâ anı cîfelikden kırtarur
- 11 Ehl-i Hâk olan özin deryâ éder
Arhıla çaylar cemî aña gider
- 12 Bilki deryâ ehl-i Hâk menzildir
Eşyâ'ı buña olur menzil-i dūr

188b

- 1 Vücüdın bilenlere yaraı olur
Deryâ onı cîfelikden kırtarur
- 2 Eyle olan özligünj ma' düm kıılır
Yavuş irag anlara hem bir olur
- 3 Nihâni'dür Hâzırı'niş kem-teri
Hâzır olmuş Nihâni'nün rehberi
- 4 Yâ-Rabb andan bizi sen kıılma dūr
Müstecâb ola du'âmız yâ kıafūr
- 5 Cümleleri zât-ı pâkuña yétür
Yoldan azmışları sen yola getür
- 6 Zât-ı pâkuş hürmetine yâ İlâh
Cümleni yarlıkıagıl éy pâdişâh
- 7 Enbiyâ'dan evliyâdan yâ İlâh
Sen bizi ayırmagıl éy pâdişâh

8 Munı yazdum yād-gār olmağ
Oñı n'eyler bir du'ā kıлмаğ için

9 Ol du'ā ki hāzret kabūl ola
Yarlıķaya bizi dañı onları

10 Yazanı oñıyanı dinleyeni
Raħmetünle yarlıķağıl yā ğanī

Hikāyet-i Diger

11 İbtidā kıl Hāķķ'uñ adın ey göñül
Saħlagıl cānuñda zātın o göñül

189a

1 Bil ki Hāķ'dur cümle işi başaran
'Işķ dikine od uruban daşıran

2 Her dikin ki alta odı Hāķ urur
Cümle eşyā'da baħup Hāķ görür

3 Bil göñül gözgüsi anuñ pāk olur
Kim bu ma' nāya erer çālāk olur

4 Cehd edüp bu ma' nāya sen ere gör
Cümle şeye baħuban Hāķ göre gör

5 Gözgisi pāk olana āşikār olur
Her nereye baħıcak Hāķ görür

6 Hāķ Ta'ālā kudretidür bu 'ayān
Kimde āşikār kimde olupdur nihān

7 Gözgüsi pāslu olanlar göremez
Beyle bilün ol özini bilemez

8 Cümleñ ümidi sensen yā Kerīm
Cümlesine sen meded kıl yā Raħīm

9 Her kimün ki cümle işi Hāķ olur
Bilün ol kişi murādını bulur

10 Her ne işün var anı Hāķ'ıla et
Eyledükün menāhiden sen kayıt

11 Dañı sultān hem yanuğa gelemes
Hem senün işüne ol daħl edemez

- 12 Gece gündüz Hakk'ın adın zikir eyle
Hem anın birliğine dağın şükür eyle

189b

- 1 Şükür edersen Hak sana yardım olur
Ol bu yolda bilünüz merdüm olur
- 2 Kim bu yola bilünüz merdler gider
Cânla başın ol terkin eder
- 3 Ol kişinin adı bu defterde hem
Yazılır bil evliyâlar içre hem
- 4 Bil Hakk'ın doğru kıldır ol ölür
Bilünüz şüretü hisâbdan kırtulur
- 5 Cife aldanmagıl cehd ede gör
Doğrularla sen bu yola gide gör
- 6 Olasan Hak rahmetine sen gariğ
Kim buyurmuş el-refik şümme çarık
- 7 Vücūdında menligüni daşlagıl
Yola girüp yoldaşa yol başlagıl
- 8 Kim beyle olsa bu menzile erer
Bu yoldaşını menzile yetürür
- 9 Kim giderse götürüp yoldaşını
Yoldaş eridür anın yoldaşını
- 10 Yoldaş ile beyle yola gidesen
Tâ varuban bize andan yetesen
- 11 Pire yetecek bil işün olur tamâm
Çâker olurlar sana hem hâş u 'âm
- 12 Muşafâ'ya vèrelüm biz şalavât
On sekiz miñ 'âleme hem dola zât

190a

- 1 İki cihân güneşidür Muşafâ
Hem anınla 'âlem olur bâ-şafâ

- 2 Kıyāmet günü şefā' atçı olur
Anı istemeyenüñ hāli n' olur
- 3 Andan ötrü yār oldu bu cihān
Ne ki cānlu var cihānda enis-i cān
- 4 Hāq yolına vèrmiş idi mālını
Ol görür Hāq'ın dağı didārını
- 5 Kim belāyı çıharup ol menāre
Kim çağır dēmiş azanı āşikār
- 6 Her kademine Resūl'ün bil ' ayān
Kul karavaş āzād etmiş hemān
- 7 Devr-i ' Ali bilgilen baħr u berri
Feth edüpdür evliyālar serveri
- 8 Ger olar dağı cihāna gelmez idi
Maħlūkātda bil imān olmaz idi
- 9 Hem evlādur bu cihānuñ lengeri
Hem sevüpdür oları dīn serveri
- 10 Hem oları dāyimā yād edeli
Bir du' āyla rūħların şād edeli
- 11 Hem olar bu yola doğrı girdiler
Hem bu dünyā cīfesin terk etdiler
- 12 Onları seven kişiler nācīdür
Mīr sultān eşiği muħtācīdur

190b

- 1 Bir du' āyla evliyāları dağı
Gönlünüzden diñer merdī saħī
- 2 Evliyālar başımızuñ tācīdur
Evliyānuñ hem sevenler nācīdür
- 3 Evliyādur hem bu gökler direği
Evliyādur gök üzin melegi
- 4 Diñle imdi bir hikāyet söyleyem
Hāq Ta' ālā kudretin şerħ eyleyem

- 5 Zahir namāzın kılubeni oturup
Hak Ta'ālā'ya şenalar yêtürüp
- 6 Öz özüme fikr êderdüm men hemân
Bağuban üstâdı gördüm men 'ayân
- 7 Yèriyüben geldi menüm yanuma
Sanasan cân katdı menüm cânuma
- 8 Dèdi maña dur gidelüm bu yaña
Tâ gören 'ibret alup çalsun daña
- 9 Kim saña Hakk'ın dağı kudretlerin
Göstereyüm bil anuñ hikmetlerin
- 10 Durubanı ol zamân gitdüm beyle
Hak Ta'ālâ kudretin kimdür bile
- 11 Tâ ki yêtdük deryānuñ kırağına
Bağubanı şol ile hem şağına
- 12 Kim bu deryâ ortasında bil hemân
Bir ulu meclis oturubdur 'ayân

191a

- 1 Hem êderler Hak Ta'ālâ zıkrini
Birbirilen söyleşüben fikrini
- 2 Biz dağı gitdük olaruñ yanına
Kim êrişdük deryâda dürr kânına
- 3 Yèriyüp anlara biz vèrdük selâm
Selâmımızı alup êtdi kelâm
- 4 Cümle halçaları deryâ üstine
Hak seveniñ işi gelür aslına
- 5 Oturup dêrler halça üstine
Hak Ta'ālâ nazâr êder döstına
- 6 Bize teklif êylediler kim otur
Oturuban Hakk'a şükrüñi yêtür
- 7 Üstâd ilen men dağıca ol zamân
Oturup halça üstine hemân

- 8 Oturuben aňlar ile biz dađı
Gör ne hikmet oldu anda ey ağı
- 9 Hem yıķıldı evliyālar oraya
Hem yıķıldılar buraya ol zamān
- 10 Oturup orada Őohbet dutdılar
Diňle imdi orada gör n'ētdiler
- 11 Bir neçe cevāp Şer' iyyetden hemān
Hem söyleşdiler orada ol zamān
- 12 Hayli müddet tarikat danıŐdılar
Birbirleriyle söyleŐüp kıatıŐdılar

191b

- 1 Hem kıadem basdılar haķıķate
Söyleşüben kıandılar ma' rifete
- 2 Birbiriyle Őohbet ēdüben hemān
Zāta döndi der-i zemīn u āsmān
- 3 Tā ki yētdi mağribün vaķtı hemān
Edā' ēyleyüp nāmazı ol zamān
- 4 Cevāb ēdüp dēdiler eglenmiŐüz
Cümlemiz burada diňlenmiŐüz
- 5 Gün yüzine sanasan geldi hiçāb
Kim çekildi Őemsine ve'l-leyl-i niķāb
- 6 Bayram için burada gerek çerāđ
Kim getürür iki cihān yüzi ağ
- 7 Birbirine ol zamān baķıŐdılar
İŐāret ki gözlerin kıaķıŐdılar
- 8 Birbiriyle dağı cevab ētmedi
Hiçbiri durup çerāđa gitmedi
- 9 Ol zamān üstād maņa emr ēyledi
Luť ēdüben maņa cevāb söyledi
- 10 Dēdi menüm yanuma gel ey oğul
Her ne dēsem sözümi ēyle kıabül

- 11 Ne buyursan cānıla men durmuşam
Yoluña fedā cān u baş kılmışam
- 12 Hem bu deryā қа' rine sen èresen
Bir ' acāyib şehri anda göresen

192a

- 1 Ādem-i ābī o şehirde zıkr eder
Hāḡ Ta' ālā dergāhına şükr eder
- 2 Gidesen hem anlaruñ sen yanına
Èrişesen bil o dürrüñ kânına
- 3 Bizim için hem olardan bir çerāḡ
Alubeni gelesen ta' cıl rāḡ
- 4 Men daḡı üstād emriyle hemān
Ġavvāş olup baḡra daldum ol zamān
- 5 Gözime yoluḡdı hem bir ulu şehir
İçi doptalu ādemdür dolu baḡr
- 6 Dört yanında cümle ādem zıkr eder
Hāḡ Ta' ālā'ya daḡıca şükr eder
- 7 Hem olaruñ zıkrı budurur hemān
Size olsun hem bu sırlar daḡı ' ayān
- 8 Hāzır hāzır dīni zıkr eder
Hāḡ Ta' ālā'ya daḡıca şükr eder
- 9 Yèriyüp onlara men vèrdüm selām
Selamum alup hemān ètdi kelām
- 10 Yüzlerin döndürüben baḡdı maḡa
Bir ' aceb ḡikmet olup ḡaldı daḡa
- 11 Adımız er buraya gelmek sebeb
Ne bilür bu şehri burada ' aceb
- 12 Beyle dèyüp bunlar hem söyleşdiler
Dönüben menüm ile dürüşdiler

192b

- 1 Men dèdüm ki Hāzırī'den gelmişem
Anuñ izniyle bu şehir bulmuşam

- 2 Götürüp şehre meni apardılar
Ġāyetile maña hürmet étdiler
- 3 Hem bu şehirde dağı ādem doptalu
Kimi kici kimi olmuş ulu
- 4 Hem dağıca onları gördüm meger
Üstādum adın olar dağı zıkr
- 5 Gece gündüz anlaruğ fikri budur
Yā Hāzırī dèyüben zıkrı budur
- 6 Men dèdüm olara hem kim pīriñiz
Kimüñ eliyle biter müşkilüñüz
- 7 Hāl olur anuğ ile müşkilimiz
Ġayrı andan yoğdurur bil sözimiz
- 8 Anları bile göricek siz hemān
Dil açup onlara dèdüm men hemān
- 9 Men dağıca Hāzırī'niñ kulu Yam
Ne kulu kim kuluğ hem kulu Yam
- 10 Bu sözi anlar dağı eşiddiler
Birbirilen düşünüp iş étdiler
- 11 'Acabā buraya niçün geldüñüz
Siz dağı buranı neçe bildüñüz
- 12 Bil maña üstād dağı emr éyledi
Buranuđ sürağını neçe bildüñüz

193a

- 1 Bunı bunlar eşidüben ol zamān
Bir çerāđ maña vèrübene hemān
- 2 Dèdiler maña ki üstād handadur
Men dèdüm ki deryā üste oturur
- 3 Hem yığılmış cümle enbiyā' dağı
Deryā üste oturupdur éy sağı
- 4 Anlara bu sözi dèdüm men ile
Senüñ ile biz dağı éderüz bile

- 5 Dêdüm anlara ki terkîn gidelüm
Ehl-i Hâk meclisine êrelüm
- 6 Menüm ile beyle durup geldiler
Meclis içre üstâdımı gördiler
- 7 Yèriyüp düşdiler hem ayağına
Çezginüben şol ile hem şağına
- 8 Hem olar dağı meclis oturdılar
Oturup Hâk'a şenâ yétürdiler
- 9 Hem getürdügüm çerâğı ol zamân
Meclisün ortasına koydum hemân
- 10 Eyle dutdı rüşeni bu 'âlemi
Şark ile garbuğ görindi âdemi
- 11 Bunı göricek evliyâlar cümlesi
Tabâkât erenleri bî-kes kesi
- 12 Cümlesi bakup mu'atıl kaldılar
Bu çerâğ Hâk hikmetidür bildiler

193b

- 1 Dutuban burada şöhet êtdiler
Cümle anlar maşşüdına yêtdiler
- 2 Hem oraya deryâdan geldi semek
Cümle gökden inüben geldi melek
- 3 'Arş ileler senüñ dağıca bâbları
Feth olındı cümle hem niğâbları
- 4 Gökde kevkeb cümleleri mağv olup
Kim görindi yeri gögi rüşen olup
- 5 Deryâ üste şöhet êtdiler hemân
Yarlıgandı der-zemîn u âsmân
- 6 Bunlaruñ düşüp tecellî üstine
Hâk Ta'âlâ nazâr êder döstına
- 7 Çün şabâha dek bular zıkr êtdiler
Duruban menziline gitdiler

- 8 Ādem-i ābī dahıca gıtdiler
Cümle anlar murādına yêtdiler
- 9 Hâzret-i üstâd maña emr êyledi
Yeri ol çerâğ senüñ olsun dedı
- 10 Üstâdıla buraya geldi hemân
Cümle sırlar hem maña oldı ‘ayân
- 11 Cehd êdüben pîre sen yarana gör
Üstâduñ nuṭkı ile arına gör
- 12 Mâ-sivâ-yı Allâh’dan eger arınasan
Ehl-i Hâk’lar meclisine giresen

194a

- 1 Hem olaruñ sırrına sen éresen
Anlar eliyle ölüp dirilesen
- 2 Hâzırî’dur nihâyetini yêtüren
Cümle müşkil işlerini bitüren
- 3 Yâ İlâhâ sen yêtürgil cümleni
Murādına maṣṣûdına êy ğanı
- 4 Enbiyâ’dan evliyâdan yâ İlâh
Sen ayırma cümleni êy pâdişâh
- 5 Oḡuyanı yazanı dinleyeni
Raḡmetünle yarlıġagıl yâ ğanı
- 6 Hâşra dek ger söylenürse bu kelâm
Nêçe ḡaşr ola bu olmaya tamâm
- 7 Fâ‘ ilât fâ‘ ilât fâ‘ ilât
Biñ günâhı def‘ êder bu şalâvat
- 8 Bunu yazdum yâd-gâr olmağ için
Oḡıyanlar du‘ â kıлмаğ için
- 9 Hezârân verür hezârân selâm
...Muḡammed‘ aleyh’is-selâm

Hikāyet-i Mezār

- 1 Gel  y H k yolına s lik olanlar
H k 'uŋ sırlarına m lik olanlar
- 2 H k 'uŋ yolunda özin h k edenler
Yaĥasan nefis elinden  ak edenler
- 3 Bu yolda c n u dilden c n v renler
Ki H k 'dan ġayrısından y n v renler
- 4 C n u dilden tanıyan evliy nı
 zin niyyet  yley p H k d ny nı
- 5 H k 'uŋ sırrına k miller  rerler
H k kat dery sından d rr d rerler
- 6 O dürrleri bu   aleme sa arlar
N ce baġlu g n lleri açarlar
- 7 Gel n imdi eŋid n siz bu demde
Yeter  aluŋ bu ġam i re bedende
- 8  ulaġ dutuŋ eŋid n bir hik yet
Ki ondan size  re  oġ kif yet
- 9 Varıdı bir   az z ehl-i kem l
ġ yetde b -naz r u hem ŋ hib-i h l
- 10 Fen  varından ol na l  tmif  idi
Ki varuban be  ya gitmiŋ idi
- 11 Onuŋ  aliblerinden bilgil  y y r
Var imiŋ bir   az z ŋ hib-i esr r

- 1 D di ki bir cem ' atılan meger biz
Doldurduġ ŋeyĥ  vine kim bil n siz
- 2 B r  ŋeyĥ menziline  rd k ol dem
Ki cümle s kin olduġ onda bir dem
- 3 G n orta vaġtı idi ol zam nda
Ta' m getürdiler hem bize onda

- 4 Ta'āmuḡ meşķūl idüm yemegine
Fıkr kıldum ki şeyhūḡ emegine
- 5 Handa ḡazret-i şeyḡ ḡāzır oldı
Bizim üstümize ol nāzır oldı
- 6 Bize emr ēyledi şeyḡ büzürg-vār
Dēdi derviş ki tiz ol durmagıl var
- 7 amu ehl-i mezāruḡ rūḡları bil
Size gelmişdurur munı yakın ıl
- 8 Kim isterler amusı ademūḡüz
Gidemez erleri üste bilūḡüz
- 9 Şonra biz mürşid emrilen hemān-dem
Ki gördūḡ gideyüz mezāra andan
- 10 Gine gördük ki şeyḡüm ol zamānda
ḡāzır oldı yine hem ol mekānda
- 11 Muştafā ol faḡr-i' ālem
O daḡı ḡāzır oldı ol zamān
- 12 Daḡı ḡazret-i Mollā cümle 'aziz
Orada ḡāzır oldı bilūḡüz siz

195b

- 1 amusı öḡümūze düşdi olar
Ki feyzinden olaruḡ eşyā' dolar
- 2 Ki varuban mezāra ol dem ērdük
Nēçe kimse oturmuş onda gördük
- 3 Ki biz daḡı onlaruḡlan bilgil ēy yār
Oturup ēyledük bir nēçe güftār
- 4 Olaruḡ öḡlerince bilgil cān
Ki şeyḡ oḡlanlarıydı ılgıl a' yān
- 5 amusı mezāra çün yētdiler ol dem
Allāḡ'uḡ ḡikmetin siz görūḡ ādem
- 6 Mezār üstinde onlar ēy kirāmı
Ki şaff dutup oturdılar tamāmı

- 7 Şöñra başladı mollalar Ŗur'an'ı
Ki tã oğıyalar ol demde anı
- 8 Ki gördüm hażret-i Ŗeyh ol zamãnda
Bilün siz hażır oldu ol mekãnda
- 9 Yüzün çevürdi ol dem yüzümüze
Ŗulađ ařuđ deým men munı size
- 10 Ki car etti cemã' at bilün size
Görün kime çevürmişüz yüzi biz
- 11 Ki siz dağı oña dutuğ yüzünüzü
Oña teslím edün hem özünüzü

196a

- 1 Yene gördüm Ŗeyhüm üç kez onda
Ki car etti olara ol mekãnda
- 2 Dedi gelün Hađđ'a dutuğ yüzünüz
Hiçãb gide dāyim göre gözünüz
- 3 Cemã' at ba' zısı ol demde ey yār
Hađđ'uğ Hağlığına kıldılar ikrār
- 4 Velī bazıısı ikrār etmediler
Ki ikrār olup ondan gitmediler
- 5 Gine hażret-i Ŗeyhüm kıldı emri
Dileridi onlara eyleye qahrı
- 6 Dedi derviş ki gelgil sen bu demde
Buları qahr edeli beyle munda
- 7 Yene hażret-i Ŗeyhümden o dem men
Dilek diledüm onda diñlegil sen
- 8 Dédüm yã sulţãn-ı 'ãlem-i ser-efrãz
N'ola qabül olsa hażretde niyãz
- 9 Ki luğf et bunlara sen qahrı vërme
Kerem kıl bunlara sen zehri vërme
- 10 Dédüm yã sulţãn-ı 'ãlem anuğcün
Allãh'uğ luğfidur bī-mişl u bi-cãn

- 11 Belî ki sonra bunlar cümle ey yâr
Gelüben kâmusı olalar ikrâr
- 12 Gene sultân-ı 'âlem dedi dervîş
Sana dëyüm bu demde gör nedür iş

196b

- 1 Bular size 'aceb ki ikrâr ola
Bularuñ işi dâyim inkâr ola
- 2 Yene kılduğ tevbe ol zamân biz
Ki ne hikmetler oldu diñleñiz
- 3 Ki gördük geldi ol dem bir bâzergân
Ki kındı bu mezâr yanında ey cân
- 4 Ki gördük der-sâ' atde ol mezârda
Ki bir şeh'r hâzır oldu hem orada
- 5 Dağı gördük ki bir bâzâr kırıldı
Açıldı dürlü ta'âmlar kırıldı
- 6 Şonra biz hâzret-i şeyhden hemân-dem
Suâl êtdük ki ey sultân-i 'âlim
- 7 Bu ne bâzâr dükkândur ki geldi
Bu mezârüñ yanına beyle kındı
- 8 Ki der-sâ' atde bir şeh'r hâzır oldu
İçinde dükkân u bâzâr kırıldı
- 9 Bize emr êtdi şeyhü ol zamânı
Dedi dervîş ki diñle dëyüm anı
- 10 O şehri ki görüp siz bu zamânsız
O gönül şehridür bilün 'ayân siz
- 11 O şehrüñ nişânı yoğ bi-nişândur
Yağın eyle munı ki bi-gümândur
- 12 O bâzergân ki gördüñ şeh'r içinde
Ki dürlü dürlü metâ' var içinde

197a

- 1 Yağın bil ki olar ehl-i tarîkdür
Ki Hâk size oları bağş êdüpdür

- 2 Ki kimse onları hiç görmemişdür
Hakk'ın sırrına kimse ermemişdür
- 3 Henüz ki yer yoğıdı gök yoğıdı
O demde Hakk'dan özge gayr yoğ idi
- 4 Bu kemâli size Hakk vermiş idi
Bu ehl-i tarîki bahş etmiş idi
- 5 O zamândan berü ol ker u kârı
Ki öz nûrılan etmişdi hişârı
- 6 Sizi ol hişâr içre salmış idi
Ki hiç kim bu sırrı bilmemiş idi
- 7 O dem gördük ki Kur'an tamâm
Nêce eksük iş onda tamâm oldu
- 8 Çü Kur'an'ı tamâm êtdiler ol dem
Pes el götürdiler du'âya durdum
- 9 Ki hem biz dağı du'âya el götürdük
'Acizliğimizi Hakk'a yetürdük
- 10 Dedük ki yâ Allâhü'l-âlemîn sen
Kamu ehl-i mezârı yarlıka sen
- 11 Çü beyle kıldum ol dem men münâcât
Kâbül oldu İlâh'ın katda hâcet
- 12 Nidâ kıldı o dem ol ferd-i Yezdân
Ki ondandur kamu bu fazl u ihsân

197b

- 1 Dêdi ol dem maña ki ey kulum sen
Ki kullarum içinde sevgülüm sen
- 2 Senün hem şeyhümün yüzi şuyına
Dağı 'azizlerin âb-ı rûyına
- 3 Bu ehl-i mezârı öz rahmetüme
Ki garğ êtdüm kâmusın hikmetüme
- 4 O dem gördüm bu cümle ehl-i mezârı
Ki baş kaldurdı kamu her ne ki var

- 5 Kamusı Hâk dilinden zıkr ederler
 Hâk'a dutmuşlar yüzün şükr ederler
- 6 Yene gördüm bu öz cesedümi hem
 Bularuñılan zıkr eylerdi o dem
- 7 Yene onlar ki bize yoldaş idi
 Bizüm hâlümüze hem hâldeş idi
- 8 Olaruñ dağı hem cümle cesedi
 Kamusın Hâk dilinden zıkr ederdi
- 9 Hemân-dem bize gayret geldi ey cân
 Dêdüm sensen İlähî şâhib-i ihsân
- 10 Çü kılduñ rahmetüñ yerlere nüzül
 Bu fakîrüñ du'âsın eyle kabül
- 11 Bu Kur'an oğuyanlar cesedini
 Bu Kur'an'ı dağı hem dinleyeni
- 12 Kamusın nûra dönder bu zamân
 Ki doldursun zemîn u âsmân

198a

- 1 Çü kıldum men ol dem du'âyı
 Allâhü'l-âlemîn kıldı nidâyı
- 2 Nidâ geldi ki yâ dervîş bilüñ siz
 Yüzüñüz şuyına taḥkîk kıluñ siz
- 3 Cemâ' atüñ kamusun ser-be-ser men
 Ki garḳ êtdüm nûruma dinlegil sen
- 4 Çü Hâk'dan beyle bildüm men ḥaberi
 Cemâ' ate o dem kıldum nazarı
- 5 Ki gördüm ol cemâ' at her ne kim var
 Bir olmuş Hâk nûrıylan cümle onlar
- 6 Dağı hem onlaruñ cümle cesedi
 Allâhü'l-âlemîn zıkrî ederdi
- 7 Şoñra gördüm kamu durdı
 Ki kendü evleri saruya vardı

- 8 Olaruñ cesedi zıkr eýler idi
 amusı Ha dilinden syler idi
- 9 Olaruñ zlerinden hi haberi
 Yo idi beyle biluñ bu haberi
- 10 Ddk biz ki y sulan-ı  lem
 Bu ne ikmetdr munı syle bu dem
- 11 Cem at cesedi cmle berber
 lh'uu zıkrin derler ser--ser
- 12 Olaruñ haberi yo zlerinden
 Zhirce Ha irhdur gzlerinden

198b

- 1 Gruñ siz ehl-i Ha'uu sırrını
 Vrr Ha yolına dyim serini
- 2 Nçeler ehl-i Ha'lar urmetine
 Vaıl olur lh'uu rametine
- 3 Bu hner  ciz'ndr amu varı
 Oa eren n'yler nms u  rı
- 4 Onı bulan kii geer zinden
  cizi  gyib olmaz hi gzinden
- 5 Bu  cizi Hzır hdimidr
 amu derdlleruñ  ciz emidr
- Hkyet-i Brre
- 6 Evvel Allh ismini zıkr deni
 Hem onuñ zatına daı fıkr deni
- 7 Zatı onuñ b-nindur bilmi ol
 Derghına vardurur miñ drl yol
- 8 Her biri bir yol ilen gitmekdedr
 Ha Ta' l udreti n'tmekdedr
- 9 Kimini peyamber tdi deme
 Mu' ciztın gsterben  leme
- 10 Kimini daı ıludur evliy
 Geldi gedi bu fendan b-riy

- 11 Sultân etdi kimini pîr özine
Cümle bir bir çekdi bu yêr üzine

199a

- 1 Yêr üzinde bil ki qalmaz bir ahad
İllâ ki qalur hemân hayy u şamed
- 2 Kimse qalmaz bu şarâbı içmeye
Yazuğ ol kim yağşı yaman seçmeye
- 3 Yağşı bil êy kişi sen burada
Tâ varup ötmeyesen orada
- 4 Yağşılarılan varuban oturgilen
Onlarınilan ‘ömrüni ötürgilen
- 5 Yaşa ki onlarıñ yüzi şuyına
Vaşl êyleye Haq Ta‘âlâ rüyına
- 6 Yağşı kimse evliyâlardur bilün
Gayrı evliyâlara vërme dilün
- 7 Evliyâlar Haq Ta‘âlâ yâridur
Zikr-i Allâh dillerinde cârîdür
- 8 Görün imdi neçe kılmış Haq kerem
Diñle menden dêyeyüm êy muhterem
- 9 İ‘tikâduñ olara berk êylegil
Hırş u hevânı dañı terk êylegil
- 10 Gelgil imdi sen bu dem diñlegilen
Ne oñunur sen anı añlagilen
- 11 Var imiş bir dervîş şâhib-i hüner
Haq Ta‘âlâ sırlarına bañısar
- 12 Dêdi bir faqîr bizümçün bir quzi
Gönderüp getürdi diñle bu sözi

199b

- 1 Ol zamânda bir neçe konağ dañı
Geldiler mihmân oluban êy añı

- 2 Biz dağı bu dervīşe emr  yled k
Ol  uzınını başın keşil düdük
- 3 Gitdi ol dervīř ki kese başını
Suya v rsin d zede leşini
- 4  aşd  yledi ki  uzını öldüre
C n elemi ni oņa hem bildüre
- 5 Biz onuņ yanında hem olduğ  azır
T  onuņ  lmegine olağ n zır
- 6 Gördük ol  uzı dil açmış şükr  der
 ağ Ta'  l 'ya bilünüz g r ne d r
- 7 D di y  dervīř bize ol dem  uzı
Diņle imdi ne ed r anuņ sözi
- 8 D di size sif riş m vardururur
 ağ Ta'  l  d stlarılan y rdurur
- 9 Mağş dumıza y tişd k  unki biz
Ol sif riş d yey m  y ' aziz
- 10 Olma g fil sen bugün y  bu gece
Luş u kerem saņa  yler ol  oca
- 11 şonra ondan  aş' kıldı başını
T  ki temiz  de ol dem leşini
- 12  uzıcuğ ol demde  ađđ'a c nını
Teslim  tdi t k beni  anını

200a

- 1 Ol  uzıcuğ zikr-i illall h d r
Cümle cesedi onuņ All h d r
- 2 Cümle cesedi onuņ dağı  y y r
Durmayuben zikr  derdi bi- ar r
- 3 Amm   zin n  haberi yoğ idi
 ağ Ta'  l   udreti  d  oğdurur
- 4 Dağı ol kimse ki  uzı ayağın
Dutmiş idi hem o misk n dayağın

- 5 Başdan ayağa onuğ cesedi hem
Zıkr éderdi bilgil éy muhterem
- 6 Hem onuğ dağı yoğıdı hiç haberi
Diğle sen bu hikmeti éy din eri
- 7 Hem dağı bu yer u gökler bil tamām
Zıkr éderdi Haķķ'a ol dem ey hümām
- 8 Dağı gördüm yer ile gök bī-niřān
Olmış idi ol zamān éy merdümān
- 9 Hem kızını öldüren kimse dağı
Hem ayağını dutan bil éy ağı
- 10 Bī-niřān olmış olar dağı cümlesi
Kalmamış hiç varı yoğ her nesi
- 11 Çün kızını etini koyduķ tabağa
Tā ki getürdük éve bil éy ağa
- 12 Ol zamān gördük cemī' melekleri
Haızır oldu orada bil onları

200b

- 1 Onlarığ dağı ellerinde hem tabağ
Néçe durur görgilen sen şun' -ı Haķ
- 2 Kāmu tabağlarda bu kızını eti
Gör ki néyler Haķ Ta' ālā hikmeti
- 3 Yoldaş oldu hem olar hīlemüze
Tabağ ilen geldiler évümüze
- 4 Keyvenilere dedük tēz oluğuz
Bişürüben meclise getürüņüz
- 5 Ol mağall kızınığ etin asdılar
Gör ki imdi Haķ Ta' ālā ne kılar
- 6 Biz dağı geldük konağlar şatına
Bir zamān kulağ dutağ şoğbetine
- 7 Hem yine gördük kāmı melekleri
Hāızır oldu arada bil onları

- 8 Hem onlar dağı o cānlar üstine
Çölmek asdılar amusı destine
- 9 Cümle çölmekte uzınığ eti
Bişürüp melekler idmeti
- 10 Çünkü beyle gördük ol sā' atde biz
atı ta' accübe alduğ ey aziz
- 11 Ol zamān ki bişdi uzınığ eti
Görki nēyler Hālikūđ bu udreti
- 12 Emr ēyledük getirūđuz siz anı
Diğle nēçe oldı emr-i sübhānı

201a

- 1 Cemā' ate çün onı yétürdiler
Şüfreni orta yere getürdiler
- 2 Fetđ édüben işdiler ol süfreni
Gör ne cūd ēyler Hūdāvend-i ğanī
- 3 Dağı ol uzınığ eti ol zamān
Ortaya geldi bilūđ ey merdümān
- 4 Meşāyihüm hāzır oldı orada
Diğle imdi nēçe olur ey dede
- 5 Hem onun elinde bir şüfre dağı
Görgil imdi ikmeti sen ey ağı
- 6 Oda şüfresini bizüm şüfreye
Eşid gör kim Hāđ Ta' ālā n'ēyleye
- 7 Hem bu şüfrenūđ içindeki dađı
Bu uzınığ eti idi ey ağı
- 8 Dağı gördük hāzret-i mollānı biz
Hāzır oldı orada hem ol ' aziz
- 9 Onun elinde dağı bir şüfre var
Gör ne ikmet ēyler ol perverd-ġār
- 10 Hem bizüm şüfremüz içinde o dağı
Aşdı şüfresini sen dutġıl ulağ

- 11 Hem onun içinde bu kıızı eti
Varıdı sen görgilen bu kıudreti
- 12 Hem yine gördük bu ev divarları
Ref kııldı Hıaķ Ta' ālā onları

201b

- 1 Onları dağı elinde şüfreler
Hıaķ Ta' ālā hikmeti gör ne kıılar
- 2 Hem o şüfreler içinde bilgilen
Bu kıızı eti idi anlagilen
- 3 Dağı gördük tıbaķāt erleri
Hızır oldılar bilün siz onları
- 4 Her kışı gürühılan gelmiş idi
Cümlesi ol mekāna dolmuş idi
- 5 Ellerinde şüfre onları dağı
O kıızının eti idi ey ağı
- 6 Şüfreleri şüfreye açdılar tamām
N'eylediler görgilen sen ey mihmān
- 7 Hızret-i Resül durdı ol zamān
Tā ki hādimliđ ede ey merdümān
- 8 Men pırüme söyledüm ki sultānum
Ey bedendeki menüm şirin cānum
- 9 Ne sebebden bu 'azizler kıamısı
Şüfrelerin getirüpdür varını
- 10 Dāđil étdiler bizüm şüfremüze
Ne sebebden sen beyān éyle bize
- 11 Mürşidüm bize ol dem emr éyledi
Hızret-i Resül'den eşitgil dedı
- 12 Pırümün ruşatılan men ol zamān
Hızret-i Resül'den eşitdüm hemān

202a

- 1 Men dedüm ki ey 'ālemler serveri
Cümle mađlūķun içinde bihteri

- 2 Ne sebebden cümle şüfrelerünüz
Siz bizüm şüfreye dahl kıldunuz
- 3 Hâzret-i Resûl maña emr eyledi
Munı yâ dervîş ki sen bilgil dedî
- 4 Hâk Ta'âlâ her kime bu menzili
Naşîb êtse bilgilen sen ey velî
- 5 Bu 'azîzler şüfrelerini varı
Getürür bilgilen ey dîn eri
- 6 Şüfresine dâhil eylerüz anuñ
Ol makâmda sâkin olan kimsenüñ
- 7 Hem dañı bêline kırşaruz kemer
Hâk onuñ tahtın mukim êde meger
- 8 Ol mañall gördüm ki Hâzret-i Resûl
El götürdiler du' aya bilmiş ol
- 9 Cümle tabakât erenleri dañı
El götürdiler du' âya ey añî
- 10 Hâk'umuza çün olar kıldı du' a
Dergâhını aşdı ol demde Hudâ
- 11 Ol zamân gördük ki nûrdan bir kemer
Bêlûme bağladı ol dem dâd-ger
- 12 Yene gördüm meclis ehli bêline
Bu kemerden bağlamışlar hem yene

202b

- 1 Beyle oldı ol kızı hikâyeti
Bildünüz hem Hâk Ta'âlâ hikmeti
- 2 Hâk Ta'âlâ'nuñ keremi çoğdurur
Yerde gökde ondan özge yoğdurur
- 3 İllâ bilmez kimse onuñ sırrını
Meger özi bildüre hem ol ğanî
- 4 Hâzır-ı Hâk'dan diler leyl ü nehâr
Yarlıgansun cümle eşyâ' her ne vâr

- 5 Enbiyâ'dan evliyâdan yâ İlâh
Sen bizi ayırmağıl ey pâdişâh
- Hikâyet-i Genc
- 6 Allâh adın zıkr edelüm bî-^çaded
Cümle işde ol vère bize meded
- 7 Tâ ola bu kalbümüz şâd ol zamân
Dâhil olağ rahmetine bî-gümân
- 8 Her kişi ki Hağ ilen olsa dâyim
Hağ yolında olsa gerek ol hayâlüm
- 9 Hağ yolında bey^çatın kılsa dürüst
Hağ yolında ol olur çâlâk u cüst
- 10 Hestiliklen kim ki varmaz bu yola
Çalır ol yoldan bağup sağ u sola
- 11 Gelgil imdi diğle hâlüm bir zamân
Geldi gördüm pîrümü onda hemân

203a

- 1 Vağt erişdi dèdi dur olma sâkin
Çoğ kerem olur dèdi ey merd-i dîn
- 2 Tîz revân durdum yerimdem men hemân
Gördüm ol dem pîrümü bende ^çayân
- 3 Bî-hüş oldum kaldı ^çaqlum dağı
Sanki bir deryâya düşdüm ey ağı
- 4 Çün zamân-ı deryâ içinde kalmışam
Eyle san ki arada mağv olmuşam
- 5 Bir zamândan geldi ^çaqlum başuma
Hikmete kaldum özüm öz işüme
- 6 Örü durdum dışharu gitdüm hemân
Ma^çlüm idi neçe hâldür bu zamân
- 7 Gitdüm ol dem eşige bî-ihtiyâr
^çAzm eyledüm çeşmeye gidem ey yâr
- 8 Gitdüm ol dem çeşmenüğ başına men
Dest-nemâz alam kaydam diğle sen

- 9 Gördüm ol dem sevdüğüm oldu hâzır
Rüşen oldu maña ol dem bî-naẓır
- 10 Hâzretine yeriüp vèrdüm selâm
Ol dèdi kulum ‘aleyküm selâm
- 11 Bir dürri gördüm elinde men hâzır
Sanki şem‘ teg yandı bî-naẓır
- 12 Emr èyledi gelün şeyhüm hemân
Gör ne luğf èyler size ol müste‘ân

203b

- 1 Bağş èyledi size bu dürri ‘ayân
Kâbül èyle Hâk vèrüpdür èy civân
- 2 Men dèdüm sizdendürür gene kerem
Siz vèürsüz munı bize muhterem
- 3 Şundı bize hâzret-i şeyh ol dürri
Belî kimse dutmadı hiç bu sırrı
- 4 Koynumuñ içinde ètmedi karar
Rüşen oldu ol zamânda âşikâr
- 5 Bu kerez emr èyledi Şeyh Zenân
Koyuñ içre çün ki dürr oldu ‘ayân
- 6 Dèdi ol dürri ütünüz oğul
Kâlbün içre şu‘lesi ola nüzül
- 7 Mürşidün emrile saldum ağzuma
Sanasan bir hayret èrdi mağzuma
- 8 Eyle sandum kâlbüm içre bir çerâğ
Yanubanı rüşen oldu hem ocağ
- 9 Bu kerez kayıddum geldüm gerü
Çıhdum ol dem çeşmeden hem dışharu
- 10 Gördüm ol dem vaqt erişmiş men hemân
Zuhr namâzın kılmağa bil èy civân
- 11 Geldüm men ol dem men konağlar katına
Èrişüp vèrdüm selâm hâzretine

12 Dédüm ol dem duruñuz ey merdümān
Namāzı edā edüp kılağ revān

204a

1 Durduğ ol dem cemā'atlan ey emīn
Kıldığ ol dem zuhr namāzuñ sünnetin

2 Belli bu dürrüñ harāreti meni
Sanki tenden dışra saldı bu teni

3 Farza ol dem eyle ki el bağladum
Bī-şifāt oldu yer u gök çağladum

4 Gördüm ol dem cesedüm ser-tā-ka-dem
Sanki muşhaf olmuş idi ey ādem

5 Men dēdüm ki yā Allāhü'l-ālemīn
Bu ne hikmet ola ey ferd-i ma'īn

6 Bu cesedüm Kelāmu'llāh olduğı
Yazuluban yere göge dolduğı

7 Hağ Ta'ālā emr eyledi ey kulum
İki dergāhda olan mağbūlüm

8 Onuñ için cesedüñi bu zamān
Muşhafa döndermişem bilgil 'ayān

9 Tā baḡasan öz cesedüñe hemān
Cümle sırlar saña ola hem 'ayān

10 Hağ Ta'ālā'nuñ cemī' sırlarını
Mağlūkuma beyān edesen munı

11 Men dēdüm ki ey 'ālemler sulṭānı
Yoluña kıldum fedā cān u teni

12 Men neyüm ki kamu sırları beyān
Eyleyüp bu mağlūka ola 'ayān

204b

1 Bu kerez ta'cibe kaldum meger
Gör ne luğf kıldı ol dem dār-ger

2 Eyle sandum namāz içre özümü
İ' tikağ eyle eşidgil sözümi

- 3 Uğradum bir gence ol dem nā-gehān
 Āşikār oldı gözüm öjinde ‘ayān
- 4 Ėyle sandum namāz içre özümü
 İ‘ tikād Ėyle eşidgil sözümi
- 5 Ėyle sandum cümle yerler āşikār
 Gence dönmiş ĥurd u büzürg her ne var
- 6 Daĥı olmadı özümden ĥaberüm
 Belī ammā kimse bilmez bu sırrum
- 7 Bī-hūş oldum be-gāyet men ol zamān
 Yoĥ ĥaberüm hiç özümde bil ‘ayān
- 8 Ĥāzır oldı ol zamānda bil Resūl
 Bilesince şeyĥüm idi pür uşūl
- 9 Daĥı Çār-yār’ları gördüm ol zamān
 Ĥāzır oldılar orada bil ‘ayān
- 10 Emr Ėyledi maña şeyĥüm ol zamāñ
 Vēr bu gencden bulara ülüş hemān
- 11 Men dēdüm ki Ėy başa tācum menüm
 Yoluña fedādurur cānum tenüm
- 12 Bu ‘azizler sayesinde kerem
 Āşikār olduĥı bu genc Ėy muĥterem

205a

- 1 Emr Ėyledi yine şeyĥ-i muĥtedā
 Vēr özünĥi genc yolına ĥıl fedā
- 2 Geçdi ol dem men özümde küll var
 Dōst yolına eyle ki bī-iĥtiyār
- 3 Gence döndi ol ‘azizler cümlesi
 Beyle bilün varı yoĥı her nesi
- 4 Ĥaĥ cemā‘ati daĥı gence vāşıl
 Ėyledi murādları oldı ĥaşıl
- 5 Sanasan cümlesi gence döndiler
 Kimse bilmez ki neçe Ėylediler

- 6 Beyle geçdi rūzigār ol gün bārī
Kimse bilmez n'èyler ol hük-m-i Bārī
- 7 Tā ki mağrib mecāli olunca hāl
Beyle geçdi aḥvālüm şīrīn maḳāl
- 8 Eşyā' ilen söyleşürdüm söylerem
Belī kimse bilmedi ki n'èylerem
- 9 Sanurdum dürrlere kân olmışam
Kimse bilmez ki nêçe cān olmışam
- 10 Vücūdum ser-be-ser döndi dürre
Belī kimse èrebilmez bu sırta
- 11 Bir dürrem deryā içinde gizlüyem
Gāh āşikār gāh ' ayān gāh gizlüyem
- 12 Hem dürrem hem deryāyam hem āşikār
Maḳa döner ḥurd u büzürg her ne var

205b

- 1 Cümle deryālar ilen bir olmışam
Deryānuḡ içinde hem dürr olmışam
- 2 Olmışam hem cümle dürrlerüḡ kānı
Vücūdumdur cümle eşyā nişānı
- 3 Uçarum kuşlar ilen dāyim beyle
Kimse bilmez gezerem èlden èle
- 4 Hem bitenem cümle ḥubūbāt ile
Ḳarışuram bir oluram zāt ile
- 5 Āfitābam hem dönerem gün ile
Çezginüp beyle dönerem il ile
- 6 Cismüm oldı kevn u mekān güheri
Dürri görür baḡsa gözüm hanceri
- 7 Her yaḡa meyl èylesem ol görünür
Yerde gökde baḡaram bol görünür
- 8 Ol zātıla hem-nişīnem her nefes
Dèyen oldur men nèyem ḳuru ḳafes

- 9 Dil onunđur gören oldur söyleyen
Hem vèrendür hem alan hem èyleyen
- 10 Hüner onun ol èder bu işleri
Ol salur her dem cāna cünbüşleri
- 11 Hem görendür hem görünen bu gözüm
Beyle bilüñ arada yoğdur sözüm
- 12 Men özümnden ‘ acİZem ol bilür
Cümle tedbirlere tağdİR ol kıılır

206a

- 1 Varı yoğum vèrmişem dōst yolına
Tā ki Hāğğ’uñ fazlı her dem buluna
- 2 Şikār èyler aşlı her dem bu gözüm
Dōstı söyler her nefesde bu sözüm
- 3 Küllī varın Hāğğ’a vèren Hāğ olur
Dāyim onun per u bālī Hāğ olur
- 4 Pestīligin dışra salur her nefes
Eyle san ki per u bālī Hāğ olur
- 5 Şikār èyler dōst kulına dem-be-dem
Her nefside èyle san avın alur
- 6 Bir dürrr içün bağra girer her nefes
Bağr olur deryā olur hem dürr olur
- 7 Dōst ilen yüz-be-yüz olsa ol kişi
Yüzi ardı hemişe ol yüz olur
- 8 Ācizi’nüñ yolına cānın vèren
Beyle bil ki dāyimā cānān olur
- 9 Hāzırım dōst yolında ħāk olup
Her nefes cānumdaki cān ol olur
- 10 Enbiyā’dan evliyādan yā İlāh
Sen bizi ayırmagıl èy pādīşāh
- Hikāyet-i Şehr
- 11 İbtidā kıldum ker u kārı
Onuñ emrilen döner leyl ü nehār

206b

- 1 Oldurur bu göklere devvār eden
Oldurur bizi ‘ademden var eden
- 2 Cümle yérde oldurur hâzır olan
Oldurur gönüllere nâzır olan
- 3 Bārī onsız yoğdurur hiç bir mekân
Beyle bilünj der-i zemîn ü âsmân
- 4 Hem dağı çoğ çoğ şalât ile selâm
Ol Resûl’e şıdık ile vèrünj tamâm
- 5 Tâ ki qalbünjüz sizünj pür nûr ola
Hırş u hevâ gönjünjüzden dūr ola
- 6 Hem dağı âlına vèrünj çoğdurur
Tâ ki nâra düşe İblis-i hasûd
- 7 Gelgil imdi şıdık ile sen bir haber
Dinlegilen qalbünje kılsun eşer
- 8 Bir ‘azizünj vaşf-ı hâlin söylerem
Başına geldüğünje şerh eyleyrem
- 9 Var imiş bir derviş şâhib-i kemâl
Bu tariqde hizmet edüp mâh u sâl
- 10 Dèdi derviş bir bulağ başında biz
Gitmiş idük dinlegilen ey ‘aziz
- 11 Tâ ki zuhrunj namâzını kıлмаğa
Gör ne hikmet oldu onda ey ağa
- 12 Biz namâzı edüben kılduğ tamâm
Gör ki n’ètdi ol İlah-ı lâ-niyâm

207a

- 1 Pes namâzdan sonra biz götürdük el
Tâ ki du‘â eyleyevüz ol mağall
- 2 Her ne maqşûd var ise Haq’dan taleb
Eyleyevüz n’èder ol qâdir Çalab

- 3 Der-zamānda kim afesden bir nidā
Geldi gördük bilgilen y cān fedā
- 4 Dēdi ol dem key olan abd-ı azīz
Her ne maşd var ise sen söyle tīz
- 5 Pīr yzinn şuyına abl edem
Maşduñ nēce ise yle edem
- 6 Men dēdm ki yā Allāhü'l-ālemīn
Senden zge cümle Şeyde yo yaīn
- 7 Dergāhua dutmışam men yüzümi
Sen abl yle menüm bu sözümi
- 8 Zāt-ı pākinden pīrimn y Kerīm
Ayrı salmagıl meni sen y Raīm
- 9 nki beyle biz münācāt yledk
Daı oa arz-ı hācet yledk
- 10 Hā Taālā'dan daı yene nidā
Geldi ol dem bilgilen y cān fedā
- 11 Dēdi yā derviş naar ıl özüne
Ne görünür bagılan sen gözüne
- 12 Pes o demde zme ıldum naar
Mstemı ol gr nēce dr bu hāber

207b

- 1 Ol zamān gördüm ki Hāzret-i Resl
Zāt-ı pākini o dem ol pīr-i usl
- 2 stmze gün gibi ıldı tl
Bir olındı hem usl hem fr
- 3 Ol günün hāretinden biz bī-hŐ
Oldu ol dem dutuız siz mua gŐ
- 4 Daı zmden hāberm ol zamān
Olmadı beyle bilün y merdümān
- 5 Bir nēce dürrler o deryādan o dem
Biz götürdük dinlegil hālin edem

- 6 Meşâyihün hizmetine dürrleri
Biz getürdük bilünüz siz onları
- 7 Sulţān-ı ʿālem bize emr ʿyledi
Luţf u cūdıla ʿy oğul söyledi
- 8 Kim bu dürrler elünüze nereden
Düşdi söyle hem getürdün nereden
- 9 Men dedüm ki oña ki ʿy şeyhüm menüm
ʿy fedā yoluña bu cān u tenüm
- 10 Gitmiş idük çeşmenün başına biz
Tā ki zuhrı kıılır biz ʿy ʿaziz
- 11 Fāriğ olduğ biz namāzdan çün hemân
El götürdük duʿāya hem ol zamān
- 12 Hāğ Taʿālāʿya münācāt ʿyledük
Dağı ondan hem icābet diledük

208a

- 1 Hāğ Taʿālāʿdan nidā geldi o dem
ʿy ki yolumda olan şābit kadem
- 2 Her ne dilegün var ise dilegil
Dağı her ne maşşūd ise söylegil
- 3 Fazlum ilen men onı kabūl edem
Hem murāduñ ne ise hāşıl edem
- 4 Men dedüm ki yā Allāhüʿl-ʿālemîn
Maşşūdum senden budur ki ʿy Muʿīn
- 5 Meşâyihün zāt-ı pākdan meni
Ayrı salmayasan ʿy Rabb ʿy Rabbüʿl-ğani
- 6 Hāğ Taʿālāʿdan o demde bir nidā
Geldi gördüm bilgilen ʿy cān fedā
- 7 Dēdi yā derviş özüne kıl nazar
Şıdğ ilen sen dinlegil ʿy muʿteber
- 8 Özümüze çünki biz kılduğ nazar
Şıdğ ilen sen dinlegil ʿy muʿteber

- 9 Hāzret-i pīrūmiñ zāt-ı pākını
Ol zamān gördük siz bilün anı
- 10 Gün gibi doğdı bizüm üstümüze
Hem dağı kapladı bağıl bu söze
- 11 Ol gününğ hararetinden biz hemān
Bī-hüş olduğ bilgil ey şeyh-i zamān
- 12 Hiç özümüzden haberümüz dağı
Olmadı sen beyle bilgil ey aḡī

208b

- 1 Yene gördük özümüz yerdür yāra
Ġark olmuşuz sen bil ey dede
- 2 Deryādan bir neçe dürrler ol demīn
Hidmetünğze getürdük ey emīn
- 3 Sulṭān-ı ‘ālem bize emr eyledi
Görünğüz ki ne teraḡḡüm eyledi
- 4 Dēdi çünki Haḡ Ta‘ālā’dan oğul
Maḡşuduñuz bu idi sen bilmiş ol
- 5 Biz dağı bu cümle dürrleri kamu ey ‘amū
Bağş eyledük size bilün ey ulu
- 6 Şeyḡüm emri ilen ol dürrleri
Elüme aldum bilünğüz onları
- 7 Ol zamān gördüm ki elümde qarār
Eylemez ol dürrleri ol āşikār
- 8 Ḳoynumuñ içine saldum dürr-i zamān
Gör ki n’eyler ol İlāh-ı enīs u cān
- 9 Dağı koynumuzda hem onlar qarār
Eylemedi sen munı bilgil ey yār
- 10 Sulṭān-ı ‘ālem bize emr eyledi
Siz o dürrleri ütünğüz söyledi
- 11 Mürşidünğ emri ilen ol dürrleri
Ḳamusın uttuḡ görünğüz sırları

- 12 Evvelā sen güli yād èylegil
Hem şalāvatla rūhın şād èylegil

209a

- 1 Yanumuza dürr-i zamān bir şehr hāzır
Oldı gördük bilünüz siz bī-naẓır
- 2 Gördük ol şehrün ıapuçısı meger
Sultān-ı ʿālem imiş èy pür hüner
- 3 Hāzret-i sultān ʿālemden hemān
Biz icāzet diledük èy merdümān
- 4 Tā ki şehrün içine gireyüz
Haḫ Taʿālā sırlarına göreyüz
- 5 Sultān-ı ʿālem yine emr èyledi
Sen munı bilgilen èy derviş dedı
- 6 Çünkü dürrleri size bahş èyledük
Hem ütün dèyübeni emr èyledük
- 7 Hem icāzetdür bu şehre giresiz
Haḫ Taʿālā hikmetünı göresiz
- 8 Pırümüzün ruḫsatılan ol zamān
Kim bu şehre dāḫil olduḫ biz hemān
- 9 Ol zamān gördük bu şehr içinde biz
Bir ʿazamet ulu ağaç èy ʿazız
- 10 Zāhir oldu ol bā-emr-i Kırd-gār
Bir neçe kimse onuḫ depesinde var
- 11 Hem-nişin olmışdılar cümle beyle
Haḫ Taʿālā hikmetini kim bile
- 12 Biz bulara erişüp vèrdük selām
Hem olar daḫı selām aldı tamām

209b

- 1 Ol zamān bizden suāl ètdiler olar
Sen ne kimseseḫ dèyü söyleye yār
- 2 Hem daḫı ondan icāzet almışuz
Onuḫ emrilen bu şehre girmişüz

- 3 Tā ki bu şehri bu dem seyr édeyüz
Allāh'ın hikmetlerini göreyüz
- 4 Şonra onlar bize yer gösterdiler
Kim bu yerde oturuşuz dediler
- 5 Biz dağ onunla meclisinde ey emīn
Oturuben sâkin olduğ bir demīn
- 6 Hâzret-i sultān-ı 'ālem ol zamān
Göñül evinden bize dedi 'ayān
- 7 Dedi yā dervīş ol meclise ki siz
Olaruñılan oturup sâkin siz
- 8 Ol Resūl'ün meclisindedur bilmiş ol
Sen edep ilen tepren ey oğul
- 9 Şonra Hâzret-i Resūl emr eyledi
Bize luğ u cūd u kerem eyledi
- 10 Dedi yā dervīş o demde siz
Kim o sultān 'Acizī'nün kelbisiz
- 11 Biz dağı hem vërdük icāzet size
Seyr edünüz şehri siz geze geze
- 12 Her ne 'acāyib ki munda göresiz
Pirünüze 'arzuğāli edesiz

210a

- 1 Hâzret-i Resūl'ün emrilen o dem
Men dağı durdum ki şehri seyr edem
- 2 Evvelā gördüm bu şehri içinde men
Gör ne hikmetler eder ol zevālümnen
- 3 Bir neçe başsız kimseleri
Munda gezer hikmet ol dād-geri
- 4 Cesedinde mār u 'ağrebler dağı
Kim yuva dutmuşlar idi ey ağı
- 5 Hem bularuğ cesedinden aşikār
Mişl-i cehennem tegi tütün çıkar

- 6 Yene gördük bir neçe kimseleri
Dinleñ imdi görüñüz hem onları
- 7 Çengäle urmuşlar onları durar
Haq Ta'ālā hikmeti gör ne kılar
- 8 Hem yene gördük neçeleri dağı
Deyeyüm men onları bil ey ağı
- 9 Ellerinde Kelāmu'llāh var idi
Hatm edüben cümle oğurlar idi
- 10 Yene onlardan dağı etdik güzer
Bir zamān irelüye kılduk sefer
- 11 Hem yene gördük ki ba'zı kimseler
Ellerinde kamu gül dutmuş olar
- 12 Hem dağı cesederi bil onlaruñ
Güle dönmiş idi hem ol cānlaruñ

210b

- 1 Şonra gördük hażret-i şeyh ol zamān
Hażır oldı oraya bilüñ hemān
- 2 Hażret-i şeyhüm bize kıldı hitāb
Dedi yā derviş ki tiz eyle cevāb
- 3 Kim bu şehir içinde siz ne gördüñüz
Cümle bir bir bize ma'lüm edüñüz
- 4 Men dedüm ki yā hażret-i şeyhüm menüm
Yoluña olsun fedā cānum menüm
- 5 Ol maħall ki sizden icāzet taleb
Eyledük gör n'etdi ol kadir Çalab
- 6 Biz girüp şehir içine ey başa tād
Gördük onda bir 'azim ulu ağaç
- 7 Hem dil-bende bir cemā'at var idi
Cümlesi onda oturmuşlar idi
- 8 Biz yeriyüp onlara verdük selām
Hem selām aldı olar dağı ey hümām

- 9 Bize d d ler ne kimsesiz  ceb
Buraya gelmek  ılmıŐsınız talep
- 10 Men cev b v rd m olara ol zam n
   cizi'n n  kelbiy z bil n    ay n
- 11 Hem dağı ondan ic zet almıŐsuz
Onuğ izniyle bu Şehre girmiŐs z
- 12 Şonra onlar bize yer gösterdiler
Yanumuza bizüm oturdılar

211a

- 1 Pes oturduğ anlaruğıla biz dağı
T  ki Őođbet  dey z biz  y ağı
- 2 Gönül  vinden bize emr  td n z
D d n z ki  y oğul siz bilünüz
- 3 Muştafa'nun meclisid r bilmiş ol
Sen oturan meclisi bil  y oğul
- 4 Edeb ilen onda siz tepren n z
Onlaruğ Őođbetlerini görünüz
- 5 Pes orada men çatı buldum   aceb
Kim bu h le uğradum men b -sebeb
- 6 Gördüm emr ötdi o dem ol Muştafa
D di y  derviş ki sen bilgil Şafa
- 7  unki sult n    cizi'n n  kelbisiz
Seyr  d n z duruğuz bu Şehri siz
- 8 Her ne   ac yib g r rsiz munda siz
Őeyhiđiz n hiğmetinde  yidesiz
- 9 H zret-i Res l' n  biz himmetilen
Hağ Ta'  l  fağl u hem nuşretilen
- 10 Durduğ ol dem Şehri bir seyr  dey z
Seyr  denden Şonra imdi gideyüz
- 11 Bir neçe başsız kimseleri biz
Gördük onda gezer idi  y   aziz

- 12 Dağı cesedinde olarun dağı
Yuva dutmış mār u ‘aḳreb ey aḳī

211b

- 1 Hem cesedinden onlarun ḳorḳar idi
Mişl-i cehennem tütün çıḳar idi
- 2 Yene gördük bir neçe kimseleri
Çengäle urmuşlar idi onları
- 3 Bazı kimseleri hem gördük dağı
Ellerinde Kelāmu’llāh ey aḳī
- 4 Ḥatm ederlerdi olarun cümlesi
Durmayuben oḳur idi varısı
- 5 Bir neçesin dağı gördük ey velī
Ellerinde ḳamusın dutmış küllī
- 6 Hem cesedleri dağı bilgil o dem
Küle dönmişdi ḳamu ey piş-ḳadem
- 7 Şimdi sulṫānum bize bu dem ‘ayān
Eylegilen bunlarun ḫālin beyān
- 8 Ne sebebden kim rāḫat kimi ‘azāb
Çeker yerdür sen maḳa eyle cevāb
- 9 Sulṫān-ı ‘ālim bize emr eyledi
Kim eyā derviş munı bilgil dēdi
- 10 Evvel ol kimse ki gördüğüz bi-seyr
Kim girüp bu şehrüñ içinde gezer
- 11 Hem dağı onlar cesedinde ey yār
Yuva dutmış görüğüz ‘aḳreb u mār
- 12 Hem cesedlerinde dağı ey ‘amū
Çıḳar idi tütün-i cehennemū

212a

- 1 Onlar ol kimsenelerdür bilgilen
Deyelüm bir bir anı diñlegilen
- 2 Ḥaḳ Ta‘ālā zātına inanmayan
Ḥaḳḳ’ı ḳoyubanı nefsine uyan

- 3 Hâk kıoyup kılluğı nefse eder
Devr-i âhıre değın başıız gezer
- 4 ‘Akrab u mâr nefisleridür onlaruğ
Diđle hâlin deýüm ol nâdânlaruđ
- 5 Çünkü olar nefse kılluđ eýledi
Görgil imdi Hâk Ta‘âlâ neýledi
- 6 Hâk Ta‘âlâ dağı nefsi onlara
Kim havâle kıldı ol nâdânları
- 7 Kim olar dağı ki gördüğ ol zamân
Çengâle urmuşlar idi bî-amân
- 8 Hem olar dağı o kimsedür yaķın
Kamu bir bir sana eýdem eý emîn
- 9 Hâk söz eşidüp şehâdet etmeyen
Nefsi dutup Hâk sözine gitmeyen
- 10 Ol sebebden çengâle urmuş ağad
Beyle olur hâlları bil tâ ebed
- 11 Dağı ol kimseneler gördüğ hemân
Kim Kelâmu’llâh hatm eder ‘ayân
- 12 Onlar ol kimsenelerdür eý emîn
Kim meşâyihünüğ eder ta‘rîfin

212b

- 1 Dağı ol kimsenelerdür ki hem küllî
Ellerinde dutmuş idi eý velî
- 2 Hem cesedleri dağı dönmiş küle
Diğle beyânın getüreyüm dile
- 3 Hem olar dağı o kimsedür bilün
Cümle bir bir şerh edem ma‘lûm kıluğ
- 4 Doğru meşâyihine bahmışdurur
Cesedi ondan küle dönmişdurur
- 5 Mürşidümüğ karşıısına biz hemân
Kendümüze nazâr etdüğ ol zamân

- 6 Dağı gördük öz cesedümüz tamām
Kim küle dönmiş idi ey nik-nām
- 7 Biz bu şehri ol zamān başdan başa
Seyr eyledük bilgilen sen ey paşa
- 8 ‘Azm eyledük biz bu şehirden çıhmağa
Haḡ Ta‘ālā hikmetin gör ey ağa
- 9 Yene gördük sulṭān-ı ‘ālem o dem
Hāzır oldu diñlegil hālin eydem
- 10 Dèdi yā dervīş ol demde pīrüm
Ol haḡiḡatde menümlen hem sırrum
- 11 Haḡ Ta‘ālā hem bu şehriñ hikmetünjü
Verdi sizün elünüze ey ġanī
- 12 Şonra men mürşide yalvardum o dem
Dèdüm ey sālıklere sen pīş-ḡadem

213a

- 1 Eyle ki sulṭān-ı ‘ālem ol dem el
Kim götürdi du‘āya bil ol maḡall
- 2 Ol zamān gördük bā-emr-i Kird-ġār
Kim cesedümüz bu şehri olmış ey yār
- 3 Haḡ Ta‘ālā’nuñ cemī‘ hikmetleri
Ol zamān gördük ḡamu ḡudretleri
- 4 Şonra bu şehriñ içini ser-be-ser
Seyr edüben demin men ḡıldum naḡar
- 5 Kim bu şehri içinde cümlesi tamām
Zāhir olurlar imiş bil ey hümām
- 6 Haḡ Ta‘ālā dergāhından men revān
Yüz çevürüp ol maḡallde bil ‘ayān
- 7 Dèdüm ol dem yā ġafūr u yā Raḡim
Dağı sensen hem ḡakim u hem ḡalim
- 8 Bu ne hikmet şehri ola bizi sen
İçine salduñ munuñ ey Zü’l-minen

- 9 Hâk Ta'âlâ cânibinden bir nidâ
Geldi gördüm ol zamân ey cân fedâ
- 10 Dêdi ki yâ dervîş ol dem yâ İlâh
Bir yüzün yüzi şuyına êt nigâh
- 11 Men o şehri saña kıldum erzânî
Bêyle dèdi maña ol dem ol ğanî

213b

- 1 Tâ ki hikmetler dağı cemî' sin
Ki o şehriñ sen içinde göresen
- 2 Maḥlûkuma dağı onları beyân
Ëyleyesen ḳamusını sen beyân
- 3 Hem dağı cemî hükümlerümi men
Vêrmişem senünj elünjle diñle sen
- 4 Hem dağı bu yerlerünj ḥicâbını
'Aynuñ öñünden götürmişem anı
- 5 Göklerünj dağı ḥicâbın bî-gümân
Gözünj öñinden gidermişem 'ayân
- 6 Tâ cemî hikmetlerümi göresen
Ḳamu maḥlûkuma ḥaber vêresen
- 7 Ol maḥall gördüm yaradılmış ḳamu
Ḥaḳḳ'a münâcât êderler ey 'amû
- 8 Ḳamusı ol dem dêr ki ey Kerîm
Kim bu dervîş yüzi şuyına Raḥîm
- 9 Raḥmetünje sen bizi êyle vâşıl
Maḳşûdına yêtür êyle vâşıl
- 10 Ol zamân gördüm ḥudâvend-i 'alîm
Ba'zı yaradılmışını ol ḥakîm
- 11 Kendü raḥmetine vâşıl êyledi
Hem murâdlarını ḥâşıl êyledi

214a

- 1 Ammâ bazı yaradılmışı İlâh
Hem murâdlarını ḥâşıl êyledi

- 2 Hakk'a o dem biz münacât eyledük
Dağı oña ' arz-ı hacât eyledük
- 3 Biz dedük ki yâ Allâhü'l-âlemîn
Fazl u ihsân iyesi sen ey Mu'în
- 4 Ne sebebden ba'zı yaradılmışı
Vaşıl êtdük rahmete yêtdi işi
- 5 Rahmetinden dūr kılduğ ba'zısın
Bu ne hikmet idi bu dem ey mübîn
- 6 Hakk Ta'âlâ'dan nidâ geldi maña
Dêdi yâ kulum ki sen kalma daña
- 7 Her kimi ki men tikmişem hulefâ
Yeryüzinde hem onı ucaladmışam
- 8 Rahmetümi dağı aña erzânî
Eylemişem sen yakîn eyle onı
- 9 Tâ menüm sırrımı onda göreler
Bendelerüm hem oña inanalar
- 10 Kamu bilür men 'alim u hâkimem
Hem bilürler ki kadim u 'alimem
- 11 Zât-ı pâkine Hakk'ı inanmayan
Hakk sözünü ma'nâsına kanmayan

214b

- 1 Dūr kılarım rahmetümden onları
Dâyima 'azâbda olur cânları
- 2 Ammâ her kim ki inanur zâtuma
Garğ ederem onı men rahmetüme
- 3 Yazuğ ol kimse Hakk'a inanmaya
Ağret havfını hergiz anmaya
- 4 Ağretde neçe ola ahvâli
Kim 'azâbdan bir zamân olmaz hâlî
- 5 'Azîmetliküñ hakkı için ey gani
Hakk'a ikrâr eylegilen cümleñi

- 6 Hâzırî'nün dilegi leyl ü nehâr
Budurur senden Kerîm-i Kird-gâr
- 7 'Âcizî'nün zât-ı pâkinden anı
Ayrı salmayasan ey Rabbü'l-ganî
- Hikâyet-i Muştafâ Çelebi
- 8 İbtidâ geldi Hüdâ-yı lâ-niyâm
Mim u ha vü mim dâl u ve's-selâm
- 9 Yüz yigirmi dört miñ mürsel enbiyâ'
Geldi geçdi bu fenâdan bî-riyâ
- 10 Nefse uyup muña aldanmadılar
Hâk'ı koyup bâtıla uymadılar

215a

- 1 Hâk'ı bâtıldan olar fark êtdiler
Hâk'uñ emrilen dutuban gitdiler
- 2 Cümle senden şonra bilgilen yakîn
Geldi dünyâya şefî'-i yevm'üd-dîn
- 3 Ka'bede ne büt ki varıdı hemîn
Ser-nigün oldı şamusı ol demin
- 4 Adı Aḥmed hem Muḥammed Muştafâ
Yaradılmışlar şamu buldı şafâ
- 5 Hâk oña çünkim ḥabîb söyledi
Cümle eşyâ'nı onuñla toyladı
- 6 Daḥı ondan şonra yüz miñ evliyâ
Kondı göçdi bu fenâdan bî-riyâ
- 7 Hem olar dünyâya ilişmediler
Kerkez olup murdâra üşmediler
- 8 Yene olardan şonra oluñ ḥabîr
Bu cihâna geldi bir şeyḥ-i kebir
- 9 İsmi seyyid mim ha vü mim u dâl
Şeyḥler içre Hâk yaradmış bî-mişâl
- 10 Beyle şeh-bâz olmamışdı denîde
Âdem atadan berü bil ey dede

- 11 Cümle ‘ālem taht-ı yeddinde idi
Ger umūr-ı denīde ger dīnde idi
- 12 On iki miñ hem taleb var idi
Hem muhibb dağı bī-şümār idi

215b

- 1 Bir neçe müddet o dağı ey emīn
Zıkr u hem fikr ile geçürdi günin
- 2 Var imiş hem bir ‘azīz-i ehl-i hāl
Bu tarīkatda hīdmet edüp mäh sāl
- 3 Dedi bir gün sakin idük evde biz
Mihmān olubanı geldi ‘azīz
- 4 Bir konağa ikrām edüp söyledük
Nedür aduñ menzilün handa dedük
- 5 Dedi Muştafā Çelebi adumuz
Vü anda olur aşl ile bünyādumuz
- 6 Ne ‘aceb dedük ki munda geldünüz
Yol varımız munı neçe bulduñuz
- 7 Dedi sevgülümden ayru düşmişem
Taleb edübeni munda gelmişem
- 8 Başa ki sevdükümüñ büyın alam
Yār u yoldaşlaruma ma‘lüm kılam
- 9 Hasan adlu kişi yoldaşumdurur
Degül ādem Cebrā’il-i emīndürür
- 10 Sevdüğüm büyın burada almışam
Te’anın vallāh senden kılmışam
- 11 Güft gū kılduğ Bārī biz o gece
Tā ki hayli vaqt olunca ey hōca
- 12 Ol maħall gördük ki Hāzret-i Resūl
Hāzır oldu ol maħallde ey aħī

216a

- 1 Yene gördüm Һazret-i şeyhüm dağı
 Һazır oldu ol maħallde ey ağı
- 2 Yene ol şeyhüm maņa emr eyledi
 Kim eyā dervīş sen bilgil dēdi
- 3 Һazret-i Resūl seninçün mu‘ cizin
 Getürüpdür bilgilen sen ey güzīn
- 4 Taķrīr etdi çün pīrüm beyle kelām
 Durdum ol dem Resūl’e vėrdüm selām
- 5 Edeb ilen men yėridüm irelü
 Mesāfece eyleyüp döndüm gerü
- 6 Emr eyledi Һazret-i Resūl maņa
 Dēdi dervīş beşāret olun baņa
- 7 Һaķ Ta‘ ālā mu‘ cizin sizüñ içün
 Biz getürmişüz onuñ içün
- 8 Tā ki cümle eşyā’nuñ işini siz
 Kim bu mu‘ cizile yola süresiz
- 9 Bu cemā‘ at dağı ki gelmişdurur
 Һıdmetüñüze sizüñ olmışdurur
- 10 Sizden umarlar ķamusı bilesiz
 Kim bulara dağ ināyet vėresiz
- 11 Һaķ Ta‘ ālā size hem bu mu‘ cizi
 Gönderüpdür diñlegilen mu‘ cizi
- 12 Dēdi ki beşāret olsun ķula
 Dergāhumdaki olan maķbūle

216b

- 1 Men bu mu‘ cizimi aņa vėrmişem
 Hem ķamu sırlaruma ėrdürmişem
- 2 Tā ki meger ol bu cümle eşyā’nı
 Raħmetümlen toylaya bilgil anı
- 3 Men dēdüm ki yā Resūl’ullāh meger
 Senüñ yüzüñ suyına ol dād-ger

- 4 Bu gelen kimselere kerem  de
 Şad u hurrem kaydubeni gide
- 5 H zret-i Res l yine emr  yledi
 Sen bu cem ' ate kıl nazar d di
- 6 T  ki yüzün Şuyına  y muhterem
 H k Ta'  l  bunlara kıla kerem
- 7 Biz o demde pes tevbe  yled k
 H zret-i meŐ yihi y d  yled k
- 8 Gördük onları ki gelmişler idi
 H k z tıyla cümle dolmıŐlar idi
- 9 Ol ma allda yine H zret-i Res l
 H zır oldu bilgilen ol p r-i uŐ l
- 10 Muştafa'dan yine men kıldum su l
 Y  Res l'ullah d d m ki bu mec l
- 11 Rahmet n yüzün suyına ol Ker m
 Cem ' ate erz n  kıldı Ra im
- 12 Dağı gördük ol gelen kimseleri
 Bizden in yet t leb  denleri

217a

- 1 Cesedinde onların bil  y em n
 Hiç gayrı k lmamıŐdı ol demin
- 2 H zret-i Res l yine emr  yledi
 Kim ey  derviş sen bilgil d di
- 3 Mu' cizin sa a onu c n ol günü
 Erz n  k lmıŐdur bilgil anı
- 4 T  ki h dmet n ze gelenlerün
 Mu' cizile dola k lbi onların
- 5 Dağı kendülerin onlar arada
 G rmeyeler bilgilen sen  y dede
- 6 Her neye ki k lalar onlar nazar
 Sizi onda göreler  y p r hüner

- 7 Şöñra bu cemā' ate men ol zamān
Bir nazār kıldum olara bil hemān
- 8 Gördüm ol dem onlara ferd-i Mu' in
Çok kerem etmişdürür kılgıl ta' yin
- 9 Ol konağ önünce gelen kimsenün
Kendüden haberi yohıdı onuñ
- 10 Hāğ Ta' ālā bī-nişān etmiş anı
Gör ne hikmet kıldı ol Rabbü'l-ğani
- 11 Yene gördük başumuz üste taht
Kim kırıldı diñlegil ey nik-baht
- 12 Gördüm ol dem Muştafa'nı ey ahi
Şeyhüm ile hazret-i mollanı ey dağı

217b

- 1 Cem' olmişlar beyle onlar tamām
Hem bu taht üstinde dutmişlar mağām
- 2 Hazret-i meşayıhümden ol demin
Men suāl etdüm sen bil ey emin
- 3 Dédüm ey sultān-ı 'ālim sen bu dem
Bu ne tahtdur kııl beyān ma' lüm edem
- 4 Hazret-i şeyhüm mağa emr eyledi
Muştafa'dan sen suāl eyle dedi
- 5 Men dédüm ki ey Resül'ullāh meger
Yoluğa olsun fedā cānıla ten
- 6 Başumuz üstinde ne taht ola bu
Kim kırıldı bu mağallde ey ulu
- 7 Emr eyledi Hazret-i Resül bize
Dedi derviş diñlegil dèyüm size
- 8 Hāğ Ta' ālā dedi bu tahtı sağa
Erzāni kılmışdur kalma dağa
- 9 Hem bu taht üstinde olan kimsenün
İşi mu' cizin tamām olur anuñ

- 10 Dağı hizmetünüze gelenlerün
İşlerini bilgilen sen onların
- 11 Cümlesin eyler bu mu' ciz bil tamām
Beyle dedi çün bize ol nîk-nām
- 12 Şonra bağıdum ol adem ol gelenlere
Meclisümüzde bizüm olanlara

218a

- 1 Hağ'dan özge kalmamış tama' ları
Beyle gördüm ol mağallde onları
- 2 Ol zamānda Hağ Ta' ālā ey hümām
Ol cemā' at işlerin kıldı tamām
- 3 Beyle geçdi hālumuz Bārī gece
Diñle imdi kim şonra oldu neçe
- 4 Çün şabāh oldu örü durduh ayağa
Tā gideyüz şubh namāzın kıлмаğa
- 5 Dışra çıhup alduh ol dem dest-nemāz
Eve geldük tā ki kılayüz namāz
- 6 Fāriğ oldu çün namāzdan ol zamān
Hağ Ta' ālā gör neler kıldı ' ayān
- 7 Çelebi fethiye bünyād eyledi
Hağ Ta' ālā adını yād eyledi
- 8 Gördük ol dem mürşid-i kāmili biz
Yüz çevürüp yüzümüze ey ' aziz
- 9 Ol mağallde yene ol yene emr eyledi
Kim eyā dervişsen bilgil dedi
- 10 Hağ bu mu' cizi saña bağş eyledi
Dağı seni ' āleme nağş eyledi
- 11 Tā dërçek gün-be-gün ola ziyād
Ele emānet etmegil bizi ziyād
- 12 Men dedüm yā sultān-ı ' ālem meger
Bu kerem senden ola ey pür hüner

218b

- 1 Gün-be-günden tâ ki biz arturayuz
Hâk Ta' âlâ sırlarına éreyüz
- 2 Şonra gördük şeyh-i cecdi ser-be-ser
Mu' cizile dolmuş idi bil haber
- 3 Yene gördüm çoğ melekler orada
Hâzır oldı bilgilen sen éy dede
- 4 Hâzır oldı hem yene ol Muştafâ
Eşidenler adını bulur şafâ
- 5 Hâzır oldı hâzret-i mollâ dahı
Cümle ' azizler ilen bil éy ahi
- 6 Men pîrümnden suâl étdüm bil hemân
Dédüm éy sultân-ı ' âlim bu zamân
- 7 Ol melekler nişe hâzır oldılar
Cümle gelüp bu mekâna doldılar
- 8 Hâzret-i şeyhüm maña emr éyledi
Kim eyâ derviş sen bilgil dedı
- 9 Ol melekler kamu dürrlerden tabağ
Doptalu dutmuşdur gör şun' -ı Hâk
- 10 Hâk Ta' âlâ dergâhından dürrleri
Getürüpdürler sizün çün onları
- 11 Hem Muhammed Muştafâ Mollâ dahı
Cümle ' azizler ilen bil éy ahi
- 12 Getürüpdür Hâk' dan onlar éy emîn
Senün için tâc u mendil kııl yakîn

219a

- 1 Dahı seni didarına éy veli
İndeyüpdür ol kadim ezeli
- 2 Yene gördük ol risâlet serveri
Bize giydürdi o dem hil' at
- 3 Şonra gördüm hem yene kamu melek
Doldı ol dem hem zemîn u nüh felek

- 4 Pīrlerin yêrden göge degin tamām
Düşdiler bilgilen sen êy hümām
- 5 Men dëdüm şeyhüme ki êy muqtedā
Bu nêçe hikmet ola êy cān fedā
- 6 Hāzret-i şeyhüm yene emr èyledi
Kim êyā oğul munı bilgil dëdi
- 7 Emr èdüpdür ol Kerim meleklerle
Dolalar zemīn ile feleklere
- 8 Dëdi yā meleklerüm siz bu demin
Döşeniz kanadınız ‘arşa degin
- 9 Tā ki yol olsun menüm ol yāruma
Gelübeni erişe didāruma
- 10 Şonra gördüm ol İlāh-ı müste‘ān
Mi‘rācını kurdı ol demde hemān
- 11 Hem nêçe bildünki Hāq katında men
Qabül oldum ol maħallde diñle sen
- 12 Daħı cümle tabaķāt erenleri
Hāzır oldı gördüm ol dem onları

219b

- 1 Cümlesi bizden du‘ā èyler taleb
Gör ki n’ètdi ol maħall dād-ı Çalab diñle sen
- 2 Ol ‘azizler Hāq‘ına èyle ki biz
Ol du‘āyı èyledük bil êy ‘aziz
- 3 Gördük onlar pīrümün ħimmetilen
Hāq Ta‘ālā fażl u hem nuşretilen
- 4 Zāt-ı pākı ilen Hāq‘uñ bir oldılar
Kimse bilmez ki nêçe sır oldılar
- 5 Yene gördük Şeyh Zāhid Geylānī
Şeyh Şun‘ ilen ol maħallde bil anı
- 6 İki orada hāzır oldılar
Daħı bizden hem du‘ā dilediler

- 7 Biz dèdük onlara ki nüh kimseyüz
Sizüñ Hâkķ'uşuza du'ā èdeyüz
- 8 Şeyh Zâhid emr èylediler hem bize
Diñle imdi èydeyüm anı size
- 9 Dèdi bize Muştafâ vèrdi andan
Kamu maħlûka da ol olan gûzîn
- 10 Bize dèdi ol Resûl-ı ins u cânn
Size Hâkķ'uş mu' cizin vèrdüm nişân
- 11 Mu' ciz-i Hâkķ apardı Hâzırî
Kıldı en'âm 'Acizî'yle nâzırî
- 12 Muştafâ'nun emriyle gelmişüz
Kim sizüñ ħidmetüñüze èrmişüz

220a

- 1 Bir du'ā sizden èderüz biz taleb
Siz bizüm sözümüze ħalmañ 'aceb
- 2 Ol maħallde Hâzret-i Resûl men
Yâd kıldum şeyhüm ile diñle sen
- 3 Hem yine ħâzret-i mollânı daħı
Yâd kıldum şeyhümle èy aħî
- 4 Gördüm ol dem ħâzret-i şeyhüm hemân
Ol kamu 'azizler ilen ol zamân
- 5 Hâzır olup cümle beyle geldiler
Kıl du'ā dèyü işâret kıldılar
- 6 Şeyhümün emrile ref' ètdüm el
Ol 'azizler himmetilen ol maħall
- 7 Bir du'ā kıldıķ yine o dem bilün yine
Şeyh Zâhid ile Şeyh Şun'uş Hâkķ'ına
- 8 Şonra gördük ol 'azizler ol demin
Hâkķ'a şükr èderdi onlar durmadın
- 9 Biz olardan èyledük ol dem suâl
Yâ 'azizler ne şükürdür bu mecâl

- 10 Dédiler onuñ içün şükr éderüz
Hâkķ'ı bu dem sizde hazır görerüz
- 11 Biz dedük ki ne sebebden bildünüz
Kim bize beyle cevâbı vèrdünüz
- 12 Dédiler onlar ki yâ dervîş biliñ
Ol sebebden bilmişüz ma' lûm kılıñ

220b

- 1 Ol cemâ' at ki size gelmişdurur
Qalbleri mu' cizilen dolmışdurur
- 2 Yene gördük Şeyh Zâhid Hâzretleri
Şundı bize bir çerâğ ol dîn eri
- 3 Bize dedi isterüz ki bu çerâğ
Dergâhuñuzda yana ey yüzi ağ
- 4 Biz dedük Şeyh Zâhid'e nüh kimseyüz
Siz vèrin çerâğı kabûl édeyüz
- 5 Ol maħallde yine şeyh-i muħtedâ
Hazır oldı bilgilen ol cân fedâ
- 6 Dedi dervîş ol ' azîz çerâğını
Durmayuben sen kabûl étgil anı
- 7 Hâķ elidür başaran cümle işi
Sen kabûl ét çekmegilen teşvîşi
- 8 Dédüm ey sultân-ı ' âlem el-amân
Nüh elümüz var bizüm bu zamân
- 9 Ol çerâğı ondan édeyüz kabûl
Şeyhüm éyitdi bize ol dem ey oğul
- 10 Sizi daħı başaran sübhândurur
Siz cesedsiz ol size hem cândurur
- 11 Başaran kamu işi bizi daħı
Hâķ Ta' âlâ eli idi ey aħî
- 12 Hâķ Ta' âlâ saħa bu mu' cizleri
Onuñ içün vèrdi bilgil onları

221a

- 1 Tā ki cümle eşyâ' için ey hümâm
Başarup ol mu' ciz ile tamâm
- 2 Hâk Ta' âlâ ol maḥall cemâ' ate
Luṭf édüben ğark' eyledi rahmete
- 3 Ey cemâ' at biz bir ümmî-yi ğâfilüz
Ġâfile siz bir teraḥḥüm kıluğuz
- 4 Başa hestilikümüz dıṣra düşe
Hâk Ta' âlâ rahmeti ḳalbe üşe
- 5 Bizi ğafletden uyuyan görenler
Bizüm ḳanumuza fetvâ vérenler
- 6 Bizi a' mā vü amâdan bilüñüz
Daḫı cehennem déyüp soñuğuz
- 7 Olaruñ menzîli yedinci cennet
Didâr görüp bulalar onda vaḫdet
- 8 Bizüm teg rû-siyehi hem aḳanlar
Bizüm fi' lümüze ḳa ḳa gülenler
- 9 Ayırmagıl oları ḫayy u cebbâr
Ṭarîk-i Muṣṭafâdan sen ey ğaffâr
- 10 Saḳa ' ayân ḳamu işüm İlâhâ
Acizi'den bir nefes dūr ḳalma şâhâ
- 11 Ol şâhdur men muḳabbilem oḳa
Cemâ' at güldürür bülbülem aḳa
- 12 Cemâ' atsiz siz bize yaman dërsiz
Bu Acizi' faḳiri her dem sögersiz

221b

- 1 O ' azîz ḫürmeti var ey erenler
Acizi'niñ ḫikmet u sırrın görenler
- 2 Hâziri bir ümmidür bir aḫmaḳ uya
' Acizi' şâh-bâzı görür baḫsa neye
- 3 Dilegüm budur ey Hâlik u Yezdân
O ḳardaşlara ḳıl her demde iḫsân

- 4 Dağı vaşl ét çelebini özüğe
Ki mevşûf ét yüzini ur yüzüğe
- 5 Çelebi gör neler söyler bu ümmî
Yoğ ola sen tegi Urûm içinde
- 6 Ki Mansûr kimi sen ber-dâr ola gör
Göresen tâ ki didâr dâr içinde
- 7 Şeyh Şin'ân kimi sen pehlevân ol
Ki zünnâr bağladı ol kavm içinde
- 8 Küfr olubanı hınzırî gördi
Ki buldı ol dem imân küfr içinde
- 9 Çü sevdiği rızâsın aldı ele
Yene gördi özin selâm içinde
- 10 Resûl-ı Hâk dağı hem evliyâlar
Olar Hâk'dur cemi' eşyâ' içinde
- 11 Olar gerek iki 'âlemde bize
Olardur Hâk güzîni halk içinde
- 12 Göñül şehrinde dağı bilgil açan
Hâzır kıldur 'acîz sultân içinde

222a

- 1 Allâh'ın dergâhına çok şükr kim
'Aciz kevndür Hâzır zerre içinde
- 2 'Aciz himmetilen hâzır olupdur
Ki kul sultân olur sultân
- 3 Yağîn bilgil tamâm olmaz bu esrâr
Gece gündüz deye 'âm içinde
- 4 Çelebi Hâk'a gir sen 'aşık isen
Gece gör kalma neng ü nâm içinde
- Hikâyet-i Fikr
- 5 Gel ey dâyim bu yolda cân vérenler
Cân u baş terk édüp Hâk'a érenler

- 6 Bu yolda özini hāk edenler
Hāk deyüp sözün pāk eyleyenler
- 7 Hāk'ı bilüp özini maḥv edenler
Hemîşe Hāk'ılan yola gidenler
- 8 Özin vèrübene anı alanlar
Ki her nefesde pîrin Hāk bilenler
- 9 Pîrini Hāk bilüben Hāk olanlar
Ki her nefes varup bahra dalanlar
- 10 O bahrı avlayup dürr çıharanlar
O bahır içinde muḥlak dürr olanlar
- 11 Varuban 'arş üzinde seyr edenler
Ki her nefesde bir Hāk'a gidenler

222b

- 1 Ki 'arşdan baḥuban taḥtū'ş-serānı
Pîrūñ göziyle baḥup görenler
- 2 Kāmu şeyde pîrin hāzır bilenler
Bu müsikilîkına baḥup gülenler
- 3 Gel ey dāyim pîrin muḥlak bilenler
Özin bilmez olup onı bilenler
- 4 Ara yerde özün sen bilmegilen
O pîrden özge neste görmeyenler
- 5 O pîrdür ki seni dāyim uyadur
Pîrin Hāk bilmeyen dāyim uyadur
- 6 Pîri Hāk bil özün çekme araya
Menüm kimi dāyim baḥma kıraқа
- 7 Deme 'ilmüm 'amelüm var menüm daḥ
Hemān 'ilm odurur Hāk'a yaraya
- 8 Nêçe munca bu 'ilme dayanasan
Hāk'a gel gözün aç ki uyanasan
- 9 Gel imdi ikrāruñı Hāk'a vergil
Âḥir bu dünyādan bir gün қanasan

- 10 ‘ İbâdet eylerem dersen cihânda
‘ İbâdet oldurur Hakk’ı bulasan
- 11 Beyle ehl-i hâlüm dersen cihânda
Menüm kimi dâyim gezme yâbânda
- 12 Hakk’ı her dem yâbânda iste neçe
Yâbânda iste neçe istede sende

223a

- 1 Gerek her nefes Hakk’ı bulayduñ
Cân u baş Hakk’a teslim sen kılayduñ
- 2 Hakk ilen birlenüben bir olayduñ
Arada cân u başa kalmayayduñ
- 3 Başın girüp kesen meydân içinde
Cânânesin bulupdur cân içinde
- 4 Hakk’a yètdi dâyim özin salanlar
Hakk’ı zâhir görür ‘ aynı içinde
- 5 Dâyimâ seyri anuñ Hakk ilendür
Hakk’ı görür ki her dem seyr içinde
- 6 Pîrin bilür kamu eşyâ’da hazır
Pîrinden gayrı yoñ kalbi içinde
- 7 Hemîşe ondan alur nefesini
Dâyim onı görür ‘ aynı içinde
- 8 Onuñ ile kurupdur bâzârını
Harîdârdur dâyim dükkân içinde
- 9 Tecellî teg ‘ âleme zâhir oldı
Eyle sanki doğupdur gün içinde
- 10 Uçuban dâyima ol aşlı avlar
Özin mañv eyleyübdür aşl içinde
- 11 Ol aşlı avlayan görmez özini
Özin mañv eylemiş eşyâ’ içinde
- 12 Gerek hınzîr güdeydüñ dōst yolında
Şeyh Şin‘ân kimi ol küfr içinde

223b

- 1 Gerek Mecnûn teg zârî kılayduñ
Nêçe ki kıldı ol Leylâ yolında
- 2 Ger istersen bulasan dōst vişâlin
Cānuña qalmaqıl dōst yolında
- 3 Cānın dōstına her dem teslīm eden
Başına qalmaz ol dōstı yolında
- 4 Beyle bilür kamu yêrde hâzırdu
Hâq ilen bir olupdu o birdür
- 5 O imiş eşyâ`da hem genc-i pinhân
O genc-i pinhânı ol bulupdu
- 6 O imiş cān vērüben cān alan hem
Onuñçün ki özin fenâ kırupdu
- 7 Onuñ nuñkı imiş eşyâ` içinde
Ki nuñk olubeni eşyâ` dolupdu
- 8 O imiş eşyâ`ya hem maqşūd olan
O imiş `aşıka hem ma`būd olan
- 9 O imiş cān olan bu cān içinde
Söyleşendür cemî eşyâ` içinde
- 10 Ol imiş seni her dem şūfî eden
Ki nefsdan kırtaruben şāfî eden
- 11 Onı bil ki cemî yêrde hâzırdu
Kamu işlere gāhim ol nâzırdu
- 12 O imiş `aynuñ içinde görürsen
Görürsen kamu sırlara êersin

224a

- 1 O imiş hem seni senden ötüren
Ki her nefesde bir Hâkq`a yêtüren
- 2 Seni bozar dāyima ol nūr eyler
Seni hem özilen yüz-be-yüz eyler
- 3 Her handa baħduğuş onı görürsen
Ki her dem ol seni doğru göz eyler

- 4 Saña her dem gelür besler tecellî
Onı eşyâ ' eşitmesün söz èyler
- 5 O yüzi sen özüñe fikr èyle
O yüz ilen hemîşe zîkr èyle
- 6 Fikrûñ budurur onı göresen
Özinden özüñe bağ şükr èyle
- 7 Çıñ aḡî ara yerden sen men olma
O yüzden özge daḡı ġayrı bilme
- 8 O yüzi bil ki sen yoḡsun arada
O yüzi bil özüñi kûze èyleme
- 9 Beyle şîrâne ol meydân içinde
O yüzüz daḡı hergiz nefes alma
- 10 O yüzi bilmeyen kafesde olur
Özin bilen dâyim şikeste olur
- 11 Gerek özüñ arada görmeyesen
Ki hergiz dèye özüñ gelmeyesen
- 12 Vèresen cânuḡı onı alasan
Gerek özüñ salup ol olasan

224b

- 1 Vèresen özüñi kâh tegi bâda
Ḡurre olmayasan bu kıru oda
- 2 Nuḡkuḡda söyleşen onı bileşen
Ki hergiz dèye özüñ gelmeyesen
- 3 Dèyesen ki odur hem zât-ı muḡlaḡ
Saña yüz göstere göñlüñdeki Ḥaḡ
- 4 Dâyima söyleşen dilüñde oldur
Gözün aç göresen ki bu ne ḡâldur
- 5 Tecellî zâhir oldı bu ' âleme
Dèyesen gördüm ki bu ne ḡâldur
- 6 Özüñi görme sen bu ara yerde
Ḥaḡḡ'a yètişmege şimdi mecâldür

- 7 Ki ondan özge dağı kimse yoğdur
Onı bilgil onı bil ki oldur
- 8 Ki sen çığ ara yèrden onı bilgil
Dağı hiç neste bilme munı bilgil
- 9 Ki her nefesde cehd èt anı bilgil
Cân içinde sen ol cânânı bilgil
- 10 O cânândan saña tecellî doğar
Ki nîsân yağmurı teg kalbe yağar
- 11 Onı bil sen hemîşe cân olursan
Ki her dem Hakk'a maqbûl sen olursan

225a

- 1 Özüni salasan deryâya her dem
O deryânuğ içinde dürr olasan
- 2 Gider senüñ hestiligüñi ara yèrden
Beyle bil ki onuñılan bir olursan
- 3 Hemîşe nuğ onı bilgil dâyim sen
Ara yèrde nişün özden kalursan
- 4 Gel imdi onı bilgil dâyim sen arada
Özün mağv èt hemân kıalsun yaradan
- 5 Onı bulan dâyim salur özini
Hiçâbsız görür her dem döst yüzini
- 6 Yüzini çevürür onuğ yüzine
Hiçâb perde olmaz hiç gözine
- 7 Eyle olıgec özi dağı ol yüz olur
Hemîşe döst ilen yüz-be-yüz olur
- 8 Yüzün toprağ éyler eşyâ' yolında
Basan dağı basılan dağ ol yüz olur
- 9 Pîrin bilür kamu dilde söyleşen
Hemîşe ol kışi ser-firâz olur
- 10 Tecellîler görür her dem hiçâbsız
Cesedi başdan ayağa köz olur

- 11 Tecellilen gezer hemîşe dâyim
Tecellî senüñ ilen hem-sâz olur
- 12 Tecellî bilmeyenler her nefesde
Yağın bil ki onuñ ‘ömri az olur

225b

- 1 Tecellîni âyine bil özüñe
Tecellî görmeyen göz ne göz olur
- 2 Tecellîdür saña âyine olan
Tecellî görmez olur özi olan
- 3 Tecellîdür senüñ gözinde gören
Tecellî olur özin oña vèren
- 4 Göresen ‘aynuñ içinde tecellî
Özün olmaya sen olasan tecellî
- 5 Tecellî her zamân kalbün uyadur
Uyadur kalbüñe dürrler koyadur
- 6 Tecellîdür seni Hakk’a yètüren
Tecellîdür seni senden ötüren
- 7 Tecellîdür saña mürşid u hem pîr
Hağ ilen bir olupdur birdür bir
- 8 Gel ey dâyim tecellîni görenler
Ki her nefes cânın oña vèrenler
- 9 Tecellilen dâyim seyrân edenler
Özin tecellîye hayrân edenler
- 10 Ki her dem tecellî avlayanlar
Girüp ma‘ nâ deñüzün üzenler
- 11 Tecellilen hemîşe bir olanlar
Girüp bahruñ içinde dürr olanlar
- 12 Pîrün görüp özin bilmez olanlar
Pîrinden her nefes şikâr alanlar

226a

- 1 Tecellî gün kimi zâhir olupdur
Görebilmez onu a‘ mâ olupdur

- 2 Vêrür dāyım dēñüzlerin dürrini
Girüp vaḥdet dēñüzün boylayanlar
- 3 Özin maḥv ēyleyen dōstı yolında
Ki her nefes dāyım dōstı dinler
- 4 O dōst ile hemīşe bir olanlar
Özin bilmez olup onı bilenler
- 5 Hemīşe oda düşüp yananlar
O dōst yolında küllī maḥv olanlar
- 6 O dōstuḡ ḡayāl ilen seyr ēdenler
Onuḡ himmetilen yola gidenler
- 7 Onuḡ ḡayālīdür aḡla yētüren
O ḡayālīdür seni senden ötüren
- 8 Onuḡ ḡayālīlen olsaḡ hemīşe
Meyyit olsaḡ odur seni getüren
- 9 Zihī hayāl o dōstuḡ ḡayālīdür
Oldur seni dāyım yola getüren
- 10 Özin saḡa tanıdan öz elidür
Yakīn bil ki saḡa ḡudret elidür
- 11 Fikr ü ḡayāl dāyım dōst bilenler
Ḥaḡḡ'ı alubanı özin vèrenler
- 12 O fikr ile dāyım dōsta gidenler
Fikrini zıkrını dōst bilenler

226b

- 1 Fikr odur dāyım onı bilesen
Ki her secdeḡi oḡa kılasan
- 2 Oḡa fikr ēylen ki sen olasan
Özüḡ mahv ēdüben ol ḡalursan
- 3 O fikirdür saḡa reh-nümā olan
Eger fikrūḡ ol olsa cān olursan
- 4 Hemīşe fikrini onı bilenler
Onı bil nişün özüḡ olursan

- 5 Eger fikr ile zikrū ol olursa
Yakīn bil ki özūn dađı ol olursan
- 6 Cān ki cānāna teslīm ētsen
O cān teg sen dağı bir cān olursan
- 7 Fikr odur dāyim beyle olasan
Ki ma' nā ma' nāsına sen dalasan
- 8 O fikirden eger bir dem qalasan
Fikir qıl ki özūne bir belāsan
- 9 O fikirsiz gerek hiç olmayasan
O fikr ilen gerek onı bilesen
- 10 O fikirdür sağa hem hacc-ı ekber
O fikir ilen gerek nācī olasan
- 11 O fikirdür seni ašla yētüren
O fikirdür seni yola getüren
- 12 O fikirdür sağa āyine olan
O fikirdür seni yola getüren

227a

- 1 O fikirdür saçan rağmet ' āleme
O fikirdür bitüren hem yētüren
- 2 O fikir ilen ola görgil hemīşe
O fikr olur özin oğa yētüren
- 3 Fikr oldur fikr oldur fikr ol
Gece gündüz dilūnde hem zikr ol
- 4 O fikr ēylegilen gece gündüz
Özūn dađı hemīşe o fikr ol
- 5 O fikirden ki bir dem hālī olma
O fikirde özūn ēylegilen qıl
- 6 Senūn fikrūn dāyimā ol olursa
Onuğ dağı fikri dāyim sen olursan
- 7 Senūn fikrūn hayālūn oldurur ol
Onı bilsen cāvīdān sen olursan

- 8 Hâzırî ondan özge neste bilmez
Onı bilgil onı bil sen olursan
- 9 Ki munca lutf u cūd u ihsānsan
O şāh-bāz ‘ Ācizî’den sen olursan
- Kaşīde
- 10 Gel ey dünyā bugün menüm déyenler
Bu dünyānı özine yār bilenler
- 11 Hemīşe dünyāya özüñi vërme
Ki Hāq’dan özge dahı neste görme

227b

- 1 Hāq’ı göre dur özüñi yoḡ ét revān
Ezel sen yoḡ idüñ geldüñ nereden
- 2 Gel imdi Hāq’ı tanı görme özüñ
Ki Hāq’a yaraya her demde sözüñ
- 3 Ki istersen müdām Hāq’ı göresen
Ki her dem Hāq sırrına sen éresen
- 4 Her handa baḡsañ ol cemāl görine
İki baḡma gözüñi tik birine
- 5 Hāq bil özüñ görme arada
Ki tā vërmeye ‘ ömrüñi bāda
- 6 Gel imdi ādemīsen Hāq’ı tanı
Bu dünyāya gelenler söyle hani
- 7 Yaḡın bildüñ bu dünyā bekāsı yoḡ
Çeh-i cāy ki saña hiç vefāsı yoḡ
- 8 Gel imdi terk éylegil bu hevānı
Eger cāndan seversen Muştafā’nı
- 9 Bu dünyānuñ saña yoḡdur beḡāsı
Tanıgil insān içre o ḡāşı
- 10 Munı bilgil cihānda nedür aşl
Ger aşlı duymayasan pes ne ḡāşıl
- 11 Yaḡın bil ki aşlıdan ḡayrı yoḡdur
Ki ol aşlı bilen arada yoḡdur

12 Gel imdi tanı özün aşlı bilgil
Yeter bu nefes esir olgıl olgıl

228a

1 Neye bahsañ cihānda hemān oldur
Özünden özüne dōst doğru yoldur

2 Kāmu şeyde görünen ol gözünde
Gözün açgıl ki göresen özünde

3 Gözün açgıl her nefes Hāḳḳ'ı göresen
Ki her dem Hāḳ sırrına eresen

4 Özin salan bular ol cāvīdānı
Cānānı bilgilen terk et bu cānı

5 O cāndan özge daḫı neste yoḫdur
O cāndan kimsenün ḫaberi yoḫdur

6 Gel imdi gözün aç Hāḳḳ'ı göresen
Ki her dem Hāḳ sırrına sen eresen

7 Göresen her nefes Hāḳḳ'ı özünde
Ḥicābuñ ḳalmaya daḫı gözünde

8 Ki her nefesde özüñi salasan
Ki ma' nā ma' nāsına sen dalasan

9 Bilesen ki nedür ḫaḳḳı bātılı
Ne imiş aşlı bu yoluñ delili

10 Bu munca zulm zālīm ne içündür
Bu bed işler ḳamu senün içündür

11 Gel imdi bātılı ḳoy Hāḳḳ'a döngil
Ki Hāḳ'dan ḡayrı yoḫ kimsene bilgil

228b

1 Eger yol eriseñ çıḫma yoluñdan
Ḥaberdār olasan tā kim ḫālinden

2 Bu dünyā kimseye ḳılmadı vefā
Ki munca sen çekersen cevr ü cefā

- 3 Gel imdi Hakk'ı yâr eyle özüne
Hayâlün perde olmasun gözüne
- 4 Neçe munca maluğa dayanasan
Bu gafletdendir ahi uyanasan
- 5 Bu gafletden özüni dūr bilenler
Haqiqatde pîrine Haq deyenler
- 6 Haq'ılan pîrini fark etmeyenler
Pîrin görüp hemân şiddik deyenler
- 7 Kamu yerde pîrin hazır görenler
Dilinden dāyimā Haq deyenler
- 8 Pîrine cān u dilden cān deyenler
Bu yolu aşlı ilen fer' in bilenler
- 9 Hemîşe pîr ilen vuşlat olanlar
Özin maḥv edüben ol olanlar
- 10 Özin oda salup tütenler
Ki her nefesde bir Hakk'a yetenler
- 11 Pîr ilen gögi her dem seyr edenler
Ki her nefesde bir mi' rāc edenler
- 12 Varuban ' arş elinde bāz olanlar
Ki aşlı avlayup şeh-bāz olanlar

229a

- 1 O şeh-bāzdur dāyim meydān içinde
Cānānasın bulupdur cān içinde
- 2 Cānānasın bulan erdi murāda
Şefi' olur kamu bilişe yāda
- 3 Bu işi başaran ol kadim eldür
Evvel āhîr hemân hayy u ezeldür
- 4 Hemân oldur özüni bilmegil sen
Arada neste kûze eylemegil sen
- 5 Gel ey ehl-i hālüm dîn-i cihānda
Özüne gel ne istersen yābānda

- 6 Özün yoḥ èt Ḥaḳḳ'ı var bil özüne
Geçer devrân özüne gel özüne
- 7 Āḥir bu dünyānı sen salacaḳsan
Ki daḡla onda peşimān olacaksan
- 8 Ki munda tanıya gör aşluḡı sen
Ki varup onda peşimān olmayasan
- 9 Gerek sen aşluḡı munda bulayduḡ
Cānuḡı vèrübən onı alayduḡ
- 10 Ḥaḳıḳatde onuḡlan bir olayduḡ
Ara yèrde bu cāna ḳalmayayduḡ
- 11 Götüreydüḡ özinden bu hevānı
Ki cān içinde göreydüḡ cānānı
- 12 Bildüḡ ki sen o cān ḳatında
Ki maḳbul olayduḡ ḥazretinde

229b

- 1 Sen olayduḡ hemān 'ālemde maḳşūd
Daḡı kim var hemān ma' būd ma' būd
- 2 Neye baḡsaḡ Ḥaḳḳ'ı görgil gözinde
Daḡı eksüklüküḡ yoḡdur sözünde
- 3 Neye baḡsaḡ Ḥaḳḳ'ı gör her nefesde
Beyle olgıl hümā-yı şikeste beste
- 4 Olasan cümle şeyüḡ maḳşūdı sen
Ki her nefesde bulasan ma' būdı sen
- 5 Olasan cism içinde zāt-ı muḡlaḳ
Ki fetḥ olasan bu sırr-ı mu' allāḳ
- 6 Göresen ki özüḡ gitmiş aradan
Daḡı hiç neste yoḡ ḳalmamış şerādan
- 7 Daḡı sen ne gezersen yābānda
Hemān Ḥaḳ-ı āşikār odur cihānda
- 8 Gel aḡı terk èylegör bu cihānı
Bu cān içinde aḡlagıl cānānı

- 9 Yol ehli sen yola gel çıhma yoldan
Hakk'ı birlen ne taparsan bu kâlden
- 10 Hakk'ı birlen özün çıhsun aradan
Özün maḥv ét hemân kıalsun yaradan
- 11 Özün bilgil özün bilgil özüni
Yola gelgil hemân açgıl gözünü
- 12 Gerek sen bu yolu āsān görürsen
Bu yolda özüni sen cān görürsen

230a

- 1 Bu yolda özüni ḥāk éylegilen
Hemân sen şıdkıñı pāk éylegilen
- 2 Dilünđe söyleşen Hakk ola dāyim
Ki Hakk yolında seni kıla kıyım
- 3 Daḥı hiç Hakk'dan özge görmeyesen
Arada sen özüni bilmeyesen
- 4 Hemân Hakk buluna dilünđe dāyim
Ki olasan Hakk'ıñ yolında kıyım
- 5 Göresen yol içinde ḥakkı bātılı
Yola girsen budur yoluñ delili
- 6 Bu yola varmağa yoldaş gerekdür
Bu yol içinde elbet baş gerekdür
- 7 Bu yolda yol erilen beyle gezgil
Gören şıddık desün sen éyle gezgil
- 8 Eger t̄alib isen kıalma yoluñdan
Ki fāyide yoḥ saña mülk ü mālından
- 9 Saña kıalan hemân Hakk'dur cihānda
Yeri gelgil ne istersen yābānda
- 10 Gözüñ aç Hakk'ı görgil her nefesde
Ki Hakk'dur söyleşen bu kıafesde
- 11 Hakk'ı tanı ki sen yoḥsun arada
Ki tā vèrmeyesen ' ömrüñi bāda

- 12 Gel imdi yola gelgil Hakk'ı tanı
Ki Hakk yâr eyleye özine seni

230b

- 1 Nêçe bu dünyâya sen aldanasan
Nêçe bu gaflet odına yanasan
- 2 Nêçe ehl-i hâlüm dëyüp gezersen
Mekr-i Şeytân kimi Hakk'dan bizârsan
- 3 Gel imdi yüzüñi çevür Hudâ'ya
Cânıñı fedâ eyle cân fedâya
- 4 Dön imdi Hakk'a teslim eyle cânı
Ki cân içinde bulasan cânânı
- 5 Cânânı bulsan olursan câvidân
Hakk'a dön başıñı kırtar râdiden
- 6 Gel ey her dem Hakk'ı gören özünde
Dağı hiç hicâb yoğdur gözinde
- 7 Hicâbsız her deminde Hakk'ı gören
Ki her nefesde cânın Hakk'a vëren
- 8 Cânını vërubeni onı alan
Onı bulmaz yolda câna kalan
- 9 Onı gören dağı görmez özini
Oğa bağar hemân açar gözini
- 10 Onı görür ki her dem cân içinde
Özüñ öz 'ilmüñ oğı kan içinde
- 11 Görür bu eşyâ'da her dem pîrini
İki bağmaz hemân bilür birini
- 12 Görür her dem pîrini Hakk göz ilen
O dağı bir eyler yüzün yüz ilen

231a

- 1 Hicâbsız görür her dem döst cemâlin
Ceve saymaz cihânıñ mülk ü mâlin
- 2 Nefesin ondan alur onı bilür
Dağı hiç neste bilmez muni bilür

- 3 Ėyle olıgeç cesed kalmaz arada
Onı görür hemân bahsa nerede
- 4 Ol olur dāyima eşyā 'da gezen
Bî-hicāb söyler her dem Hakk'a sözün
- 5 Ki her dem Hakk'dan alur nefesini
Ki Hakk'a her dem ol vürür özini
- 6 Özi kalmaz ara yerde ol olur
Beyle olıgeç Hakk'a maqbül kul olur
- 7 Ol olur dāyima Hakk'ın emini
Onun Hakk iledür dāyim yakini
- 8 Ol olur eşyā 'da hem zāt-ı muṭlak
Saṅa yüz göstere gönlündeki Hakk
- 9 Sen olursan kamu eşyā 'da maṣṣūd
Ki senden zāhir oldı ḥayy u ma' būd
- 10 Sen olursan kamu eşyā ' güzini
Ki her nefes görürsen Hakk yüzini
- 11 O Hakk'dan özge daḥı nuṭkuṅ olmaz
Arada Hakk'dan özge neste kalmaz
- 12 Gel imdi Hakk'ı bulgıl cān içinde
Hakk olsa söyleşen bu cān içinde

231b

- 1 Hakk ola dāyima gönlünde fikrün
Hakk ola dāyima dilünde şükrün
- 2 Olasan eşyā ' içinde şehen-şāh
Saṅa menzil ola hemân o dergāh
- 3 Hicābsız göresen her dem onı sen
Oṅa teslīm edesen bu cānı sen
- 4 Ki her dem nefesün ondan alasan
Özün vürübeni onı bulasan
- 5 Onı bilgil özün görme arada
Ki yoḥ etgil özünı sen arada

- 6 Dêgil ki o imiş eşyâ 'da maqşûd
Dağı hiç neste yoğ ma' bûd ma' bûd
- 7 Kâmu yêrde görünen bil ki bîrdür
Dağı kim var munı bil ki pîrdür
- 8 O pîrdür Hâk ilen bir olupdur
Bu kevn eşyâ ' içinde sır olupdur
- 9 Onı bilmez halâyık kimdürür ol
Hâk ilen bir olupdur bîrdür ol
- 10 Gel êy tâlib pîrini Hâk görenler
Ki her nefes oña şiddîk dèyenler
- 11 Gözin açubanı Hâk görenler
İki görmeyüben birin görenler
- 12 Ki her nefes pîrine Hâk dèyenler
Bu yêrde gökde hem muṭlaḳ görenler

232a

- 1 Bu meydânda pîrini şâh bilenler
Evvel âhîr ḳadîm dergâh bilenler
- 2 Onuḡ dergâhına özin dutanlar
Özin maḥv êyleyüp oña yêtenler
- 3 Onuḡlan her nefes mi' râc êdenler
Oña yêtüp ki her dem ḥâcc êdenler
- 4 Onı bilüp özini bilmeyenler
Özini maḥv êdüp onı görenler
- 5 Cânın vèrübene Hâḳḳ'a yêtenler
Ki bir nefesde miḡ kez ḥâcc êdenler
- 6 Ki bahrı oluban dürr avlayanlar
Girüp vaḥdet dèḡüzün uyananlar
- 7 O deryânuḡ içinde dürr olanlar
O bahra dalubanı sır olanlar
- 8 Ma' ânî meydânında Hâk olanlar
Ki her dem Hâk ile muṭlaḳ olanlar

- 9 Gêce gündüz hemîşe devr edenler
Özin salubanı Hakk'a gidenler
- 10 Varubanı her dem aşlı avlayanlar
Ki her nefesde aşlı söyleyenler
- 11 Ol aşlı ilen bir olup aşl olanlar
Ol aşlı bulup oña vasl olanlar
- 12 Arada cân vèrübən cân alanlar
Hakk'ı bulubanı hem kân olanlar

232b

- 1 Hakk'ıñ yolında cânâ kalmayanlar
Cân u baş Hakk'a teslim eyleyenler
- 2 Olar olur cemî' eşyâ'da güzîn
Niçün ki Hakk'a teslim etmiş özin
- 3 Gel imdi sendağı aşluñı bilgil
Yeter bu nefis elinde esir olgil
- 4 Bu dünyānuñ nesine aldanasan
Bu dünyā senüñ olsa n'eyleyesen
- 5 Bêş gün dünyāya sen aldanasan
Bu nefis için yakîn Hakk'dan olasan
- 6 Gel imdi nefisini koygil Hakk'ı tanı
Dâyim bu nefis yoluñdan koydı seni
- 7 Gel ağı ikrârnuñ Hakk'a vèrgil
Yeter bu nefis elinde esir olgil
- 8 Hakk'ı bil salgilen küllî varuñı
Oña vèr her nefes ihtiyârnuñı
- 9 Bu dünyānuñ vefâsı yoğdurur bil
Özüñ yoğ ét onı bilgil onı bil
- 10 Özin vèrmiş onı almış bu hâzır
Özin vèren onı alur bî-nazır
- Hikâyet-i Tecellî
- 11 Hakk Ta'âlâ adın evvel bî'-aded
Zıkr edeli ol vère bize meded

233a

- 1 'Azm kılduğ ol mekândan gideyüz
 Hâk Ta'âlâ hikmetini göreyüz
- 2 Emr eyledi bize ol dem Muşafâ
 Hem bu oddan dağı siz havf etmeniz
- 3 Gördükün ört dedi bilgil ey emîn
 Ol Hâk'ın tecellisidür kıl yakîn
- 4 Durdum ol dem yüzümi dutdum revân
 Hâk Ta'âlâ dergâhına bil hemân
- 5 Men dedüm ki yâ Allâhü'l 'âlemîn
 Senün emrün ilen olur işler hemîn
- 6 Ne sebebden kim bizi bu od bu dem
 Kablamışdı kıl beyân ma'lûm edem
- 7 Hâk Ta'âlâ'dan meger o dem nidâ
 Geldi gördüm bilgilen ey cân-fedâ
- 8 Dedi ol demde ki yâ kulum maña
 Sen bu hikmetlerüme kalma daña
- 9 Ol odı ki sen görüpsen ey fakîr
 Ol tecellidür bilgil ey hâkîr
- 10 Yêrler özine nüzül eylemişem
 Bir keremdür ki size eylemişem
- 11 Tâ ki yüzün şuyına pâk-ı zât
 Yeryüzinden ref' olsa bu zulmât
- 12 Çünkü Hâk'dan beyle geldi ol nidâ
 Gör ne oldı ol maḥall ey cân-fedâ

233b

- 1 Gördüm ol tecellî bu cemâ'ati
 Od kimi kabladı sen gör kudreti
- 2 Hem yene bu yêrler yüzini dağı
 Kabladı ol demde sen bil ey ağı

- 3 Ol cemā' at ki bizümlen hem-nişin
Olmişidi görüñ onlaruñ işin
- 4 Ol tecellî harâretinden meger
Saña dëdüm diñlegil ëy pür hüner
- 5 Gördüm ol dem bir neçe kimselerüñ
Per u bâlı yanmış idi onlaruñ
- 6 Beyle gördüm onları çün ol maħall
Gör ne kudret ëyler imdi Zü'l-celâl
- 7 Yüzümi dutdum Haqq'uñ dergâhına
Yalvaruban 'âlemüñ İlâh'ına
- 8 Men dëdüm ki yâ Allâhü'l-'âlemîn
Zât-ı pāküñ haqqı için ëy Mu'în
- 9 Men dëdüm sen 'Aciz rāzın diñlegil
Maşşūdumı daħı hāşıl ëylegil
- 10 Haq Ta'ālā cānibinden bir nidā
Geldi ol dem maña dëdi ol Hudā
- 11 Her ne maşşūduñ varısa yâ kulum
Dilegilen men onı kabül kılam
- 12 Men dëdüm ki yâ Allâhü'l-'âlemîn
Sen yitirsen cümle eşyā'nuñ ğamın

234a

- 1 Oldur vëren yarlıĝ her kula
Onuñ emrilen gider cümle yola
- 2 Sal ki menzile oldur yëtüren
Yëtürüp hem maşşūdını bitüren
- 3 Onuñ emrile biter bil cümle kār
Sañmagıl maħlūk elinde neste var
- 4 Her işe ki olmaya emri onuñ
Cem' olursa âdemi bu cihānuñ
- 5 Kâdir olmazlar kıllalar ol işi
Kim bu hâli sen yaqın bil ëy kişi

- 6 Pes tevekkül  ylegilen sen Hakk'a
Hak'dan  zge bilmegilen mutlakā
- 7 Hak katında ehl-i Hak olsun nāmuḡ
Tā mübeddel ola cisme Őānuḡ
- 8 Gelgil imdi ehl-i Hak'dan bir haber
Diḡlegilen sen bu dem  y mu' teber
- 9 VarimiŐ sen bilgil bir ehl-i hāl
Nece v rmiŐ Hak oḡa g rgil cemāl
- 10 MuŐafā'ya evvelā sen Őevķile
V r Őalavāt kim bu demde zevķile
- 11 Daḡı āl u aŐhābına bu dem n
Çok selāmlar  ylegilen  y em n
- 12 Bizden iķdām hem daḡı gidenlere
Kıla rahmet Hak Ta'ālā onlara

234b

- 1 Ehl-i hāl ḡ diḡle imdi hālini
Őerḡ  dey m men saḡa aḡvālini
- 2 D di bir kez ba'zı derviŐler ilen
Olmış id k hem-nişin onlar ilen
- 3 Hem yine biz mle bir mollā daḡı
Ol maḡallde varıdı bil  y aḡı
- 4 Hak Ta'ālā'nuḡ meger ḡikmetlerin
Oḡur idi bilgil ol ķudretlerin
- 5 Gönül  vinden bu ḡikmetlere biz
Müteveccih olduķ ol dem  y 'aziz
- 6 Gördük ol dem MuŐafā aŐhāb ilen
Hāzır oldılar ķamu eŐbāb ilen
- 7 Emr  yledi bize Hāzret-i Res l
D di yā derviş bu dem sen bilmiş ol
- 8 Hak Ta'ālā'nuḡ d di size bu gün
Őoḡ olur ḡikmetleri  y yüzi gün

- 9 Yene müteveccih olduk ey hōca
Kim bu hikmetler ola yā-Rabb neçe
- 10 Gördük ol dem bilgilen bir zūlmāt
Çökdi yerler özine ey pāk-i zāt
- 11 Yene gördük ol maḥall bir od meger
İldırım teg çaqdı emr-i dād-ger
- 12 Biz o oddan qatı olduk ḥavf-nāk
Olmaya dēyü bizi ēde helāk

235a

- 1 Ol maḥall ki yerlere tecellīñüz
Luṭf ēdübēni nüzūl ēyledüñüz
- 2 Mişl-ı od teg bizi cemā' atı hem
Ol maḥallde qabladı ey dād-ger
- 3 Daḥı yerler özini ol ser-be-ser
Ol tecellī qabladı gördüm o dem
- 4 Ol zūlmātı o dem ref' ēyledi
Cümle eşyā 'ya daḥı nef' ēyledi
- 5 Bir qaranqu evde yandı şan çerāğ
Rüşen ētdi 'ālemi gördüm o çağ
- 6 Daḥı ol kimseneler ki ol demin
Olmuş idiler bizimlen hem-nişin
- 7 Bu tecellī ḥarāretinden o dem
Gördük onlardan ki bir neçe ādem
- 8 Yanmış idi per u bālı onların
Beyle oldı ḥālları ol cānların
- 9 Ḥaḫ Ta' ālā ol maḥall emr ēyledi
Yā menüm qulum dēyüben söyledi
- 10 Bilgil ol maḥall tecellī yerlere men
Onuñ için nüzūl ētdüm dēgil sen
- 11 Tā ki yüzüñ şuyına ey pür hüner
Ol zūlmāt ref' olsa bilgil ḥaber

- 12 Dağı ol kimseneler ki ey emîn
Sizün ilen olmuş idi hem-nişin

235b

- 1 Per u bālı bir pārenün yanmış idi
Görgil imdi sebebi n'olmuş idi
- 2 Hāḡ Ta'ālā sırlarına bil ey yār
Yaḡşı gönül vemişlerdi olar
- 3 Onuñ için onlaruñ ol demde biz
Hāḡ kılduḡ per u bālın ey 'aziz
- 4 Yētişe ki onlar bu per u bāl ile
Hāḡ ta'ālā'ya erişmez onlar ile
- 5 Yene dutdum yüzümi bilgil hemān
Hāḡ Ta'ālā dergāhına ol zamān
- 6 Men dēdüm ki yā Allāhü'l-'ālemīn
'İzzetün ḡaḡḡı için ey ferd-i Mu'īn
- 7 Muḡtafā'nuñ dağı hem ḡürmetine
Ol mübārek zülfün 'izzetine
- 8 Dağı şeyḡümün yüzi şuyına sen
Hāşıl ēyle maḡşūdum ey Zü'l-minen
- 9 Sen bu kimselere yene bu mecāl
Luḡf ēdüben yeñiden vēr per u bāl
- 10 Hāḡ Ta'ālā'dan o demde bir nidā
Geldi dēyüm diñlegil cān-fedā
- 11 Dēdi yā ḡulum menüm meḡer ki sen
Terbiyet ḡırḡ il olara vēresen
- 12 Tā ki ḡırḡ ilden sonra onlara men
Senün yüzünün şuyına ey nik-ten

236a

- 1 Yeñiden vērem olara per u bāl
Yene uçubanı bulalar vişāl
- 2 Geldi ḡayret ol maḡall yene maḡa
Nēçe oldı diñlegil ēydem saḡa

- 3 Mürşidüme ol zamān kıldum penāh
Kim menüm ḥalüme sen olgıl āgāh
- 4 Dêdüm ol dem yā ḡafūr u yā Raḥīm
Daḡı sensen hem ‘alim u hem ḥalīm
- 5 Senüñ elinde āsāndur êy Mu‘īn
Kim bu ḡamu maḥlūḡātlaruñ şeyn
- 6 Bir nefesde cümle kılasan tamām
‘İzzetüñ ḥaḡḡı içün êy lâ-niyām
- 7 Umaram men ki bu ḡardaşlara sen
Bir nefesde per ile bāl vèresen
- 8 Ḥaḡ Ta‘ālā o dem èyledi nidā
Diñlegilen sen bu dem êy cān-fedā
- 9 Dêdi yā dervīş ki çün şıdḡ èyle sen
Çevürüpsen dergāhuma yüzi sen
- 10 Men daḡı bilgil ḡafūram hem Raḥīm
Daḡı bilgil hem ḥalīm vü hem ḡadīm
- 11 Cümle maḡşūdlaruñı bil n’èylerem
Fazlum ile ḡamu ḡabül èylerem
- 12 Daḡı ol kimselere hem per u bāl
Men vèrürem ḡıl yaḡīn êy pür hüner

236b

- 1 Tā ki uçubanı pervāz èdeler
Gelübeni ‘arşımı seyr èdeler
- 2 Daḡı yene hem şu cemī‘ ḡikmetlerüm
Daḡa ḡılup ḡoreler ḡudretlerüm
- 3 Ḥaḡ Ta‘ālā ki beyle emr èyledi
Luḡf u cūdını onuñ ḡör nèyledi
- 4 Fazlı ilen ḡördüm ol ḡardaşlara
Per u bāl vèrdi yeñiden onlara
- 5 Fi’l-ḡāl onlar ol zamān ḡayr ètdiler
Dergāhına ol Ḥaḡḡ’uñ seyr ètdiler

- 6 Varubanı lâ-mekâna érdiler
Hâķ Ta'âlâ sırlarını gördiler
- 7 Emr éyledi ol İlâh-ı müste'ân
Dêdi yâ meleklerüm siz bu zamân
- 8 Durmayuban kim bu demde gidüñüz
Ol 'azizüñ meclisine yêtüñüz
- 9 Ol kimsenelere kim biz bu demin
Per u bâl vèrüñ yeñiden durmadın
- 10 Getürüñ onları 'arşum üstine
Durmayuben rücû' étdüñ üstüne
- 11 Hâķ Ta'âlâ ki beyle emr éyledi
Dağı onuñ kudretin gör néyledi
- 12 Gördük ol cemâ'ati ki ol Kerim
Bâl u per vèrmişdi yeñiden Raḥîm

237a

- 1 Hâķ Ta'âlâ emri ilen üşdiler
Bî-nişâna varuban qarışdılar
- 2 Dağı gördük yine onlardan nişân
Kalmayuban kamu olmuş bî-nişân
- 3 Hâķ Ta'âlâ ol cemâ'ate o dem
Beyle kerem éyledi ol zü'l-kerem
- 4 Evliyâ himmetilen gör onları
Yeñiden bitdi yine kanadları
- 5 Evliyâlar her neye kılsa nazar
Toprağ olsa ol maḥall olur güher
- 6 Evliyâlar nazarından éy ğafûr
Bir qadem bir laḫze bizi kıлма dūr
- 7 Hâziri'ni bilgilen sen rûz u şeb
Ol Kerim'den dâyimâ éyler taleb
- 8 Cümleleri öz cemâline meger
Vaşl éyleye ol İlâh-ı dâd-ger

- 9 Enbiyâ'dan evliyâdan yâ İlâh
Sen bizi ayırmagıl ey pâdişâh
- Naşihat-nâme
- 10 Hâk adını yâd edelüm evvelâ
Oldurur vèren yarlıg her kula
- 11 Ondan olur cümle maḥlûka kerem
Beyle bilgilen her nefes ey muhterem

237b

- 1 Cümle yerde penâh oldurur saḡa
Her nefesde dut yüzüñi sen oḡa
- 2 Ondan özge bilme ḡamm-ḡâr özüñe
Bî-dâr ol ki aça yüzün yüzüñe
- 3 Kûze eyleme ondan özge nesteni
Onı bil handa baḡsaḡ her neni
- 4 Cümleni oldur yétüren menzile
Hiç özüñi sen getürmegil dile
- 5 Sâlik oldur hiç özini görmeye
'Ömrini bād-ı fenâya vèrmeye
- 6 Handa baḡsa yol içinde her neni
Ol yétüre menziline cümleni
- 7 Cümle 'âlem maḡsûda ondan yète
Sâlik oldur yol içinde el duta
- 8 Yola varmaḡ aşlı budur ey aḡa
Görmeye özin arada mutlaḡa
- 9 Handa baḡsa Hâkḡ'ı göre her nefes
Hâkḡ'ı bil sen seni görme kafes
- 10 Özüñi görmek arada iş degül
Yol içinde ol ayaḡdur baş degül
- 11 Salik ol dut yüzüñi Hâk yüzine
Tâ ki Hâkḡ'uñ faḡlı sende buluna
- 12 Dutma özüñ arada neste degül
İster iseñ Hâkḡ'ı sende buluna

238a

- 1 Sen saña perde imiş leyl ü nehâr
Yıhgıl aparsun seni yol erine
- 2 Gör bu yolu hancerü gitmek gerek
Hâk yolında n'êylesün n'itmek gerek
- 3 Kim ki ister Hâk yolında hâş ola
Yol içinde ol gerekdür niyyet ola
- 4 Niyyetlikdür⁹⁶ onı Hâk' a başlayan
Niyyetlikdür nefsi ondan daşlayan
- 5 Nistilik olsun dâyima tevhidün
Hiç bulunmasun arada öz adun
- 6 Hâk içinde hõr u hâr èyle özün
Hâk èyleyüp yollara düşe yüzün
- 7 Yol içinde sen özünî hâk èyle
Tâ ki her dem Hâk' a yaraya sözün
- 8 Ehl-i hâlini özünî dışra sal
Tâ ki her dem Hâk' a yaraya sözün
- 9 Hâk èylegil sen özünî hâk èyle
Handa bahşan tâ Hâk' ı göre gözün
- 10 Hancerü bahşan gözünde ol ola
Evvelâ sende bu fikr bol ola
- 11 Hâk gele tâ senligi senden ala
Sen hicâbsan ara yerden Hâk kıala
- 12 Senligi sen daşa çalsan Hâk kıalur
Olmaya sen sen dahı Hâk ola

238b

- 1 Sen munı bil arada hiç nestesen
Hiç olmışsan arada mübtelâsan

⁹⁶ Amelin evveli başlangıcı. Tasavvufa samimi ve sağlıklı bir niyetle yönelmek esastır; çünkü sonuç başlangıca göre olur. Başlamak başarmaktır. Sağlam ve samimi bir niyet, heva ve hevesin çekiciliğinden arındırılmış, nefsin süfli arzularından temizlenmiş niyettir.

- 2 Dut yüzüñi bu yolun hâşlarına
Sen çıhupsan aradan yol erine
- 3 Sen imişsen seni yoldan eyleyen
Tapşura gör özüñi yol erine
- 4 Şal bu hırş u hevānı gel Hakk'a dön
Yok dēgilen munuñ onuñ varına
- 5 Görür olsan her nerede ehl-i dil
Reh-nümādurur saña ol bellü bil
- 6 Özüñi ehl-i dile yētüre gör
Ara yērden sen seni götüre gör
- 7 Her nefes teveccühün bağla Hakk'a
Seni senden ötürür ol muṭlaḳā
- 8 Cehd eyle sen ara yērde olmagıl
Sal özüñi ondan özge bilmegil
- 9 Yol içinde yoldaş olsun her kimse
Hafıye sırruñ açubeni dēmegil
- 10 Ancadur bu yolu dutma serseri
Görme özüñ gider olsan hancerü
- 11 Ğayr ilen bu yolda olma āşınā
Ayağun deger nāgāh yol daşına
- 12 Yolun aşlı budur ey dīn eri
Sen bu yolda olasan fermān-beri

239a

- 1 Ger tanısan yolda sen yol hâşını
Arıdasan ḳalbün Vesvās'ını
- 2 Gele ol hâş ḳalbün içre hān ola
Seni senden ötüren ol cān ola
- 3 Buluna sende ol hâşun nişānı
Olma sen cehd eylegil hâşı tanı
- 4 Ey yol ehli gelünüz yol dutalum
Cifedür bu dünyā elden ḳoyalum

- 5 Hiçdurur vërmeñ öziñizi hiçe
Hiçe degmez onsızın vëren hiçe
- 6 Yāruñı şatma bahāsız her nefes
Hiçe degmez yārsız bil bu kafes
- 7 Odurur ehl-i bīnā gözleri
Kime doğru olsa onuñ yüzleri
- 8 Arıdur qalbün anuñ mā-sivādan
Ol qalıbu kendü çıhar aradan
- 9 Ol olur seyr ehlinün dāyim cānı
Cānıdur hem cānānı hem imānı
- 10 Fikr èyle onuñ hayālin özüñe
Perde olmasun hiçābı gözünge
- 11 Gözün aç görsün seni ne nestesen
Beyle bil ki özüñi hiç nestesen
- 12 Sen dersen mende canum arada
Sen nesen cān olasan her nerede
- 13 Arıdur fikr-i müdām qalbün senün
Ėarq olur tecellīye cism ü cānuñ

239b

- 1 Ol tecellī cānuñı ābād èyler
Senligünı saña dāyim yād èyler
- 2 Bir hacersen ki pülāddan berksen
Ol tecellī eridür bir zāt èder
- 3 Ol tecellī qalbünı bozar düzer
Senligi senden alur bir yād èder
- 4 Ol tecellisiz ne vardur èy kişi
Bellü bil oldur başaran her işi
- 5 Ehl-i seyrlerün beyle gerek hāli
Ėayr-ı Haq'dan neste demeye dili
- 6 Dili ağızı bülbül olup söyleşe
Cümle şeye boy vère onuñ dili

- 7 Gül ola hem bülbül ola kişi
Hem vèren hem èyleyen ola eli
- 8 Dağı neste almaya hi arada
Hem gül ola hem deren hem èy dede
- 9 Gül odur bülbül odur hem deren
El onuğdur hem alandur hem vèren
- 10 El onuğdur başaran oldur işi
Dem-be-dem ol cāna salur cünbüşi
- 11 El onuğdur göz onuğdur her ne var
Sen nesen bu ara yerde èy kişi
- 12 Őikār èyle dōřt viřālin her nefes
Aşla salgıl her nefesde bu şuşi
- 13 Bir teveccüh yoldaş èyle özüñe
Sen olasan her zamān avı başi

240a

- 1 Aşla saluğ řuřuñı bir av ala
Bir teveccüh sende dāyim ol ala
- 2 Cehd ile teveccühüñ beyle ola
Sen ışasan aradan ol ala
- 3 Sende yoğdur bu fikr hi şansısı
Mübtelāsan ara yerde mübtelā
- 4 Aşluğa dön neste olma arada
Tā ki peřimān olmayasan arada
- 5 ış özünđden gel varı Ėa bilüp
Sen nesen ki nūnuđ⁹⁷ ola arada
- 6 Cānı cānān yolına vère gör
Cehd èyle sen sağa alma arada
- 7 Cānını vèren dāyim Ėa yolına
Èy yètür onuğ Allāh eline

⁹⁷ Nun harfi tasavvufta özet bilgiyi karşılamaktadır. Hazret-i ahadiyetteki özet bilgiye nūn, hazret-i tafsile kalem denir. Hokkadaki mürekkebe özet bilgiyi, kalem ise ona göre daha ayrıntılı olan bilgiyi simgeler.

- 8 Hâk olur kendü çıhar aradan
Her gören dër munı alduŋ nereden
- 9 Cümle şeyde görünen ol Hâk olur
Hem gören daŋı görünen daŋı bir olur
- 10 Küllî varuŋ sen onı bilsen müdâm
Çıhasan kendü aradan ol ƣalır
- 11 Bu teveccüh sende gerek buluna
Men nâyüm ki nem ola ol bilür
- 12 Yol içinde sen öziŋi dıŋra sal
Yola varsaŋ yol budurur aŋla ģâl

240b

- 1 Yol ŋoraŋın sende bileler dâyim
Cehd èyle bu işüŋe olgıl ƣâyım
- 2 Ehl-i ‘irfân sende izler Hâk izin
Ĥâŋâ èyleme olasan sen güzin
- 3 Ĥâŋâ èyleme mende yoŋdur bu ģaber
İster olsan göresen Ĥâƣƣ’uŋ yüzin
- 4 Her nefesde dōstuŋa yüz-be-yüz ol
Senligi sen salup sen daŋı yol bul
- 5 Vër cānuŋı cānānuŋı yolına
Ol olsun cehd èyle sen sensiz ol
- 6 Seni senden ötüren dōst elidür
Küllî varuŋ dōstı bil sen fānî ol
- 7 Sen ezelden yoŋ idüŋ ol varıdı
Munı bil ki varıdı ki varıdı
- 8 Hestilikdür seni yoldan èyleyen
Men dēyüben ara yërde söyleyen
- 9 Aŋla dön bu hestiliküŋ dıŋra sal
Vër özünċi ģarid èyle onı al
- 10 Ehl-i seyrüŋ ģâlî beyle gerek
Dürr alup ol dēŋüze dalmaŋ gerek

- 11 Dürr çıhara her nefes deryādan ol
Özini vèrübən dürri almaḡ gerek
- 12 Cümle şey ḡarīd için gele oḡa
Vèren alan dōstını bileḡ gerek

241a

- 1 El onuḡdur vèren oldur alan ol
Her nefesde seni derde salan ol
- 2 Derde düşdim kimse tīmār èylemez
Derd onuḡdur dermān onuḡ sen yoḡ
- 3 Sen bu derdi kime söylersen beyle
Sen düşüpsen āvāre ilden ile
- 4 İlden ile düşmişem āvāreyem
Hiç bulunmaz dermānum bī-çāreyem
- 5 Bī-çāreyem bī-çāreyem bī-çāre
İlden ile düşmişem mevādd ara
- 6 Bir ḡarībem ḡurbet ile düşmişem
Dōstı bulup aḡluma ulaşmışam
- 7 Belī kimse bilmedi handalığum
Dōst yolında maḡv olup ḡāk olmuşam
- 8 Yola düşüp yüzüñi ḡāk èylegil
Sen bu yolda şıdḡuñı pāk èylegil
- 9 Vèr bu yoluḡ daşını sen dıḡra sal
Vèr özüñi ḡarīd èyle onı al
- 10 Vèr cānuñı dōst yolına cānsız ol
Sal özüñi sen bu yolda sensiz ol
- 11 Rencile sen sen tā elüñ aḡla yète
Cümle maḡşūdlar gelüp sende bite
- 12 Cümlenüñ maḡşūdı sende buluna
Vèresen eşyā 'ya senden alına

241b

- 1 Çoḡ ' acāyib ḡāllere sen èresen
Baḡhuban öz ḡāllerüñe gülesen

- 2 Gögerüp dört yaña şâhlar dërle
Gül içinde bÿy vëresen güle sen
- 3 ‘Âşık iseñ baħra gir bir dürr için
Dürr alup ol deryâlara dalasan
- 4 Sende buluna o dürrlerüñ kânı
Sen olasan cümle eşyâ’nuñ cânı
- 5 Eşyâ’ gele dürr için dâyim saña
Vëresen aparalar senden baña
- 6 Leyl ü nehâr carçı olmış çağırur
Eşidenler bu işi kalur daña
- 7 Cismüm olmış kevn ü mekân güheri
Dürri görür baħsa gözüm her yaña
- 8 Seyr odur lâ-mekâña seyr èyleye
Kurbân⁹⁸ ède cânını her dem oña
- 9 Seyr iyesi seyrüñe hâl isteme
Seyr içinde cânuñ vergil oña
- 10 Cânı vërsen cânânı alasan
Bu arada nêçe cânâna kalasan
- 11 Çıñ aradan cân onı bil cân onı
Sen degilsen onı bil onı
- 12 Odurur söyleyen sendeki
Görünür ondan saña ‘âlemdeki

242a

- 1 Rüşen olur kalbüñ içre her nefes
Cân onuñdur söyleyen ol hem nefes
- 2 El onuñdur göz onuñdur baħan ol
Hem eridüp aħıdandur aħan ol
- 3 Handa baħsam gözüme ol görünür
Görünendür hem görendür cümle ol

⁹⁸ Metne kurbân olarak alınan kelime Hikâyât metninde kurbân şeklinde yanlış yazılmıştır. Yer yer bu şekilde hatalar görülmektedir.

- 4 Her zamānda açā raḥmet apusun
Sen daḥı bir ḥarid iın ehl ol
- 5 Ol tecellı nüzul olur dem-be-dem
Eyle sanki görünür ender-‘adem
- 6 Bı-şifāt olur yer gök ol zamān
Cümle işler aşıkar olur hem ‘ayān
- 7 Daḥı olmaz kend’özümde haberüm
Belli ammā kimse bilmez bu sırrum
- 8 Ol bilür ki gene ondandır kerem
Men neyem ilden ile āvāreyem
- 9 İlden ile düşmişem firatlıga
Derde devā bulmazam bı-āreyem
- 10 Bı-şifāt olur vücudum ser-be-ser
Kimse bilmez ala ḥālümde haber
- 11 Cümle işüm sırdurur leyl ü nehār
Belli ammā eşıā’ mundan bı-āber
- 12 Senligünı sen daşı algıl bu dem
Olmasaḥ sen imdi olursan ādem

242b

- 1 Ādem oldur ḥalk iinde ḥor ola
Luf-ı Allāh o kişıye görüne
- 2 Kendü ıḥa aradan onı bile
Pes özini hi getürmeye dile
- 3 İḥtiyārın tapşura her dem oḥa
Onı göre baḥsa gözi her yaḥa
- 4 Ol ola seyri onuḥ dem-be-dem
Āşinā ola her nefesde ol buḥa
- 5 Öt bu cesed vaḥdetinden ey kişı
Tā olasan ol kişı teg bir kişı
- 6 Aşluḥa dön ara yerde alma sen
Aşlı bilgil dile özün gelmesin

- 7 Nêçe bu şîfât içinde kalasan
Bu şîfâtda öz özüne bâlâsan
- 8 Nêçe bu senlik arada buluna
Çiğ şîfatdan şâh-bâz ol şâh kuluna
- 9 Şâh-bâz ol aşlı dâyim şikâr èyle
Vêr özünji ol zât ile bir èyle
- 10 Ol zâtuñ nişâni sende buluna
Ol zâtı bul seni senden dūr èyle
- 11 Derdlü isen şabîbüñdür tanı
Her nefesde vêr cânunı al onı
- 12 Nêçe sen bu halka derdi dèyesen
Vermeyen cânı bulamaz cânânı

243a

- 1 Halk içinde derdlü olan hōr olur
Cesedi başdan ayağa nūr olur
- 2 Ol kişi ki Hağ ilen bey^ç atı var
Yarlıgandı ol kişi mağfūr olur
- 3 Gizlü gencdür dâyima ol bî-pâyân
Cesedi başdan ayağa nūr olur
- 4 Êrer her dem seyri ^ç arşlar üstine
Èyle sanki per u bālı Hağ olur
- 5 Her dem aşlı şikâr èyler sanasan
Aşlı bilür dâyim özi yoğ olur
- 6 Şâh-bâz oldur dâyim aşlı avlaya
Hanceri bahsa onı söyleye
- 7 Dōst ilen yüz-be-yüz olsa ol kişi
Dōst ilen başarur ol bu işi
- 8 Cümle işi başaran dōst elidür
Her ne èyler ol èyler bu işi
- 9 Men neyem ki nestem ola arada
Hağ dilidür söyleşen her arada

- 10 Söyleyen ol dinleyen ol cümlesi
İş onunundur varı yoğu her nesi
- 11 Dil onunundur söyleşen ol arada
Hiçe degmen bilünüz men arada
- 12 Meydân onun oynayan ol bağan ol
Oldurur bu hüküm eden burada

243b

- 1 Külli varum oldurur Hağ dèrem
Hağ'dan özge nestenem yoğ arada
- 2 Hâzırıyam 'Ācizi'nün kem-teri
Ol 'Alidür men yâ neçe Qanber'i
- 3 Beyle bilün var u yoğum oldurur
Mağa cümle işleri ol bildürür
- Hikâyet-i Dil
- 4 Allâh adıyla dutalum her işi
Allâh elidür başaran her işi
- 5 Cümleni Allâh elidür başaran
Hağğ'ı söyleye leyl ü nehâr ey yârân
- 6 Hağ'dan özge neste yoğdur arada
Hağ elidür başaran her arada
- 7 Her nefesde dil ilen Hağ söyleyen
Per u bân dâyimâ Hağ eyleyen
- 8 Fikri zikri dâyim onun Hağ olur
Özi çihar aradan Hağ kalur
- 9 Hağ olur seyri onun her dem-be-dem
Handa bahsa görünür ender-'adem
- 10 Her nefes Hağ görüp yâd eyleyen
Her deminde seyri bünyâd eyleyen
- 11 Seyr ilen her dem varup Hağğ'a yeten
Bir nefesde cümle perdeden öten

244a

- 1 Nefsin Hakk'a vèrüp Hakk'dan alan
Küllî varın Hakk bilüben Hakk olan
- 2 Döst yolında maḥv oluban gerd olan
Her nefes özin ayaḥlara salan
- 3 Cān u dilden pîrine şıdḳ dèyen
Yerde gökde baḥuban muṭlaḳ dèyen
- 4 Yerde gökde göz açup onı gören
Nefsin ondan alup oḡa vèren
- 5 Merdān olup meydān içre her zamān
Hakk'dan özge görmeye anda ' ayān
- 6 Aşlı için gözi dāyim baḥrî olan
Handa salsa kuşu dāyim aşl olan
- 7 Ol aşıldan her nefes dürrler ala
Meydān içre dèmeye merdān ola
- 8 Meydān onuḡ ola her dem şeksizin
Buyruḡ eden ' āleme ol cān ola
- 9 Küllî varı Hakk ola her dem onuḡ
Olmaya ol vèren alan Hakk ola
- 10 Özi çıḥsa aradan Hakk'ı bile
Hakk'dan özge neste gelmeye dile
- 11 Cümle şeyi yètüre maḳşūdına
Ol kişi ki her nefes Hakk'ı bile
- 12 Yoldaş ola yolçılara dāyim ol
Cümlesi onı görüp yola gele

244b

- 1 Èy yol ehli gel beyle yanalum
Yol şoraḡın eşidüben ḳanalum
- 2 Handa olsa ehl-i dil şoraḡına
Cān vèrüben varalum ulaşalum
- 3 Ehl-i dilden ḡayrı Hakk'a başlamaz
Fikr edüben bu işe yanalum

- 4 Ata bir ardaş degül özin sana
Cehd ıl mundan ötüp usanalum
- 5 Çün gideceksen āhir menzilüñe
Cehd èyle bu nefis u hevā terk ıl
- 6 Nefs ü hevādur seni yoldan oyan
Ĝāfil olma dur bu Ĝafletden uyan
- 7 Nefs ilen ‘āciz olup yoldan alur
Maħrüm olup dem-be-dem nefse uyan
- 8 Èy yol ehli dön Ha’a irār èyle
Nefsdür dāyim seni Ha’dan oyan
- 9 Yol odur ki Ha’ılan yola varasan
Handa Ĝörseñ ehli-i dil yalvarasan
- 10 Ehl-i dildür seni yola başlayan
Özüñ oña tapşurup yol bulasan
- 11 Aşla gide dem-be-dem seyrüñ senüñ
Her nefes ondandur alup gelesen
- 12 Dürrüñe muħtāc ola cümle ‘ālem
Ha eliylen onlara vèresen

245a

- 1 Cümle ‘ālem gele senden dürr ala
Bu cesedüñ dürrlerüñ kānı ola
- 2 Baħr ola bu vücūduñ dürr anbārı
Dürri Ĝöre baħsa Ĝözüñ her ula
- 3 Dürrlerüñ kānı olasan her zamān
Cümle baħriler Ĝelüp oña ula
- 4 Belī özüñ Ĝör èyle eřyā’da
Almayalar seni kimse bir pūla
- 5 Kim ki özin eřyā’da Ĝör èylemez
Beyle bilün Ha onı var èylemez
- 6 Ha yolında kend’özin yoħ ètmeyen
Derdine dermān bulup çāre èylemez

- 7 Derdi onun dōsta lāyık olmasa
Ṭabīb olan derde tīmār èylemez
- 8 Derdi olan ṭabīb dermāna gel
Dōstdan özge kimse dermān èylemez
- 9 Rūḥ-ı mücerreddür aşluḡ sen tanı
Çün geleceksen dur aḡ divāne gel
- 10 Elde iken ihtiyāruḡ kıl sefer
Ḥaḡ saruya duruban pervāne gel
- 11 Ehl-i Ḥaḡ meydānına sal başuḡı
Sen ḡayıрма baş için merdāne gel
- 12 Ehl-i Ḥaḡ sen meydāna sal başuḡı
Ṭob èyle meydān ara çevgāne gel

245b

- 1 Merdān olur dōst yolında ol kişi
Ṭob için meydāna salur ol başı
- 2 Dōst yolında başına ḡalmaz olur
Meydān içre ol olur onun başı
- 3 Merdān isen sen ḡayıрма başın çün
Sal başuḡı meydāna her dem kişi
- 4 Sal elüḡden ihtiyāruḡ olmasun
Her ne èylerse ol èyler bu işi
- 5 Sal elüḡden ihtiyāruḡ olmasun
Söyleyen oldur özüḡi bilmesün
- 6 Cümle hūnerleri èden oldurur
El onunḡdur göz onunḡdur sen nesen
- 7 Derd onunḡdur dermān onun her ne var
Nèce sen ḡalḡa bu derdi dèyesen
- 8 Derdlü isen ṭabībüḡ dermānına
Vèr cānuḡı dermān ondan alasan
- 9 Èy yol ehli küllī beyle yanalum
Yol şoraḡın isteşüben ḡanalum

- 10 Bir yol varmış ola ehl-i dile
El dutuban etegin yalvaralum
- 11 Başa bizi ol yola doğru yède
İzine düşübeni yola gidelüm
- 12 Yolçı ol degül yolu yalkuz vara
Yolçı oldur yolsızı yola yède

246a

- 1 Duta bir kalmışuñ elin ol kişi
Onuñ ilen yol dutup beyle gide
- 2 Ol yol ilen varup aşla yétesen
Éresen maqşūduña gele gide
- 3 Çoğları maqşūdına érdüresen
Yoluñ aşlın sende bileler dede
- 4 Şarf éylegil özüñi sen bu yola
Döst yolında salmaya özüñ bir pūla
- 5 Tā éresen maqşūduña éy ‘ārif
Her nefes bu sendeki ol ola
- 6 İsteyeler sende rahmet çeşmesin
Eriyüp ağına sağa şola
- 7 Cümle şey apara senden rahmeti
Doluna kabları dāyim bir ola
- 8 Hüş delüdüñ dīvānedür bu gözüm
Aşlı görür handa bağsa bu gözüm
- 9 Her nefes pervāz éyler aşl saru
Varur aşla ulaşur dāyim gözüm
- 10 Pervāz éyler her nefes ondan çıñup
Avın aluben gelür bu şeh-bāzum
- 11 Handa bağsam ğayrı Hāq’dan görmezem
Hem görenem hem görünen hem özüm
- 12 Döst yolında mağv olup hāk olmışam
Hāk oluben hāk olup pāk olmışam

246b

- 1 Bir dürrem deryâ içinde gizlüyem
Kaṭreyem baḫra dalup baḫr olmışam
- 2 Hem görenem dōstı yüz-be-yüz dāyim
Mansūr'am dīdāra ber-dār olmışam
- 3 Zerreym ol kevnden ayrıldum ezel
Ol kevni zerrem içinde bulmışam
- 4 Hem görenem dōstı yüz-be-yüz dāyim
Mansūr'am dīdāra ber-dār olmışam
- 5 Onda key hiç yoḫıdı bu yer u gök
Ol zamānda var idüm var olmışam
- 6 Men ezelden bir mücerredem velī
Yoḫ pāyānum arada sır olmışum
- 7 Men ezelden bir mücerredem velī
Yoḫ pāyānum arada sır olmışam
- 8 Her nefes başım vērüp dōst yolına
Men onuḫ yolına fedā kılmışam
- 9 Men ezelden mey-perestem mey-perest
Mey-fürüşa gel varum vērmişem
- 10 Dōst elinden içmişem pākīze cām
Mest oluban sāḫib-i cām olmışam
- 11 Devriyem devrāniyem bu maḫlūḫuḫ
Afitābam yere göge dolmışam
- 12 Levḫ-i maḫfūzam nuḫūşam cümleye
Yerlere ḫubūbātam yer olmışam
- 13 Keştisiyem deryānuḫ seyrān eden
Deryānuḫ içinde hem dürr olmışam

247a

- 1 Bülbüliyem baḫçenüḫ zār eylerem
Hem gene açıluben gül olmışam
- 2 Mūsā'yam ser-mest olan o daḫda men
Hem döküben yanduran nūr olmışam

- 3 Hem ‘İsâ’yam göge varan menem uş
Hem menem onı cāvīdān kılmışam
- 4 Bār-ı fi-l-cümle ‘azizlerde gezen
Ol zātam men cümle albe dolmuşam
- 5 Gāh alibem gāh pīrem bu arada
Kimse bilmez gezerem sır olmışam
- 6 Sırr-ı mā-güyem arada gizlüyem
Biriküben arada sır olmışam
- 7 Bir ulam ol hōca yolında belli
apusın yastanuben ul olmışam
- 8 ul bilen özini her dem sultāna
ul iken tozunup sultān olmışam
- 9 Cesedinden ıhuben dād ēyleyen
Aşlı bulup aşluma yētişmişem
- 10 Her nefesde cümle şeyde söyleşen
Cümle ağızlarda dil olmışam
- 11 Lā-mekānuş güheriyem bilünüş
Pākize zātam muahhar gelmişem
- 12 Ādemem belī ādemdurur ādem
Vāhid ferdem ciāna gelmişem

247b

- 1 Kimse erişmez bu sırlaruş ikmetine
Men neyem handan haana gelmişem
- 2 Ol zamānki yo idi bu nüh felek
Tā ezelden var idüm var olmışam
- 3 Bar-ı muıtdür vücüdum ser-be-ser
Güherem dürrem velī cān olmışam
- 4 ‘Arş u kürsünüş beyānidur vücüdum
‘Arşa kürsiye doluban bir olmışam
- 5 Sar sar oldu vücüdum ser-be-ser
Yazıluben yere göge dolmuşam

- 6 Cümle Hakk 'uñ âyetüdür yér gök
Oğuram âyeti taqşir olmışam
- 7 Dōst cemāli muşhafumdur her nefes
Oğuram andan almışam
- 8 Secde-gāhumdur şanemüñ cemāli
Men ezelden secde aña kılmışam
- 9 Küllī varum oldurur oldurur
Küllī var onı bilüp var olmışam
- 10 Küllī varın dōsta vèren var olur
Özi olmaz ihtiyārı yār olur
- 11 Kend'özi çıḡsa aradan niyyet ola
Küllī varı dāyim onuñ Haq ola
- 12 Kulluğ étse üstādına her nefes
Gedā iken ol kişi sulṭān olur

248a

- 1 Dōst yolına vèrmiş olsa cānını
Ol kişi bir cānına miñ cān alır
- 2 Taqdīr ilen hem gidende ol yola
Hem yene ol taqdīre tedbīr kıılır
- 3 Taqdīr ilen beyle yola gidenem
Hem gene taqdīre tedbīr kıılanam
- 4 Men degülem mumı bileydin
Ol zātum bu tende mihmān olanam
- 5 Gizlüyem cümle şeyüñ ḡalbine men
Sırr-ı zātam bu tende mihmān olanam
- 6 Sırr-ı zātam sırr-ı zātam güherem
Āf-tābam yère göge dolanam
- 7 Dolmışam yér ile göge her nefes
Cümle melek per u bālī olanam
- 8 Ol şāham deryāda seyrān éyleyen
Ḥışm ilen berrin mülküñ salanam

- 9 Zü'l-fikâr'am Haydâr'un bêlindeki
Hıŝm edüp kâfire onı çalanam
- 10 Döldül'iyem 'Alî'nün dâyim minen
Bir nefesde çoğ uzağ yol varanam
- 11 Hem Resûl'em hem şahâbe cümlesi
Cebrâ'il'em onunla pek olanam
- 12 Çağuranam döstümü gelün dîn
Hem getürüp oña mirâc olanam

248b

- 1 Hem gidenem mi' râca bir demde men
Lağmuğ lağmı olup per olanam
- 2 Cümle bir nefesde seyrân eyleyüp
Ten gidüp Hâk'ıla mi'râc kılanam
- 3 Ol Yūsuf'am hayrân olup dağda men
Çoğ zamandan şonra inüp gelenem
- 4 Hem kuliyam hōcanuğ kulluğ eden
Hem hōcayam tâlibe yol olanam
- 5 Yoliyam yol erinüñ yol gösteren
Hem kulam yola düşüp hâk olanam
- 6 Gizlü gencem bilmedi kimse meni
Dōst yolında tâ ebed sır olanam
- 7 Oğıyanam diñleyenem cümlesi
Cümle Hâk'dur varı yoğum her nesi
- 8 Hâk elidür başaran cümle işi
Hâk'dan özge yoğ 'aŝıkuğ hiç kesi
- 9 Hâk yolında özini fâni kılan
Hem dürr olur hem özün deryâsı
- 10 Kulluğ étse üstâdına kul olur
Bir éder özine onı ustâsı
- 11 Kul iken sultân olur ol kul olan
Sanasan eyle olur dür-dânesi

- 12 Dürrüñ anbârı olur albi onuñ
Ëyle san bu eşyâ 'nuñ kârhânesi

249a

- 1 Nêçe muhtâçlar gelür dürr alalar
Harîd için apara her birisi
- 2 Dürri onuñ gün tegi işğ vèrür
Düşse eşyâ ' içine bir dânesi
- 3 Merdân olur eşyâ ' içre şeksizin
Yoğ ola oncılâyın kim olası
- Hikâyet-i Nazar
- 4 Nazar êtme her ula sultân olan
ul iken sultândur onuñ gedâsı
- 5 Bir ana ki besleyedür seni
Beyle uçadur onuñ ilen balası
- 6 Bilmek olmaz bala ana hansıdur
Beyle uçar her nefes ol ikisi
- 7 Beyle uçar her nefes bala ana
Başarandur cümle işi birisi
- 8 Ol bala ki anasın tapmış ola
Ondan özge yoğdur onuñ hiç kesi
- 9 Senden özge kimsenem yoğdur menüm
Evvel âhîr kimsesizler kimsesi
- 10 Dutmış dergâhuña yüzüm senün
Mağşüdum sensen ' âlemler iyesi
- 11 Bir ulum hiç saña lâyı yoğ işüm
Yüz dutuban dergâhuña varası

249b

- 1 Cümle şey tuhfè ilen gelür saña
Tuħfedür dergâhuña yüz arası
- 2 Men neyem ki saña lâyı ul olam
Luħfuña çevür meni fazl iyesi

- 3 Āyetleri birle onuñ hem-dem olam
Yastanam meskenüm ola qapısı
- 4 Ēy yol ehli güm-rāh olma yola gel
Cānuñı vēr yolda ol hāk pāresi
- 5 Ēy yol ehli güm-rāh olma yola gel
İster olsañ sen göresen ol hāşı
- 6 Özüñi ehl-i dile yétüre gör
Aparur senden dāyim yüz qarası
- 7 Bu bir ince yoldurur yol ehline
Bilesen nedür gidesi gelesi
- 8 Her nerede görür olsan ehl-i dil
Yoñlıg ilen sen oña yalvarası
- 9 Yoñlıguñ hōş tuhfesidür señ saña
Her nefesde ehl-i dile vèresi
- 10 Dut yüzüñi her nefes ehl-i dile
Seni senden başa ol qurtarası
- 11 ‘Ācizi’nüñ yolına cānın vèren
Beyle bil bir cāna miñ cān alası
- 12 Hāzırī vēr başuñı dōst yolına
Olmasan bu yolda cāna qalası

250a

- 1 Dut yüzüñi her dem ‘Āciz dergāhına
Yalvar her dem ol ‘ālemler şāhına
- 2 Qalmaya sende bu hestiliküñ başa
Gide senden senliküñ ol erişe
- Göz Hikāyeti
- 3 Ēy gül yüzi Ka‘be-yi şanem yüzüñe hayrāndur gözüm
Her nefes ki gelür geçer dāyim seni görür gözüm
- 4 Seni gördüm seni bildüm bu tende cān sen imişsen
Her nereye meyl eylese muñlağ görür seni gözüm
- 5 Senden dāyim tecelliler nüzül olur cümle şeye
Senden avın almak içün şikār eýler dāyim gözüm

- 6 Beyle bilelüm dāyim seni bu söyleşen sen imişsen
Beyle görür beyle söyler handan gelür menüm gözüm
- 7 Cehd èyle şeh-bāz ola gör bir dürr için dōst yolına
Dāyim aşlı şikār èyle garīre baħmagıl gözüm
- 8 Hāķķ'ıñ dürlü hikmetlerin gören kendi öz zātıdur
Hem o görür hem o söyler ne minnet èylersen gözüm
- 9 Ka'be'ye varan kimseler çölde gezer āvāredür
Ka'be-yi şerīf olmuş yüzün secde èyler menüm gözüm
- 10 Yüzün maña mi' rāc olmuş her nefes ki gelür geçür
Sende görür gördüğün beyle görür dāyim gözüm
- 11 Hem mi' rācam hem èyleyen beyle bilün èy hālāyık
Gören dōstdur görseden dōst hiç yoħdurur menüm gözüm

250b

- 1 Mücerred olmuş velī beyle bilün èy hālāyık
Her nefes ki gelür geçür aşlı görür dāyim gözüm
- 2 Bu hūyıla beyle āşikāredür neste yoħdur tecellisiz
Her nereye meyl èylesem beyle görür her dem gözüm
- 3 Bu meydānda özin gören Hāķ'dan hiç yoħdur haberi
Hōr u hār olup utanur Hāķ'dan bu devr menüm gözüm
- 4 Yüzüne hayrānam şehā her nefes ki gelür geçür
Bir avçıya beñzer müdām şikār èyler gözüm
- 5 Handa baħsam sen olursan sen görürsen sen bilürsen
Men maħv olam sen ħalursan beyle görür her dem gözüm
- 6 Bu mendeki menligümi senün mihrün aldı şanem
Men olmadum ol oldı budurur menüm sözüm
- 7 Men olmadum ol oldı bu menligi menden aldı
Hem gören görünen oldı leyl ü nehār menüm gözüm
- 8 'Aşık dēr bu bir aradur cigeri pāre pāredür
Duymanlar āvāredür Hāķ söyle Hāķ'dur sözüm
- 9 Hāķ görürem Hāķ söyürem Hāķ bilürem Hāķ èylerem
Gören görseden Hāķ imiş men seni n'èylerem gözüm

- 10 İsterem ki bu menligi menden alasan ey şanem
Sen olasan leyl ü nehâr arada olmayam özüm
- 11 Beyle bilelüm her nefes senün ilen gelür gider
Men olmanam ara yerde yüzüğe çevürgec yüzüm
- 12 Menüm evvelüm âhirüm cümlesi sende görünür
Hem görendür hem görünen sen imişsen menüm gözüm

251a

- 1 Yerde gökde cümle şeyde senün zātuğ görünür
Senden avın alur gelür her nefesde bu şah-bâzum
- 2 Şah-bâzını aşla salasan beyle merd-âneler kimi
Özligi yoğ olup gider avın alur gelür lâzım
- 3 Bir dürr için her dem yüzün duta dergâhuğa gele
İster oña dolana avçı kimi şehlâ gözüm
- 4 Avçı olan şikâr için gerek saña dolana
Sensizin şikâr etmeye handa bahsam dâyim gözüm
- 5 İsterem ki leyl u nehâr dâyim senden dürr alayum
Gedâyıñdür gelür saña doymaz menüm bu aç gözüm
- 6 Senün yüzün görmek için olupdur elün avçı
Handa bahsa leyl u nehâr seni görür dâyim gözüm
- 7 Seni görür seni bilür sen qalursan ol mağv olur
Leyl ü nehâr avın alur sende dâyim menüm gözüm
- 8 Bu hû beyle âşikâredür sen olmuşsan bu cândâki
Sen olmuşsan sen olmuşsan hiç yoğdur menüm sözüm
- 9 Sen olmuşsan cân olmuşsan dürr olmuşsan kân olmuşsan
Sen görmişsen sen bilmişsen handan gelür menüm gözüm
- 10 Sen imişsen bu hüsnuğe dâyim seni hayrân eden
Hem görensen hem görünen beyle der menüm gözüm
- 11 İsterem ki bu menligi menden alup mağv edesen
Men olmayam sen olasan gözüm sen olasan
- 12 Her kişi ki ihtiyârın saña dërse seni görür
Sen alursan cân u teni küll varı onuñ lâzım

251b

- 1 Her ne olur dāyim maña senden gelür leyl ü nehār
Seni söyler seni bilür seni görür dāyim gözüm
- 2 Yoluñda şarf éden cānı merd-āneler kimi dāyim
Özin vère seni ala hiç olmaya menüm sözüm
- 3 Cānından cān sen olasan seni seven kimselerüñ
Vaşl édesen didāruña budurur menüm sözüm
- 4 Senüñ diđārında göre ‘ aşık gördükini dāyim
Sen göre sen bilesen arada olmayam özüm
- 5 Sen göresen sen bilesen menüm ilen sen bile sen
Düşüp sen élden éle sen muhtāc senüñ ile
- 6 Bu gözlerüm şikār için her dem gelür dergāhuña
Dürrin senden alur gelür seni şikār éyler gözüm
- 7 İster senden şāl bağlaya kapuna dolanur her dem
Özin saña vuşlat éde avcı kimi şehlā gözüm
- 8 Sen imişsen leyl ü nehār bu gözlerümün şikārı
Hem görünendür gözlerüm hem seni görendür gözüm
- 9 Gören sensen görünen sen menüm bu gözümde dāyim
Sen olmuşsan sen olmuşsan hiç yoğdur menüm sözüm
- 10 Her nereye meyl éylesem bu gözlerüm seni görür
Gören sensen görünen sen muṭlağ sen olmuşsan gözüm
- 11 Sen olmuşsan bu tende her dem-be-dem dürrler saçan
Her nereye meyl éylesem seni görür bu gözüm
- 12 Cism sensen cānum sensen cesedüm sensen tenüm sensen
Küllī varum sen olmuşsan hiç yoğdurur menüm sözüm

252a

- 1 Hem görünen sen hem gören cānum içinde her nefes
Cümle yerde sen imiş handan gelür menüm gözüm
- 2 Senüñ bu devrānuñ anuñ her nefes ki gelür geçer
Dāyim mi‘ rāc olur maña beyle görür her dem gözüm
- 3 Ne hoş gör gelür mi‘ rāc oldu éy dōst senüñ yüzüñ maña
Cümle perde senün ilen mi‘ rācdadur dāyim gözüm

- 4 Her nefes mi' rāc  ylerem k ll  şeyde sen y ilen
Handa bahsa seni görür biġane kimi gözüm
- 5 Hem mi' rācam hem  yleyen her nefesde sen yilen
Hiç bilmenem ne söylerem handa gelür menüm sözüm
- 6 Gün gibi iřiġ v r rsen bu  alb me aşik r
Men onı neçe yaşuram men re dolanur gözüm
- 7 Durmaz menüm delü g n l m ister şik r  yleye
Senden avın ala gele muşt cdur d yim gözüm
- 8 Bu on sekiz miġ   aleme sensen iřiġ v ren m
Sen y yüzün görür d yim r şen olur menüm gözüm
- 9 Bu h b la aşik re ders olmişsan bu c nda
Her dem-be-dem dürrler saçar sen imişsen her dem
- 10 San dürrlere k n olupdur baġr-ı muġit teg cesedüm
Her dem eşy 'ya mevc urur hem dürr  z m dery   z m
- 11  y ezelden ser-mest olan d st cem line t  ebed
D stun   naş-ı ġay line ġayr n olan d yim gözüm
- 12 Her gece  adr ile ber t her g ni   id oldı   id
Yüzün ġacc-ı ekber maġa secde  yler menüm yüzüm

252b

- 1  amet n her dem  add mi eg p menüm d l  yledi
Her ne gele n ş  ylerem d yim senden gelür gözüm
- 2  ab-ı kavseyn teg  aşlarun ne h ş miġr b oldı maġa
Handa bahsa secde-g h  onı görür her dem gözüm
- 3  y güneş yüzlü cem l n   aġlumı t r u m r  tdi
Hiç mende menlik  almadı  z m ġ r  ylerem  z m
- 4 Söyleyen ġaġ'dur ene-l-ġaġ söyler d yim menüm dilüm
ġaġ'dur veli ġaġ olmişsam ġaġ'ı görür d yim dilüm
- 5  y ġat  ġal n tecelli ş ret n ġaġ ma' n sıdur
ġaġ sendedür ġaġ sendedür ġaġ söyler menüm sözüm
- 6 Söyler ġaġ'ı kim ene-l-ġaġ sendedür bu z t-ı muşlak
ġaġ baġaram ġaġ'a muşlak beyle ġaġ olmişsam  z m

- 7 Muşhafuñ haţtı maḥzûf sendedür her dem oğuram
Menüm hiç ihtiyârum yoñ n'edem beyle görür gözüm
- 8 Çün Haqq'ı her dem perdesiz sende görür dâyim gözüm
Sende gördüm sende bildüm Haqq'ı Haq olmuşam özüm
- 9 Haq Ta'âlâ'nun kelâmın yüzinde beyân eylerem
Oğuram seb'ül-meşânî hem gene Qurânam özüm
- 10 Senün zülfün ruhsârıñla kıpar bu haşr u Tûfan'um
Menüm haşrüm o gündürür senden ḥâlî olam
- 11 Saña hayrânâ şâhâ cân u başdan geçüp müdâm
'Âşık ma'şûk bir olmışdur küllî varum cümle özüm
- 12 Cevher-i ferd u vâhidem ma' deniyem bu maḥlûkuñ
Çünkü kenziyem âdemün âdemde gizledüm özüm

253a

- 1 Sırr-ı esmâ' oldum bugün döst yolında ḥâk oluben
Ḥâkam velî ḥâkam velî hem sırram âşikâram özüm
- 2 Dıtdı yüzün bu cihânı güneş kimi âşikâr olup
Her dem onun ser-mestiyem serḥoş divaneyem özüm
- 3 Perde yüzünden ey şanem gitdi rûşen oldı maña
Zâhir oldı maẓharımız beyle rûşen görür gözüm
- 4 Mendedür her dem oğuram Haq Ta'âlâ'nun kelâmı
Oğuram tefsîr eylerem âyet tefsîrem özüm
- 5 Şûret-i ma'nâda Haq'dur senün yüzün maña şanem
Haq olmuşam Haq görürem Haq bilürem Haq'dur sözüm
- 6 Kaşuñla kiprikün gözün cümle Haq'dur Haq görürem
Haqq'a sâcid Haqq'a sücûd bir olmuşam birdür sözüm
- 7 Bu 'ışık ilen 'âşık her dem bir olup yuğrulsa gerek
Beyle ser-mest ola müdâm her dem Haqq'ı göre gözüm
- 8 'Anberîn zülfün perişân her dem 'aqlum menden alur
Her demde bu imânumı küfrine vermişem özüm
- 9 Her kim ister Haqq'ı göre küfre vârsün imânını
Imân verüp küfr aldum 'ayn-ı imân oldum

- 10 Kim ki ister Ka'be yüzün her nefes tavâf eyleye
 'Ayn-ı îmân seni bilsün budurur menüm sözüm
- 11 Çün ezelden ism-i a'zam oğuram şānuğa senün
 Benlüdür ki şüret-i Hâk ma'nâda Hâk oldum özüm
- 12 Çün ezel u āhîr seni gördi menüm gözlerüm
 Evvel āhîr sen olmışsan seni görür gözüm

253b

- 1 Vaḥdetün şehrinde her dem senünle ḥarîd eylesem
 Seni gördüm seni Allāh'um saña virdüm her dem
- 2 Her nereye meyl eylesem seni rüşen görürem
 Beyle görür beyle söyler bu elde ulusda gözüm
- 3 Sırr-ı 'ışkuñ yaḥdı meni her dem-be-dem oda şānem
 İsterem oda yaḥam yoluñda bu cânım özüm
- 4 Sūfî n'eylesün vaḥdetün meyinden nüş édüp kıala
 Men bilürem meyḥānenün meyîn nüş eylesem özüm
- 5 Maḥbûb-ı Hâk'dur ol kîşi küllî varım saña vère
 Sen olasan cânındaki leyl u nehâr onuñ lâzım
- 6 Cān menem cânān menem dāyim şarrāfa kıanan menem
 Bu söyleyen söyleşdüren küllî varım cümle özüm
- 7 Gül yüzine muḥtâc menem müstākam leyl u nehâr
 Evvel āhîr seni buldum saña ḥayrân oldu gözüm
- 8 Yüzün kıulhüve'llāh'a maña cânāna her dem oğuram
 Oğuram tefsîr eylesem şüret-i Raḥmān'um menüm
- 9 Gel ey cânımda cân olan hem-cān olan
 Bir gencem hem zât olan yolda ḥâk eylesem
- 10 Müşkîn saçuñ zencîrine ilişdi göñlüm tor kimi
 Tâ ebed kıaldı bend oldu kıurtarabilmemişem özüm
- 11 Bulmuşam 'aynumda senün
 Ey düşen inkâra her dem aşlı görür dāyim gözüm
- 12 Allāh Allāh ne ḥōş baḥrdur senün bu ḥüsn cemālün
 Dürrün için her dem gider beyle şikâr eyler gözüm

254a

- 1 Yerden göge rüşen olur hicâbsız perdesiz maña
‘Acâyib mu’ cizât görürem sen olursan kıalmaz özüm
- 2 Allâhü Ekber demişem bir kerez yüzüğe senün
Kaşlarunuñ mihrâbına secde eyleyler her dem yüzüm
- 3 Yer yoğ iken gök yoğ iken mâ’ nâ şerâbuñ içmişem
Ser-tâ-kağem nür olmışam hem nûram esrâram
- 4 Çıñhuban gökler üstini güşe-be-güşe gezmişem
Şadeflerde dürr olmışam hem şadef hem dürrem
- 5 Lâ-mekânun ğürşidiyem doğaram mañlûk üstine
Uşta bugün zâhir olup âfitâbam günem
- 6 Zâhir menem bâñın menem peydâ menem pinhân menem
Mağzar menem mağzar menem cümle kâinâtam özem
- 7 Hem kâinâtuñ sırrıyam küllî vara var olmışam
Şâhib-i kağr ü berâtam öz sözümdür söyler
- 8 Cümle dürrlerün kâniyam ser-tâ-kağem öz olmışam
Handa bağsa dürrü görür dâyim dürrü alır
- 9 Cânım cânâna vemişem cân görmişem cân bilmişem
Cânı görüp cân olmışam küllî varım cânım
- 10 Döstuğ budur devrânı her dem maña
Devr u devrânı bulmışam hem devr u devrânım
- 11 Bu Ğâzırı’nün mağşudı ‘Acizi ğâk-ı pâydur
Belî beyle ğâk olmışam döst yolında ğâkam
- 12 İsterem ki türâb edem bu yüzümü ğaşre degin
Ayağı altına atun beyle ğâk eyleyem özüm

254b

- 1 Cümle ‘azizlerün müdâm ‘aciziyem ğaşre degin
Ğâzırı’nün kem-teriyem cümlenün ğöriyam özüm
- 2 Yâ İlâhâ Ğâzırı’niñ mağşudı bu leyl ü nehâr
Olara ğurbân edesen budurur menüm sözüm

Hikāyet-i Cemāl

- 3 Gözlerüm ḥasret idi ol şanemüñ cemāline
Ḥayrānidur dēyü piri tā ērişe cemāline
- 4 Ḥayrāniyam leyl ü nehār cānumı fedā ēyleyem
Men olmaya ol ola her dem ērem cemāline
- 5 Cānuñ vērgil cānānuña cānuñda cān ol ola
Vēr cānuñ sen olmayasan fedā ēyle dōst yolına
- 6 Evvelüm oldur āḥirüm zāhirüm oldur bāṭınım
Cānum tenüm ol imiş cān fedā kıldım yolına
- 7 ‘Āşık odur ma‘ şūkasın bī-müddeā seve her dem
Bilmeye öz maḫşūdını vara gele dōst yolına
- 8 Dēye ki men neyem her dem neyem evvelā üstāda
Onı bile onı handa baḥsa öz ḥāline
- 9 Cümle hüner onuñ imiş sen çıḡ aḥī bu aradan
Sen maḥv ol ḳalsun yaradan tā fażlı sende buluna
- 10 Ēy ḥalāyık gelüñ görüñ beyle ‘acāyib işleri
Özini ḥayrān ēylemiş özidür öz cemāline
- 11 Munca ḥayāl ēylerem onsızın bir neste görem
Ondan özge neste görmez baḥsa her ḳula

255a

- 1 Dīvāne göñlüm sevdāsı pervāz ēyler aşl saru
Her nefesde seyrüm ērer ‘arş kürsī levḥ yolına
- 2 ‘Arş u kürsī levḥüñ yolını bir nefesde seyr ēylerem
Melekler merḥabā dēr sanki Resūl’üñ ālına
- 3 Tecellīler nüzūl olur cümle melek ḳalblerine
Ḳarār ētmez ḳalblerinde daşar yērlerüñ ḳulına
- 4 Deryā olur tecellīler yērler özinde sanasan
Dolar bu ḳalbe pür olur aḥınur lülü yolına
- 5 Dolar bu ḳalbe pür olur kimse bilmez ne sır olur
Fikri zikri Allāh olur her demde düşer ḳalbine
- 6 Müselmānlar görüñ bugün beyle dīvāne olmışam
O cān olmuş bu tendeki dēr söyler öz ḥāline

- 7 Bu hâl onun bu iş onun teprenen cümbüş onun
Pes sen nesen iş onun söyle onun hâline
- 8 Bu hâl beyle gerek müdâm sen gidesen ol kıala
Rûhuñ pervâz êde her dem tenden çıhsa döst
- 9 Tenden çıhup aşla yêtse cümle maqşûdlaruñ bitse
Seyrûñ her dem aşla yête gözün baħsa her kılına
- 10 Zihî seyrûñ beyle ola her nefes aşla yêtesen
Laħmuñ laħmı olasan yaradan sende buluna
- 11 Sen çıhasan bu arada söyleyen ola yaradan
Utuzasan özün oña senligün oña cân
- 12 Sen munı hayâl eyleme odur bu sendeki deyen
Zihî baħtlu ol kimseler oñula onun kâlına

255b

- 1 Hem deyenem hem söyleyen hem bilenem hem eyleyen
Henüz ki yer gök yoħ iken düşdüm bu erün yolına
- 2 Men var idüm ki var idüm hiç yoħ idi ki var idüm
Sırdur bu aşıkun işi hiç kimse ermez hâline
- 3 Ne kimseden men olmuşam ne kimse menden olası
Cümle dilde söyleyenem aħirine ezeline
- 4 Cümle şifatlarda menem hem gezerem cümlesini
Erinüben aħınuram bu cümle şeyün diline
- 5 Hâkam velî hâkam velî sevdüğümün yolında men
Bir pâkize muṭahharam çün yêtişdüm döst eline
- 6 Menüm elüm döst elidür menüm dilüm döst dilidür
O baħçenün bülbülidür fikân eyler öz hâline
- 7 Baħçe onun hem gül onun bu söyleyen bülbül onun
Hayrân olmuş özi bülbül hem gene öz cemâline
- 8 Bu bülbülün tevhîdine hayrân olasan sen müdâm
Beyle maħrûm olasan sen hem gülüne bülbüline
- 9 Sırma maħrem olan kimse özi daħı o sır olur
O sırr-ı bî-pâyân imiş kimse ermez aħvâline

- 10 O sırra mahrem olasan ol ola sen olmayasan
Her dem bahup uyanasan ol aşl sende buluna
- 11 Dürrlerüñ kânı olasan her dem eşyâ`ya véresen
Her demde pervâz édesen şikâr için döst yolına
- 12 Varup aşluña yétesen cümle perdeden öte
Cismüñ cânuñ ol ola yaradan sende buluna

256a

- 1 Bulasan yaradılmışda her nefes ol yaradanı
Varuñ yoñuñ ol ola yaradan sende buluna
- 2 Varuñ yoñuñ oldur ol sen çih ahi bu aradan
Her demde külli varuñı tapşurgıl onuñ eline
- 3 Elüñ odur ayağuñ ol cesed odur dayağ odur
Sendeki uyağ odur gözüñ bahsa her kulına
- 4 Müselmânlar bu gözlerüm ister aşlı avlaya
Aşla yête vaşl ola derdine dermân buluna
- 5 ‘Āşık odurur her nefesde firqatin isteye yāruñ
İster şifā’sı buluna göz tikmesün vişāline
- 6 Onuñ firqat ile her dem hacc-ı ekber olur zikri
Zihî firqat zihî firqat her demde sende buluna
- 7 Her nefesde eşyâ`lıkıñ olsun yāruñ hecr ile
Ger istersen ki her nefes derdüñe dermân buluna
- 8 Cismüñ canuñ olur dāyim tecelliler kārḥānesi
Gelen senden apara tecellî sende buluna
- 9 Senden aparalar dāyim tecelliler her nefes
Ḳalbüñ ola dürr anbāri açıla yollu yolına
- 10 Ėy döst senüñ bu firqatuñ her dem meni oda yaḡar
Her nefes maḡv olur gider bu cesedüm döst yolına
- 11 Bu menligi maḡv édesen döst yolına vara gide
Sen olmayasan ol ola o külli sende buluna
- 12 Bu fikri èylegil müdām döst yolında sır olasan
Vér şalavāt leyl ü nehār her dem Resül’üñ ālına

256b

- 1 Vêr şalavât vêr şalavât qalbün pür nûr ola senün
Her demde seyrün êrişe ‘arş u kürsî levhün yolına
- 2 ‘Arş u kürsî levh ü qalbümi bir nefesde seyr êdesen
Melekler merhabâ dêye tecellî senden buluna
- 3 Senden doğa tecellîler cümle melek qalblerine
Pür nûr ola cümle cihân arına şağ u şolına
- 4 Hiç bilmenem ne söylerem bu gün divâne olmışam
Gözüm aşlı görür dâyim şikâr êtse her qulına
- 5 Şikâr oldı handa bahşan her nefes aşlı avlasan
Özün dağı aşlı olasan o aşlı sende buluna
- 6 Beyle yegâne olasan sen maḥv ola ol qala sen
Utuzasan özligün her nefesde dōst yolına
- 7 Olur tüzün sensen sultân olur bu sendeki o cân
Her dem saña miḥmân olur cân vêresen cân yolına
- 8 Cân vêresen cân alasan eşyâ’ya cân sen olasan
Dürr olasan kân olasan elün yête dōst eline
- 9 Dürr olasan kân olasan açıla dürrlerün kânı
Şarf êdesen bu eşyâ’ya vêresen Allâh yolına
- 10 Bir vêresen miñ alasan çoḥdur Allâh’uñ günü
Çoḥlara maḥşûd olasan maḥşûdı sende ola
- 11 İki ciḥânda maḥşûdum ol şanemün cemâlidür
Yêr gök cümle fetḥ olur bahsam onuñ cemâline
- 12 Her neye bahşan aşlı içün gözün aşlı görür müdâm
Aşlı olasan vaşlı olasan derdüñe dermân ola

257a

- 1 Derdüñe dermân buluna senligün çıḥa aradan
Gide cümle ḥicâblaruñ Allâh yolına salına
- 2 Bir ‘arūs-ı bî-vefâdur aldanmagıl bu dünyâya
Aldayuben zehrin töker barmağ uzatma balına
- 3 Bu dünyânun ser-encâmı yoḥdur aldanmagıl muña
Yêri mundan ḥazer êyle düşme hebâ ḥayâline

- 4 Dünyâ menüm olsun dèyü aldanma ilişme muña
İhtiyârıñ elde iken koy mını gitsün yolına
- 5 Koy elden dünyâ vefâsın Hakk'ı yâr èyle özüñe
Öt munuñ var yoğundan pervâz èyle döst yolına
- 6 Menüm bu rûh u revânum Hakk saru pervâz èyler
Leyl ü nehâr fikri bu kim ister ulaşa aşlına
- 7 İster ol aşla ulaşa vaşl èyleye özin oña
Bağarsa gözi her yaña 'aynında ol buluna
- 8 Aşlı görür 'aynum menüm bu ilde ulusda dayim
Hem aşl olur hem vaşl olur gözüm her neye çalına
- 9 Hem aşl olur hem vaşl olur 'abd iken der-dest olur
Her nefes dest-be-dest olur elüm yeter döst eline
- 10 Gözümde gören ol olur men olmanam ol olur
Nişânum bî-nişân olur hiç yoğdur nişân bu yola
- 11 Hem nişânum bî-nişân döstüñ görklü cemâlidür
Nişân bî-nişân olur bağıgec özün cemâline
- 12 Pervâz èyler gönlüm kuşu her dem cemâlün görmekçün
Leyl ü nehâr beyle ister şikârı onda buluna

257b

- 1 Èy hâlâyık gelün görün men ne dīvâne olmışam
Hiç bilmenem neler söyler her neste gele diline
- 2 Menüm hiç ihtiyârım yoğ dèyen oldur söyleyen ol
Her nesteye bağsa gözüm Allâh gelür kâlına
- 3 Sırrı Hakk ile olanuñ sözi özi Hakk olur
Hakk'ı görür Hakk'ı bilür dâyim Hakk gelür diline
- Hikâyet-i Diger
- 4 Hakk'ı görür Hakk'ı bilür gözinde gören Hakk olur
Per u bâlı Hakk olur pervâz èyler Hakk kavline
- 5 Her nefesde seyrüm gider döstüñ vişâlin ögleye
Bülbülem zâr èylerem isterem konam dalına

- 6 Bu ilden ile düşmişem bir didār için göreyüm
Bî-cehd bu cān kırtarayum düşdüm bu firķat eline
- 7 Firķatlıkde gözüm yaşı durmaz aķar seyller kimi
İster aşlına ulaşıa derdine dermān buluna
- 8 Derdümün dermānı budur āsītānuñdan dūr olmışam
Tā ebed leyl ü nehār maķşere dek şūr çalına
- 9 Menüm haşrüm o gündürür bir dem senden ayru düşem
Āsītānuñdan dūr èyleme èy şanem Allāh yolına
- 10 İsterem ki kırbān èdem özüm onuñ kırbānına
Vèrem gide dōst yolına bu cānum kırbān kılına
- 11 Yā İlāhā ‘izzetünçün kıbūl èyle bu dilegüm kim
Cānum dōstuñ kırbānına kıbūl geçüben alına

258a

- 1 Gèce gündüz leyl ü nehār maķşūdum budur yā İlāhā
Men olmayam ol ola ‘azizler yüzi şuyına
- 2 Men olmayam ol ola men gidüben ol kıala
Evvel āķirüm ol ola derdüme dermān buluna
- 3 Onsızın nèylerüm cānı onsızın gerekmez cān maķa
Küllī varum fedā olsun dāyim bu dergāhına
- 4 Yüz dutmış dergāhuña èy yüzi mi‘ rācum menüm
Kıbūl geçe bu niyāzum mi‘ rācum sende buluna
- 5 Menüm bu gönlüm niyāzı her dem ère didāruña
Sen olasan bu cāndaki o cān bu tende buluna
- 6 O cān ola leyl ü nehār menüm küllī varum dāyim
Küllī varum fedā ola her nefes cānān yolına
- 7 Küllī varum cānān olup küllī varum cānum özüm
Hem vāķidem hem aķadam hem kıul oluram kıavline
- 8 Sırr-ı zātun güheriyem genc-i bî-pāyān olmışam
Dolmuşam yèr ilen göge cümle müminler diline
- 9 Ondaki yèr gök yoķıdı hem bir idüm o zātıla
Handa haçana gelmişem beyle gezerem sır ile

- 10 Genc-i maḥfîni bulmuşam bu eşyâ'ya genc olmuşam
Seyrüm érer cân olmuşam 'âḫirine evveline
- 11 Dōst yolında sır olmuşam bir kulum kulluğ éylerem
İsterem men hiç olmayam arada ol buluna
- 12 İsterüm men hiç olmayam ondan özge hiç bilmeyem
Handa baḫsam ol ola gözüm perine bālına

258b

- 1 Her zamân olduğı kerem cümle 'Âcizi'den olur
Tecelliler nüzûl olur ondan gelür kılına
- 2 Hâzır senüñ derdüñ için özin bīmār éylemiş
Âciz éyle şifâ'sını derdine dermân buluna
- Hikâyet-i Vaşl
- 3 Éy dōst her demde vaşluñ gelür mihmân olur
Alur bu menligi menden cân vâşıl olur cânâna
- 4 Her nefesde sen olursan cânumda cânānum menüm
Sen olursan sen olursan bu cân kurbân olur cânâ
- 5 Handa baḫsam seni görürem seni Allāh'um özüm vèrem
Senüñle ḫarid éylerem özüm saluram dükkâna
- 6 Gelür dāyim elçi senden bu cânâ mihmân olmağa
Her nefesde özüm vèrürem sen tegi şāh-ı cihāna
- 7 Senün dürlü ḫikmetlerin leyl ü nehār gelür geçer
Her nefes gözüm uğraşur beyle dürrlü dükkâna
- 8 Bu cümle dürrlerüñ kânı sensen seni görürem dāyim
Her nefes özüm şataram ḫarid için ol dükkâna
- 9 İsterüm ki berri alam her zamānda baḫra salam
Cümle şey maḫv olup gide her nefes baḫr-ı 'ummāna
- 10 Götürüldi cümle perde hicāb gitdi 'ayān oldı
Cümle tenüm mi' rāc oldı hicābsız eşyâ' dolana
- 11 Éy ḫacılar gelüñ bu gün ḫacc-ı ekberi bulmuşam
Nāci olur ḫalbi onuñ dōsta ḫavāf éyleyene

259a

- 1 Hem Ka‘be hem münâcâtum senüñ eşigün daşdur
Tâ ebed leyl ü nehâr başumı koydum koydum daşına
- 2 Senüñ eşikün daşı ‘âşıkıların meydânıdır
Saña gerçek ‘âşık olan başı daşlar bu meydâna
- 3 Zihî meydânında senüñ ‘âşık her dem baş oynadur
Her nefesde çalar gider senüñ zülfün teg çevgâna
- 4 Meydân sensen çevgân sensen hem meydânda sen oynadan
Meydân sensen çalan sensen başını salan meydâna
- 5 Meydâna başın salan sen cân vèren sen kan alan sen
Hem giden sen kalan sen her nefes dolan meydâna
- 6 Yerde gökde her nefesde teni mi‘râc èyleyen
Melekler merhâba dèyüp şaff şaff oluben dolana
- 7 Cümle melek dillerinde her zamân tesbîh èyleyen
Varup ‘arşları özin gezen èrişen kevn ü mekâna
- 8 ‘Arş kürsî levh u kalem senüñ yüzün maña şanem
Her nefesde seyr èylerem dolanurum bu devrâna
- 9 Zihî devrân zihî devrân handa bahsam seni görem
Gözüm senden ğayrı görmez her handa bahsa meydâna
- 10 Gözüm senden ğayrı görmez dü-cihân gözine èylemez
Sensiz hergiz nefes almaz meydânda olur merdâne
- 11 Göñül meydânına giren cânın her dem saña vèren
Handa bahsa seni gören èrişür zıkr-i Qur‘ân’a
- 12 Zihî Qurân her nefesde yüzünden açılır şanem
Oğuram tefsîr èylerem cümle harfi kana kana

259b

- 1 Bu Qur‘ân’uñ tefsîrini beyân èylerem eşyâ’ya
Gelün dèyü car èylerem bu Qur‘ân’a bu Qur‘ân’a
- 2 Car èylerem car èylerem yol ehline gelün bu gün
Devr u devrânı bulmuşam bu kutlu devr u devrânı
- 3 Müselmânlar gelün bu gün perdesiz cemâle bahun
Döst cemâlinde göz-i kerem uğradı bir nûristâna

- 4 Perde gitdi ‘ayān oldı bu iş kim duyan oldı
Cümle işler beyān oldı cānum vèrdüm cāvidāna
- 5 Cānum vèrdüm cānān aldum cānān gördüm cānān aldum
Ala bu cānumı menden bu cānum oña yarana
- 6 Özin dōst yolına her dem vérenler cāvidān olur
Özi olmaz ol olur èrişür ol cāvidāna
- 7 Beyle gerek yol ehlinüñ fikri zıkrı leyl ü nehār
Çüride özin hāk ède her demde dōšta yarana
- 8 Çüride özin yoğ ède dōst yolına vara gide
Arına bu kārḥānede yoldaş olmaya ḳalana
- 9 Eyle erinüp aḥına doldura cümle eşyā ’nı
Şarf ède Allāh yolına yoldaş olmaya ḳalana
- 10 Hem véresen hem alasan eşyā ’ya kān sen olasan
Ol ola sen olmayasan senligüñ her dem talana
- 11 Nefsüñ dōsta véresen hem gene dōstdan alasan
Her dem bigāne olasan dōstunñ yolında merdāne

260a

- 1 Merdāneler kimi göñlüm dōst yolında talana gör
Sırrunñ her bir ḥassa dème söyle bir yoldaş olana
- 2 Ḳurtar bu mehlden özüñ tā Ḥaḳḳ’a yaraya sözüñ
Ḥaḳ’dan ḡayrı görse gözüñ yoldaş sen nefse yarana
- 3 Ehl-i diller maḳbūl olur görmez Ḥaḳ’dan ḡayrısını
İstersen yèmek leş ola kerkes kimi ḳona ḳona
- 4 Ḥaḳ’dan ḡayrı nesteleri ceḥd èyle terkin ḳılalı
Bu nām tenüñi salalı Ḥaḳ’dur bize ata ana
- 5 Gör bu dilüm neler söyler her neste gele diline
Ḥaḳ mendedür Ḥaḳḳ’am velī hem ḳulam ḫālib olana
- 6 ‘Aşık odur her nefesde özin vère evlā ola
Tecellī ala giysüsin dōstdan sallana sallana
- 7 O tecellini özine iş ède leyl ü nehār
Çüride özin yoğ ède ol tecellini ḳullana

- 8 Tecellî o tecellîdür her dem seni bozar düzer
Seni senlikden ötürür aşla dolana dolana
- 9 Her nefesde seyrüm gider aşla yête vaşla yête
Aşl oluram vaşl oluram aşla dolana dolana
- 10 Aşl oluram vaşl oluram her dem dest-be-dest oluram
Men maşv olup ol şaluram aşla dolana dolana
- 11 Ol aşla dolanan kimse özi dağı o aşl imiş
Özin bilmez döstü bilür dolanur gedâ-yâne
- 12 Özin bilmez döstü bilür özin vèrür onı alur
Gedâ-yâne dolanur döst şapusında merdâne

260b

- 1 Gedâ-yâne dolanur ol şapunuş gedâsıdur
Şaşra degin leyl ü nehâr başını koymış âsitâna
- 2 Başum koydum şapusına göz tikmişem şapusına
Tenüm dağı darsa sine rûhum âşişâna dolanur
- 3 ‘Âşık dèr cânunı her dem döst yolında talada gör
Sen şaşa ne dolanursan cümle dōsta dolana
- 4 Sensen seni dāyim beyle bu yolda ‘âciz eyleyen
Özün görme bu arada cânun dōsta yarana
- 5 Özüñ görmeseñ ol olur önünñde doğru yol
Sen gidesen o sen olur cümle şey şaşa dolanur
- 6 Sen gidesen o sen olur şem‘ine yāruñ her nefes
Giremezsen özünñ sen şem‘a yanmasa pervâne
- 7 Pervâne teg sen yanasan yana ol şem‘ola sen
Küllî var aşla dōne sen şem‘e dolana dolana
- 8 Dōsta gerçek ‘âşık olan pervâne teg yanar gider
Cemî cânı ol olur şem‘olur oña dolana
- 9 Dolanasan leyl ü nehâr bu cihānunñ hāşlarına
Şaş olasan hāşlar kimi el gele şaşa dolana
- 10 El gele şaşa dolana sende ele dolanasan
Cümle şeye dolanasan küllî şey şaşa dolana

- 11 albũn ola dũrr anbāri aıla yollu yolına
 Bir bar olasan ki mũdām avvālar saa dolana
- 12 Her dem zũni salasan sen dũrr iũn bara dalasan
 zũn daı bar ola sen bar daı saa dolana

261a

- 1 Ne ho  aılsız delũsen berr o imi bar o imi
 Munca ki sen dolanursan gerek el daı dolana
- 2 Dolan delũ golũm dolan are degin bu devrāna
 Devr onudur devrān onu cũmle ey oa dolana
- 3 Bir gũl olma sen bũy verũp her zamānda bu eyā'ya
 Seher seher aılasan bũlbũller gũle dolana
- 4 Bũlbũller ne ho dolanur o baenũn gũllerũne
 ayrānidur cũmle onu gelũr gũlũ dolana dolana
- 5 Ne ho our bu bũlbũller bũy verũp aılur gũller
 Yatur ũrimez yũz iller kimki oa dolana
- 6 Yoldalarum ardalarum gelũn beyle dolanalum
 Her nefesde bũy alalum o gũllerden ana ana
- 7 Cān verũp atun alalum varup oa ulaa
 Bũyın aluben analum gũle dolana dolana
- 8 Menũm sozũm dost sozidũr menũm gũlũm dost yũzidũr
 Ten afesden pervāz eyler ister ona dolana
- 9 İster oa dolana val eyleye zin oa
 Onı ala zin ede oa dolana dolana
- 10 Munca dedũgũm ne iũn gorem her dem onu yũzin
 Cān afesden pervāz etse varup o yũze dolana
- 11 are degin dolanuram dost āsıtānu daına
 apuda yũzũm hak edem her dem dolana dolana
- 12 Eger meni yandursa kũlũm goe savursalar
 Rũum senũn saru gelũr durar apuda dolana

261b

- 1 Senũn apu menũm anem sinemdũr oa varayum
 Maere deg dolanayum bu apuda dola nāle

- 2 Senüñ eşiginüñ daşıdır ‘aşıkun ħacc-ı ekberi
Bu cümle şeyi tavâf için gelür oña dolana
- 3 Ne ħoş meydân olmış şanem senüñ kapuñ her dem maña
Öz başımı toḅ eyleyüp çalam dolana dolana
- 4 Meydân sensen çevgân sensen hem meydâna başın salan
Meydân odur oynayan ol gelür meydâna dolana
- 5 Menüm hiç ihtiyârum yoḅ gönül bir ħoş meydân imiş
Hem o meydâna dolanur hem meydân oña dolana
- 6 Seni gerçek sevenlerüñ timâri sende görünür
Derdî sensen timâri sen gelür timâra dolanur
- 7 Derdimüñ devâsı budur dolanayum ħaşre degin
Tâ ebedî leyl ü nehâr dolanam bu âsîtâne
- 8 Her handa baḫsañ Ĥâzırî ğayrı ‘Âcizi’den görme
Zikrün fikrün ol ola teveccüh oña dolana
- 9 Yâ İlâhâ evvel âḫir Ĥâzırî’niñ ümmîdi sen
Çıhsun menüm bu gözlerüm ‘Âciz’den ğayra dolana

Ĥikâyet

- 10 İsterem ki her dem saña ey dōst cānum ḳurbān ola
Men gidüben sen ḳalasan bu tende sulṭān ol ola
- 11 Men gidüben sen ḳalasan bu tende sulṭān ol ola
Sen küssen bilesen dēyen söyleyen ol ola

262a

- 1 Hâ sen imiş hâ sen imiş bu cümle dilde söyleyen
Kimse özi handan gelür ara yerde bir cān ola
- 2 Cümle derdlülerüñ sensen ṭabibi her dem ey şanem
İsterem ki senüñ derdüñ dāyim maña ṭabīb ola
- 3 Gēce gündüz âḫ edüben dērem ki bārî İlâḫ
Senüñ derdüñ için ‘aşık ister dāyim bīmār ola
- 4 Senüñ tecellüñe dāyim ‘aşık her dem özi yanar gider
Ol tecellîni izleyüp ister dāyim bīmār ola

- 5 Tecellilerün her nefes dolar bu albe pür olur
Yerden göge dolar daşar ister ki bir deryâ ola
- 6 Yerden göge dolar daşar aınur yollu yolına
‘Acâyib mu‘ cizât olur cümle gelür albe dolar
- 7 Gel ey ‘amâ dolan bu gün bu deryânuñ dürrlerine
Tâ eresin sırlarına o dürrler bu albe dola
- 8 ‘Âşık odur her nefesde berrdekini baħra sala
Özi daı o baħr ola cümle baħrı oña dola
- 9 Baħr olasan dürr olasan ara yerde sır olasan
Sevdügünle bir olasan senligün daı ol ola
- 10 Kim ki ister ki ol ola diri iken ölse gerek
Kim ki öldi diri oldı ol cân cânân ola
- 11 Sen ezelden o cân idüğ hiç yoħıdı bu şüretüğ
Zâta degişür şifâtuñı sen gidesen o zât ola
- 12 Sen gidesen o zât ola cânuñ gide cânân ala
Gide cümle hicâblaruñ küllî varuñ ol ola

262b

- 1 Küll var aşla dönesen aşl ola şikâruñ senüğ
‘Abd iken dōsta yâranup küll varuñ dōst ola
- 2 Sen istersen küll varuñ leyl ü nehâr aşla dōne
Bu şübhelerden öte gör ol gele albüne dola
- 3 Ol gele albüne dola sen çıhasan bu aradan
Ütüzesen özüñ oña her dem seni senden ala
- 4 Handa baħarsa gözlerüğ onı göre onı bile
Bir göz ki onı görmeye isterem ki ma‘ zür ola
- 5 Beyle bilüğ ey ħalâyık dil onuñdur söyleşen ol
Küll varum oldurur kim var arada kim ola
- 6 Manşür bir ene-l-ħa dedi yığılup dâra çekdiler
Yüz miñ ene-l-ħa olmiş kimse yoħdur pōstum ala
- 7 Eger şoysalar pōstumı her dem çağıruram dōstumı
Tenüm daı darsa sine rüħum dolana bu yola

8 Bu āsītānuñ daşına dolanuram ھاşre degin
Cān ھاafesden ھاurtılıھاak varup ol aşla vasl ola

9 Ol aşla vaşl olasan aşl ola sen olmayasan
Bilesen kendü ھاılüñi göresen sende ol ola

10 Bilesen kendü ھاılüñi nedür gelesi gidesi
Bu bir ince ھاıyāl sende ol ola gerek bol ola

11 Bu bī-nişān meydānıdur cāna ھاıyan bular munı
Ver cānuñı cānānuña sen olmayasan ol ola

12 Sen olmayasan ol ola seni senden her dem ala
ھاatreñ eriyüp aھına ھاatre iken baھر ola

263a

1 ھاatre iken baھر olmuşam cümle eşyā 'ya dolmuşam
Hem şadef hem dürr olmuşam dāyim ھاalbüm pür ola

2 Cümle dürrlerüñ kānyum cümle cesedlerüñ cānyam
İsterem ki dōst yoluñda her dem cesedüm maھv ola

3 İsterem ki dōst yoluñda maھv olup gide bu tenüm
Men olmayam sen olasan gözüm baھarsa her yaھا

4 Maھv olup gider bu tenüm sen olursan cānum menüm
Her nefes isterem cānum Mevlā'm saھا ھاurbān olam

5 Hem cān odur hem ten odur cümle şey oھا dolanur
Bu ھاıyla āşikāredür küllī varuñ o cān ola

6 Küllī varum o cān olup küllī vara var olmuşam
İsterem ki bir nefesde bu eşyā ' daھı var ola

7 Bir nefesde cümle şey var gözi ilen gördüm
Men olmanam bu arada gören görseden ol ola

8 Hem göreni görsedeni küllī varı dōstı bile
ھاullar beyle olsa gerek ھاul olmaya sultān ola

9 Yüzü dutmuş derhāhuña bir kez senüñ bir kez senüñ
Men maھv olam sen ھاalasan küllī varum sen ola

10 Küllī varum sen olmuşsan her nefes menüm eş şanem
Sen olmuşsan sen olmuşsan men neyem menüm nem ola

- 11 Külli şeyde söyleşürem her nefesde senüñ ilen
Kimse bilmez ki neyelerem ‘acâyib beyle sır ola
- 12 Sırr-ı zātun güheriyem güheriyem hem maḥfiyem
Her nefes ki gelür geçer dola bu ḳalbe pür ola

263b

- 1 Dolar bu ḳalbe pür olur kimse bilmez ne sır olur
Ḥarid için eşyâ’ gelür vèren ola alan ola
- 2 Car èyelerem bu eşyâ’ya gelün bu gün ḥarid için
Döstum açmış dürr dükkânın bâzergânlar gelür ala
- 3 Cismüm olmuş dürr dükkânun gelün ḥarid èyleyün
Yaḥşi tüccâr ol kimsedür cânın vère cânân ala
- 4 Cânun oldur tenün oldur külli varun senün oldur
Bu saña bir doğru yoldur sen olmayasan ol ola
- 5 Dutup o yolu gidesen varup aşluña yètesen
Özüñ özüñe gülesen göresen sende ol ola
- 6 Sen o imiş o sen imiş bu sendeki o cân imiş
O cân imiş o cân imiş pes sen yoḥsan o cân ola
- 7 Sen çıḥ aḥî bu aradan söyleyen olsun yaradan
Her neye baḥsañ nereden gören görseden ola
- 8 Sensen evvel âḥir menüm hem görenüm görsedenüm
Hem alanum hem verenüm ḥâzır ola nâzır ola
- 9 Cesedüm sensen cânum sen damarum sensen ḳanum sen
Evvel âḥir sen olmuşsan kîm vardur daḥî kim ola
- 10 Seni gören beyle göre evvel âḥir seni bile
Gelen giden öñdin şoña külli varı sen ola
- 11 Külli varum sen olmuşsan evvel âḥir menüm şanem
Hem ma’bûdam hem maḳşûdam hem mürşidem hem pîr olam
- 12 Gelen giden öñdin şoña cümlesin bilmişem
Beyle bileyüm evvel âḥir senden özge hiç yoḥ

264a

- 1 Bir balasan kim yuvada yoḥdur per u bâluñ senün
Besleye seni ol ana per u bâluñ ol ola

- 2 Per u bāl onı bilesen ol ola āşikāruᅇ senüᅇ
Tanıyasan öz ataᅇı per ile bāluᅇ ol ola
- 3 Sen bala oldur ana ol beᅇādur sensen fenā
Rūᅇuᅇ her dem bu āsıtāne dolana pās-bān ola
- 4 Dolan delü göᅇlüm dolan bu āsıtāne ᅇaᅇre deᅇin
İl daᅇı saᅇa dolana tenüᅇ bu ᅇün mi‘ rāc ola
- 5 Tenüᅇ bu ᅇün mi‘ rāc ola cümle ᅇācıya ᅇacc ola
Küllī var onı bilesen bu el saᅇa muᅇtāc ola
- 6 Bu elüᅇ muᅇtāc gözüᅇm ēy dōᅇt senüᅇ yüzüᅇ için
Maᅇᅇüdü bu leyl nehār handa baᅇsa ol olur
- 7 Maᅇᅇüdüᅇ budur ēy ᅇanem tecellüᅇe vaᅇl ēdesen
Boyayasan özüᅇe sen ᅇalbüm tecellī-yi bir ola
- 8 Tecellüᅇden gelür dāyım bī-ger bī-ger ᅇünlar maᅇa
Vērürem cümle eᅇyā’ya apara ᅇaᅇa ᅇola
- 9 Tecellī ol tecellidür ‘āᅇıᅇuᅇ cān u tenidür
Cesedüm dürrler kānıdur gözüᅇm baᅇarsa her yaᅇa
- 10 Gözüᅇm baᅇarsa her ᅇula her dem aᅇıldan dürr ala
Dāyım ᅇaᅇārᅇaᅇup gele dürrler ᅇalbüᅇe pür ola
- 11 Deryā olur tecelliler cesedüm maᅇv olur gider
O kārᅇānede ēy peder ēriᅇüben ol zāt ola
- 12 Yēr olmaya gök olmaya ara yērde ᅇayr olmaya
Sendeki ᅇıᅇ olmayasan ol ola ol ola

264b

- 1 İldırım teg ᅇıᅇar dāyım seni her dem senden alur
Sen maᅇv olursan ol ᅇalur küllī varuᅇ ol zāt ola
- 2 Tecellī yandurdu meni bu cesedüm maᅇv ēyledi
Bī-ger bī-ger gelür dāyım her nefesde ᅇalbe dola
- 3 Menüm ᅇıᅇ iᅇtiyārum yoᅇ cümle dōᅇtdan gelür maᅇa
Cānum cismüm pür nūr olur arına ᅇaᅇa ᅇola
- 4 Cānum cismüm pür nūr olur kimse bilmez ne sır olur
Her nefes yüz-be-yüz olur yüzüm ārzüm o yüz ola

- 5 O yüzüz olmasun hergiz bu cesedüm cānum menüm
O yüzi hiç görmeyesen bir yüz ki o yüzüz ola
- 6 O yüzüz olmasun hergiz bu cesedüm cānum menüm
O yüzi hiç görmeyesen bir yüz ki o yüzüz ola
- 7 Bir nefes ki gelür geçer o yüzüz hiç olamayasan
O yüz ilen hoş göresen eşyâ' dağı o yüz ola
- 8 Yüzün mi' rac olmuş maña ey yüzi mi' racum
İsterüm ki her nefesde mi' racum her dem yüz ola
- 9 Külli şeyün maqşûdı sen bu ' aşıkun ma' bûdı sen
Yerde sensen gökde sensen dağı kim vardur kim ola
- 10 Menüm hiç ihtiyārum yoğ sen olmuşsan bu cāndaki
Beyle bilelüm beyle görürem senden özge hiç yoğ ola
- 11 Menüm evvelüm āhirüm cümlesi sende görünür
Pes bu ne bühtāndur maña hū evvel āhir ol ola
- 12 Çün evvel āhir ol ola gözün bağarsa bir kıla
Zihî mağrüm ol kimseler özi dağı bir cān ola

265a

- 1 Hem söylerem hem diğlerem hiç kimse bilmez n'eylerem
Kudret dilinden söylerem her ne söylesem her kıla
- 2 Bu halāyık eyle sanur söyleşürem onlar ilen
Beyle bilelüm Hağ diliyen söyleşdüğüm Hağ ola
- 3 Dergāhından dürlü dürrler her demde gelür ' aşıkā
Kālbümi doldurur dağar hiç bilmenem ne sır ola
- 4 Kālbümi doldurur dağar cümle melek perrin döşer
Yerden göge tecelliler doluban āşikār ola
- 5 Yerden göge tecelliler eriyüp ağınur her dem
Cümle gelür kalbe dolar ' ayān ola āşikār ola
- 6 Senün derdinden ey şanem beyle kemāl erdi maña
İsterem ki bu devrānda cānum saña kırbān ola
- 7 Devrānuğda şehā senün isterüm ki başum vērem
Men olmayam sen olasan bu cān saña fedā ola

- 8 Men olmayam sen olasan bu meni menden alasan
Kimi sevsen sen bilesen menüm maqşūdum sen ola
- 9 İki cihānda maqşūdum sensen menüm bil ey şanem
Senden ğayra baħar olsam bu gözlerüm maġdūr ola
- 10 Dutmuşam men dāmānuġı ħaşre deġin senüġ şanem
İsterüm ki leyl ü nehār bu dōstum ol dāmān ola
- 11 Ėy şanem Allāh yolına kesme dōstum dāmānuġdan
İsterüm ki leyl ü nehār bu dōstum o dāmān ola
- 12 Ķapıuġda yastanam senüġ maħşere dek şūr çalına
Dolanam gedā-yāne Ka‘be’ne Allāh’um ol ola

265b

- 1 Ka‘be-i münācātum menüm senüġ eşiġüġ daşıdur
İsterüm ki leyl ü nehār şavm u şalātum ol ola
- 2 Şavm u şalāt hacc u zekāt maġa ħadr u berāt
Beyle bilelüm her dem maġa senden özge ħiç yoġ
- 3 Senden özge ħiç yoġ imiş bu arada gözüm göre
Handa baħsam gözlerüm ister gördüġi sen ola
- 4 Hāzıriniġ evvel aħir hem göreni görsedeni
Beyle bilür dāyim muni ‘Ācizi’den ğayrı yoġ ola
- 5 Gözlerüm ma‘zūr ola ‘Āciz’den ğayrını görseġ
Onı gör onı gör sen baħar iseġ her ħula

Ĥikāyet-i Sensen

- 6 Her nefesde ey dōst menüm cānumda cān olan sensen
Bu menligi menden alup men gidüben ħalan sensen
- 7 Bu menligi menden alup gelüp cāna miħmān olup
Dürr ile deryā bir olup hem dürr sensen deryā sensen
- 8 Menüm maqşūdum birdür sen olasan bu cāndaki
Bu cümle yaradılmışa dürr ü güher vèren sensen
- 9 Bu cümle dürrlerüġ kāmı yüzüme senden açılur
Eşyā’ gelse ħarid için veren sensen alan sensen
- 10 Sen imişsen sen imişsen cānum cismüm menüm şanem
Senden özge ħiç kesüm yoġ gören sensen görseden sen

- 11 Her yaña meyl eder olsam senüñ yüzüñ rüşen olur
Menüm hiç ihtiyarum yoğ evvel sensen āhir sensen

266a

- 1 Seni gördüm seni bildüm cānum vèrdüm seni aldum
Cānum saña fedā kıldum hem sen menem hem men sensen
- 2 Bu elüñ ta'nesi maña her dem-be-dem gelür gider
Ol ta'ne maña fetğ olur çün āhir қalanum sensen
- 3 Senüñ mihrüñ bu cānumda bir mihrdür hiç bozulmaz
Dürüstdür 'ahd u peymānum қalbümde sermāye sensen
- 4 Қalbümde sermāye olan cānı her dem menden alan
Allāh için sanma yalan evvelüm āhirüm sensen
- 5 Yoluña koymışam cānı her dem gözüm görür seni
Her nefes kevn ü mekānı görüben görseden sensen
- 6 Cümle eşyā'nuñ cānı sen bī-nişānuñ nişānı sen
Beyle bilelüm 'āşıqlaruñ dürri sensen kānı sensen
- 7 Bu on sekiz miñ 'ālemüñ maқşūdı sensen ey şanem
Senden özge kimse yoğdur ma'bud sensen maқşūd sensen
- 8 Göz tikmişem ihsānuña cānum қurbāndur cānuña
Ṭabībüm gelgil yanuma men bīmāram ṭabib sensen
- 9 Men bīmāram 'ışkuñ ilen beyle yārelü olmuşam
Gözümü saña tikmişem bu derdüme devā sensen
- 10 Gelür elçi dāyim senden bu menligi alur menden
Olan қalbüm pür nūr olur handa baқsam қalbim sensen
- 11 Handa baқsam seni görürem özüm vèrem seni alam
Beyle bilelüm her nefesde hiç men yoğam dāyim sensen
- 12 Hiç men yoğam bu arada görünen sensen arada
Gözüm baқsa her arada seni görür dāyim sensen

266b

- 1 Seni görür seni bilür ol mağv olur sen қalur
Her nefsin beyle bilür gelen sensen giden sensen

- 2 Hem gelen sen giden sensen hem cān sensen hem beden sensen
Senden özge hiç kim yoĥ eyleyen sensen eden sensen
- 3 Senden özge hiç kesüm yoĥ küllī varum sen olmuşdur
Sen olmuşdur sen olmuşdur bu ne mendür bu ne sensen
- 4 Küllī varum sen olmuşsan küllī vara var olmuşam
Maşūr'am ber-dār olmuşam hem-vārsan dīdār sensen
- 5 Maşūr teg ene'l-ħaĥ dērem dīdāra ber-dār olmuşam
Hem Maşūr'ı dāra çeken hem o dārda dīdār sensen
- 6 Beyle bilün ey ĥalāyık hem dār odur dīdār odur
Uyaĥ odur bīdār odur bu arada sen sen nesen
- 7 Maĥv oluram bu arada görünen sensen arada
Gözüm baĥsa her arada beyle görürem muṭlaĥ sensen
- 8 Beyle görürem beyle bilelüm özüm vėrem seni alam
Cümle yerde beyle bilelüm vėren sensen alan sensen
- 9 Vėren sensen alan sensen cāna derdi salan sensen
Beyle bilelüm dāyim munı men maĥv olam ĥalan sensen
- 10 Munca bu sözler ne için vāşıl olam dīdār için
Men maĥv olam sen ĥalasan meni menden alan sensen
- 11 Kim ki saĥa 'āşık oldu vāşıl oldu dīdāruĥa
Sen olmuşsan sen olmuşsan küllī var cümle sensen
- 12 Hīç nestem yoĥdur arada gel varum sen olmuşsan
Allāh için sanma yalan hiç men yoĥum cümle sensen

267a

- 1 Her yaĥa şikār eylesem bu gözlerüm seni görür
Menüm hiç iĥtiyārüm yoĥ beyle bilelüm gören sensen
- 2 Bu gözlerüm seni görür cān içinde cānı görür
Ĥōş kutlu devrān görünür maĥa devr devrān sensen
- 3 Sensen hem devr ü devrānum saĥa ĥurbān olsun cānum
Men bir ĥulam sensen sulṭānum satan sensen alan sensen
- 4 Cesed sensen bu arada söyleyen sensen her arada
Özün yoĥ aduĥ arada beyle söyler cümle sensen

- 5 Senüñ derdüñden ey şanem bu qalbüm doldurur daşar
Sanasan bir deryâ olur deryâda cümlesi sensen
- 6 Tûmâr-ı ' âşık her nefesde o deryânuñ dürerine
Gavvâş kimi alur gelür alan sensen gelen sensen
- 7 Hem alanam o dürrleri kimse bilmez bu sırları
Seyr edüben yeri gögleri bir nefesde gezen sensen
- 8 Bir nefesde varup gelüp men maḥv olup sen sen olupsan
Hiç men yoḥam sen olupsan munı beyle deyen sensen
- 9 Men maḥv olup sen qalupsan cānumda cān sen olupsan
Yüzüñ görürem cānum vërürem maḥa cān olan sensen
- 10 Dolan sensen her nefesde bu göñlümün meydānına
Yerde gökde yoḥ gümānum bu qalbümde sulṭān sensen
- 11 Yerde gökde yoḥ gümānum sensen hem küfr ü imānum
Yüzüñ görürem cānum vërürem maḥa her dem cānān sensen
- 12 Dergāhuñ ḥōş menzil olur her demde seyrüm erişür
Sensizin maḥa şikār eylemez göñlümün durağı sensen

267b

- 1 Seni pişvâ etmeyen ermedi menzile hergiz
Menzili kesüp kemāl bulmaz munı beyle deyen sensen
- 2 Car eyleyem car eyleyem perde gitdi ' ayān oldı
Cümle müşteriler gelür onlara kân olan sensen
- 3 Gelür cümle eşyâ' her dem senden tecellî-gehine
Zinetlenüp libâsları senden her dem vëren sensen
- 4 Tecellî ol tecellidür ' âşıkun cān u tenidür
Cesedüm dürrlerün kânıdur hem dürr sensen hem kân
- 5 Hem dürr sensen hem kân sensen maḥa dürrlü dükkān sensen
Beyle bilelüm her nefesde kevn ile mekānum sensen
- 6 Her nefesde seyr eyleyem kevn ile mekānuñ senün
Seyr eyleyen cümlesini bir nefesde gezen sensen
- 7 Bu ten senün bu cān senün bu kevn ile mekān senün
Seyr eyleyen cümlesini bir nefesde gezen sensen

- 8 Kevn u mekāna  rmiſem cānum cānāna v rmiſem
Bir kez saņa  ağ d miſem gören g rseden m sensen
- 9  ağ d miſem  ağ bilmiſem hiĉ men yoğdur  ağ olmiſam
 Acizi seni bilmiſem külli varum menüm sensen
- 10 Senden  zge hiĉ kes m yoğ evvel āhirinem ſanem
 h ziri'd r bu arada hiĉ men yoğam cümle sensen
- Hik yet-i Mi' r c
- 11 Her nefesde  y d ſt senün g l yüzünde mi' r c gördüm
Ka' betü'l-All h'a yüzün maņa kılarum beyle h c gördüm

268a

- 1  h cı oldur yüzün g riġec her nefesde n ci' ola
Hem h ciyam hem n ciyem ne h ſ ſavm u ſal t gördüm
- 2 Ka' be odur ki varalar secde-g hı sen olasan
Beytü'l-ma'm r yüzün maņa dolanam beyle h cc gördüm
- 3 Seyr  derem yeri gögi senün yüzün görmek iĉ n
Leyl   neh r yüzün iĉ n g zler mi muht c gördüm
- 4 Muht cıdur el n d yim bu gözlerüm did r iĉ n
Ol āhir sen imiſsen sen seni beyle bi-ger gördüm
- 5 Zikr beyle olsa gerek senün fikrün ilen ola
Evvel āhir sen imiſsen seni beyle bi-ger gördüm
- 6 Bağram girdüm ol bağra bir h dd-i p y n iĉ n
Senün m b rek cesed n cümle dürrlere k n gördüm
- 7 Gelür ſavt u ſad  her dem senden dolar cümle eſy '
Hiĉ yoğdur senden haberi c mlen n  alb n  ol gördüm
- 8 Tecelliler t hir olur dem-be-dem yüzünden maņa
Men olmanam ol olur   ac yib h l gördüm
- 9 Senün yüzün koğusu her dem meni ser-mest  der
Her nefesde b y aluram  z m g le bülbül gördüm
- 10 Zih  senün yüzün ſanem g l teg b y v r r   aſıķa
Ol b y ilen ser-mest olam ondan özgesin h r gördüm
- 11 H bib'ull h senün yüzün doldurur cümle eſy 'nı
Muĉbil olan görür anı g remeyeni k r gördüm

- 12 Gelür dürrler dolar yerler onı gören beyle derler
Beyle hikmet beyle sırlar cümlesi sende gördüm

268b

- 1 Sende gördüm sende bildüm dürrlere kân sen olmuşsan
Sen doğarsan sen ötersen beyle bildüm beyle gördüm
- 2 Bu on sekiz miñ ‘âleme sensen ışığ vèren şanem
Dolar senden mağrib maşriğ cümlesin beyle gördüm
- 3 Cümle evliyâlar rûhı ki pervâz eyler üstine
Habîb’ullâh saña gelür eşigünde gedâ gördüm
- 4 Cemî rûhlar gelür her dem olaruñ durağı sensen
Şefâ’ atüñ için senüñ dolanur pās-bân gördüm
- 5 Cemî melek gece gündüz senün şefâ’ atüñ umar
Senüñçün tesbîh ederler derler merhâba gördüm
- 6 O gün ki mi’ rāca gitdün ki geldi Cebrâ’il-i emîn
Gelen sensen giden sensen gören sensen beyle gördüm
- 7 Ki gitdün gökler özine getürdi bir ümmî Cebrâ’il
Bilemez kimsene bu sırrı beyân edem neçe gördüm
- 8 Ki geldün üstine ol dem minesin Burāk’ı şāhā
Pāy-dār olmadı ol dem karar istemez onı gördüm
- 9 Onuñlan bey’ atüñ dürüst eyledün yâ Resūlu’llāh
Ki geldi karşıña senüñ süvār olduñ ol dem gördüm
- 10 Götürdi Cebrâ’il-i emîn iner ‘āşīyesin ol dem
Zāhir oldı tecelliler İrañçı pîr gördüm
- 11 Minüben göklere gitdün melekler merhabâ dedi
Açıldı göklerüñ bābı yüzüne bî-ħicāb gördüm
- 12 Yetişdün dergāha ol dem göresen dōstı yüz-be-yüz
Tecelliler zāhir oldı yüzüne āşikāre gördüm

269a

- 1 Dedi hoş geldün ey dōstum ta’ā’l-allāh saña ol dem
Ki kucdı boynuñı senüñ bir etdüm zāt ile gördüm

- 2 Ki kıldı laḥmuḡ laḥmi seni ol dem zātu'llāh
Bilemez kimse bu sırrı beyle bildüm beyle gördüm
- 3 Kāmu bey'atların ḥabīb senüñilen kıldı ol Allāh
Kāmu bir biryān idüm senüñ ilen beyle gördüm
- 4 Selām vèrdüñ şehā ol dem kayıtduñ menzile gitdüñ
Dèdi ḥōş geldüñ èy dōstum şefā'atin beyle gördüm
- 5 Nèçe yüz miñ melek geldi senüñ yüzüñe èy şāh
Ki nūrları saça saça yoluña bī-ḥisāb gördüm
- 6 Başın üste tecelliler nüzūl olur senüñ beyle
Birbirini muştular cemī melek beyle gördüm
- 7 Nüzūl olur tecelliler ki yerler özine ol dem
Senüñ nūrun rüşen idi yeri gögi beyle gördüm
- 8 Zihī ḳutlu senüñ her dem ki mi' rācuḡ beyle ola
Ki gitdüñ aşla yètişdüñ seni beyle būte gördüm
- 9 Bilemez kimse bu sırrı nèçe gitdüñ nèçe geldüñ
Kāyıtduñ menzile ol dem munı sırr-ı ma-gū gördüm
- 10 O mi' rāca giden sensen gören sensen görünen sen
Mi' rāc sensen ḳılan sensen cemī sende seni gördüm
- 11 Gelür her dem şadā senden menüm ḳalbüm işiḡ èyler
Sanasan mi' rāc èylerem senüñ ilen beyle gördüm
- 12 Gelen sensen giden sensen menüm hiç nestenem yoḡdur
Gören sensen bilen sensen ḥāzır mi' rāc gördüm

269b

- 1 Senüñ bu sırruña kimse ḥaberdār olmadı hergiz
Kāmusın beyān èylerem eyle sanki beyle gördüm
- 2 Yer gök olmadın henüz senüñ ilen devrān èdenem
Hem mi' rācam hem èyleyen kāmusın bir hūda gördüm
- 3 Hem görenem Ḥaḳḳ'ı her dem perdesiz yüzine baḡup
'Arş u kürsī levḥ ḳalemi zerrem içinde pür gördüm
- 4 Gel zāhid maña vèr ḥaber kimdür bu dürrler saçan
Men degülem oldurur dèyen söyleyen Ḥaḳ gördüm

- 5 Tecelliler gelür her dem dolar albüm işığ olur
Men olmanam ol olur biri birinden yol
- 6 Tecellidür cānum menüm tecellidür tenüm menüm
Tecellī řāh-bāzum menüm řikār ēyler aşlı gōrdüm
- 7 Beyle bilelüm her nefesde tecelliler senden gelür
Yēr gōk doldurur dařar rūřen gōrdüm ‘ayān
- 8 Bu cümle şey büt-hānedür kimse yoħdur Hāķķ’ı bile
Öñdın řoņa gelen giden cümlesini bir hū gōrdüm
- 9 Ēy ‘āřıkān gelgil beri cān u cānānı bulmışam
Secde-gāhum cānān yūzi bile cān u cānān gōrdüm
- 10 Yēr ile gōgūņ udreti mendedür beyān ēylerem
Hāķ’durur bu söyleyen dēyen sōylenen Hāķ gōrdüm
- 11 Gel ēy nigār olan Hāķķ’a men dēyūben ‘āřı olan
Hiç oņa yoħdur iķrārüm ebedī Hāķ’dan dūr gōrdüm
- 12 řavm u řalātın söyleyen men dēyūp ‘āciz olan
Hāķ’dan hiç yoħdur ħaberi onuņ albini çōl gōrdüm

270a

- 1 řalāt oldur her nefesde dōřta řavāf ēyleyesen
Secde-gāhum onuņ albi yūzi Beytū’l-ma‘ mūr gōrdüm
- 2 Gerek her dem bu albūņi Hāķķ’a ħalvet ēyleyesen
Hāķ’dur bāķı olan Hāķ’dan özgesin dūr gōrdüm
- 3 Sōyleyen Hāķ’dur dēyen Hāķ sen sen nesen bu arada
Hāķ’dan özge hiç yoħ imiş ğayrısını fenā gōrdüm
- 4 Gelün bir meřel ēřidūņ Hāķ sırrını beyān ēdem
Hem görendür hem görünen beyle bildüm beyle gōrdüm
- 5 Bu on sekiz miņ ‘ālemi her nefes devrān ēderem
Her nereye meyl ēylesem Hāķķ’uņ zātın ‘ayān gōrdüm
- 6 ‘Āřık seni gōrdüm dēse olur elūņ melāmeti
Gōren sensen bilen sensen ēyle sanurlar men gōrdüm
- 7 Bu cismümde dāyim seni rūħ-ı devrān görürem
Men olmanam ara yērde dēyen sōyleyen sen gōrdüm

- 8 Allāh Allāh munca kerem dāyim senden gelür maña
Cümle perdeler ref^ç olup yüzüñi bî-ḥicāb gördüm
- 9 Ḥicāb gitdi ‘ayān oldı cümle şeyler beyān oldı
Bu sırrı kim duyan oldı duyan sensen seni gördüm
- 10 Yüzüme her dem açılup ref^ç olur göklerüñ bābı
‘Arşlar üstini dolanup öz rûḥı pāyān gördüm
- 11 Yerden göge senüñ nūruñ dolar daşar deryā olur
Cümlesi dürr teg içinde gelür dolar beyle gördüm
- 12 Kimse bilmez bu devrānuñ ne kıtlu devrāndur senüñ
Men bilürem bu devrānuñ ḥikmetini sende gördüm

270b

271a

- 1 Yüzüme her dem açılup ref^ç olur göklerüñ bābı
‘Arşlar üstini dolanup öz rûḥı pās-bān gördüm
- 2 Yerden göge senüñ nūruñ dolar daşar deryā olur
Cümlesi dürr teg içinde gelür dolar beyle gördüm
- 3 Kimse bilmez bu devrānuñ ne kıtlu devrāndur senüñ
Men bilürem bu devrānuñ ḥikmetüñi sende gördüm
- 4 Senüñ devrānuñda her dem yeri gögi şerḥ éderem
Men olmanam ara yerde déyen söyleyen ol gördüm
- 5 Bu hāy hūy ehli senüñ kimse bilmez ḥikmetüñi
Ḥikmetüñi kıdretüñi cümlesini beyān gördüm
- 6 Éy yol ehli gelüñ bu gün soydan kırtulalım
Aşlumuz bî-nişān imiş hiç yoḥdur nişānı
- 7 Hem nişānam bî-nişānam evvel āḥir hūdur menüm
Gelen giden öñdın şoña cümlesini bir hū gördüm
- 8 Men hū dérem men hū dérem evvel āḥir bir hū dérem
Bu cümle şey fānı imiş evvel elfu’llahı gördüm
- 9 Bu cümle beyle meydāndur elfu’llahı göre
Yoḥsa delü olmışam beyle bildüm beyle gördüm
- 10 Eger meni yandursalar döñmegüm yoḥdur yoluñdan
Menüm hiç iḥtiyārum yoḥ gören sensen beyle gördüm

- 11 Yüzünde Hakk'ı görmişem Mansûr teg ene'l-hak dërem
Hakk'am dil Hakk'am ve'l-yeddin söyleyen Hak gördüm
- 12 Ger soysalar postum menüm gören sensen döstum menüm
Ara yërde hiç men yoğam gören sensen seni gördüm

271b

- 1 Hiç bilmenem ne hikmetdür eşyâ' dër cânam bu gün
Cümle tenlerde cân odur o cân imiş onı gördüm
- 2 Çıhsun onun gözleri kim laħmuğ laħmı görmeye
Uşta seni bu cismümde 'ayân gördüm şikâr gördüm
- 3 Âşikâre sen hem 'ayân sen ëyleyen sen hem beyân sen
Bu söyleyen söyleşdüren sen imişsen seni gördüm
- 4 Bu vaħdetüñ menziline ërenler cavidân olur
Gelen giden bu cümlesi vaħdetüñ şehrinde gördüm
- 5 Hem gelenem gidenem hem bir cânam hem bedenem
Ëyleyenem hem edenem dëyen Hak'dur Hakk'ı gördüm
- 6 Hakk'ı gördüm Hakk'ı bildüm bu söyleyen o imiş
Hiç mende menlik kalmadı dëyen söyleyen ol gördüm
- 7 Bu mendeki menligümi o cân gelüp aldı mendem
O cân o cân oldu bu tendeki rüyı gördüm
- 8 Her nereye meyl ëylesem o cânsız neste görmezem
Cânam velî cânam çün özümi bi-cân gördüm
- 9 Cân o imiş ten o imiş dürr o imiş kân o imiş
Pes sen nesen o imiş belî beyle onı gördüm
- 10 Kırıldı bu 'işyân dükkânın arada özin itüre
Kimsenüñ yoğdur ħaberi bu bir sırr-ı mâ-gû gördüm
- 11 Sır ehlüñ dâyim bu yër gök sır ola sır
Özin arada itürenem ola ki ben ne gördüm
- 12 Dëye menüm gözlerümde gören görseden o imiş
Özin görse ara yërde onı Hak'dan irah gördüm

272a

- 1 Êy ezelden ser-mest olan dst cemline t ebed
Dağı ğayr ilen iŒi yoğ onı Hk'a vuŒlat gördüm
- 2 Ehl-i vuŒlat olan kimse aŒla Œikr yleye
Œh-bzın aŒla sala ne onı beyle yegne gördüm
- 3 Bu fenlık maċmıdur beyle biln y ğalyık
Hk ilen vuŒlat olanlar onı Hk'a muċabbil gördüm
- 4 Hk'a muċabbil olmayana aċmaz imiŒ didrın
Muċabbil olan görür yüzin onı ehl gördüm
- 5 Eger ehl-i ğay iseñ sen olmagıl ol olsun
Ehl-i ğay Hk'a vuŒlat ğaysızları dr gördüm
- 6 Resl'ullh emr ylemiŒ ğaysızda imn olmaz
Ehl-i ğay Hk'a vuŒlat ğaysızları dr gördüm
- 7 Her kim ister imn bula özin yoğ ötsün zn
Dse gerek her nefesde dyen söyleyen Hk gördük
- 8 Seyr yledm yri gögi Hk ile pri fark dem
Pr Hk imiŒ Hk pr imiŒ debilmedm bir gördüm
- 9 Êy ğalyık beyle biln Hk ile pr bir imiŒ
Bir imiŒ bir imiŒ munı 'acyib sır gördüm
- 10 Pri gören Hk'ı görür iki bilmez biri görür
Bilse srlara rer onı ehl-i fen gördüm
- 11 Zhid her dem yrde gökde Hk'ı ister vredr
Prsizn Hk'ı yoğ imiŒ onı Hk'dan cd gördüm
- 12 Gel y zhid niċn beyle yrde gökde vresen
Prsizn Hk'ı yoğ imiŒ onı Hk'dan cd gördüm

272b

- 1 Yüzün ċevr dil-dra sen nefis elinden ċurtulasan
Ara yrde vre seni vre gördüm
- 2 Zhid ilen sls ilen yoğdur 'aŒıċun Œafsı
Zhid cenneti arzular 'aŒıċ ehl-i didr gördüm
- 3 Menüm evvelüm ğirm brdrr brdrr
Nylerm ğr u ğlmn evvel ğir onı gördüm

- 4 Yâ İlâhâ pîrden beni bir nefes cüdâ eyleme
Çün Hâk ilen pîr bir imiş bir imiş ki bir gördüm
- 5 Ol Hâk şîfât-ı zât ilen bir olmuş birdür sözüm
Bir olmuşam sır olmuşam sırdur beyle sır gördüm
- 6 Dağı cesedüm yoğdur menüm nişân vèrem andan sağa
Cümle hâllerüm vaşf êdüp beyle bî-nişân gördüm
- 7 Men nêyem ki neste olam hem dèyen ol söyleyen ol
Men yoğ imiş bu arada dèyen söyleyen onı gördüm
- 8 Hem nişânı bî-nişânı bu hâzırū ‘Ācizi’dür
Hem evvelem hem âhirem onı bildüm onı gördüm
- 9 Yâ İlâhâ Hâziri’niñ kalbi dolu senüñ ilen
Yerde gökde şeyde seni beyle bol gördüm
- 10 Êy dōst senüñ yüzüñ maña her nefesde mi‘râc oldı
Her nefes cānumı alup meni menden cüdâ kıldı
- 11 Meni menden alan dilber vişālūñdür senüñ dāyim
Gözüm gördi görklü yüzüñ dāyim sağa muhtâc kıldı

273a

- 1 Yüzüñden hālî olmağa bir nefes yoğdur gümānum
Senüñ bu mihrüñ cānumda her nefesde mihmān oldı
- 2 Men bir cānsız nesteyem ki ara yerde hiç nestem yoğ
Senüñ zātuñ işğdur hem cān oldı hem ten oldı
- 3 Meni menden cüdâ kılan senüñ luṭf u ihsānuñdur
Bu menligi menden alup men olmadum ol oldı
- 4 Cismi oldur cānı oldur gerçek seni sevenlerüñ
Zikri fikri sen olmuşsan küllî varı sen oldı
- 5 Sensen dāyim bu ‘āşıkuñ hem göreni görsedeni
Hem maḫşūdı hem ma‘būdı sen gördi seni bildi
- 6 Êy dōst senüñ ‘ışkuñ meni her nefesde oda yağar
Vücūdum biryān olup meni menden cüdâ kıldı
- 7 Bu tendeki dürrler saçan o cān imiş leyl ü nehār
Hem göreni görsedeni vèren oldı alan oldı

- 8 Men bu işe kalam ‘aceb o cān oldu bu tendeki
O cān ola o cān ola ol özi cān oldu
- 9 ‘Āşık olan beyle gerek leyl ü nehār seni bile
Muni hayāl eyleye o cān gördi o cān oldu
- 10 Sensiz harām bu cān maña cesedümde cānum menüm
Leyl ü nehār dōst yoluña cānum tenüm fedā oldu
- 11 Cān tenden dıŖra salan meni menden her dem alan
Men maħv olam sensen kalan bu tendeki o cān oldu
- 12 Maħv eyledi bu menligüm o cān gelüp mihmān olup
Meni menden dıŖra salup bu kalbümde sultān oldu

273b

- 1 Kalbün oña āyine et her dem baħanda göresen
Ondaki sende görüne zikrün oldu fikrün oldu
- 2 Zikrün fikrün senün dāyim leyl ü nehār beyle gerek
Deyesen menüm neyüm o cān gördi o cān
- 3 Ėy dōst menüm bu gözlerüm senün viŖālünı avlar
Evvel āħir dürr-i ‘aynı sende gördi sende bildi
- 4 Menüm maħşūdum budur men olmayam sen olasan
IŖkuñ aldı meni menden cānum saña fedā kıldı
- 5 Pervāz eyley gönlüm kuŖı senün viŖālün avlaya
Yüzünde dāne-yi hālünge leyl ü nehār Ŗayyād oldu
- 6 Ŗayyād kimi bu gözlerüm dāyim senün hūsnün avlar
İliŖdi zülfün tūmārına tā ebed kaldı bend oldu
- 7 Senün hūsnünde gözlerüm aŖı için Ŗikār avlar
Tūmār o dergāha her dem per u bāl aŖı oldu
- 8 Seyri gider dergāhuña bir dürr için alup gider
Maħşūdını vèresen çünkü Ŗikārı oldu
- 9 Mübārek gözünde senün baħıgec lā-mekān görürem
Her yaña meyl eder olsam senün ‘iŖkuñ piŖvā oldu
- 10 Müselmānlar bu ‘iŖk ilen vücūdum biryān eyleyrem
Dōst cemāli rüŖen oldu men olmadum

- 11 Beyle bilelüm bu eşyâ'nı hem pozan sen hem düzen sen
Sen imişsen èyleyen kimse özi handa oldu
- 12 Sensen dāyım bu 'ışkı saña hayrān èyleyen
'Āşık sensen ma'şūk sensen 'āşık özi handan oldu

274a

- 1 Bir kimseye nazār kılsan gene senüñ o zātundur
Dağı kim var onı bile o zāt gördi o zāt bildi
- 2 Kırdıñ bu 'ısyān dükkānın eşyā' içün gelüñ dēyü
Gelen sensen giden sensen bu sırr-ı mā-gū oldu
- 3 Yolsızı yola başlayan senüñ zātundur dāyım
Gelen giden bu cümlesi hem yol oldu hem ol oldu
- 4 Söyleyen ol dinleyen ol èyleyen ol anlayan ol
Bu bir sırr-ı bī-pāyāndur cemī işler ondan geldi
- 5 Gine senüñ zātundurur bu saña hayrān olan
Gine senden yardım oldu ol saña ulaşa geldi
- 6 Sen bir baħr-ı muħiṭsen ki cümle eşyā'ya mevc urur
Senüñ zerrenden ayrılup cümle kaba dola geldi
- 7 Bey'at etdüñ elest günü gidüben gelesiz maña
Gece gündüz gerdişdedür senden oña şadā geldi
- 8 Bu dünyā aldağuc imiş işi alur alur seni
Görmez Haḫḫ'uñ dīdārını kim oña inana geldi
- 9 Bu dünyā қаtārına yedilen cāvidān olmaz
Āħir bugün alur gider işi nefis u hevā geldi
- 10 Senüñ қаtārına giren menzilde qalmaz idi
Gözin kesmez iħsānuñdan қаtār ilen saña geldi
- 11 Onuñçün geldi қапуға yüzine yüzüñ açıla
Yüzüñ göster 'izzetüñçün eşigüñe gedā geldi
- 12 Zihī baħtlu ol kimseler seni muṭlaḫ bile dāyım
Ki sensiz nefes almaya oña inana geldi

274b

- 1 Seni sevenlerüñ dāyım ötüptür mā'imāsından
Yoluñda şarf eder cānı özi cānsız fenā geldi

- 2 Özini sende itüren kapuğa dolanur her dem
Gedâyîdür onun dâyim oña inana geldi
- 3 Senüñ âsîtâne dâyen daşın başar bağrına şükrâyler
İster oña dolana kamu senden şadâ geldi
- 4 Özin vürür seni alan dâyim beyle harîdâyler
Ki senden gayrını bilmez o müşteri kâna geldi
- 5 Dürri sensen kânı sensen cesedi sensen cânı sensen
Cân u başın fedâ kılmış bu ‘âşık cânâna geldi
- 6 Senüñ yüzün onun ‘aqlın dağıtmış tar u mârını
Çevirmiş dergâha yüzün onunçün hayrâna geldi
- 7 ‘Âşık özin hiçe saymış dâyim seni mutlak görür
Bu eşigün gedâsıdur kapuğa dilene geldi
- 8 Zihî edesiz ol kişi dâye men dağ cânım bugün
Beyle bilsün dâyim özin o Hâk’dan bigâne geldi
- 9 Günâhın eline alup gelüpdür kapuğa senüñ
Çevür ihsânıña onı saña ‘âcizâne geldi
- 10 Saña tikmiş gözün her dem bu dergâha yüzün dutmuş
Yüzüñi yüzine çevür oña inana geldi
- 11 Senüñlen bey‘atın dürüst idi kimse olur maqbûl
O gün ki bey‘at etmişdi o bey‘atı duya geldi
- 12 Yüzün dutup saña geldi seni gördi seni bildi
Yüzün dergâhuña dutdı saña ‘âcizâne geldi

275a

- 1 Onunçün kapuğa geldüm men olmayam sen olasan
Alasan menligi menden kapuğa dilene geldi
- 2 ‘Âşık her dem tecelliği özine pişvâ etmiş
Ki gitmiş gaflet hâbı özüne boyana geldi
- 3 Tecelliler nüzûl olur ki senden dem-be-dem oña
O mağv olur qalursan sen tecellilen yana geldi
- 4 O mağv olur qalur sensen cânım her dem alur sensen
Gören sensen bilür sensen bu işi kim duya geldi

- 5 Cānumda cānānumsan sen menem her dem eyā Mevlā'm
Ezelden bey'at étmişdüm cānum saña fedā geldi
- 6 Tecellī senden zāhirdür göremeyen onı görür
Bilemez kimse ne sırdur onı bilen oña geldi
- 7 Eriyüp aḥınur her dem tecellī senden ey'arīf
Dolar maḡrib daşar maşriḡ gene senden saña geldi
- 8 Munı kimse beyle bilmez ki ne sırdur bu cihānda
Gelen giden sen imişsen'aceb'arīfāne geldi
- 9 Senüñ fikrün onuñ ḡalbün çeküp ḡurutdı rişesin
Sanasan cesedi yoḡdur uçuban perrān geldi
- 10 İçün bir cür'a meyüñden şöyle esrük gezer dāyim
Çıḡup meyhāne-yi gencden beyle serḡōş-āne geldi
- 11 Cemī melek gece gündüz senüñcün tesbīḡ ederler
Yüzüñe ḡayrān olmışlar şānuña merḡabā geldi
- 12 Senüñ derdüñ o gökleri ki her dem doldurur daşar
Gelür ondan dolar daşar o yêrlere dola geldi

275b

- 1 Ėyle san yêrler özinde olupdur baḡr-ı muḡiḡüñ
Ṭümār-ı'āşıḡ ḡavvāş kimi o dürrlerden ala geldi
- 2 Senüñ bu cismüñ cemālün ne ḡōş baḡr oldı'āşıḡa
Ṭümār her dem dürrin alur ne ḡōş ḡavvāşāne geldi
- 3 Dürrin alur gelür her dem beyle bīḡāneler kimi
Alan sensen gelen sensen'āşıḡ yoḡdur fenā geldi
- 4 Özin saña vèren kişi dāyim senüñ dürrüñ avlar
Özin vèrür seni alur ḡarīd için saña geldi
- 5 Senüñ bu yaḡmacı gözüñ seni menden cüdā kıldı
Alur cānum salur dışra cān alıcı cāna geldi
- 6 Gel aḡī dilberüm şu cānum saña ḡurbān cānum şāḡum
Ki bir kez yüzüñe baḡsam cānum saña fedā geldi
- 7 Yüzüñ görem cānum vèrem ki bir kezin saña èrem
Seni bilem seni görem gene senden saña geldi

- 8 Seni gördüm seni bildüm cânım saña fedâ kıldum
Özüm vèrdüm aldum o kıldur sultâna geldi
- 9 Ki senden ğayrı hiç bilmez dağı neste göregelmez
O sensiz hiç nefes almaz beyle merd-âne geldi
- 10 Beyle merdân olan dâyim senüñ dâduña ey şanem
Meşel beñzer bir aruya eyle san şâna geldi
- 11 Eyle san bağlamış ola o sende arular kimi
Senüñ saru gelür dâyim eyle san ki bala geldi
- 12 Seni yakîn gören kimse o sende bağlanur şanı
Özini sende itürmiş onuñçün kapuña geldi

276a

- 1 Göñül meydânına giren vèrmem almam Hâk olur
Senüñ zülfüñ çevgânına başı tobb meydâna geldi
- 2 Bu meydânda özin gören yakîn senden haberi yoğ
O nefis ilen bu meydâna hebâ geldi
- 3 Gel ey zâhid bu halvete neçe bir sen dayanasan
Saña halvet gerek ise ‘ aşıklar didâra geldi
- 4 Gel ey dilber meni menden n’ola alup cüdâ kılsañ
Seni seven seni buldı o sevmeyen cüdâ geldi
- 5 Yüzüm pâyuya salmış saña teslîm eyleyem cânı
Yüzüñ görem cânım vèrem bu ilhâm dilüme geldi
- 6 Yüzün gören cânın vèrür bile merdâneler kimi
Seni görür özin bilmez öyle merdâne geldi
- 7 İki cihânda maqşûdum budur ey şehen-şâhum
Men olmayam sen olasan bu men haçan saña geldi
- 8 Menüm bu küfr ü imânum sen olmışsan sen olmışsan
Sen yakîn gören kimse ebedî imâna geldi
- 9 Seni imân bilen kimse özi ‘ ayn-ı imân olur
Özin bilmez seni bilür o yakîn imâna geldi
- 10 Yakînden dışra her ne var yakîn bilüñ imân degül
O yakînsiz tevekkülsiz bilüñ Hâk’dan cüdâ geldi

- 11 Hâzır özin kıl eylemiş dutupdur dergâha yüzün
Dağı onuñ kesi yoğdur gene ‘Aciz saña geldi

276b

- 1 Dutup cemâlün tecellisi hoş esrük eyledi meni
Her nefes ki hû söylerem tenden dışra salur cânı
- 2 Senün ilen geçer dâyim gerdiş-i devrânum menüm
İsterem ki kurbân edem saña her zamân cânıla teni
- 3 Her nefes ki gelür geçer seni cânân bilen kişi
Her nereye meyl eylese seni görür seni
- 4 Senden ğayrı bağıarı yoğ gerçek seni sevenlerün
Handa bağısa seni görür sen olmışsan cism ü cânı
- 5 Saña gerçek ‘aşık olan sensen onuñ sermâyesi
Zerrece dutmaz özine ceve saymaz dü-cihânı
- 6 Varı yoğı sen olmışsan ‘aşık olan kimselerün
Sen olmışsan sen olmışsan dağı yoğ küfr ü imânı
- 7 Sen olmışsan sen olmışsan ten olmışsan cân olmışsan
Dür olmışsan kân olmışsan ‘aşıkun kevn u mekânı
- 8 Leyl ü nehâr seyrüm erer ‘arşlar üstine ser-be-ser
Handa bağısa gözlerüm dâyim seni gözler seni
- 9 Seni görür seni bilür nefesini senden alur
Her nefesde varur gelür seyr eyley ‘arşlar üstini
- 10 Zihî mağrûm ol kimseler seni muğlak cân bilmeye
Ermez ebed vişâlüne dağı handa görür seni
- 11 Sen bir gizlü genc imişsen âşikâresen sevenlere
Dadanlar bilür daduğı nâ-binâlar bilmez seni
- 12 Senün ‘ışkun ilen dâyim seyr eylesem yeri gögi
Gözüm sende görür dâyim her nefes kevn ü mekânı

277a

- 1 Sende gördüm sende bildüm dürlere kân sen imişsen
Her nereye meyl eylesem gözüm sende görür seni
- 2 Tecelliler sende dâyim erir ağınur göklere
Ondan dolar mağrib maşrıķ çınırıģec ‘ışkun şası

- 3 Ol tecellî kārḥānesi sende erinür aḥar
Leyl ü nehār gelür geçer doldur cümle eşyâ'nı
- 4 Bir dem gözin çap èylemez saña gerçek ' aşık olan
Küllî varı seni bilür söyler ol tecellîni
- 5 Özin sende itüren daḥı handa görür özin
O sen imiş sen o imiş tecellî söyler varını
- 6 Sen imişsen ondaki her dem tecellî söyleyen
Sen imişsen sen imişsen handan gelür onuḡ cānı
- 7 Cismi sensen cānı sensen dürri sensen kānı sensen
Özini fenā èylemiş küllî varı bilür seni
- 8 Mübārek gözinde senün baḥıgec lā-mekān gördüm
Dolmuşsan yēr ilen göge èy lā-mekānuḡ sultānı
- 9 Senüḡ mübārek қаşlaruḡ secde-gāhum oldı şanem
Leyl ü nehār gelür geçer oḡa kılarım secdeni
- 10 Bir kenārsız baḥr olupdur dilber senüḡ yüzüḡ maḡa
Her nefes ondan açılır yüzüme dürrlerüḡ kānı
- 11 Dürrlerüḡ kānı olmuşam senüḡ zerrenḡden èy şanem
Her nefes yüzüḡe baḥup cān fedā kılmışam cānı
- 12 Kelāmu'llāh'a nāḡıksan èy yüzi muşḡafum menüm
Her nefes baḥup oḡuram senüḡ yüzüḡdür Ḳur'ān'um

277b

- 1 Oḡuram tefsîr èylerem hem diḡlerem hem söylerem
Sen imişsen bu ' aşıkıḡ söyledüḡi hem beyānı
- 2 Hem şāhum sen hem māhum sen pişvā-yı hem-rāhum sen
Sen imişsen yol gösteren bu cümle şeyüḡ o kānı
- 3 Hem düzen sen hem bozan sen oḡuyan sen hem yazan
Kelāmu'llāha nāḡıksan cümle āyet Ḳur'ān'ı
- 4 Oḡuram seb'ül-meşānî senüḡ şānuḡa èy şanem
Her nefes tefsîr èylerem cümle āyetüḡ Furḡān'ı
- 5 Tefsîr vü āyetüm sensen èy yüzi muşḡafum menüm
Sen imişsen her dem maḡa cümle ḡarflerüḡ beyānı

- 6 Yüzünde tavâf èylerem her nefes senüñ èy dilber
Tâ olam her nefesde görem hannân u mennân
- 7 Bir kez yüzüñ görse gözüm cümle ğamdan âzâd olam
Yüzüñ göster al cânımı èy ‘ âlemlerüñ sultânı
- 8 Her nefes ki gelür geçer isterem ki sen olasan
Yer olmaya gök olmaya gözüm göre bî-nişânı
- 9 Lâ-mekânüñ bî-nişânüñ hikmetini sende gördüm
Men neyem ki nestem ola sen èylersen bu beyânı
- 10 Senüñ zâtün bu eşyâ ’nı neçe ser-mest èyler müdâm
Hem bir nefesde var èyler hem gene utar eşyâ ’nı
- 11 Beyle bilelüm leyl ü nehâr tecellî senden yağınur
Yer u gök bî-şifât olur doldurur cümle eşyâ ’nı
- 12 Cümle dürrlere kân olur bu cesedüm her dem-be-dem
Baħr-ı muħit teg mevc urar her nefesde anıgec seni

278a

- 1 Çıhsun o perde bu gözler her nefes seni görmeye
‘ İzzetüñ haħķıçün gördüm handa baħsa görür seni
- 2 Menüm maħşüdum budurur o cân ola bu tendeki
O cân ola o cân ola hem teni daħı hem cânı
- 3 ‘ Aşık ma‘ şūkuñ mişâl leyl ü nehâr beyle gerek
Özi çıkar ara yerden ma‘ şūk ola cümle cânı
- 4 Car èylerüm yol ehline gelüñ bu gün didâr görüñ
Dōst cemâli rüşen olmuş doldur cümle eşyâ ’nı
- 5 Dōstum açmış dürr dükkânın gelüñ harid èyleyüñ
Cânın vèren cânı alur müşteriler kıyar cânı
- 6 Cânın vèren cânı alur beyle bilüñ müşteriler
Özi olmaz ol olur o cân olur onuñ cânı
- 7 O cāndur leyl ü nehâr bu tendeki dürrler saçan
O imiş o imiş handan gelür munuñ cânı
- 8 Aşl o imiş fer‘ o imiş hiç ondan ğayrı neste yoħ
Küll varı o imiş bu ‘ aşıküñ cân u teni

- 9 Onuñ ‘ ışkı ilen her dem seyr éderem yeri gögi
‘ Aynumda rüşen görürem fetḥ olur dürrlerüñ kânı
- 10 Her nefesde o dürrleri alup gelürem dōsta
Saçaram eşyâ’ üstine doldur cümle eşyâ’nı
- 11 Her nefesde seyrüm érer ‘ arşlar üstine ser-be-ser
Dōstuñ luḥ u iḥsânıdur gördüm kevn u mekânı
- 12 Lâ-mekânda seyr éderken bir gizlü gence érişdüm
İsterem tefsîr éyleyem yerüñ gögüñ beyânını

278b

- 1 Ehl-i vuşlat olan kimse yeri gögi beyân éyler
İster ki leyl ü nehâr oña vuşlat ola cânı
- 2 Oña muḳabbil olmayana açmaz imiş didârını
Muḳabbil olan görür nûrın dâyim söyler merḥabânı
- 3 Her nefesde ondan gelür bî-ger bî-ger tecellîler
Cümle şeye nüzûl olur doldurur cümle eşyâ’nı
- 4 Tecellî ol tecellîdür bu ḳalbüne ışğ vürür
Odur seni bozar düzer vaşl éyler ehl-i ḥayânı
- 5 Eger ehl-i ḥayâ isen neste görme tecellîsiz
Özüne vaşl éyleye gör her nefesde tecellîni
- 6 Tecellîler sende dâyim érer aḥınur göklere
Cümle melek ser-mest olup söyler ol merḥâba
- 7 Cehd éyle ol tecellîye özüñi vaşl éyleye gör
Senden doğar tecellîler sen olasan onuñ cânı
- 8 Ol tecellîni özine her nefes pişvâ éyleyen
Tecellîdür tecellîdür odur o dürrlerüñ kânı
- 9 Tecellîdür gözün senün tecellîdür sözün senün
Tecellî şâh-bâzuñ éy tecellî cân u teni
- 10 Éy tecellî ḳalbi dolu öz özüñe fikr éyle
Gör sen seni ne nestesen étme hebâ ḥayâlını
- 11 Beyle bilün tecellîni söyleyen ‘ Āciz dilidür
Men neyem ki nestem ola odur söyleyen onı

- 12 ‘Ācizî’dür Hâzîrî’niñ evvel u aħîr külli varı
Hem vèrenem hem alanam èyleyeni söyleyeni

279a

Hikâyet-i Tecellî

- 1 Èy dōst senüñ ‘ışkuñ menüm cismüm ‘uryân èyledi
Bu cesedüm maħv èyleyüp yolında biryân èyledi
- 2 Bu menligi menden alup alup her dem cüdâ kıılır
Yoluñda beyle talanup meni menden dūr èyledi
- 3 Yoluñda külli varumı fedâ kılmışam her nefes
Cânın saña kıyan kışı cân u teni sen èyledi
- 4 Sensen onuñ sermâyesi her nefes ki gelür geçer
Cânında cân seni bilür külli var seni èyledi
- 5 Küll varumı her nefes fedâ kılmışam yoluña
Külli varın saña vèren özini bir cân èyledi
- 6 ‘Işk ile şevküñ çekerem yaħdı oda her dem meni
Bu menligi menden alup yoluñda ‘abdâl èyledi
- 7 Bu gözlerüm gördüğini sende gör leyl ü nehâr
Bir avçıya beñzer müdâm şikârını aşl èyledi
- 8 Göz odur ki handa baħsa senüñ dürrüñ avlaya
Her nefesde dâyim seni özine pişvâ èyledi
- 9 Her nereye meyl èylese sensizin şikâr èylemez
Senden avın alur gelür özin yegâne èyledi
- 10 Avın dâyim senden alur beyle yegâneler kimi
Göz açınca varur gelür özin şeh-bâz èyledi
- 11 Zihî şeh-bâz ol kimseler külli varı seni bile
Cism u cân sen olmışsan var yoħı sen èyledi

279b

- 1 Sende ihtiyâr budur hiç özüñi görmeyesen
Dèyesen ki men nêyem cümle işi ol èyledi
- 2 Gerçek ‘ârif iseñ ‘âşık bu yolda cânsız ola gör
Cân vèürsen cânân vèür seni daħı cânâne èyledi

- 3 Cānuñ kıy sen cānāña bu tendeki o cān olur
Seni senligden ötürür seni dağı bir cān èyledi
- 4 Èy dōst senden şifā' bağlayan per u bāl bağlar uçar
Her nefesde aşla gider per u bālın aşl èyledi
- 5 Èy hem-tāsız tevekkülsiz gāfil ötdi bāzāruñız
Gelün dōsta tavāf için cemālin rüşen èyledi
- 6 Èy dōst senün ' ışkuñ ilen yandı menüm bu cigerüm
Bu menligi menden alup yoluñda ' uryān èyledi
- 7 Gece gündüz car èyler gelün bugün didār görün
Dōst cemāli Ka'betü'llāh bu ' aşık mi' rāc èyledi
- 8 Èy yüzi mi' rācum menüm her nefes tavāf èylerem
' Aşık özin fenā görüp saña secde èyledi
- 9 Her nefes ki gelür geçer isterem ki sen olasan
Dīvāne gönlüm sevdāsı munı hayāl èyledi
- 10 Aşla gitmek için dāyim tecellī' ilācuñ senün
Senün devāsız derdüñe tecellī ' ilāc èyledi
- 11 Özünji ol tecelliye her nefes vaşl èyleye gör
Vaşl olasan dāyim oña o seni vuşlat èyledi
- 12 Kimse bilmez tecellīñi aşl u fer' ini ne imiş
Tecellī ol tecellidür qalbün avadan èyledi

280a

- 1 Tecelliler bī-ger bī-ger dāyim aşıldan yağmur
Tecellīni tecellīden doğurup doğru èyledi
- 2 Cümle dillerde söyleşen bilün tecellī dilidür
Cümle işi beyle bilün o söyledi o èyledi
- 3 Tecellisiz neste görme her nereye meyl èylesen
Tecellī ol tecellidür çoğ yoğları var èyledi
- 4 Eger ehl-i hayā isen neste görme tecellisiz
Tecellidür cān u teni her kim özin vaşl èyledi
- 5 Kul olan dāyim üstāda kulluğ èyler haşre degin
Ol sultān degil mi ki kulları azād èyledi

- 6 Ger kıl isen olma fuzûl kulluğ eyle haşre değin
Sen özüñi yoğ eyle sen Hâk seni ma' mür eyledi
- 7 Sen sen eyleyen her dem nefis u hevâdan gelür
Senligi daşa çalgilen ki seni ma' zür eyledi
- 8 İstersen aşla yêtesen ihtiyârın tapşur oña
Alur o senligi senden seni dâyim ol eyledi
- 9 Her nefes ' aşık olgilen bülbül teg yüzine onun
Niķâbın yüzden götürüp yüzün yüzüne eyledi
- 10 Her kalbdeki senün fikrün gelüp miħmân oldu şanem
Arıdur cismini onun tecellüğe vaşl eyledi
- 11 Bu kalbümi tecelliler yağmalayup alur her dem
Bu menligi menden alur cesedümi bir eyledi
- 12 Hânda baħsa bu gözlerüm dâyim senün yüzün görür
Senün yüzün dâyim maña özini rüşen eyledi

280b

- 1 İsterem ki bu ' aşıkı tecellüğe vaşl edesen
' İzzettün haķķıçün şanem özin saña kıl eyledi
- 2 Gelün bir meşel eşidün ' aşık sırrı beyân eder
Handa baħsa bu gözlerüm şikârını aşl eyledi
- 3 Senün bu kutlu devrânın ne hoş devrân oldu maña
Her dem meydânında senün ' aşık başın ıob eyledi
- 4 Meydâna başsız girmeyen o meydânın eri olmaz
Meydân dâyim onun olur kim eder başın ıob eyledi
- 5 Özini sende itüren gelür kapuğa dolanur
Özin vürür seni alur özin dağı sen eyledi
- 6 Handa baħsa bu gözlerüm seni görür leyl ü nehâr
Seni görür seni bilür özini fenâ eyledi
- 7 Yol ehlinün yolu dâyim gelür saña dolanur
Gelen giden bu cümlesi durağını sen eyledi
- 8 Cümle eşyâ' gelür gider dürr için senden alalar
Muħtâcıdur saña dolanur dergâhuğa yol eyledi

- 9 Muhtâclaruñ gelür saña yüzüñi görmeglik için
Yüzüñi çevür yüzine çün saña penâh èyledi
- 10 Dergâhuña yüzün dutan müşkilde qalmaz idi
Nêçe ‘ âşî bağışlanur kılları azâd èyledi
- 11 Gel èy ‘ âşî bu dergâha çevür her demde yüzün
Bağışlanur günahları kim oña penâh èyledi
- 12 Senüñ kapuñda dilenen alur payın dâyim gider
Dağı qalmaz ara yêrde özin saña vaşl èyledi

281a

- 1 Saña doğru gelen kimse o sende bağılanur şanı
Gece gündüz zıkrı fikri saña aru kimi bal èyledi
- 2 Seni cândan sevmeyenüñ menzil kesüp kemâl bulmaz
Özinden yoğdur haberi ol balını duğ èyledi
- 3 Zihî maħrûm ol kimseler seni muṭlağ cân bulmaya
Müşkilde qalur ebedi kim ki saña gâf èyledi
- 4 Zihî seni cân bilenler her nefis ki gelür geçer
Onda bağılanur şanı özin saña kıul èyledi
- 5 Sensen onuñ sermâyesi her nefis ki gelür geçer
Seni görür seni bilür özine ğam-ğâr èyledi
- 6 Senden saña bağımağ için sen olmışsan âyînesi
Tecellüñe vaşl èylegil yüzün yüzüñe èyledi
- 7 Menüm mağşûdum budur tecellüñe vaşl edesi
Boyayasan özüñe sen ‘ âşık özin yoğ èyledi
- 8 Müselmânlar bu gözlerüm menüm bu gün kıan ağladı
Döstuğ vişâliçün dâyim âh u feryâd èyledi
- 9 Gökden melekler çağırur birbirine muştular
Hicâb gitdi ‘ ayân oldı döst özin rüşen èyledi
- 10 ‘ Āşık nêçe kül olmasun zerreñden yanup èy şanem
Tecellîlerüñ hõş olup cemî ‘ uryân èyledi
- 11 Tecellîler ança gelür yêr u gök doldurur daşar
Dolar mağrib maşrığ ondan cümle seni pîr èyledi

- 12 Ehl-i diller beyle d̄er h̄iç yoħdur aşluñ nişānı
Nişānsız b̄i-nişān imiş bu ‘āřık beyān ēyledi

281b

- 1 Hem nişānı b̄i-nişānı bu ‘āřıkun sen imişsen
Tecell̄inden aħınup eřyā’nı ser-mest ēyledi
- 2 Senun̄ tecell̄un̄i ḡören ōzi daħı ol tecell̄id̄ur
Ondaki sen imişsen hem s̄oyledi hem ēyledi
- 3 S̄oyleyen bu ēyleyen tecell̄ileri her nefes
Bilen beyle bil̄ur munı o s̄oyledi o ēyledi
- 4 M̄üselmānlar ħanda baħsam ḡözüm aşlı ḡörür d̄āyim
Aşlı ḡörür aşlı bil̄ur aşlı řikār ēyledi
- 5 Beyle bil̄un̄ her ne ki var c̄ümlesi aşldan doġar
Gelen giden ol imiş kimse bilmez ki n’ēyledi
- 6 N̄eçe gerek bu cesed̄un̄ ḡözesini maħv ēyleȳüp
Ōndin řoņa gelen giden c̄ümlesi bir h̄u ēyledi
- 7 Leyl ü nehār del̄ü ḡönl̄üm ister aşla dolana
şah-bāzını aşla salmış řikārını aşl ēyledi
- 8 Handa baħsa bu ḡözler̄üm aşlı d̄āyim sende ḡörür
Görd̄ügi sende ḡörün̄ür fikri sen ēyledi
- 9 Fikr ehl̄un̄ d̄āyim fikri leyl ü nehār beyle gerek
Varı yoħı d̄ōstı beyle men neyem o ēyledi
- 10 Men̄üm evvel̄üm āħir̄üm beyle bil̄un̄ ‘Ācizi’ d̄ür
Men n̄eyem ki nestem ola o s̄oyledi o ēyledi

Ĥikāyet

- 11 Ne maħr̄ümdurur ol kimse d̄ōřt saņa ‘āřık olmayan
Men n̄eyem ki ebedi cāvidān olmaz secdesin saņa kılmayan

282a

- 1 Senun̄ yüzün̄ secde-gāhum men oņa secde ēylerem
Ērmez ebed viřāl̄üne yüzüne secde kılmayan
- 2 Derd̄un̄ dermānın bilmeyen yalançı şabib getürür
Sensen şamu derdl̄ülerun̄ derdine timār ēyleyen

- 3 Menüm devāsız derdümün ėtseñ şifā'sı sendedür
Derdlülerün ŗabibisen derdüme tımār ėyleyen
- 4 Bēş gün için bu dünyānuñ bildün ser-encāmı nedür
Dañla Allāh'dan utanur özine hem-dem ėyleyen
- 5 Özüñe hem-dem ėyleme bu nefsi-şüm-ı zālimi sen
Yıñ bu cesed bünyādını ėy aşla şikār ėyleyen
- 6 Ėy dōst seni cānān bilen hıç özi olmasa gerek
Ol cān olur cānān olur özini bir cān bilmeyen
- 7 Bu cesed zindān senün mundan öt Haññ'ı bulasan
Ėrmez asluñ şikārına cānınuñ terkin kılmayan
- 8 Ol yüzi Ka'betü'llāh yüzünge secde ėylerem
Ol ebedī nācī olmaz secdesin saña kılmayan
- 9 'Aşıkıların münācātı sevdüğünün cemālidür
Ol beyle münācāt ėyler her dem özini bilmeyen
- 10 Ėy dōst senün didāruñdan her dem saña hōş bñ gelür
Dāyım onuñ ser-hōşıyam menem özümü bilmeyen
- 11 Şayyad kimi gözlerüm dāyım aşla dolanur
Gelün aşla dolanuñ ėy aşlı şikār ėyleyen
- 12 Gece gündüz āh ėylerem gelünüz dōstlarum havar
Tecelliler nüzül olur menem münācāt ėyleyen

282b

- 1 Doymaz menüm bu aç gözüm dāyım aşlı şikār ėyler
Özi dañlı ol aşlı imiş o aşlı şikār ėyleyen
- 2 Şikār oldurur leyl ü nehār dōst yüzinden bñy alasan
Bñy aluben ser-mest olup dāyım özin bñy ėyleyen
- 3 Tecelliler senden tozar dāyım meni ser-mest ėder
Tecellini tecelliden doğurup doğru ėyleyen
- 4 'Aşık senün bu gözlerün tecellisiz nesteni görmez
Beyle bil ki her ne var ol tecellidür söyleyen
- 5 Senün devāsız derdün 'ilācı ol tecellidür
Tecellidür tecellidür dāyım tecellī söyleyen

- 6 Tecelliler bî-ger bî-ger dâyim dōstdan gelür oña
 Kâlbîn dâyim tecelliye beyle hâlvet èyleyen
- 7 Müselmânlar dōst élinden içmişem bir cür' a mestem
 Ser-hōşiyam dâyim onuñ menem beyle söyleyen
- 8 Bir nefes ki hū söylerem yüzüme bir bañr açılır
 Merhâbâ ol kimselere hū dèyüp bañrı avlayan
- 9 Hū söyleyen senüñ dilüñ men neyem ki nestem ola
 Sen imişsen sen imişsen cümle yêrde hū söyleyen
- 10 Sen imişsen sen imiş cân imişsen ten imişsen
 Dürr imişsen kân imişsen bu dürrleri kân èyleyen
- 11 Cümle bu dürrlerüñ kânı bile bilelüm sensen cânım
 Sen imişsen sen imişsen bu yoñları var èyleyen
- 12 Gelüñ munı fikr èyleyüñ aşdan ğayrı neste yoñ
 Ol aşılmış ol aşılmış cümle dillerinde söyleyen

283a

- 1 Aşl o imiş fer' o imiş hiç andan ğayrı neste yoñ
 O imiş o imiş cümle işleri èyleyen
- 2 Sen nesen ki nesten ola aşl u fer' o imiş
 Sende ihtiyâr budur bilesen odur söyleyen
- 3 Söyleyen oldur dèyen ol onı bilgil onı
 Munı bilgil munı hiç men yoñam o söyleyen
- 4 Söyleyen dèyen onı bil cehd èyle sen olmayasan
 Gözinde gören onı bil hem dèyen oldur söyleyen
- 5 Menüm hiç nestenem yoñdur ara yêrde beyle bilüñ
 Dōstuñ luñf u ihsânıdur bu dürrleri kân èyleyen
- 6 Bir dürr için her nefesde giderem 'arşlar üstine
 Dōstuñ luñf u ihsânından menem yêr gök seyr èyleyen
- 7 Her nefes ki hū söylerem yêr u gök rüşen görünür
 Hiçâbsız perdesiz her dem yêri gögi seyr èyleyen
- 8 Devr u devrânı böyle gör bu devr içinde her nefes
 Devr onuñdur devrân onuñ hem odur devr èyleyen

- 9 Tecelliler dāyim gelür meni menden cüdā kıılır
 Kıurtar bu menligi menden tecellī nüzül èyleyen
- 10 İsterem ki cümle şey tecellüğe vaşl èdesen
 Bir nefesde yeri gögi sen olmuşsan var èyleyen
- 11 Yā İlāhā cümle şeye ‘ arz èylegil didāruñı
 Sen imişsen bu rahmete cümle ni vaşıl èyleyen
- 12 Zerrece hālī görmezem yerde gökde sensiz ola
 Men neyem ki neste görem hem gören sen hem söyleyen

283b

- 1 ‘ Āşıkun fikri hayāli leyl u nehār sende geçer
 Hayālünji vişālünji bu tende sultān èyleyen
- 2 Bu nefis bu tende cānum sensiz olmasun èy şanem
 Ermez vişālünge sensiz her dem özin cān èyleyen
- 3 Cān seni bile ten seni yegāne maṭlūbuñ olur
 Maṭlūb olur ma‘ būd olur özin arada gören
- 4 Maṭlūb olur ma‘ būd olur cümle yerde mevcūd olur
 Devr onunđur devrān onun özin saña kul èyleyen
- 5 Bu devr u devrān içinde bu gerdiş-i devrān olur
 Kāmu dilde tevḥid olur özin fenā èyleyen
- 6 Bir bahāsız kulam saña dāyim özümü şataram
 Beyle bilelüm dāyim sensen kulları sultān èyleyen
- 7 Senün devrinde èy şehā bulmuşam devr u devrānı
 Sensiz ḥarām bu cān maña sensen meni cān èyleyen
- 8 Bir nefes rūḥ u revānum èy şanem bir nefes sensiz olmasun
 Sensiz her nefesde meni rūḥ-ı mücerred èyleyen
- 9 Yer ile gök cümlesin bir nefesde seyr èylerem
 Leyl ü nehār bu gelür dilümde sensen söyleyen
- 10 Dilümde söyleşen sensen gözümde görenüm menüm
 Bu cümlesi sen imişsen hem èyleyen hem söyleyen
- 11 Senün gül yüzün büyi her dem meni mest èder
 Gül yüzünge ‘ āşık olan hem büydur hem èyleyen

- 12 Dilümde söyleşen sensen gözümde görenüm sensen
Bu cümlesi sen imişsen hem büydür hem eyleyen

284a

- 1 Yüzüne bahup oğuram yerün gögün âyetini
Her nefes tefsir eyleyem oğuyanam hem söyleyen
- 2 Dîvâne gönlüm sevdâsı dâyim senün dürrün avlar
İster ki leyl ü nehâr ol ola aş söyleyen
- 3 Ne hoş dîvâne olmuşdur müselmânlar delü gönlüm
Her nereye meyl eylese hem eyleyen hem söyleyen
- 4 Bu söyleyen söyleşdüren cümle dōstdan gelür maña
Men neyem ki nestem ola cümlesi oldur söyleyen
- 5 Ehl-i diller bile gerek hiç olmaya aşluñ nişanı
‘ Abd iken dōsta yaranup özin bî-nişân eyleyen
- 6 Öt bu en‘âm şifâtından nişânun bî-nişân ola
Dâyim aşlı şikâr eyley beyle tüccârlıg eyleyen
- 7 Avçı odur dōst yüzinde dâyim aşlı şikâr ede
Zihî şeh-bâz ol kimse dâyim beyle dürr avlayan
- 8 Bu ma‘nâdur cümle yerde Hâk‘ı hâzır gerek görse
Munı hayâl eyleye cümle yerde Hâk söyleyen
- 9 Êy dōst senün ‘ışkuñ ilen beyle bî-nişân olmuşam
Beyle bilelüm cümle dilde senün zâtundur söyleyen
- 10 Êy halâyık gelün bilün vücūdum Hâk nişanıdır
Dōstun luğ u ihsanıdır beyle bā-nişân olmuşam
- 11 Hâzırî’niñ evvel âhîr hem nişanı bî-nişanı
Beyle bilün ‘Ācizi’dür hem söyleyen hem anlayan

284b

- 1 ‘Ācizi’dür leyl ü nehâr kudret dilinden söyleyen
Beyle bilün ey halâyık oldur yoñı var eyleyen
- Êy Allâh’ı Gören Gözler
- 2 Êy Allâh’ı gören gözler Allâh’dan gayrını görme
Fikrün zikrün Allâh’a olsun gayr yere dilünjı vërme

- 3 Hakk'ı söyle leyl ü nehār bu tende sulṭān ol ola
Özin oña vaşl êde gör ğayrı yere dilüñ vërme
- 4 Bu qalbünde senüñ dāyim p̄ir-i zātudur p̄ir olan
O zātdur başaran işi sen onı ser-be-ser görme
- 5 Odurur bu sendeki dēyen söyleyen her nefes
Özüñe eş eyle onı arada özüñi görme
- 6 Özüñe eş eden onı pür nūr olur cism u cānı
Ëy tecellī cān u teni ğayrı tecellīden görme
- 7 Ol tecellī senüñ dāyim bu qalbüñi bozar düzer
Laḥmuñ laḥmi ol olsun özüñi görme
- 8 Çölde gezme āvāresen meger sen ondan ayursan
Dön pervāz eyle aşluña hīç sen özüñe qayıtma
- 9 Her nefesde pervāz eyle tenden çıḥup aşl saru
Özün yetür dil-dāruña bu vīrānede durma
- 10 Nêçe vīrānda qalasan öz özüñe ḥōş belāsan
O cānsız sen mübtelāsan o cāndan özgeni görme
- 11 Cān o imiş ten o imiş men demegil sen o imiş
Zīkr o imiş fikr o imiş gözüm andan ayru görme

285a

- 1 Gözüm ondan ayru görsen oyaram seni oyaram
Handa baḥsan dīdār için dōst yüzinden ğayrı görme
- 2 Ëy senüñ yüzüñ olmuş bu gözlerümün baḥarı
Ëzzetüñ ḥaqqıçün yüzüñ yüzünden bir dem ayırma
- 3 Yüzüm yüzüñe tuş olur tecellīlerüñ ḥāmūş olur
Tecellüñ maña eş olur bir dem tecellisiz qalma
- 4 Senüñ tecellüñ gören qalmaz özi yanar gider
Özin vërür seni alur vèrende bulunur almaya
- 5 Özin vërür seni alur per u bālı sen olur
Bu dilümde ne āsān olur dil ile munı söyleme
- 6 Dil ile munı söyleme her bir yere seyr eyleme
İstersen Ḥaḳ senüñ ola her dem gönülüñ mühmele vërme

- 7 Kırtar bu mühmelden özin Hakk'a yaraya sözün
İstersen Hakk'a yêtesen her dem Hakk'ı göre gözün
- 8 İstersen Hakk'ı göresen bu perdelerden ötesen
Sen çıhasan ara yêrden bir ehl-i dile yêtesen
- 9 Ehl-i dili taleb êden yoldaş olur yol erine
Cânın teslim êden oña kalmaz yoğına varına
- 10 Cümle perdelerden öter her nefes aşla yêter
Bir kalmışuñ elin dutar yêtürür meydân êrine
- 11 Eger meydân eri isen bu yolda merdân ola gör
Merd-âneler döst yolında kalmadı küll varına
- 12 Beyle bilün yol ehlinün bir zâtı var bir şıfâtı
Görmesün öz şıfâtunuñ görünür Allâh'ın zâtı

285b

- 1 Evvel ahir her ne ki var anı dêye sözün senün
Ol ola şâh-bâzuñ senün bu şübheden kırtulasan
- 2 Anı görür gözün senün anı dêye sözün senün
Salasan bu âb u gili her dem aşluña dönesen
- 3 Bu şübheden kırtulasan senlik oña vêresen
Gide cümle hicâblaruñ her dem aşluña dönesen
- 4 Gide cümle hicâblaruñ bâblar açıla yüzünge
Sen çıhasan bu aradan her nefes onı göresen
- 5 Sen çıh bu aradan sen maıv ol kalsun yaradan
Her nereye baısañ anda baıuban Hakk'ı göresen
- 6 Sen istersen leyl u nehâr dōšta lâyıķ kul olasan
Savur toz êt özün her dem dōşt yolında hâk olasan
- 7 Tüzün senün sen sultân olursan gide sen o sen olur
Cümle işün âsân olur küllî vâr onı bilesen
- 8 Küll var onı bilesen özün dile gelmeye sen
Tapşurasan özün oña ol ola sen olmayasan
- 9 Her nefesde seyrün gide dōstuñ vişalin öğleyen
Yegâneler kimi dâyim ondan dürr alup gelesen

- 10 Ondan dürr alup gelesen her dem eşyâ'ya véresen
Ġarķ olasan baħr içinde hem deryâ hem dürr olasan
- 11 Ġarķ olasan baħr içinde ħalbünj ola dürr anbârı
Bu cümle şey ħarid için gele onlara véresen
- 12 Dürr olasan kân olasan bu eşyâ'ya cân olasan
İstersen cân sen olasan dōst yolında maħv olasan

286a

- 1 Maħv olup gider tenüm sen olursan cânım menüm
Bulundı sende uşbu gün 'ayân oldı esrârımız
- 2 Aşlı görür dâyim gözüm aşlı söyler dâyim sözüm
Bir keşidedür Allâh ilen bizüm 'ahd u peymânımız
- 3 Maħv olup gider bu tenüm rüşen olur pinhânımız
Aşlı görür dâyim gözüm Ĥaķ olur küllî varımız
- 4 Her nefesde görür gözüm dōst cemâli rüşen olur
Men olmanam ol olur vérenimiz alanımız
- 5 Men olmanam ol olur meni menden her dem alur
Her nefesde ol olur vérenimiz alanımız
- 6 Véren oldur alan oldur bu cânâ derdi salan oldur
Kimse bilmez bu ne ħâldür âşikârımız nihânımız
- 7 Her nereye meyl éylesem 'aynumda onı görürem
Yüzine secde kılarım dōst olur şalâtımız
- 8 Zihî şalât beyle ola secde-gâhum onuñ yüzi
Her nefes tavâf éylerem rüşen olur mi' râcımız
- 9 Allâhü Ekber éy şanem senünj yüzün her dem maña
Beyle rüşen görünür âşikâr olur nihânımız
- 10 Âşikâr sensen 'ayân sensen söyleyen sensen beyân sensen
Evvel âħir sen imişsen vérenimiz alanımız
- 11 Éy dōst senünj 'ışķuñ menüm bu cigerüm biryân éder
Yanaram 'ışķuñ odına maħv olup gider tenimiz
- 12 Éy yüzi sübhânım menüm cesedümde cânım menüm
Éy yüzi sübhânım menüm yoluña fedâ cânımız

286b

- 1 Tā ezelden belī dēyen menem k̄ul ol h̄ocasına
Yētişdüm aşla vaşl oldum dūrüst ola ikrārımız
- 2 Yētişdüm aşla vaşl oldum her nefes dest-be-dest oldum
Hem ‘abd oldum hem dōst oldum yaḥun oldı iragımız
- 3 Delü göñlüm çoḡ ağladı beyle delüler kimi
Devrimiz gider aşl saru dīdār oldı durağımız
- 4 Munca ki car éylerem gelüñ bugün ḥarīd için
Cān vērürsiz cānān vērür hoş kurulmuş bāzārımız
- 5 Bāzārı Ḥaḡ ilen olan dur Ḥaḡ saru uyanagel
Perde gitdi ‘ayān oldı uşta bu gün pinhānımız
- 6 Zāhir menem bāḥin menem peydā menem pinhān menem
Çār penāḥam şeş cihet menem oldur çār ‘anāşırımız
- 7 Menüm hiç iḥtiyārüm yoḡ oldur munı beyle dēyen
Hem dēyen ol söyleyen ol her nefes ki gelür geçer
- 8 Küllī varın dōst yolına her nefes teslīm éyleyen
K̄ul tozunur sulṭān olur vërenimiz alanımız
- 9 K̄ul tozunur sulṭān olur sen ol olur o sen olur
Vëren olur alan olur her dem bu tende cānımız
- 10 Ger çıḥsa bu ten aradan buluna sende yaradan
Senligüñ gide aradan Ḥaḡ ola küllī varımız
- 11 Senligüñ gide aradan ol gele sende buluna
Vëresen eşyā’ya dūrri senden alına
- 12 Senden aparalar dāyim gelen o dūrri her dem
Vëren ola alan ola elüñ yēte dōst eline

287a

- 1 Canuñ cismüñ ola senüñ her demde dūrri her demde
Vëren ola alan ola açıla yollu yolına
- 2 Fikrüñ zikrüñ senüñ dāyim Ḥaḡ ola Ḥaḡ bilesen
Nefsüñ Ḥaḡḡ’a vëresen her nefes Ḥaḡ’dan alasan
- 3 Sen çıḥsan bu aradan buluna sende yaradan
Cānuñ cismüñ ol ola küllī var aşla dönesen

- 4 Sen istersen leyl ü nehâr ol aşl sende buluna
Her nefes ki gelür geçer ‘Āciz’e muhtâc olasan
- 5 Hâzır senüñ bu gözlerüñ ‘Āciz’den ğayrı görmesün
Ondan ğayra baħar olsan gözlerüm ma‘ dūr olasan
- Hikāyet-i Ender-‘ Adem
- 6 Dilber senüñ gül yüzünüñ leyl ü nehâr hayrānıyam
Bir nefes görmesem yüzüñ beyle bilürem fānıyem
- 7 Dāyim yüzüñi görmeğlik menüm işüm oldı şanem
Yüzüñ görürem cānum vērürem bī-cān olmağa ƣani‘ yem
- 8 Her nefesde būy aluram senüñ yüzünde ey şanem
Mest u ƣarābāt olmışam dāyim onuñ hayrānıyam
- 9 İsterem ki leyl ü nehâr būy gele senden ‘āşıƣa
Küllī var seni bilmişem gül yüzüñ ‘āşıƣıyam
- 10 Yüzünde mi‘ rāc eylerem her nefes senüñ ey dilber
Sırdur işüm sır söylerem dāyim beyle nācıyem
- 11 İsterümki bu menliğı yolında oda yanduram
Yüzüm döşeyem yoluña bu yoluñ hōr u hārıyam

287b

- 1 Bu yüzümü hāk eyleyem yoluñda senüñ ey dilber
Başa bir raħm eylesen gül yüzünüñ bīmārıyam
- 2 Senüñ yüzüñden ey şanem her dem maña baħr açılır
Her nefes dürrin olaram deñüzlerüñ ğavvāşıyam
- 3 Deryālardan dürr avlayan senüñ zātıñdur ey şanem
Gören sensen görseden sensen hiç bilmenem men neyem
- 4 Gören sensen görseden sensen hem vëren sensen alan sen
Cümle yerde sen imişsen beyle bilelüm men fānıyem
- 5 Özini fāni bilmeyen érmez vişālüñe senüñ
Bahā-yı hayāl ondan geçer men munı beyle bilenem
- 6 Görüñiz mi‘ rāc eylerem her dem dōstuñ gül yüzünde
Hem mi‘ rācam hem eyleyen yol ehlinüñ mi‘ rācıyam

- 7 Kevn u mekânı bulmuşam yüzünde senüñ ey dilber
Oğuram âyet u Qur'ân hem âyetüñ tefsiriye
- 8 Oğuyanam dinleyenem söyleyenem anlayanam
Hem bilenem hem bildüren rûh-i kudsi nişaniyam
- 9 Nişanim yoğdurur menüm beyle bî-nişân olmuşam
Üstâda kulluğ eylerem beyle hôr u hâriyam
- 10 Maşşere deg dilber senüñ vişâlün olaram her dem
Hayâlün vişâlün leyl ü nehâr güftaniyam
- 11 Evvel âhir yuğumda hiç neste sensiz görmezem
Hem görenem hem görünen ezeliyem ebediyem
- 12 Rûh-ı mücerred aşlımız beyle bilün ey halâyık
Men munı beyle bilenem hem aşlıyam fer'iyem

288a

- 1 Aşıldan gayrı neste yoğ gelün aşla dolanuğ
Gözüm aşlı şikâr eyler belî gene şikâriyam
- 2 Şikâr oldı leyl ü nehâr uçup aşla dolana
Döstuğ luğ u ihsânından dâyim şikâr alanam
- 3 Şikâr için bu gözlerüm dayim aşla dolanur
Aşlı görür aşlı bilür hiç özüm yoğdur fâniyem
- 4 Kâf ile nûndan oğudum yeri gögi gülşeni
Bilen beyle bile gerek hem gene kün fe-kânam
- Kâf ile Nûndan Êdem Hikâyet
- 5 Yêr yoğ iken gök yoğ iken döst ile cevelânda idüm
Rûh-ı mücerred olduğum bilün o rûh-i kudsiyem
- 6 Rûhü'l-kudsi nişânını döst yüzinde oğmışam
Oğıyanam dinleyenem bî-nişânüñ nişaniyam
- 7 Kelâmu'llâh nâtıķı döstuğ yüzinde oğuram
Bu beşâretdür 'aşıķa elif kaddünün dâliyam
- 8 Elif kaddünji bulmuşam be beşâretdürür 'aşıķa
Ka vü şe vü cimem velî ha vü hınuğ hayâliyem
- 9 Dâl olmuşam bu deryâya zâl zılâlınden çıhuben
Rı riyâsız yola gidüp âb u kevşer zülâliyem

- 10 Oğuram sin ile şin şād ile zādı bir nefes
Tı tabībümün yüzinde hem zıyam hem zebanam
- 11 ‘Aynuñı buldum ‘aynumda ğayn ğāibde ey şanem
Fe fedā kılmışam cānı kāmıña kün fe-kānam

288b

- 1 Lam lā‘ linden içmişem mim eyle nūnı ey şanem
Vav velāyet senden olur hem hayam hidāyetem
- 2 Lām-elif lā lā dēmedüm ħüsnüñe senüñ ey dilber
Zātuñı bulmuşam senüñ ye yer olmuş cānım
- 3 El-ħamdüli‘llāh yüzünñde her nefes baħup oğuram
Rabbü‘l-‘ālemīn derem şırāṭ-ı müstakīmem
- 4 Her ‘ilmüm var ise menüm senüñ yüzündür ey şanem
Mücerred olmuşam velī hem ‘ilmem rabbānīyem
- 5 Yer ile gök bu nüh felek gece gündüz cünbişdedür
Beyle bilelüm beyle görürem gerdişem devrānam
- 6 Munı beyle bilen dāyim dōştuñ mübārek zātıdur
Menüm hiç iħtiyarum yoħ bu yol ehlinüñ ħākıyam
- 7 Yola doğru varanlara sırdur işüm beyle bilün
Bilen bilür menüm ħālüm gāh āşikāram gāh gizlüyem
- 8 Dōst cemālün tecellīsi gün kimi āşikār olmuşdur
Her nefesde bu ‘aynumda onuñ genc-i pinhānıyam
- 9 Gencüñi bulmuşam senüñ özüñi genc eylemişem
Hiç bilmenem ne söylerem divāneyem men delüyem
- 10 İçmişem bir cür‘ a meyün onuñ mest-i ħarābīyem
Ser-ħōşıyam leyl ü nehār dāyim beyle divāneyem
- 11 Hem evvelem hem āħirem hem zāhirem hem bāṭınam
Kul olup kulluğ eyleyem hem dōst yolında bileyem
- 12 Bī-nişāndan ħaber soran menüm hiç yoħdur nişānum
Bī-nişānam bī-nişānam cümle eşyā’nuñ canıyam

289a

- 1 Lā-mekānuḡ bī-niṣānuḡ ḡikmetin dōstda ḡōrmiṣem
‘ Arṣ u kürsī levḡ u ḡalem cümle şeyüḡ niṣānıyam
- 2 Cümle şeyüḡ niṣānı mekānsızlaruḡ mekānı
Cümle dillerüḡ zebānı hem dilinde tevḡıdiyem
- 3 Cümle gökleri gezenem ḡüşe-be-ḡüşe ser-be-ser
Devr edenem cümlesini hem devriyem devrānıyam
- 4 Devr u devrānı bulmıṣam hem devr devrān olmuṣam
Devr onuḡ devrān onuḡ ara yērde men fānıyem
- 5 Cümle dillerde söyleṣen nuṡḡ olmuṣ bilüḡ ‘ ayān
Bilenlere āṣikāreyem āṣikāreyem ‘ ayānam
- 6 Mekānsızlaruḡ mekānı niṣānsızlaruḡ niṣānı
Ḳamu cesedlerüḡ cānı hem cānıyam hen teniyem
- 7 Ėy ḡalāyık siz gelüḡüz yine bugün car ēylerem
Mende yoḡdur ten u cesed bī-miṣl ü lā-mekānam
- 8 Hem düzenem hem bozanam oḡuyanam hem yazanam
Kelām-ullāḡa nāṡıḡam ḡadıṣem āyetem
- 9 Hem kün fe-kānuḡ aṣlıyam cümle eṣyā’ vaḡdetiyem
Ādemde gizledüm özüm hem ādemem ādemıyem
- 10 Men ādemem ādem menden ḡiḡ kimse bilmez gizlüyem
Hem gizlüyem hem āṣikāram ḡayātam memātam
- 11 Sırr-ı ezelem ezeli hem ezelem lem-yezeli
Ėy cemālüḡ bī-bedeli uṣta onuḡ ḡumārıyam
- 12 Ėy ruḡ ve’ṣ-ṣems u ḡamer ēy bū-yı serv u ṣnavber
Ėy dudaḡı āb-ı kevṣer uṣta onuḡ ḡumārıyam

289b

- 1 Ėy ruḡ ve’ṣ-ṣems u ḡamer ēy bū-yı serv u ṣnavber
Ėy dudaḡı āb-ı kevṣer uṣta onuḡ ḡumārıyam
- 2 Ėy yüzi sübhānum menüm cesedümde cānum menüm
Ėy Nūḡ ṡıfān’um menüm keṣṡisiyem ṡıfānam
- 3 Ene-l-ḡaḡḡ çağurur dāyım menüm dilüm leyl ü nehār
Beyle bilüḡ ēy ḡalāyık çağıranam çağıranam

- 4 ‘Işk sübhānı meyūnden esrük oldum uşta bugün
‘Arş u kürsî her dü-‘âlem hem özüyem cümlesiyem
- 5 Süleymān’am hüküm éderem hüküm iyesi
Mūsā menem ser-mest olan hem göge giden ‘ayānam
- 6 Şāh menem māh menem pişvā-yı rāh menem
Sırr-ı vilāyet bulmuşam cümle vilāyet sırrıyam
- 7 Hem enbiyā’ vü evliyā hem aşfiyā vü ittikāyam
Hem Hāğ bulanam bî-riyā Hāğğ’a muṭlağ baḥanam
- 8 Hem baḥanam hem āyine cümle eşyā’ āyinesi
Āyine dōstı bulmuşam cümle şey āyinesiyem
- 9 ‘Işk ile şevkūñ çekerem yandurup kār éyledi kār
Uşbu cihetden yanaram men onun pervānesiyem
- 10 Hem yananam hem yanduran hem ḫananum hem ḫanduran
Dāyim beyle yola giden bu ‘aşıkūñ meclāsiyam
- 11 Bu kün fe-kānuñ kudretin görüben şerḫ éyleyenem
Fetvāciyam fetvā vērüp oḫuyanam hem şerḫem
- 12 Küfr olursam déyem yā-Rabb yēr u gök Hāğğ’uñ āyeti
Ḳur’ān olmuşam cümleye hem ḫarfūñ tefsiriye

290a

- 1 Tefsîr u āyetem velî kimse bilmez dilüm menüm
Tefsîr u āyet olmuşam yērūñ gögūñ āyetiyem
- 2 Leblerūñ āb-ı ḫayātı meni ḫōş esrük éyledi
Dāyim onun ser-ḫōşiyam ḫayātıyam memātıyam
- 3 Felekde gün ile beyle doğaram maḫlūk üstine
Çezginürem her dem-be-dem gerdişem devrānam
- 4 Cümle ḫuşlar ile bile çezginürem her dem-be-dem
‘Amā olan bilmez velî cümle maḫlūkuñ cāniyam
- 5 Hem sırātam hem mizānam eşyā’ için beyle bilūñ
Hem günāhuñ iyiesiyem munı beyle déyenem
- 6 Bu cümle yaradılmışuñ maḫşūdı Hāğ’dur Hāğ bil
Men neyem ki nestem ola Hāğğ’ı bil men fāniyem

7 Men degülem bu söyleyen ‘Acizi’dür beyle bilün
Devr onunıdur devrân onuñ Hâziri’yem kem-teriyem

Hikâyet-i Dilber

8 Dilber senün görklü yüzün her nefes mi’râcum menüm
Yüzüne secde eylesem kabûl olur hâccum menüm

9 Yüzüne secde eyleyen dâyim nâci olsa gerek
Her nefesde nâci olam budur muhtâcum menüm

10 Nâci olan kimselerün bey’atı var Allâh ilen
Bey’atımız ol bey’atdur dōstdur bey’atum menüm

11 Yalançı kimseler gelür senden şefâ’at umarlar
Nâ-binâlar bilmez seni oña yoñ ikrârum menüm

290b

1 Seni sevenlerün her dem senün ilen gerdişdedür
İsterem onlara her dem kırbân ola cânım menüm

2 ‘Aynumda görünen sensen her nefes ki gelür geçer
İsterem ki kırbân edem saña her dem cânım menüm

3 Senün dürlü hikmetlerün her nefes ki gelür geçer
Her nefes hâlî olmağa hiç yoñdur gümânım menüm

4 Menüm gözlerümde gören senün zâtuñ ışıkıdur
Cümle işi ol başarur hiç yoñ ihtiyârum menüm

5 Cümle eşyâ’nuñ cânıyam kimse bilmez handalığım
Saña hōş mesken olupdur bu cesedüm cânım menüm

6 Gêce gündüz âh eyleyem senün yüzün gözün için
N’ola bir kez eşidesen bu âh u feryâdım menüm

7 Her nefes dürri avlayan seyri dâyim Hâk ilendür
Hâk’dan özge hiç yoñ budur hayâlüm menüm

8 Nefsini Hâk’a veren leyl ü nehâr Hâk’dan alur
Hâk’ı alur Hâkka vërür kıurulmuş bâzarım menüm

9 Her nefes ki gelür geçer dâyim Hâk’dan gelür saña
Her nefes Hâk’ı görmesem çıhsun bu gözlerüm menüm

10 Bir nefes ki hū söylerem yër u gök cümle zât olur
Bir gizlü gencem arada kimse bilmez dilüm menüm

- 11 Genci tapan kimselerün cesedi küllî genc olur
Doğru gelen kimseleri âşikâredür gencüm menüm
- 12 Sevmişem dönmegüm yoğdur senün yolından ey şanem
Senden ğayra gözüm bağmaz seni söyler dilüm menüm

291a

- 1 Her nefes ki gelür geçer senün yüzün şerh eyleyem
O yüzsiz olmasun hergiz bu cesedüm cânüm menüm
- 2 Menüm ‘ilmüm budurur yüzün şerhini oğuyam
Yüzüni görmeklik için ğavş olsun cânüm menüm
- 3 Yere göge dolmışdurur senün yüzün pertevi
Derdünden yanup kül oldum Mūsā kimi Tūr’am
- 4 Senün yüzün gören kişi anuñ ‘arı nāmūsı yoğ
Kül olup yollar aparur bu ‘ār u nāmūsüm menüm
- 5 Leyl ü nehār yüzün için yanaram ey dilber senün
Yanuban biryān olmuşam hiç görünmez odum menüm
- 6 Yüzün çevüren yüzüne qurbānındur özi özüne
Dilber senün gül yüzüne qurbān olsun cânüm menüm
- 7 Yüzüni görmeklik için cânımı qurbān eyledüm
Her nefes ki gelür geçer budur hayālüm menüm
- 8 Senün yüzüne erişen hergiz ebedī yorulmaz
Senün yüzün olmuş dilber qalbüme āyine menüm
- 9 Senün yüzünden ğayrını āyine bilmen özüme
Senün yüzün nağş gösterür ebedī yüzüme menüm
- 10 Senün yüzünden ğayrısı yoğdurur qalbümde şanem
Gör neçe inkār oluram özüm öz sözüme menüm
- 11 Miñ kez bu başum saluram ayağun altına senün
Bir düze hāk olubeni yola düşsün yüzüm menüm
- 12 Menüm maqşūdum budurur yoluña fedā olayum
Menligi menden aluben qurtar ey ma‘būdum menüm

291b

- 1 Cem^ç olursa dü-cihānuḡ bu cümle ehl-i seyrleri
Hiç kimse anlayabilmez kuş dilidür dilüm menüm
- 2 Gece gündüz āh édüben éyiderem ki bār ala
N'ola bir kez eşidesen bu āh u feryādum menüm
- 3 Zihī devletlü ol kimse dāyim beyle şeh-bāz ola
Dēye ki aşıldurur her nefes şikārum menüm
- 4 Misāfir olsa ol kişi yüzüḡ oḡa menzil olur
Yılḡar ilen gelür saḡa éy yüzi menzilüm menüm
- 5 Öz nuḡkı degül ^ç aşıkuḡ bilüḡ bu sözleri dēyen
Dēyen oldurur söyleyen ol cānumda cānānum menüm
- 6 O çübān seyrān éderse lā-mekānı her nefesde
Dōstuḡ luḡf u iḡsānidur hem per ilen bālıyam
- 7 Girdüm gönül meydānına yeri gögi seyr éyledüm
Saḡa ḡoş mesken olmişdur bu cesedüm cānum menüm
- 8 Teveccüḡ éylerem her dem ḡüsnüḡ beyānuḡ éyleyüm
Dāyim senden gelür geçer gerdiş-i devrānum menüm
- 9 Senüḡ ^ç işkuḡdur avlayan bu cismümde cānum menüm
Sensiz hiç olmasun dilber bu rüḡ u revānum menüm
- 10 Her nereye meyl éylesem gözüme sübhān görünür
Kimse gelen şefā^ç atüḡ yüzi secde-gāhum menüm
- 11 Seni irahda isteyen nā-binādur görmez seni
Ermez ebed vişālüne yoḡ gümānum menüm
- 12 Senüḡ yüzüḡe erişen tecellisiz érmaḡ olmaz
Her nefes yüzüḡ görmege tecellī ^ç ilācum menüm

292a

- 1 Bu nefsi meni her dem yoldan koyup Ḥaḡ'dan kenār éyler
N'ola meni kırtarasan éy ḡāzır nāzırum menüm
- 2 Senüḡ gül yüzüḡ derdi meni alupdur éy dilber
Maḡa bir devā kılgılan derdüme timārum menüm
- 3 Menüm şaḡalmaz derdüme bir devā éylesen n'ola
Cümle şeyüḡ maḡşūdı sen éy derde ḡabībüm menüm

- 4 Yüzüm saluram pāyuḡa bir nigāh ēylegil maḡa
Ḳurtarasan meni menden budur ḡayālüm menüm
- 5 Senüḡ yüzüḡe erişen cesedden çıḡmadın ölmez
Sensiz ḡarāmdurur maḡa bu cesedüm cānum menüm
- 6 Senüḡ yüzüḡdür her nefes b̄y vēren cümle eşyā ’ya
‘ Āleme maḡşūd olmışsan yüzi gül ḡandānum menüm
- 7 Doğru yüzüḡe baḡanuḡ yüzine yüzüḡ açılır
Her nefes yüz-be-yüz olsa dōst yüzüḡe yüzüm menüm
- 8 Bir nefes ki doğru baḡsam yüzüḡe senüḡ ēy dilber
Yā Allāh cümle zāta döner bu cesedüm cānum menüm
- 9 Kime bir kez naḡar kılsan yegāne maḡlūbuḡ olur
Bu cümle şeyde görünen olursan ma’ b̄dum menüm
- 10 Senüḡ varlıḡuḡ görür bu cümle şeyde gözlerüm
Ḥālin bilür geḡer ḡālden daḡı yoḡ gümānum menüm
- 11 Azuḡasız yola gireḡ menzil oḡa irāḡ olur
Bir nefes yüzüḡi görsem yavuş olur yolum menüm
- 12 Meni aldadı ēy dilber bu naḡş u ḡayālüḡ senüḡ
Utuzdurdum özüm saḡa çihār geldi şeşüm menüm

292b

- 1 Müselmānlar küfr olur mı dēsem ki Ḥaḡḡ’ı görmişem
Eşyā ’ya ma’ b̄d olmuşdur ‘ aşıḡ dēr sevdüḡüm menüm
- 2 Cümle eşyā ’nuḡ maḡşūdı sevdüḡümüḡ cemālīdür
Onuḡ mübārek yüzine secde ēyler yüzüm menüm
- 3 Sen imişsen bu ‘ aşıḡuḡ küfr ile īmānı dilber
Küfrüm sensen īmānum sen ḡayrı yoḡ īmānum menüm
- 4 Ḳadr ile berātum sensen ḡacc ile zekātum sensen
Seni gören nācī olur ēy şavm u şalātum menüm
- 5 Görünen sensen gören sen ‘ aynum içinde her nefes
Dilümde söyleyen sensen gözümde görenüm menüm
- 6 Dāyim cismüḡ bāzārında özüm ḡul dēyüp şataram
Şatan sensen alan sensen vērenüm alanum menüm

- 7 Evvelüm sen āhirüm sen zāhirüm sen bātinum sen
Senden özge hiç yoḡ imiş hem āhir қalanum menüm
- 8 Derdüm sensen tīmārum sen gül yüzüñ bīmāriyam
Gine senden şifā' olur derdüme dermānum menüm
- 9 Qamu cesedlerüñ cānısın kamu dürrlerüñ kānısan
Dilümde söyleşen sensen hiç yoḡdur zebānum menüm
- 10 Bu cümle yaradılmışuñ dilinde söyleşen sensen
Dilümde söyleşen sensen hiç yoḡdur zebānum menüm
- 11 İsterem ki her nefesde senüñ yoluña éy dilber
Miñ kezin қurbān éyleyem yoluña bu cān u tenüm
- 12 Menüm ḡaşrüm o gündürür yüzüñden ayrılam senün
Qopar maña her nefesde ḡaşr ile Tūfān'um menüm

293a

- 1 Yüzüñden ayrılan dilber görmez ebed vişālüñi
Senüñ yüzüñden ayru yüz görmesün gözlerüm menüm
- 2 Senüñ gül yüzüñ búi ' āşıklar ser-mest éder
Senüñ eşigünüñ daşıdur mest u ḡarābum menüm
- 3 N'ola bir kez raḡm éyleyüp ḡālüme baḡsañ éy dilber
' Işkuñ ile oda yaḡsañ bu ism ile nāmum menüm
- 4 Senüñ yüzüñ derdinden devāsız derde düşmişem
N'ola bir kez raḡm édesen derdüme ṭabībüm menüm
- 5 Senüñ derdüñe érişen şaḡalmaz olur yarası
Gene senüñ derdüñdür derdümüñ devāsı menüm
- 6 Derd-i Ḥaḡ ile olaruñ Ḥaḡ'dur onuñ sermāyesi
Her nefesde Ḥaḡḡ'ı görür bu fikr ü ḡayālüm menüm
- 7 Munca ḡāller gelür geçer cümlesi bir aşıldurur
Munca ki şikār éylerem aşla uçar қuşum menüm
- 8 Éy aşlı şikār éyleyen yaḡ bu cesed bünyādını
Şikār oldur aşl alasan zinhār bu sözüм menüm
- 9 Şünki görünme zahid özüñ özüne belāsan
Saña cennet gerek ise didārdur maḡşüdum menüm

- 10 ‘ Ācizī’ye bel bağlayan müşkilde qalmaz ebedī
Ondan ğayra baħar olsam görmesün gözlerüm menüm
- 11 Hāzırī’niñ evvel u āħır maqşūdı oldurur ol
Yoħdur hiç ondan özge ki Allāh bilür kesüm menüm
- Hikāyet-i Gül Yüzün

293b

- 1 Ėy dōst senün ğoş yüzünđen her dem maħa cünbüş gelür
Ol büy meni ser-mest ėdüp her dem dilüme hū gelür
- 2 Ol büy ilen ser-mest olan her dem büyın alur
Tecelliden bī-ger bī-ger dāyım oħa ğunlar gelür
- 3 Seni seven kimselerün ğayālī sende geçer
Onun ğayālī vişālī leyl ü nehār senden gelür
- 4 Senün gül yüzün büyī ‘ āşıqları ser-mest ėder
Şol bülbül şeydā kimi her dem gülistāndan gelür
- 5 Menüm hiç nestem yoħdur ara yerde bile bilün
Her ne olur dāyım maħa dōstun iħsānına gelür
- 6 Bir nefes ğālī olmaħa hiç yoħdur ğümānum menüm
Bu munca ğāl gelür geçer cümle maħa senden gelür
- 7 Senün gözlerün dāyım ğastasıyam leyl ü nehār
N’ola bir kez raħm eylesen maħa şifā’ senden gelür
- 8 Menüm bu gözlerüm her dem kevn u mekān seni görür
Tecelliler nüzül olur geçer perdelerden gelür
- 9 Tecelliler nüzül olur her dem-be-dem cānum alur
Munı bilen beyle bilür tecellī aşldan gelür
- 10 Aşıldur onun gerdişi hiç yoħdur ğayr ilen işi
Nefs öldürmek dāyım eli taze qandan gelür
- 11 Seni bilen beyle bilür meşel-i lā-mekān gencisen
Lā-mekānı seyr ėylemiş seyri lā-mekāndan gelür
- 12 Lā-mekānda seyr ėderken dürlü ğikmetlerün görürem
Göz açınca gider gelür teveccühi senden gelür

294a

- 1 'Āşıkların tevaccühi dâyim beyle olsa gerek
Küllî varın sübhânile varı yoĥı senden gelür
- 2 Yâ İlâhâ tecellüñi nüzûl èyle cümle şeye
Bu cümle yaradılmışa dürr ü güher senden gelür
- 3 Menüm bu gözlerüm ağlar dâyim senün dürrün için
Deryâların dürrî sensen o dürrler deryâdan gelür
- 4 Dîvâne göñlüm sevdâsı dâyim senün dürrün olar
Leyl ü nehâr sende geçer o sevdâ deryâsından gelür
- 5 Bir bahâsız kulam saña dâyim özümü şataram
Özüm vèrem seni alam ĥarîdârı senden gelür
- 6 Özüm vèrem seni alam seni görem seni bilem
Vèren sensen alan sensen bu cümlesi senden gelür
- 7 Senün yüzün gören kişi o meydânun eri olur
Girer meydânuna senün geçer başdan andan gelür
- 8 Başın meydânda kesmeyen o meydânun eri olmaz
Girer meydânun içine toĥ ile çevgândan gelür
- 9 Meydân senün meydânundur sensen dâyim çevgân çalan
Evvel âĥir sen imişsen görem kimse handan gelür
- 10 Yèrün göğün ĥikmetini beyle bilelüm senden geçer
Bu ĥalbüme işğ vèren cümle o ĥikmetden gelür
- 11 Giderem maşrıĥ zemîne gelürem mağrib zemîne
Luţfuñ Ĥâzırî demine her zamânda senden gelür
- 12 Genc-i pinhânuña giren a' lâ ĥudretlerün görür
Yüki la' l u cevâhirdür genc-i pinhânundan gelür

294b

- 1 Saña gerçek 'âşık olan senün ilen bir ĥâli var
Onun hiç ihtiyârı yoĥ dâyim ĥâli senden gelür
- 2 Her kim ister ki vaşl ola seni muţlak beyle gerek
Beyle bile cümle işi leyl ü nehâr senden gelür
- 3 Sen saña ĥayâl èyleme bil ehl-i ĥâlüm dèyüp
Beyle bil ki cümle işi leyl ü nehâr senden gelür

- 4 Senüñ varlığıñ bilmeyen o ebedî var olmadı
Sanasan ki o kimsedür o dāyim yābāndan gelür
- 5 Dürr ü mercāndur sözleri seni tapan kimselerüñ
Yüklülördür dürr ü güher baħrīdür deryādan gelür
- 6 Müselmānlar görüñ meni ne ħōş dīvāne olmuşam
Gözüm dürrü görür dāyim şanasan yanından gelür
- 7 Bu eşyā`ya dürrler saçan Ĥızır kimi ħayāt içen
Dāyim cāndan başdan geçen ħayāt oña dōstdan gelür
- 8 Şayyād olan kimse dāyim dōstuñ vişālını avlar
Bir dem gözin çap èylemez şikār oña dōstdan gelür
- 9 Şikār oldur aşl alasan özüñi aşla véresen
Beyle yegāne olasan şikār dāyim dōstdan gelür
- 10 Üstāduña yaranuben cehd ile bir ħāş olasan
Bu munca luţf u keremler saña dāyim ħāşdan gelür
- 11 Dōstuñ varlığıñ var bilen beyle yakīn ehli gerek
Her ne èylerse dōst èyler cümle ihlāşdan gelür
- 12 Zīkr-i müdām ile gelen her dem göñül ħalvetinde
Beyle bil ki senüñ dāyim zīkrüñ fikrüñ ondan gelür

295a

- 1 Zīkr ile olsa gerek leyl ü nehār Ĥaĥĥ`ı bile
Ĥaĥ`dur onuñ sermāyesi cümle o fikirden gelür
- 2 Senüñ bu zīkr ile fikrüñ dāyim Ĥaĥĥ`ı bile gerek
Zīkrüñ fikrüñ ünisen cümlesi zīkirden gelür
- 3 Ol kişi ħāş olmayınca érmez didāruña senüñ
Bī-ger bī-ger tecellīler oña dāyim ħāşdan gelür
- 4 Dün gün zīkrinde olan saña dāyim ol ħul
Silinür gözgüsi pāsı āyinesi senden gelür
- 5 Senüñ tecellīnden ġayrı āyine bilmez özine
Senden ġayrı baħarı yoħ varı yoħı senden gelür
- 6 Tecellī izleyüp giden tecellīsiz neste görme
Beyle bil ki her ne olur saña tecellīden gelür

- 7 Seyr-i sülûk ehli isen lâ-mekânı seyr eylegil
Döstü hâzır bilgilen o seyr sana dōstdan gelür
- 8 Bu nuṭkı eyleyen ‘āşık senden ğayrı baĥarı yoĥ
Handa baĥsa seni görür bu nuṭkı dāyım senden gelür
- 9 ‘Āşık isen ĥayālünjı her nefesde ĥāş eylegil
Kul olan tozunur gider ĥayāl dāyım dōstdan gelür
- 10 Her nefes fenāsın gören ğayrın tecellī yandurur
Cānın vērür ma‘ şūķına ol kuldur sultāndan gelür
- 11 Ėy ĥaķķanı meclis dutan özün görme ara yerde
Saĥa her dem tecelliler o demden şoĥbetden gelür
- 12 Beyle bil ki senünj dāyım ‘ ilācuĥ ol tecellidür
Öz ĥalbünjde mi‘ rāc eyle saĥa her dem dōştan gelür

295b

- 1 Teveccühünj beyle olsun dolu baĥgıl bu ‘āleme
Onsız neste görmegilen bil ki o dergāhdan gelür
- 2 Seyr-i nūra ermeyenler bilmez aşluĥ şikārını
Baĥrı olgıl bir dürr için o dürr o deryādan gelür
- 3 Ehl-i ĥālünj dāyım ĥālī leyl ü nehār beyle gerek
Ėayr sözleri bilmeye onunj ĥālī dōstdan gelür
- 4 ‘Ömrin dünyāya şarf eden dāyım Ĥaķ’ dan irāĥ olur
Din eyle dünyānı seçme onunj ĥālī nefisden gelür
- 5 İnsān isenj leyl ü nehār beyle Ĥaķķ’a secde eyle
‘Āşıkılarınj secde-gāhı teveccühi dōstdan gelür
- 6 Senünj yüzünjı görmeklik dāyım ‘āşıkı iş oldı
Yüzünj gören nācī olur o şavm u şalātınj gelür
- 7 Leyl ü nehār beyle bilelüm cümle tenlerünj cānısan
Sensiz ĥarām bu cān maĥa cümle iş cānāndan gelür
- 8 Kim ki bu yolda uludur dōstuĥ yolında bellidür
Yola doĥru varanlara bu iş doĥru yoldan gelür
- 9 Ger kul isenj kulluĥ eyle sevdüĥüne yarana gör
Senünj varuĥ yoĥuĥ dāyım cümlesi sultāndan gelür

- 10 Ger miñ il ‘ömrüñ varısa şarf èylegil cānānuña
Cān onı bilgil ten onı senüñ cānuñ handa gelür
- 11 Sala gör bu āb u güli tā bulasan ehl-i dili
‘Aşıkun evvel āhiri dōstdurur dōstdan gelür
- 12 Dōst cemālün tecellīsi meni hōş esrük èyledi
Yanaram ‘ışkun odına ol od dāyim senden gelür

296a

- 1 Gökde seyyāreler kimi hayrān oldum gül yüzüñe
Meni hayrān eden sensen bu hayrānlıg senden gelür
- 2 Özini ‘ışkun odına yanduran hām olmaz
Cümle sırlar ‘ayān olur oña dāyim senden gelür
- 3 Kamu ‘aşıklarun dāyim ma‘şūkası sensen şanem
‘Aşıklara her dem-be-dem cümle iş ma‘şūkdan gelür
- 4 Ehl-i Hakk’uñ maqāmı beyle gerek vuşlat ola
Her nefes ki gelür geçer bile ki vuşlatdan gelür
- 5 Kim ki aşlına vaşl olur ‘abd iken döner dōst olur
Abdāl⁹⁹ olur ser-mest olur dāyim hayrān ta‘dan gelür
- 6 Ğayrı hişāra girmesün ehl-i imān olan gerek
Bu iz ilen gide yolu dēye imān dōstan gelür
- 7 Gel ey her dem men daħıca beyle ehl-i hālüm dēyen
Sen nesen ki nesteñ ola o hāl saña dōstdan gelür
- 8 Her kimse ki öz hāliline dayansa bir hālüm vardur
Yaķın bilsün muţlak nefsdür o dāyim Şeytān’dan gelür
- 9 Sen nesen ki öz hālünlen dāyim dōsta yaranasan
Seni sen èyleyen her dem o nefis u hevādan gelür
- 10 Öt bu öten harābadan yeri var aşluñı tutgıl
Āhir bir gün göçeceksen yaķın bil ki Hakk’dan gelür
- 11 Bu dünyānı sen özüñe yētir imdi hem-dem èyle
Beyle bilki bu ‘ömrüñe bir gün talan Hakk’dan gelür
- 12 Bēş gün içün bu dünyānı özine hem-dem èyleyen
Bu dünyānuñ ser-encāmı hayāl ile handan gelür

⁹⁹ Sayıları yedi, yetmiş ya da kırk olarak gösterilen bir evliya zümresi. Dünyadan habersiz kalacak kadar kendini ahirete, gönlünü Hakk’a veren saf derün insanlar, ermişler.

296b

- 1 Gel  y d ny  menüm d y en onun öz h l n  anla
Niçün mu a aldanursan bah -y  hay l senden gelür
- 2 Sen munı hay l  ylegil g r bu gözünden göreni
Gözünden gören on  bil odur ki ondan gelür
- 3 S yle  p  udret dilinden bu e y  ' dürrler saçan
Oldur o dürrlerün k n  bu dürr o dery dan gelür
- 4 H r d r olsa bir kimse d yim o dürr içün o a
 z c n n  bah  içün  ıyar o a andan gelür
- 5 C n n d sta  ıyan  i i d yim beyle h r d  yler
Sen istersen vaşl olasan  ıy canu a andan gelür
- 6 C n n v ren c n  alur ol ma v olur c n n  alur
On  görür on  bilür cümle i  c n ndan gelür
- 7 Her nefesin beyle bilür ol ma v olur ol  alur
Her dem a ıldan av alur teveccüh a ıldan gelür
- 8   Ar lar  stini dem-be-dem her nefesde seyr  yleyen
Bir avçıya benzer m d m her nefes  ik rdan gelür
- 9 Her nefes teveccüh  yleyen var a lı  ik r  yler
T m r o derg ha her dem alur avın andan gelür
- 10 Avın alur dürr-b z olur ol a l anınlan hem-ser olur
Av  bile  eh-b z olur dürrin alur andan gelür
- 11 H z r her dem sen  z n  ara y rde g rmegilen
Sa a bu lu f u keremler o    ciz  c ndan gelür

H k yet-i D st Cem l n

297a

- 1 D st cem l ne ba aram mi l-i l -mek n görünür
C num  fed   ylerem c numda c n n görünür
- 2 Y ri gögi seyr  yled m hiç neste sensiz görmedüm
Senden  zge hiç yo  imiş   acib devr n görünür
- 3 Girdüm bir ba ru  i ine  avv   kimi d rr avladum
Sen n m b rek cesed n ol dürrlere k n görünür

- 4 Cümle dillerde söyleşen senüñ nuṭṭundurur ‘ ayān
Her nereye meyl èylesem gözüme sübhān görünür
- 5 Meydān ara baş oynadan daḥı özin görmez
Senüñ zülfüñ oña dāyim meydānda çevgān görünür
- 6 Èy dōst ‘ ışkuñ ilen yanan kimse ḥām olmaz
Özini fenā èylemiş gözüne sen görünür imiş
- 7 Senden dāyim tecelliler gün kimi doġar ‘ aşıka
Saña ‘ aşıq olmayanlar çār pālu ḥayvān görünür
- 8 ‘ Āşıkuñ cümle derdine şifa’sını sen èylersen
Derdlülerüñ timāri sen timāri sende görünür
- 9 Bu bir ençune ḥayāldür ki müdām onunla olasan
Her kim özin yoḡ èylese ḥayāli sende görünür
- 10 Senüñ ḥayālünlen olan cesedi gül-i genc olur
Özin görmez ara yerde gördüğü sende görünür
- 11 ‘ Işkuñ ile bīmār olan şaġalmaz olur yarası
Saña tiküpdür gözini timāri sende görünür
- 12 Senün yüzüñ bu ‘ āşıkuñ olupdur ḥacc-ı ekberi
İsterem ki nācī ola ṭavāfı sende görünür

297b

- 1 Mübārek yüzünde senüñ her nefesde mi‘ rāc eden
Küllü varı sen olmuşsan mi‘ rācı sende görünür
- 2 Cānın saña vèren kimse özi gerek bī-cān ola
O bir cāndurur ki her dem cesedde cānda görünür
- 3 Gün kimi āşikār olmuşsan seni seven kimselere
Handa baḥsa seni görür cümle mekānda görünür
- 4 Özin bu meydānda gören senden hiç yoḡdur ḥaberi
Seni muṭlaḡ bilenlere ilikte ḡanda görünür
- 5 Senüñ ‘ āşıkuñ olmayan iki cihānda maḥrūmdur
Èrmez ebed vişālünge gözine handa görünür

Hikāyet-i Merhabā

- 6 Ėy dōst her dem meni ĥüsnüñe ĥayrān ėyleyen
Bu cismümi yanduruban yoluñda ‘uryān ėyleyen
- 7 Saña ĥulluğ ėden kimse gel var ol seni bilür
Özin vērür seni alur özini abdāl ėyleyen
- 8 Onuñ evveli āĥiri sen imişsen sen imişsen
Sensen onı her nefesde cān ėyleyen ten ėyleyen
- 9 Senün yüzün tecellisi o kimseler bilür dāyim
Özin vērür onı alur her nefesde hū söyleyen
- 10 Her nefes ki hū söylerem cemālün rüşen görünür ĥān
Ol cemāli her dem maña sensen rüşen ėyleyen
- 11 Sensen meni her dem ėy dōst ‘ıřkuñ ile uyada
Yanup külin il aparur ıřkuñı pıřvā ėyleyen

298a

- 1 Tecellilerün ĥōř olur seni seven kimselere
Tecellilen gezer dāyim ĥalbini ĥalvet ėyleyen
- 2 Bu ĥalbüñi ĥalvet ėyle Ĥaĥĥ’ı seven kimselere
Görür dāyim dōst cemālin ĥalbini ĥalvet ėyleyen
- 3 Ol ĥalbüñe āyinedür özi özini gösterür
Her nefesde onı görür ĥalbin Allāh ėyleyen
- 4 O ki gör dürrlerün kānı cümle şey senden apara
Cümle şeye feyzi deger özin dōsta ĥul ėyleyen
- 5 Cehd ėyle bir cān ola gör cānānuña yaranasan
Hem cān vērür hem cān alur cānānına yarana
- 6 Gel ėy her dem öz cānını ara yerde cān sayuban
Her dem Ĥaĥ’dan irağ olur özini bir cān ėyleyen
- 7 Bī-cān ola görgil cān onı bilgil ten onı
Munı bilgil munı cümle dilde o söyleyen
- 8 Baĥr-ı muĥiřsen ėy gönül kimse bilmez nesen seni
Dāyim beyle şeh-bāz olur o deryādan dürr avlayan
- 9 Ne ĥōř baĥrdur ol kimse dāyim dürr avlaya
Hem dürr olur deryā olur özini deryā ėyleyen

- 10 Döstuñ görklü cemāline baħarsan bir baħr açılır
Her nefis özine baħup biñ kez merħabā söyleyen
- 11 Merħabā ey derde tabīb miñ kezin merħabā saña
Gece gündüz leyl ü nehār dilinde seni söyleyen
- 12 Merħabā ey görklü şanem cümle gökler qarārısan
Cümle yerlerde ħubūbāt sen imişsen sen eyleyen

298b

- 1 Merħabā ey görklü Aħmed senüñ yüzünñ şuyına
Bu cümle eşyā' yaranup saña merħabā eyleyen
- 2 Merħabā ey yerüñ gögüñ ħikmeti teninde görünür
Bu cümle ħikmetleri ħöd bilürem sensen eyleyen
- 3 Merħabā senüñ şanuña gelür bī-ger tecelliler
Bu cümle melekler daħı saña merħabā eyleyen
- 4 Merħabā ey yere göge senüñ nūruñ dolmışdurur
Dāyim senüñ nūruñ görür saña merħabā eyleyen
- 5 Merħabā senüñ şanuña mihr-i nübūvvet gelende
Evvel āħir necāt bular nuruña secde eyleyen
- 6 Senüñ mihr-i nübūvvetüñ cümle şeye ışığ vērür
Sensen ħamu derdlülerüñ derdine timār eyleyen
- 7 Merħabā yüzün şuyına yaradılmış Qur'ān āyet
Bu cümle yaradılmışa sensen şefā' at eyleyen
- 8 Merħabā sen imişsen cümle enbiyā' serveri
Sen imişsen sen imişsen özini pişvā eyleyen
- 9 Merħabā ey ħara daşdan şu çıħaruban aħıdan
Sensen barmağınla gökde ay bölüp şakķ eyleyen
- 10 Ondaki mi' rāca gitdün melekler merħabā dedü
Sen imişsen bir nefesde ħalbünñde mi' rāc eyleyen
- 11 Henüz yer u gök yoħıdı senüñ zātunñ varıdı var
Senüñ zātunñ idi onda ħandilde qarār eyleyen
- 12 Zihī şeh-bāz ol kimse ki senüñ zātunñ beyle bilür
Senüñ zātunñ öz ħalbine her dem āyine eyleyen

299a

- 1 Senüñ zātuñ imiş her dem cümle maḥlūka b̄y v̄eren
Onuñ b̄yın alan bilür hem b̄ydurur hem èyleyen
- 2 Ḥicābsız yüzüñe baḥan yüzüñden b̄y alur
Onı alur özin v̄erür her dem özin av èyleyen
- 3 Ḥabīb'ullāh senüñ yüzüñ Ḥāzırī'nüñ maḥsūdıdur
Senüñ şefā' atüñ bular yüzün yüzüñe èyleyen
- 4 Ne ḳadar bu tende cānum vardurur menüm èy şanem
Senüñ şānuña ölürem dāyim merḥabā èyleyen
- 5 Senüñ yüzüñün şuyına yaratdı cümle maḥlūkı
Ol zāt-ı ḳadımdurur bir nefesde var èyleyen
- 6 Hem yoḥ yerden var èyleyen menem varı yoḥ èyleyen
Yüz min ene-l-ḥaḳḳ söyleyen menüm yüzün var èyleyen
- 7 Görüñüz mi' rāc èylerem her dem dōstuñ gül yüzinde
Bir nefesde varup gelüp hem mi' rācam hem èyleyen
- 8 Merḥabā körklü mi' rācuñ her dem senüñ beyle ola
Hem mi' rācsan hem merḥabā hem gene mi' rāc èyleyen
- 9 Hem mi' rāca giden sensen hem mi' rāc sen hem eden sen
Hem 'aşıkını götüren sensen merḥabā èyleyen
- 10 Senüñ mübārek zülfüñ ḳoḥusı dolmış 'aleme
Sensen dāyim bu 'ālemi zülfüñe ḥisār èyleyen
- 11 Derdlü olan kimse dāyim saña penāh getüre
Beyle bilesen sen onı zülfüñe ḥisār èyleyen
- 12 Senüñ zülfüñ dāyim onı ḥisār èyler ḥisār èyler
Çevür dört yan tecellilen girsün merḥabā ilen

299b

- 1 Merḥabā ol kimseye dāyim senüñ zülfüñ ḥisār èyler
Çevür dört yan tecellilen girsün merḥabā èyleyen
- 2 Saña merḥabā söyleyen seyri dāyim sende geçer
Senüñ zātuña ȳer olur ḳalbin saña şehr èyleyen

- 3 albin saa ehir yleyen dayim meraba deyende
Sen o sultan degilmisen ulları azad yleyen
- 4 Sen o asan ki nuh felek asretunden cunbu yeler
Menem senun ile her dem her nefes ikar yleyen
- 5 Meraba ol kimselere ikarı sen olasan
Senden dayim ikar alur zini eh-baz yleyen
- 6 Dayim onun ikarı al avlaya alı gore
Alı alur alı bilur dayim zin al yleyen
- 7 Meraba ol kimselere senun ilen bir ali var
Sensen zun ile on dayim dest-be-dest yleyen
- 8 Bir kemine ulam saa gozumi saa tikmiem
Sen imisen sen imisen sen ulları zad yleyen
- 9 Ouram adr u beratum yzunde senun y dilber
Sensen dayim bu dilumde yet uran soyleyen
- 10 yet u uranum sensen hem acc u zekatum sensen
Hem gorensen hem gorseden hem beyle iler ileyen
- 11 Handa basam seni gorem senden zge hi kesum yo
Ebed cavidan olur seni pisva yleyen
- 12 Ourum yet u uran u tefsir olmisam
yet sensen uran sensen yeti tefsir yleyen

300a

- 1 abibullah birkez senun gorklu yzun goren gozler
Seni bilen beyle bilur cumle sensen sen yleyen
- 2 Seni bilur seni cumle eyde gorunen sen
Meraba der senun yzun sensen meraba yleyen
- 3 Meraba y her dem senden tecell gelur aka
Her dem senun tecellndur ak mauk bir yleyen
- 4 Tecell yandurdu meni bu cesedum mav yledi
zin verur seni alur zin tecell yleyen
- 5 y tecell albi dolu da gayra bamayasan
zligini oda yaar dayim tecell avlayan

- 6 Tecellilerin gönderür dem-be-dem sana¹⁰⁰
Taniya gör özünj sen oldur saña al eyleyen
- 7 Merhabâ ol kimselere dâyim tecellî avlaya
Beyle şâh-bâz ola dâyim ol ola aşlı söyleyen
- 8 Her dem merhabâ söyleyen dōstun hayâlilen
Hem ‘abd olur hem dōst olur özin oña vaşl eyleyen
- 9 Hem ‘abd olur hem dōst olur çalak olur hem
Her nefes dest-be-dest özin oña kul eyleyen cest olur
- 10 Özin onı alur ol maḥv olur ol kalur
Bî-cân olur bî-cân olur özini bî-cân eyleyen
- 11 Cân içinde bir cân olur özi gider bî-cân olur
Vëren olur alan olur her dem özin yoḥ eyleyen
- 12 Hâzır özün yoḥ eylegil küllî var onı bilgilen
Zikrün fikrün onı bilün oldur yoḥı var eyleyen

300b

- 1 Yâ-Rabb dem-i Muştafâ ḥaḳḳıçün ol ḥâtem’ül- enbiyâ’ ḥaḳḳıçün
Yâ-Rabb be-‘ Alî ‘ âlî’ül-ḳadr
- 2 Nūr-ı ruḥ-ı murtażâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb Ḥasan ibn-i şâh-ı merdân
Hem teşne-yi Kerbelâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm‘ Âbid
- 3 Ol server u pişvâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm Ca‘ fer
Ol hâdî u reh-nümâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm Mūsâ
- 4 Ol server u pişvâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm Ca‘ fer
Ya‘ nî ki ki imâm Rızâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı Taḳî Naḳî
- 5 Ol Taḳî müttaḳî ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı Naḳî a‘ lâ
Ol enver... ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm-ı ‘ Asker
- 6 Ol zâviye-yi şafâ ḥaḳḳıçün yâ-Rabb ba-ḥaḳḳ-ı imâm Mehdi
... ḥaḳḳıçün kim ḥürri ‘ inâyet eyley
- 7 Hem şer‘ yolın hidâyet eyley maḥşer günü luḳf edüp
Evlâdur söyle aşınâ ḳıl
- 8 Öz fażluḡı eylegil penâhum
Manzûre getürmegil günâhum

¹⁰⁰ Metnin bu bölümünde parçalanmalar olduğu için birkaç kelime okunmamaktadır.

9 Şedd-i be-tevfik-i Hudā-yı lâ-niyām

İn kitābet rŭz-ı pençsembe temām be-tārih-i şehri zilhicce elf sebŭne sŭlŭs

4. SÖZLÜK

A

- āb** (Far.) Su. 130b/8; ā. u gilden “varlık” 17b/10.
- ‘**abā** (Ar.) Hz. Muhammed. 94a/1.
- ābād** (Far.) Bayındır. ā. éd- 99a/7; ā. èyle- 151a/9.
- ‘**abd** (Ar.) Kul. ‘ a.-ı ‘ azīz 207a/4; ‘ a. ol- 286b/2.
- abdāl** (Ar.) Dünya ile ilgisini kesip Tanrı’ya bağlanmış olan derviş. a. ol- 36a/10, 296a/5; ‘ a.èyle- 279a/6.
- ābdest** (Far.) Namaz için din kurallarına göre eli, ağzı, burnu, yüzü, dirseklere kadar kolları ve aşık kemiğine kadar ayakları yıkama, kulaklara, boyuna ve başa mesh etme. ā. al- 138b/10, 149a/1.
- ‘**abes** (Ar.) Boş. ‘ a. degül 87a/5.
- ābī** (Ar.) Sakınan. Ādem-i ā. 192a/1.
- ‘**ābid** (Ar.) Samimi bir şekilde ibadet eden. 36b/10, 130b/5.
- ‘**abīr** (Ar.) Güzel koku. 95a/10.
- ac** Aç. a. kuş ol- 28a/4.
- ‘**acāyib** (Ar.) Şaşkınlık verici. ‘ a. sır 35b/2; ‘ a. nerd 21b/9.
- ‘**aceb** (Ar.) Şaşılacak şey. ‘ a. bir kimse 28b/5; ‘ a. çeşmedür 47a/5.
- ‘**acabā** (Ar.) Şüphe ve tereddüt bildiren edat. 192b/11.
- ‘**acīb** (Ar.) Tuhaf. ‘ a. sır ol- 9a/4; ‘ a. devrān 297a/2.
- ‘**āciz** (Ar.) Güçsüz. ‘ ā. ol- 74b/2.
- ‘**ācizān** (Ar.) Güçsüzler. penāh-ı ümmetān-ı ‘ ā. 115a/12.
- ‘**ācizāne** (Ar.-Far.) Alçak gönüllülükle. 274b/9, 12.
- ‘**ācizlik**, ‘**ācizliĝ** (Ar.-Tür.) Güçsüzlük. ‘ ā. ile 147a/6; ‘ ā. ilen 181a/4.
- acı** 1) Acı. a. ağzı 61b/9; 2) Dert. 175b/9; 3) Kötü. 39a/1.
- aç-** 1) Açmak. gözün a. 24a/7; 2) Dua etmek. el a. 2a/1; 3) Yüz göstermek. cemāli a. 52a/9; 4) Aşmak. başdan a. 174b/3; 5) Acıkmak. 15b/1.
- aç** Doymaz. a. gözüm 282b/1.
- açıl-** Açılmak. 44b/12, 62b/9.
- açuk, açuĝ** Açık. a. ol- 26a/12, 40b/6.

ad İsim. 24b/6, 50a/4, 51a/2.

âdem (Ar.) İnsan. â. şüretlü 14b/12.

‘**adem** (Ar.) Yokluk. 5a/3.

âdemî (Ar.) İnsanoğlu. 15b/9, 15b/9, 162a/9.

âdine (Ar.) Cuma günü. 36b/1.

adlu Adlı. Hasan a. kişi 215b/9.

‘**adū** (Ar.) Düşman. 72a/10.

âfitâb (Ar.) Ar. Güneş. 205b/5, 246b/11; â. dol- 150a/7.

‘**afv** (Ar.) Ar. Bağışlama. ‘a. èyle 64b/10; ‘a. èd- 107a/11, 108a/1.

ağ 1) Beyaz. gözün a. u. karasından 67b/11; 2) İyi. a.-dan kararıyı anla-“iyiyi kötüden ayırmak” 15b/6; 3) Suçsuz. yüzi a. 123b/2.

ağ Tor, ağ. 26b/4.

ağa Ağa. 125b/11, 206b/11, 237b/8.

ağac Ağaç. 49a/10, 97a/3, 150a/11.

âgâh (Far.) Haberdar. 4b/9; sırrına â. ol- 51a/8.

ağar- Beyazlamak. 102b/2.

ağard- Ulaştırmak. 119a/1.

âgâz (Far.) Başlama. â. èd- 134a/6.

ağla- Ağlamak. 51a/3, 64b/1.

ağır Ağır. 181b/5.

ağırla- Ağırlamak. 65a/7.

ağız Ağız. 36b/1, 61b/9, 69b/2; a. aç-“söze başlamak” 80b/2.

ağu Zehir. a. balı 51a/4.

ağyâr (Ar.) Başkaları. 45b/6, 63b/3; a. ol-“düşman olmak” 52b/2.

âh Aşıkın iç alemindeki ateşin ve elemin ifadesi olan bir seslenme. â. ilen 30b/10; â. èyle- 34a/4.

ağ-, ak- Akmak. krş. ak- 23a/2, 35b/5.

ağ (Ar.) Kardeş. 27a/9, 88b/6.

ağad 1) Allah. 49b/11; 2) Kimse. bir a. 199a/1.

ağadlıg (Ar.-Tür.) Allah’ın tekliği. vâhidün a. “birin birliği” 122a/3.

ağbâb (Ar.) Tanıdıklar. 123a/11.

ağbâr (Ar.) Haberler. 108b/7.

- ‘**ahd** (Ar.) Söz verme. 27b/1; ‘a. u peymānuḡ 12b/11.
- aḥıd-** Akıtmak. 18b/11, 242a/2.
- aḥī** (Ar.) Kardeş. 49b/7, 58a/5.
- aḥın-** Akınmak. 18b/12, 91a/7.
- āḥir** (Ar.) Son. 11a/1, 43a/4.
- āḥiret** (Ar.) Öteki dünya. 49b/5; ‘ālem-i ā. 69b/10.
- aḥkām** (Ar.) Zahir ve batın fiillerin aldığı hükümler. a.-ı sulṭānī 33b/2.
- aḥmaḳ** (Ar.) Akılsız. 51a/9; a. ol- 51a/9; a. uya 58b/1.
- aḥmer** (Ar.) Kırmızı. a. güle 131b/6.
- āḥret** (Ar.) 1) Öbür dünya. dünyā ā. 33b/10; 2) Son. 39a/1.
- aḥsen** (Ar.) En güzel. a. ét 31b/12. aḥsen-i taḳvīm “kemale ermiş insan.” 181b/10.
- aḥter** (Far.) Yıldız. a. ile 3b/9.
- aḥvāl** (Ar.) Durumlar. 2a/7, 234b/1.
- aḳ** Beyaz. 74b/10.
- aḳa** Ağa. 200a/11.
- ‘**āḳıbet** (Ar.) Son. 20b/3, 34b/4, 120a/3.
- ‘**aḳl** (Ar.) Akıl. 12b/2, 47a/9.
- ‘**aḳıllı** (Ar.) Dünyevi arzular tuzağına düşmeyen. 38b/11.
- ‘**aḳılsız** (Ar.-Tür.) Arzularının peşinde koşan. 261a/1.
- ‘**āḳil** (Ar.) Akıllı kimse. 11a/2; ‘ā. u dānā iseḡ 27b/2; ‘ā. ol- 38a/11.
- ‘**aḳ** (Ar.) Muhalefet eden. 34b/5.
- aḳrabā** (Ar.) Akraba, kan birliğı olan kimseler. ḳadīm a. 33a/3.
- ‘**aḳreb** (Ar.) Akrep. mār u ‘a. 210a/4, 211a/12.
- ‘**aks** (Ar.) Yansıma. ‘a. éyle- 82b/3, 83b/7.
- āl** (Ar.) Aile. 1b/2, 45b/1, 75a/1.
- al** Hile. 10b/11; a. éyle- 135b/10.
- al-** 1) Almak. 12a/11; 2) Etmek. tevbe a. 28a/7; 3) Derisini yüzmek. pōstum a. 37a/3;
4) Eğitim almak. ders a. 48b/6.
- ālā** (Ar.) Aşk. ā. göster- 52a/10.
- ālā** (Ar.) İhsanlar, bahşışler. 68b/6.
- a‘lā** (Ar.) Pek yüce. 49b/12.
- ‘**alā** (Ar.) Büyüklük. 55b/1; ‘a.-yı bā-şafā 39b/1.

ala Ela. 51a/11.

alçak Mütevazi. a. ol- 23b/1.

aldakuc, aldağuc Aldatıcı. 152a/3, 274a/8.

alda- Kandırmak. 13b/2, 30b/3, 257a/2.

aldan- Kandırılmak. 6a/5, 34b/3, 189b/5.

‘**alem** (Ar.) Nişan, sancak. 96a/8.

‘**âlem** (Ar.) Dünya. 9a/10, 22a/9, 46b/9.

‘**âlemîn** (Ar.) Dünyalar. İlâhu’l-‘â. “alemlerin ilahı” 2b/12; Allâhü’l-‘â. 126a/2, 178b/5.

âlet (Ar.) 1) Eşya. 77a/11; 2) Kıyafet. 30a/6.

‘**aleyküm** (Ar.) Sizin üzerinize. a. selâm 97b/3, 203a/10.

‘**âl** (Ar.) Yüksek, yüce. şems-i ‘â. “Allah” 150b/1.

alışı Tutulan, kapılan. 76a/7.

âlih (Ar) Tapınılan şey. 141a/9.

‘**alîm** (Ar.) Çok bilgili olan kişi. sulţân-ı ‘â. 150a/1.

alın- Alınmak. 101b/10, 286b/11.

alt Alt. 25a/4, 161a/11.

altı Altı. 2a/11.

altmış Altmış. 94b/8, 120b/3, 137b/6.

altun Altın. 9b/1, a. u mâlı 10b/1.

‘**âm** (Ar.) Halk, sıradan insanlar. 47a/9; ‘â. kimi 38b/10; ‘â. diline 68a/6.

‘**âm** (Ar.) Yıl. ‘â. içinde 75a/12; tamâm ‘â. 70b/9.

‘**amâ** (Ar.) Körlük. 76b/4.

‘**amme** (Ar.) Kuran’ın ilk bölümü. 112a/2.

a‘**mâ** (Ar.) 1) Cahil. 221a/6; 2) Kör. 113a/7; a. ol- 226a/1.

a‘**mâl** (Ar.) İnsanların beden ve kalpleriyle işledikleri işler. 172a/9.

amân (Ar.) Eminlik, korkusuzluk. a. dile- 66b/4; a. ol- 71b/9; a. vèr- 100b/1.

‘**amel** (Ar.) Şeriat ve tarikat gereği yapılan her işe ve ibadete amel denir. 222b/7; ‘a.- i riyâ 48b/6.

ammâ (Ar.) Fakat. 114a/3, 158a/5, 200a/3.

‘**âmil** (Ar.) Bildiğini uygulayan ibadetleri ve diğer kulluk görevlerini eksiksiz yerine getirmeye çabalayan. 118b/5.

- āmīn** (Ar.) Yā-Rabb duamızı kabul eyle sözü. ā. söyle- 151a/10.
- ‘**amū** (Ar.) Amca. 98a/3, 138b/9, 185a/8.
- ān** (Far.) Aşk. ā. ol- 69a/7, 7; her ā. kimse 74b/1.
- ān** (Ar.) Pek az bir zaman. her ā. 56b/11.
- añ-** Anmak. 34b/7, 51a/4.
- ana** Anne. 29a/5, 58b/9, 111a/4.
- añarı** İleri doğru. a. git- 8b/3, 12a/10.
- anbār** (Ar.) Çeşitli eşya ve malzemelerin konulduğu yer. 64a/7, 245a/2.
- ‘**anber** (Ar.) Ada balığının bağırsağında toplanan yumuşak, yapışkan, ve misk gibi kokan kül renginde bir madde. ‘a. saç- 93a/5; müşk ü ‘a. 46a/5.
- ‘**anberīn** (Ar.-Far.) Anber kokulu. ‘a. zülfüj 253a/8.
- anca** O kadar. 238b/10.
- ancağ** Yalnızca. 2a/10, 2b/11, 168b/6.
- anda** 1) Onda. 19a/12; 2) Orada. 173b/9; 3) Sonra. a. gel- 294a/7.
- ‘**andelīb** (Ar.) Bülbül. 77a/12; ‘a. ol- 5a/10.
- anı** Onu. 52a/5, 58b/6, 60a/1.
- ‘**ankā** (Ar.) İsmi olup cismi olmayan bir kuş, zümrüdü anka kuşu. ‘a. ol- 3b/1.
- añla-** Anlamak. 15b/10, 56a/1.
- anla-** Anlamak. 11a/2.
- anlar** Onlar. 31b/7, 119b/12.
- ansız** Ansız. 51b/8, 73a/3.
- anuñ** Onun. 14a/3, 33a/2; a. ardınca 58a/7.
- anuñçün** Onun için. 15a/8, 26a/2, 107a/7.
- apar-** Götürmek. 25a/3, 29b/6; dād a. 57a/4.
- ‘**ār** (Ar.) Utanma duygusu. ‘ā. ile nāmūsuj 146b/8; ‘ā. u nāmūsı 154a/8.
- ara** 1) İç. 24b/9; 2) Meydan. bir a. 25b/8; 3) Mesafe. a. ét- 39b/11.
- ara-** Aramak. 57a/4, 26b/10.
- ārāb** (Ar.) Akıllar. ħalk-ı ā. 135b/5.
- ārām** (Far.) Dinlenme. 73b/3.
- ārām** (Ar.) Sahrada, çölde özellikle konulan işaret. 107b/6.
- araş-** Aramak. 157a/3.
- ard** Arka. 11b/3, 57a/1, 58a/7.

arḥ (Ar.) Kanal. 177b/4, 188a/11.

arı Saf. krş. aru a. baḥ- 25a/12; a. dilden 37b/9; a. ol- 24a/4.

arın- Temizlenmek. 193b/11, 193b/12, 259b/8.

aru Arı. 76a/6, 275b/10.

‘**arūs** (Ar.) Gelin. ‘a.-ı bī-vefādur 100b/6, 257a/2.

arid (t)- Arıtmak. 9b/4; ḳalbünj a. 50a/4; göñlünj a. 56a/5.

‘**ārif** (Ar.) Bilge, tasavvuf bilgini. ‘ā. degülseñ 10a/3; ‘ā. ol 15b/9; degme ‘ā. 19a/7.

‘**ārifān** (Ar.-Far.) Bilgeler. 103b/3; ‘azīz-i muḳtedā-yı ‘ā. 113a/6.

‘**ārifāne** (Ar.-Far.) Bilgece. ‘aceb ‘ā. 275a/8.

arḥa Arka. a. dur- 22b/5.

armağan Hediye. 97b/9.

art- Artmak. 29a/5, 34a/4, 36b/9.

artuḥ Fazla. 68b/7.

artur- Artırmak. 2b/5, , 86b/8, 117b/6.

aru Temiz. krş. arı. a. ol- 25b/7, 57a/3.

‘**arş** (Ar.) Dokuzuncu gök. 36a/7; ‘a.-a ér- 36a/8; ‘a.-uñ fezāsından 36a/6.

‘**arż** (Ar.) Bir büyüğe sunma. 34a/8; ‘a. éd- 28a/2; ‘arż èyle- 64b/11.

ārzū (Far.) İstek. 141a/10; ā. ol- 124a/4.

‘**arzuḥāl** (Ar.) Ne halde olduğunu bildirme. ‘a.-i éd- 209b/12.

arzüla- İstemek. 141a/10; 153b/11.

aş- 1) Dikkate almak. ḳulağ a. 26a/6, 138a/7; 2) Asmak. dāra a. 22b/3.

‘**aşā** (Ar.) Dervişlerin taşıdıkları sopa. her ‘a. 31b/9; ‘a. dut- 109a/11.

‘**āşī** (Ar.) Karşı gelen. 8a/2, 39a/3; ol ‘ā. 34b/7.

‘**āşīlīg** (Ar.-Tür.) İsyant etmek. bu ‘ā. 32a/11.

āsān (Far.) Kolay. 29a/8, 58b/7, 133a/6.

asanlık, asanlığ Esenlik. 9b/9.

aşḥāb (Ar.) Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

123a/11; āl u a. 234a/11.

aşısız (Ar.-Tür.) Allahsız. a. nesne 165a/2.

āsītān (Far.) Eşik. 257b/9.

aşfiyā (Ar.) Sofiler, evliyalar. 289b/7.

aşıl- Asılmak. 95b/11.

aşl (Ar.) Allah. 37b/10, 293a/8.

aşlā (Ar.) Hiçbir şekilde. 125b/9.

aşlan Aslan. 78a/10.

āsmān (Far.) Gök. 134b/10; zemīn u ā. 197b/12.

assı Fayda. 33a/9;

aşşı Fayda. a. gör- 68a/4.

āsītān (Far.) Eşik. 260b/1, 260b/2.

āş (Far.) Yemek. duzsuz ā. 69b/2.

aş- 1) Aşmak. 175b/3; 2) Açmak. 202a/10; 3) Taşmak. 153a/7.

‘**āşık** (Ar.) Allahı çok aşırı seven kişi. 22a/7, 33b/6; beyle ‘ā. 3a/10.

‘**āşıkān** (Ar.-Far.) Aşıklar. 269b/9.

āşinā (Far.) Sālikin rububiyet-ubūdiyete, yaratıcılık-yaratılmışlık ilişkisindeki sır ve hikmetlere vakıf olması, ilahi esrarla tanışması. 130b/8; ol ā. 59b/9; ā. ol- 121a/11.

‘**āşīye** (Ar.) Gidip uzaklaşan kimse. 268b/10.

āşikār, āşikāre (Far.) Açık, meydanda. 36b/3, 26b/9; ā. ol- 3a/5.

āşūġ (Far.) Serseri. 25a/5.

at At. 9b/9, 42a/5.

at- Atmak. 22a/11, 43b/5.

‘**atā** (Ar.) Hakk’ın kula olan ihsanı ve lutfu; ona sağladığı maddi ve manevi fayda. 46b/10, 11; ‘a. gel- 76a/1.

ata ata. 32b/10, 80b/1, 110b/11.

‘**atāyet** (Ar.) Hakk’ın kula sağladığı manevi faydalar. 112b/2.

āteş (Far.) Ateş 36b/7, 130b/8; āb u ā. 134b/5.

āteş-perest (Far.) Ateşe tapan, mecusi. maḥbūb-ı ā. 130b/9.

atlan- Binmek. 141a/5; ata a. “ata binmek” 63b/1.

‘**attār** (Ar.) Güzel kokular ve iğne iplik satan dükkan. 167a/3; ‘a. dükkāmı 167a/1.

av 1) Av. 26a/1; 2) Nimet. 34b/5.

avadan Bayındır. a. degül 27a/10; a. ét- 49b/3; a. ol- 4a/10.

a’vān (Ar.) Yardakçılar. 118a/6.

avān (Ar.) Zaman. a. erenleri 187a/10.

āvāre (Far.) Serseri. 30a/4, 63b/11; ā. gez- 160b/12.

- āvāz** (Far.) Ses. 119a/12; ā. gel- 116a/5.
- avçı** Avcı. 23b/11, 26a/1, 67b/1.
- ‘avd** (Ar.) Geri dönme. şem‘a-yı ‘a. 37b/11.
- avla-** 1) Avlamak. 67b/1, 228b/12, 256a/4; 2) Çepeçevre kuşatmak. bahrı a.-yup 222a/10.
- avlī** (Ar.) Allah. 153a/2.
- ‘avrat** (Ar.) Kadın. 119a/2; bir çarı ‘a. 27b/9.
- avsa-** Avlanmak istemek. 28a/4.
- avuc** Avuç. 10b/5, 24b/11, 113b/11.
- avut-** Avutmak. 7b/12.
- ay** Ay. 3b/6; a. u gün 24b/3, 51b/10.
- āyā** (Far.) Şübhe ve tereddüd bildiren edat. 198a/10.
- ayaca** Avuç gibi. 96b/11.
- ayağ, ayağ** 1) Ayak. 27a/12; a.-a sal “değersizleştirmek” 58a/6; 2) Önderi takip eden kişi ya da kişiler. a. ol- 5b/11.
- ‘ayān** (Ar.) Belli, açık, meydanda. 17a/7; ‘a. ol- 7a/2; ‘a. degül 41b/5.
- a‘yān** (Ar.) Bir yerin ileri gelen insanları. 195b/4.
- āyāt** (Ar.) Kuran ayetleri. ā. ol- 181b/9.
- ‘ayb** (Ar.) Kusur. munca ‘a. iş 50a/12; her bir ‘a.-ı 50a/12.
- aydın** Açık. gönlün a. 71a/4; gönül a. ol- 71a/5.
- āyet** (Ar.) Kur‘ān’ın herhangi bir cümlesi. 78a/5, 172b/10.
- ayık** Uyanık. a. gerek 182a/8.
- ayın-** Şaşırmaq. 66b/8; kalbi a. 44a/7.
- ayır-** Ayırmak. krş. ayur- 5a/4, 6a/4, 45a/4.
- ayur-** Ayırmak. krş. ayır- 108b/2, 117a/12, 157b/4.
- ‘ayın** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi olup ebced hesabında yetmiş sayısının karşılığıdır. ‘a. teg 71b/4, 4.
- āyine, āyine** (Far) Ayna. 18b/2, 44b/9; ā. ol- 45a/2.
- ‘ayn** (Ar.) Göz. 32a/8, 45a/2; ol ‘a. 52a/12.
- ‘ayne'l-yakīn** (Ar.) Kalbin müşahede yoluyla hakiki vahdeti görmesi. 85b/5.
- aynı** Tıpkı. 69a/7.
- ayrıl-** Ayrılmak. 11b/6, 21b/4, 35b/2.

ayru Ayır. 28b/9; a. gör- 42b/9; a. ol- 35a/6.

ayruḡ, ayruḡ, ayruḡ Başka. 30a/1; a. neste 28b/5; a. koy- 33a/10.

ayruluk Ayrılık. 124a/6.

ayruş- Ayrışmak. 129b/5.

‘**ayş** (Ar.) Hakla üns halinde olmaktan ortaya çıkan haz ve bu hazzın bilincine ermek. ‘a. ile 160a/7.

az Az. 35a/5; a. eyle- 36a/1; a. ol- 225a/12.

az- Sapmak. 39a/5; yoldan a.-up 99a/2.

aza- Küçümsemek. 44a/11.

a‘zā (Ar.) Organlar. 181b/9.

‘**azāb** (Ar.) İşkence. ‘a. éd- 143b/12; nār-ı ‘a. 147a/12.

āzād (Far.) 1) Kurtulmuş, serbest olan. 88a/1; ā. éd- 99a/6; 2) Aşığın kendi zatı ve sıfatını, sevgilisinin zat ve sıfatında eriterek yok etme makamı. ā. ol- 16a/9.

a‘zam (Ar.) En büyük. ism-i a. 253a/11.

‘**azamet** (Ar.) Büyüklük. bir ‘a. ulu ağaç 209a/9.

azḡun Yanlış. a. yola 39a/5.

‘**azīm** (Ar.) Ulu. ‘a.-i ‘arş ile 4a/5; ol ‘a. 121a/10.

‘**azīmetlik** (Ar.-Tür.) Ululuk. ‘a. haḡḡı için 214b/5.

‘**azīz** (Ar.) Veli. 101a/8; ‘a.-i pür hüner 1b/10.

‘**azm** (Ar.) Niyet. ‘a. éd- 11b/2; ‘a. eyle- 163b/1.

azuḡ Yiyecek. 7b/10, 8a/6, 8a/8.

azuḡasız Yiyeceksiz. 8a/7, 292a/11.

B

bāb (Ar.) Kapı. b. açıl- 42a/12; fetḡ-i b. imiş 31a/7.

baba Şeyh. b.-yı şāhī 147a/7.

baça Baca. 114a/4.

bād (Far.) Rüzgar. 13b/4, 59a/10.

bādām (Far.) Badem. 119b/3.

bā-emr (Far.-Ar.) Emriyle. b.-i müst‘ eān 126b/2.

- bāġ** (Far.) Büyük bahçe. 6b/10, 40a/9.
- bāġbān** (Far.) Bahçıvan, Allah. 50b/10.
- bāġçe, bākçe, bāhçe** (Far.) Küçük bağ. 181a/7, bāġ u b. 3a/9.
- baġır** Karaciğer. b.-ı delük “ acılar içinde olmak” 45b/7; b.-ına baş-“ kucaklamak” 29a/11.
- baġışla-** Baġışlamak. 17b/5, 21b/5, 179a/1.
- baġla-** 1) Baġlamak. 38a/8, 51a/10; 2) Bir yerden beklenti içinde olmak. b. b. 34b/9; 3) Bulmak. senden şifā b. 279b/4.
- baġlan-** Baġlanmak. 32b/9, 169a/6.
- baġlu** Baġlı. boynı b. 40a/7; neçe b. karanlık 59b/3; b. kapular 72a/10.
- baġvān** (Far.) Bahçıvan, krş. bāġvān. 151a/7, 151b/3.
- baġ-, baġ-** Bakmak. 69a/5, 137b/5, 153b/10.
- baġ** Ne hoş. 105a/1.
- bahā** (Far.) Kıymet. 48a/2, 166b/10.
- bahāne** (Far.) Sebep. b. eyle- 15a/1.
- bahār** (Far.) Bahar. 9b/3.
- bahāsız** (Far.-Tür.) Kıymetsiz. 81b/6; b. her nefes 239a/6; bir b. kulam 294a/5.
- bāhir** (Ar.) Açık bir şekilde. 118b/9.
- bahāne** (Far.) Sebep. bir b. 108a/7.
- bā-hem** (Far.) Bir arada. 184b/6.
- baġış** Bakış. bir b. 18b/3.
- baġr** (Ar.) Deniz. 3a/12; b. ol- “Hakkın sonsuz olan sıfat ve zat makamı.” 246b/1.
- baġrī** (Ar.) Hakkın sonsuz olan sıfat ve zat makamında olanlar. b. ol- 244a/6, 295b/2.
- baġş** (Ar.) İddialaşma. b. u nifāk 24b/9.
- baġş** (Far.) İhsan. b. eyle- 29b/7; b. ol- 47b/10; b. ét- 124b/5.
- baġşış** (Far.) Baġış olarak verilen para. b.-i müselmānı 33b/3.
- baġt** (Far.) 1) Kısmet. 41a/5; 2) Kader. 52b/3.
- baġte** (Far.) İyi bakılmış. 61a/8.
- baġt-dār** (Far.) Talih sahibi. 35b/6.
- baġtiyār** (Ar.-Far.) Bahtlı. 94b/3.
- baġtlu** (Far.-Tür.) Kısmetli. 96a/11, 115a/6, 255a/12.
- ba‘īd** (Ar.) Irak. b. ol-177a/7, 179a/6.

- bā-īmān** (Far.-Ar.) İnançla. 120a/7.
- bā-kām** (Far.) İsteğine kavuşmuş. 154b/11.
- bākī** (Ar.) Kalıcı. b. devlet 8b/10; b. kalan 13a/10; yār-ı b. 52b/1.
- bā-küllī** (Far.-Ar.) Bütün. b. maqşūduñ 14a/6; b. varlığın 167a/8.
- bal** Bal. b. içinde 61b/9; bu b. 124b/4.
- bāl** (Far.) Kanat. per u b. 264a/1; 273b/7.
- bala** Yavru. 40a/2, 275b/11.
- bālā** (Far.) 1) Yukarı. zīr u b. 52a/1; 2) Yüce. 242b/7.
- balçık** Çamur. bir zerre b. 101b/12.
- balık** Balık. b. karnında 79b/10.
- bālsız** (Far.-Tür.) Kanatsız. per u b. 104b/10.
- bā-miṣl** (Far.-Ar.) Benzerli. b. u hem-tā göster- 52a/5.
- bān** (Far.) Dam. dūr u b. ol- 89b/1.
- ban-** Batırmak. raḥmetine b. 61b/4.
- bār** (Far.) 1) Yük. 119a/8; 2) Yeşillik. b. içinde 61b/9; 3) Allah. b.-ı fi-l-cümle 247a/4.
- barış-** Barışmak. 86a/10.
- Bārī** (Ar.) Yaratan. 3b/4.
- bārī** (Far.) Hiç olmazsa. 10b/8, 49a/7.
- bārū** (Far.) Kale duvarı. 120b/12.
- barmak, barmağ** Parmak. 25b/7, 91b/5, 257a/2.
- bas-** Ayak basmak. 17a/5.
- baş-** 1) Ayak basmak. 26b/8; 2) Yenmek. 70a/12; 3) Atmak. igne b.-mağa 22a/10; 4) Kucaklamak. 29a/11.
- başar** (Ar.) Görme. 50a/9.
- basıl-** Basılmak. 225a/8.
- bā-şafā** (Far.-Ar.) Sefalı, Neşe ile. 98a/11; ʿalā-yı b. 39b/1; b. ol 190a/1.
- baṣīr** (Ar.) Gören. 65a/10, 130a/6; b. ol- 146b/2.
- baṣīret** (Ar.) Kudsiyet nuruyla aydınlanmış kalbin bir gücüdür ki onun sayesinde nesnelerin hakikati ve içyüzü görülür. 49a/3.
- baṣīretsiz** (Ar.-Tür.) Öngörüsüz. 49a/3.
- başur-** Kapatmak. 50a/12, 102a/12.

bāṣūr (Ar.) Yanılmak. 119b/11.

baş 1) Baş. b.-ını yoluğa koyan “ Bir şey uğruna ölümü göze almak.” 27b/10;

2) Lider. 27b/7, 28a/6; 3) Kaynak. 135a/4.

başsız Öndersiz. b. gez- 212a/3; bir niçe b. kimseleri “mürşidi olmayan kişiler”
211a/11.

başa Başdan başa. 37a/11, 37b/6, 38a/2.

başar- Yönetmek. 189a/1, 220b/10, 221a/1.

bāṣed (Far.) Olur. 57a/9; b. ki 109b/5, 110a/7.

bā-şerr (Far.-Ar) Kötü. 135a/6.

başla- Ulaştırmak. 108b/8, 140b/12.

bat- Batmak. 47a/4, 89a/1.

bā-tazarru' (Far.-Ar.) Yalvararak. 2b/3.

bāṭıl (Ar.) Yalan. 11b/1, 16a/7; b.-a uyma- 11a/11.

bāṭın (Ar.) Gizli alem. 137b/10; b.-a èr- 42b/3.

bā-uşûl (Far.-Ar.) Asıllarla. 184b/11.

bāver (Far.) İnanma. b. çal- 120a/11.

bavlı Av tutmaya alışmış. b. èd- 67b/11; b. ol- 67b/12.

bay Zengin. 36b/1; yoḥsul u b. ilen 36b/10; b. u yoḥsul 107b/12.

bayın- Zenginleştirmek. 97a/1.

bāyir (Ar.) Sürülmemiş ham toprak. 172b/5.

baykuş Baykuş. b. kimi 8b/2; b. u perrâne dolan- 27a/8.

bayram Bayram. 40b/9; toy u b. 28b/6.

baz (Far.) Temel. b. ala gör 182a/2.

bāz (Ar.) Geriye. b. èyle “geriye çevirmek” 19a/7; b. sal- 19a/8.

bāz (Far.) 1) Doğan kuşu. 106a/4; 2) Kutsal ruh. 19a/7.

bāzār (Far.) Pazar yeri. 7b/4, 22a/2, 32a/6.

bāzergān (Far.) Tacir. 196b/3, 263b/2.

ba' zı (Ar.) Kimi. 25a/12, 12; b. söz 161b/3.

bāzū-bend (Far.) Pazulu olmak. b. ol- 76b/10.

bè (Ar.) Osmanlı alfabesinin ikinci harfi olup ebced hesabında iki sayısının karşılığıdır. 71a/10, 84b/4.

be (Far.) Kelimelere e halini verir. gün-b.-gün 29a/5, 50b/3; gūşe-b.-gūşe 289a/3.

- be-‘Alī** (Far.-Ar.) Ali için. 300b/1.
- be-cidd** (Far.) Bir işin üstüne çok düşen, ciddi. 138a/1.
- bed-dīn** (Far.-Ar.) Dinsiz. 142a/6.
- bed** (Far.) Fena. 181a/9; nīk ile b. “iyi ile kötü” 167b/7; b. ol- 181a/9; bu b. İşler 54b/7.
- be-fazl** (Ar.) Faziletle. bir kıışsa’-yı b.-ı hālīk-ı ekber 118b/6.
- bed-fi‘āl** (Far.-Ar.) Kötü işler işleyen kimse. 138a/10.
- bed-ḥiṣāl** (Far.) Huyu kötü olan. 138a/10.
- bed-ḥū** (Far.) Kötü huylu. 75b/6.
- beden** (Ar.) Vücut. 31b/3, 194b/7; uşbu b. 24a/4.
- beden-cū** (Ar.-Far.) Beden arayan. 60b/3
- bedevī** (Ar.) Göçebe. 111b/12.
- bed-kīş** (Far.) Dinsiz. 120a/3.
- bed-mīr** (Far.) Kötü yönetici. 120a/3.
- bedr** (Ar.) Ayın on dördüncü gecesi. 3b/7, 115b/2; b. ayuḡ 25a/4.
- bed-ter** (Far.) Daha kötü. b. ol- 2a/7.
- beg** Bey. 88a/8.
- be-gāyet** (Far.-Ar.) Oldukça fazla. 115a/7, 119b/11, 204b/7.
- behāim** (Ar.) Dört ayaklı hayvan. b. ol- 160b/3.
- be-ḥamdi’llāh** (Ar.) Allaha şükürler olsun. 8b/11, 59a/9, 111a/4, 167b/2.
- be-tevfīk** (Far.-Ar.) Allah’ın yardımı için. 300b/9.
- beher** (Far.) Her bir. b. ismiyle 46b/5.
- behişt** (Far.) Ruhani cennet, yani bedenin aracılığı olmadan kalbin duyduğu manevi zevk ve hazlar. 36b/5.
- behre** (Far.) Pay. 51a/4.
- beḳā** (Ar.) Sonsuz. 46b/1; b. ol- “sonsuz olmak” 56a/2; b. ét- 136b/7.
- be-kām** (Far.) İsteğe ulaşmak. b. ol- 171a/11, 187b/9.
- bél** Bel. 10b/12, 248a/9; b. bağla-“güvenmek” 34b/9.
- belā** (Ar.) Keder. 35b/10; başuḡa b. dolan- 24b/8; b.-ya düş- “başına sıkıntı gelmek” 51a/11.
- belā-keş** (Ar.-Far.) Gam çeken. 80a/3.
- belī** (Far.) Evet. 204b/4; b. söyle 57a/8.

- bellü** Belli.krş. belli. 2a/6, 96a/1, 124a/8.
- ben** Ben. 3a/3, 4; 4a/3.
- bend** (Far.) 1) İp. b.-i zindân ol- 70a/2; 2) Bağlanma. b. ol- 253b/10.
- bend-vân** (Far.) Tarla bekçisi. b. ol- 89b/7.
- bende** (Far.) Köle. 47a/12, 54a/9, 77b/10.
- benefşe** (Ar.) Menekşe. 87a/6, 119b/6.
- benî âdem** (Ar.) İnsanlar. 30b/5, 103a/7.
- beñiz** Beniz. 24b/5, 62a/9, 105a/9.
- benlü** Benli. 253a/11.
- beñze-** Benzemek. 43b/8, 114a/3, 157a/4.
- ber** (Far) Meyve. 69b/1.
- berâber** (Far.) Birlikte bulunma. 57b/4; b. dut- “eşit tutma” 50b/8.
- berât** (Ar.) Peygamberimize peygamberliğin bildirildiği Şaban ayının on beşinci gecesini. 33a/8; kıadr u b. 32a/10, 73a/8.
- ber-dâr** (Far.) Asılmış. b. ol- 246b/2, 266b/5.
- berĥ** (Ar.) Hisse. munuĥ teg b. 119b/10.
- ber-ĥurdâr** (Far.) Mesut olan. b. ol- 52b/2.
- beri** Uzak. 34b/12; beri ol- 41a/7; şekden b. ol-“şüpheden uzak olmak” 22b/11.
- berk** 1) Sağlam. b. éd- 52a/10; peymânını b. eyle- 53a/5; 2) Sert. pülâddan b. 239b/2.
- berķ** (Ar.) Şimşek. b. ur- 95a/5.
- berķ-vâr** (Ar.-Far.) Şimşek gibi. 94b/7.
- berr** (Ar.) Kara toprak. 3a/12, 32a/6; b. u baĥr 54a/2.
- berrlik** (Ar.-Tür.) Kara toprak. 18a/7.
- berrlü** (Ar.-Tür.) Yeryüzünde yaşayanlar. 117a/2.
- berü** 1) İleri 12a/10; b. gel 8b/3; 2) Öteye. 187b/7.
- bes** (Far.) Yeter. 70a/8.
- besle-** Beslemek. 2a/11, 70a/7, 182a/4.
- best** (Far.) Düğüm. b. éd- 143b/11.
- bêş** Beş. b. gün 45a/9; b. gün için 25b/1.
- beşâret** (Ar.) Müjde. 77b/3; zihî b. 38b/3; b. ol- 216a/12.
- beşer** (Ar.) İnsan. 46a/9; b. şüretlü 13a/3.
- beter** Kötü. 116b/3.

- betr** (Ar.) Yapılmış. der-i b. ol- 49a/10.
- beyābān** (Far.) Kır. çöl ü b. 79a/2.
- beyān** (Ar.) Anlatma. 41a/9; b. éd-“anlatmak” 8a/4; b. kı1- 7a/6.
- bey^ʿ at** (Ar.) Şeyhine sadık kalacağına, ona kayıtsız şartsız teslim olacağına, her dediğini yapacağına dair müridin müşidine söz vermesi. 75a/3, 173a/2; b. éd-43a/8.
- beyhūde** (Far.) Boşuna. b. her sevdāya 6a/9; b. sözlerden 5b/8.
- beyle** Bu şekilde. 48a/3; b. ʿāşıkam 3a/10; b. merdān ol 25b/7.
- beyt** (Ar.) 1) Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası. 138a/11; 2) Müminin kalbi. b. içinde 41a/11.
- beyzā** (Ar.) Bembeyaz. 58a/9, 58b/6.
- beze-** Süslemek. 32a/1, 55b/10, 67b/9.
- bezen-** Süslenmek. 36a/5.
- bezle** (Far.) Hoş sözler. 119b/1.
- bezm** (Far.) Meclis. b.-i haccdur 32a/9; zāhidūn b.-i şafāsı 31b/6.
- bıraḡ-, biraḡ-** Bırakmak. 30a/7, 47b/7.
- bī-ʿadd** (Far.) Sayısız. 133b/3.
- bī-ʿaded** (Far.-Ar.) Sayısız. 202b/6, 232b/11; derd-i b. “sayısız derd” 175b/11.
- bī-ʿākıl** (Far.-Ar.) Akılsız. tekebbür-i b. “kibirli olan akılsız” 12a/12.
- bī-beden** (Far.-Ar.) Gövdesiz. 129b/8, 165b/3.
- bī-cān** (Far.) Cansız. 89b/6; dil-i b. 53a/1.
- bī-cedīd** (Far.-Ar.) Söylenilmiş. 87b/4.
- bī-cehd** (Far.-Ar.) Çalışmaksızın. 257b/6.
- biç-** Biçmek. 64b/7, 77a/1.
- bī-çāre** (Far.) Çaresiz. 241a/4; b. ḡal- 8b/2; b. Manşūr’ı 22b/3.
- biçil-** Biçilmek. 99b/1.
- bī-çizān** (Far) Küçük ve değersiz. 115a/12.
- bīdār** (Far.) 1) Uyanık. b. ol- 36b/4; 2) Kendinde olma hali, kulluk mertebesi. 98b/7.
- bīdārліḡ** (Far.-Tür.) Kulluk. 58a/4.
- bī-derd** (Far.) Dertsiz. b. u bī-miḡnet 119a/5.
- bī-dīn** (Far.-Ar.) İnançsız. 48a/5, 120a/3.
- bī-edeb** (Far.-Ar.) Edebsiz. 115b/8, 116b/3.

- bī-endāze** (Far.) Altmış santimetrelik bir ölçüden daha az. 120b/2.
- big** İleri gelen. 81b/5.
- bī-gāh** (Far.) Vakitsiz. gāh u b. 73b/8.
- bīgāne** (Far.) Tasavvufla tanışmayan, yola girmeyen, sülûka başlamayan. b. ol- 59b/9; b. kimi 252a/4.
- bī-gānelik** (Far.-Tür.) Dünya ile ilgiyi kesme hali. 40a/3.
- bī-ger** (Far.) Şartsız. 264a/8, 264b/2.
- bigez** ? 103b/9.
- bigi** Gibi. 23a/3.
- bī-gümān** (Far.) Zansız. 196b/11, 202b/7, 213b/5.
- bī-ḥaber** (Far.-Ar.) Bilgisiz. 43a/7; her bir b. sözile 49b/1.
- bī-ḥānūmān** (Far.) Evsiz. b. ol- 89b/7.
- bī-hestī** (Far.) Varlıksız. b. eri 22b/10.
- bī-ḥicāb** (Far.-Ar.) Perde olmaksızın. 34a/8, 35b/1; sulṭānuḡ b. yüzün 42a/10.
- bihter** (Far.) En iyi. 202a/1.
- bī-ḥisāb** (Far.-Ar.) Sayısız. 147b/2, 269a/5.
- bī-ḥürmet** (Ar.) Saygısız. b. ol- 114a/9.
- bī-hūş** (Far.) Beşeri sıfatların mahvolduḡu ve silindiḡi hal. b. ol- 203a/3, 204b/7, 207b/3.
- bihte** (Far.) İşlenmiş. b. ol- 110b/2.
- bī-iḥtiyār** (Far.-Ar.) Kendiliḡinden. 203a/7, 205a/2.
- bī-‘illet** (Ar.) Hastaliksız. ferd-i b. “hastaliksız kişi” 119a/10.
- bī-īmān** (Far.- Ar.) İnançsız. b. eyle- 34b/8.
- bī-ḳarār** (Far.-Ar.) Kararsız. 200a/2; b. ol- 89b/1.
- bī-kes** (Far.) Kimsesiz. 130a/8, 186a/2; b. kesi “kimsesizlerin kimsesi” 193a/11.
- bikr** (Ar.) Dokunulmamış. b. söz 60b/9.
- bil-** Bilmek. 57b/2; Ḥaḳḳ’ı bil-“Allahı bilmek” 19b/3; aşluḡ bil-“Allahı bilmek” 59a/9.
- bildür-** Bildirmek. 23a/1, 63a/5.
- bile** Beraberinde. 204b/8.
- bilig** Bilgi. 81a/5.
- bilin-** Bilinmek. 25b/8, 83a/9, 132b/10.

- biliş-** Tanışmak. 11b/8, 9; 156b/6.
- biliş** Bilgi. 20a/9, 130b/8, 229a/2.
- billāh** (Ar.) Allah için anlamına gelen büyük yemin. 71a/9, 74a/6, 160b/8.
- bilü** Bilgi. o yüzden ğayrı b. 56a/1.
- bilündür-** Bildirmek. 87a/4.
- bīmār** (Far.) Hasta. 118b/9; b. olan kişiye 167a/2; b. eyle- 258b/2.
- bī-mekān** (Far.-Ar.) Yersiz. 131a/10.
- bī-mevşūf** (Far.-Ar.) Vasıflandırılmamış. b. éd- 117a/8.
- bī-mihnet** (Far.-Tür.) Sıkıntısız. 119a/5.
- bī-misl** (Far.-Ar.) Benzersiz. 196a/10, 289a/7; b. ol-“benzersiz olmak” 20a/3.
- bī-müddeā** (Far.-Ar.) İddia edilmeden. 254b/7.
- bin** Bin. yüz b. 9b/11; dört b. nebī 46b/6.
- biḡ** Bin. biḡ ol- 44b/4.
- bīnā** (Far.) Gören. b. ol- 142b/5; ehl-i b. gözleri 239a/7.
- bī-nām** (Far.) Adsız. 176b/8, 181a/1.
- bī-naẓīr** (Far.-Ar.) Benzersiz. 117b/1, 194b/9, 203a/9.
- bī-nevā** (Far.) Acizlik. 18a/1, 48a/9, 65a/6.
- bī-nihān** (Far.) Gizli olmayan. 130b/12.
- bī-nişān** (Far.) Fena makamı. 34a/1, 11b/8, 37a/1; b. bul-“ fena makamını bulmak” 34a/1.
- bī-niyāz** (Far.) Duasız. 108a/9.
- bī-pāyān** (Far.) Sonsuz. 255b/9; bir sır-ı b. “sonsuz bir sır” 274a/4; genc-i b. ol- “sonsuz bir hazine olmak ” 258a/8.
- bir** 1) Bir. b. elüḡe 49a/4. 2) Allah. 24a/1, 46a/3; 3) Biraz. 12b/3.
- bi’r** (Ar.) Kuyu. 23a/6.
- birāder** (Far.) Dost. 161b/9.
- bī-rencūr** (Far.) Sıkıntısız. 119a/5.
- biri** Biri. 55a/10, 59a/2, 68b/1.
- birik-** Birikmek. 7a/3, 9a/4, 247a/6.
- birle-** Birlemek. 48a/10.
- birle** İle. āyetleri b. 249b/3.

- birlen-** Birliğini kabul etmek. 36a/9, 109b/7; Hakk'ı b. " Hakkın birliğini kabul etmek" 59b/10.
- birleş-** Birleşmek. 132b/6.
- birlik (g)** Vahdet. 9a/5; b.-e yet- "Allah'a ulaşmak" 9a/4; b. maḳāmına "vahdet makamına" 19a/10.
- bī-riyā** (Far.-Ar.) Özi sözi bir olmak. 214b/9, 112b/8, 198b/10.
- birr-gīr** (Ar.-Far.) İyilik sahibi. 120b/4.
- biryān** (Far.) Tava, tepsi gibi şeylerde susuz ya da az suda pişirildikten sonra kızartılan et kebabı. 39b/6; b. ḳıl-"yakmak" 58b/7; b. ol-"yanmak" 21b/10.
- bī-sebeb** (Far.-Ar.) Sebepsiz. 116a/2, 211a/5.
- bī-ser** (Far.) Başsız. b. u pā 125b/8.
- bī-şev** (Far.) Açık bir şekilde. 113a/6.
- bī-seyr** (Ar.) Hakkı bulmak üzerine manevi yolculuğa çıkmamak. 211b/10.
- bī-şifāt** (Ar.) Vasıfsız. b. ol- 204a/3, 242a/6, 277b/11.
- Bi-smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm** (Ar.) Besmele. 181a/1.
- bismillāh** (Ar.) Besmele. b. ilen 30b/10; b. dē- 63a/4.
- biş-** Pişmek. 39b/6, 49a/8, 58b/7.
- bī-şerik** (Far.-Ar.) Ortaksız. 121a/8.
- bī-şerr** (Far.-Ar.) Kötülüksüz. 135a/6.
- bī-şümār** (Far.) Sayısız. b. idi 215a/12.
- bit-** Yeşermek. 7a/3, 101b/9, 237a/4.
- bī-tāb** (Far.) Yorgun. b. ol- 150a/7.
- bī-tecelli** (Far.-Ar.) Gaybden gelen ve kalpte ortaya çıkan nurlar olmaksızın. 84a/10
- biti** Yazı. 121a/4, 121a/4.
- bitilig** Okuyup yazma. 57b/3.
- bī-vefā** (Far.-Ar.) Sözünde durmayan. b. dilber 68a/4; 'arūs-ı b. 100b/6, 257a/2.
- bīvend** (Far.) Vefasızlık. b. içinde 61b/6.
- bī-vezir** (Far.-Ar.) Yardımcısız. 121a/8.
- biz** Biz. 3a/1, 24a/2, 31b/10.
- bī-zahmet** (Ar.) Sıkıntısız. 119a/5.
- bizār** (Far.) Rahatsız. 6a/7, 80a/1; b. ol- 71b/6.
- bī-zevāl** (Ar.) Sonsuz. 121a/8, 124b/12.

- boğ-** 1) Ortadan kaldırmak. zulmı b.-ar 48a/8; 2) Nefesin kesilmesi. nefes b.-ar 26a/7.
- boğul-** Boğulmak. 62b/1.
- bol** Çok. 35a/10, 151b/5; b. ol- 238a/10.
- boş** 1) Boş. 30a/5; b. yer 65b/2; 2) Serbestlik. 35b/9.
- boya-** Boyamak. 60b/1, 56b/2.
- boyan-** Ulaşmak 28b/1, 28b/1, 275a/2.
- boyla-**Batmak. 163b/5.
- boynuz** Boynuz. 38b/9.
- boyun** Boyun. 41b/10; b.-ın eg- “razı olmak” 28a/1.
- boz-** Bozmak. 17b/5, 56b/5.
- böl-** Bölmek. 91b/5, 298b/9.
- bölük (g)** Bölük. b. bölüm 25a/10, 169a/11.
- börk** Başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler. 30a/10.
- bu** İşaret sıfatı. 2b/4, 6a/2; b. ‘Āciz’ün günâhın 21b/5.
- budağ** Budak. 97a/4.
- bugün** Bugün 31b/1, 32a/9, 40a/6.
- bul-** Bulmak. 51b/1; aşlı b. “Allah’ı bulmak” 27a/7; Allāh’ı b. “Allah’ı bulmak” 49b/7.
- bulak, bulağ, bulağ** Pınar. 119b/5, 119b/5; b. başında 206b/10.
- bular** Bunlar. 50a/6, 53a/2, 196b/1.
- bulaş-** Bulaşmak. kana b. 119a/5; cife b. “leşe bulaşmak” 161b/11.
- bulın-** Bulunmak. 14b/1, 35b/2.
- bulun-** Bulunmak. 6b/11, 49b/2.
- buluş-** Buluşmak. 124a/2, 161a/6, 134a/2.
- buluşdur-** Buluşdurmak. 126b/6.
- buluğ** Bulut. 14a/2, 17a/9, 26a/11.
- bur-** 1) Bükmek. boynın b. “çaresiz bir durumda kalmak” 22b/5; 2) Yok etmek. Nefsi b. “ nefsi yok etmek” 17b/9.
- bura** Bura. 23b/11, 37b/3, 210b/9.
- burah-** Bırakmak. 24b/2, 91b/3.
- burc** (Ar.) Kale. 5a/7, 112b/11.

burun Burun. 83b/12.

būstān (Far.) Gül ve çiçek kokularının çok olduğu yer, bahçe. 6b/9, 40a/9, 75a/5.

buta Nişangah. b. èyle- “hedef tahtası yapmak” 47a/6.

būte (Far.) Kuyumcu kalıbı. 269a/8.

būy (Far.) 1) Koku. 48b/2, 53b/11; b.-ı mu‘aṭṭardur 35a/5; 2) Gönlün ilgi ve bağlantıdan haberdar olması halidir. Her şeyde Allah’ın görüldüğü cem makamında bulunmaktadır. b. al- 282b/2; b. èyle 282b/2.

būyā (Far.) Güzel kokulu. 54b/4.

buyruğ Emir. 33a/1, 47a/12; b. èt- “emretmek” 92a/6.

buyur- Buyurmak. 28a/1, 41b/10, 124b/7.

būd (Far.) Sahip. 9a/3.

būhtān (Ar.) Yalan. 264b/11.

būkūl- 1) Bükülmek. 105b/7; 2) Kıvrılmak. 175a/8.

būlbūl (Ar.) Bülbül. 50b/12; şol b. 21b/8; b. kimi 154a/2.

būnyād (Far.) Temel. 74a/1; b. èd- 17b/4; b. èyle- 17b/9.

būrhān (Ar.) Delil. 33b/2, 5b/3.

būrin- Sarılmak. 94a/11.

būrr (Ar.) Buğday. 48b/7.

būrü- Korumak. 187b/2.

būt (Far.) 1) Put. ne b. 215a/3; 2) Vahdet. b. ol- 10b/12.

būt-hāne (Far.) Maddi alem. 104a/12, 269b/8.

būyūk Büyük. sizūñ b. nāmuñız 58b/4; ol b. başlu ḥōcalar 101b/1.

büzürg (Far.) Büyük. ḥurd u b. 204b/5.

büzürg-vār (Far.) Büyük. 195a/6.

C

cā (Far.) Yer. 58b/2.

cāhe (Ar.) Makam. c. dolan- 24b/10.

cāhil (Ar.) Bilgisiz. 47a/1; c. u nādān 27a/4.

cahīm (Ar.) Cehennem. 180a/2.

- cām** (Far.) 1) İlahi bade. 17a/8, 48a/11; 2) İçi marifetle dolu olan sülük ehli arifin gönlü. c.-lar açıl- “ gönlün açılması” 98b/3.
- cāme** (Far.) Elbise. 15b/7.
- cāmi**‘ (Ar.) İçinde namaz kılınan ibadet yeri. 101a/3; c.-i ümmimde 139b/11.
- cān** (Far.) 1) Ruh. 40b/12; c. u cismi 18b/10; 2) Hz. Muhammed. 8b/8; 3) İçtenlik. c.-dan sev-“yürekten sevmek” 9a/9.
- cānn** (Ar.) Cinler taifesi. pādişāh-ı ins u c. 186b/9.
- cān-ābād** (Far.) Canla dolu bir şekilde. c. ile 36a/3.
- cānān, cānāne** (Far.) Allah. 5a/1, 5b/4; 38a/2; sır-ı c. 53a/1.
- cā-niṣīn** (Ar.-Far.) Vekil. 183b/6.
- cān-fedā** (Far.) Canını veren. 158b/3, 233a/7, 29b/1.
- cānib** (Ar.) Taraf. 139a/9; c.-i Hāḡ’dan 3a/1, 116a/5.
- cānlu** (Far.-Tür.) Canlı. iki c. ‘avretler 119a/3.
- cānsız** (Ar.-Tür.) Cansız. 130a/11.
- car** Haykırmak. c. èyle-“bağırarak” 259b/1, 2, 267b/2.
- cār** (Ar.) Komşu. 32a/2, 77b/3.
- carçı** (Ar.-Tür.) Bağırarak çağıran. c. ol- 82b/11, 241b/6.
- cārī** (Ar.) Akan. 199a/7.
- carla-** (Ar.-Tür.) Bağırarak çağırmak. 82b/11.
- cāvidān** (Far.) Ebedi. 67a/7, 110b/6, 112a/4.
- cāy** (Far.) Yer. çeh-i c. 227b/7.
- cebbār** (Ar.) 1) Kuvvet ve kudret sahibi Allah. 133b/6, 221a/9; 2) Kuvvet sahibi. 143b/2.
- cebīn** (Ar.) Alın. 153b/1.
- cedd** (Ar.) Büyük baba. 100b/9, 218b/2.
- cefā** (Ar.) Sıkıntı. 125b/10, 141a/2; c. çek- “sıkıntı yaşamak” 136b/3.
- cehd** (Ar.) Çalışma. c. èyle “çalışmak” 30a/11; c. ile 53b/12; c. èd- 114a/1.
- cehennem** (Ar.) Cehennem. c. odına 34b/5; c. teşvīşi çek-“cehenneme girme korkusu yaşamak” 23b/5; miṣl-i c. tegi “cehennem gibi” 210a/5.
- cehennemū** (Ar.) Cehennem. 211b/12.
- cehl** (Ar.) Cehalet. 64a/3; c. ile 6a/4, 135b/1; c. evinde 142b/7.
- cehūd** (Ar.) Yahudi. 139a/6, 139a/11, 139a/12.

- celāl** (Ar.) Kızgınlık. 52a/10.
- celīl** (Ar.) 1) Allah. 118a/2, 133b/6; 2) Büyük. 143b/2.
- cellād** (Ar.) Cellad. 70a/6, 70b/10.
- cem^c** (Ar.) Bütün. c. işi 145b/1; c. èyle-“ Hakk’ı seyretme, bütün eşya ve varlıkların Allah sayesinde var olduklarını görme.”13b/11.
- cemā^c at** (Ar.) İnsan toplulukları. 107b/5, 195a/1, 201a/1.
- cemā^c atsiz** (Ar.-Tür.) İnsan topluluğuna dahil olmayan. 221a/12.
- cemāl** (Ar.) Yüz güzelliği. 7a/11, 16b/7, 58b/3.
- cemāl’ullāh** (Ar.) Allah’ın lutfu. 150a/6.
- cemād** (Ar.) Taş gibi cansız şey. 134b/1.
- ceng** (Far.) Savaş. c. ü cidāli èyle- 10b/1; c. ü cidāl 9b/10, 138b/7.
- cemī^c** (Ar.) Cümle. 43a/11; c. ihtiyāruş 6b/1; c. ‘ömri hāşılın 57a/5.
- cennāt** (Ar.) Cennetler. nār u c. ile 4a/4.
- cennet** (Ar.) Çok ferah ve havadar yer. 35a/3, 36b/12; taḥḫiḫ-i c. 35a/3.
- cesed** (Ar.) Beden. 17a/7, 20a/2, 35b/10.
- cesedsiz** (Ar.-Tür.) Bedensiz. 131a/11.
- cesīm** (Ar.) Büyük. 180a/2; c.-i taḥtdur 116a/6.
- cest** (Far.) Bağlı. 300a/9.
- cev** (Far.) Arpa. c.-e say “arpa kadar değer vermek” 59b/10, 231a/1, 276b/5.
- cevāb** (Ar.) Sorulan şeye verilen karşılık. 52b/10, 65b/4, 74a/8.
- cevāhir** (Ar.) Cevherler. ol c. 164a/11, 12.
- cevelān** (Ar.) Dolaşma. 288a/5.
- cevher** (Ar.) 1) Değerli taş. 27b/4; 2) Allah. 21a/7.
- cevr** (Ar.) 1) Cefa. 105a/6; c. ü miḥnet yè- 15b/2; 2) Sāliki ruhen yükselmekten alıkoyan şey. şani^c -i c. 64b/10.
- cezā** (Ar.) Azap. 68b/4, 81b/9; ḫikmet-i c. 117b/3.
- cidāl** (Ar.) Savaş. ceng ü c. 9b/10, 138b/7; c. ü cidāli 10b/1.
- cīfe** (Ar.) Leş. 10b/4, 168b/3.
- ciger** (Far.) Ciğer. 19b/8, 24b/11, 30a/4.
- ciger-ḫūn** (Far.) Keder. 45b/7.
- cihān** (Far.) Dünya. 15a/1, 21b/11, 36a/3.
- cihet** (Ar.) Yan. şeş c. 52a/1.

cilve (Ar.) Görünme. c. vër- 62a/6.

cim (Ar.) Osmanlı alfabesinin altıncı harfi olup ebced hesabında üç sayısının karşılığıdır. 84b/6, 288a/8.

cinân (Ar.) Cennetler. 106a/9.

cism (Ar.) Beden. 18b/10, 19b/8, 48a/3; bu c. u cānda 7b/11.

cismānī (Ar.) Bedenle ilgili. 131a/3.

civān (Far.) Genç. 38a/9; c. ol- 58b/6.

coş- Coşmak. 150a/8.

cūd (Ar.) Cömertlik. c. u ihsān 77b/9; c. èyle 107b/10, 201a/2.

cum‘a (Ar.) Perşembeden sonra gelen gün. c. günü 137a/6, 139b/10 c. kı1- 80b/3; c. namāzını 137a/7.

cūş (Far.) Coşma. 98b/1, 150a/10.

cüdā (Far.) Ayı düşmüş. c. ol- 3a/1, 34a/10.

cümle (Ar.) Bütün. 3a/12, 14b/3; c. eşyā diline 44a/2.

cünbüş (Far.) Eğlence. 205b/10, 239b/10; c. èyle- 150a/10.

cür‘a (Ar.) Su. 20a/11, 62a/1, 275a/10.

cürm (Ar.) Suç. 29a/11.

cüst (Far.) Hareketli. çālāk u c. ol- 202b/9.

Ç

çaba Gayret. 69b/12.

çādersiz (Far.-Tür.) Çadırsız. ç. keştī teg 176a/4.

çağ Zaman. 75b/5.

çağır- 1) Seslenmek. 28a/6; 2) Davet etmek. 50a/8, 70a/9.

çağırıl- Çağırılmak. 88a/4.

çağla- 1) Seslenmek. 25a/10, 34b/9; 2) Ağlamak. 100b/9; 3) Coşkuyla kendinden geçme. 204a/3.

çağrış- Bağırmaq. 101b/7.

çağur- Seslenmek. 55b/3, 76a/9.

çāh (Far.) Kuyu. 42a/3; ç.-ı belādan “bela kuyusundan” 40a/8.

çağ- Ateş çıkarmak. 63b/9.

çāk (Far.) Yırtmak. yaḥasın ç. éd- 194b/2.

çāker (Far.) Kul. ç. ol-“kul olmak” 189b/11.

çal- Vurmak. 22a/8, 23a/5.

çālāk (Far.) 1) Büyük adam. ç. ol- 189a/3; 2) Hızlı hareket eden. 202b/9.

çalın-1) Üflenmek. 12a/7, 31a/6; 2) Telaşla çevreyi yoklamak. gözüm ç.-a “etrafa göz atmak” 257a/8.

çap- 1) Hücum etmek. 42b/11; 2) Koşmak. 106b/4; 3) Çarpmak. 167b/5.

çār ‘anāşır (Far.-Ar.) 1) Ateş, hava, su, toprak. ç. düzdür- “dört unsuru meydana getirme” 134a/11; 2) Süfiler nefsin dört mertebesini dört unsura benzetirler. 59a/7, 186b/12.

çār (Far.) Yardım. 178a/4.

çāre (Far.) Yardım. 70b/11; ç. kıl 104b/1.

çāresiz (Far.-Tür.) Yardımsız. 178a/4.

çarḥ (Far.) 1) Felek. 176a/1; 2) Ok yayı. 67a/2.

çār-nā-çār (Far.) İster istemez. 104b/4.

çār-pā (Far.) Dört ayaklı hayvanlar. ç. ol- 15a/12.

çār-pālu (Far.-Tür.) Dört ayaklı hayvanlar. ç. ḥayvān 78b/11.

çāšt (Far.) Kuşluk vakti. ç. maḥallī 183b/8.

çat- Bir araya getirmek. 70b/9.

çay 1) Yeşillik. ç. çemendür 87a/6; 2) Irmak. 105a/4, 188a/11.

çebeçevre Hertaraf. 120b/2.

çegāne (Far.) Bir çeşit çalpara, çengi tefçığı. çeng ü ç. 9b/6; çeng u ç. dolan- 26b/3.

çeh (Far.) Kuyu. ç.-i cāy 227b/7.

çek- 1) Tartmak. 36b/8; 2) Elinden tutmak. 32b/2; 3) Sıkıntı çekmek. 15a/7, 23b/5; 4) Asmak. 262b/6; 5) Yemek dizmek. 185a/5.

çekil- Asılmak. 79b/11.

çekirdek Çekirdek. 119b/4.

çekre (Ar.) Küçük su damlası, serpinti. 59a/10.

çelebi Sahip, efendi. 221b/4, 5.

çemen Çimen. 87a/6; çay ç. 102b/12.

çemren- Kolu paçayı sıvamak. 39b/7, 91a/1.

- çend** (Far.) Her ne kadar. çün ü ç. 135b/6.
- çendâne** (Far.) Birkaç. ç. gül 113b/7.
- çeng** (Far.) 1) Kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir çeşit saz. ç. ü çeğâne 9b/6;
ç. u çeğâne dolan- 26b/3; 2) El. 35a/10.
- çengâl** (Far.) Çengel. 100b/6, 102b/5, 210a/7.
- çeñi** Çene. 74b/11.
- çerâğ** (Far.) Işık. 25b/11, 39b/2; ç.-ı ümmetânsan 42b/8.
- çeri** Asker. 23a/5, 54b/6.
- çeşm** (Far.) Göz. ç.-i giryân “ağlayan göz” 126b/3.
- çeşme** (Far.) Su kaynağı. 27b/11, 47a/5, 203a/7.
- çetr** (Far.) Çadır. ç. ol- 18a/9.
- çevgân** (Far.) Cirit oyununda atlıların birbirlerine attıkları değnek. 22a/8, 42b/12;
ç. degül 19b/6.
- çevir-** Çevirmek. 56a/8, 274b/6.
- çevre** Çevre. 96b/9, 172b/5.
- çevrid-** Dönmek. 65b/1.
- çevür-** Çevirmek. 195b/10, 236a/9, 272b/1.
- çezgin-** Dolanmak. 3b/6, 9; 193a/7.
- çiçek** Çiçek. 135a/2.
- çihâr** (Far.) Dört. 292a/12.
- çîn** (Far.) Kıvrım, büklüm. 115b/6.
- çiy** Çiy. gül ç.-i tegi 61a/12.
- çiyne-** Çiğnemek. 49a/8.
- çihâr-** Çıkarmak. 24a/12, 40a/8.
- çık-, çih-** Çıkmak. 9b/3, 36a/4, 50a/5.
- çınır-** Madeni eşyaların ses çıkarması. 33a/6.
- çınrat-** Şangıramak. 65a/2, 68a/8.
- çok, çoğ** Çok. 15b/11, 11; 23a/4, 26a/4.
- çök-** 1) Eğilerek oturmak. dizüni ç. 57a/11; 2) Çullanmak. 24b/5, 100a/11.
- çöl** Çöl. 2a/9, 29a/7, 40b/5, 172b/2.
- çölmek** Çömlük. 200b/8, 200b/9.
- çöp** Çöp. çör ü ç. 44a/11.

çübān (Far.) Çoban. 25b/8, 81a/8; ç. ol- 111a/5.

çubuğ Çubuk. 61b/6.

çulğa- Çullanmak. 105a/10.

çü (Far.) Edat. 10a/12, 13b/3, 52a/12.

çün (Far.) Çünkü. 3a/4, 52a/12.

çünin (Far.) Böyle. 116a/12.

çünki (Far.) Çünkü. 41a/2, 43a/7.

çünkim Çünkü. 47b/8, 215a/5.

çur Ev. 66a/9.

çürü- Bozulmak. 2b/8, 33b/5, 119b/6.

çürü- Çürütmek. 259b/7, 8.

D

da da, de, dahi. 2b/9, 30a/11.

daban Ayak tabanı. 36b/2.

dād (Ar.) Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi olup ebced hesabında doksan sayısının karşılığıdır. 71b/2.

dād (Ar.) 1) İhsan. 40a/6; d. ol-“ihسان olmak” 27a/2; 2) Şikayet, sızlanma. d. ol- 69a/11.

dad Lezzet. ağızlara d. ol- 36b/1; ağızında d. ol- 69b/2.

dad- Tatmak. 103a/7.

dadan- Tadını aldığı, hoşlandığı bir şeyi sık sık istemek. 34b/5.

dād-ger (Far.) 1) Allah. 113a/4, 113a/8; 2) Adalet. İlāh-ı d. “adaletli olan Allah” 237a/8.

dağ 1) Dağ. 70a/12, 77a/4, 84a/8; 2) Yanık. d. eyle-“yak” 34a/3.

dağıt (d)- Dağıtmak. 29b/6, 55b/12, 274b/6.

dağıl- Dağılmak. 107b/2, 114a/7, 173b/1.

dağla- Yakmak. 106a/1, 125b/6.

dağutdur- Dağıttırmak. 23a/5.

dağı de/da, dahi. 1b/3; 43a/2.

dağıca de/da, dahi. 151a/12, 151b/1.

- dāhīl** (Ar.) İçinde. d. ét- 201b/10; d. èyle- 202a/6; d. ol- 202b/7.
- daḥl** (Ar.) 1) Karışma. d. éd- 189a/11; 2) Girme. d. kı1- 202a/2.
- dāī** (Ar.) Davet eden. 46b/5.
- dāire** (Ar.) Çember. 96b/10.
- dāl** (Ar.) İki büklüm. 71a/9; d. ol-“iki büklüm olmak” 36a/10.
- dāl** (Ar.) Osmanlı alfabesinin onuncu harfi olup ebced hesabında dört sayısının karşılığıdır. 71b/1, 112b/1, 214b/8; d. èyle- 252b/1.
- dal-** Dalmak. 36b/4, 40a/5.
- dalda** Gölge. 23b/8; d. ol- “gölge olmak” 40b/1.
- dam** Dam. 25b/6.
- damağ** Damak. 67a/3, 85b/12.
- dāmān, dāmen** (Far.) Etek. d.-uḡ dut-“ eteğinden tutmak” 106a/5, 265a/10; ol d. 265a/10.
- damar** Damar. 61a/7, 152b/3.
- damıl-** Damlamak. 31b/3.
- damu** Cehennem. 42a/5; d. od “cehennem ateşi” 73b/9; d. otı 104b/5.
- dāmūz** (Far.) Büyük gübre küfesi. 79a/2.
- dan** Şaşkın. d. imiş 43a/7.
- dan-** Danışmak. 66b/9.
- daṅ** Tan vakti. 57a/11, 58a/3.
- dan** Tan vakti. d. erenleri 185a/2.
- daṅa** Şaşkınlık. 47a/8, d. ḳal-“şaşırmak” 4a/3, 37b/7.
- dānā** (Far.) Bilen. 47a/9; ‘ aḳīl u d. iseṅ “ akıllı ve bilgili isen” 27b/2; tecellī isteyen pīr-i d. 40b/7.
- dāne** (Far.) Tane. 249a/2, 273b/5; d. dolan- 26a/9.
- dānelen-** (Far.-Tür.) Tanelenmek. 61a/12.
- dānende** (Ar.) Bilen. 71b/8, 71b/8.
- daniş-** Fikir almak. 191a/12.
- danişmend** (Far.) Bilgili. fāzıl vü d. 102a/11.
- daṅla-** Şaşırmak. 25a/2, 70b/4; d. ki 41b/11.
- dār** (Far.) Darağacı. 22b/3, 26b/11.
- dar** Dar. 260b/2, 262b/7; d. ol- 23b/2.

- daramağ-** Taramak. 47a/7.
- darana-** Taranmak. 26a/11.
- dart-** Tartmak. 26a/4, 36b/9.
- dāsītān** (Far.) Destan. ‘ışkıla dīnle gelen bir d. 1b/3.
- daş-** Taşmak. 18b/12, 19a/1, 269b/7.
- daş** 1) Dış yüzey. 20a/6, 51a/3; 2) Taş. 25b/10; dağ u d. 44a/11.
- daşla-** Taşlamak. 140b/8, 184a/2, 189b/7.
- da‘vā** (Ar.) Mesele. 82a/1, 130b/5.
- davar** Davar. ādem sīmālu d. 103b/6.
- da‘vācı** (Ar.-Tür.) Davacı. 130b/5.
- dāver** (Far.) Doğru hükümdar. 70b/9.
- da‘vet** (Ar.) Çağırma. d. èyle- 64b/6.
- dayağ** Dayanak. 27a/12, 166b/8; d. ol- 43a/10.
- dayan-** Medet ummak. 34b/5, 10a/12, 40a/7.
- dāye** (Far.) Çocuğa bakan dadı. 134a/3.
- dāyesiz** (Far.-Tür.) Annesiz. 134a/3.
- dāyim** (Ar.) dā’im: Sürekli. 12a/1, 20a/8; cihānda d. ol- 56a/2.
- dāyimā** (Ar.) Devamlı. 15b/3, 18a/4, 54a/7.
- dē-** Demek. 37b/10, 32b/3, 8a/4.
- dede** Mevlevilikte muhip, dede, şeyh ve halife şeklinde sıralanan tarikat mensupları arasındaki ikinci mertebeye sahibi. 125b/2, 134b/8, 142b/10.
- def** (Ar.) Ortadan kaldırma. d. olun- 88b/1; d. èd- 180b/11.
- def a** (Ar.) Kere. def a d. 69b/1.
- defn** (Ar.) Gömme. d. èt- 102a/9, 125b/11.
- defter** (Ar.) Defter. 24b/6; bu cümle d. 7a/6; d. ol- 105b/12.
- deg-** İsabet etmek. 23a/1, 26a/1, 49b/10.
- deg** Kadar. daña d. 58a/3; maḥşere d. 261b/1; ḥaşre d. 26b/10.
- degin** Kadar 23a/3; daña d. 57a/11; kıyāmet gününe d. 170b/9.
- değiş-** Değişmek. 36a/3, 262a/11.
- degme** 1) Her bir. d. ‘arif 171a/10; 2) Seçilmiş. d. bir sözler kimi 37a/10.
- degül** Değil. 10a/3, 46a/1.
- degüşür-** Değiştirmek. 40b/4.

- dehr** (Ar.) Dünya, zaman. 135a/10, 146b/12; d. tayrını 141b/12.
- dek** Hile. bu d. ile 68b/2.
- delil** (Ar.) 1) Delil. 33b/2, 130a/4; 2) Yol gösteren. 14a/1; d. ol- “yol gösteren olmak” 44b/6.
- delilik** İlahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesi bozulan Hak aşığının durumu. d. hūyından 48b/8.
- delü** Deli. 55b/8; d. ol- 26b/9; d. gönül 26b/2; d. divâne dolan- 29a/2.
- delük** Delik. bağı d. 45b/7; d. neste 33a/2.
- dem** (Far.) Zaman. 12b/1, 12b/1; her d. 24a/7.
- dem-ā-dem** (Far.) Her vakit. 76a/8, 131b/3, 160a/1.
- dem-be-dem** (Far.) Zaman zaman. 95b/3, 104b/4; her d. 3b/5.
- demin** Biraz önce. 138b/10; ol d. 140a/10.
- demir** Demir. 120b/2.
- demirçi** Demirci. 120b/3.
- dendān** (Far.) Diş. 26a/7.
- denī** (Ar.) Alçak. 45b/2, 103a/7, 215a/10.
- deñüz** 1) Deniz. 4a/8, 9; 2) Allah. o d. 109a/6.
- depe** Tepe. 209a/10; ağac d. 97a/6.
- depze** ? 85a/3.
- der** (Far.) Kapı. d.-i divārdan 119a/12; d. u divār 150a/11.
- dër-** Toplamak. 35b/4, 50b/10, 121a/2.
- der-** (Far.) İçinde. d.-zemīn u āsmān 193b/5.
- der-be-der** (Far.) Kapı kapı gezen. 93a/6.
- derd** (Far.) Gam. 32b/1, 54b/10, 10.
- derdlü** (Far.-Tür.) Kederli. 63b/12, 144a/7.
- dergāh** (Far.) Tekke. 38b/5, 4b/9, 49b/12; lāyık-ı d. ol “dergaha layık olmak” 36a/8.
- der-ħirmen** (Far.) Harmanın içinde. 57b/6.
- deri** Deri. 61b/12.
- derī** (Far.) Havası iyi, yeşilliği bol olan dağ eteği. 121a/4.
- dermān** (Far.) İlaç. 32b/1, 39b/5; d. bul-“çare bulmak” 32b/1.
- derri** (Ar.) Parlak. d. ol- 76b/3.
- ders** (Ar.) Akıl. d. al-“akıl almak” 48b/6; d. vër-“akıl vermek” 142a/11.

- der-sā'at** (Far-Ar.) Belirlenmiş vakitte. 196b/4, 8.
- derūn** (Far.) Tasavvufta ruhani ve melekūt alemini karşılamaktadır. 27b/6.
- dervīş** (Far.) Allah için alçakgönüllülüğü ve fakirliği kabul eden kimse. 79a/12, 125b/2; yaḥşî d. 2a/2.
- dervīşlik** (Far.-Tür.) Allah için alçakgönüllülüğü ve fakirliği kabul eden kimse. d. degül 70b/10.
- deryā** (Far.) Deniz. 17a/10, 22a/12, 28a/4.
- der-zamān** (Far.-Tür.) Zamanda. 207a/3.
- dest** (Far.) El. 184a/5, 200b/8.
- destān** (Far.) Hikaye. d. ol- 145b/10.
- dest-be-dest** (Far.) Elele. d. ol- 64a/12, 257a/9; d. èyle- 299b/7.
- dest-gīr** (Far.) Elinden tutan. 118a/1, 173b/12; d. ol-“yardım elini uzatan” 185b/3.
- dest-nemāz** (Far.) Abdest. d. al-148b/12, 203a/8, 218a/5.
- destūr** (Far.) İzin. d. al-“izin almak” 63b/6; d. ol- 97a/11.
- dêş-** Kesmek. 24b/11.
- devā** Ar. İlaç. 54b/3; d. kıl 54b/9.
- devāsız** (Ar.-Tür.) İlacı olmayan. d. derde düş- 293a/4.
- deve** Deve. 9b/9, 29a/7.
- dev(i)r** (Ar.) Zaman. d. u zemāne 9b/6; d. geç- 12b/4.
- devlet** (Ar.) Nimet. 33b/3; d. bil- 10b/2; zihī d. “ne hoş nimet” 60a/7.
- devletlü** (Ar.-Tür.) Nimetlere sahip. 291b/3.
- devr** (Ar.) 1) Dönme. bu d. ilen 22a/5; 2) Dünya. d.-i eyyāmı 139b/8; d.-i eyyām gècesidür 161b/6; 3) Bir şeyin aslına rücü etmesi. d. yeri 41a/7.
- devrān** (Ar.) 1) Dünya. 28a/5; d. içinde 20b/11; 2) Zaman. d. gel- 152a/2.
- devvār** (Ar.) Dönen. d. èd-“dönmek” 206b/1.
- dey-** Ulaşmak. 71a/10.
- deyyār** (Ar.) Biri. 130b/3.
- deyr** (Ar.) Kilise. d. ü kilisā göster- 52a/3.
- dış** Dış. 47b/7, 120b/4, 203a/6.
- dīb** Son. 83a/9, 151a/11.
- dīdār** (Far.) 1) İlahi güzeliği seyretme. 59a/8; 2) Sevgili. niçe d. 60a/8.
- dīde** (Far.) Göz. 118b/1.

- dīger** (Far.) Başka. sebab-i d. ile 162b/11.
- dik** (Far.) Kazan. 189a/2.
- dil** (Far.) Gönül. 5a/2, 30a/7, 41b/2.
- dil** Dil. 53b/10, 37b/9; d.-den unutmaya “dilden düşürme” 16b/1.
- dil-bende** (Far.) Gönül bağlayan. d. bir cemā‘ at 210b/7.
- dilber** (Far.) Allah. 21b/7, 25b/11, 32b/4.
- dil-dār** (Far.) Allah. 272b/1, 284b/9.
- dile-** İstemek. 5b/10, 33a/10, 48a/6.
- dilek (g)** İstek. 9b/1, 43a/11, 111a/11.
- dilen-** 1) Dilenmek. 30a/5, 90b/4; 2) İstemek. 79b/8.
- dil-hāh** (Far.) Gönül isteği. 123a/9, 10.
- dilleş-** Konuşmak. 178a/7.
- dilsiz** Dilsiz. cümle d. 142b/5.
- dimāğ (k)** (Ar.) Beyin. 27b/8, 53a/3.
- diñ-** Sönmek. 190b/1.
- dīn** (Ar.) Allah’a inanma ve bağlanma. 4a/4, 43a/11; d. ile dünyānı 24b/2.
- dīnār** (Ar.) Eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir nevi altın parası. d. vēr
38a/5.
- diñle-** Dinlemek. 14a/7, 37b/3.
- diñlen-** Dinlenmek. 191b/4.
- dir** Yaşayış, hayat. 71a/2, 105b/2.
- direk** Direk. 43a/11, 81b/5, 190b/3.
- direng** (Far.) Bekleme. d. ol- 18b/1.
- dirgür-** Diriltmek. 90a/8.
- dirhem** (Ar.) Eski okkanın dörtyüzde biri. 99b/11.
- diri** Canlı. d. ol- 48a/6; d. iken 67a/7.
- dirīğ** (Far.) Yazık. dirīğ ét- “yazık etmek” 79b/6.
- dirīğa (dirīka)** (Far.) Yazık. 71a/7.
- diril-** Dirilmek. 51b/1, 53a/4, 101b/10.
- dirild-** Diriltmek. 80b/11.
- dirlik (g)** 1) Hayat. 51b/1, 130a/10; 2) Yaşayanlar. 184b/10.
- dil-süz** (Far.) Gönül yakan. 107b/4.

- diş** Diş. 83b/7, 120a/4.
- diş-** Derlemek. ögün d.-ür “aklını başına toplu” 8a/5, 11.
- dīv** (Far.) Şeytan. 15b/7; tābi‘-i d. “şeytana tabi olanlar” 25a/9.
- divān** (Ar.) Büyük meclis. 40a/6, 82a/1.
- dīvāne** (Far.) 1) Aşık. 26b/8; 2) Deli. d. ol- 7b/7.
- dīvār** (Far.) Duvar. 70a/8, 99a/9; d. ol- 72a/9.
- diyār** (Ar.) Memleket. 2a/9.
- dīz** (Far.) Renk. d. ol- 45a/10.
- diz** Diz. 57a/11.
- diz-dār** (Far.) Kale muhafızı. 80b/12.
- doğrul-** Doğrulamak. 94b/7.
- doğ-** Doğmak. 3b/5, 29a/3 48a/8.
- doğur-** Doğurmak. 65a/12, 280a/1.
- doğru, doğru** 1) Doğru, dürüst. 27b/1; senüj d. ‘aşıklarun 48a/3; 2) Yönelme. Hâk yola d. 143a/9.
- doğruhd-** Yükseltmek. 65a/12.
- dok** İlimde belli bir seviyeye ulaşmak. d. olmayan şūfiler 31b/7.
- doğsan** Doksan. d. miñ kelime 81b/10.
- doğuz** Dokuz. 166b/7.
- dol-** Dolmak. 18b/12, 30a/10, 12.
- dola-** Dolanmak. dolay d. 101a/12.
- dolan-** 1) Dolaşmak. 26b/2; 2) Koşmak. 26a/2.
- doldur-** Doldurmak. 24b/11, 27b/8, 40b/1.
- dolu** Dolu. 6b/6, 55b/5, 8.
- dolun-** Dolunmak. 38b/3, 246a/7.
- don** Elbise. menlik d.-ın giy- 25b/4; kıara d.-ın 102b/2; d.-ları 43a/3.
- doptalu (t)** Dolu. 31b/1, 36a/7, 218b/9.
- dost doğru** Doğru. d. yolun 42b/1.
- dōst** (Far.) 1) Dost. 16a/8; 2) Allah. 37a/3, 40a/9.
- dōstāne** (Far.) Dostça. 40a/9.
- doy-** Doymak. 15b/1, 15b/2, 49b/8.
- doyla-** Doyurmak. 97a/1.

- dozur-** Doyurmak. 136a/1.
- dög-** Dayak atmak. 47b/12.
- dök-** Dökmek. 247a/2.
- dön-** 1) Kendi etrafında dönmek. 22a/5, 26a/5; 2) Geri gitmek. aşluğa d.-e gör
“Allah’a dönmek” 30a/11.
- döndür-** Çevirmek. 65a/10, 135a/8.
- dört** Dört. d. bin nebī 46b/6; yüz yigirmi d. miñ nebīnünj güzini 26a/8; d. yaña 26a/9.
- döşe-** Sermek. 92b/6, 26b/12, 65a/5.
- döşed-** Hazırlamak. 87a/6.
- döşeg** Uyku. 32b/8.
- döşen-** Döşenmek. 40a/9, 149a/4.
- döşeñ-** Döşenmek. 219a/8.
- du‘ā** (Ar.) Allah’a yalvarma. 21b/6, 30b/8; d. éd- 30b/8.
- dūçār** (Far.) Tutulmuş. d. ol- “tutulmuş olmak” 178a/4.
- dūd** (Far.) Duman. 170b/5, 170b/5, 113a/2.
- dudağ** Dudak. 47a/5, 83b/6.
- dūğ** (Far.) Ayran. d. èyle- 35a/1; balını d. èyle- 281a/2.
- duhter** (Far.) Kız çocuk. 119a/3.
- dūn** (Ar.) Alçak. 72a/10.
- dūr** (Ar.) Evler. d. u bān ol- 89b/1.
- dūr** (Far.) Uzak. d. èt- 21b/6; d. èyle- 36a/9; d. éd- 148a/9.
- dur-** 1) Desteklemek. arħa d.-an “destekleyen” 22b/5; 2) Kılmak. namāza d. 1b/10;
3) Sözüünü yerine getirmek. 49b/6; 4) Var olmak. 88a/5; 5) Bağlanmak. 24a/5.
- durağ** Durak. 39b/2, 64b/5, 83b/9.
- durıl-** 1) Durulmak. 87b/11; 2) Erişmek. 87b/10.
- durma** Durmak. d. yeri 42a/8.
- duru gel-** Ayağa kalkmak. 8a/11, 12b/3, 16a/12.
- durum** Durum. 23b/9.
- dusağ** Tuzak. d. ol- 61a/3.
- dut-** 1) Yapmak. 1b/1, 33a/1; 2) Anlama gücünü engellemek. 39a/7; 3) Kaplamak.
29a/9; 4) Konuşmamak. dilünj d. 10a/9; 5) Ön plana almak. 1b/5;

6) Çevirmek. 3a/4; 7) Kapatmak. 31b/2; 8) Dikmek. 50a/3; 9) Farzetmek. 50b/11; 10) Koymak. gönlüğe Allâh'ı d. 49a/4.

dutsağ Tutsak. 59b/2, 41b/3; cümle d. 88a/1.

dutul- Sıkılmak. 72b/7.

duvağ Duvak. 26a/5.

duy- Duymak. 47b/10, 53a/1, 55a/11.

duyur- İlan etmek. 31a/9.

duz Tuz. 24b/11, 179a/12

duzsuz Tuzsuz. 69b/2.

dūzah (Far.) Cehennem. 36b/2, 40a/4.

dū (Far.) İki. d. qarīni 102b/1.

dū-‘ālem (Far.-Ar.) Dünya ve ahiret. 289b/4.

dū-cihān (Far.) Dünya ve ahiret. 22a/7, 259a/10; d. serveridür 62b/10.

dūkkān (Ar.) İçinde öte beri satılan yer. 27a/4, 57b/8, 67b/9.

dūlbend (Far.) Tülbent. 80b/8.

dūn Gece. d. gündüz 126b/4; d. ü gün “ gece gündüz” 13b/5.

dūnyā (Ar.) İçinde yaşadığımız alem. 25b/1, 56b/11; d. zinetin 55b/10.

dūnyā-dār (Ar.-Far.) Dünyayı tutan. 25a/8.

dūnyālıg, dūnyālık (Ar.-Tür.) Mal. 25a/4, 39a/6, 163a/8.

dūpedlü Baştan sona. 55a/12.

dūr- Ortadan kaldırmak. 67a/10.

dūr-dāne (Far.) Hz. Muhammed. 248b/11.

dūrlü Türlü. bu d. d. hāller 7b/9; d. řa‘āmı 59b/9; yüz d. ma‘nā göster- 51b/7.

dū-reng (Far.) İki reng. d. ol- 18b/1.

dūrr (Ar.) 1) Hz. Muhammed. o d. 59a/6; o d. yolına 59a/4; 2) İnci. 48a/11;

d. iyesinden 59a/1.

dūrr-bāz (Ar.-Far.) İnciyle oynayan. d. ol 104b/11, 296b/10.

dūrer (Ar.) İnciler. 267a/6.

dūrr-feřān (Ar.-Far.) İnci saçan. 85a/2.

dūrrī (Ar.) Parlayan. o d. deñüz 58b/8.

dūrūd (Far.) Dua. 37b/8, 9,10.

dūrūst (Ar.) 1) Doğru. 11b/8; 2) Bütün. d. řalātumuz 32a/8.

dürüş- 1) Karşı karşıya gelip savaşmak. 120b/10; 2) Çalışmak. 54b/2.

düş- 1) Düşmek. 39b/10; 2) Kalmak. Allāh'a d.-di "Allah'a kalmak" 30b/9;

3) Tutulmak. 7b/10; 4) Bağlanmak. zencirüne d.-mez imiş "zincirine bağlanmak" 32b/9; 5) Silmek. 48b/9; 6) Rastlamak. yolum d.-di "yolum rastladı" 7b/10.

düş Hayal. 32b/9.

düşance ? 120a/5.

düşmān (Far.) Düşman. 16b/6; d. ol- 178b/4.

düşmen (Far.) Düşman. 68b/9.

düşür- Düşürmek. 13b/11.

düz- 1) Yaratmak. 18a/1; 2) Yapmak. 17b/5; 3) Hazırlamak. zevrak d.-enler 5a/9.

düz Doğru. 71a/9; d. eyle. 12b/11.

düzdür- Yaptırmak. 134a/11.

düzce Doğrusu. 82a/10.

düze 1) Engebesiz olan yer. bir d. hāk olubeni 291a/11; 2) Yol. 30a/12.

düzed- Yapmak. 144a/4, 147b/3.

düzenbāz (Tür.-Far.) Hileci. ol d. 119a/12.

düzgün Düzgün. 56b/7.

düzil- Yapmak, tanzim etmek. 12a/1.

E

eb Ev. 32a/2, 83b/9.

ebced (Ar.) Ebcet hesabı. 142a/12.

ebdāl (Ar.) Dünya ile ilgisini kesip Tanrıya bağlanmış olan derviş. e. içinde 61b/12.

ebed (Ar.) Sonu olmayan gelecek zaman. 136a/11, 136b/10, 186a/4.

ebedī (Ar.) Sonu olmayan. 62b/3, 72b/7, 143b/3.

ebediyyet (Ar.) Sonsuzluk, sonu olmayan zaman. 179b/3.

ebr (Far.) Bulut. e.-i nisāna dolan- 27a/2.

ebrār (Ar.) Hayır sahipleri. 130a/6.

ebşār (Ar.) Görücüler. 130a/6.

- ebter** (Ar.) Hayırsız adam. e. ol- 43a/4.
- ebū** (Ar.) Baba. 65a/12.
- ecel** (Ar.) Ömrün sonu. 30b/3, 125b/9; e. gel- 24b/5.
- edā** (Ar.) Borç veya borç gibi herhangi bir şeyi ödeme. e. ét- 123b/1; e. kı1- 138b/10.
- edeb** (Ar.) İyi terbiye. 69b/7; e. ilen 216a/5; edeb éd- 114a/8.
- edebesiz** (Ar.-Tür.) Terbiyesiz. 69b/7.
- edebesizlik** (Ar.-Tür.) Terbiyesiz. 115b/9; e. ol- 116b/2.
- efđāl** (Ar.) Daha faziletli. e. ol- 183b/3.
- efendi** (Yun.) Sahip. 63b/7.
- efkār** (Ar.) Düşünceler. 32a/4.
- eflāk** (Ar.) Gökler. yèr ile e. ile bir ol- 3a/7.
- efsūnsız** (Far.) Sihir. e. dutmağ mı ol- 49a/9.
- eg-** Eymek. 28a/1, 34a/11; boynın e. “hoşuna gitmediği halde bir şeyi kabullenmek”
51a/6.
- egdür-** Eydirmek. 86b/10.
- eger** Eger. 50b/1, 51b/2; e. ki 60a/6.
- egil-** Eğilmek. 49a/10, 36a/10, 67a/3.
- egin** Sırt. 35b/6, 101a/6, 119a/8.
- egle-** Bekletmek. 97b/8.
- eglen-** Beklemek. 96b/2, 191b/4.
- egri** Eğri. 25b/3.
- ehl** (Ar.) Sahip. 4a/3, 41a/12, 45a/5; e.-i hāl bil- “Tasavvufda hal ve cezbe denilen
kendinden geçme sırrına eren kimse” 2a/2.
- ejdehā** (Far.) Büyük yılan. bu țama^c e. 7b/12; e. ol- 75b/12.
- ek-** Ekmek. 18a/11, 45a/11, 51a/6.
- ekber** (Ar.) Büyük. 74a/2; hacc-ı e. kı1- 4b/7; bir kışşa’-yı be-faźl-ı hāl-ı e. 118b/6.
- ekil-** Ekilmek. 168a/8.
- ekl** (Ar.) Bir şey yemek. e. ét- 124b/5, 127a/5.
- ekrem** (Ar.) Çok şeref sahibi. ādemden e.-i 134b/8; e. ét- 134b/7.
- eksi** Eski. e. ol- 119a/7.
- eksük** Eksik. e. iş 197a/7.
- eksüklük** Eksiklik. 229b/2.

- él** 1) Yıl. bin é. 18a/3; miñ é. 58a/6; yüz é. 2a/6; 2) Memleket, ülke, il. 3a/11, 106a/12.
- el** 1) El. 34b/3, 39a/2; e. éyle- “çağırmaq” 65b/6; 2) Halk. bu e. 51a/9; 3) Yabancı. 218a/11.
- el-amān** (Ar.) Yardım ve şikayet edatı olarak aman, medet manasındadır. 220b/8; e. ét 179a/5.
- el-eflāk** (Ar.) Gökler. 144b/1.
- elbet, elbette** (Ar.) Mutlaka. 52b/1, 124b/10, 181a/8.
- elçi** Elçi. 266a/10.
- elem** (Ar.) Dert. e. çek- 70b/3; ne e. 70b/3.
- elem neşreh leke şadruke** İnşirah suresi. 46b/8.
- elest** (Ar.) Allahın ruhları yarattıktan sonra ben sizin rabbiniz değilmiyim dediği zaman dilimi. 23a/3, 31b/10; mest-i e. 64a/9.
- elfu'llah** (Ar.) Bir olan Allah. 271a/8, 9.
- el-ḥakk** (Ar.) Gerçek. 132b/9, 163a/9; genc-i e. “gerçek hazine” 45b/10.
- el-ḥamdüli'llāh** (Ar.) Allah'a şükürler olsun. 288b/3.
- elif** (Ar.) Arap alfabesinin ilk harfidir. 30b/9, 71a/10; e. ol- 14a/8.
- el-ḫahhār** (Ar.) Kahredici. 120b/9.
- el-kıṣṣa'** (Ar.) Sözüün kıyası. 165a/2.
- elle-** Ellemek. 114a/1.
- ellezi esrā** (Ar.) İsrā süresinin ilk ayeti. 46b/4.
- elli** Elli. e. ildür 69b/8; e. kişi 121a/2.
- el-nās** (Ar.) İnsanlar. 101a/6.
- el-refīk** (Ar.) Allah. 189b/6.
- el-şaffāt** (Ar.) Kur'ân-ı Kerim'in 37. süresidir. Medine'de indirilmiştir. e. Süresidür 144b/4.
- elvān** (Ar.) Çeşitler. e.-ı ḫubūbāt ol- 3a/12.
- em** İlaç. 12a/8, 63b/12, 169b/9.
- emān** (Ar.) Bağışlama. e. yoḥ 93b/12.
- emānet** (Ar.) Emniyet edilen kimseye bırakılan şey, eşya veya kimse. e. ét- 218a/11.
- emānetsiz** (Ar.-Tür.) Emanet olmadan. 129a/4.
- emcek** Meme. 95b/11.

- emek (g)** Emek. 195a/4.
- emîn** (Ar.) Güvenilir. 12a/3; e. ol 9b/5, 14a/3.
- emîr** (Ar.) Bir kavmin, bir şehrin başı. e. ol- 113a/9; cümle emîn e.-i 94a/5.
- emr** (Ar.) İş, buyruk. 41b/8, 41b/9, 113a/12.
- emrûd** (Far.) Armut. 119b/3.
- emvâl** (Ar.) Mülkler. 128a/5.
- eñ** Renk. e.-i şol- 179b/8.
- en'âm** (Ar.) At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar. e. şan'atından 36a/2;
e. şifâtından 284a/6.
- enâr** (Far.) Nar. 119b/3.
- enbâr** (Far.) Küme. 2a/5; e. ol- 86b/9.
- enbiyâ'** (Ar.) Şeriat sahibi olmayan peygamberler. cümle e. 28a/10; e.-yı hâtemi
46b/3; server-i e. 82b/8.
- ençune** ? Böyle. e. hayâldür 297a/9.
- endâm** (Far.) Boy. 83a/10.
- ender** (Ar.) Nadir bulunan. 5a/3.
- ender** (Far.) -de içinde. e.-'adem 3b/5, 116b/5; kemâl-e.-kemâl 116a/9.
- endîşe** (Far.) Kaygı. 45a/3, 88a/7.
- ene'l-hakık** (Ar.) Hallâc-ı Mansûr'un söylediği "ben hakkım" manasına gelen meşhur
söz. 157a/8, 262b/6, 266b/5.
- engin** Alçak yer. 39b/11.
- enîs** (Ar.) Dost. 130a/5; e.-i cân 187a/3, 190a/3.
- ense** Ense. 84a/5; e. çevür- 102a/12.
- enver** (Ar.) Çok parlak. 300b/5.
- er** Kişi. 5b/11, 37a/8, 40b/11.
- êr-** Ulaşmak. 4b/8, 19b/1, 35b/1.
- êrdür-** Erdirmek. 216b/1.
- eren** Kamil insan. 5a/4, 16a/9, 23b/7.
- erez** (Ar.) Acıbadem ağacı. meşk-i e. 85b/12.
- eri-** Erimek. 18b/12, 65b/11, 277a/2.
- erid-** Eritmek. 18b/11, 19b/3, 69a/12, 242a/2.
- êriş-** Ulaşmak. 8b/10, 14b/1, 11a/4.

erük Erik. 119b/3.

ervāh (Ar.) Canlar. 51b/3, 30b/8, 30b/8.

erzānī (Ar.) Layık görme. e. ol- 111b/10; e. kı1- 183b/3; e. èyle- 214a/8.

es- Esmek. 22b/6.

esbāb (Ar.) Lazım olan şeyler. 100a/7, 100b/7; cümle e. 149a/4.

esen Rüzgar. 119a/9.

eşer (Ar.) İşaret. 6a/10, 154b/1; e. ol- 55a/9.

esīr (Ar.) Savaşta düşman eline düşen kimse. 4a/4; e. ol- 13a/5.

esirge- Esirgemek. 29b/8, 63a/6.

esmā³ (Ar.) Adlar. 45b/8; sırr-ı e. ol- 253a/1.

eşnā (Ar.) Vakit. 127a/8.

esrār (Ar.) Gizlenen ve bilinmeyen şeyler. 6b/3, 31a/4, 32a/1.

esrük Sarhoş. e. gez- 275a/10; e. èyle- 276b/1.

estağfuru'llāh (Ar.) Allah'tan mağfired dileme. 178b/3.

eş Eş. e. èyle 284b/5.

eşcār (Ar.) Ağaçlar. 144a/2.

eşik, eşig Eşik. 133b/11, 187b/1, 259a/2.

eşit (d)- İşitmek. 2a/8, 40a/12.

eşkāl (Ar.) Suretler. bu e.12a/1.

eşyā³ (Ar.) Nesnelere. 19a/4, 35b/2, 31a/6, 32a/5.

eşyā'lık (Ar.-Tür.) Nesnelere konulduğu yer. 256a/7.

et Et. 62b/4, 200a/11, 200b/9.

èt (d)- 1) Yapmak. 16b/10, 52a/10; 2) Varlıkta yok olmak. 35b/8; 3) Bakmak. 21b/8.

etek Etek. 108b/8, 245b/10.

etmek Ekmek. 15b/2, 3, 119b/1.

èv 1) Ev. 51a/6, 7; 56b/10; 2) Menzil. 124a/12.

evcār (Ar.) İçinde gizlenmek için avcılar tarafından yapılan çukurlar, siperler. 25a/7, 113a/5.

evlā (Ar.) Daha uygun. 190a/9; e. ol- 260a/6.

evlād (Ar.) Çocuklar. 1b/2, 80b/4.

evliyā (Ar.) Keramet sahibi. 13b/7, 25a/7; cümle e. 140a/9.

- evrād** (Ar.) Okunması adet olunan dini dualar. 107b/9.
- evşāf** (Ar.) Sıfatlar. e.-ı rahmān 118b/4.
- evvel** (Ar.) Başlangıç. 4b/12, 10b/8, 40a/11, 41a/8.
- evvelā** (Ar.) İlk olarak. 17a/10, 48b/7, 254b/8.
- éy** Seslenme edatı. 2b/4, 58b/2, 216a/2.
- éy-** Söylemek. 22a/2.
- eyerle-** Eyerlemek. 70a/7.
- éy(i)d-** Söylemek. 66a/12, 107a/1, 211a/8.
- eyle** Öyle. 54a/9; e. ol- 17a/4; e. şan ki 25b/8.
- éyle-** Etmek. 52b/10, 34a/4, 48a/5.
- eylik** İyilik. 95a/9.
- eytür-** Çevirmek. 65b/1.
- éyü** İyi. 5b/4, 16a/1, 156b/4.
- eyvān** (Far.) Köşk. 9b/10, 33b/1, 121a/1.
- eyyām** (Ar.) Günler. 12b/4, 45a/10, 139b/8.
- ezel** (Ar.) Başlangıçsız olmayan geçmiş zaman. 46b/9, 122a/9, 122a/11.
- ezelī** (Ar.) Başlangıçsız. ol kadīm e. 219a/1.
- ez-felek** (Far.-Ar.) Felekden. 107b/1.
- ez-ihlāş** (Far.-Ar.) Gönülden, samimiyetden. 120a/7.
- ez-şıdķ** (Far.-Ar.) Doğrudan 120a/7.
- ez-zemīn** (Far.) Zemin. 150b/4.

F

- fā** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi üçüncü harfi olup ebced hesabında seksen sayısının karşılığıdır. 84b/11.
- fāhr** (Ar.) Büyüklük. 61a/9. f.-i' ālem “ Hz. Muhammed” 195a/11.
- fā' il** (Ar.) Bir fiilin anlattığı işi yapan. bi-zaḥmet-i f. 119b/8.
- fā' ilāt** (Ar.) Bir fiilin anlattığı işi yapanlar. 180b/11, 194a/7.
- fakı** (Ar.) Anadolu'da okur yazar ve bilgili imam, hoca gibi kimselere verilen isim. 70b/2.
- fakīr** (Ar.) Yoksul. 108a/4; bir f. 199a/12.

- fāl** (Ar.) Uğur. 27b/11, 30b/9, 88a/10.
- falān** (Ar.) Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime. ibn-i f. 18a/9; f. filāna dolan- 25b/3; f. filānını 67b/2.
- fānī** (Ar.) Ölümlü. 125b/8; f. iken 136b/7; özini f. kı1- 248b/9.
- farīḡ** (Ar.) Vazgeçmiş. f. ol- 218a/6.
- farḡ** (Ar.) Ayrı. 51a/9; f. éd- 11b/1; f. èyle 15b/10.
- farz** (Ar.) Allah'ın işlenmesi gerekli, terk edilmesi günah olan emirleri. 4b/4, 204a/3; f. ol- 64a/8.
- faşīḡ** (Ar.) Açık bir şekilde. 119a/12.
- fāş** (Far.) 1) Duyurmak. f. èyle- 47a/8; 2) Meydana çıkma. f. ol- 146b/6.
- fāyide** (Ar.) Fayda. ne f. 8a/10; f. bul- 14b/8; f. yoḡ 15a/2.
- fāyidesiz** (Ar.-Tür.) Faydasız. 104a/1.
- fāzıl** (Ar.) Erdemli. f. u danışmend 102a/11.
- fazl** (Ar.) 1) İyilik. 33b/2; f. u iḡsān 8b/9; 2) Fazilet. 68b/6, 109a/2.
- fedā** (Ar.) Uğruna verme. cānın f. éd- 48b/5; cānı f. èt- 24a/12; f. èyle 5a/1.
- feh̄m** (Ar.) Anlama. f. éd- 165b/4.
- felek** (Ar.) Gökyüzü, sema. 3b/10, 80a/9; nūh-f. 134b/9; f. maḡşūdı 144b/10.
- fenā** (Ar.) 1) Kulun kendi sıfat ve niteliklerinden çıkmasına fena denir. Hiçlik ya da yok olmak da denir. f. éd- 35b/8; f.-yı muḡlaḡ ol 36a/8; 2) Hiç. 46b/1.
- fenālık, fenālıḡ** (Ar.-Tür.) Kulun fiilini görmemesi hali yani yokluk, hiçlik hali de denilebilir. f. maḡāmıdur 24a/10; f. maḡāmın 33b/11.
- fer'** (Ar.) Bir aslın neticesi. 15b/12, 13b/7, 153a/9.
- ferāḡat** (Ar.) Vazgeçme. 122a/5.
- ferah** (Ar.) Gönül açıklıḡı. 3b/11; f. èyle- 73a/9.
- ferāmūş** (Far.) Unutma. f. èyle- 84b/11.
- ferd** (Ar.) Tek bir kişi. f.-i bī-^c illet 119a/10; f.-i Yezdān 197a/12; f.-i ma^c in 204a/5.
- ferdā** (Far.) Yarın. 64b/6.
- ferište** (Far.) Melek. 31a/2, 66a/11, 74a/8.
- fermān** (Far.) Emir. 28a/1, 32a/7, 43a/1.
- fermān-ber** (Far.) Aldıḡı emri yerine getiren. 238b/12.
- ferş** (Ar.) Yeryüzü. nukūş u f. ile 4a/5; mişl-i f. teg 114b/11.
- feryād** (Far.) Gürültü. 157a/10, 178a/12, 178b/8.

- feryād-res** (Far) Feryada yetişen. 178a/10.
- ferzend** (Far.) Çocuk. 12b/7, 111b/12; vezn u f. 162a/1.
- feth** (Ar.) 1) Bir şeyi ele geçirme. f.-i bāb imiş 31a/7; f. éd- 19a/9; 2) Açılma. f.-i bālī 46a/11.
- fethī** (Ar.) Fethe ait. 218a/7.
- fetvā** (Ar.) Müftü tarafından verilen şerʿī hüküm veya kararlar. f. vèr- 221a/5, 289b/11.
- fetvāçı** (Ar.-Tür.) Fetva veren kişi. 289b/11.
- fevc** (Ar.) Bölük. fevc f. ol- 120b/12.
- fevķ** (Ar.) Bela. 120a/10.
- feyz** (Ar.) İlim, irfan. 25b/4; nübüvvet f.-i 33a/2; f. vèrse gerek 24a/8.
- fezā** (Ar.) Ucu bucağı bulunmayan boşluk. 36a/6.
- funduķ** (Far.) Fındık. 119b/3.
- fırşat** (Ar.) Uygun zaman. 12b/6; nefse f. vèr- 103b/11; f. degül 122b/4.
- fıřķ** (Ar.) Hak yolundan çıkma. f. ile fücūr 77a/1.
- fiʿāl** (Ar.) İşler, ameller. ol bed-f. 138a/10.
- fi-ħaķķ** (Far.-Ar.) Haklı olarak. 71b/4.
- fiġān, fiķān** (Far.) Acı ile baġırıp çağırıp inleme. 120b/11; f. èyle- 255b/6.
- fikir** (Ar.) 1) Düşünce. 13b/2; 2) Kuruntu. f.-i Vesvās 9b/8; 3) Düşünmek. f. èyle- 16a/2.
- fikirsiz** (Ar.-Tür.) Düşüncesiz. 226b/9.
- fiʿl** (Ar.) İş, eylem. 58a/10; bār-ı f.-cümle 3b/4.
- filan** Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutar. falān f. 25b/3, 67b/2; ibn f. 112a/4.
- fiʿl-cümle** (Ar.) Nihayette. 3b/4.
- fiʿl-ħāl** (Ar.) Hemen. 100a/12, 236b/5.
- fiʿllāh** (Ar.) Allah. sırr-ı f. 26a/4.
- firāķ, firāġ** (Ar.) Ayrılık. 64b/1, 64b/1; f. kı1- 64b/1.
- firāķāt** (Ar.) Ayrılıklar. 120b/10; f. ol- 161b/8.
- firdevs** (Ar.) Cennet. cennet u f. 107a/6.
- firķat** (Ar.) Ayrılık. 256a/5.
- firķatlık, firķatlig** (Ar.-Tür.) Ayrılık. 242a/9, 257b/7.

- fitne** (Ar.) Arabozucu. 39a/2; f.-i devrân 78a/9.
furkân (Ar.) Kurân-ı Kerim. 277b/4; f. cümlesi 185b/9.
fürşat (Ar.) Uygun zaman. 161b/11.
fuşûl (Ar.) Aleyhte bulunma. 13b/3.
fuzûl (Ar.) Lüzümsuz. 8a/2, 15b/8; f. ol- 10a/8.
fücür (Ar.) Günahkarlık. fişk ile f. 77a/1.
fürât (Ar.) Tatlı su. kevşer-i f. 73a/8.
fürû' (Ar.) Bir aslın neticesi. 207b/2.

G

- gâdir** (Ar.) Allah. o ğ. 29a/9.
gadr (Ar.) Değer. ğ.-ini utur-“ değerini kurtarmak” 25a/3.
gâf (Far.) Yersiz, beceriksiz, zamansız söz ve davranış. ğ. eyle- 281a/3.
gaffâr (Ar.) Kullarının günahlarını affeden. 221a/9.
gâfil (Ar.) İlerisini iyi düşünemeyen dikkatsiz. 8a/1; ğ. ol- 8a/10; tâlib olan ğ. 27b/9.
gâfilâne (Ar.-Far.) Dikkatsizce. 59b/9.
gâfillik, gâfillig, gâfillig (Ar.-Tür.) Bir şeylerden habersizlik. 8a/10; bu ğ. 12a/8, 125b/4.
gaflet (Ar.) Dalgınlık. 58b/8, 8b/6; bu ğ. hâbından 6b/9.
gafûr (Ar.) Bağışlayan. 213a/7, 236a/10; ol ğ. 117b/4.
gâh (Far.) Zaman. 3b/7, 27b/9, 30a/12.
gâhî (Far.) Bazen. 3b/7, 31a/7, 171a/2.
gâib (Ar.) Kayıp. 288a/11.
gâlib (Ar.) Üstün gelen. ğ. ol- 143a/1, 167b/8.
gam (Ar.) Keder. 15a/7, 88a/7, 138b/11.
gam-gîn (Ar.-Far.) Gamlı. ğ. ol- 157b/11.
gam-güsâr (Ar.-Far.) Dert ortağı. 175a/1.
gam-ğâr (Ar.-Far.) Kederlenen. 2a/12, 130a/5; ğ. eyle- 281a/5.
gamîn (Far.) Kaygılı. 163a/1.
gamlu (Ar.-Tür.) Kederli. 24a/1, 143a/2; ğ. aşık 24a/1.

- ġam-serā** (Ar.-Far.) Kederle inleyen. 15a/12.
- ġanī** (Ar.) Cömert anlamına gelen Allah'ın adlarından biridir. 45a/4, 48b/12.
- ġār** (Ar.) Mağara. 157a/10.
- ġarb** (Ar.) Batı. 52a/2, 110a/7, 193a/10.
- ġarbī** (Ar.) Batı ile ilgili. 148b/5.
- ġarīb** (Ar.) Kimsesiz. 105b/11; ġ. gör- 175b/8.
- ġarīķ** (Ar.) Suya batmış. ġ. ol- 189b/6.
- ġariplik (g)** (Ar.-Tür.) Kimsesizlik. 174b/1; ġ.-e düş- 174a/8.
- ġarīr** (Ar.) Sevinmiş. 250a/7.
- ġarķ** (Ar.) Suya batma. ġ. éd- 11b/1; ġ. ol- 66b/4.
- ġarra** (Ar.) Parlaklık. ġ. ol- 36a/2.
- ġasl** (Ar.) Yıkanma. ġ. ét- 103b/7.
- ġavġā** (Far.) Gürültü. 25b/1, 39a/2; ġ. göster- 52a/6.
- ġavş** (Ar.) Dalgıçlık. ġ. ol- 291a/2.
- ġavvāş** (Ar.) Dalgıç. nime ġ. 49a/11; ġ. ol- 20b/4, 39b/8.
- ġavvāşāne** (Ar.-Far.) Dalgıç gibi. 275b/2.
- ġayb** (Ar.) Gizli olan. 67a/12.
- ġaybet** (Ar.) Kaybolma. ġ. èyle- 45a/10.
- ġāyet** (Ar.) Nihayet. 113b/1, 115b/8, 192b/2.
- ġāyeten** (Ar.) Nihayet. 125b/12.
- ġāyib** (Ar.) Görünmeyen. ġ. ol- 51b/9, 52a/1.
- ġayķu** Kaygı. 105b/9.
- ġayn** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi ikinci harfi olup, ebced hesabında 1000 sayısının karşılığıdır. 84b/11.
- ġayr** (Ar.) Başka. 10a/9, 54a/11; ondan ġ. neste 28b/7; ġ. sözleri 26a/7.
- ġayret** (Ar.) Çalışma. 236a/2; ġ. u şöhret 10b/2.
- ġayrı** (Ar.) Başka. 51a/1, 50b/2, 55a/6.
- ġayūr** (Ar.) Allah. 33a/11.
- ġaz** Kaz. ġ. ol 104b/11.
- ġazā** (Ar.) Din uğruna savaş. 76a/5, 103b/6; ġ. kı1 49b/7.
- ġazab** (Ar.) Kızgınlık. 95b/11; ġ. éd- 143b/12.
- ġeġe** Gece. 32a/10, 44a/1; g. gündüz 57a/10.

- geç-**1) Geçmek. 1b/9; 2) Bitmek. 2a/6; 3) Vazgeçmek. 9a/6.
- geçil-** Geçilmek. 19b/12, 42a/12.
- geçün-** Geçinmek. 125b/2.
- geçür-** Affettirmek. 178b/12.
- gedā** (Far.) İlahi tecellilere muhtaç olan salık. 30a/5, 48b/11; miskīn g. 69b/6.
- gedā-yāne** (Far.) Dilencilikle. g. dolan- 260a/12, 260b/1.
- gedāyī** (Far.) İstekli. 65a/6.
- geh** (Far.) Bazen. 30a/12; yüz g. 56b/11.
- gehī** (Far.) Arasıra. 46a/6, 7.
- gel-** 1) Gelmek. 3a/4; 2) Kıymeti olmamak. gözine g.-mez 22a/7; 3) Elde etmek. 49a/6.
- gemi** Gemi. g. kimi 23a/2.
- geñ** Geniş. g. gönüllere 22b/12.
- genc** (Far.) 1) Hazine. 9a/2, 25a/10; g.-i pinhān 17a/6; 2) Allah. 37a/4.
- genç** Taze. niçe tāze g. 60b/2.
- gene** Yine. 29a/1, 32a/11, 36b/8.
- ger** (Far.) Eğer. 6a/8, 52a/3, 56a/3; g. ki 13a/6.
- ger-** Korumak. üstüne kanat g.-e “korumak” 37a/11.
- gerçek** Gerçek. g. ersen 39b/7; g. muhibb iseñ 50a/7; g. velīsen 56b/4.
- gerçi** Gerçi. 52a/5.
- gerd** (Far.) Toprak. 18a/6; g. içinde 62b/1; g. éd- 152b/2.
- gerdān** (Far.) Gerdan. 83b/4.
- gerdiş** (Far.) Dönüş. 7b/8, 19a/5, 35a/11.
- gerdūn** (Far.) Dünya. 25b/10.
- gerek** Gerek. devā olsa g. 23b/9; dīdār olsa g. 23b/2.
- germ** (Far.) Sıcak. g. ol- 2b/11.
- gèrū** Geri. 203b/9; g. gel- 12b/3.
- geş-** Geçip gitmek. 139b/5.
- gešt** (Far.) Gezme. g. èyle- 79b/11.
- gešt-gāh** (Far.) Gezme yeri. 104a/12.
- getür-** Getirmek. 13a/4, 29a/10, 47b/12.
- gevde** Gövde. 33a/9, 83b/1.

- gevder** (Far.) Dana derisi. 77a/5.
- gevher** (Far.) Değerli taş. 3b/3, 4a/9; g. kâni 24a/8.
- gey-** Giymek. 50a/9.
- geyin-** Giyinmek. 27b/9.
- gez-** Gezmek. 27a/8, 30a/3, 31a/3, 55b/11.
- gıl-** Kılmak. 143a/2.
- gilmân** (Ar.) Delikanlı. hūr u ğ. 272b/3.
- gibi** Gibi. dağlar g. 30b/4; gül g. 8b/10; Mūsā g. 34a/8.
- gid (t)-** Gitmek. 22a/6, 32b/2, 32b/7.
- gider-** Ortadan kaldırmak. 8b/6, 57a/8, 71a/4.
- gidert-** Ortadan kaldırtmak. 9a/5, 167b/9.
- gil** (Far.) Balçık. āb u g. “varlık” 90b/6.
- gir-** 1) Girmek. 22a/8; 2) Dalmak. 49a/11; 3) Geçmek. 42a/2.
- girân** (Far.) Ağır. 161a/5.
- giriftâr** (Far.) Düşkün. 70a/3; g. ol- 7b/11.
- giryân** (Far.) Ağlayıcı. 118b/1.
- giryē** (Far.) Ağlama. g. ur- 100b/5.
- gīsū** (Far.) Saç. 32b/5, 46a/4, 115b/4.
- git (d)-** Gitmek. 20a/4, 21b/2, 23b/8.
- giy-** Giymek. 25a/2, 25b/4, 48a/1.
- giyā** (Far.) Bitki. 119a/1.
- giyesi** Giysi. hōş g. 32b/3; kiminūñ kemhā g. 35b/6.
- giz** Sır. 127b/7.
- gizle-** Saklamak. 33a/4, 69a/3, 252b/12.
- gizlen-** Gizlenmek. 71b/10.
- gizlü** Gizli. 117a/1, 17b/6; g. gence 63b/2.
- giysü** Kıyafet. 4b/1.
- göbek** Göbek. 83a/11.
- göç-** Göçmek. 13a/11, 28b/10, 76b/8.
- gög (k)** Gök. 3b/4, 10; 18a/6, 51b/5.
- göger-** Yeşillenmek. 101b/9, 168a/9, 241b/2.
- gögüs (z)** Göğüs. 29a/12, 83b/3; g. kaḥ-“gögüsü kabarmak” 17a/12.

- göl** Göl. 172b/3, 174b/7.
- gönder-** Göndermek. 45a/6, 51b/3.
- göni-** Yönelmek. 92a/5.
- gönlek** Gömlek. g. tegi 30b/3.
- gön(ü)l** Kalb. 2b/5, 23a/6, 46b/1.
- gör-** Görmek. 17a/11, 23b/9, 60a/10.
- görin-** Görünmek. 56b/9.
- görk** Güzellik. 65a/8.
- görklü** Güzel. g. yüzüne 36a/6; Resülün g. yüzün 96b/1; döstuğ g. cemâlidür 257a/11.
- görsed-** Göstermek. 17a/11, 170a/7, 250a/11.
- görün-** Görünen. 46a/2, 46a/6, 53b/2.
- göster-** Göstermek. 51b/4, 52a/5; yol g.-e “kılavuzluk etmek” 6b/11.
- gösteril-** Gösterilmek. 57b/12.
- götür-** 1) Kaldırmak. 3a/6 ; 2) Silmek. 29b/2; 3) Cesaretli olmak. yürek g. 27b/7.
- götüril-** Kaldırılmak. 23a/9.
- göz** Göz. 27b/11, 40b/1; g. tik- 58b/6.
- göze** Örgü. 53a/8, 281b/6.
- gözet (d)** Gözetlemek. 6a/9, 16a/9, 31b/10.
- gözü** Ayna. 59b/12, 154b/8, 162b/5.
- gözle** 1) Bakmak. 46b/2, 153b/3; 2) Gözlemek. 63b/7.
- gözlü** Gözlü. 17b/6, 134b/3; g. ol- 113a/7.
- gözyaşı** Gözyaşı. 92a/10.
- gū** (Far.) Söz. 38b/3, 183b/10.
- ğubār** (Ar.) Toz. 153a/7, 153a/8.
- ğulağ** Kulak. 105a/5.
- ğulām** (Ar.) Esir. 30b/3.
- ğulgule** (Ar.) Gürültü. hoş ğ. düş- 52b/9.
- ğulmaş** Aldatıcı. 15b/11.
- ğulūf** (Ar.) Kılıf. 101b/11.
- ğurb, kırb** (Ar.) Yakınlık. ğ. ol- 168b/9.
- ğurbet** (Ar.) Yabancılık. 168b/8, 105b/12; ğ. ile 241a/6.
- ğurbetlik** (Ar.-Tür.) Yabancı bir memleketde olmak. 105a/2, 105b/3.

gurre (Ar.) Parlaklık. ğ. ol- 224b/1.

gusl (Ar.) Gerekli durumlarda din gereği yıkanma. ğ. èt- 119a/2.

güş (Far.) Dinleme. g. èyle- 47b/2; g. èd- 107a/2; g. dut- 207b/3.

güş-dâre (Far.) Kulak tutan. 47b/2.

güşe (Far.) Köşe, bucağ. 90b/2; g. degül 19b/5.

güyâ (Far.) Sanki. 75b/10.

güc 1) İş. 135b/12, 163a/3; 2) Zor. yaman g. gel- 25a/9.

güccüg Yavru. 2a/11.

güd- Güdmek. 223a/12.

güft (Far.) Söz. g. gü kııl- 124b/4, 215b/11; g. u gümız 183b/10.

güftân (Far.) Sözlere. 287b/10.

güftâr (Far.) Söz. 85a/2, 170a/11; g. èyle- 195b/3.

güher (Far.) İnci. g. èyle- 98b/8; g. ol- 101b/12; g. iken 148a/2.

gül (Far.) Çiçek. g.-i devrân ol- 36a/11; g. dermağ mi 50b/10.

gül- Gülmek. 24a/1, 55b/10, 55a/4.

güldür- Güldürmek. 186a/5.

gül-endâm (Far.) Gül boylu. 9b/7.

gülistân (Far.) Gül bahçesi. 33b/5, 293b/4.

güşen (Far.) Gül bahçesi. 288a/4; bir g. 50b/10.

güüzâr (Far.) Gül bahçesi. 50b/11; gül ü g. 3a/9.

gümân (Far.) Sanma, zan. 9b/4, 6a/6; g. içinde çal- 60a/4.

gümânsız (Far.-Tür.) Zansız. 10b/10.

güm-râh (Far.) Yolunu şaşırmiş. zehl ü g. 10a/5; g. ol- 41a/12, 249b/5.

gün 1) Gün. 22b/8, 25a/6; 2) Güneş. 19a/5; g. doğ- 48a/8.

günâh (Far.) Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş. 17b/5, 30b/4; g. èyle- 34b/6.

gündüz Gündüz. 36b/4, 46b/2; gece g. 57a/10.

günehkâr (Far.) Günahkar. 68a/3.

günehkârlığ (Far.-Tür.) Günahkarlık. 32a/11.

güneş Güneş. 36b/7; g. ay ilen 36b/10; g. yüzlü cemâlün 252b/3.

gürle- Bollandırmak. 63a/10.

gürüh (Far.) Bölük. 149b/3, 3, 4; 201b/4.

güstâh (Far.) Perdesiz. g. söyle- 79b/7.

güşâd (Ar.) Açılma. 26b/3, 32a/9, 68b/7.

güvâh (Far.) Şahit. 31a/3; g. ol- 71a/10.

güven- Güvenmek. 16b/5.

güz Güz. 36a/11.

güzâr (Far.) Gezme. 91a/4; g. éd- 55b/12; g. ol- 23b/11.

güzel Güzel. ne g. 35b/8.

güzër (Ar.) Geçme. g. ét- 210a/10.

güzîn (Far.) Seçilmiş. 216a/3; cümle nebiden g. 42b/7; yüz yigirmi dört miñ nebün
g.-i 26a/8.

H

ha (Ar.) Osmanlı alfabesinin sekizinci harfi olup, ebced hesabında sekiz sayısının karşılığıdır. 84b/6.

hâb (Far.) Uyku. 6b/9, 32b/5; h.-ı girâne 161a/5.

habâb (Ar.) Su üzerinde olan hava kabarcıkları. 150a/5.

haber (Ar.) Bilgi. 7b/7; h. al- 38a/7; h. vèr- 16b/12.

haberdâr (Ar.) Haberli. ol h. 166a/8; h. ol- 5b/12, 8b/4.

habersiz (Ar.-Tür.) Habersiz. Hâk'dan h. 159b/5.

habîb (Ar.) Sevgili. 6b/4, 60a/12, 68b/10.

habîr (Ar.) Bilgili. 22b/11, 50a/4; h. ol- 215a/8.

habs (Ar.) Bir yere kapama. 23b/7, 7.

habîş (Ar.) Murdar. ol h. 25a/9.

hâb-vâr (Far.) Rüya gibi 121b/3.

hacc (Ar.) İslamın beş şartından biri olan Kabe-i Şerife'yi ziyaret etmek üzere yola çıkmak. 18b/4, 32a/9; h.-ı ekber kııl- 4b/7.

hâcât (Ar.) Gereklilik. ' arz-ı h. èyle- 214a/2.

hacer (Ar.) Taş. 239b/2.

hâcet (Ar.) İhtiyaç. her h. 44b/10; hîç h. 19b/9; h. degül 64a/7.

hâcî (Ar.) Hacca giden, Kabeyi ziyaret eden kişi. 4b/6, 36b/10; h. ol- 21a/3, 10.

haçan Ne zaman, ne zaman ki. 12b/4, 14b/11, 17a/7.

- ḥadd** (Ar.) 1) Yetki. 4b/11, 31b/8; 2) Sınır. 14b/1.
- ḥādī** (Ar.) Doğru yolu gösteren. delil ü h. ol- 143a/2.
- ḥādim** (Ar.) Hizmet eden. 25b/12.
- ḥādimliġ** (Ar.) Hizmetçilik. ḥ. éd- 201b/7.
- ḥadīṣ** (Ar.) Hz. Muhammed'in kutsal sözleri. 22a/1, 50a/8, 70a/9.
- ḥafiye** (Ar.) Kötü kişi. 238b/9.
- hefte** (Far.) Hafta. h. dön- 36b/1.
- ḥā'if** (Ar.) Korkak. ḥ. degilsen 10a/3.
- ḥā'if** (Ar.) Zulmeden. zehr-i ḥ. 6a/8; ḥ. ki 14b/9.
- ḥāk** (Far.) Toprak. ḥ. èyle- 34b/11; ḥ. ol- 23a/12; ḥ.-ı pā-yı Muṣṭafā'dan 45a/4.
- ḥaḳāyık** (Ar.) Doğru olanlar. ḥ. gözle- 63b/7.
- ḥākī** (Far.) Toprakta olan. 103a/12.
- ḥaḳīk** (Ar.) Layık. 156a/6.
- ḥaḳīkat** (Ar.) Bir şeyin aslı ve esāsi. 191b/1; ḥ. bil- 12a/2; ḥ. menziline 11b/4.
- ḥakīm** (Ar.) Her şeye hükmeden. 2b/4, 213a/7; ol ḥ. 213b/10.
- ḥaḳir** (Ar.) Deġersiz. 233a/9; ḥ. ḳal- 178a/5, 5.
- ḥaḳ** (Ar.) Doğruluk. 49a/7.
- ḥaḳḳā** (Ar.) Gerçekten. 30b/6.
- ḥaḳḳanī** (Ar.) Hak ve adalete uygun. ḥ. meclīsdür 66a/2.
- ḥaḳḳsız** (Ar.-Tür.) Haksız. 65b/2.
- ḥāklık (k)** (Far.-Tür.) Toprak gibi. 110a/11; ḥ. ile 16b/10.
- ḥāl** (Ar.) 1) Durum. 4a/3, 13b/2; 2) Oluş. 7b/2.
- ḥāl** (Far.) Vücutta meydana gelen ben. 27b/10, 89b/8.
- ḥalā** (Ar.) Boş. 25a/12.
- ḥalāyık** (Ar.) Yaratıklar. 2a/2, 57b/7; ḥ. üstine 23a/7.
- ḥalāş** (Ar.) Kurtulma. ḥ. ol- 33b/10; ḥ. èyle 64b/10.
- ḥalça** Küçük halı. 80b/9, 191a/4; ḥ. üstine 179a/2.
- ḥāldaş** (Ar.-Tür.) Aynı durumu paylaşan. ḥ. idi 197b/7.
- ḥalef** (Ar.) Babadan sonra oġula kalan. ḥ. oġlanlarum 112a/1; ḥ. ferzend 65a/12.
- ḥālet** (Ar.) Durum. ḥ. éd- 164a/8.
- ḥālī** (Ar.) Şimdiki. 138a/7.
- ḥālī** (Ar.) Boş. ḥ. ol- 214b/4, 227a/5.

- ḥalīl** (Ar.) Dost. ḥ. éd- 143b/5.
- ḥalīm** (Ar.) 1) Yumuşak huylu. 236a/4; 2) Allahın adlarından. 213a/7.
- ḥalk** (Ar.) Yaratma, yaratılma, yaratılanlar. 8b/1, 15a/11; ḥ. üstine 3b/5.
- ḥalka** (Ar.) Ortası boş yuvarlak şeklinde olan şey. 69b/2; ḥ. kur- 69b/1.
- ḥall** (Ar.) Çözme. ḥ. èyle- 34a/8; ḥ. kı1- 14a/10; ḥ. ol- 8b/11.
- ḥâlleş-** (Ar.-Tür.) Bir olmak. 131a/7.
- ḥalvet** (Ar.) Yalnız kalma, tenhaya çekilme. 27a/5; ḥ. ét- 54b/8; ḥ. èyle 27a/5.
- ḥām** (Far.) Olgunlaşmamış. 15b/10, 19b/8; ḥayālünî ḥ. èyle- 64b/2.
- hamām** (Ar.) Güvercin. 2a/5.
- ḥamd** (Ar.) Tanrıya olan şükran duygularını bildirme. 49b/11.
- ḥamdulî'llāh** (Ar.) Allah'a şükürler olsun. 38b/3.
- ḥāmesiz** (Far.-Tür.) Kalemsiz. 31b/7.
- hamı** Hepsi. 42b/1.
- ḥamīm** (Ar.) Çok sıcak nesne. 180a/1.
- ḥaml** (Ar.) Ana karnındaki çocuk. 119a/4, 4.
- ḥamr** (Ar.) İnsanı kendinden geçiren aşk halleri. 31a/8.
- hamu** Hepsi. 107b/7.
- ḥāmūş** (Far.) Sessiz. 130b/6; ḥ. ol 5b/7.
- ḥamūş** (Far.) Sessiz. 147a/3.
- ḥān** (Far.) Yemek sofrası. 42b/9, 108a/5, 5.
- ḥān** (Far.) Hükümdar. 29a/10, 41a/3; ḥ. degül 41b/3.
- ḥancer** (Ar.) Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak. 120a/4.
- hanceri** Nereye. 243a/6.
- ḥandalıĝ** Neredelik. 36b/3, 241a/7.
- handa** Nereye. 42a/12; h. ol- 42b/12; h. gid- 44b/6.
- handan** Nereden 247b/1, 250a/6, 277a/6.
- ḥandān** (Far.) Sevinçli. 292a/6.
- ḥandek** (Ar.) Hendek. 120b/12; ḥ. èyle- 76a/7.
- ḥāne** (Far.) Ev. 33a/1, 34b/2; ḥ. dolan- 29a/12.
- ḥānende** (Far.) Şarkıcı. 71b/8.
- ḥannān** (Ar.) Allahın adlarından. Çok acıyan anlamına gelir. ḥ. mennān 277b/6.
- hansı** Hangi. 33a/4, 249a/6.

- ḥancerü** Nasıl. 238a/2.
- ḥānümān** (Far.) Ev. 71a/8, 110a/1.
- ḥar** (Far) Eşek. 78b/3.
- ḥār** (Far.) Aşağı. 2a/12; ḥ. èyle- 36a/4; ḥ. u zelil 2b/2.
- ḥār** (Far.) Diken. ḥ. içinde kal- 60b/3; ḥ. ol- 103b/9.
- ḥarāb** (Ar.) Yıkık. 58a/2; ḥ. kı1- 49b/3; ḥ. ol-125b/12.
- ḥarābāt** (Far.) Meyhaneler. mest u ḥ. ol- 287a/8.
- ḥarābī** (Ar.) Haraplık. 288b/10.
- ḥarāc** (Ar.) Vaktiyle Müslüman olmayan tebadan alınan vergi. ḥ. yığ- 70b/8.
- ḥarām** (Ar.) Dince yasak edilmiş şey. 22b/8, 49b/6, 104b/8.
- ḥarāmī** (Ar.) Hırsız. yavız ḥ. 179b/10.
- ḥarāret** (Ar.) Sıcaklık. 169a/3, 4; 233b/4.
- ḥarc** (Ar.) 1) Sarf. ḥ. ol- 14b/8, 159a/6; 2) Bir iş için kullanılan madde. tesbiḥine ḥ. ol- 38b/7.
- ḥarçlıĝ** (Ar.-Tür.) İhtiyaçların karşılanması için verilen para veya eşya. 30a/7.
- ḥarf** (Ar.) 1) Söz. 85a/9, 148a/3; her ḥ. 38a/1; 2) İlahi hitap. 44a/10.
- ḥarīd** (Far.) Satın alma. ḥ. èyle 240b/9; ḥ. için 240b/12.
- ḥarīdār** (Far.) Satın alıcı. 223a/8, 294a/5; ḥ. ol- 86b/9.
- ḥāristān** (Far.) Dikenlik. 70b/7, 78b/2
- ḥarīqa** (Ar.) Ateş. 179b/3.
- ḥarq** (Ar.) Yanma. ḥ. kı1- 235b/3.
- ḥāş** (Ar.) 1) İyi nitelikleri kendinde toplamış olan kimse. 33a/7; 2) Özel. ḥ. u 'ām 108a/3; 3) Saf. ḥ. ol- 260b/9.
- ḥaşm** (Ar.) Düşman. ḥ. içinde 61a/3.
- ḥass** (Ar.) Alçak. 260a/1.
- ḥast** (Far.) Manevi olarak yükselme. 79a/12.
- ḥasedlik** (Ar.-Tür.) Kıskançlık. 29b/6.
- ḥasen** (Ar.) Güzel. 45b/3.
- ḥāşıl** (Ar.) Meydana gelmek. 14a/1.
- ḥāsılsız** (Ar.-Tür.) Verimsiz. 57a/5.
- ḥasīs** (Ar.) Değersiz. āḥiretde ḥ. ol- 49b/5.
- ḥaşmān** (Ar.-Far.) Düşmanlar. 146b/3.

- ḥasret** (Ar.) Özleyiş. 68b/1; ḥ. ol- 125b/10.
- ḥāṣṣiyyet** (Ar.) Tesir. 182a/6.
- ḥaste** (Far.) Hasta. 40a/11, 118b/9; ḥ. ol- 48a/4.
- ḥasūd** (Ar.) Kıskanç. ḥ. degülem 36b/2; İblis-i ḥ. 206b/6.
- ḥāṣā** (Ar.) Asla. 84b/6; ḥ. èyle- 240b/2.
- ḥaşr** (Ar.) Ölülere diriltip mahşere çıkarma. 30b/2; ḥ. günü 26a/8; ḥ. u neşr ol- 26a/10.
- ḥaṭā** (Ar.) Günah. 13b/6, 46b/9, 75b/11.
- ḥaṭṭ** (Ar.) Yazı. 252b/7.
- ḥātem** (Ar.) En sonuncusu. 145a/1; ‘ālimü’l ḥ. 42b/7; cümleden ḥ. ol- 145a/2.
- ḥāṭır** (Ar.) Zihin. 1b/9, 2a/1.
- ḥatm** (Ar.) Sona erdirme. ḥ. èd- 211b/4.
- havā** (Ar.) Hava. 54a/2, 101a/7, 7.
- ḥavāle** (Ar.) Ismarlama. 22a/11.
- havar** Yardım istemek amacıyla bağırarak. 105b/10, 10.
- ḥavārī** (Ar.) Yardımcı. 31a/5.
- ḥavf** (Ar.) Korku. 214b/3.
- ḥavf-nāk** (Ar.-Far.) Korkulu. 115b/7; ḥ. ol- 234b/12.
- ḥavşala** (Ar.) Kursak. 118a/9.
- hay** Sakın. 40b/8.
- hāy** (Far.) Eyvah. 101b/7.
- hāy** (Far.) Bir zikir şekli. 75b/9, 9.
- ḥayā** (Ar.) 1) Utanma. 77a/1, 272a/5; ḥ. èyle- 130a/1; 2) Allah korkusu ile günahattan kaçınma. 75b/8.
- ḥayāsız** (Ar.-Tür.) Utanma duygusu olmayan. 22a/1, 77a/2; ḥ. èyle- 22a/1.
- hāy-ā-hūy** (Far.) Bir çeşit zikir. h. ehlüğe 82a/7.
- ḥayāl** (Ar.) İnsanın zihninde tasarlayıp canlandırdığı şey. 13b/2; ḥ. èt- 13b/3; ḥ. u gümāndan 9b/4.
- ḥayāt** (Ar.) Canlılık. 83b/12, 12; 109b/6.
- ḥayf** (Ar.) Yazık. 55a/8; ḥ. ki 74b/2.
- ḥayl** (Ar.) Sürü. 29a/9.
- ḥayli** (Far.) Çokça. ḥ. müddet 191a/12; ḥ. vakt 215b/11.
- ḥayr** (Ar.) Faydalı iş. 26b/12, 30a/2.

- ḥayrān** (Ar.) Aşırı beğeni. ḥ. éd- 21b/7; ḥ. ḳal- 38a/10; ḥ. ol- 44a/5.
- ḥayrānlık** (Ar.-Tür.) Şaşmıslık. 80b/7.
- ḥayret** (Ar.) Şaşkınlık. ḥ. ér- 203b/7.
- ḥayırlu** (Ar.-Tür.) Yararlı. 51a/2.
- ḥayırsız** (Ar.-Tür.) Yararsız. 51a/2.
- ḥayrū'l-beşer** (Ar.) İnsanların en hayırlısı olan Hz. Muhammed. 51a/2.
- ḥayva** Ayva. 119b/3.
- ḥayvān** (Ar.) 1) Canlılık. 66b/7; 2) Hayvan. ḥ. degülsen 9a/8; ḥ. kimi 6a/7; ḥ. ol- 13a/3.
- ḥayy** (Ar.) Allahın adlarından. Diri, canlı anlamına gelmektedir. 5a/11; ḥ.-ı ezeldür 229a/3.
- hazā** (Ar.) Bu. h. nefsüñ dutsağıdur 41b/3.
- ḥazer** (Ar.) Kaçınma. ḥ. ḳıl 16a/1, 160a/9; ḥ. èyle 257a/3.
- ḥazīne** (Ar.) Mal varlığı. 117a/12.
- ḥāzır** (Ar.) 1) Bizzat bulunmak. 6a/1; ḥ. ol- 1b/1; 2) Yaratıcı. 154a/10.
- ḥazır-bāş** (Ar.-Far.) Hazır ol vaziyetinde bulunmak. 14b/12.
- ḥazret** (Ar.) 1) Saygı anlamını ifade etmek amacıyla büyüklere verilen ünvan. ol Ḥ.-i Ḥızır 22b/8; 2) Huzur. 42b/3, ' Alī ḥ.-ine 45a/6.
- he** (Ar.) Osmanlı alfabesinin otuzuncu harfi olup ebced hesabında beş sayısının karşılığıdır. 71b/6.
- hebā** (Ar.) Yok yere. h. ḥayāline 257a/3; h. gel- 276a/2; h. gid-154a/9.
- hecr** (Ar.) Ayrılık. 256a/7.
- helāk** (Ar.) Mahvolma. h. éd- 13b/8; h. ol- 68b/7; h. èyle- 136b/12.
- ḥelāl** (Ar.) Din hükümleri bakımından kullanılması uygun olan. ḥ. ḥarāmı bil- 49b/6; ḥ. ol- 58a/7, 70b/5.
- hem** (Far.) Hem, daha. 1b/2, 4a/1, 30b/9.
- hemān** (Far.) Öylece. 5b/5, 12a/2, 13a/10.
- hem-cān** (Far.-Ar.) Aynı ruh. h. ol- 253b/9.
- hemān-dem** (Far.) Hemen. 139b/3, 195a/9, 196b/6.
- hem-dem** (Far.) Yakın arkadaş. h. èyle- 64a/3.
- hem-dōst** (Far.) Yakın arkadaş. 168a/12.
- hemi** Değil mi. 22b/6.

- hemîn** (Far.) Tıpkı. 2b/12, 27a/11.
- hemîşe** (Far.) Her zaman. 33a/10, 57a/1, 60a/3.
- hem-nişîn** (Far.) Beraber oturup kalkan. 205b/8; h. otur- 116a/8.
- hem-pâ** (Far.) Arkadaş. 130a/1.
- hem-râh** (Far.) Yol arkadaşı. 277b/2.
- hem-ser** (Far.) Arkadaş. h. ol- 296b/10.
- hem-sâz** (Far.) Arkadaş. h. ol- 225a/11.
- hem-tâ** (Far.) Benzer. 61b/8; bâ-mişl u h. göster- 52a/5.
- hem-tâsız** (Far.-Tür) Benzersiz. 279b/5.
- hem-vâr** (Far.) Düz yer. h. èyle- 112b/3.
- henüz** (Ar.) Şimdiye kadar, daha, yeni. 2a/4, 4b/12, 15b/2.
- her** (Far.) Her. h. an 56b/11; h. 'âşî 47b/12; h. bir eri 37a/8.
- hergiz** (Far.) Asla. 28b/1, 43a/4, 49a/5.
- hestî** (Far.) Varlık. 42b/4.
- hestîlik, hestîlig** (Far.-Tür.) Varlık. 16b/4, 57a/8, 60a/3, 4.
- hevâ** (Ar.) Heves, istek. 9b/3, 57a/2, 77a/4.
- heves** (Ar.) Arzu. h. ol- 72b/2; h. èyle- 85b/7.
- hezâ** (Ar.) Bu. 55b/6.
- hezâr** (Far.) Bin. şad h. bende 119b/2.
- hezârân** (Far.) Binler. 194a/9.
- hezerân** (Far.) Bülbüller. 194a/9.
- hı** (Far.) Osmanlı alfabesinin dokuzuncu harfi olup ebced hesabında altı yüz sayısının karşılığıdır. 71a/11.
- hıh** Kızma ünlemi. h. dèmeğ ilen 51b/2.
- hıkd** (Ar.) And içme. h. èt 85a/3.
- hırka** (Ar.) 1) Kalın kumaştan yapılmış veya içine pamuk konulmuş ceket uzunluğunda bir giyecek. 80b/7; 2) Bir şeyhin müridi olmayı kabul etme. h. giy- 109a/11.
- hırka-püş** (Ar.-Far.) Tarikata girip bir şeyhin müridi olmayı kabul etme. h. ol- 135b/11.
- hırş** (Ar.) Sonu gelmeyen arzu. 65a/11; h. ile hevânı 168a/1; h. ol- 179a/7.
- hırz** (Ar.) Sığınak. 118b/7.

- hıŝm** (Far.) Öfke. 95b/4; ħ. éd- 248a/9.
- hıtta** (Ar.) Memleket. yedi ħ. 166b/6.
- hicâb** (Ar.) Perde. gözlerün ħ.-ı 46a/10; h. ol- 17a/9.
- hicâbsız** (Ar.-Tür) Perdesiz. 230b/7, 231a/1, 231b/3.
- hicr** (Ar.) Ayrılık. 3b/7.
- hiç** (Far.) Yok olacak kadar az olan. 2a/10, 15a/3, h. yère 12a/5.
- hiç-kez (hiç-kes)** (Far.) Hiç kimse. 66b/2.
- hiçkim** Hiç kimse. 28b/12; h. degül 24b/6.
- hidâyet** (Ar.) Hak yoluna, doğru yola ulaşma. 122b/9; h. ol- 122b/5.
- hidâyetsiz** (Ar.-Tür.) Doğru yola ulaşmaksızın. 123a/4.
- hidmet** (Ar.) Hizmet. 16b/10; ħ. èyle- 61b/6.
- hikâyet** (Ar.) Hikâyeler. bir ħ. 37a/5; bu ħ. 63a/11.
- hikmet** (Ar.) Sebep. 7b/2, 31a/3; bu ħ. 11a/4.
- hilâf** (Ar.) Karşı. 35b/4; şerî' ata ħ. éd- 31b/11.
- hilâfet** (Ar.) Peygamber vekili olarak İslamı koruma vazifesi. 48b/9.
- hilâl** (Ar.) Yeni ay. 25a/4; h. èyle 3b/7.
- hil' at** (Ar.) 1) Kaftan. 19a/3; 2) Hakkın salike olan lutfu. ħ. olın- 40b/2.
- hile** (Ar.) Hile. 200b/3.
- hilm** (Ar.) Yumuşaklık. 74b/8, 81b/9.
- himâr** (Ar.) Erkek eşek. bir ħ. ol- 70a/11.
- himmet** (Ar.) Gayret etmek. h. èyle- 101a/9; h. iyesi 55a/6; h. ilen 44b/7.
- himmetsiz** (Ar.-Tür.) Gayretsiz. 50b/2.
- hirmen** (Far.) Harman. 26b/7, 7; 50b/12.
- hiçâb** (Ar.) 1) Sayı. 32a/3; ħ. ol- 75a/12; 2) Yapılanların sorgulanması. ħ. Demidür
12a/8.
- hişâr** (Ar.) 1) Kale. 35a/2; 2) Kuşatma. 33b/10, 36a/4.
- hiŝârçı** (Ar.-Tür.) Usta. 120b/3.
- hiçâb** (Ar.) Seslenme. ħ. kı1- 210b/2.
- hinzîr** (Ar.) Kötü yürekli kimse. 221b/8.
- hiyânet** (Ar.) Hayinlik. 110a/8.
- hōca** (Far.) 1) Öğretmen. 15a/8, 8; 28a/1; 2) Allah. ħalk-ı ħ. 15a/9.
- hōd** (Far.) Kendi 103a/1, 107b/11, 130b/4.

ḥōr (Far.) Değersiz. 24a/2; ḥ. u ḥār 2b/1; ḥ. u zelil 2b/7.

ḥōr-māl (Far.) Yıldızların durumuna bakarak insanların geleceklerine dair haber veren kişi. 83a/1.

ḥōş (Far.) Güzel. h. giyesi 32b/3; ḥ. ḥūyla 4a/12; ne ḥ. 33b/5.

hū (Ar.) Allah. 75b/9.

ḥū (Far.) Mizac. bu ḥ. 251a/8.

ḥūb (Far.) Güzel. 51b/4, 104b/1, 252a/9.

ḥubb (Ar.) Sevgi. 51a/6.

ḥubūbāt (Ar.) Taneler. 135a/1; elvān-ı ḥ. ol- 3a/12; cümle ḥ. 153a/1; cümle ḥ. İle 205b/4.

ḥulefā (Ar.) Halifeler. 214a/7.

ḥulle (Ar.) Cennet elbisesi. h. giy- 101a/6.

ḥumār (Ar.) Sersemlik. 44a/7, 8.

ḥumāt (Ar.) Koruyan. 33b/9.

ḥūn (Far.) 1) Kan. 71b/3, 264a/8; 2) Hakkın feyzinden oluşan rahmani nefes. 67a/1.

ḥūr (Ar.) Ahu. ḥ. ol- 36b/6.

ḥūr (Far.) Güneş. ḥ. içinde 60a/9.

ḥurd (Far.) Küçük. 12a/5; ḥ. u büzürg 204b/5.

ḥūrī (Ar.) Cennet kızı. 28b/8, 67a/8.

ḥurmā (Ar.) Hurma ağacının yemişi. 119b/3.

ḥurrem (Far.) Sevinçli. şād u ḥ. 216b/4.

ḥūrşīd (Far.) Güneş. 254a/5.

ḥurūş (Far.) Coşma. 92b/8.

hūş (Far.) Akıl. 86a/2.

ḥuşk (Far.) Acımasız. 11a/5.

hūş-mend (Far.) Akli başında. 130a/12.

hūş-yār (Far.) Rehber. h. ol- 22b/2.

ḥuvvān (Ar.) Hayinler. 47b/11.

ḥūy (Far.) Mizaç. 4a/12, 48b/8; munuḡ gibi ḥ. 14b/10.

ḥuzūr (Ar.) Rahat. 25a/11; ḥ.-ı ḳalb 66b/3; ḥ.-ı ḳalbūḡi 66b/2.

ḥuzūrsız (Ar.-Tür.) Rahatsız. 16b/6.

- hüccet** (Ar.) Seçkin alimlere verilen ünvan. maḥlūkāta h. ol- 164b/7; 2) Hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan ayıran delil. 143a/3.
- hüküm** (Ar.) Emirler. 28a/10, 42b/3; ḥ. èyle- 20b/11.
- hümā** (Far.) Mutluluk. 229b/3.
- hümām** (Ar.) Azimli. 85b/12, 123a/12, 218a/2.
- hümāyūn** (Ar.) Padişaha ait. 8b/10.
- hüner** (Far.) Ustalık. 109b/6; ‘ azīz-i pür h. 1b/10; bu h. 198b/3.
- hürmet** (Ar.) Saygı. 25b/3, 99b/4.
- hürr** (Ar.) Serbest. 300b/6.
- hüsün** (Ar.) Güzel. 7a/11, 25b/9; ḥ. ü zībā göster- 52a/9.
- hüsran** (Ar.) Zarar. 177b/9; ḥ. ol- 179b/12; ḥ. èd- 182b/7.
- hüve’llāh** (Ar.) Allah. 45b/8.

I

- ıklīm** (Ar.) 11b/2, 163b/1, 105a/5.
- ırmah** Irmak. 81b/6.
- ‘**ışk** (Ar.) Birine veya bir şeye tutkun olma hali. 50b/8, 52a/7; ‘1. ile 37a/7.
- ışılda-** Parlamak. 98a/6.

İ

- i+** Sahip. 1b/10, 21a/1.
- ‘**ibād** (Ar.) İbadet edenler. Rabb’ül-‘i. 126b/7.
- ‘**ibādet** (Ar.) Allah’ın emirlerini yerine getirme. 83a/8, 222b/10; ‘i. èyle- 222b/10.
- ibn** (Ar.) Oğul. i.-i Ādem 34b/6; i.-i falān 18a/9; i.-i Ya‘ kūb 56a/3.
- ‘**ibret** (Ar.) Kötü bir olaydan alınan ders. ‘i. al- 78a/5, 190b/8.
- ibtidā** (Ar.) Başlama. i. sözi 141a/1; i. kııl- 176b/8.
- icābet** (Ar.) Kabul edilme. i. dile- 186a/10, 207b/12.
- icāzet** (Ar.) İzin. i. dile-209a/3.
- ič** İnsanın ya da herhangi bir şeyin içi. 56a/11, 60a/9; gümān i.-inde ḳal- 60a/4.

- iç-** İçmek. 16b/11, 35a/1, 36a/7.
- içil-** İçilmek. 43b/2.
- içün** İçin. Allāh i. 40b/2; beş gün i. 25b/1; dünyā i. 49b/5.
- ‘**id** (Ar.) Bayram. 32a/10, 33a/8; ‘i. ol- 32a/10.
- id-** İtmek. 23a/4, 69b/3.
- idrāk** (Ar.) Anlama. 165b/5; i. vèr- 186b/4.
- iftihār** (Ar.) Öğünme. 89a/8.
- igitlen-** Yiğitlenmek. 27b/9.
- igne** İğne. 22a/10; i. baş- 22a/10.
- ihlāş** (Ar.) Doğruluk. 29a/5, 66b/10, 108b/4.
- ihrām** (Ar.) Hacıların Kābe’yi tavaf için Mekke haricinde örtünmeğe mecbur oldukları dikişsiz bürgü. 30a/6, 72b/5.
- ihsān** (Ar.) İyilik etme. 26a/9, 26b/12; fażl u i. 8b/9.
- ihtiyāc** (Ar.) Muhtaçlık. 32b/8.
- ihtiyār** (Ar.) Seçme. i. éd- 85b/8; i. kıl 85b/8.
- ihyā** (Ar.) Diriltme. i. içün 22b/4; geceler i. éd- 32a/4.
- ‘**ikāb** (Ar.) Cefa. 158b/10.
- ikdām** (Ar.) Gayret ve sabırla çalışma. 234a/12; i. éd- 132b/2.
- iken** İken. bir i. 40a/10.
- iki** İki. i. cihān 41a/12; i. cihānı dut- 25b/9; i. cihānuñ gözgüsidür 53b/9.
- ikilik** İkilik. 17b/3, 19a/10.
- ikrār** (Ar.) Dil ile söyleme. 106b/11; i. eyle- 45b/6; i. vèr- 38a/3.
- il** Rüzgar. 68a/1; i. apar- 297b/11; i. ile 205b/5.
- ël** Şehir. 168b/10, 257a/8.
- ‘**ilāc** (Ar.) Derde deva olan şey. 66a/1, 136a/9, 171b/5.
- ilāhī** (Ar.) Allahım. 197b/9.
- ilan** Yılan. ağulu i. 78b/7.
- ıldırım** Yıldırım. 28b/8; i. teg 63b/9, 234b/11, 264b/1.
- ile** İle; krş. bile. Hāğ i. 53a/5; aḡter i. 3b/9; ‘aql i. 58b/2.
- illā** (Ar.) Yalnızca. i. ki 100a/9, 165a/12.
- ilet (d)-** İletmek. 50b/2, 90b/1, 122b/9.
- ilen** İle. āh i. 30b/10; Allāh i. 24b/4, ‘aceb i. 25a/2.

- ile** ile, birlikte. ben i. 68a/8.
- iley** Huzur. 68b/6, 101b/1, 101b/2.
- ‘illet** (Ar.) Hastalık. 93b/10, 118b/10.
- ilhām** (Ar.) Allah tarafından insanın gönlüne bir şeyin doğması. i. gel- 3a/4;
i. ol- 4a/6; bu i. 276a/5.
- ilik (g)** İlik. 61a/7, 62b/4, 152b/3.
- iliş-** 1) Yaklaşmak. 45b/1, 215a/7; 2) Bağlanmak. 253b/10.
- illā** (Ar.) Mutlaka. 40b/6, 139b/10.
- illallāh** (Ar.) Mutlak Allah. 46a/11; sırr-ı i. 45b/9.
- illük** Yıllık. beş yüz i. yol idi 94b/8.
- ‘ilm** (Ar.) Bilgi. 26a/10, 48b/6, 57a/8.
- ilt-** Götürmek. 97a/9.
- iltimās** (Ar.) Yapılmasını isteme. 36a/1.
- imām** (Ar.) Önder. 28a/8, 8; 73b/9; bir cemā‘ at-i i. 87b/4.
- imāmet** (Ar.) İmamlık 164b/12.
- īmān** (Ar.) İslam dinini kabul etme. 9b/2, 27a/11, 40b/5.
- īmānsız** (Ar.-Tür.) İslam dinini kabul etmeme. 10b/10.
- imdi** Şimdi. 29b/5, 38a/4, 44b/6.
- imtiḥān** (Ar.) Sınav. i. eyle-107b/11.
- in-** 1) İnmek. 43a/9; 2) Gelmek. rahmet in- 44b/4; nidā in- 33a/7.
- in** Kenar, köşe. 50b/2.
- in‘ām** (Ar.) Nimet verme. i. eyle- 80a/12.
- inan-** İnanmak. 34b/8, 38a/6, 44a/10.
- ‘ināyet** (Ar.) İhsan. 33b/3, 93a/9; ‘i. bul- 14b/2.
- ince** İnce. 249b/7; i. ḥayāl 262b/10.
- incü** (Far.) İnci. 3b/2.
- inde-** Çağırarak. 2a/5, 219a/1.
- indi** Şimdi. 14b/3.
- iñen** Çok fazla, oldukça. 138a/7.
- inkār** (Ar.) Yaptığını saklama. i. eyle- 9a/10; i. ol- 5b/2; i. kı1- 16a/8.
- innemā** (Ar.) Sadece anlamına gelen edat. 186b/1.
- ins** (Ar.) İnsan. pādişāh-ı i. u cānn 186b/9.

inşāf (Ar.) Merhamete, vicdana ve mantığa dayalı adalet. 69b/8; i.-a gel-“merhamet etmek” 109b/2.

insān (Ar.) Adam. 35b/9; i. degül 19b/10; i. içinde 11b/11.

insāniyyet (Ar.) İnsanlık. 15b/1.

intihāsız (Ar.-Tür.) Sona erme. 141a/1.

intizār (Ar.) Özlem duymak. 92a/11, 107b/3.

ip İp. 103b/10.

ipek İpek. 25a/2, 82a/8.

irāk, irāh, irāğ Uzak. 31a/3, 54a/4; i. èyle- 47b/1.

irahlık Uzaklık. 9b/5.

irelü İleri. 210a/10, 216a/5, 97b/2.

‘**irfān** (Ar.) İlahi bir feyiz olarak kainatın sırlarını bilme kudreti. ehl-i ‘i. 240b/2.

irgür- Ulaştırmak. 87b/1.

irşād (Ar.) Allah’ın yardımı. 109a/10; kütüblara i. vèr-145a/10; i. ile 145a/10.

işbāt (Ar.) Şahid ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma. 129b/9.

ise İse. iş dutar i. 53a/6; var i. 57b/3, 60a/6.

isim (Ar.) Ad. 16b/1, 47a/2, 293a/3.

isrāf (Ar.) Gereksiz yere harcama. i. èt- 180b/1.

iste- İstemek. 24b/12, 32a/6, 51b/5.

isted- Araştırmak. 222b/12.

isteş- Birbirini aramak. 245b/9.

‘**işyān** (Ar.) Ayaklanma. 9b/10; ‘i. içinde 59b/12; ‘i. ile 32a/11; ‘i. èd- 182b/7.

iş 1) İş. 11a/5; 2) Durum. 13b/1.

iş- İçmek. 201a/2.

işāret (Ar.) Bir şeyi gösterme. 191b/7; i. kıl- 47a/3, 220a/5.

işığ Işık. 27b/5; ‘ālemi i. èt- 53b/12.

işle- İşlemek. 27a/2, 41b/10, 45a/10.

işled- İşledmek. 109a/3.

‘**işret** (Ar.) 1) İçki. 15b/3; 2) Hakla olmanın verdiği haz. ‘i. al 136b/4.

‘**işret-hā** (Ar.-Far.) Allahla olmanın verdiği haz içinde olmak. ‘i. èd- 160a/7.

iştiyāk (Ar.) Özlemek. i. çek- 92a/9.

it Köpek. 15b/7; i. güccüğü 2a/11.

- it-** Yitmek. 12a/10, 38a/11, 100b/10.
- iti** Parlak. 28b/8.
- i' tibārsız** (Ar.-Tür.) Değersiz. i. dünyāya 136b/9.
- ittikā** (Ar.) Allah'tan korkma. 289b/7.
- i' tikād** (Ar.) Gönülden tasdik ederek inanma, bağlanma. 199a/9; i. èyle 204b/2;
i. éd- 2a/8.
- ittifāk** (Ar.) Birleşme. i. èt- 120a/12.
- itür-** Yitirmek. 12a/6, 18b/1, 42b/6.
- iv-** Acele etmek. 43a/5.
- 'ivāz** (Ar.) Karşılık. 'i. ol- 67a/9.
- 'iyāl** (Ar.) Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler. 120b/4, 121a/1.
- 'iyān** (Ar.) Belli. 67b/6.
- iyē** Sahip. 47a/10, 55a/6, 154a/9.
- iyēsiz** Sahipsiz. 47a/10.
- iyi** Koku. i. al- 50b/11.
- iz** Belirti. 63a/2, 64a/6, 240b/2.
- i' zāz** (Ar.) Saygı gösterme. 84b/9; i. èyle- 107a/10.
- izle-** İzlemek. 5a/8, 240b/1, 262a/4.
- izn** (Ar.) Müsaade etme. 121b/7, 210b/11; i.-i Hāq'ıla 121b/6.
- 'izzet** (Ar.) Kıymet. 235b/6; 'i. kııl- 15a/9; 'i. èt- 101a/7.
- 'izzetle** (Ar.) Kıymet vererek. 96a/8.

K

- ka** Gülerken çıkan ses. k. ka gül- 55a/4, 221a/8.
- kab** Kap. 30a/5, 157a/4, 274a/6.
- kāb-ı kavseyn** (Ar.) Mirac gecesinde Hz. Muhammed'in Cenāb-ı Hakk'a olan
yakınlık derecesine kinaye. 4a/10; k. teg kaşlaruñ 252b/2.
- kabla-** Çepeçevre kuşatmak. 233a/6, 233b/1.
- kabr** (Ar.) Mezar. 24a/9, 47b/12, 87a/7.
- kabül** (Ar.) Rızılı olma. 15b/8; k. éd- 5a/2; k. èyle 5b/9.

- ķabz** (Ar.) Azrail tarafından ruhun teslim alınması. ķ-ı rūhum 4a/7.
- ķaç-** Kaçmak. 12a/10, 22a/4.
- ķaçıl-** Kaçılmak. 43b/2.
- ķadā** (Ar.) Kaza, bela. 76a/4.
- ķadar** Kadar. bu ķ. 30a/2, 49b/7, 50b/1.
- ķadd** (Ar.) Boy. 30b/9; ķ. u ra^c nā göster- 52a/4.
- ķadeh** (Ar.) 1) Küçük içki bardağı. 41b/1, 18a/3; dolu ķ. ol- 36a/7; 2) Şevk, cezbe, vecd halinde olmak. cesedi ķ. ol- 101b/5.
- ķadem** (Ar.) Adım. her ķ. 17a/5; ķ. baş- 17a/5, 116b/1.
- ķādī** (Ar.) İslam toplumunda örfi ve şeri hukuku uygulayan mahkemenin başkanı. 164b/8; ħalīm ķ. ol- 79a/7.
- ķādīm** (Ar.) 1) Öncesini bilir kimse bulunmayan. 121a/8, 214a/10; 2) Eski. ķ. aķrabā 33a/3; 3) Allah. 6b/7.
- ķādīr** (Ar.) Tükenmez kudret sahibi olan Allah. ol ķ. u ķādīr ile 113a/9.
- ķādīr** (Ar.) Kudret sahibi. ķ. Ćalab 148b/11.
- ķadr** (Ar.) Değer. 30a/5, 36b/4, 46b/6.
- ķadr** (Ar.) Kur'ān-ı Kerīm'in inmeye başladığı Ramazan ayının yirmi yedinci gecesidir ki bin aya bedeldir. ķ. u berāt 73a/8.
- ķāf** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi dördüncü harfi olup ebced hesabında yüz sayısının karşılığıdır. nūn u ķ. ol-3b/1; ķ. teg 71b/5.
- ķafā** (Ar.) Akıl. 33b/9.
- ķafes** (Far.) 1) Hapishane. 54b/12; 2) Beden. 34a/10, 54b/11.
- ķāfī** (Ar.) Yetecek kadar. 130b/7.
- ķāfile** (Ar.) Birlikte yolculuk yapan topluluk. 29a/6.
- ķāfir** (Ar.) Tefrika aleminde bulunan, makamı tefrika alemi olan. 48b/4; bu k. 16b/8; k. sem^c inde 47a/2.
- ķāfūr** (Ar.) Suç bağışlayan. 188b/4.
- ķāh** (Far.) Saman çöpü. 42a/3, 59a/10; k. tegi 224b/1.
- ķaħ-** 1) Kabartmak. göğüz ķ.-up "göğsü kabartmak" 17a/12; 2) Kanat çırpamak. ķanad ķ. 101b/2.
- ķaħı-** Azarlamak. 39a/4, 50b/4.
- ķaħıš-** İtiraz etmek. 191b/7.

ķahr (Ar.) Üstün gelerek kahretme. 17b/6, 7; ķ. u luşfin 11a/10.

ķaķŗa- Bir Şeyin parçalarını gevŗeyip dağılacak hale getirmek. 95b/8.

ķāil (Ar.) Rız olmuŗ. 28b/5; ķ. idi 124b/8.

ķāināt (Ar.) Var olan Şeylerin cümlesi. 144a/10, 254a/6, 254a/7.

ķāl (Ar.) Söz. 12b/7; ķil ü ķ.-dan “dedikodu” 39a/10.

ķal-1) Kalmak. bī-ķāre ķ.-ası 8b/2; gümān içinde ķ.-mayasan 60a/4; 2) İnanmak.

12b/9; 3) Bakmak. 40a/2; 4) Geride kalmak. 44a/3; yolunđan ķ.-duğ 14b/4;

5) Etmek. āha ķ.-mayasan “ ah etmeyesen” 42a/4; 6) Değer vermek. cāna ķ.-am 57b/10.

ķale (Ar.) Kale. 35b/10, 65a/1.

ķalb (Ar.) Yürek. 21a/9, 117a/9.

ķalem (Ar.) Ayrıntılı ilim. levħ ü ķ. 43b/1; levħ u ķ. seŗ- 31b/7.

ķalħ- Kalkmak. 39b/5, 40b/9; ayağa ķ. 43a/2.

ķalıb Engel. 239a/8.

ķalın- Bakınmak. 167b/11.

ķalmıŗ Düşkün. 108a/2, 246a/1.

ķām (Far.) İstek. 144a/9, 159b/8, 288a/11.

ķamer (Ar.) Ay. 170a/6; Şems u ķ. 118a/6.

ķāmet (Ar.) Boy. 69a/1, 252b/1.

ķāmil (Ar.) Kemale ermiŗ. 7b/2; k. ol- 11b/11; k. insānı 160b/10.

ķāmilī (Ar.) Kemale ermiŗ. k. insān ol- 5b/1.

ķāmilsiz (Ar.-Tür.) Bilgisiz. k. Mollā Velī 62b/1.

ķamu Bütün. 46b/6; ķ. ‘ālemlere 4b/2; ķ. varlığ 5b/3.

ķān (Far.) Bir Şeyin kaynağı. 24a/7, 24a/8, 32a/9.

ķan- 1) Doymak. 47a/5, 191b/1, 222b/9; 2) Kanmak. 25b/9, 38a/1, 67a/4.

ķan Kan. 40b/6, 58a/7, 60b/1.

ķanadlan- Kanatlanmak. 103a/1.

ķanat (d) Kanat. 43b/3; üstüne ķ. ger- “korumak” 37a/11.

ķanatsız Kanatsız. 104b/10.

ķand (Ar.) Şeker. ķ. ēyle 170a/4.

ķandīl (Ar.) Gönüllerin dirilmesi . 298b/11.

ķandur- Doyurmak. 104a/1.

- kanı**^c (Ar.) Yeter bulup fazlasını istemeyen. 287a/7.
- kankı** Hangi. k. kılta 107a/4.
- kanlu** Kanlı. k. özinde 133a/5.
- kapu** Kapı. 26a/12, 26a/12, 44b/12.
- kapuçı** Kapıcı. 209a/2.
- ka‘r** (Ar.) Derinlik. 129b/2, 191b/12.
- kar** Kar. k. yak- 119a/9; k. ol- 71a/2.
- kār** (Far.) 1) İş. 30b/9; cihānuş k. u bārından 36a/3; 2) Meşgul. 78b/3.
- kara** 1) Kara. gözün ağ u karasından 67b/11; k. zülfün 77b/8; 2) Kötü. kalbi k. 38a/8; ağdan k.-yı anla-“iyiden kötüyü ayırmak” 15b/6.
- karakura** Korkulu rüya. 101b/1, 101a/3.
- karanku, karanhu** 1) Karanlık. bir k. evde 235a/5; 2) Kötülük. 29a/9.
- karanlığ** Kötülük. 71a/4.
- karanlıq** Kötülük. neçe bağı k. 59b/3.
- karār** (Ar.) 1) Neticeye bağlama. 7b/7, 22b/7; 2) Durmak. k. ét- 21b/11.
- karar-** Kararmak. 15b/4.
- karārsız** (Ar.-Tür.) Kararsız. k. Nesimî teni 22b/7.
- karavaş** Hizmetçi. 67b/6; kul k. 190a/6.
- karb, ğarb** (Ar.) Güneşin battığı taraf. 3a/12.
- kārbān** (Far.) Kervan. 29a/10.
- kardaş** Kardeş. 29b/11, 30a/3, 49b/4.
- kārḥāne** (Far.) İş yeri. 248b/12, 256a/8, 259b/8.
- karı** İhtiyar. bir k. ‘ avrat 27b/9.
- karīb** (Ar.) Yakın. Haqq’a k. ol- 177a/7; k. ol- 179a/6.
- karīn** (Ar.) Münker ve nekir denilen sorgu melekleri. 102b/1.
- karın** Karın. 79b/10, 95b/8.
- karındaş** Kardeş. 12b/5.
- karış-** Karışmak. 58a/9, 90b/1, 205b/4.
- karğa** Karga. k. ol- 104b/11.
- karma-** Karıştırmak. 114a/2.
- karnefū** ? 120b/11.
- kār-sāz** (Far.) 1) İş yapan. k. ol 104b/11; 2) Allah. 92b/10.

karşu Karşı. 30b/4, 37b/4, 96a/8.

kārvān (Far.) Kervan. 8a/11.

kārvān-seray (Far.) Şehirlerde, köylerde yol üzerinde yolcuların, misafirlerin gecelemlerine mahsus yerler. 8a/10.

kaşd (Ar.) Niyet kurma. k. èyle- 199b/4.

kāsım (Ar.) Taksim eden. 46b/5.

kaş Kaş. 51a/11, 71a/11, 73b/4.

kaṭ (Ar.) Kesme. ümid k. èt- 180b/1; k. kıl- 199b/11.

kat Huzur. 7b/3, 23b/10, 55b/1.

kat- Katmak. 32a/6, 39a/6, 141a/7.

kaṭār (Ar.) Birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü. 38b/10, 47a/1.

kaṭārlan- (Ar.-Tür.) Sıra sıra dizilmek. 30b/4.

kaṭārlaş- (Ar.-Tür.) Sıra sıra dizilmek. 264a/10.

katı 1) Sağlam. k. yer ol- 58b/4; 2) Vahşi. k. mār imiş 49a/9; 3) Çok fazla. k. yorıl- 41b/10.

kaṭır Katır. 9b/9.

kaṭıṣ- Katışdılar. 191a/12.

kaṭlan- Dayanmak. 141a/4.

kaṭrān (Ar.) Katran. 104b/8.

kaṭre (Ar.) Damla. 122b/7.

kaṭv Ateş. 82b/11.

kaṭv- Kovalamak. 24b/2; k. èyle- 18a/6.

kaṭvl (Ar.) Söz. 12a/12, 44b/5.

kaṭvm (Ar.) İnsan topluluğu. 22b/5, 6; k. u kardaşlarum 70a/2.

kaṭy- Uzaklaşmak. 114b/6.

kaṭyđ- Endişe etmek. 216b/4.

kaṭyğv (k) Kaygı. 42b/8; k. çek- 175a/4.

kaṭyğula- Endişelenmek. 33a/11.

kaṭyır- Endişe duymak. 14a/4, 156b/4, 245a/11.

kaṭyđ (d)- Geri dönmek. 75a/3, 168a/10, 203b/9, 284b/8; k. git 37a/6.

kaṭyım (Ar.) 1) Ayakta tutan. k. ol- 56a/2; k. èyle- 48a/5; 2) Bir işte sabreden. k. kıl 230a/2.

- ķayna-** Kaynamak. 95b/7.
- ķaynat-** Kaynatmak. 52a/10.
- ķaytar-** Döndürmek. 70a/6.
- ķayyūm** (Ar.) Ezeli ve bāki olan Allah. 131a/2.
- ķaz-** Nakşetmek. 104a/5.
- ķebāb** (Ar.) Doğrudan doğruya ateşte veya kap içerisinde pişirilen et.
bağruñ k. ol- 70a/1.
- ķebīr** (Ar.) Büyük. k. ol- 117b/1; şeyḫ-i k. ol- 146b/2; bir şeyḫ-i k. 215a/8.
- ķedd** (Ar.) Çalışma. 95b/12.
- ķeder** (Ar.) Üzüntü. 95b/12.
- ķef** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci alfabesi olup ebced hesabında yirmi sayısının karşılığıdır. 85a/1; k. teg 71b/5.
- ķefen** (Ar.) Ölüyü sardıkları bez. 101a/2.
- ķelām** (Ar.) Söz. 14a/8, 31b/3, 58a/11.
- ķelb** (Ar.) Köpek. 51b/2, 209b/10, 210b/10.
- ķeleci** Söz. 13a/6.
- ķelim** (Ar.) Sözler. mu^ç allāk k. üste 116a/3;
- ķelīm** (Ar.) Söz söyleyen, konuşan. Musā k. 149b/4.
- ķelime** (Ar.) Bir fikir anlatan bir veya birkaç heceden meydana gelen söz.
doğsan miñ k. 81b/10.
- ķelle** (Far.) Baş. 115b/11.
- ķemāl** (Ar.) Nefsani vasıf ve sıfatlardan ve bunların eserlerinden arınmış olmak.
k. issi 1b/10; k.-e er-“olgunluğa ermek” 19b/1; k.-e yet-“olgunluğa ulaşmak”
17b/1.
- ķemān** (Far.) Yay. 47a/6, 26a/1, 84a/3.
- ķemer** Kemer. 29b/3; beline k. ķurşa- 202a/7; nūrdan k. 38a/8.
- ķemḫā** (Far.) İpek kumaş. 35b/6.
- ķemīn** (Ar.) Çok küçük. 127a/12.
- ķemīne** (Far.) Zavallı. 147b/9.
- ķem-ter** (Far.) Köle. 62b/10, 186a/4, 243b/2.
- ķenār** (Far.) 1) Yan. 9b/3, 45b/5; 2) Uzaklık. k. gez- 32a/1.
- ķenārsız** (Far.-Tür.) Ucu köşesi olmayan. bir k. baḫr ol- 277a/10.

- kendü** Öz. k. hālinden 10b/9.
- kendüsiz** Özü olmaksızın. 11b/2.
- keñgerçi** (Far.-Tür.) Asi bir derviş gurubu. 146b/9.
- kenīz** (Far.) Cariye. 68b/2.
- kenz** (Ar.) Hazine. 252b/12.
- ker** (Far.) Kuvvet. k. u kārı 197a/5, 206a/11.
- kerāmet** (Ar.) Ermişçesine yapılan iş. bu k. 111a/3.
- kerem** (Ar.) Bağış. luṭf u k. 47b/9; luṭf u k. al- 48a/7; k. éd- 67a/8.
- kergez** (Ar.) Akbaba. k. ol- 215a/7; k. kimi 260a/3.
- kerez** (Ar.) Defadan. bu k. 203b/9.
- kes-** Kesmek. 95b/10.
- kes-** 1) Ayırma. Ḥaḡ’ dan yolun kes- “Allah’ın yolundan ayrılmak” 49a/9;
2) Kesmek. 199b/2.
- kes** (Far.) Kimse, kişi. 28b/4, 33a/3, 35b/6, 130a/8.
- kesāfet** (Ar.) Kir. 10a/7.
- kesb** (Ar.) Çalışıp para kazanma. k. èyle- 26b/6, 35a/8; k. ü kemālin 79b/5;
k. ü kemāl iyesi 111a/7.
- kesil-** Kesilmek. 31b/3, 50a/6, 76a/8.
- kesrī** (Ar.) Parçalanmış. k. ol- 145b/11.
- keşīde** (Far.) Yazılmış. 286a/2.
- keşf** (Ar.) Gizli bir şeyi bulma. k. ol- 141b/8; k.-i ḡabr-i merd şaḡşa 111b/4.
- keştī** (Far.) Gemi. 18a/2; çādersiz k. teg 176a/4; k. teg 176a/5.
- keştīsiz** (Far.-Tür.) Gemisiz. 18a/2.
- kevākib** (Ar.) Yıldızlar. 144b/10.
- kevkeb** (Ar.) Yıldız. 193b/4.
- kevn** (Ar.) Kainat. k. ü mekān güheri 241b/7; k. u mekān “ tüm varlıklar” 67a/8.
- kevşer** (Ar.) Cennet’de bir havuzun adı. 36b/12; k.-i fūrāt 73a/8.
- key** (Far.) Ne zaman. 246b/5.
- key** Çok fazla. 94a/1.
- key** (Far.) Hükümdar. 207a/4.
- keyd** (Ar.) Hile. k. u aldur 135b/12.
- keyveni** Ev yönetimini iyi bilen kadın. 200b/4.

- kez** Defa. bir k. 1b/10; bu k. 2b/8, 38b/7.
- kezin** Defa, kere. 18b/3; bir k. 275b/7.
- kış** Kış. 9b/3, 36a/11; yaz u k. 35a/5; k. zemherisinde 119a/9.
- kırk** Kırk. k. il 235b/11.
- ki** (Far.) Ki, ki ilgeci. 2b/5, bil k. 7a/2; tā k. 13a/2.
- kibār** (Ar.) Büyükler. hōr u k. 3a/8, 117a/1.
- kibr** (Ar.) Büyüklük. 9b/8.
- kibriyā** (Ar.) Allah. 117b/3.
- kici** Küçük. 131a/1, 192b/3; k. iken76b/10.
- kifāyet** (Ar.) Yetişme, el verme, iktidar, yararlık. k. ér- 183b/11, 194b/8.
- kīl** (Ar.) Söz. k. ü kâlden 39a/10; k. u maqālî 5b/7; k. ü kâlünğ eyle- 7a/1.
- kilid** (Far.) Anahtar. qalbe k. 93b/3; k. ile 156a/7.
- kilīsa** (Far.) Kilise. 130b/10; deyr ü k. göster- 52a/3.
- kim** 1) Kim. 15b/3, 33a/9; 2) Ki edatı. bu k. 26a/7; gerek k. 16b/3.
- kimi** 1) Bazı. k. ‘ âlemlere 46a/6; 2) Gibi edatı. ‘ ām k. 38b/10; baykuş k. 8b/2.
- kimlig** Kimlik. 175b/4.
- kimse** Kimse. 31a/9, 32b/9, 10.
- kimsene** Kimse. hiç k. 43b/6; o yüzsüz k. 55b/2.
- kimsesiz** Kimsesiz. 249a/9.
- kīn** (Far.) Gizli düşmanlık. 75a/12, 183b/9.
- kiprik** Kirpik. 253a/6, 84a/3.
- kir** Kir. 38b/8; k. u pās idi 119a/2.
- kisvet** (Ar.) Elbise. neçe k. 13a/12.
- kişi** Kişi. 27b/6, 34a/3, 60a/10.
- kitāb** (Ar.) Kur’an. 168b/8.
- kible**² (Ar.) Namaza başlarken yönelilen taraf. bu k. 27a/10.
- kible**²-gāh (Ar.-Far.) Far. Kiblenin bulunduğu yer. 51b/6, 172b/7.
- kıgamah** Övünmek. 65b/8.
- kıl**- 1) Kılmak. secde kıl- 24b/7; 2) Etmek. beyān kıl- 7a/6; 3) Yapmak.
mesken kıl- 23a/8.
- kılavuz** Şeyh. k. ol- 8a/8.
- kır**- Öldürmek. 23a/5; kâfir k. “düşmanları öldürmek” 80a/7.

- ķırāat** (Ar.) Kur'an'ın usul ve kaidesine göre okunması. 4b/5.
- ķırak, ķıraḥ, ķıraĝ** Kenar. 38b/10, 119b/2, 160a/11.
- ķırmızı** Kırmızı. k. güldür 113b/8.
- ķısmet** (Ar.) Nasip. 151b/5; ķ. ol- 122a/7; bu ķ. 122a/9.
- ķıṣṣa'** (Ar.) Hikaye. bir ķ.-yı be-fazl-ı ḥāl-ı ekber 118b/6.
- ķıṣlaķ (ĝ)** Kışın kalınan yer. 34b/10.
- ķıtāl** (Ar.) Vuruṣma. ķ. et- 138b/7.
- ķıy-1)** Vermek. cān ķıy-"can vermek" 94b/4; 2) Yapmak. 69a/6.
- ķıyāmet** (Ar.) Bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman. ķ. günine 170b/9; ķ. günü 190a/2.
- ķıyās** (Ar.) Bir şeyi başka bir şeye benzeterek hüküm verme. ķ. et- 3a/3, 8a/5.
- ķıyı** Kıyı. 96b/10.
- ķıymet** (Ar.) Değer. bu deryā dürrinüñ ķ.-i 166b/4.
- ķız** Kız çocuk. ķ. ol- 119a/4.
- ķızıl** Kırmızı. ķ. altun kimi 39b/10; bu ķ. beñzüm 24b/5; bu ķ. ķan içinde 60b/1.
- ķoç** Koç. 32a/7, 61b/5, 80a/5.
- ķoḥ-** Koklamak. 82a/4.
- ķoḥu** Koku. 42a/8, 53b/8.
- ķol** Kol. 42b/12, 52b/5.
- ķon-** Konmak. 13a/11, 20b/10, 196b/3.
- ķonak ķonah, ķonaĝ** Misafir. 103b/1, 200b/6, 215b/4.
- ķonaḥla-** Konaklamak. 102a/10.
- ķonşı** Komşu. 9b/5.
- ķop-** 1) Olmak. ḥaṣr ķop- 252b/10; 2) Meyl etme. ķalbün ķop- 24b/8.
- ķopar-** Ayırmak. 100a/1.
- ķork-, ķorḥ-** Korkmak. 19b/7, 25a/8.
- ķoru-** Korumak. 25b/4.
- ķorkul-** Korkulmak. 172a/11.
- ķorḥu** Korku. 40a/8, 102b/1.
- ķorḥusız** Korkusuz. 40a/8.

qoy- 1) Terk etmek. 13b/6; 2) Bırakmak. elden qoy- 49a/4; 3) Feda etmek. cānın başın yoluña qoy- 47b/6; 4) Engellemek. yoldan qoy- 15a/3; 5) Yaslamak. 25b/10.

qoyn Kucak. 62b/8, 203b/4, 208b/8.

qoyın Koyun. 25b/8, 8.

kök Kök. 97a/4.

köle Birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse. 42a/11.

köp Eski. 80a/4.

köpri Köprü. 36b/9; k. ol- 21a/9.

kör 1) Kör. k. kimi 24b/10; k. ol- 73a/4; 2) Tıkamak. gönül arşın k. éd- 177b/2.

körükle- Şiddetlendirmek. 111a/9.

köz Köz. k. èyle- 56b/6; k. ol- 225a/10.

quc- Kucaklamak. 97b/5, 269a/1.

qudret (Ar.) 1) Güç. 23b/10; 2) Allah'ın gücü. q. dilinden 3b/1.

qudret-nümā (Ar.-Far.) Kudret gösteren. qādir-i q. 186b/1.

qudsī (Ar.) Allaha mensup. 288a/5.

kūh (Far.) Dağ. 111a/10; k. u şahrā göster- 51b/11.

kūhī (Far.) Dağlı. k. mededine 111a/9.

qul Mürit. 13b/3, 24a/2; Allāh'a lāyık q. 50a/11.

qulhüve'llāh (Ar.) İhlas suresi. 253b/8.

qullāb (Ar.) Çengel. q. sal- 98b/8.

qulak, qulaḡ, qulaḡ Kulak. 32b/7; q. aş- 26a/6; q. dut- 56a/4.

qullan- Kullanmak. 37b/9.

qulluḡ Kulluk. 13a/5, 30b/2; q. èyle 30b/2.

qumāş (Ar.) İpek yün keten vs.den yapılan dokuma. q. giy- 111a/6.

qur 1) Kurmak. 57b/8; ḡalqa qur- 69b/1; 2) Alış veriş yapmak. dükkān qur- 45a/11.

qurb (Ar.) Yakın olma. bu q. ilen 46a/9; q.-ı ḡaqq'uḡ fazlı 109a/2; q. ḡaqqı 146b/1.

qurbān (Ar.) Bir gaye uğruna feda olma. q. èt- 33a/8; cānuḡı q. èyle- 33a/9; q. ol- 33a/8.

qurbet (Ar.) Allah'a yakınlık. q.-e dolan- 28b/4; q.-e düş- 105a/6.

qurbetlik (Ar.-Tür.) Allaha yakınlık. q. baḡrine 170b/1.

qurd Kurt. 22a/6, 11; q. ol- 22b/1.

- ķurŗa-** Kuŗanmak. beline kemer ķ.- 202a/7; bēlūņ ķ. 81a/8.
- ķurŗan-** Kuŗamak. 29a/8; bēlūņe ķ. 61b/8.
- ķurtar-** Kurtarmak. 35b/10; baŗuņı ķ. “canını kurtarmak” 40a/4.
- ķurtıl-** Kurtulmak. 38b/1.
- ķurtul-** Kurtulmak. 18a/7, 28a/7, 31b/3.
- ķurı-** Kurumak. 70a/2.
- ķurıl-** Kurulmak. 217a/11.
- ķuru** Kuru. 11b/5; bir ķ. gevdedür 33a/9; ķ. yerden 35b/4.
- ķuru-** Kurumak. 177b/5.
- ķurul-** Kurulmak. 36b/8, 61a/5.
- ķurulu** Kurulmuş. ķ. dükkān 79a/6; ķ. mizān 79a/7.
- ķurut-** Kurutmak. 275a/9.
- ķuŗūr** (Ar.) Eksiklik. 36b/3.
- ķuŗŗa** (Ar.) Gam keder. ğam u ķ. 175a/2.
- ķuŗ** Kuŗ. ķ. imiŗ 103a/1; bir ķ. ol- 105a/5; ķ. gibi 145a/4.
- kūŗk** (Far.) Kōŗk. 121a/1.
- ķuŗb** (Ar.) 1) En büyük veli. 26b/6; 2) Dünya yuvarlağının ekvatorundan en uzak olan ve yer ekseninin geŗtiği var sayılan iki noktasından her biri. 146b/2.
- ķutlu** Mutlu. ķ. ğün 89a/2; bu ķ. devr 259b/2.
- ķuvvet** (Ar.) Güç. 23b/3, 42b/4; ķ. al- 3a/8.
- kūy** (Far.) Köy. 48b/5, 65a/1.
- kūze** (Far.) Su testisi. k. ēyle- 224a/8, 229a/4, 237b/3.
- ķuzı** Kuzu. 199b/2, 4.
- ķuzıcuķ** Kuzucuk. 199b/12.
- ķūfr** (Ar.) 1) Dinsizlik. 4a/4; k. ü imān 39a/6; 2) Akıldan, hakiki sevgiliye hizmet ve itaat etmekten kinayedir. 105a/1.
- kūfrān** (Ar.) Dinsizler. 130b/9.
- kūl** 1) Kül. k. ēyle 77a/3; k. ēd- 156a/4; 2) Sönmek. k. ol- 74b/7.
- kūll** (Ar.) Bütün. k. var 262b/1; k. varuņ 262b/2.
- kūllī** (Ar.) Bütün. 43b/11; k. özin 52a/10; k. varuņ 55a/3.
- kūlūnglü** (Far.-Tür.) Taŗçı kazmasına sahip. 111a/9.
- kūn** Gün. 31a/7.

künc (Far.) Köşe. 27b/5.

kün fe-kān (Ar.) Allah'ın ilahi emri. 154a/7, 288a/4; pâdişāh-ı k. 186b/9.

künūn (Far.) Şimdi. 120b/2.

künye (Ar.) Bir kimse ile ilgili bilgileri içeren kayıt. 130a/6.

kürsī (Ar.) Arş-ı azamın altında bir düzlükte yer alan levh-i mahfuzun bulunduğu yer.
16b/12, 21a/2.

küs- Küsmek. 69a/10.

küsen- Darılmak. 53a/10, 111b/4, 111b/4.

küy- Beklemek. 9b/6, 14b/12.

L

lā (Ar.) Yok. l. dē- 44a/12; l. éd- 52a/10.

lā-cerem (Ar.) Şüphesiz. 180b/7.

lā-cürm (Ar.) Suçsuz. 107a/12, 108a/1, 120a/3.

lāf (Far.) Söz. l. èyle- 16a/10.

lafz (Ar.) Söz. 83b/10, 87b/7.

lā-ḥavf (Ar.) Korkusuz. 152a/5.

lahm (Ar.) Öz. 78a/12, 12.

lahze (Ar.) Göz ucu ile bir yere bakıncaya kadar geçen zaman. 142b/4.

lāin (Ar.) Kovulmuş. 50a/6.

lā^c1 (Ar.) Kırmızı ve değerli bir süs taşı. l. u cevherdür 27b/4.

lāl (Ar.) Dilsiz. l. èyle- 45b/1; l. éd- 161b/3.

lāle (Far.) Lale. 119b/5.

lām (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi altıncı harfidir. 14a/8, 71b/5, 85a/2.

lām-elif (Ar.) Osmanlı alfabesinde “lam” ve “elif” harflerinin bir arada yazılmış
şekli. 71b/7.

lā-mekān (Ar.) Allah. 21a/7; l. ol- 23b/12; mişl-i l. 48a/7.

lā-niyām (Ar.) Uyumayan. 236a/6; ol ilāh-ı l. 206b/12; Ḥudā-yı l. 214b/8.

lā-şalāt (Ar.) Namazsız. l. ol- 32a/8.

lā-şerik (Ar.) Ortaksız. 143a/9, 161a/3.

lāv (Far.) Yanardağın püskürmesi sırasında çıkan ve soğuyunca katılaştıran kütle.

83a/12.

lā-vird (Ar.-Far.) Duasız. 62a/11.

lā-yefūt (Ar.) Yok olmayan. 143b/3.

lā-yemūt (Ar.) Ölümsüz. 143b/3.

lāyık (Ar.) Yakışan. l. ol- 26a/6; l.-ı dergāh ol 36a/8; Allāh’a l. kul 50a/11.

lāzım (Ar.) Gerek. 88a/11, 251a/2.

leb (Far.) Dudak. 40a/10, 82b/1, 85a/2.

leb-ā-leb (Far.) Ağzına kadar dolu. 166a/11.

lebbeyk (Ar.) Buyurunuz, emir sizindir anlamına gelen kelime. 74a/8.

lem-yezel (Ar.) Allah’ın isimlerindedir. Baki anlamına gelir. 122a/11.

lem-yezeli (Ar.) Bakilik, kalıcılık. 289a/11.

lenger (Far.) Gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa. 190a/9.

lerze (Far.) Titreme. cānuma l. düşdi 138b/8; l. ol- 150b/2.

leş (Far.) Kokmuş hayvan ölüsü. 199b/11.

leṭāif (Ar.) Güzel sözler ve hikâyeler. 16a/4.

levh (Ar.) Belli bir süreyle sınırlanmış yazı ve takdir. l. u kalem seç- 31b/7;
l. ü kalem 43b/1.

levh-i mahfuz (Ar.) Allah tarafından takdir olunan şeylerin ezelde yazılı bulunduğu levha. 4a/5, 114b/11, 246b/12.

leyl (Ar.) Gece. 46b/8, 69a/7; l. ü nehār 56a/5.

levlāk (Ar.) “Ya Muhammed sen olmasaydın sen, felekleri yaratmazdım ben” anlamına gelen ve kutsi bir hadis olarak rivayet edilen ibarenin ilk kısmı. 144a/12, 148b/8.

levn (Ar.) Renk. bir l. 94b/10.

lezzet (Ar.) Tat. 12b/9, 34a/2; l. bul 104a/6.

libās (Ar.) Elbise. 13a/7, 25a/11, 40b/4.

likā’ (Ar.) Yüz. 24a/1; l. gör- 87a/11.

līmū (Far.) Limon. 119b/3.

lūkme (Ar.) Lokma. bir l.-i pāk 10a/6; cümle l. 49a/8.

luḫf (Ar.) Kulu Allah'ın ibadetine yaklaştıran ve günahlardan uzaklaştıran her şey.

11a/10, 33a/4; l. u kerem 47b/9.

lülü (Ar.) İnci. l. yolına 255a/4.

M

ma'ānī (Ar.) Hakikat. 5a/8; m. burcına 5a/7; m. meydânında 5b/1.

ma'āş (Ar.) Geçim. ' aql-ı m. "kazanç düşüncesi" 161b/10.

ma'āzallāh (Ar.) Allah korusun. 54a/9.

ma'būd (Ar.) Kendisine tapınılan. 11b/9, 34b/2; m. ol- 4b/2.

ma'den (Ar.) Maden. 112b/5, 115b/3, 185b/6.

māder-zād (Far.) Anadan doğma. 113a/7.

ma'düm (Ar.) Yok olan. 131a/2; m. kııl- 188b/2.

mā-düvvümīn (Ar.-Far.) İkinci olma. 18a/1, 101b/3.

mağara (Ar.) Mağara. 36b/2.

mağberistān, maḵberistān (Ar.-Far.) Mezarlık. 113b/4, 6.

mağbūn (Ar.) Aldanmış. m. kııl- 15a/5; m. ḵal- 109a/1.

mağdūr (Ar.) Haksızlığa uğramış. m. ol- 265a/9.

mağfūr (Ar.) Bağışlanmış. m. ol- 243a/2.

mā-gū (Far.) Söylenilmesi yasak olan. sırr-ı m. 274a/2.

mağrib (Ar.) 1) Akşam. 191b/3; 2) Batı. m. maşrıḵ 33a/6.

mağrūr (Ar.) Aldatma. 103a/7; dünyālīga m. ol- 25a/4; m. ol- 31a/10.

mağz (Far.) 1) Beyin. 203b/7; 2) İç, öz. 119b/4.

māh (Far.) 1) Ay. m.-ı tābān 50b/10; m. rū 107b/7; 2) Senenin on ikide bir kısmı.

m. u sāl 113a/11; m. sāl 215b/2.

maḥall (Ar.) Yer. ol m. 200b/5.

maḥāll (Ar.) Yerler. 29b/9; bir m. 113a/11.

maḥallī (Ar.) Yerli. çok m. 108a/8.

maḥbūb (Ar.) Sevgili. 23a/3, 50b/4; ḥalkā m. ol- 52a/9.

maḥbūn (Ar.) Kıtık için saklanan şey. 15b/9, 133a/1, 135b/8.

maḥfi (Ar.) Gizli. 80a/10, 258a/10.

māhī (Far.) Balık. 166b/3; m. gibi 172b/6.

māhisiz (Far.-Tür.) Balıksız. 166b/3.

māhir (Ar.) Hünere. ‘ilmiyle m. ol- 145a/6.

maḥlūk (Ar.) Canlı. 33b/1, 204a/10; cümle m. 115b/5.

maḥlūqāt (Ar.) Canlılar. cümle m. 3b/12; yaradılmış m. 144b/1.

maḥrem (Ar.) 1) Yakın. m. ol- 37b/2; p̄irine m. ol- 51a/8; 2) Yasak.

m. imişsen 50b/11; m. ol- 50b/11.

maḥrūm (Ar.) İstedigini elde edemeyen. m. ḳal- 70b/4; m. éd- 143a/7; m. gel- 152a/8.

maḥşer (Ar.) Kıyamette ölümlerin dirilip toplanacağı yer. 75a/11, 79a/8; m. günü 84b/6.

maḥtūm (Ar.) Belirlenmiş. m.-ı ḥātemi 130b/11.

maḥv (Ar.) Yok etme. m. ol- 46a/7; m. ḳıl- 134a/5; m. ét- 154a/7.

maḥzūf (Ar.) İslami yazıda noktasız harflerle meydana getirilmiş nazım ya da nesir.

252b/7.

maḥzūn (Ar.) Hüzünlü. m. éd- 121b/10.

māil (Ar.) 1) İstekli. m. ol- 119b/8; şoḥbete māil ol- 124b/8; 2) Bir tarafa yönelmiş.

nefsine m. ol- 182b/3.

mā’imā ? 274b/1.

ma’īn (Ar.) Saf. ferd-i m. 204a/5.

ma’īşet (Ar.) Yaşayış. 15a/4.

maḳāl (Ar.) Söz. 5b/7; şīrīn m. 205a/7.

maḳām (ḡ) (Ar.) Derece. 4a/6, 24a/10, 40b/10.

maḳber (Ar.) Mezar. 16b/2.

maḳbūl (Ar.) Kabul olunmuş. m. ol- 50a/5; m. ḳul 147b/8.

maḳşūd (Ar.) İstek. 11b/9, 23a/12, 29b/1.

māl (Ar.) Varlık. 10b/1, 10a/12, 12b/10.

māl-ā-māl (Ar.) Dopdolu. 82a/9.

mālik (Ar.) Bir şeye sahip. m. ol- 194b/1.

ma’lūm (Ar.) Bilinmek. özümi m. éd- 2a/3; m. ol- 37b/4; m. olun- 18b/10.

ma’nā (Ar.) Hakikat. 4a/8, 21b/7, 22a/4.

maḳa Bana. 54b/9, 55b/3, 56a/1.

mānend (Far.) Benzer. 134a/10, 143a/6.

māni’ (Ar.) Engel olan. m. ét- 67a/6.

manzūre (Ar.) Kusur, eksiklik. 300b/8.

- mār** (Far.) Yılan. m. ol- 23b/2; kıatı m. imiş 49a/9.
- ma^ʿ rifet** (Ar.) Herkesin yapamadığı ustalık. 164b/9.
- mā-sivā** (Ar.) Dünya ile ilgili olan Şeyler. 87a/12, 239a/8.
- mařnū^ʿ a** (Ar.) Sanatla yapılmıř. 120a/8.
- maşrık** (Ar.) Doğu. mağrib m. 33a/6, 268b/2; m. zemīne 22a/9.
- ma^ʿ řūķ** (Ar.) Sevilen. 4b/3, 36b/12, 43b/8.
- ma^ʿ řūķa** (Ar.) Sevilen. 50a/2, 134a/4.
- māt** (Far.) Satranç oyununda yenilme. m. ēyle- 15a/9; m. ol- 11a/5, 12b/8.
- mařlūb** (Ar.) Taleb edilen Őey. 4b/3 ; m. ol- 9a/3, 131a/11.
- mazhar** (Ar.) Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelli ettiği yer. 253a/3, 254a/6.
- mazlūm** (Ar.) Zulūm görmüř. 70b/6
- ma^ʿ zūr** (Ar.) Özü olan. m. ol- 99b/6, 262b/4, 265b/5.
- mecāl** (Ar.) 1) Kuvvet. bu m. 216b/10, 220a/9; 2) Fırsat. m. vēr- 125b/9.
- meclā** (Ar.) Ayna. 289b/10.
- meclis** (Ar.) Toplanılacak yer. 51a/5; m. ehli 45a/5; m. içre 43b/2.
- meclis-āmūz** (Ar.-Far.) Hz. Muhammed. 37b/6.
- mecmūa^ʿ** (Ar.) Toplanmış bir araya getirilmiş Őey. 144a/10.
- mecrūh** (Ar.) Yara. 157b/7.
- medd** (Ar.) Uzatma. 26b/8.
- meded** (Ar.) Yardım. 39a/10; m. ed- 101a/2; m. kııl- 133b/3.
- medfun** (Ar.) Gömülmüş. m. ēt- 119a/8.
- medh** (Ar.) Övme. 46b/3, 47a/7; m. ēyle- 37a/5.
- meęālib** (Ar.) Yenen, üstün gelen. 130a/6.
- meger** (Far.) Meğer. 1b/10, 6a/7, 7b/2.
- meh** (Ar.) Ay. 54b/9.
- mehl** (Ar.) Vakit verme. 260a/2.
- mekān** (Ar.) Yer. 5b/5, 6b/6.
- mekānsız** (Ar.-Tür.) Yersiz. m. ēllere dūř- 106a/12.
- mekkār** (Ar.) Hileci. oyiñı m. imiş 61a/10.
- mekkäre** (Ar.) Hileci. 152a/1.
- mekr** (Ar.) Hile. 153a/6; m. ü yalan 47b/1.
- meks** (Ar.) Vergi. 51a/4.

- mekteb** (Ar.) Okul. 142a/11.
- melâik, melâike** (Ar.) Melekler. 48b/1, 3; 108a/10.
- melâl** (Ar.) Sıkıntı. 71b/5, 99a/11; m. ol- 3b/7.
- melâmet** (Ar.) Ayıplama. 81b/7, 7.
- melek** (Ar.) Allah'ın nurdan yarattığı canlılar. 4a/1, 2; cümle m. 18a/9.
- melîk** (Ar.) Allah'ın adlarındandır. 108a/6.
- melûl** (Ar.) Mahzun. m. ol- 42b/10, 138b/6; bu m. gönlümi 186a/5.
- melüllük** (Ar.-Tür.) Mahzunluk. 113b/2.
- melûm** (Ar.) Azarlanmış. m. ol- 115a/7.
- mel'ûn** (Ar.) Lanetlenmiş. 47a/1.
- memât** (Ar.) Ölüm. 130a/10; m. ol- 181b/7; m. iken 181b/8.
- me'mûm** (Ar.) İmama uyan. m. ol- 28a/8, 41b/7.
- men** (Far.) Ben. 2a/1, 58a/2.
- mendîl** (Ar.) Mendil. 218b/12.
- mensiz** Bensiz. 28a/7.
- menâhî** (Ar.) Haram olmuş. 189a/10.
- menâre** (Ar.) Minare. m. dolan- 252a/6.
- menlik (g)** Benlik. 37a/2, 48b/3; m. donın giy- "benlik elbisesini giymek" 25b/4.
- mennân** (Ar.) Allahın adlarındandır. Çok ihsan veren anlamına gelmektedir.
ḥannân m. 277b/6.
- mensûḥ** (Ar.) Hükümsüz bırakılmış. 70b/6.
- menzil** (Ar.) Makam. 5a/6, 8b/7, 11b/4.
- mer** (Ar.) İnsanlar. 177b/7.
- mercân** (Ar.) Mercan. 40b/5, 294b/5.
- merd** (Far.) Özü sözü doğru olan kişi. 54b/9, 10; m. içinde 62a/11.
- merdân** (Far.) Erenler. 29a/8; m. degül 41b/5; m. ol- 19b/7.
- merdâne** (Far.) Mert olanlara yakışacak şekilde. 39b/7; m. dolan- 28b/10.
- merdî** (Far.) Mertlik. 190b/1.
- merdûd** (Ar.) Reddedilmiş. 72b/6; m. ol. 5b/2.
- merdûm** (Far.) İnsan. m. ol- 189b/1.
- merdûmân** (Far.) İnsanlar. 37a/4, 59b/4, 74a/9.
- merḥabâ** (Ar.) Selamlaşma sözcüğü. 26a/2, 36a/5, 43a/2.

- merkeb** (Ar.) Eşek. 70a/7.
- mersâ** (Ar.) Liman. 34b/3.
- mesârr** (Ar.) Sevinçler. 109b/12.
- mescid** (Ar.) Namaz kılınacak yer. 35a/2; m. eyle 31b/4; ehl-i m. ol- 35a/5.
- mescūd** (Ar.) Kendisine tapılmış. 144b/11.
- mesâfece** (Ar.-Tür.) Uzaklık. 216a/5.
- meşel** (Ar.) Örnek. 27b/4, 275b/10.
- meşelâ** (Ar.) Misal olarak. 167a/1.
- mesken** (Ar.) Oturulacak yer. Hakk'a m. ol- 5b/3; m. kıl- 23a/8.
- mest** (Far.) Sarhoş. m. eyle- 42a/8; m. ol- 31a/6; m.-i elest 64a/9.
- mestân** (Far.) Sarhoşlar. 61a/9, 77b/6; m. degül 41b/1.
- mestâne** (Far.) Sarhoşça. 40a/10, 75a/4.
- mes'ūd** (Ar.) Bahtiyar. 130b/5.
- meş'al** (Ar.) Aydınlatıcı. m. ol- 3b/8.
- meşâyiḥ** (Ar.) Şeyhler. 49a/4, 1b/4, 201a/4.
- meşhūd** (Ar.) Gözle görünen. 130b/5.
- meşhūr** (Ar.) Ün kazanmış. m. ol- 147b/4.
- meşk** (Far.) Tulumdan yapılmış su kabı. m.-i erez 85b/12.
- meşkilig** (Ar.-Tür.) Birşeyi öğrenmek için yapılan çalışmalar. 55a/4.
- meşkül, meşgül** (Ar.) Tutulmuş. 'işret m. 15b/3; m. ol- 117a/11; m. idüm 195a/4.
- meşyüm** (Ar.) Günah karanlığında olan. m. ol- 166a/7; m. éd- 183a/3.
- metâ'** (Ar.) Satılacak mal. 15b/12, 121a/1, 166a/6.
- me'vâ** (Ar.) Sığınak. 51b/5, 52b/1.
- mevâdd** (Ar.) Fezada, boşlukta yer dolduran varlıklar. 241a/5.
- mevc** (Ar.) 1) Dalga. mevc m. ol- 120b/12; 2) Mutlak varlığın, kainatın mertebesinde ortaya çıkan tecellileri. m. ur- 130b/4; 3) Vahdet denizinin dalgaları. m.-e sal- 80a/11.
- mevcūd** (Ar.) Var olan. 6b/6, 31a/6; m. ol- 5b/2.
- mevn** (Ar.) Elde etme. 180b/8.
- mevşūf** (Ar.) Vasıflanmış. m. éd- 5a/3; m. ét 221b/4; m. ol- 117a/6.
- mevt** (Ar.) Ölüm. 162a/11.
- mey** (Far.) Şarap. 35a/1, 96a/9.

- meydān** (Ar.) Meydan. 19b/6, 22a/8, 33b/7.
- mey-fürüş** (Far.) Allah. 246b/9.
- meyhāne** (Far.) 1) Şarap, içki satılan ve içilen yer. mescid u m. ol- 131a/9, 164a/11;
2) Tekke. 28b/11.
- meyl** (Ar.) Yönelme. 46a/1, 107a/4. Hakk'a m. èyle- 69a/5.
- mey-perest** (Far.) Şarap içen. 246b/9, 9.
- meyyit** (Ar.) Ölmüş. m. ol- 226a/8.
- mezālim** (Ar.) Haksızlıklar. 68b/1.
- mezār** (Ar.) Ölüünün gömüldüğü yer. 195a/7, 9; 196b/6.
- mezid** (Ar.) Artırılmış. 107a/6.
- mi, mī** Soru edatı. almaḥ m. ol- 51a/8; baḥmaḥ m. 50b/6.
- midde** (Ar.) İrin. 118b/2.
- mih** (Far.) Çivi. m.-i vesvās 40b/3.
- mihmān** (Far.) Misafir. 25b/1, 74a/4, 100a/11, 152a/3.
- miḥnet** (Ar.) Sıkıntı. m. odına 10a/12; cevr ü m. yè- 15b/2; m. çek- 172b/5.
- mihr** (Far.) Sevgi. m.-i Muhammed 50b/3; mü' min çār-yāruḥ m.-i 38b/4.
- mihrāb** (Ar.) Camilerde mescidlerde yönelilen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan girintili yer. 28a/8; m. èyle- 49b/9; m. ol- 252b/2.
- miḫdār** (Ar.) Kıymet. 5a/5, 13b/8, 156a/5.
- mim** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi yedinci harfi olup ebced hesabında kırk sayısının karşılığıdır. 71b/2, 112b/1; m. ile nūnuḡ ma' nāsın 71b/6.
- min-** Binmek. 23b/10, 42a/5, 47b/3.
- miḡ** Bin. m. èl 58a/6; m. kez 22b/8; nefsuḡ yüz m. çerisine 23a/5.
- minār** (Ar.) Minareler. 105b/10, 174b/8.
- minnet** (Ar.) İyilik yapana karşı kendini borçlu görme. 96b/8; m. èyle- 250a/8.
- mīr** (Far.) Kumandan. m. u vezīr 108a/4; m. sulṭān eşigi 190a/12.
- mi' rāc** (Ar.) 1) Hz. Muhammed'in göge yükselişi. Muṡafā'nuḡ m.-ı 38b/4; 2) Ruhun yükselişi ve manevi yolculuk. 41a/7; m. èyle 49a/6.
- mi' rācsız** (Ar.-Tür.) Ruhun manevi olarak belli bir olgunluḡa ulaşmaması. 49a/7.
- mirāt** (Ar.) Ayna. m. ol- 110b/7.
- mirḡāt** (Ar.) Derece. 139a/6.
- mīr-zā** (Far.) İrānlılara mahsus bir asalet ünvanı. 52b/7, 9; m. yolına 52b/8.

- misāfir** (Ar.) Bir yerde geçici olarak konaklayan kişi. m. ol- 291b/4.
- mişāl** (Ar.) Benzer. 52a/5; m.-ı gül 60b/3.
- miskīn** (Ar.) 1) Zavallı. 22b/5; m. ʿ Ācizī sözleri 35a/1; 2) Kendisinin varlığı olmayan derviş. 64a/4.
- mişl** (Ar.) Benzer. 51b/5; m.-i lā-mekān 48a/7; m.-i sebīl ol- 2b/7.
- mizāb** (Ar.) Su oluşu. 25b/6, 6; m. ol- 71b/11.
- mizāc** (Ar.) Huy. 136a/9.
- mizān** (Ar.) İnsanın doğru düşünceye, uygun söze ve güzel işe ulaşmasını ve bunların zıtlarını ayırd etmesini sağlayan esaslar. 32a/5, 40a/8; m. ol- 36b/8.
- mollā** (Ar.) Büyük alim. m. ol- 69a/5.
- moyun** Boyun. 167b/5.
- mu** Bu. 25a/12, 53b/6, 7.
- muʿ allā** (Ar.) Yüksek. m. göster- 52a/2.
- muʿ allak** (Ar.) Sürüncemede kalmış. 25a/6; m. kelim 116a/3; sırr-ı m. 229b/5.
- muʿ atṭal** (Ar.) Şaşkın. m. ḳal- 193a/12.
- muʿ atṭar** (Ar.) Güzel kokulu. 35a/5, 46a/4; m. ol- 166a/10.
- muʿ ayyen** (Ar.) Belirli. 165b/2; m. gör- 11a/3.
- muʿ ciz** (Ar.) Acze düşüren, başkalarını geride bırakan iş. 48b/3; ʿ aceb m. 29b/10.
- muʿ cizāt** (Ar.) Mucizeler. 198b/9; ʿ acāyib m. 254a/1.
- mucuk** Sivrisinek. 159a/1.
- muçık** Saban demiri temizlemekte kullanılan ucu demirli sopa. 29a/9.
- muğaylān** (Far.) Deve dikenini. 104a/12.
- muḥibb** (Ar.) Seven. m.-i dünyādan 56b/11; m.-i dünyā ol- 63a/9.
- muḥabbet** (Ar.) Sevgi. 51a/7; m. çerāğın 25b/11.
- muḥakḳak** (Ar.) Ne olursa olsun. 46a/1.
- muḥāl** (Ar.) Hayal. 2a/1.
- muḥālif** (Ar.) Birinin düşüncesine karşı zıt düşüncede bulunan. m. ol- 13a/1; şerʿe m. 59a/8.
- muḥiṭ** (Ar.) Etrafi saran. 247b/3; baḥr-ı m. teg 252a/10.
- muḥṭac** (Ar.) İhtiyacı olan. 29a/12, 30a/10, 43a/11.
- muḥtār** (Ar.) Seçilmiş. Resūl m. “ Hz. Muhammed” 94b/3; seyyid-i m. 10b/4.
- muhterem** (Ar.) Saygıdeğer. 199a/8, 203b/2, 216b/6.

- muḳbil** (Ar.) Mutlu. 63a/8, 82a/8; m. ol- 268a/11.
- muḳabbil** (Ar.) İtaat eden. 221a/11.
- muḳaddem** (Ar.) Önden giden. 113a/6.
- mukīm** (Ar.) İkamet eden. m. éd- 202a/7.
- muḳtedā** (Ar.) Kendisine uyulan. ‘azīz-i m.-yı ‘ārifān 113a/6; şeyḫ-i m. 205a/1, 220b/5.
- mūm** (Far.) Yumuşak. 68b/4.
- munca** Bunca. m. dūrūd 37b/8; m. günāhını 34b/7; bu m. şübheni 45b/2.
- munda** Bunda 27a/7, 31a/1, 38a/2.
- mundan** Bundan 45a/11, 65b/4.
- mūnis** (Ar.) Cana yakın. m. u yār 2a/10; yār-ı m. 55b/5.
- munlar** Bunlar. m. ilen 49a/11.
- muntazır** (Ar.) Bekleyen. m. ḳal- 66a/10; m. ol- 114a/6.
- murād** (Ar.) Arzu. 12a/4, 45b/3, 68b/3.
- murdār** (Far.) Pis. m. èyle- 45b/2; m. beden 31b/3.
- murtaza** (Ar.) Hz. Ali. 44b/3.
- muşāfaḫa** (Ar.) El sıkışma. m. éd- 124a/2; m. èyle- 124a/3; m. ḳıl- 124a/7.
- muşallā** (Ar.) Cami civarında cenaze namazı kılınan yer. 4b/5.
- muşallī** (Ar.) Beş vakit namazına devam eden. 4b/5.
- muşālih** (Ar.) Barışan. 15a/4, 121a/6.
- muşḫaf** (Ar.) Kur’an. 114b/9; m. ol- 115a/1.
- mūsikīlik** (Ar.-Tür.) Müzikle ilgililik. 222b/2.
- muşlihātlaş-** (Ar.-Tür.) Düzelmek. 120a/12.
- muştı** Müjde. 67a/8.
- muştula-** Müjde vermek. 281a/9.
- muştuluḡ** Müjdelik. 94b/4.
- muṭahhar** (Ar.) Temizlenmiş. 130b/2; o zāt-ı m. 7a/6; ol m. gīsülerin 115b/4.
- muṭarrā** (Ar.) Yeni. m. gīsüsi 46a/4.
- mu‘teber** (Ar.) Saygın. 46a/8; m. ol- 44a/8; ḳādir-i m.-sen 46a/8.
- muṭī‘** (Ar.) İtaat eden. m. ol 6a/12, 13a/1.
- muṭlaḡ** (Ar.) Tek. bu sırr-ı m. 7a/2; nūr-ı m. 6a/2; zāt-ı m. 6b/11.
- muṭlaḡā** (Ar.) Kayıtsız, şartsız. 90b/1, 121b/5, 133b/10.

- mūy** (Far.) 1) Saç. 32a/3; 2) Varlık. 104b/4.
- mūy-bend** (Far.) Saç bağı. 32a/3.
- mübārek** (Ar.) Feyizli. 11b/10; ol m. giysüsüyle 4b/1; m. zülfini 25b/12.
- mübeddel** (Ar.) Değişmiş. m. eyle- 36a/9; m. ol- 234a/7.
- mübīn** (Ar.) İyiyi kötüyü ayıran. 214a/5.
- mübtelā** (Ar.) Tutkun. 238b/1, 240a/3.
- mücerred** (Ar.) Tek. 245a/9.
- müdām** (Ar.) Devam eden. 10b/11, 33a/10; fikr-i m. 239a/13.
- müdarā** (Far.) Yüze gülme, dost gibi görünme. m. kıl 12a/11.
- müddet** (Ar.) Zaman. bir niçe m. 113a/12; bir m. 119b/11; niçe m. 157b/4.
- müddeāsız** (Ar.-Tür.) İddia edilmeksizin. 128a/2.
- müdde'ī** (Ar.) İddia edenler. 50b/3, 82b/6.
- müderriş** (Ar.) Ders veren. 31b/4.
- müezzin** (Ar.) Ezan okuyan. 47b/5.
- mühendis** (Ar.) Mühendis. 76b/6.
- mühmel** (Ar.) Manasız söz ve cümleler. her m. 82a/4.
- mühmil** (Ar.) İhmal eden. 16a/3.
- mühr** (Far.) Mühür. m. ur- 44b/11.
- mühre** (Far.) Cam boncuk. 169a/12.
- mükrimīn** (Ar.) İkrâm edenler. 133a/6.
- mül** (Far.) Şarap. 9b/7.
- mülk** (Ar.) Mal. 25a/3; m. ü mālā 12b/10; m. ü mālūndan 15a/2.
- mümkin** (Ar.) 1) Olabilen. m. degül 114a/5; 2) İnsanlar. 52a/6.
- mümkināt** (Ar.) Olabilen şeyler. 144a/10.
- mü'min** (Ar.) Müslüman. 66b/1.
- mü'minān** (Ar.) Müslümanlar 41b/9.
- mü'mine** (Ar.) İslâm dinine inanmış kadın. 99b/10.
- mü'minlik** (Ar.-Tür.) İman etmişlik. bu m. 77b/3.
- mü'minīn** (Ar.) İslâm dinine inanmış olanlar. 99b/10.
- münacāt** (Ar.) Allaha niyaz etme. m. eyle- 2b/3, 186a/10; m. kıl- 197a/11.
- münāfık** (Ar.) İki yüzlü. 47a/1, 120a/6, 12; 177a/3.
- müneccim** (Ar.) Yıldız falına bakan kimse. 83a/1.

- münevver** (Ar.) Nurlandırılmış. 46a/4; m. ol- 6b/10; m. zülfini 115b/5.
- münezzeh** (Ar.) Temiz. 83a/10.
- münkir** (Ar.) İnkâr eden. 33b/4, 119b/11.
- müntehî** (Ar.) En son. 113a/5.
- murād** (Ar.) İstek. 140a/4.
- mürde** (Far.) Ölü. m. cismüñüz 137a/3; m. cismüm 174a/6.
- mürebî** (Ar.) Öğretici. 31b/11; m. bul 54a/12.
- mürebîsiz** (Ar.-Tür.) Öğreticisiz. 54a/12.
- mürîd** (Ar.) Bir şeyhe bağı olan kimse. 21a/11, 26a/6, 154b/6.
- mürsel** (Ar.) Gönderilmiş. 33b/9; m. Muhammed 91a/11; m. enbiyâ 214b/9.
- mürşid** (Ar.) Doğru yolu gösteren. m. elin dut- 10a/6; m. etekine 108b/8; m. Emrilen 195a/9.
- müselmân** (Far.) İslâm dininde olan. 25a/10, 33b/3; m. ol- 10a/4.
- müsemmâ** (Ar.) Bir ismi olan. m. göster- 52a/12.
- müste'ân** (Ar.) Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen, Allah. 114b/9, 203a/12; ol ilâh-ı m. 219a/10.
- müstecâb** (Ar.) Kabul olunmuş. m. èyle- 120b/9; m. ol- 140a/7.
- müstemi'** (Ar.) Dinleyen. m. ol 13a/1, 207a/12.
- müşerref** (Ar.) Şereflendirilmiş. m. èyle- 52b/7.
- müşk** (Far.) Misk. m. ile 115b/6; m. ü 'anber 46a/5.
- müşkin** (Far.) Misk kokulu. m. saçun zencirine 253b/10.
- müşkil** (Ar.) Zor. 43b/10; m. ol- 2a/7; bu m. 8b/11.
- müşkilât** (Ar.) Zorluklar. 113a/10.
- müşkil-güşâ** (Ar.-Far.) Zorlukları halleden. 111a/11.
- müşrikân** (Ar.-Far.) Allah'a ortak koşanlar. 166b/5.
- müştâk** (Ar.) Özleyen. 6a/5, 253b/7.
- müşteri** (Ar.) İstekliler. 67a/9, 267b/2; o m. 274b/4.
- muflakâ** (Ar.) Ne olursa olsun. 238b/7.
- müteveccih** (Ar.) Bir tarafa dönen. 184a/1; m. ol- 234b/5.
- müttakî** (Ar.) Allah'tan korkan. 300b/5.
- müttefik** (Ar.) Birleşmiş. 65a/3.
- müyesser** (Ar.) Kolaylıkla olan. m. ol- 140a/2.

müzd (Far.) Karşılık. 110b/7.

müznibîn (Ar.) Günah işleyenler. der-şefî'ü'l-m. 42b/8.

N

nā-bāşed (Far.) Olmaz 58a/2.

nā-be-kār (Far.) İşe yaramaz. bir cehūd-ı n. 138a/10.

nā-bīnā (Far.) Gözü görmez. n. içre 160a/4, 276b/11, 291b/11.

nācī (Ar.) Kurtulan. 18b/4; n. ol- 21a/3.

nāçār (Far.) Çaresiz. 32a/2, 2.

nādān (Far.) Bilgisiz. 47a/9; cāhil n. 27a/4.

nādīm (Ar.) Pişman olan. n. dut- 30b/6.

nāgāh (Far.) Ansızın. 61b/10, 76b/4, 110a/4.

nağam (Ar.) Ahenkler. n. éd- 138a/11; n. ilen 138b/7.

nā-gehān (Far.) Ansızın. 51b/5, 52a/11, 102a/2.

nağz (Far.) Güzel. n. idi 119b/4.

naḥl (Ar.) Hurma ağacı. 119b/5.

naḥle (Ar.) Hurma ağacı. ne n. 121a/3.

nā-hōş (Far.) Hoşa gitmeyen. n. ol- 5b/9.

naīm (Ar.) Bollukta yaşayış. nāz ü n. ol- “refah ve bolluk içinde yaşamak” 70b/11.

naḥd (Ar.) Para. n. ol- 73a/2; n. ile 161b/2.

nā-kış (Ar.) Kusuru olan. 28a/6.

nāķī (Ar.) Temiz. 36a/11.

naķl (Ar.) Bir şeyi bir yerden başka bir yere götürme. n. ét- 194b/10.

nā-kām (Far.) Maksadına erişememiş. 146a/5.

naķş (Ar.) 1) Resim. 60b/1; 2) Hile. 31b/10; 3) Suret. bu n. u ḥayālūñ 292a/12.

nāle (Far.) Hakk’a yakarma. 261b/1.

na' leyn (Ar.) Nalın. 74b/9.

nāliş (Far.) İnceleme. 73a/12, 73b/1.

nām (Far.) İsim. 58b/4, 234a/7.

nā-maḥrem (Far.-Ar.) Yabancı. 47a/8, 50b/12.

- namāz** (Far.) Namaz. 1b/10, 16b/6; n. u ṭā' atüm 51b/6.
- nāme** (Far.) Mektup. 102b/5, 170b/10.
- nā-merd** (Far.) Mert olmayan. 28b/10; n. imiş 19b/4; n. ol- 39b/7.
- nāmūs** (Ar.) Edebiyat. 10b/6, 55b/7, 291a/4; 2) Kullarının uymaları ve uygulamaları için Allah tarafından konulan kanun ve hükümler. 146b/8.
- nā-pāk** (Far.-Ar.) Temiz olmayanlar. 83a/10.
- nā-penāh** (Far.) Sığınılacak yerin olmaması. 81b/11.
- nār** (Ar.) Ateş. 42a/4, 50b/8; n. èyle- 39a/8.
- narenc** (Far.) Turunc. 119b/3.
- na' s** (Ar.) Gaflette olan. 31b/10.
- naşīb** (Ar.) Allah'ın kısmet ettiği şey. 7a/7; n. ol- 36a/5; n. èt- 202a/4.
- naşihat** (Ar.) Öğüt. n. bil 13a/8; n. diñle 13a/2; n. dut 9b/5.
- nā-şükür** (Far.-Ar.) Görülen iyilige karşı memnun olmamak. n. ol- 119b/12.
- nā-tamām** (Far.-Ar.) Eksik. 155b/3, 165b/7.
- nāṭıq** (Ar.) Söyleyen. 148a/3, 277a/12; n. ol- 122a/5.
- nāz** (Far.) Kendini beğendirmek için takınılan yapmacık tavır. 68a/9.
- nażar** (Ar.) Bakma. n. èt- 21b/8; ehl-i n. ol- 48b/1.
- nāzır** (Ar.) 1) Nazar eden. 22b/9; 2) Allah. n. ol- 21a/8.
- nażm** (Ar.) Vezinli kafiyeli söz. 118b/6.
- ne** Ne, nasıl. 12a/8, 31a/10, 58a/3.
- neam** (Ar.) Evet. 101a/9.
- nebāt** (Ar.) Bitki. 36a/3, 135a/1, 153a/1.
- nebī** (Ar.) Peygamber. 26a/8, 42b/7; cümle n. 30b/8.
- necāt** (Ar.) Kurtuluş. n. bul- 59b/8; n. tap- 25b/2; n. vèr- 174a/7.
- neccār** (Ar.) Marangoz. 157b/2.
- nèçe** Nasıl. n. 'āşī 25b/2; n. kisvet 13a/12.
- neden** Neden. 7b/8, 14b/7.
- nef** (Ar.) Kar. n. èyle- 235a/4.
- nefer** (Ar.) Asker. 66a/12.
- nefes** (Ar.) Soluk. 19b/3, 34b/2; n. al- 17a/4.
- nefha** (Ar.) Üfürme. 4a/7.
- nef' ī** (Ar.) Faydalı. n. ol- 20a/9.

- nefs** (Ar.) Kulun kötü huyları ve çirkin vasıfları. 1b/5, 31b/12, 35b/10.
- nefs-i emmāre** (Ar.) İnsanı kötülüğe sürükleyen nefis. 19a/8, 35a/8; n. iledür 182b/10.
- nefs-i levvāmme** (Ar.) Kötülükten sonra içe huzursuzluk, rahatsızlık veren nefis.
n. ile 182b/12.
- nefs-i muṭmain** (Ar.) İyilikle kötülüğü ayırt ederek, temizlenerek kişiyi Allah'a
yaklaştıran kuvvet. 183a/1.
- nefs-i mülhime** (Ar.) İlham verici nefis. n. ol- 182b/11.
- nefsānī** (Ar.) Canlılığın uyandırdığı duygularla ilgili. bu n. vatandaş 35b/9.
- nehār** (Ar.) Gündüz. leyl ü n. 56a/5, 94a/2, 153b/2.
- nehr** (Ar.) Akarsu. 20b/3, 64a/2.
- nem** Islaklık. 30b/7.
- nemīr** (Ar.) Tatlı su. n. çek- 15b/2.
- neng** (Far.) Şöhret. 72b/8; nām u n 88b/3.
- nerd** (Far.) Tavla. ‘ acāyib n. 21b/9.
- nerd-bān** (Far.) Merdiven. 26b/5; o n. 26b/6; n. ol- 26b/5.
- nere** Nere. 25b/6, 84a/5.
- nergis (z)** (Far.) Nergisgillerden çiçekleri ayrı veya bir kök sap üzerinde şemsiye
vaziyetinde olan çiçek. 77b/6, 119b/6, 103b/9.
- nerm** (Far.) Yumuşak. n. ol- 2b/11.
- neseb** (Ar.) Nesil, soy. 111b/4.
- nesne** Nesne. 143b/8.
- nestrīn** (Far.) Yaban gülü. 119b/5.
- neste** Nesne. ayruḡ n. 28b/5; cümle n. 19b/2; delük n. 33a/2.
- nestene** Nesne. 243b/1; istedükün n.14b/6.
- neşr** (Ar.) Kıyamette bütün insanların dirilmesi. ḡaşr u n. ol- 26a/10; ḡaşr u n. ol-
89a/1.
- neşter** (Far.) Hekim bıçağı. 120a/5.
- nev** (Ar.) Çeşit. 2a/7, 113b/2.
- nev-bāre** (Far.) Yeni yeşillik. n. ol 61b/9.
- nevbet** (Ar.) Sıra ile görülen iş. bir n. 71b/11, 172a/8.
- nī-bāhir** (Far.-Ar.) Görülmeyecek bir şekilde. 120b/11
- niçün** Niçin. 2b/7, 6a/7, 11a/1.

- nişün** Niçin. 76b/6.
- nidā** (Ar.) Seslenme. n. ét- 2b/12; n. gel- 3a/1.
- nifāk** (Ar.) Arabozuculuk. baḡ u n. 24b/9; n. ile 78b/7; n. ét- 120a/12.
- nigāh** (Far.) Bakış. n. ét- 48a/4, 213a/10; yüzüme n. ét- 55a/10.
- nigār** (Far.) 1) Resim. 31b/10; 2) Sevgili. n. yüzinde 71a/8.
- nigārā** (Far.-Ar.) Ey sevgili. 72a/3.
- nihān** (Far.) Gizli. 76a/10, 131b/12, 147b/5.
- nihānī** (Far.) 1) Gizli. 168b/5; 2) Sır. n. teg 133a/12.
- nihāyet** (Ar.) Son. 194a/2.
- nīk** (Far.) İyi. n. ile bed “iyi ile kötü” 167b/7.
- nīkīlik** (Far.-Tür.) İyilik. 74a/8.
- niḡāb** (Ar.) Yüz örtüsü. 184b/3, 280a/9.
- nikāt** (Ar.) Herkesin anlayamadığı manalı sözler. 26a/2.
- nīk-baḡt** (Far.) Talihli. 217a/11.
- nīk-nām** (Far.) İyi nam kazanmış. 212b/6, 217b/11.
- nīk-ten** (Far.) Güzel beden. 235b/12.
- nīllū** (Far.-Tür.) Mavi renk. n. ḡaba 25b/4.
- nīlūfer** (Far.) Nilüfer. 119b/6.
- nīme** (Far.) Yarım. n. ḡavvāḡ 49a/11.
- nīmet** (Ar.) Yiyecek içeceḡe dair şeyler. 119b/10; şükürsüz n. yè- 25a/2.
- nīrān** (Ar.) Cehennem. 155b/3.
- nīsān** Nisan ayı. 27a/2.
- nisbet** (Ar.) Kıyaslama. n. éd- 58a/9.
- nisbetlig** (Ar.) Kıyaslama ile. 128a/9.
- nīstīlik** (Far.-Tür.) Yokluk. 167b/9.
- nişān** (Far.) Belirti. 17a/2, 33a/6; n. içinde 9b/2.
- nişānsız** (Far.) Belirtisiz. 66b/1.
- nişe** Niçin, nasıl. 39b/2, 43a/11; n. ki 37a/7.
- nīşter** (Far.) Hekim bıçaḡı. 24b/11.
- nişün** Niçin. 225a/3.
- niyāz** (Far.) Yalvarma. 16b/6; n. èyle- 36a/1; n. éd- 139b/11.
- niye** Niye. 13a/4, 13b/1, 14b/11.

- niyyet** (Ar.) Niyet. 2b/4; sünnete n. ét- 2a/1; 11b/6.
- niyyetlik** (Ar.) Niyet. 238a/4.
- noķşān** (Ar.) Eksiklik. n. ol- 151b/11.
- nūger** (Far.) Kul. n. ol- 69b/3.
- nukbe** (Ar.) Yol. n. dut- 139b/1.
- nukta**³ (Ar.) Nokta. 52a/12; n. çün 52a/12; üç n. 71b/2.
- nukūş** (Ar.) Nakışlar. 246b/12; n. u ferş ile 4a/5.
- nūn** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi sekizinci harfi olup ebced hesabında elli sayısının karşılığıdır. 71b/6; n. u kâf ol- 3b/1.
- nūr** (Ar.) 1) Maddenin kalpten uzaklaştırdığı ilahi feyz ve dini bilgileri açığa çıkarmada araç olan ışık. 18a/10; 2) Allah. 31b/8, 31a/8.
- nūristān** (Ar.-Far.) Nur bahçesi. 33b/4, 77b/5, 259b/3.
- nūrla-** (Ar.-Tür.) Aydınlatmak. 67a/8.
- nuşret** (Ar.) Allah'ın yardımı. 186b/5, 219b/3.
- nūş** (Far.) 1) Tatlı. 171a/7; 2) İçki. n. èyle- 253b/4.
- nuţk** (Ar.) Söz. 21b/8, 29a/1.
- nūbeā** (Ar.) Peygamberler. 104a/6.
- nūbüvvet** (Ar.) Peygamberlik. n. mihr-i 46a/4; mihr-i n. 20a/10; n. feyzi 33a/2.
- nūh** (Far.) Dokuz. n. felek 134b/9, 150a/9.
- nūşha** (Ar.) Yazılmış şey. n. èd-107b/9.
- nūve** (Ar.) Bir şeyin esası özü. ol n. 112b/6.
- nūvişt** (Far.) Yazılı. 104a/8.
- nūyyem** (Ar.) Uyuyan, bir şeylerden habersiz. 31b/2.
- nūzūl** (Ar.) Yukarıdan aşağıya indirme. n. ol- 71b/11; n. kıl- 197b/10; n. èyle- 233a/10.
- nişāne** (Ar.) İz. n. gel- 75a/7.

O

- o** İşaret sıfatı. 20a/5, 25b/5, 37b/10.
- o** Kişi zamiri. 7a/11, 14a/2.
- obur-** Yerinden oynatmak. 27a/7.

- ocağ** İçinde ateş yakılan yer. 203b/8.
- od** 1) Ateş. 23b/7, 34a/3, 34b/5; 2) İlaç. 40b/4.
- oğul** Oğul. 88a/2, 149a/6.
- oğlan** Oğul. 119a/3, 4.
- oğ** Ok. 50a/3, 84a/3.
- oğı (k)**- 1) Okumak. 17b/1, 34b/9, 46b/3; 2) Çağırarak. 73a/9.
- oğıt**- Okutmak. 117b/8.
- oğşa**- Benzemek. 95b/8.
- oğşad**- Benzetmek. 2b/6, 8; 58b/2.
- oğuş**- Okumak. 33a/11, 11; 39a/4.
- oğun**- 1) Okunmak. 41b/6; 2) Çağrılmak. 123b/11.
- ol** 1) O. 6b/6; o. 'āleme 53a/2; 2) Hz. Muhammed. 50b/7, 51a/2.
- ol-** 1) Olmak. Tūr ol. 43b/10; merdūd ol. 5b/2; 2) Bulunmak. handa ol- 38b/10.
- olar** Onlar. 42a/7, 8; 57a/3.
- olın**- Olunmak. hil' at olın- 40b/2.
- olun**- Olunmak. ma' lūm olun- 18b/10; şem' a-yı ' avd olun- 37b/11.
- on** On. 166b/8; o. sekiz miñ ' ālemi 22a/9.
- oña** Ona. 5a/1, 10b/4, 18a/1.
- oñal**- İyileşmek. 174b/5.
- onda** Onda 2a/10, 34b/1.
- ondan** Ondan o. ğayr neste 28b/7; o. özge 51b/1; o. şir̄in neste 28b/7.
- onı** 1) Onu. 1b/7, 8b/4; 2) Hz. Muhammed. 49a/6, 51a/8.
- onlar** Onlar. 42b/3, 4.
- onsız** Onsuz. 19a/4, 41b/2, 67b/7.
- oñul**- Şifa bulmak. 255a/12.
- onuñ** Onun. o. bahtıdur 41a/5; o. çār-yārına 38a/6; o. qurbānidur 28a/5.
- onuñçün** Onun için. 38a/6, 41b/12, 51b/7.
- oradan** Oradan. 50a/1.
- orta** Orta. 139b/2; o. yerde 124a/6.
- ortalığ** Orta. 157a/10.
- oruç** Oruç. 62a/3, 144b/11.
- ot** Ot. 92a/10.

ot Ateş. 57b/1.

otur- Oturmak. 8b/5, 23b/11.

otuz Otuz. o. iki nuқта' 144b/2; o. iki nestedür 144b/2.

oy- Oymak. 95b/9, 285a/1.

oyınçı Hile yapan. o. mekkâr imiş 61a/10.

oyna- Oynamak. 19b/5, 21b/9, 25a/5.

oyun Oyun. 21b/9, 62b/2.

Ö

ög 1) Akıl. ö. dövşür 8a/5; 2) Fikir. 33a/4.

ög- Övmek. 2a/2, 64b/2.

ögdür- Övdürmek. 86b/10.

ögle- Özlemek. 88b/4, 94a/9.

öğred- Öğretmek. 102a/11.

öğren- Öğrenmek. 71a/1.

öğüd Öğüt. ö. al- 49b/6; ö. vèr 53a/4; nefesine ö. vèr- 49b/6.

öküz Öküz. ö. min- 80b/8.

öl- Ölmek. 27a/9, 57a/11.

öldür- Öldürmek. 40b/6; nefşüni ö. "nefsin hoşuna giden her şeyden uzak kalmak"
49b/7; 70a/8.

ömr (Ar.) Yaşama. 1b/7, 57a/5.

ölü Ölü. ö. ruğlar 48a/6; ö. iken 124b/6.

ölüm Ölmek. 21b/3, 36a/4.

ön Ön. 28a/9, 54a/7.

öñ 1) Ön. 44b/4, 47a/6; 2) Baş. 117b/5.

önde Önde. 37b/8.

ördek Ördek. 104b/11, 105b/11, 172b/3.

ört- Saklamak. 9b/2, 40b/6.

örtü Örtü. 40b/6.

örtül- Örtülmek. 76a/7.

örü dur Kalkmak. 50b/1, 203a/6; ayağa ö. dur-“ayağa kalkmak” 218a/4.

öt Ses. 105a/11.

öt- 1) Söylemek. 147a/8; 2) Geçmek. 18a/1, 19b/10, 11.

öte Öte. 4a/10.

ötle- Söylemek. 56b/1.

ötrü Dolayı. mübârek zülfünden ö. 32b/5; senden ö. 144b/3.

ötün- Söylenmek. 42b/2.

ötür- Geçirmek. 19b/11, 24b/3, 55a/1.

öyle Öyle. 276a/6.

öz Kendi. 2a/3, 14a/10, 57b/6.

özge Başka. Hâk'dan ö. 35b/5; mundan ö. 41b/8; ondan ö. 51b/1.

özlük Özlük. 154a/6, 169b/6.

P

pā (Far.) Ayak. 45a/4; bî-ser u p. 125b/8.

pād (Far.) Büyük. 107b/12.

pādişāh (Far.) Allah. 41b/8, 50b/5, 99b/4.

pāk (Far.) Temiz. 4a/11; p. éd- 13b/8; bir lûkme-i p. 10a/6.

pākīze (Ar.) Temiz. p. zāt 113a/10; p. cām 246b/10.

paķır Bakır. b. yüzine 160b/3.

pālān (Far.) Semer. püşt-i p. 78b/3.

pālu (Far.-Tür.) Ayaklı. çār p. 297a/7.

pā-māl (Far.) Ayak altında kalmış çiğnenmiş. 104a/11.

panbuğ Pamuk. 104a/5.

pāre (Far.) 1) Parça. cigeri p. pāredür 30a/4; p. pāre kı1- 61b/10; 2) Bölük. 235b/1.

pāriğ ? 70a/4.

pās (Ar.) Kir. 13b/8, 31b/2, 37a/9.

pās-bān (Far.) Gece bekçisi. 268b/4, 271a/1; p. ol- 264a/3.

pāslu (Ar.-Tür.) Kirli. gözgüsü p. ol- 189a/7.

paşa Paşa. 93a/2.

pay Pay. 280b/12.

- pāy** (Far.) Ayak. 23a/12, 48b/1, 55a/10.
- pāyān** (Far.) 1) Son. 77b/7; 2) Sofinin ulaşacağı birlik alemi. ḥadd-i p. 268a/6.
- pāy-dār** (Far.) Sürekli. p. ol- 268b/8.
- pāye** (Far.) Derece. 98a/2.
- pehlevān** (Far.) Güreşçi. 112a/2, 136b/8; bir p. ol 60a/8.
- pek** 1) Sadık. p. yāri 20a/12; 2) İyi. p. ol- 248a/11.
- penāh** (Far.) Sığınılacak yer. 34b/7, 51a/1; p. ol- 24a/1.
- penc** (Far.) Beş. şeş u p. çal- 21b/9.
- pend** (Far.) Öğüt. 44a/5, 130a/12.
- per** (Far.) Kanat. bāl u p. 6b/8; hestīlikūn p. u bālı 60a/4.
- perde** (Far.) 1) Örtü. 70a/10; 2) Engel. 19b/2, 31a/4.
- perdesiz** (Far.-Tür.) Örtüsüz. 254a/1; gözleri p. ol- 154a/1.
- perīšān** (Far.) 1) Dağınık. 253a/8; 2) Acınacak halde olma. p. ol- 163a/4.
- perrān** (Far.) Uçucu. p. degül 19b/4.
- perrāne** (Far.) Uçarak. 27a/8; p. gel 40b/7.
- perhīz-kār** (Far.) Günahlardan kaçınan kimse. 135b/5.
- pertāv** (Far.) Işık. 121b/3.
- pertev** (Far.) Işık. 47b/7, 291a/3.
- pervāne** (Far.) Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. 25b/11, 32b/6; p. kimi 23b/6.
- pervāne-veş** (Far.) Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi. 153a/7.
- pervār** (Far.) Besili. p. èyle- 45a/9; p. idüm 177b/11.
- pervāz** (Far.) Uçan. p. èd- 41b/6; p. èyle 29b/4.
- perver** (Far.) Rehber. 34b/3.
- perverd-gār** (Far.) Rızıklandırıcı 3a/5, 92a/6, 107a/12.
- perverīş** (Ar.) Far. Beslenme. p. ol- 135a/11.
- pes** (Far.) Birinin şaşkınlık veren davranışlarına karşı kullanılır. p. dè- 2b/4.
- pes** (Far.) Arka. 95b/12.
- pestīlig** (Far.) Alçaklık. 206a/4.
- peşīmān** (Ar.) Pişman. p. ol- 42a/4, 104b/1, 158b/12.
- peşmānī** (Ar.) Pişmanlık. 158b/12.
- peşīmānlık** (Ar.-Tür.) Pişmanlık. p. gel-120a/1.

- peydā** (Ar.) Meydanda. 254a/6; p. göster- 51b/4.
- peygamber** (Far.) Haber getiren. 50a/8, 52b/6.
- peyk** (Far.) Haber ve mektup götürüp getüren. p. ol- 74a/8.
- peykān** (Far.) Okun ucundaki sivri demir. 27b/3.
- peymān** (Far.) Yemin. 12b/11, 30b/10; p.-ını berk eyle-“yeminini sağlamlaştırmak”
53a/5.
- pezīre** (Far.) Karşılama. 101a/6.
- pıçağ** Bıçak. 68b/9.
- pinhān** (Far.) Gizli. p. ol- 7a/10; genc-i p. 17a/6.
- pīr** (Far.) Önder. 34a/7, 42a/2.
- pīrsiz** (Far.-Tür.) Öndersiz. 272a/12.
- pīrlık** (Far.-Tür.) Mürşitlik. p. ét 48b/8.
- piş-** Pişmek. 69b/2.
- pīş** (Far.) Öncü. 75b/10.
- pīşe** (Far.) İş. 45a/3.
- pīş-şadem** (Far.-Ar.) Tekkelerde ayin için önyak olan ve şeyhin yardımcısı sayılan
derviş. 211b/6, 212b/12.
- pīşvā** (Far.) Başkan. pīr-i p. eyle- 23b/4; pīr-i p. ol- 23b/4.
- piyāde** (Far.) Yaya. p. iken 141a/4.
- piyāle** (Far.) Kadeh bardağı. p. dolan- 27a/3; bir p. 28b/11.
- pōst** (Far.) Deri. 37a/3, 3.
- pozıl-** Bozulmak. 56b/8.
- puhte** (Far.) Olgun. p. degül 31b/7; p. ile hāmı 15b/10.
- pūl** (Far.) Para. 15b/6, 153b/9.
- pūlād** (Far.) Çelik. 239b/2; mişl p. ol- 69a/12.
- pūşide** (Far.) Örtü. 16b/12.
- pūr** (Far.) 1) Çok fazla. ‘ aziz-i p. hüner 1b/10; p. nūr eyle- 34a/6; p. nūr ol- 33a/10;
2) Sahip. 95a/11.
- pūşt** (Far.) Sırt. p.-i pālān 78b/3.
- pūte** (Far.) Nişan tahtası. 84a/3; p. ol- 69a/2.
- pes** (Far.) Şimdi 43b/4.

R

rabbānī (Ar.) 1) Rabla ilgili. 'ilm-i r. 17a/12; 2) Kendini olanca gücüyle Rabbe veren. 288b/4.

rāci' (Ar.) Geri dönen. r. degüldün 159b/11.

rādī (Ar.) Yok olmak. 182b/9.

rāg (Far.) Çayırılık. 192a/3.

rāgīb (Ar.) Rağbet eden. r. ol- 13b/5; r. ol- 155a/12.

rāh (Far.) Tutulan yol. 42a/8; r. bul- 10a/5.

rāhat (Ar.) Üzüntüsüz bir halde bulunma. r. bul- 34b/8; r. ol- 103a/9.

rahm (Ar.) Acıma. r. éd- 5a/2; r. èyle- 58b/5.

rahmet (Ar.) Koruma. 41b/11, 42b/9.

raht (Ar.) Yol levazımı. 102b/5, 119a/1, 159a/2.

rakīb (Ar.) Düşman. 75b/1.

rakḳāş (Ar.) Oynayan. Rüstem-i r. 19b/5.

ra' nā (Ar.) Güzel. ḳadd u r. göster- 52a/4; senün r. boynun 27b/10.

rāst (Far.) Doğru. r. èyle- 99a/1; r. ol- 145a/9.

rāz (Far.) Sır. 88a/11; ehl-i r. 108a/9; yüz miñ dürlü r. 116a/5.

rāzī (Ar.) Kabul eden. 40a/11.

rāzıḳ (Ar.) Rızık veren. 120a/8.

ravza' (Ar.) Bahçe. 138b/4, 139a/9.

redd (Ar.) İnkâr etme. sa' d ile r. 167b/7.

ref' (Ar.) 1) Yüksek. r. éd- 19a/10, 132b/8; 2) Ortadan kaldırma. r. ol- 167a/12;

3) El kaldırmak. el r. èt- 220a/6.

refīḳ (Ar.) Arkadaş. r. ol- 160b/11.

refīḳsiz (Ar.-Tür.) Arkadaşsız kalmak. r. ḳal- 174b/7.

rehber (Far.) Yol gösterici. 141b/7; r. ol 113a/8, 117b/12.

reh-güm (Ar.-Far.) Yolunu kaybeden. 58b/4.

reh-nümā (Far.) Yol gösteren. 24a/12; r. ol- 50b/5.

reh-zen (Far.) Yol kesen. 162a/1, 168a/11.

- rekʿ at** (Ar.) Namazda bir ayakta durma, bir ayakta iken eğilme ve iki yere kapanmadan oluşan hareket. 2a/4; r. éd- 4b/12.
- remz** (Ar.) Gizli ve kapalı bir şekilde söyleme. 118b/5; r. ilen 81a/1.
- renc** (Far.) Ağrı. 162b/12, 241a/11.
- rencūr** (Far.) Sıkıntılı. 33a/11; r. idüm 64b/6.
- reng** (Far.) 1) Nur. 18b/2; 2) Boya. 34a/3.
- reng-rîz** (Far.) Renk saçan. 54b/4.
- res** (Far.) Yetişen. 186a/3.
- bu resme** (Ar.) Suret zarfi. 11b/7.
- revā** (Far.) Uygun. 46b/5, 48a/4; r. ol- 84b/8.
- revān** (Ar.) 1) Yürüyen 28a/9; r. ol- 91b/7; 2) Can. 82b/6.
- revāne** (Ar.) Yürüyen. r. ol- 29a/4.
- revende** (Far.) Giden. 166a/10.
- reyhān** (Ar.) Fesleğen. 119b/6.
- rı** (Ar.) Osmanlı alfabesinin on ikinci alfabesi olup ebced hesabında ikiyüz sayısının karşılığıdır. 84b/8; r. teg 71b/1.
- rîzvān** (Ar.) Razi olma. r.-ı Allāh 46a/1; zih-i r. 119b/2.
- rîzā** (Ar.) Hoşnutluk. 46a/1, 50a/2; bir r. 30a/9.
- rîzāsız** (Ar.-Tür.) İsteksiz. 69b/9.
- rîzķ** (Ar.) Allahın herkese bahsettiği nimet. 50b/2, 108b/10, 110a/4.
- riʿāyet** (Ar.) Saygı duyma. hizmet r. èyle- 2a/11.
- ribāt** (Ar.) Han. 152a/10.
- riķʿ a** (Ar.) Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı. 53a/10, 117a/10.
- risālet** (Ar.) Elçilik. ol r. hāzreti 115a/11; ol r. serveri 219a/2.
- rîşe** (Far.) İp. 45a/4.
- rivāyet** (Ar.) Söylenti. r. éd- 91b/12.
- riyāʿ** (Ar.) Özü sözü bir olmama. amel-i r. 48b/6; terk-i r. kı1 70b/2.
- riyāsız** (Ar.-Tür.) Özü sözü doğru olmaksızın. 128b/8.
- riyāzet** (Ar.) Dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma. 111a/6.
- rū (y)** (Far.) Yüz. r.-y1 felān filānumuz 32a/11; māh r. 107b/7.
- rūh** (Ar.) Can. 35b/10, 39a/4, 48a/6.
- ruh** (Far.) Yanak. 300b/2.

- rūḥān** (Ar.-Far.) Canlar. 131a/3.
ruḥsār (Far.) Yüz. 252b/10.
ruḥṣat (Ar.) İzin. 201b/12, 209a/8.
rūḥü'l-emīn (Ar.) Cebrail. 46b/4.
rūḥ-i ḳudsī (Ar.) Cebrail 287b/8, 288a/5; r. nişānıyam 287b/8.
rumūz (Ar.) İşaretler. 4a/10; r.-ı kāināt 115b/3.
rū-siyāh (Far.) Rezil. 21b/5; r. èyle- 34b/7; bu r. uyanı 55a/12.
rūşen (Far.) Aydınlık. r. èyle 71a/12; r. èt- 114a/4.
rūz (Far.) Gün. r. u şeb 237a/7.
rūzī (Far.) Nasip. r. ḳıl- 106a/3.
rücūʿ (Ar.) Geri dönme. r. èt- 236b/10.
rükūʿ (Ar.) Namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere paralel gelecek şekilde eğilme hareketi. 4b/5, 16b/5, 5.
rüyā (Ar.) Düş. 68a/5.
rūzıgār (Far.) Zaman. 24b/3, 113a/11.

S

- saʿ ādet** (Ar.) Mutluluk. 33b/3; s. gencini 9a/2.
sāʿ at (Ar.) Saat. 1b/6, 28b/2; vakt u s. 28b/2.
şabāḥ (Ar.) Sabah. 64b/11; her ş. ol- 48a/8.
şabī (Ar.) Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk. 131a/1.
şābit (Ar.) 1) Yıldız. 130a/1; 2) İspat edilmiş. ş. ol- 132b/4.
şabr (Ar.) Beklemek. ş. èyle- 81b/9, 149a/10.
şabūr (Ar.) Çok sabırlı. Allah adlarındandır. ol ş. 117b/4; ş. ḳıl- 121a/6.
sācid (Ar.) Secde eden. 7a/5, 144b/11; s. ol- 10a/9.
saç Saç. 33b/6, 36b/4, 38b/9.
saç- Saçmak. 51a/10, 59a/3.
saçıl- Saçılmak. 43b/1, 48a/11.
saʿ d (Ar.) Kutluluk. s. ile redd 167b/7.

şad (Ar.) Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi olup ebced hesabında doksan sayısının karşılığıdır. 71b/2, 84b/9.

şad (Far.) Yüz. ş. hezār bende 119b/2.

şadā (Ar.) Ses. 154b/7, 268b/11; şavt u ş. 268a/7.

sādāt (Ar.) Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse.
seyyid-i s. 42a/7, 42b/7, 112b/4.

şadef (Ar.) İnci kabuğu. 3b/2, 254a/4; ş. ol- 263a/1.

şādīk (Ar.) İçten bağlılığı olan. 4b/2, 84b/9; ş. ol 38b/2.

şadr (Ar.) 1) Başkan. ş.-ı Bedr 139a/1; 2) Göğüs. 143b/8.

şāf (Ar.) Temiz. ş. èyle 13a/7; ş. ol- 33b/9.

şafā (Ar.) Gönül şenliği. 31b/6, 6; ş. bul- 4b/1.

şafālan- (Ar.) Gönül şenliği. 91a/3.

şafāsız (Ar.-Tür.) Gönül şenliği olmayan. ş. zāhid 31b/5.

şaff (Ar.) Topluluk. 26a/3; ş. şaff ol- 26a/2; ş. dut- 195b/6.

şaffet (Ar.) Saflık. 78b/3, 116b/6.

şāfī (Ar.) Duru. 146a/2, ş. ol- 39b/10; ş. èd- 87b/2.

şafiyy (Ar.) Temiz. Hz. Ademin sıfatı olarak geçmektedir. Ādem-i ş. 149b/3.

sağ 1) Sağlam. 68b/7; 2) Doğru. s. èyle 12b/1.

şāğ Sağ. ş. u şol 14a/11; ş. u şoldan 52a/1.

sağ (k)- Korumak. 52b/3.

şāğal- İyileşmek. 292a/3, 293a/5.

sağın- 1) Sanmak 47a/9; 2) Düşünmek. 77a/10.

sağlık (ğ) Sağlık. 9b/9, 120a/2.

şahābe (Ar.) Hz. Muhammed'i görmüş ve kendilerinin sohbetinde bulunmuş mümin kimseler. 23b/10, 12.

şahḥ (Ar.) Doğrudur, yanlışsızdır anlamında olup resmi yazılara konulan bir işaret.
ş. bil 133a/11.

saḥī (Ar.) Cömert. 36b/2.

şāḥīb (Ar.) Sahip. 36a/9, 166b/5; ş.-i Qur'an'am 111b/1.

şāḥībsiz (Ar.-Tür.) Sahipsiz. 166b/9, 9.

şahīḥ (Ar.) Gerçek. 169b/1.

şahla-1) Beslemek. 40a/2, 56a/9; 2) Saklamak. 32a/10, 131b/7; 3) Muhafaza etmek. 119a/1.

şahn (Ar.) Büyük kase. 124b/2.

şahrâ (Ar.) Çöl. 6a/9, 12a/6, 26b/8.

şahsı Saksı. 57a/11.

şah̄t (Far.) Katı. s. u serd ol- 2b/11.

sa'îd (Ar.) Mutlu. 107a/6; s. êd- 143b/7.

sâil (Ar.) Sual eden. iki s. 102b/3.

şâim (Ar.) 1) Oruç tutan. ş. ol- 73b/8; 2) Gereksiz şeyleri dinlemeyen. ş. èyle 45b/4.

saḳal Sakal. 68a/7, 83b/5.

saḳar (Ar.) Cehennem. 139b/3.

saḳın- Korunmak. 160b/1; dilüñi s. 5b/8.

sâkin (Ar.) Uslu. 130b/4; s. ol- 48b/7.

sal- Bırakmak. 19a/8, 28b/1.

şal- 1) Salmak. 22b/2, 66a/5; 2) Hücum etmek. 70b/8.

sâl (Far.) Yıl. mâh u s. 113a/11, 206b/9.

şalâ' (Ar.) Cuma namazına ve bazı yerlerde cenazeye çağırarak için minarelerde okunan salavat. 46b/4; ş. èyle- 47b/5.

şalâḥ (Ar.) İyilik. 24b/9; şulḥ u ş. 68b/6; ş. ol- 32b/2.

şalât (Ar.) Namaz. 51b/8, 59b/7; ş. ol- 4b/4.

şalavât (Ar.) Hz. Muhammed'e, onun soyundan gelenlere okunan dua. ş. getir- 47b/12; s. ver- 1b/2, 137a/3.

salıḥ Haber. s. vër 57b/4.

şâliḥ (Ar.) 1) İyi. 79a/8; 2) Dinin emrettiği şeylere uygun davranışlarda bulunan. 121a/6.

sâlik (Ar.) Allah'a giden yolu tutana kişi. s. degül 42a/9; s. ol- 3a/2; Hâḳ yolına s. ol- 194b/1.

sâlikân (Ar.-Far.) Hak yoluna girenler. 113a/6.

salın- Bırakılmak. 257a/1.

şallâ (Ar.) ' Sallahü aleyhi ve sellem' cümlesinin kısaltılmışı. 47a/2.

saḻtanat (Ar.) Sultanlık. 152a/1; bu s. 155a/11.

sâlûs (Far.) Riyakarlık. s. ilen 31b/6, 272b/2.

- sālūshk (ğ)** (Far.-Tür.) Riyakârlık. 140b/3; alb-i s. 8b/1.
- sāmān** (Far.) Servet. 72a/6.
- amed** (Ar.) Hi kimseye ve hibir eye muhta olmayan Allah. 96b/12, 199a/1.
- āmit** (Ar.) Sessiz. 122a/5; . ol- 10a/9.
- an** 1) Nian. 82b/8; 2) Ün. 39b/11.
- an-** Zannetmek. 15b/1, eyle . ki 25b/8.
- san-** Zannetmek. 33b/11.
- anasan** (Far.) Benzetme edatı. 2a/6, 191b/5, 203b/7.
- an' āt** (Ar.) Sanatlar. 36a/2.
- anavber** (Ar.) am fıstıı aacı. 289b/1.
- anāyi'** (Ar.) 1) Düzme. . ēyle- 9b/11; 2) İlenmi. anāyi' kıl- 168a/8.
- anem** (Ar.) Allah. 170a/8, 247b/8.
- āni'** (Ar.) Allah. udret-i . 116a/10.
- ani'** (Ar.) Görülen i. .-i cevri 64b/10.
- sāni** (Ar.) Zihin ve fikirde oluup ortaya ıkan. 20b/1.
- anki** Sanki. 124b/6, 203a/3.
- ap-** Sapmak. 24b/8.
- sar-** Sarmak. 35b/5.
- sār** (Ar.) Sıırcık kuu. 104b/11.
- aral-** Sararmak. 105a/9.
- sarar-** Sararmak. 24b/5.
- arf** (Ar.) Harcama. . ēd- 16b/4, 141b/10; ōzin . ēyle- 59b/4.
- arrāf** (Ar.) Bir iten anlayan. 77a/1.
- saru** Yōnelme bildirir. 92b/11.
- aru** Yōnelme bildirir. 142b/3.
- at-** Satmak. 32a/6, 39a/6.
- at-** Satmak. 11a/8.
- atr** (Ar.) Yazı dizisi. 115a/2; s. s. ol- 247b/5.
- atr-be-atr** (Ar.-Far.) Sıra sıra. 115a/1.
- atun** Satın. s. al- 180a/4.
- atun** Satın. . al- 261a/7.
- avm** (Ar.) Oru. 41b/8; . u alāt 36b/10.

- şavur-** Savurmak. 25b/3.
- savur-** Savurmak. 28a/12, 99a/3.
- savuş-** Uzaklaşmak. 53a/9; s. git 37b/3.
- şavt** (Ar.) Ses. ş. u şadā 268a/7.
- şavut-** Sevgi duymamak. 10a/1.
- sa' y** (Ar.) Çalışma. s. gerek 68b/5.
- say-** Kabul etmek. 158b/5; cevve s. 59b/10.
- şayd** (Ar.) Avlama. 48a/2, 115a/1; ş. éd- 18a/2.
- saye** (Far.) Yardım. 204b/12.
- şayraş-** Oynamak. 102a/4.
- şayruluk** Hastalık. 124a/6.
- şayyād** (Ar.) Avcı. 135b/10; ş. ol- 273b/5.
- sayvān** (Ar.) Gölgelek. 18a/10, 33b/1; derisin s. èyle- 61b/12.
- sāz** (Far.) 1) Çalgı. 88a/12; 2) Silah. 67a/6.
- şe** (Ar.) Osmanlı alfabesinin beşinci harfi olup ebced hesabında beşyüz sayısının karşılığıdır. 84b/5.
- sebeb** (Ar.) Neden. 41b/11, 152b/5.
- sebīl** (Ar.) Su dağıtılan yer. mişl-i s. ol- 2b/7.
- sebīt** (Ar.) Allah. 172b/7.
- sebük-bār** (Far.) Yüğü hafif. 12b/9; s. ol 12b/9.
- seb' ül-meşāni** (Ar.) Fatıha süresinin diğer adıdır. 152b/4, 166b/6.
- seccāde** (Ar.) Üzerinde namaz kılınan küçük kilim. 31b/4, 79a/4.
- secde** (Ar.) Namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan oluşan ibadet durumu. 47b/11; s. èyle 24b/7; s. kı1- 54a/11.
- secde-gāh** (Ar.) Far. Namaz kılınacak yer. 51b/6, 247b/8, 252b/2.
- seç-** 1) Seçmek. 4a/10, 24b/2; 2) Görmek. y.-ı seç- "yolu görmek" 175a/3.
- sedd** (Ar.) Engel. 157b/10.
- sefer** (Ar.) Yolculuk. 7a/8, 8b/7, 159b/3.
- seg** (Far.) Köpek. nice s. 2a/10.
- sehāb** (Ar.) Bulut. 156a/12.
- seher** (Ar.) Tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit. 261a/3.
- sekiz** Sekiz. on s. miñ 'ālemi 22a/9; s. gökde 69a/4.

- selām** (Ar.) Esenleme. 72a/11; s. vēr- 92a/9.
- sem^ç** (Ar.) Kulak. 45b/4, 47a/2.
- semek** (Ar.) Balık. 193b/2.
- semm** (Ar.) Zehir. 11a/1.
- semā** (Ar.) Gökyüzü. 62b/8; s. èyle- 87b/12.
- semer** (Yun.) Semer. s. bağlan- 44a/9; s. èt- 70a/8.
- semī^ç** (Ar.) İşiten. 130a/6.
- sen** Sen. 7a/10, 8b/4.
- senci** (Far.) Nitelik. 130b/11.
- senlik** Senlik. 183a/5, 238a/11.
- sensiz** Sensiz. s. ol 241a/10.
- şenā** (Ar.) Övgü. ş.-lar kıl- 96a/7; ş. söyle- 150b/8.
- sene** Yıl. 75a/12.
- seniyy** (Ar.) Yüce. 49a/5; ehl-i s. 49a/5.
- ser** (Far.) 1) Baş. 149b/8, s. ol- 24a/11; 2) Sonunda. 67b/5.
- serā** (Far.) Saray. 15b/6.
- şerā** (Far.) Toprak. 229b/6.
- ser-ā-ser** (Far.) Baştan başa. 167b/10.
- serāy** (Far.) Saray. 121a/1; s.-ı gülzār imiş 35a/6.
- ser-be-ser** (Far.) Baştan başa. 115a/1, 198a/3.
- serd** (Far.) Sert. saşt u s. ol- 2b/11.
- ser-dār** (Far.) Kumandan. s. ol- 148b/3.
- ser-defter** (Far.-Ar.) Baş defterci. 185b/5.
- ser-efrāz** (Far.) Benzerinden üstün olan. sultān-ı ālem-i s. 196a/8.
- ser-encām** (Far.) Bir işin sonu. 116a/4, 257a/3.
- se-tā-kādem** (Far.-Ar.) 82a/12, 204a/4.
- settār** (Ar.) Örtün, Allah. 131a/2.
- ser-firāz** (Far.) Benzerlerinden üstün olan. s. ol- 159b/1, 225a/9.
- ser-gerdān** (Far.) Sersem. s. éd- 8a/3; s. ol- 7b/5.
- ser-güzeşt** (Far.) Birinin başından gelip geçen şey. 1b/9, 113a/10.
- serhōř** (Far.) Sarhoş. 253a/2.
- serhōř-āne** (Far.) Sarhoşçasına. 275a/10.

- sermāye** (Far.) İnsana verilen yaşama süresi. 14b/8, 16a/3.
- ser-mest** (Far.) Sarhoş. s. ét- 154a/6; s. ol- 247a/2.
- ser-nigūn** (Far.) Baş aşağı olmuş. s. ol- 215a/3.
- serrā** (Ar.) Genişlik. 74a/12.
- serserī** (Far.) Boş söz. s. dut- 16b/1.
- ser-tāc** (Far.) Çok sevilen. s. ol- 121a/10; s. ed- 121a/11.
- serv** (Far.) Selvi. s. boylu yārūmi 84b/4.
- server** (Far.) Başkan. 34b/11; s. èyle- 34b/2.
- sev-** Sevmek. 9a/9, 43a/3, 50b/4.
- şevā'** (Ar.) Beraber olan. 48a/9.
- şevāb** (Ar.) Allah tarafından mükafatlandırılan hareket. 25a/3; şevāb bul- 147a/12.
- sevdā** (Far.) İlahi aşk. 8a/3; s.-ya düş- 7b/10.
- sevgenlik** Sevgi 118b/9.
- sevgü** Sevgi. 100a/2, 157b/8.
- sevgülü** Sevgili. 91a/10, 197b/1, 215b/7.
- sevig** Sevgi. 50a/6.
- sevin-** Sevinmek. 15b/5.
- seyl** (Ar.) Sel. 105a/2, 257b/7.
- seyr** (Ar.) Hakkı bulmak üzerine manevi yolculuğa çıkmak. 19a/2, 7; 36b/5.
- seyrān** (Ar.) Hakkı bulmak üzerine manevi yolculuğa çıkmak. 43a/2; s. éd- 5a/7.
- seyr-daş** (Ar.-Tür.) Hakkı bulmak üzerine birlikte manevi yolculuğa çıkan kişi.
141a/3.
- seyyāre** (Ar.) Güneşin etrafında dolaşan gezegen. 3b/9, 73a/11, 296a/1.
- seyyid** (Ar.) 1) Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse.
48b/10; 2) Hz. Muhammed. s.-i 'ālem 46b/4; s.-i muhtār 10b/4.
- sez-** Anlamak. 32a/1, 135b/7.
- sezā** (Ar.) Mümkün. s. ol- 54b/12.
- sıçan** Fare. 120a/4, 5.
- şiddīk** (Ar.) Sözü'nün eri olan. 18a/12; ş. ol- 98a/12.
- şidk** (Ar.) Doğruluk. 13b/11; ş. ile 13b/6; ş. söy- 38b/2.
- şıfat** (Ar.) Varlık. 135b/8.
- şıfāt** (Ar.) Şekil. 13a/7.

sıġ- Sıġmak. 165b/4.

sıġa- Silmek. 37a/9.

sıġıŝ- Yerleşmek. 71b/10.

ŝirâṭ (Ar.) Yol. 21a/9, 36b/9, 63b/1; ŝ.-dan geç- 104b/5.

ŝirâṭ-ı müstakîm (Ar.) Doğru yol. 288b/3.

sır (Ar.) Gönül ehlinde ve keşf sahiplerinden başkasının anlayamadığı hususlar, tasavvufi duygular ve bilgiler. ehl-i s.-dan 26b/3; s.-a ér- 31b/8.

sırdaŝ (Ar.-Tür.) Sırrı paylaşan. 30a/3.

sidre (Ar.) En yüksek makam. der-s.-yi bî-nişândan 165a/5.

sidret'ül-müntehâ (Ar.) Tüm salıkların seyirlerinin, amellerinin ve ilimlerinin sona erdiği nokta ki büyük berzah adını da alır. 97a/3; s. maḳâmına 4a/6.

sifâriŝ (Far.) Ismarlama. 199b/8.

şikâl (Ar.) Ağır. 46b/11.

sil- Silmek. 20a/6, 174a/11.

silk- Atmak. 63a/11.

silin- Silinmek. 16b/7, 295a/4.

ŝîm (Far.) Gümüş. zer u s. 12b/7; bu s. u zer 7b/12.

ŝîmîn (Far.) Gümüşten. bahâ-yı s. 166b/10.

ŝîmâlu (Far.-Tür.) Yüzlü. 103b/6.

ŝîmâ' (Ar.) 1) Çalgı dinleme. s. ol- 66b/9; 2) Çalgılı tören. 66b/9.

ŝîmürġ (Far.) Otuz kuş. 3b/1.

sin (Ar.) Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi olup ebced hesabında doksan sayısının karşılığıdır. 71b/2.

ŝîne (Far.) Göğüs. 14a/8, 118b/1, 260b/2.

siril- Kırılmak. 33b/9.

sitem (Far.) Sitem. 171a/7.

siyâh (Far.) Kara. 68a/9.

siz Siz. 29b/6, 120a/1.

sülsile (Ar.) Tarikat şeyhlerinin üstat zinciri. s. esrârını 67a/5.

ŝoḫbet (Ar.) Görüşüp, konuşma. 75a/2; ŝ. éd- 150a/12.

şol Sol. 52a/1; ravzanuŝ ŝ. cânibinden 139a/9.

şol- Solmaz. 34a/3, 105a/9.

- şoldur-** Soldurmak. 179b/9.
- şolm-** Solmak. 62a/9.
- şon** Son. 43a/4.
- şonsız** Sonsuz. 75b/8.
- şonra** Sonra. 40a/11.
- şor-** 1) Sormak. 47a/8, 59a/5; 2) Isırmak. 36b/2.
- şorıl-** Sorulmak. 171a/5.
- şorağ** Haber. 64b/4, 240b/1.
- şoy** 1) Sülale. 48a/5, 48b/10; 2) Manzum söz. ş. şoyla- 5a/8.
- soy-** Soymak. 61b/11.
- şoyla-** Manzum söz söylemek. 5a/8
- soyun-** Soyunmak. 80a/1.
- sög-** Küfretmek. 52b/6, 221a/12.
- söndür-** Söndürmek. 169a/3.
- söz** Söz. 14a/1, 47b/8.
- söyle-** Konuşmak. 2b/3, 53a/2, 59a/12.
- söylen-** Söylenmek. 31a/11, 37b/9, 56b/10.
- söylendür-** Söylendürmek. 170a/1.
- söyleş-** Söyleşmek. 21b/8, 57b/3, 65b/10.
- söylettür-** Söylettürmek. 131a/5, 170a/2.
- şu** Su. 4a/12.
- su** Su. s. ol. 91a/7.
- suâl** (Ar.) Soru. 45b/1; s. èyle- 65b/3; s. èt- 196b/6.
- şubḥ** (Ar.) Sabah. ş. namâzını 123b/1; ş. namâzın 138b/10.
- şusuzluk** Susuzluk. 105b/11.
- sübḥân** (Ar.) Allah. 200b/12.
- suç** Suç. 73b/11, 112a/5; s.-uḥdan geç- “günahını affetmek” 104b/9.
- sūd** (Far.) Fayda. beyle s. 37b/12; s. u ziyânı 6a/6; s. èyle- 72b/6.
- şudâ** (Ar.) Baş ağrısı. 118b/10.
- şudekâ** (Ar.) Hakiki dostlar. 18b/7.
- şūfî** (Ar.) Tasavvuf ehli. 130b/7; ş. ol- 152a/4.
- şulḥ** (Ar.) Barış. ş. u şalâḥa dolan- 24b/9; ş.-ı mü‘min 39a/2.

- sultān** (Ar.) Padişah. 41a/3, 42a/11; s. degül 41b/3.
- sultānī** (Ar.) Sultana ait. aḥkām-ı s. 33b/2.
- şun-** İkrām etmek. 3b/11, 5b/8, 99b/7.
- şun‘ān** (Ar.-Far.) Kudret. 157a/7.
- şun‘** (Ar.) Kudret. ş.-ı Hâk 200b/1, 218b/9.
- şun‘-ullāh** (Ar.) Allah’ın kudreti. 150a/6.
- şūr** (Ar.) Kıyamette Hz. İsrâfîl’in üfleyeceği boru. 30b/5, 31a/6; nefḥa-yı ş. ol- 4a/7.
- sūre‘** (Ar.) Kur‘ān’ın ayrıldığı 114 bölümden her biri. 144b/4; s. başları 185b/9.
- şūret** (Ar.) Görünüş. 14b/9, 51b/7.
- şūretlü** (Ar.- Tür.) Biçimli. ādem ş. 14b/12, 15b/7; beşer ş. 13a/3.
- şuşa-** Susamak. 104b/8.
- şuşalık-** Susuzluk. 172b/6.
- susalık** Susuzluk. 174b/7.
- sūsen** (Far.) Susam. 119b/6.
- susuz** Susuz. 8a/6.
- şusuz** Susuz. 27a/3.
- şusuzluk** Susuzluk. 105b/11.
- suvar-** Sulamak. 44b/1.
- suyun-** Ard arda gelmek. 95a/11.
- sūz** (Far.) Yanma. 73b/1.
- sūbhān** (Ar.) Allah. 31a/1; ḥālîk-ı s. 120a/7.
- sūbhān-Allāh** (Ar.) Allah’ı her türlü kusur ve eksikliklerden tenzih ederim sözü.
46a/7.
- sūcūd** (Ar.) Secde etmek. 7a/5, 16b/5; s. èt- 120b/8.
- sūfre** (Ar.) Sofra. 150b/9, 11; ol ş. 151a/3.
- sūlūk** (Ar.) Hakka ermek için bir rehberin öncülüğünde ve denetiminde çıkılan
manevi yolculuk. 42a/9, 10; seyr-i s. ehli 64a/8.
- şümme** (Ar.) Sonra. 189b/6.
- sūnbül** (Far.) Sūnbül. s. èt- 134b/2.
- sūnnet** (Ar.) İyi ahlak. 2a/1, 204a/1.
- sūr-** 1) Sürmek. 42a/1; yüzüni toprağa s. 10a/11; 2) Devam ettirmek. 41b/12;
3) Göndermek. 51a/5.

- sürâg** (Far.) İz. 192b/12.
sürgin Bir yere gitmeye zorlanmak. 50a/10.
sürgün Bir yere gitmeye zorlanmak. s. ol- 31b/8.
sürme Kirpik diplerine sürülen siyah boya. s. ét 46a/10.
sürt- Sürtmek. 7b/3, 25b/10.
sürü Sürü. 92a/8.
sürül- 1) Gönderilmek. 39b/4; 2) Karıştırmak. 172a/9.
sürün- Sürünmek. 156a/8, 160b/10.
süvâr (Far.) Binici. s. ol- 141a/6.
süz- Süzmek. 11b/5.

Ş

- şād** (Far.) Sevinçli. ş. èyle- 17b/9; ş. ol- 115a/5.
şādlu (Far.-Tür.) Sevinçli. ş. seyrân 78a/1.
şādān (Far.) Sevinçli. ş. ol- 75a/2; ş. kııl- 143a/2.
şādī (Ar.) Sevinç. 9b/8.
şādiliğ (Ar.-Tür.) Memnunluk. 92a/6, 113b/5.
şād-mān (Far.) Sevinçli. 96a/11.
şāfī (Ar.) Şefaata eden. 130b/7.
şağ- Şimşek ve yıldırım gibi çakmak. 28b/8.
şāḥ (Far.) Dal. 49a/10, 241b/2.
şāh (Far.) Padişah. 42a/7; ş. ol- 63a/5.
şāh-bāz (Far.) Bir cins iri ve beyaz doğan. 27a/8; ş. ol 242b/ 9.
şāhī (Far.) Hükümdara ait. bābā-yı ş. ol- 147a/7.
şaḥş (Ar.) Kendi. ş.-ı felān filān 70b/1; ş.-ı Ādem 80b/2.
şakī (Ar.) Bahtsız. ş. ol- 3a/2, 70b/2; ehl-i ş. 82a/7; ş. éd- 143b/7.
şākīr (Ar.) Şükreden. ş. olmayan bende 121a/5.
şakḳ (Ar.) Parçalanma. ş. èyle- 298b/9.
şāl (Far.) Şal. 24b/12, 25a/1, 31b/9, 35b/6.
şāme (Ar.) Ben. 28a/5.

- şān** (Ar.) Şan, şöhret. 34b/11, 40b/12, 45b/8.
- şāne** (Far.) Tarak. 32b/5, 7; 47a/7.
- şār** (Far.) Kent. 61a/2.
- şarāb** (Ar.) İçilecek şey. ş.-ı tahūrin 146a/7.
- şark** (Ar.) Doğu. 3a/12; ş. u ğarbuñ üstüvāsından 52a/2.
- şarkī** (Ar.) Doğu ile ilgili. 148b/5.
- şavķ** Işıltı. 102b/12; mübārek dişlerüñ ş.-ı 83b/7.
- şavur** Haber. ş. ol- 105b/5.
- şāyed** (Far.) Eğer. 79b/5.
- şeb** (Far.) Gece. ş.-i yelda “yılın en uzun gecesi” 172b/12; rūz u ş. 237a/7.
- şedd** (Ar.) Sıkı bağlanma. 300b/9.
- şefā‘at** (Ar.) Birinin suçundan vazgeçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için yapılan aracılık. ş. dile- 48a/6; ş. èyle- 33b/8.
- şefā‘atçı** (Ar.-Tür.) Birinin suçundan vazgeçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için aracılık yapan kimse. 30b/10; ş. ol- 52b/6, 190a/2.
- şefī‘** (Ar.) Bir suçun bağışlanması için aracılık eden. 40b/4, 42a/6; ş. ol- 12a/4.
- şefīķ** (Ar.) Esirgeyici. 165a/12.
- şeftālū** (Far.) Semiz erik. 119b/3.
- şeh** (Far.) Padişah. 113a/5, 265a/7.
- şeh-bāz** (Far.) Bir çeşit iri ve gösterişli doğan kuşu. 63a/10; bir ş.-ı ser-gerdāndur 28a/5.
- şehen-şāh** (Far.) Padişahlar padişahı. 276a/7; ş. ol- 231b/2.
- şehlā** (Ar.) Ela göz. ş. gözün 26a/1; ş. gözüm 251a/3.
- şehr** (Far.) 1) Şehir. 29b/4, 168b/10; 2) Beden. 23a/5.
- şehvet** (Ar.) Aşırı istek. ş. ilen 24b/3.
- şeker** (Far.) Şeker. tūṭī-yi ş. 170a/4.
- şek** (Ar.) Şüphe. ş.-den beri ol-“şübheden uzak olmak” 22b/11; ş. ü şübheden 24a/4.
- şekkāk** (Ar.) Çok şüpheci. 75a/1.
- şeksiz** (Ar.-Tür.) Şüphesiz. 95a/5, 119b/8.
- şekl** (Ar.) Şekil. 134b/6.
- şell** (Ar.) Elin kolun eğri oluşu. ş. kıl- 80b/4.

- şem**^ç (Ar.) 1) İlahi nur. cemālün ş.-ine 36a/10; 2) Yol gösterici. ş. eyle 13b/11;
3) Mum. ş. eyle- 37a/4.
- şem**^ç**a** (Ar.) Mum. ş. ol 38a/1; ş.-yı ^ç avd 37b/11.
- şems** (Ar.) 1) Güneş. ş. u kamerüm 170a/6; 2) Allah. ş.-i ^ç ālini 150b/1.
- şerr** (Ar.) Kavga. 109b/12.
- şer**^ç (Ar.) Allah'ın emirleri, ayet, hadis ve diğer din kuralları. 25b/2, 33a/1, 41b/9.
- şerāb** (Ar.) Şarap. 18a/3, 36a/7, 66b/8, 175b/6.
- şerbet** (Ar.) İçilecek tatlı şey. 47a/5; ş. apar- 124b/10.
- şerḥ** (Ar.) Açıklama. o yüzün ş.-ini 55b/2; ş. eyle- 1b/9.
- şer**^ç**ī** (Ar.) Şeriatla ilgili. ş. ilen 38a/4.
- şer**^ç**ī****at** (Ar.) İnsanın bedeni ve dünyasıyla ilgili dini hususlar. 31b/11, 45b/4.
- şerīf** (Ar.) Kutsal. 42b/7; Kā^çbe-yi ş. 32a/9.
- şerīk** (Ar.) Ortak. 130b/1; ş. ol- 13a/9.
- şer**^ç**ıyyet** (Ar.) Şeriata uygun olma. 50a/5; ş. sür- 41b/12.
- şer**^ç**ıyyetsiz** (Ar.-Tür.) Şeriata uygun olmayan. 50a/12, 104a/2.
- şerm-sār** (Far.) Utangaç. ş. ol- 115a/11.
- şermende** (Far.) Utangaç. mahrūm-ı ş. 121a/5.
- şeş** (Far.) Altı. ş. u penc çal- 21b/9; ş. cihet 52a/1.
- şev** (Far.) Gece. ol ş. 119b/11; bu ş. 120a/3.
- şevḳ** (Ar.) Şiddetli arzu. 34a/4, 72b/11.
- şey** Şey. 11a/10, 11b/4; cümle ş. 9a/4.
- şeyāṭīn** (Ar.) Şeytanlar. 9a/1, 167b/3.
- şeydā** (Far.) Aşkta aklını kaybetmiş. ş. gibi eden 21b/8; mest ü ş. göster- 52a/8.
- şeydāī** (Far.) Sevgiden ileri gelen divanelik. 28b/11.
- şeyḥ** (Ar.) Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse. 24a/5,
74a/3.
- şeyḥlik** (Ar.-Tür.) Şeyhlik. 136a/2.
- şeyn** (Ar.) Kusur. 236a/5.
- şīa** (Ar.) Yardımcılar. 120b/5.
- şīayān** (Ar.-Far.) Yardımcılar. ş.-ı peygamber 120a/11.
- şifā'** (Ar.) Hastalıktan kurtulma. 46b/2; ş. vèr- 33a/11.
- şikār** (Far.) Av. 48b/5, 50a/3, 3.

- şikeste** (Far.) Yenilmiş. ş. ol- 224a/10; ş. beste “kırık dökük” 229b/3.
- şin** (Ar.) Osmanlı alfabesinin on altıncı harfidir. ş. teg 71b/2.
- şir** (Far.) Arslan. 98b/2.
- şirâne** (Far.) Arslancasına. ş. ol 224a/9.
- şirin** (Far.) Sevimli. ş. gel- 15a/5; ondan ş. neste 28b/7.
- şiş-** Şişmek. 83a/8.
- şol** Şu. ş. bala 31a/10; ş. bülbül 21b/8; ş. kimseler 31a/9.
- şöhret** (Ar.) Ad, san yapma. 25a/11; ş. ilen 24b/3.
- şöyle** Şöyle. 18b/12; ş. ki 5a/3.
- şübân** (Far.) Çoban. 126a/7.
- şüh** (Far.) Hareketlerinde serbest, neşeli ve oynak. 74a/3.
- şühluk** (Far.-Tür.) Neşelilik. ş. éd- 84a/3.
- şu^çle** (Ar.) Alev. 92a/7, 203b/6; ş. vèr- 125a/11.
- şöm** (Far.) Uğursuz. 45a/9; ş. nefşüj 70a/2.
- şür** (Far.) 1) Gürültü. 102a/4; ş. èyle- 45b/6; 2) Kekremsi, tuzlu. ş. toprağ ol-
168a/8; ş. toprağın üzre 168a/9.
- şüşe** (Far.) Şişe. 28b/2.
- şübhe** (Ar.) Kuşku. 24a/4, 45b/2.
- şükr** (Ar.) Görülen iyilige karşı memnunluk. ş. éd- 29a/11; ş. èyle- 17b/7.
- şünki** Çünkü. ? 293a/9.
- şükürsüz** (Ar.-Tür.) Memnuniyetsiz. 25a/2.

T

- tā** (Far.) Kadar. 33a/9; t. ki 13a/2; t. kim 6b/4.
- ta^ç** ? 296a/5.
- ta^ç ab** (Ar.) Sıkıntı. 162b/12.
- ta^ç accüb** (Ar.) Şaşakalma. t. şal- 102a/3; t. içre şal- 116b/5.
- ta^ç ālā** (Ar.) Yüksek olsun manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.
4b/7.
- ta^ç ā'l-allāh** (Ar.) Allah yükseltsin. 75b/3, 269a/1.

- ta^ʿām** (Ar.) Yemek. 59b/9, 66b/1.
- tā^ʿat** (Ar.) Allah'ın emirlerini yerine getirme. 51b/6; t. ét- 34b/2.
- ṭabak** (Ar.) Tabak. 119b/7; t. üste 119b/8; bir t. 184a/7.
- ṭābakāt** (Ar.) Tabakalar. t. erenleri 123b/11; ṭābakāt erleri 201b/3.
- tābān** (Far.) Işıklı. māh-ı t. 50b/10; aşl-ı t. 171b/9.
- tābi^ʿ** (Ar.) Birinin arkası sıra giden. 3b/10; t. ol- 44b/7, 8; nefesine t. ol- 31b/12.
- ṭabi^ʿat** (Ar.) Yaradılış. 136a/9.
- ṭābīb** (Ar.) Hekim. 63b/12; derdi olan t. 39b/5.
- ṭābīblik** (Ar.-Tür.) Hekimlik. t. bilmeyen kişi 24b/11.
- tābūt** (Ar.) Ölü taşınan sandık. 101a/3, 12; t. ét- 166a/3.
- tāc** (Far.) Başa takılan süslü takı. 38b/8; t.-ı devlet 19a/6; t. ol- 21a/2
- ta^ʿcīb** (Ar.) Şaşırma. 204b/1.
- ta^ʿcīl** (Ar.) Acele ettirme. 192a/3; t. éd- 101a/10.
- ṭağ** Dağ. 3a/11.
- ṭāife** (Ar.) Kavim. 165b/9.
- ṭah-** Takmak. 35b/5, 51a/10.
- ṭahāret** (Ar.) Temizlenme. 49a/3, 3.
- ṭahāretsiz** (Ar.) Temizlenmemiş. 50a/11.
- ṭahayyür** (Ar.) 1) Hayran olma. t. ol- 113b/9; 2) Hayrete düşme t. ḳal- 116b/4.
- ṭahayyür-mend** (Ar.-Far.) Hayrete düşmüş. t. ḳal- 114a/12.
- ṭāhir** (Ar.) 1) Temiz. t. éd- 121a/9; t. ol- 145a/7; 2) Görünmek. t. ol- 268a/8.
- ṭahūr** (Ar.) Temiz. şarāb-ı t.-in 146a/7.
- ṭahkīk** (Ar.) 1) Bir şeyin doğru olup olmadığını araştırma. ehl-i t. 19a/1; t. bil- 31b/6;
2) Gerçek. t.-i cennet 35a/3.
- ṭaht** (Far.) Hükümdarlık makamı. 41a/5, 42a/11, 46a/3.
- ṭahta** Tahta. 101a/1.
- ṭahtü's-şerā** (Ar.) Yer altı. 17a/1, 22b/12, 36a/5.
- ṭāife** (Ar.) Kavim. 165b/9.
- ṭak** Tak sesi. t. ṭuḳ ilen 109b/1.
- ṭāk** (Ar.) Bina kemeri. 161a/11.
- ṭakdīr** (Ar.) Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler. 176b/10; t. ḳıl- 205b/12;
t. ilen 248a/2.

- taḳrīr** (Ar.) Anlatma. t. ét- 216a/4.
- taḳṣīr** (Ar.) Günah, suç. t. èyle- 108a/8; t. kı1- 158b/4; t. ol- 247b/6.
- taḳvā** (Ar.) Allah'ın korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma. t. ehlinüñ cānı 146a/1; t. dut- 135b/5.
- tala-** Yağmalamak. 68a/7.
- talad-** Yaralamak. 47b/1, 71a/8.
- talān-** Yağma etmek. 24b/1, 296a/11.
- ṭaleb** (Ar.) İsteme. ṭ. èyle- 3a/6; ehl-i ṭ. ol- 30a/1.
- ṭāli'** (Ar.) Talih. 60b/7.
- ṭālib** (Ar.) İstekli. 6b/4, 7a/7, 20b/3.
- ta' līm** (Ar.) Öğrenme. t. èyle- 40a/2.
- ṭa' m** (Ar.) Yeme, içme. ṭ. çek- 185a/5.
- ṭama'** (Ar.) Doymazlık. bu ṭ. ejdehāsı 7b/12; ṭ. terkin kı1- 109b/2.
- ṭama' kār** (Ar.-Far.) Açgözlü. 109b/3, 110a/6.
- tamām** (Ar.) Tamam. 30b/1; t. éd- 30b/1; t. ol- 32a/9.
- tamāmet** (Ar.) Tam. 16b/9, 118a/7, 166a/11.
- ṭa' ne** (Ar.) Yerme. 71a/9, 266a/2; ol t. 266a/2.
- tanı-** Tanımak. 31b/7, 37b/1, 38b/1.
- tanıd-** Tanıdmak. 21b/1, 40b/11.
- ṭannān** (Ar.) Tınlayan. 47b/2.
- taṅrı** Tanrı. 12a/9, 48a/3.
- tanu-** Tanımak. 67b/12.
- tap-1)** Bulmak. necāt t. "kurtuluşa ermek" 25b/2; 2) Sunmak. zafer tap- 33a/5.
- taṣsur-** Teslim etmek. 136b/7, 144a/9.
- ṭapu** Makam. 92b/2, 260b/2.
- tapun-** 31b/4, 9.
- tār** (Far.) Karanlık. t. èyle- 45b/7; t. éd- 144a/1.
- ṭara** (İt.) Değer. 63a/8.
- ṭaraf** (Ar.) Taraf. 120b/3.
- tār ü mār** (Far.) Karmakarışık. 274b/6; t. ét- 252b/3.
- ta' rīf** (Ar.) Etraflıca anlatma. t. éd- 47b/8; t. kı1- 146b/10.
- tārīk** (Far.) Karanlık. t. èyle- 59a/2.

ṭarīḳ (Ar.) Hakk'a ermek için tutulan bir takım kuralları ve ayinleri bulunan yol.

197a/1; ṭ. ehline 31b/12.

ṭarīḳat (Ar.) Allah'a ulaşmak için tutulan yol. 185b/10, 215b/2.

ṭarp Patır patır. 86a/12.

ṭās Tabak. 65a/2, 68a/8, 277a/2.

ṭaṣḍīḳ (Ar.) Doğrulama. t. kııl- 135b/4; t. eyle 158a/8.

ṭaş Taş. 3a/11, 29b/11.

ṭaş Dış. 50a/5.

tat- Tatmak. 69b/6.

tav Kumar. 25a/5.

ṭavāf (Ar.) Hacı olmak için belirtilen şekilde Kâbe'nin etrafını dolaşarak ziyaret

etme. ṭ. éd- 21a/3; ṭ. ehliyle 4b/6; ṭ. èyle 30a/7.

ṭavḳ (Ar.) Gerdanlık. 62b/3, 3.

ṭavr-gin (Ar.-Far.) Büyüklük sahibi. ṭ. ol- 185a/11.

ṭavuḥ Tavuk. bir ṭ. 119b/1.

ta' yīn (Ar.) Belli etme, ayırma. t. kııl- 217a/8.

ṭayr (Ar.) 1) Kuş. 141b/12; 2) Uçmak. ṭ. èyle- 18a/5, 69a/5; ṭ. éd- 142b/3.

ṭayyib (Ar.) İyi. ṭ. ṭāhir ol- 145a/7.

tāze (Far.) Taze. t. güller 7a/3; neçe t. genç 60b/2; t. ḳandan 293b/10.

te (Ar.) Osmanlı alfabesinin üçüncü harfi. 71a/10, 84b/5.

te' anī (Ar.) Sıkıntı. 215b/10.

tebārek (Ar.) Mübarek. Ḥaḳḳ-ı t. 11b/10.

tebdīl (Ar.) Değiştirme. t. éd-176b/10.

tebr (Ar.) Tomurcuk. 102b/10.

tecellī (Ar.) Gaybden gelen ve kalbde görünen nurlar. 26b/4, 38b/3; t.-yi Muṣṭafā

39b/1.

tecellī-geh (Ar.) Far. Tecelli yeri. 267b/3.

tecellīsiz (Ar.-Tür.) Kalbde nur olmaması. 65b/10, 280a/4.

tecemmül (Ar.) Süs. 9b/7.

tecrīd (Ar.) Ayırma. t. ol- 157b/6.

tecerrüd (Ar.) Çıplak olma. 128a/1.

tedbīr (Ar.) Çare. t. ol- 43b/10; t. éd- 115b/9.

- tepren-** Hareket etmek. 211a/4.
- tef** (Far.) Sıcaklık. t.-i nūrın 86b/7; t.-i nūrını 63b/9.
- tefekür** (Ar.) Düşünme. t. èyle- 185a/9.
- tefsîr** (Ar.) Kur'ân'ı Kerim'in mana bakımından izahı. 78a/5; t. èyle- 253a/4.
- teg** Gibi. bulut t. 17a/9; ' Ācizî t. 45b/7; gül t. 60b/2.
- tegi** Kadar. 39b/8; gün t. 249a/2.
- tekebbür** (Ar.) Kibir gösterme. t. atına min- 25b/4; t.-i bî-^c âkılsan 12a/12; t. èt- 12b/1.
- tekebbürlik** (Ar.-Tür.) Kibirlik. t.-i 161b/1; bu t. 15a/10.
- tekrâr** (Ar.) Bir şeyi iki veya daha fazla sayıda yapma. 85a/3.
- telh** (Far.) Acı. 153a/3.
- teklîf** (Ar.) Bir şeyi önerme. t. èyle 64a/10, 191a/6.
- tekye** (Ar.) Dayanmak. t. éd- 33a/5; t. èyle 33a/4.
- temâşâ** (Far.) Bakıp seyretme. 31a/9, 92a/3; t. dolan- 29b/6.
- temiz** Temiz. t. èt- 101a/8; t. ol- 146a/3; t. èyle 162a/4.
- temyîz** (Ar.) İyiyi kötüden ayırma. t. èyle 12b/11.
- ten** (Far.) İnsan vücudunun dış yüzü. 22b/1, 37a/3, 47b/9.
- tenhâ** (Far.) Yalnız. 119b/1; t. kal- 174b/1.
- tepren-** Teprenmek. 18a/2, 68a/9, 83b/6.
- terahhüm** (Ar.) Merhamet etme. t. èyle- 208b/3; t. kıl- 221a/3.
- terâzû** (Far.) Terazî. 62a/10.
- terbiyet** (Far.) Görgü. t. vèr- 235b/11.
- terk** (Ar.) Terk etmek. senüñ şer^c üñ t. éd- 47b/3; t. èyle 5b/7.
- terkîn** (Ar.) Belli bir yerde ve saatte buluşma sözleşmesi. 193a/5.
- tersâ** (Far.) Hıristiyan. 130b/9.
- tersâ-beçe** (Far.) Hıristiyan çocuğu. 103b/5.
- teskîn** (Ar.) Sakin olma. t. vèr- 185b/12; t. kıl- 188a/7.
- tervende** (Far.) Turfanda meyve. 38b/6, 77b/10.
- tesbîh** (Ar.) "Sübhân-Allah" kelimesini söyleyerek Allah'ı anma. 43a/6; t. ol- 38b/7.
- tesellî** (Ar.) Avutma. t. ol- 9a/2.
- teslîm** (Ar.) 1) Bir emaneti yerine verme. t. èyle 20b/8; 2) Allah'ın emirlerine boyun eğme. t. ol- 13b/3.
- teşehhüd'ül-ḥamd** (Ar.) Tahiyat duası. 68b/11.

- teşne** (Far.) İlahi cemali özleme sebebiyle âşıkın yanıp tutuşanlar. 25b/9.
- teşt** (Far.) Leğen. t. içine 25b/12.
- teşvîş** (Ar.) 1) Karışıklık. 114a/12; 2) Kaygı. 1b/1, 2b/5, 23b/5.
- tevbe** (Ar.) İşlenmiş suç veya günahın bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz. 25b/5; t. dut- 25b/5.
- tevbesiz** (Ar.-Tür.) Suç ve günah işlemeye devam edenler. 25b/3.
- teveccüh** (Ar.) Yakınlık duyma, sevgi. 28b/2, 53a/12.
- tevekkül** (Ar.) İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma. t. luḫfına 40a/7; t. èyle 68b/9.
- tevekkülsiz** (Ar.-Tür.) Kadere razı olmayan. 50b/2, 276a/10, 279b/5.
- tevekkün** (Ar.) Bir yere yerleşmek. 124a/12.
- tevfik** (Ar.) Allahın yardımına kavuşma. t. ol- 4a/4; t. vèr- 108a/12.
- tevḫîd** (Ar.) Allah'ın birliğine inanma. 15b/4; t. âbından 6b/9.
- tey-** Deymek. 78a/8.
- tèzrek** Derhal. t. kıl 8a/11.
- tı** (Ar.) Osmanlı alfabesinin on dokuzuncu harfi olup ebced hesabında dokuz sayısının karşılığıdır. t. yolına 71b/3.
- tıbākāt** (Ar.) Tabaka. t. erenleri 149b/1, 150a/3.
- tıfl** (Ar.) Çocuk. 55a/12.
- tik-** Bakmak. gözün t. 57b/5; gözün t. 57a/10.
- tikan** Diken. 27b/8, 43a/9 ; t. ol- 121a/3.
- tikansız** Dikensiz. t. gül 75b/4.
- tīmār** (Far.) Yara bakımı. 28a/2, 45a/7; t. èyle- 63b/12.
- tīmārıla-** (Far-Tür.) Yara bakımı yapmak. 2a/12.
- tiṃşāl** (Ar.) Örnek. 177b/6.
- tīr** (Far.) Ok. 26a/1; t. u kemānı 84a/3.
- tiryāk** (Ar.) Zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun. t. ol- 11a/1.
- tīz** (Far.) Keskin. t. dut- 56b/1; tīz t. 115a/7; t. èriş- 139a/3.
- tiz** Diz. 69a/2.
- tiz-** Çabuk olmak. 139a/2.
- ṭob** Birçok spor oyununda kullanılan türlü büyüklükte yuvarlak nesne. 42b/12; t. èyle 39b/9; t. ol- 22a/8.
- ṭoḡru** Doğru. t. yoldan 5a/4.

- toĥ** Tok. t. ol- 123a/10; t.  d- 167a/11; t. Öyle 169b/4.
- toĥuz** Dokuz.  . il 81a/6.
- topraĝ** Toprak. 2b/8; t.-a var-“  lmek” 20a/4.
- toptolu** Dopdolu. 49b/2.
- tor** Sık g zli aĝ. 105a/7.
- toy** Őenlik.  . u bayr m 28b/6, 89b/3.
- toyla-** 1) Őenlendirmek. 87b/6, 97a/1; 2) Nimetlendirmek. 215a/5; 3) Aĝırlamak. 88b/4.
- toz** Toz. t.  t 285b/6.
- toz-** D k lmek. 282b/3.
- tozun-** 1) Toz olmak. 65b/8; 2) Silkinmek. 247a/8.
- t k-** D kmek. 31a/10, 199b/12.
- t kil-** D k lmek. 119b/9.
- t kin-** D k lmek. 75b/4.
- t k l-** D k lmek. 18b/12, 113b/8.
- t k n-**1) D k nmek. 17a/3; 2) Harcamak. 25a/6.
- t z** Allah. 18a/6.
- tuĥfe** (Ar.) Hediye. 24a/5; t. olsa gerek 24a/5.
- tuĥfesiz** (Ar.-T r.) Hediyesiz. 24a/5.
- tuĥm** (Far.) Tohum. 168a/8.
- tuĥ** Yansıma ses.  aĥ  . ilen 109b/1.
- tuĥ ** (Ar.) DoĝuŐ.  . ur- 102b/7;  .  ıl-207b/2.
- tuĥm r** (Ar.) Tomar. 32a/3;  .-ı ‘ Őık 267a/6, 275b/1.
- tuĥ-** Durmak.  .-a gel- “ ayaĝa kalkmak” 152b/3.
- turunc** (Far.) Turunç. 119b/3.
- tuş** (Fran.) Oyun sırasında iki omzun aynı anda yere deĝmesiyle oluşan yenilgi.
t. Öyle- 188a/6.
- tuş** Nail olmak. t. ol- 72b/2.
- t t ** (Far.) Papaĝan cinsinden taklit yapan bir kuş.  .-yi Şeker 170a/4;  . kimi 151b/9.
- tutuŐ-** TutuŐmak. 75a/11.
- tuzluca** Güzel, Şirin. 24b/12.
- t cc r** (Ar.) Satıcılar. 67a/9; t. ol- 27a/4.

tüccârlıg (Ar.-Tür.) Satıcılık. t. èyle- 284a/6.
tüken- Bitmek. 73b/3, 119b/9.
tün Gece. 2a/5, 6.
türâb (Ar.) Toprak. 31a/8, 98b/8.
türâbî (Ar.) Topraktan olan. 109b/11; bu t. 85a/5.
türbe (Ar.) Ziyaret yeri. 29b/3.
tüt- Yanmak. 105a/8, 165b/6.
tütün Duman. 105a/8; t. çığ- 95b/5.
tüvân-ger (Far.) Zengin. t. ol- 84b/5.
tüzle- Düzenlemek. 50b/3.
tüzün Yumuşak huylu. t. ol- 256b/7.

U

uc 1) Uç. 38b/10; 2) Sonsuzluk. 45a/1; 3) Sebep. 70a/2.
ucala- Yüceltmek. 24b/12.
ucalad- Yüceltmek. 214a/7.
uç Sebep. 10b/6.
uç- Uçmak. 3a/11, 27a/2.
uçul-Uçulmak. 43b/3.
uçun- Korkudan rengi sararmak. 117b/7.
uğrı 1) Hırsız. 119a/11; 2) Hırsızlık. u. éd- 119a/11.
uğra- Başına gelmek. 28a/2.
uğraş- Rasgelmek. gözüm u.-“gözüm rastlar” 258b/7.
uğur Yön. 100b/9.
uğurla- Çalmak. 10b/12.
‘uğbâ (Ar.) Ahret. 121a/5.
‘uğlat (Ar.) Büyülü çekicilik. 138b/4.
ula- Ulaşmak. 18a/8, 153b/6.
ulaç Haberci. 54a/6.
ulan- Ulaştırmak. 71a/10.

- ulald-** Büyütmek. 64a/8.
- ulal-** Büyüme. 49a/9, 76b/10, 119a/6.
- ulaş-** Ulaşmak. 19a/3, 151b/10, 10.
- ulu** Büyük. 16b/11; u. gör- 10b/3; u. ol- 16b/11.
- ululıg** Büyüklük. 96b/12.
- ulus** Millet. 79a/10, 257a/8.
- um-** Beklemek. 66a/8, 216a/10.
- ‘ummān** (Ar.) Engin deniz. 18a/2, 49b/2.
- umūr** (Ar.) İşler. u.-ı denide 215a/11.
- unud (t)-** Unutmak. 1b/5, 7b/11, 15a/4.
- ur-** 1) Vurmak. 29a/12, 72b/3; 2) Sürmek. 29a/7; 3) Beyan etmek. şalāh u.-“ iyiliği beyan etmek” 82b/6.
- urul-** Gidilmek. 11b/6.
- urun-** Dönmek. özünge u.-“aslına dönmek” 162b/9.
- ‘uryān** (Ar.) Çıplak. ‘u. èyle- 30a/6; ‘u. gez- 135b/7.
- ušan-** Bıkmak. 37a/6.
- ustā** (Far.) Bir işi kendi başına yapacak kadar öğrenmiş olan. 248b/10.
- uşul** (Ar.) Asıllar. ol şāhib-i u. 161a/10; pür u. 204b/8.
- uş** İşte. 2a/7, 24a/8, 27a/10.
- uş-** Uçmak. 105b/2.
- uşad-** Parçalamak. 53a/8.
- uşağ (ğ)** Çocuk. 70a/1; u. sözün 105a/5; oğul u. 174b/9.
- uşbu** İşte bu. 2a/5, 15a/11; u. beden 24a/4.
- uşta** İşte. 7b/7, 23b/6, 32a/9.
- ut-** 1) Kurtarmak. 33a/6; 2) Lokma yutmak. 49a/8; 3) Kazanmak. 208b/11.
- utur-** Kurtarmak. 25a/3.
- utan-** Utanmak. 6a/3, 10a/8.
- utuz-** Kaybetmek. 25a/5, 256b/6.
- uy-** Ardı sıra gitmek. nefse u- “heva ve heveslerin peşinden gitmek” 45b/6.
- uya** Sersem. 54b/2; bu ahmağ u. 58b/1.
- uyad-** Uyandırmak. 54b/1; uyğudan u. 50b/1.
- uyağ** Uykusuz. 20a/12; kalb u. olanları 84a/10.

- uyah-** Uyanık. 20b/1.
- uyan-** Uyanmak. 6a/3, 44a/12; ğafletten u. 58b/8.
- uyar-** Uyandırmak. 22a/12; ğafletde u. 52b/3.
- uyat-** Uyandırmak. 102b/4.
- uyhu** Uyku. 139a/1.
- uyu-** Uyumak. 12a/8, 15b/1, 58a/4.
- ‘**uyüb** (Ar.) Kusur. settâr’ül-u. 131a/2.
- uz** Dikkatli. u. gel- 80b/9.
- uzad-** Uzatmak. 25a/7.
- uzah** Uzak. 12b/9; çoğ u. yol 248a/10.
- uzan-** Uzanmak. 18a/10, 119a/4, 4.
- uzat-** 1) Uzatmak. 30a/6; 2) Emre boyun eğmek. boynuş u. “razı olmak” 49a/7.
- ‘**uzlet** (Ar.) Bir yere çekilip kendi kendine tenhada yaşama. 113a/12.
- uzun** Uzun. 26b/11, 83b/4; u. uzun 58a/4.

Ü

- üç** Üç. ü. kimse 70a/3; ü. yüz altmış kanadı 94b/8; ü. yüz 119a/7.
- üküş** Kısmet. 109b/10.
- ükül** (Ar.) Zekalı. 88a/9.
- üleşdür-** Paylaşmak. 64b/8.
- ülüş** Hisse. 44b/8, 204b/10.
- ümîd** (Far.) Umut. 7a/5, 20b/2, 139b/11.
- ümmet** (Far.) Bir peygambere inanıp bağlanan cemaati. 29b/8, 47a/12.
- ümmetân** (Ar.-Far.) Bir peygambere inanıp bağlanan cemaatler. 42b/8;
penâh-ı ü.-ı ‘âcizân 115a/12.
- ümmetlen-** (Far.-Tür.) Bir peygambere inanan cemaatler oluşturma. 63a/8.
- ümmî** (Ar.) Okuma yazma öğrenmemiş. 59a/12; bu ü. 55b/1.
- ümîd-vâr** (Far.) Ümitli. 140b/10, 11.
- ün** Ses. 295a/2.
- ün** Şöhret. 51a/2.

- üded-** Çağirtmak. 38b/5.
- üreg** Yürek. 34a/3.
- üst** Üst. 21a/8, 26b/4, 30b/5.
- üstād** (Ar.) Allah. 36a/2; ü. eline 61b/8.
- üstād-gār** (Far.) Allah. 59b/12.
- üstüre** (Far.) Yalan. ü. koy- 24b/4.
- üstüva** (Ar.) Direk. 52a/2.
- üstüväre** (Ar.) İçi boş. bu ü. zâhid 82b/2.
- üş-**Toplanmak. 2b/9, 65a/5, 168b/4, 215a/7.
- üt-** 1) Kaybetmek. 29b/7; 2) Alevli ateşe atarak yakmak. 203b/6.
- ütül-** Kaybedilmek. 165b/5.
- ütüz-** Kaybetmek. 262b/3.
- üz** 1) Yüz. 183b/2, 190b/3. 2) Üst. 49a/2, 222a/11; 3) Yüz. Üç ü. altmış enbiyâ
137b/6.
- üz-** 1) Atmak. 55b/11; 2) Yüzmek. 11b/5, 84a/11; 3) Kopmak. 188a/4.
- üzül-** Üzülmek. 72a/3, 93b/7.
- üzüm** Üzüm. 119b/3.

V

- vācib** (Ar.) 1) Yapılması gerekli. 14b/11; 2) Allah. 52a/6.
- va' de** (Ar.) Bir iş için önden belirtilen zaman. o v. 24b/4
- vallāhi** (Ar.) Allah için, Allah hakkı için, manasına gelen büyük yemin. 38a/6.
- vaḥdet** (Ar.) Birlik. 19a/2, 31a/7, 36b/5.
- vāhid** (Ar.) Tek bir. 122a/3; v. aḥaddur 130b/1.
- vaḥşi** (Ar.) Merhametsiz. âdem şüretlu v. 15b/11.
- vaḥy** (Ar.) Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi.
80a/8, 84a/4.
- vaḳf** (Ar.) Bir malı veya mülkü satılmamak kaydıyla bir hayır işine bağışlama.
v. eyleye gör 53a/2; v. éd- 78a/1.
- vāḳı'a** (Ar.) Olmuş bir iş. v. ğamın 138b/11.

- vākıf-ḥāl** (Ar.) Durumdan haberli olan. v. ol- 165a/9.
- vaḳt** (Ar.) Vakit. 28b/2; v. u sâ' at 28b/2.
- vāle** (Far.) 1) Serap. v. ol- 133a/1, 134a/5; 2) Bir çeşit ipekli kumaş. v. ol- 151b/8.
- vālih** (Ar.) Şaşakalmış. v. ol- 63a/9.
- vallāh** (Ar.) Allah için anlamına gelen büyük yemin. 215b/10.
- vallāhi** (Ar.) Allah için anlamına gelen büyük yemin. 38a/6.
- var-** 1) Gitmek. ḥacca v.- 23b/12; 2) Ölmek. toprağa v.-dı 20a/4; 3) Yürümek. yola v. 10a/10.
- var** 1) Var. 2a/9, 46b/9; 2) Mal, mülk. 141b/10.
- vāriş** (Ar.) Mirasçı. 100b/5.
- varlık (ğ)** Varlık. 9a/5, 11a/9, 14b/3.
- vaşf** (Ar.) Nitelik. 105b/11; v.-ı ḥālüm 57b/2, 116b/8.
- vāşıl** (Ar.) Ulaşan. v. èyle 117b/10; v. kııl- 117b/12.
- vaşiiyyet** (Ar.) Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey. 39a/12.
- vaşl** (Ar.) Ulaştırma. 3b/7, 4a/6; v. ol- 44a/3.
- vaṭan** (Ar.) Vatan. 21b/11, 35b/9, 105b/6.
- vav** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi dokuzuncu harfi olup ebced hesabında altı sayısının karşılığıdır. 85a/4.
- vay** 1) Yazık. 29a/6; 2) Şaşkınlık. v. èyle-26b/5.
- vāye** (Far.) Nasip. v. al- 188a/8.
- v'ger** (Far.) Eger. 15a/10.
- vebāl** (Ar.) 1) Azap. 23a/11; 2) Günah. v. yıḳ-“günah işlemek” 25a/8.
- vech** (Ar.) Yüz. 7a/11, 32a/8, 51b/6.
- vefā** (Ar.) Dostluğu devam ettirme. v. kııl- 25a/6; v. èyle- 100b/5.
- vekīl** (Ar.) Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse. 130b/1.
- velāyet** (Ar.) Velilik. bu v. sâ' atinüñ her demi 1b/6; v. ma' deni 112b/11.
- velā** (Ar.) Sahiplik. 22a/2.
- velī** (Far.) Fakat. 7b/5, 59a/5.
- velī** (Ar.) Evliya. 1b/3, 56b/4.
- velīkin** (Far.) Şöyle ki. 84b/7.
- ve'l-minen** (Ar.) Minnet duyarak. 115b/7.

- veny** (Ar.) İş hususunda gevşeklik gösterme. Hağ yolına v. 50a/10.
- vér-** 1) Vermek. 59a/10; cânuğ v. 54b/2; 2) Okumak. salavât v. “ dua okumak” 1b/2;
3) Göndermek. 79b/12.
- vèrgü** Bağış. 102b/9.
- vèril-** Verilmek. 39b/3, 3.
- ve’s-selâm** (Ar.) İşte o kadar. 112b/1, 214b/8.
- vey** (Far.) Ey kelimesinin karşılığı olarak şiirde kullanılır. 29b/5.
- vezîr** (Ar.) Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan “paşa” ünvanını taşıyan kimse. 130b/1; mîr u v. 108a/4.
- vezn** (Ar.) Eşya. v. u ferzend 162a/1.
- vilâyet** (Ar.) Dostluk. 289b/6; sırr-ı v. 289b/6.
- vîrân** (Far.) Yıkık. bu v. kârvân-serayda 8a/10.
- vîrâne** (Far.) Yıkılmış. 49b/3, 284b/9.
- vîrân-hâne** (Far.) Yıkık, yıkılmış. 27b/4.
- vir** (Ar.) Belli zamanlarda okunması alışkanlık edinilen Kur’ân cüzleri, duâları. 59b/7, 68b/3, 69b/4.
- vişâl** (Ar.) Kavuşma. 6a/5, 33b/10, 12.
- vuşlat** (Ar.) Bir şeye ulaşma. v. èyle- 34a/11; v. ol- 13b/9.
- vur-** Batırmak. 48b/4.
- vü** (Far) Ve. 3a/9, 36a/11.
- vücūd** (Ar.) Beden. 11a/9; v. zenbini şal- 60a/1.
- vücūdsız** (Ar.-Tür.) Bedensiz. 155b/7.

Y

- yâ** (Ar.) Ey, hey. 46b/1, 47a/1.
- yâ** (Far.) O halde, öyle ise. 10b/7, 11a/5, 13a/10.
- yâbân** (Far.) Çöl. 6b/2, 8b/2, 59a/4.
- yâd** (Far.) Hatırlama. 22a/11.
- yâd-gâr** (Far.) Bir kimseyi veya bir nesneyi hatırlatacak şey. y. qal- 112b/7; y. ol- 112b/10.

- yağ** Yağ. 68b/5.
- yağ-** Yağmak. 19b/9, 48a/8, 48a/8.
- yağın-** Yağmak. 55a/5.
- yağmaçı** (Far.-Tür.) Zorla mal kapan. 38b/11.
- yağmur** Yağmur. 224b/10.
- yağ-** Yakmak. 139b/3, 151a/5.
- yağa** Yaka. 175a/4, 194b/2.
- yağıl-** Yakılmak. 50b/9, 101b/5.
- yağşı** İyi. 2b/6; y. derviş 2a/2.
- yağşıca** İyi. 139b/7.
- yā-hū** (Ar.) Allahım diye seslenmek. 34a/11.
- yāhūd** (Far.) İsterseniz. 107b/6.
- yağun** Yakın. 31a/3; y. ol 9b/5.
- yağ-** Yaklaşmak. 9b/1.
- yağla-** Yaklaştırmak. 144b/5.
- yağın** (Ar.) Kesin olarak bilme. y. bil 20a/2; y. ehli “her türlü şübheyi ortadan kaldırıp tasdik edilen gaybın hakikatine erenler” 11a/6.
- yağini** (Ar.) Kesin birşekilde. 165b/1
- yāl** (Far.) Kuvvet. 70b/6.
- yala-** Yalamak. 25b/7.
- yalan** Yalan. mekr ü y. 47b/1; y. ol- 70b/2.
- yalançı** 1) Yalancı. y. kimseler 290a/11; 2) Vefasız. 49b/4.
- yalğuz, yalkuz** Yalnız. 29b/7; y. çal- 102a/12.
- yalvar-** Yalvarmak. 120b/8, 178b/12, 233b/7.
- yaman** Kötü. 16b/8; y. niyyet idi 2b/4.
- yān** (Far.) Hastanın sayıklaması. 70a/4; y. içinde 61b/1.
- yan-** Yanmak. 36b/4, 47a/3.
- yağ** Taraf, yön. krş yağ. 3a/4, 26a/9.
- yan** Taraf. 111b/4, 28a/1.
- yanag** Yanak. 28b/8.
- yandur-** Yandırmak. 84b/6, 169a/4.
- ya' nī** (Ar.) Şu demek. 27a/7; y. ki 27a/8.

- yanuḥ** Yanık. 33b/12.
- yapış-** Yapışmak. 58b/3.
- yaprak (ğ)** Yaprak. 2b/8, 119b/9.
- yapuş-** Yapışmak. 34a/5, 58b/4.
- yār** (Far.) Dost. y.-ı bākī 52b/1; y.-ı mūnis 55b/5; y. ol- 45a/7.
- yārsız** (Far.-Tür.) Allah olmadan. 239a/6.
- yar-** 1) Bölmek. 37a/3; y. ét- 69b/11; 2) Gitmek. 34a/5.
- yara-** Faydalı olmak. 16a/2, 58a/10.
- yara** Yara. 68b/11; y. aç- 174b/5.
- yā-Rabb** (Ar.) Ey rabbim. 54a/4, 101b/9.
- yaradan** Allah. 9a/1, 21b/2.
- yaradılmış** Yaratılmış. 9a/1, 24a/8.
- yarah, yarağ, yarak** Yararlı, faydalı. 8a/7; y. kıl 8a/11.
- yaramaz** Faydasız. y. cevāb 155a/8.
- yarana-** Yaranmak. 63a/8, 193b/11.
- yārān** (Far.) Dostlar. 243b/5.
- yarana** Yararlı. y. olduḡu 59a/9.
- yarar** Yararlı. Ḥaḡḡ'a y. sözi 160a/11.
- yarat-** Yaratmak. 135b/3.
- yardım** Yardım. 176b/6.
- yārelü** Yaralı. y.ol- 266a/9.
- yāren** (Far.) Dost. 105a/2.
- yarı** Yarı. Bu nefsün behresi y. 51a/4.
- yārī** (Far.) Yardım, dostluk. y. kıl- 12b/2; y. éde 149a/12
- yarın-** Yarılmak. 48a/9.
- yarlığ** Bağışlanma. y. vēren 234a/1, 237a/10.
- yarlığa-** Suç bağışlamak. 48b/12, 133b/6.
- yarlıgan, yarlıkan-** Suç bağışlamak. 31a/2, 147b/4.
- yarulan-** Yarılanmak. 113b/7.
- yas** Yas. 9b/8, 68a/8.
- yaşduğ** Yastık. 161b/10.
- yaşsan-** Yaslanmak. ḡapusına y. 51b/2.

yastan- Yaslanmak. 247a/7, 249b/3.

yaş Yaş. 112b/9.

yaş Damla. 51a/3, 70a/2, 75a/7.

yaşa- Yaşamak. 9b/11.

yaşur- Saklamak. 27b/5, 252a/6.

yat- 1) Yatmak. 39b/6; 2) Kuluçkaya yatmak. 29a/4.

yatık Yatmış. 119a/2.

yavız Kötü. 16a/1, 160a/9; dilün y. hālinden 100a/11.

yavuk, yavug Yakın. y. yol 35b/8; y. ol 109b/4.

yay Yay. 76a/4.

yay Yaz. 36a/11, 119a/9.

yay- Sermek. 100b/4.

yaylak, yaylağ Yazın kalınan yer. 34b/1, 118a/9.

yaz Yaz. 36a/11; y. u kış 35a/5.

yaz- 1) Açmak. 22b/2; 2) Yazmak. 52b/8; 3) Şaşırmak. 22b/2.

yazıl- 1) Yazılmak. 53a/10; 2) Dağılmak. 72a/1; 3) Gizlenmek. 62a/7.

yazuğ, yazuk Yazık. 34b/6, 39a/3, 199a/2.

ye (Ar.) Osmanlı alfabesinin otuz birinci harfi olup ebced hesabında on sayısının karşılığıdır. 71b/7.

yè- Yemek. 13a/11, 45b/2.

yed (Ar.) Kuvvet. y.-i muşhafuñ ma' nāsı 82b/9; y.-i deryā 150a/5.

yèd- 1) Götürmek. 245b/12; 2) Gitmek. 187b/7.

yèdi Yedi. y. yüz yıl 80a/4; y. deryā içinde 166b/2; y. yaşar "yedi ermiş kişi". 69b/8.

yèdil- Birinin kılavuzluğunda gitmek. 25a/7, 47a/1, 1.

yeg İyi. y. ol- 68b/2, 93b/11.

yegāne (Far.) Biricik. 9a/3; y. èyle- 279a/9; y. kimi 279a/10.

yek-reng (Far.) Bir renkte olma. 97a/12.

yek-sān (Far.) Bir. 20b/5; y. èd- 11a/8.

yek-ser (Far.) Baştan başa. 10b/8, 167b/10.

yèl Rüzgar. 10b/6, 7; 23a/2.

yeldā (Far.) Uzun. şeb-i y. 172b/12.

yelegen Hızlı giden. 96b/10.

- y mek** Yemek. 69b/1, 119b/9.
- yemiş** Meyve. 97a/5, 145b/1.
- yene** Yine. 2a/8, 2b/6, 7a/8.
- yeği** Yeni. 17b/5; bir y. 44b/11.
- yeğile-**Yenilemek. 63a/7.
- y r** Yer. 13a/11, 17a/5, 23a/9.
- y ri-**Yürümek. 139b/1, 216a/5.
- yerin-** Kederlenen. 48a/2.
- y rl ** Yerli. y. y rinde 124b/7.
- y ry z ** Yery z . 12a/11; y. ol- 57a/1.
- y ry zi** Yery z . 214a/7.
- y t-** 1) Ulaşmak. 9a/4, 49b/5; 2) Kaybetmek. 42a/6.
- y tiŐ-**Ulaşmak. 28a/2.
- y t r-** Ulaştırmak. 26a/6, 52b/9.
- yet Ő-** YetiŐmek. 151a/4.
- vevm' d-d n** (Ar.) Kıyamet g n . Őeffi' -i y. 91b/1, 148b/7, 215a/2.
- yığ-** Toplamak. 71a/1.
- yığıl-** Yığılmak. 25b/9, 193a/3.
- yıl** Yıl. 33b/5, 51b/5, 92a/9.
- yılĐar** At koŐtırmak. y. ilen 291b/4.
- yığ-, yığ-** 1) Yıkamak. 238a/1; 2) Biriktirmek. 70b/8.
- yığıl, yığıl-** Yıkılmak. 41b/7, 262b/6.
- yığ-** Yığmak. 25a/8.
- yığa-** Yıkamak. 27a/3.
- yırĐa-** Sallanmak. 95b/3.
- yırĐan-** Sallanmak. 177b/7.
- yirt-** Yirtmak. 175a/4.
- yiger** İyi. y. imiş 102b/3.
- yigirmi** Yirmi. yüz y. 46b/6; yüz y. dört miğ neb n Ğ g zini 26a/8.
- yigle-** İyileŐtirmek. 167a/2.
- yin-** İnmek. 100a/1
- yitir-** Yok etmek. 233b/12.

- yok, yoĥ, yoĝ** Yok. 2a/10, 3a/2; ĥaberi y. 34b/6.
- yohluk, yoĝluk** Yokluk. y. ilen 249b/8.
- yoĥsa** Yoksa. 26b/9, 121b/8.
- yoĥsul** Yoksul. y. bāy ilen 36b/10; y. ol- 84b/5.
- yok, yoĥ** Yok. 14a/2, 25a/3, 28a/11.
- yol** 1) Yol. 5b/9, 8a/7; 2) Hakka giden ve saliki ilahi huzura ulaştıran vasıta. 10a/10.
- yol-** Koparmak. 68a/7.
- yolĥı** Allah'a ulaşmak iĥin yola ĥıkmıř kişi. 165a/3; ĥamu y. 8b/11.
- yoldaş** Yol arkadařlıĝı. 9b/5, 30a/2, 3.
- yoldaşlık** Yol arkadařlıĝı. 29b/7.
- yolık** İsalet. 148b/11.
- yollu** Yola giren. ĥamu y. 33b/1; y. yolına 256a/9.
- yolsuz** Doĝru yoldan ĥıkmıř kişi. 274a/3; y. giden 69b/3.
- yoluĥ-** Karşısına ĥıkmak. 192a/5.
- yorıl-** Yorulmak. 69b/4; ĥatı yorıl- 41b/10.
- yorul-** Yorulmak. 158b/6, 181b/5.
- yöĝüřdür-** Artırmak. 118b/2.
- yören-** Yaklaşmak. 20a/7, 48a/7.
- yu-** Yıkamak. 21b/5, 25b/12.
- yuĝrul-** Yoĝurmak. 253a/7.
- yuĝur** Yoĝurmak. 80b/1.
- yuĥaru** Yukarı. 66b/5, 115b/11.
- yuĥu, yuĝu** Uyku. 44b/1, 287b/11. y.-yı ĝaflet 12b/8.
- yulduz** Yıldız. 3b/8, 46b/2; y. kimi 102a/4.
- yum-** Kapatmak. 28a/3, 38a/8.
- yumřaĝ** Yumuşak. ol y. topraĝıla 2b/10.
- yumuĥ** Kapalı. 54b/5.
- yun-** Yıkanmak. 47a/11.
- yurd (t)** Yurt. 28b/10, 76b/8.
- yuva** Yuva. y. dut- 210a/4.
- yuy-** Yıkamak. 38b/8.
- yuyul-** Yıkanmak. 74b/11.

yügrük Hızlı giden. y. ol- 146b/11.

yügrüş- Koşuşmak. 18a/9.

yügriş- Koşuşmak. 90b/12.

yügür- Yürümek. 42a/11, 69b/4.

yügürül-Yürümek. 63b/5.

yük 1) Yük. 27b/4; 2) Can. 6b/8.

yüklü Yüklü. 294b/5.

yüküş 1) Bir çok. y. hayâli 14a/9; y. ma' nâ al- 59b/5; 2) Toplanmış. y. ol- 114a/7.

yürek 1) Yürek. 172a/6, 174b/4; 2) Cesaret. y. götür 27b/7.

yüren-Yürümek. 10a/8, 12b/10.

yüz 1) Sayı sıfatı. y. bin 9b/11; 2) Yüz. 54a/12, 55b/11.

yüz- Sıyırıp çıkarmak. 40b/3.

yüz-be-yüz Yüz yüze. y. öl 19b/7, 47b/9; y. gör- 152a/9.

yüzle- Yüzünü dönmek. 9b/1.

yüzlü Yüzlü. güneş y. cemâlün 252b/3.

yüzsüz Yüzsüz. y. ol- 264b/5; o y. 264b/6.

Z

zâbiṭ (Ar.) Tuttuğunu koparan. 49a/10.

zād (Ar.) Çoğalsın. z. apar- 57a/3, 4; z. ol- 69b/1.

zād (Ar.) Azık. z. apar- 85b/11.

zafer (Ar.) Başarı. z. kıl- 68b/9.

zâhid (Ar.) Dünyaya rağbet etmeyen, dünyadan yüz çeviren kişi. 27a/5, 31b/6, 8.

zâhir (Ar.) Açık. 46a/2; z. ol- 45b/9; z. vücūd 14a/3.

zâhirce (Ar.-Tür.) Açık olarak. 198a/12.

zaḥm(e) (Far.) Vurma. z. èyle- 28b/12.

zâil (Ar.) Sona eren. z. ol- 47a/9, 131b/6.

zâkir (Ar.) Zikreden kişi. 7a/5, 20b/2.

zaḳkūm (Ar.) Cehennemliklerin yemeği. 104b/8.

zâ (Ar.) Osmanlı alfabesinin on birinci harfi olup ebced hesabında yediyüz sayısının

karşılığıdır. 71b/1.

zālīm (Ar.) Zulmeden, haksızlık eden. 3b/3, 22b/5, 36b/2, 5.

zamān (Ar.) Çağ. 36a/11; her z. 32b/6.

zamānsız (Ar.-Tür.) Zamansız. 196b/10.

zār (Far.) Ağlayan. 22b/3; z. èyle- 103b/10.

zārılık, zārılığ (Far.-Tür.) İnleyişler. 105b/2; bu z. 154a/2.

zāru (Far.) Ağlama. 33a/5.

zarar (Ar.) Zarar. 16a/2; z. èt- 111b/2.

zararlu (Ar.-Tür.) Zararlı. z. yere 132a/12.

zārıncı (Far.-Tür.) Ağlayan. z. èyle 51a/6.

zārī (Far.) Ağlayıp sızlama. z. kı1- 2b/2, 79b/10, 154a/2.

zāt (Ar.) Sahip. 7a/4, 52a/12.

zātī (Ar.) Kendine has. 35a/10.

zātu'llāh (Ar.) Allah. 269a/2.

zāviye (Ar.) Küçük tekke. z.-yi şafā 300b/6.

ze (Ar.) Bu harfe “dal zesi” ve “dāl-ı mu'ceme” de denir. 84b/8.

zebān (Far.) Dil. 9b/4, 289a/2.

zebānī (Ar.) Cehennemlikleri cehenneme atmaya memur edilen melek. 47b/12.

zeber (Ar.) Üst. zīr u z. èyle- 44a/9.

zebūn (Far.) Zayıf. z. ol- 45b/7.

zeh1 (Ar.) Dalgınlıkla unutulmuş. z. ü güm-rāh 10a/5.

zehr (Ar.) Çiçek. 36a/3.

zehr (Far.) Zehir. 31a/10; z.-i hā'if 6a/8.

zekāt (Ar.) İslamın beş şartından biri olan mal ve paranın paklığını ve helalliğini sağlamak üzere kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması. 4b/4, 41b/10.

zekevāt (Ar.) Hediye. z. ol- 146a/6.

zulāl (Far.) Duru su. 84a/2.

zelīl (Ar.) Alçak. hōr u z. 2b/7; z. ol- 10b/6.

zelle (Ar.) Yanılma. 135b/6.

zemāne (Ar.) Devir, zaman. 9b/6.

zemīn (Far.) Yeryüzü. 22a/9, 26b/8; z.-i āsmān güneşi 36b/7.

zemherī (Ar.) Gün dönümünden sonraki şiddetli soğuklar. 119a/9.

- zemi** (Ar.) Tarla. 111a/7.
- zenb** (Ar.) Günah. 60a/1, 43a/10.
- zenbîl** (Ar.) Zenbil. 102a/7.
- zenbürek** (Far.) Zenberek. z. kimi 61b/10.
- zencîr** (Far.) Zincir. 32b/9, 51a/10, 40a/12.
- zer** (Far.) Sarı. 119b/7.
- zer** (Far.) Altın. 11a/2; z. u sîm 12b/7; bu sîm u z. 7b/12.
- zerd** (Far.) Solgun. rûy-ı z. ile 107b/4.
- zerenk** (Far.) İhtişam. 180a/7.
- zerk** (Ar.) İkiyüzlülük. 68b/2, 2; 70b/6.
- zerre** (Ar.) En ufak parça. 19a/12, 34b/6, 49b/10.
- zevâl** (Ar.) Sona erme. 25a/6, 71b/4; z. ér- 100b/12.
- zevât** (Ar.) Kişiler. şaffet z.-ı 68a/9.
- zevķ** (Ar.) Eğlence. 70b/6; z. ħâli 36b/5.
- zevraķ** (Ar.) Kayık. z. düz- 5a/9.
- zeyr-ħâh** (Ar.-Far.) İhtiyacını isteyen. z. ol- 147a/7.
- zı** (Ar.) Osmanlı alfabesinin yirminci harfi olup ebced hesabında dokuz yüz sayısının karşılığıdır. 288a/10.
- zı** (Ar.) Osmanlı alfabesinin on üçüncü harfi olup ebced hesabında yedi sayısının karşılığıdır. 71b/1.
- zılâl** (Ar.) Gölge. 288a/9.
- zîbâ** (Far.) Süslü. ħüsn ü z. göster- 52a/9; beyle z. 166a/4.
- zih** (Far.) Yay kirişi. z.-i rızvân 119b/2.
- zihi** (Ar.) Ne hoş. 8b/9, 14b/9, 33b/2.
- zihn** (Ar.) Anlama. 39a/7.
- zıkr** (Ar.) Anma. 7a/5; z. èyle- 17b/7; bu z. ile 35b/7.
- zî-ķudret** (Ar.) Kudret sahibi. z.-i ħâlık-i eşyâ 118b/7.
- zindân** (Far.) Karanlık yer altı hapishanesi. 28b/9, 40b/8, 70a/3 .
- zinde** (Far.) Canlı. 21b/3; z. éd- 22b/8.
- zînet** (Ar.) Süs. 3b/10, 55b/10.
- zînetlen** (Ar.-Tür.) Süslenmek. 267b/3.
- zinhâr** (Far.) Sakın. 12b/9, 13a/3, 14b/10.

zîr (Far.) Alt. z. u bālā 52a/1; z. u zeber èyle- 44a/9.

zîrā (Far.) Çünkü. 11b/9, 13a/7, 15b/11.

zîrek (Far.) Uyanık. 11a/5, 12b/8, 162a/2.

zîrekli (Far.) Anlayışlı. 10b/12.

ziyād (Ar.) Fazlalık. 68b/2; z. ol- 73a/9.

ziyān (Far.) Zarar. 6a/6, 7b/4.

ziyāret (Ar.) Görmeye gitme. z. kıl 81a/4; z. èt- 113b/6.

ziyā (Ar.) Işık. 5b/6, 110a/8.

zühr (Ar.) Öğle. z. namāzın kıl- 203b/10; z. namāzuñ sünnetin 204a/1.

zūlm (Ar.) Haksızlık. 48a/8; bu z. 171a/7; z. èd- 183a/7.

zūlmet (Ar.) Karanlık. z. ol- 119a/10.

zūlmāt (Ar.) Karanlıklar. 24a/12, 22b/10.

zūcāc (Ar.) Sırça. 130a/7.

zūlāl (Ar.) Tat. 288a/9.

zūlf (Far.) 1) Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. 25b/12; 2) Hiç kimsenin ulaşamadığı gaybi hüviyet, Hakk'ın zatı ve künhü. 37b/12.

zū'l-kerem (Ar.) İki yerde kerem sahibi. 237a/3.

zūnnār (Ar.) Papazların bellerine bağladıkları ipten örme kuşak. 27a/6, 31b/4, 35b/5.

5. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

- ‘**Abdullah-ı Semerkandî**: Hadis alimi. Künyesi Ebu Bekir’dir. Hadis ilminde hafızdır. 146a/4.
- ‘**Ābid**: On iki imamdan biridir. İmam Zeynel Abidin olarak bilinmektedir. imām ‘Ā. 300b/2.
- ‘**Acem**: İranlı. 103a/11, 11, 11; ‘aceb ‘A. 27a/7; ‘Āciz-i ‘A. 30a/5.
- ‘**Āciz**: Muhammed Badāmyārî’nin “Hikāyāt” adlı eserde kullandığı lakabıdır. 30b/3, 4, 33b/12, 67a/12, 72a/2, 74b/2, 198b/5, 222a/2, 233b/9, 250a/1, 265b/5, 276a/11, 278b/11, 287a/4, 5; bu ‘Āciz’i 21b/6; ‘Ā.-i 99b/8; ‘Ā.-ni 63b/7; ‘Ā.-üñdür 198b/3; bu ‘Ā.-üñ günâhın 17b/5; Ā.-i ‘Acem 30a/5; bu ‘Ā.-i rû-siyehi 79b/3.
- ‘**Ācizî**: Muhammed Badāmyārî’nin “Hikāyāt” adlı eserde kullandığı lakabdır. 19b/11, 32b/1, 48b/11, 51b/1, 62a/10; 62b/1, 81a/10, 105a/1, 112a/5, 118b/5, 221b/2, 267b/9; ‘Ā.-den 258b/1; ‘Ā.-den ğayrı 265b/4; ‘Ā.-dür 21b/4, 278b/12, 284a/12, 284b/1; ‘Ā.-ne 54a/3; ‘Ā.-ni 36a/9, 48a/5; bu ‘Ā.-ni 35b/9; ‘Ā.-nüñ derdine 45a/7; ‘Ā.-nüñ kelbisiz 209b/10, 211a/7; ‘Ā.-nüñ kelbiyüz 210b/10; ‘Ā.-nüñ kem-teri 243b/2; ‘Ā.-nüñ zāt-ı pâkinden 214b/7; bu ‘Ā.-nüñ maqşûdı 23a/12; ‘Ā.-ye 293a/10; ‘Ā.-yem 37a/2; ‘Ā.-nüñ yolına 249b/11; bu ‘Ā. 48a/4, 62b/10, 84b/2; Miskîn ‘Ā. sözleri 35a/1, 106b/9; ‘Ā. teg 45b/7.
- ‘**Ād**: Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hūd peygamber tarafından imana getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı. ‘Ā. kavmin 22b/6; ‘Ā.-lar 75b/3.
- Ādem**: İlk peygamber. 149b/3; Ā. atanuñ balçıgın 80b/1; Ā. atadan berü 215a/10; Hazret-i Ā. şaffi 137a/11; şaḡş-ı Ādem 80b/2.
- Aḫmed**: Hz. Muhammed. 46b/5, 130a/4, 215a/4; A.-e 13a/3, 31a/1; bu A.-e 29b/1; ol

A.-e 79b/4; A.-edür 88a/6; A.-i 96b/8, 9; ol A.-i 142a/12, 148b/6; A.-ün
 hazretine 96b/7; ol A.-ün 158b/3; A. ilen 105b/10; A. üstine 94b/11; görklü A.
 298b/1.

Ahmed-i Câmî: Ahmed-i Câm veya Ahmed-i Câmî de denilmektedir. Ünlü bir
 mutasavvıftır. Eserlerini genellikle tasavvuf, âdâb ve nasihat üzerine sade ve
 basit bir şekilde kaleme almıştır. A. ol- 146a/7.

‘**Alî:** Ebu Talib’in oğlu peygamberimizin damadı. 22b/10, 51a/8, 58a/8, 62b/11,
 80b/2, 2, 11, 12, 81a/2, 6, 7, 111b/6, 10, 141b/7, 149b/8, 153b/5; ‘**Ā.-dür**
 48b/4, 243b/2; ‘A.-ni 78a/10; ‘A.-nüñ Döldül’iyem 248a/10; ‘A.-ye 63a/1;
 ‘A.-yem 81a/4; ‘A. elinden 111b/8; ‘A. hazretine 45a/6; ‘A. ilen 22b/11,
 62b/11; ‘A.-’ül-murtażâ’ya 84b/10, 110b/3; ‘A. olan 145b/8; devr-i ‘A.
 190a/7.

Allâh: Allah. 29a/10, 29b/7, 30b/9, 31b/12, 33a/3, 45a/7, 9, 9; 46b/3, 58a/8, 63a/4,
 74b/3, 82a/6, 12, 85a/6, 7; 87a/8, 97b/9, 100b/11, 102a/1, 104b/9, 9, 148a/12,
 200a/1, 253b/12, 12, 257b/2, 269a/3, 270a/8, 8; 292a/8, 293a/11; A.-a 30b/9,
 31a/1, 1; 33a/3, 35a/8, 49b/11, 50b/7, 66a/2, 71a/6, 78b/9, 100b/1, 1, 134a/9,
 140a/5; A.-adur 30b/10; A.-a lāyık kul 50a/11, 11; A.-a inanan kişi 85b/1;
 A.-dan 44b/10, 47b/10, 63a/11, 282a/4; A.-dan yaña 3a/4; A.-dur 30b/1,
 120a/2; mā-sivā-yı A.-dan 187b/2, 193b/12; A.-ı 49a/3, 49b/7, 50b/2, 51a/6,
 71a/1, 79a/3, 85a/8, 9, 10, 11, 102a/11, 141b/9, 144a/5, 157a/1, 284b/2; A.-
 um 253b/1, 258b/5, 265a/12; A.-uñ dergâhdur 4b/9; A.-uñ dergâhına
 222a/1; A.-uñ dutsağı 59b/2; A.-uñ habîbi 13a/2; A.-uñ habîbi ol- 6b/4; A.-
 uñ hâsı 33a/7; A.-uñ hikmetin 195b/5; A.-uñ hikmetlerinden 114b/1; A.-uñ
 hikmetlerini 209b/3; A.-uñ luţfidur 196a/10; A.-uñ nûrı 26a/3; A.-uñ nûrısın
 84a/12; A.-uñ sırrı 48a/10; A.-uñ sürgini 50a/10; A.-uñ yolın 71a/3; A.-uñ
 zâtı 285a/12; A.-uñ zât-ı pâkidür 186a/6; A. adıyla 1b/1; A. adıyla 243b/4;
 A. adın 50a/4, 4, 99a/6, 133b/3, 202b/6; A. adını 102b/6; A. buyruğın dut-
 33a/1, 47a/12; A. elidür 243b/5; A. eline 240a/7; A. için 40b/1, 2; 41a/11,
 63b/7, 81b/2, 126b/12, 140a/6, 266a/4, 266b/12; A. ilen 24b/4, 43a/8, 286a/2,
 290a/10; A. ilendür 30b/9; A. ismini 198b/6; A. nûrına 63a/7; A. ol- 255a/5;
 A. rahmeti 177a/12, 180a/7; A. işin 101a/8; A. yolına 256b/9, 257a/1, 257b/9,
 259b/9, 265a/11; A. vèrgüsidür 102b/9; dergâh-ı A. 45b/9; esmâ’-yı A.

45b/8; albin Allh yleyen 298a/3; luf-ı A. 242b/1; M-siv-yı A. 108b/4; rızvn-ı A. 46a/1; zt-ı A. 46a/5; zıkr-i A. 152a/7, 152b/1, 199a/7; zıkr-i A.-ı 123b/4.

Allh Ekber: Allah ycelerin en ycesidir. 4b/7, 254a/2, 286a/9.

 **Arab:** Irak, Şam, Ceziret-l-Arab, Hicaz, Yemen ile Mısır'da ve Afrika'nın kuzeyinde bulunan semitik kavmin genel adı. 103a/11.

 **Asker:** On iki imamdan on birincisidir. Hasan Askeri olarak bilinmektedir. imm-ı  A. 300b/5.

 **AŞık PŐ:** 14. yzyıl Anadolu sahasında yetiŐmiŐ nl tasavvuf Őairlerindedir. Hacı BektaŐ- ı Veli'nin adaŐıdır.  A. ol- 146b/4.

 **Af:** Birine sevgisi olan. 147b/6.

 **Azril:** lm melei. 22a/7, 24b/5, 100a/11, 100b/1;  A.-e 4a/7;  A.-n defterinde 24b/6;  A. adın 100a/12.

B

Br: Yaratıcı. 3b/4, 10b/8, 82a/5, 108a/9, 195a/2, 206b/3, 218a/3; hkm-i B. 205a/6.

Bedr: Bedir Savaşı. Şadr-ı B. 139a/1, 149a/11.

Bervel: zel bir isim. 80b/8.

Beyt'l-arm: Kabe. B. muabbeti 175a/10.

Beyt'l-K' be: Hicaz'da Mekke-i Mkerreme'de Harem-i Őerf'in hemen hemen ortasında bulunan kutsal bina. 118b/8.

Beytu'llh Allah'ın evi. 33b/6; b. ol- 41a/11.

Beyt'l-m' mr: Yedinci kat gkte, Cennet-i Firdevs'de bir kŐk olup Hz. Adem'le yeryzne indirilmiŐ, Tufan'dan sonra yine Cennetteki yerini almıştır. 268a/2, 270a/1.

Burk: Hz. Muhammed'in Mirac'da binbii binek. 92a/9, 92b/1, 95b/1, 96a/4, 96b/2; B.-a 93a/1, 94b/2; B.-ı 93a/1, 94b/7, 95a/3; B.-ı min- 268b/8; B.-ını 92b/6; B.-ların yzleri 92a/7; bir B. 92a/8; ol B.-n yzi 95a/5; B. elinde 92b/1; B. iye 74b/9.

C

Ca'fer: bkz. Ca'fer-i Ődık. imm C. 300b/3.

Ca'fer-i Ődık: Ehl-i beytten olup, mmiyye mezhebinin kabul ettii oniki imamından altıncısıdır. C. olan 145b/9.

Cebrā'îl: Peygamberlere emir ve vahiyleri getiren dört büyük melekten biri. 20a/11, 48b/1,74b/6, 84a/4, 92a/2, 92b/1, 6, 94b/7, 268b/7; C.-e 4a/6; C.-dür 20a/12, 92b/7; C.-len 92b/8; C.-ün ebin 83b/9; C.-ün üç yüz altmış kanadı 94b/8; C.-ün maqâmı 97a/6; C.-i emîn 268b/6, 10; C.-i emîndürür 215b/9.

Cercîs: Hz. İsa'dan sonra gelip Şam civarlarında yaşamış olan peygamberdir. 79b/10; ol C.-e 22b/2.

Cibrîl: Cebrā'îl. 81a/6.

Cüneyd-i Bağdâdî: Büyük bir evliya, tanınmış bir mutasavvıftır. Asrının kutbu idi. Binlerce veli yetiştirdi. Şeyh C. 58b/6; Şeyh C. ol- 146a/6.

Ç

Çalab: Allah. 3a/6, 93a/9; Ç.-dan 118a/2; Ç.-um 78a/10; dâd-ı Ç. 219b/1; kâdir Ç. 148b/11; ol kâdir Ç. 207a/2, 210b/5; Ç. hâzretine 116b/6; Ç. minârına 174b/8.

Çâr-yâr: Dört dost (Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali) Ç.-a inkâr olan 39a/3; Ç.-in 37a/5; Ç.-ına 38a/6; Ç.-ları 204b/9; Ç.-ını 63a/7; Ç.-uñ mihri 38b/4, 6; Ç.-ı cenneti 45a/2; Ç. ilen 184a/8.

D

Dakÿânûs: Efsus şehrinde yaşayan, İncil'e inandıklarından dolayı kendi hizmetinde olan yedi genci öldürmek için uğraş veren putperest bir hükümdar. Bu olay tarihte Ashab-ı Kehf hadisesi olarak bilinmektedir. D.-ı 10b/6, 158b/10.

Dâvud: İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerdendir. Süleyman peygamberin babasıdır. Kendisine İbrani dilinde Zebur kitabı verildi. D.-am 80a/2.

Düldül: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği at. 80a/7; D.-e 48b/4; 'Alî'nün D.-iyem 248a/10.

E

Ebû-cehl: Asıl adı Ömer olup Hz. Muhammed'e düşmanlığıyla meşhurdur. E.-i lâinün sevigî 50a/6; E.-i la'îni 83a/12.

Ebû'l-Kâsım: Hz. Muhammed'in künyesidir. E.-a dolan- 29b/1.

Eyyüb: Hz. Eyüp. 22a/11, 157b/3; E. tenine 22b/1.

F

Fātiḥa: Kur'ânı Kerim'in birinci suresidir. F.-dur 51b/3; F. oḡu- 51b/3; F. muḥtâcîdur 117b/8.

Fâṭimetü'z Zehrâ: Hz. Muhammed'in en küçük kızı. F. Zehrâ dolan- 29b/3.

Fir'avn: Allah'lık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdarı. 10b/10, 22b/4, 159a/3.

Ferhâd: Ferhat ve Şirin adıyla meşhur olan eski bir hikayenin erkek kahramanıdır. 157a/10.

H

Ḥabîb'ullâh: Hz. Muhammed. 268a/11, 268b/3, 299a/3, 300a/1.

Ḥâcî Bektâş: XIV. yüzyılda sosyal ve siyasi bakımından büyük etkinliği bulunan Bektâşi tarikatının piridir. Ḥ. olan 146b/6.

Ḥak, Ḥakḳ: Allah. 4b/10, 5a/4, 6a/2, 2, 6b/1, 5, 11, 7a/2, 18a/1, 12, 18b/5, 20b/6, 31a/11, 32a/6, 34a/7, 34b/2, 4, 35b/7, 41b/10, 46a/3, 50a/10, 12, 51a/3, 52b/2, 55b/3, 64a/10, 66a/5, 67b/8, 9, 70a/5, 71b/6, 74b/9, 79a/7, 80a/12, 80b/1, 84b/7, 95a/9, 97b/3, 10, 101b/2, 103a/3, 104a/10, 104b/10, 108b/2, 118a/1, 3, 122a/3, 126a/9, 127b/4, 133a/2, 133b/3, 4, 4, 5, 135a/5, 12, 135b/4, 136a/4, 140b/9, 141b/1, 2, 3, 11, 11, 142a/4, 144b/3, 145a/10, 145b/3, 147a/11, 148a/12, 149a/12, 149b/7, 152a/6, 152b/6, 8, 154b/2, 155a/10, 157b/12, 159b/3, 160a/8, 162a/10, 164b/9, 165a/10, 167b/8, 169b/6, 178a/4, 12, 178b/2, 179b/4, 4, 180a/1, 180b/9, 181b/6, 182a/1, 3, 183a/7, 184b/3, 186a/4, 7, 187a/9, 189a/2, 2, 4, 5, 189b/1, 194b/4, 197a/1, 4, 198a/12, 199a/8, 202a/7, 202b/8, 203b/1, 206a/3, 3, 4, 215a/5, 9, 218a/10, 222a/6, 224b/3, 228b/5, 7, 230a/4, 12, 234a/9, 238a/11, 238a/12, 243b/1, 8, 10, 244a/9, 245a/5, 250b/8, 9, 9, 9, 9, 252b/5, 6, 253a/6, 257b/3, 260a/5, 267b/8, 9, 269b/4, 10, 269b/12, 270a/3, 271a/11, 272a/8, 8, 272b/5, 280a/6, 284a/8, 285a/6; Ḥ.-a 1b/7, 4b/8, 5b/2, 3, 6a/12, 12, 6b/1, 10a/2, 11a/9, 13a/1, 4, 13b/10, 14a/4, 14b/5, 16a/9, 10, 16b/5, 17b/11, 19a/9, 19b/1, 23b/7, 24b/7, 27a/5, 32a/1, 32b/7, 34b/7, 9, 35b/4, 45b/6, 7, 53a/4, 59b/9, 63b/10, 64a/11, 68b/3, 70a/5, 76b/6, 11, 79b/6, 83b/2, 84a/12, 85a/2, 86b/10, 10, 104b/7, 108b/4, 110b/5, 120a/1, 121a/11,

121b/3, 5, 7, 123b/6, 12, 127b/3, 129b/6, 133b/9, 134b/4, 10, 140b/7, 9, 141a/3, 141b/12, 145a/9, 145b/4, 146a/10, 148a/5, 148b/2, 150b/8, 152a/8, 11, 152b/8, 154a/2, 156a/1, 156b/4, 6, 157b/9, 158a/6, 159b/2, 160a/6, 163a/6, 7, 9, 168b/5, 172b/11, 177a/7, 10, 178b/12, 181a/9, 182b/11, 12, 187a/8, 187b/4, 191a/6, 193a/8, 196a/2, 197a/9, 199b/12, 200a/7, 206a/3, 213b/7, 214a/2, 214b/3, 5, 220a/8, 222b/9, 228a/11, 230b/4, 231a/4, 5, 6, 232b/1, 2, 5, 234a/6, 244a/1, 9, 252b/6, 269b/11, 289b/7; H̄.-a başla- 140b/8, 238a/4, 244b/3; H̄.-a doğru 182a/3; H̄.-a dön 230b/5, 238b/4; H̄.-a ér- 35b/1, 222a/5; H̄.-a gel 222b/8; H̄.-a gir 222a/4; H̄.-a gid- 222a/11, 232a/9; H̄.-a halvet eyle- 270a/2; H̄.-a ikrār eyle 244b/8; H̄.-a lâyıķ 144a/5, 155a/6, 6, 161a/1; H̄.-a lâyıķ kıl ol- 155a/7; H̄.-a maķbûl ol 224b/11; H̄.-a muķabbil 272a/3; H̄.-a muķabbil ol- 272a/4; H̄.-a özin yêtür- 147a/9; H̄.-a sâcid ol 253a/6; H̄.-a sücûd ol 253a/6; H̄.-a teslîm kıl- 223a/1; H̄.-a tevekkûl eyle 68b/9; H̄.-a tekye éd- 33a/5; H̄.-a tekye eyle 51a/1, 2; H̄.-a gidenler 32a/4; H̄.-a tâlib ol-14b/5; H̄.-a tâlib olan kiři 161b/9; H̄.-a teslîm ol- 160b/5; H̄.-a vaşıl gör- 168b/7; H̄.-a vaşıl ol- 169b/5; H̄.-a var- 146b/4, 147a/6; cânın H̄.-a vèr- 71a/6, 230b/7; H̄.-a vuşlat 272a/1, 5, 6; H̄.-a yarar sözi 16a/2, 160a/11; H̄.-a yara- 222b/7, 227b/2, 238a/7, 8, 260a/2, 285a/7; H̄.-a yavug ol 109b/4; H̄.-a yêt 163a/10, 180a/2, 223a/4, 224a/1, 228b/10, 232a/5, 243b/11, 285a/7; H̄.-a yêtür- 225b/6; H̄.-a yêtiş- 224b/6; H̄.-a yol apar- 156a/9; ehl-i H̄.-a 38b/2,142a/3, 6, 147a/12; hikmet-i H̄.-a 135a/11; meclis-i H̄.-a 126b/6; nefsüñ H̄.-a vèr- 287a/2; H̄.-am 260a/5, 271a/11, 11; H̄.-da 5b/2; H̄.-dadur 17b/11; H̄.-dan 3a/4, 6a/3, 4, 7, 8b/3, 10a/8, 9, 10, 11, 16b/2, 18b/6, 19b/9, 21b/4, 24b/8, 31a/11, 32b/4, 35a/9, 35b/2, 45a/8, 49a/9, 65a/4, 67b/10, 71a/5, 71b/9, 72a/1, 74b/5, 81a/7, 84b/5, 85a/3, 101a/9, 104b/1, 109a/4, 5, 112b/2, 120a/1, 11, 122a/3, 122b/5, 125b/3, 135a/9, 135b/1, 136a/6, 151b/6, 152a/11, 159b/5, 177a/6, 177b/2, 9, 179b/8, 182a/10,198a/4, 207a/2, 218b/2, 231a/5, 232b/5, 233a/12, 244a/1, 246a/11, 250b/3, 3, 287a/2; teveccühüñ H̄.-a bağla 238b/7; H̄.-dan beri ol- 182b/6; H̄.-dan bigâne gel- 274b/8; H̄.-dan bizârsan 230b/2; H̄.-dan cüdâ gör- 272a/11, 12; H̄.-dan cüdâ ol- 154b/7; H̄.-dan dūr gör- 269b/11; H̄.-dan dūr kıl- 183a/4; H̄.-dan dūr ol- 182b/1, 2, 3; H̄.-dan ğayr 83a/5,108b/3; H̄.-dan ğayrı 228a/11, 260a/2; H̄.-dan ğayrı nesteleri

260a/4; H̄.-dan ğayrısından 194b/3; H̄.-dan ğayrını 79b/6, 163b/2; H̄.-dan ğayrısını 260a/3; H̄.-dan irah̄dur 121b/5; H̄.-dan irah̄ğ éd- 182a/4, 5; H̄.-dan irah̄ğ èyle 183a/5; H̄.-dan irah̄ğ gör- 271b/12; H̄.-dan irah̄ğ olma- 182a/11, 295b/4; H̄.-dan özge 18b/5, 19b/2, 28b/4, 33a/7, 35a/7, 35b/5, 100b/12, 104b/2, 134a/9, 197a/3, 218b/1, 227a/11, 230a/3, 231a/11, 11, 234a/6, 243b/1, 248b/8, 270a/3; H̄.-dan özge neste 84b/11, 243b/6, 244a/10; H̄.-dan özgesin 270a/2; H̄.-dan yaña 18a/5, 66a/10, 115a/4; cānib-i H̄.-dan 3a/1, 116a/5; ehl-i H̄.-dan 64b/2, 66a/4, 69b/7, 121b/11, 122a/2, 234a/8; ğayr-ı H̄.-dan neste 239b/5; h̄āzır-ı H̄.-dan 202b/4; h̄āzret-i H̄.-dan 39b/4, 44b/4; rah̄met-i H̄.-dan 39a/8, 71b/11; H̄.-dur 5b/5, 28b/4, 35b/6, 47b/8, 78a/2, 104b/2, 135a/9, 152a/11, 165a/12, 166a/5, 168b/5, 5, 6, 177a/3, 182a/1, 3, 189a/1, 230a/9, 10, 248b/7, 250b/8, 252b/4, 253a/5, 5, 6, 260a/4, 270a/2, 3, 290a/6, 295a/1; genc-i H̄.-dur 83b/11; kudret-i H̄.-dur 127a/9, 181a/3; maḥbūb-ı H̄.-dur 79a/12, 253b/5; maḥşūd-ı H̄.-dur 71a/7; H̄.-durur 121b/8; H̄.-ı 3a/2, 6a/1, 1, 4, 8, 11, 6b/2, 6, 9a/7, 10a/10, 11a/3, 9, 11b/11, 16a/5, 6, 16b/1, 6, 9, 18a/11, 21a/10, 21b/1, 23b/6, 31b/1, 7, 35b/1, 2, 38b/1, 41a/4, 53a/8, 11, 60a/5, 61b/11, 64b/6, 65a/4, 4, 69a/4, 9, 70b/2, 7, 79a/5, 81b/10, 83a/7, 83b/8, 104b/2, 2, 3, 10, 110a/10, 110b/1, 118b/4, 122a/8, 122b/4, 12, 136a/5, 6, 11, 140b/4, 5, 6, 12, 142a/2, 145b/12, 146b/1, 152a/9, 153a/10, 155a/9, 155b/5, 156a/2, 5, 156b/3, 157a/2, 159a/10, 159b/2, 160b/4, 163a/5, 165a/7, 166a/2, 167a/6, 167a/7, 9, 167b/6, 168b/4, 180b/5, 181a/11, 182b/1, 4; 183a/6, 9, 212a/2, 215a/1, 220a/10, 222b/12, 223a/4, 5, 227b/1, 2, 3, 6, 228a/3, 6, 7, 228b/3, 229a/6, 229b/2, 3, 230a/10, 11, 12, 230b/7, 237b/9, 12, 243b/5, 252b/6, 8, 253a/7, 9, 257a/5, 257b/3, 4, 4, 269b/3, 8, 271a/11, 271b/6, 272a/10, 11, 284a/8, 284b/3, 285a/7, 8, 285b/5, 290a/6; H̄.-ı al- 226a/11; H̄.-ı bil- 11a/11, 11b/1, 19b/3, 29a/2, 53a/3, 135b/7, 11, 155a/12, 156b/5, 157a/2, 163a/8, 165a/1, 222a/7, 8, 9, 222b/5, 6, 237b/9, 244a/1, 10, 11, 271b/6; H̄.-ı āşikār 229b/7; H̄.-ı bilmege tālib ol- 13b/5, 16a/6; H̄.-ı bilmege tālib iseñ 14a/5; H̄.-ı bilmiş ol- 14a/6; H̄.-ı birle- 59b/10; H̄.-ı birlen- 229b/9, 10; H̄.-ı bul- 14a/10, 17b/1, 32a/11, 222b/10, 223a/1, 231a/12, 232a/12; H̄.-ı bulanlara 9a/7; H̄.-ı dut- 168b/5; H̄.-ı göre 238a/9; H̄.-ı koy- 69b/3, 212a/2, 214b/12; H̄.-ı ma' lūm kıl- 165a/3; H̄.-ı seven kişinūñ aşı

142a/5; H.-ı seven kulu 187a/12; H.-ı tanı 232b/5; H.-ı zāhir görenler 11a/10; ehl-i H.-ı 142a/4; kudret-i H.-ı 124a/11; pīrsizüñ H.-ı 272a/11, 12; taḥkīk-i H.-ı 131a/5; H.-ıla 11b/9, 35a/4, 80a/12, 121b/9, 122b/4, 137b/7, 144b/3, 159b/12, 165b/1, 167b/10, 181a/5, 181b/2, 186a/4, 189a/10, 248b/2; izn-i H.-ıla 121b/6, 125a/12; H.-ıla vuşlat éd- 11b/3; H.-ıla vuşlat ol- 13b/9, 163a/11; H.-ıladur 12a/4; H.-ılan 228b/6; H.-ımız ile 121b/1; ol ‘azizler Ḥaḳḳ’ına 219b/2; Şeyḫ Şun‘uñ H.-ına 220a/7; H.-ını bilmez ol- 10b/3; H.-ını unudanı 1b/5; ehl-i H.-lar 17a/4, 18b/9, 69a/8, 124b/4, 127a/3, 145b/8, 149a/10, 173a/10, 11; ehl-i H.-lar baḥşidur 188a/5; ehl-i H.-ları 26b/10, 64a/4; ehl-i H.-laruñ güheri 149b/9; ehl-i H.-laruñ nişanı 70a/11; ṭālib-i H.-san 12a/5; H.-umuza 52b/5, 202a/10; H.-uñ adın 188b/11, 189a/12; H.-uñ āyeti 289b/12; H.-uñ āyetüdür 247b/6; H.-uñ birliğine 183b/5; H.-uñ bürhānı olmış 5b/3; ehl-i H.-uñ cān u cismi 18b/10; ehl-i H.-uñ cānı 18b/11; H.-uñ cemālūñ 110a/11; H.-uñ cemālīdür 58b/3; H.-uñ dergāhına 184b/2, 233b/7, 236b/5; H.-uñ dīdārını 190a/4, 274a/8; H.-uñ emīni 231a/7; H.-uñ fażlı 206a/1, 237b/11; H.-uñ fermānını 64b/8; H.-uñ Ḥaḳlıḳına 196a/3; H.-uñ ḥikmeti 11a/8; H.-uñ ḥikmetini 123b/1; H.-uñ ḥiṣārına gir- 32a/2; ehl-i H.-uñ meclisini 125b/5; ehl-i H.-uñ cem‘ işi 145b/1; ehl-i H.-uñ meydānına 67b/3; H.-uñ muḥtācīdur 148a/11; H.-uñ selāmı 111b/9; ehl-i H.-uñ sözleridür 122a/4; H.-uñ sözlerine 122b/5; ehl-i H.-uñ seyr-i ḥāli 93a/11; ehl-i H.-uñ sırr-ı zātı 21a/5; H.-uñ zātına 182a/11; ehl-i H.-uñ sırrına ér- 152a/9, 194b/5; H.-uñ üstünge 67a/9; H.-uñ sırrına 197a/2; H.-uñ çoḡ sırları 85a/1; H.-uñ sırlarına 194b/1; H.-uñ dīdārını 129a/3; H.-uñ doḡrı kılıdur 189b/4; H.-uñ dōstlarına 16a/8; H.-uñ emīni 12a/3; H.-uñ emrilen 215a/1; H.-uñ genci 78b/5; H.-uñ ḥabibine 16a/6; H.-uñ ḥikmetlerüñ 166b/1; H.-uñ kudretlerin 190b/9; H.-uñ meskeni imiş 17a/6; H.-uñ mu‘cizin 219b/10; H.-uñ pertavidur 121b/3; ehl-i H.-uñ ḥarfine 85a/9; ehl-i H.-uñ meclisinde 51a/5; kurb-ı H.-uñ fażlı 109a/2; H.-uñ rızāsın 154b/9, 155a/2; H.-uñ sırrın 69a/2, 184a/11; H.-uñ sırrını 31b/9; H.-uñ ṭālibi 6b/4, 13a/2; H.-uñ ṭālibisen 162a/8; H.-uñ tecellīsidür 233a/3; H.-uñ varlıḳı 14b/3; H.-uñ yārı 81a/6, 127a/4; H.-uñ yüzün 165b/2, 240b/3; H.-uñ yolu 16a/11; H.-uñ yolıdur 160b/7; H.-uñ yolına 129a/2; H.-uñ yolında 133a/9, 157b/5, 158a/6, 194b/2, 230a/4, 232b/1; H.-uñ zātı 104b/5; H.-uñ zātın

270a/5; H.-uñ zātını 31b/2; H.-uñ zāt-ı pākine 214a/11; H.-uñ zāt-ı pākı ilen 219b/4; H.-uñuza 219b/7; H. bil- 17b/2, 100a/6, 147a/11, 162b/5, 167a/6, 7, 183a/6, 227b/5, 232b/8, 253b/5, 267b/9, 287a/2, 290a/6; H. adını 237a/10; H. bulan- 289b/7; H. dē- 103b/5, 231b/11; H. dēñüzi 107b/6; H. dilinden 53a/9; H. elinden 146a/2; H. elidür 220b/7, 243b/6, 248b/8; H. eliylen 244b/12; H. èyle 168a/2; H. cemā^cati 205a/4; H. cemāli 17a/7; H. cemālin 17a/11, 30b/6, 115a/2; H. cemālin gören kimse 30b/7; H. cemālinden 59a/6; H. cemālini 85a/4, 150b/1; H. cemālüh 23b/9; H. dilidür 243a/9; H. dilinden 53a/2, 197b/5, 198a/8; H. diliylen 265a/2; H. emrine 127b/3; H. èyle- 243b/7; H. gör- 160b/5, 231b/11, 253a/5; H. göziyle 108b/5; H. göz ilen 230b/12; H. güzini 221b/11; H. hażretinde 55b/1; H. hażretine 108b/11; H. hikmetidür 193a/12; H. ile 4a/9, 15a/6, 49b/6, 53a/5, 6, 64a/11, 79b/5, 7, 80a/9, 155b/12, 163a/9, 167a/10, 181b/1, 232a/8, 257b/3, 272a/9; H. ilen 46b/12, 223a/2, 5, 223b/4, 225b/7, 231b/8, 9, 243a/2, 272a/3, 272b/4, 286b/5; H. iledür 12a/1, 231a/7; H. imiş 250b/9; H. isteyen kişiler 155b/1; H. işi 154b/10; H. işine 18b/6; H. izin 40b/2; H. izniyle 121b/7; H. katında 86a/5, 147a/8, 10, 219a/11, 234a/7; H. kavline 67b/4, 257b/4; H. kelāmı 164b/10; H. kelāmında 84b/9; H. kelāmını 79a/1; H. koy- 212a/3; H. luţfına 33a/4; H. ma^cnāsıdur 252b/5; H. mihrini 87a/4; H. nurından 18a/10, 45b/4, 80a/6, 115b/12; H. ñürılan 198a/5; H. ol- 102a/5, 163a/9, 165b/1, 167b/10, 168a/2, 189a/9, 222a/9, 231a/12, 231b/1, 1, 232a/8, 238a/12, 40a/8, 9, 243a/4, 243b/8, 9, 244a/1, 247b/11, 252b/6, 8, 253a/5, 257b/3, 4, 4, 267b/9, 286a/3, 286b/10, 287a/2; H. özin 179b/7; H. raħmetine 189b/6, 230a/2; H. şaffetinden 19b/9; H. şaru 108b/8, 257a/6, 286b/5; H. şaruya 142b/3, 245a/10; H. selāmı 111b/9; H. seveniñ işi 191a/4; H. şıfātıdur 35a/10; H. şıfātın 35a/11; H. sırrı 70a/12; H. sırrın 69a/3; H. sırrıñ 80b/8, 81a/2; H. sırrına 179b/5, 227b/3; H. sırrına er- 228a/3, 6; H. sırrını 59b/2, 3, 81a/9, 270a/4; H. söyle- 243b/7; H. söz 212a/9; H. sözden 26a/7, 69a/10; H. söze 16b/3, 156a/2; H. sözi 13b/10; H. sözine 108b/4, 122a/8, 212a/9; H. sözini 168b/7; H. şerābını 66b/8; H. ta^cālā 19b/11; H. tālibi 35a/7; H.-ı tebārek 11b/10; H. yanında 121b/2; H. yüzün 108b/7; H. yüzüne 105a/1, 237b/11; H. yüzini 231a/10; H. yola 79a/1, 136a/2, 140b/2, 141a/2, 142a/7, 143a/9, 148a/6, 153a/11; H. yolına 32a/7, 34a/7, 40a/7, 49a/5,

51a/3, 79b/6, 141b/10, 145a/9, 145b/9, 152a/8, 11, 165b/10, 180b/6, 181b/4, 183a/6, 187b/6, 190a/4, 194b/1, 198b/1; H. yolında 1b/8, 16b/4, 81a/8, 117b/12, 123b/11, 137b/10, 138a/1, 142a/8, 146a/3, 9, 202b/8, 9, 9, 230a/2, 238a/2, 3, 245a/6, 248b/9; H. yolundan 187b/7; H. yolunu 85b/2, 3, 103b/7; H. zâtıyla 216b/8; ehl-i H. 30a/11, 35b/2, 69a/4, 108a/10, 124b/1, 133a/9, 234a/7, 245a/12; ehl-i H. maķâmını 64a/10; ehl-i H. nişânı 33a/6; ehl-i H. ol- 32b/6, 137b/6, 152a/10, 184a/11, 187b/3, 188a/6, 11; ehl-i H. menzolidür 188a/12; ehl-i H. meclisinde 126b/9; ehl-i H. meclisine 126b/10, 150b/9, 193a/5, 193b/12; ehl-i H. meydânına 19b/6, 245a/11; ehl-i H. sözün 177b/3; fażl-ı H. ol- 146a/11; göñlüñdeki H. 231a/8; kudret-i H. 123b/5, 136a/7; mülk-i H. 144b/3; muħibb-i H. 50a/7; nefsinı H. bil- 19b/10; rahmet-i H. 39b/3, 41b/5; Resûl-ı H. 221b/10; seni H. bilen kiři 78b/4; seni H. görmeyen kiři 78b/1; řun^c-ı H. 200b/1, 218b/9; şûret-i H. 253a/11; zât-ı H.18a/2.

Haklık: H.-uñ Haklıkına 196a/3.

Haksız: Allah olmadan. 17a/4, 65b/2, 129b/4.

Hak Ta'âlâ: Yüce Allâh. 19b/11, 38b/5, 92a/1, 3, 11, 92b/6, 11, 12, 93a/5, 97a/10, 97b/1, 107b/11, 116b/5, 144b/6, 148a/7, 150a/6, 150b/7, 158a/9, 178a/9, 178b/11, 180b/5, 181a/12, 191a/5, 193b/6, 199b/8, 200b/5, 201a/6, 12, 202a/4, 7, 216a/7, 11, 216b/6, 217a/10, 217b/8, 218a/2, 6, 219b/3, 220b/11, 12, 221a/2, 234a/12, 235a/9, 236a/8, 236b/3, 11, 237a/3; H. -dan 178a/8, 208a/6, 208b/4, 211a/9, 212a/5, 6, 212b/11, 214a/6, 233a/7, 235b/10; H.-nuñ hikmetleri 213a/3, 234b/8; H.-nuñ hikmetlerin 234b/4; H.-nuñ kelâmın 252b/9, 253a/4; H.-nuñ feyzini 187a/2; H.-nuñ keremi 202b/2; H.-nın yarı 150a/4; H.-nın zâtı 182a/9; H.-ya 138b/1, 139b/11, 150a/8, 150b/5, 185a/9, 190b/5, 192a/6, 8, 199b/6, 207b/12, 235b/4; H. adın 232b/11; H. adını 218a/7; H. cānibinden 2b/3, 213a/9, 233b/10; H. dergāhına 186a/9, 192a/1, 233a/4, 235b/5; H. dergāhından 213a/6, 218b/10; H. didārını 86b/11; H. emri ilen 237a/1; H. hikmeti 127a/2, 200b/2, 201b/1, 210a/7; H. hikmetin 145b/5, 212b/8; H. hikmetini 187b/2, 209a/7, 11, 233a/1; H. kudreti 134b/12, 149b/2, 151b/1, 198b/8, 200a/3; H. kudretidür 189a/6; H. kudretin 190b/4; H. kudretinden 135a/5; H. mu'cizin 216a/7; H. özine 126a/12; H. rahmeti 221a/4; H. rahmetidür 42b/9; H. sırlarına 199a/11, 209a/4, 218b/1, 235b/2; H.

rūyına 199a/5; H. seyrine 187a/11; H. şükürünü 149a/2, 3, 5; H. yâridur 199a/7; H. yüzi 87a/1; H. zâtına inanmayan 212a/2; H. zıkrını 191a/1.

Ḥalā: Özel bir yer adı. 51b/11.

Ḥālīk: Allah. 67a/12, 84b/9, 117a/10, 118b/6, 7; 130a/3, 200b/11, 221b/3; Ḥālīk-i d. 118b/9, 120b/7; Ḥālīk-i e. 119b/1; Ḥālīk-i s. 120a/7.

Ḥālīkīlan-: Yaratanla birleşmek. 121b/9.

Ḥalīl: İbrahim aleyhisselem. H.-e 36b/7; H.-i 22b/3.

Ḥanbelū: Yer adı. 70b/9.

Ḥasan: Hz. Ali'nin oğlu. 300b/2.

Ḥasan: Eserde adı geçen kişilerden biri. H. adlu kişi 215b/9.

Ḥasan Baṣrī: Hadis ve fıkıh alanında önde gelen alimlerdenidir. Sahabe-i Kiramdan 130 zat ile görüşmüştür. Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbn-i Mace kendisinden hadis nakletmişlerdir. H. ol- 145b/11.

Ḥavvā: Hz. Ademin eşi. H.-dur 130b/10.

Ḥayber: Hayber Kalesi. H.-i 48b/4.

Ḥaydar: Hz. Ali'nin lakabı. H.-uñ zü'l-fikāriyam 80a/7; H.-uñ bēlindeki 248a/9.

Ḥāzrī: Eserde yer alan kişilerden biri için kullanılan mahlas. 178b/7, 219b/11, 221b/2, 249b/12, 267b/10; H.-den 127b/7; H.-dür 133a/12, 180b/8; H.-nüñ dilegi 214b/6; H.-nüñ maḳşūdı 254a/11, 254b/2; H.-ni 237a/7; H.-niñ kem-teri 188b/3; H.-nüñ kem-teriyem 254b/1; H.-ye 140b/10, 11.

Ḥızır: İcenlere ölmezlik veren āb-ı hayātı içmiş bulunan ve kul sıkıştığı zaman imdadına yetişmekle meşhur olan peygamber. 79b/10, 142b/10, 11; H. kimi 172a/12, 294b/7; ol Ḥazret-i H. 22b/8.

Ḥōca' ALİ: Asıl adı Ali Rāmīteni'dir. Mahmud Encirfağnevī'nin ikinci halifesidir. Hācegān tarikatını Nakşibendi'ye bağlayan ana kol bu kişi ile devam etmiştir. Ḥōca' A. ol- 147a/2.

Ḥōca Ḥayrān: ? 147a/1.

Hūd: Hud Peygamber. Ḥazret-i H. 137b/4.

Ḥudā: Far. Tanrı. 92b/4, 97b/2, 110b/3, 126b/5, 141a/1, 179a/1, 180b/3, 202a/10, 233b/10; H.-dan 10a/3, 110a/9, 150b/2, 151b/5, 178b/1, 6; H.-ya 110b/5, 230b/3; H.-yı 'ālem u ādem 121a/4; H.-yı lā-niyām 112b/1, 214b/8, 300b/9; fetḥ-i H. ol- 69b/6; emr-i H. 140a/7.

Ḥudāvend: Allah. Ḥ.-i ġanī 107b/10, 201a/2; Ḥ.-i cihān 116a/1; Ḥ. -i ‘alīm 213b/10.

Ḥudāyā: Ey Allah’ım anlamına gelmektedir. 21b/6, 117b/8, 121a/7.

Hüv’allāh: O Allah. 71b/5.

İ

İblīs: Şeytan. 32a/1, 47a/11, 69b/11, 78b/1; İ.-dür 25a/5, 32b/10; İ.-i 100a/5; İ.-ün boynını 88a/5; İ.-i ḥasūd 206b/6; İ. kimi 9a/11, 31b/12, 168a/3; İ. ol- 5b/9. İ. şerrinden 152a/3, 5; tābi‘ -i İ.-leri 24b/10.

İblislik: Şeytanlık. tābi‘ -i İ.-ün 37b/4.

İbrāhīm Edhem: Afganistan’da bulunan Belh şehrinin padişahıdır. 11a/1, 157b/6; İ.-em 80a/1; İ. ol- 146a/3, 12.

İbrāhīm: İbrahim peygamber. 88a/2, 157b/5; İ.-em 79b/11; İ.-i 22a/11; İ.-dür 27a/9; İ.-e 168b/2; İ.-ün āteşi 36b/7.

İbrāhīm Ḥalīl: İbrahim peygamber. 137b/3, 149b/4.

İdrīs: Hz. Şit’in torunlarından bir peygamberdir. Asıl adı Hanuh’dur. Çok kitap okuduğu için ona İdris lakabı verilmiştir. 80a/3.

İlāh: Allah. 64a/5, 99b/4, 115a/5, 118a/4, 124b/9, 125a/5, 126a/4, 10, 127a/11, 127b/1, 135b/2, 136b/1, 151b/7, 180b/10, 183b/2, 188b/7, 206a/10, 213a/10, 262a/3; ol İ.-dur 143a/2, 2, 3, 3, 4, 4, 5, 5, 6, 6, 7, 7, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 11, 11, 12, 12; 143b/2, 2, 3, 3, 4, 4, 5, 5, 6, 6, 7, 7, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 11, 11, 12, 12; 144a/2, 2, 3, 3, 4, 4; İ.-a 37b/5; İ.-a yüzüm dut- 52b/10; ol İ. 124b/9; zıkr-i İ. 85a/7.

İlāhā: Allah’ım. 37b/5, 49b/3, 52b/8, 62b/12, 64b/9, 10, 70b/3, 75a/9, 75b/10, 76a/8, 136a/9, 221a/10, 140b/12.

İlāhī: Ey Allah’ım. 65b/7, 197b/9.

İrançı: İranlı. İ. pīr 268b/10.

‘İsā: Dört büyük peygamberden biri olup kendine vahiy yoluyla İncil nazil olmuştur. Hıristiyan kaynaklarında ve yer yer Kur’an’da ismi İsa Mesih olarak geçer. 130b/10; ‘İ. için 22b/4; ‘İsā kimi 142b/6; ‘İ.-yam 80a/3, 4.

İshāk: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerdendir. İbrahim Peygamberin oğlu, Yakup Peygamberin babasıdır. 80a/3.

İskender: M.Ö. 336-M.Ö. 323 yılları arasında Makedonya kralı ve tarihteki en büyük imparatoru. İ.-ün zulmâtını aç- 22b/10.

İslâm: Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine memur olduğu din. 148b/10; İ.-a 185b/4.

İsmâ'îl: Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir. İbrahim peygamberin oğludur. İ.-e 32a/7; maķâm-ı İ.-e 40b/10; İ.-em 80a/5.

İsrâfil: Dört büyük melekten biridir. Kıyamet günü suru üflemekle görevlidir. 30b/5, 31a/6; İ.-e 4a/7, 36b/6; İ.-em 80a/8.

K

Kâ'be: Hicaz'da Mekke-i Mükerrreme'de Harem-i Şerif'in hemen ortasında bulunan bina. 30a/7, 8, 62b/9; K.-dür 74a/2; bu K.ni 30a/10; K.-nün evi içinde 62b/9; K.-nün kalbi ol- 21a/9; K.-nün muhtâcısın 30a/10; K.-yi kıble' 49b/10; K.-yi şerif 32a/9; beytü'l-K. 118b/8.

Ķâf: Masallarda, zümrüd-i anka kuşunun yaşadığı rivayet olunan dağ. 3b/1; Ķ.-a 3b/4; Ķ.-da 165a/2; Ķ.-dan 3b/4; Ķ.düz- 5a/9.

Ķanber: Hz. Ali'nin vefalı kölesi. Ķ.-i 243b/2.

Ķârûn: Benî İsrâilde zenginliğiyle meşhur olan bir insan. Krezûs. 10b/5; Ķ.-ı 159a/4.

Ķayķusuz Abdâl: Bektaşi büyüğü Abdal Musa'ya bağlanarak tasavvuf yoluna giren Alevi-Bektaşi halk ozanıdır. Şiirlerinde Yunus Emre'nin etkileri görülmektedir. 52b/6, 53a/7.

Ķayķusuz: Kaygusuz Abdal. Ķ.-a 53a/10.

Ķayşer: Romalı devlet adamı Carus Julius Caesar'ın lakabıdır. 10b/8.

Kelâmu'llâh: Allahın sözü. 33b/6, 115a/3, 9, 210a/9, 211b/3, 212a/11; K.-a 277a/12; K. kavlınden 118b/6; K. nâtıķı 288a/7; K. nuţķun 29a/1; K. ol- 114b/10, 12, 204a/6; K. üstine 115b/4.

Kerbelâ: Irak'da İmam Hüseyin'in şehid edildiği ve türbesinin bulunduğu yer. 51b/11; teşne-yi K. 300b/2.

Kerîm: Kerem sahibi. 107a/3, 121a/10, 133b/6, 7, 147b/5, 168b/8, 8, 176b/7, 181a/1,

186a/8, 11, 189a/8, 207a/8, 213b/8, 216b/11, 219a/7, 236b/12; ol K.-den 237a/7; K.-em 108a/6; K.-sen 18b/7; kân-ı K. 151a/8; K.-i Kird-gâr 214b/6; K. ü Zü'l-celâl 107a/1; ol K. 121a/10.

Kezvin: Güney Azerbaycan sınırları içinde Elbruz Dağı'nın eteklerinde yer alan bir vadi. K.-e 68a/7; K.-ün yolına 68a/10.

Kird-gâr: Allah. bâ-emr-i K. 209a/10, 213a/2; kerim-i K. 214b/6.

Ḳudüs: Filistin'in merkezi olan şehir. Ḳ.-e 92b/8.

Ḳur'ân: Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap. 33b/1, 2, 41b/2, 60a/3, 74a/4, 78a/5, 79a/1, 102b/8, 8, 197a/7, 287b/7, 298b/7, 299b/12, 12; Ḳ.-a 75a/9, 145a/1; bu Ḳ.-a 259b/1, 1; zıkr-i Ḳ.-a 259a/11; şâhib-i Ḳ.-am 111b/1; bu Ḳ.-dur 33b/5; Ḳ.-ı 31b/5, 65b/10, 195b/7, 197a/8, 277b/3; Ḳ.-um 106a/11, 299b/10; Ḳ.-umuz 31b/5, 41b/6; Ḳ.-uñ ma' nâsın 21b/7; Ḳ.-uñ tefsîrini 259b/1; Ḳ.-uñ yüzi 106b/2; Ḳ. degül 41b/2; Ḳ. içinde 21a/12, 60a/2; Ḳ. nûristânı 33b/4; Ḳ. oñıyan diller 33b/5; Ḳur'ân oñu- 197b/11; Ḳ. söyle- 299b/9; göksinde Ḳ. ol- 102b/8; yazılı Ḳ. 9a/1.

L

Lût: Lut Peygamber. L.-am 80a/4.

Leylâ: Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı. L.-na 70b/9; L. yolında 223b/1.

M

Maḥmūd: Övülmeye değer anlamına gelmektedir. Hz. Muhammed için kullanılan isimlerden biridir. M.-dur 130a/4; M. ol- 142b/2.

Manşür: Hallâc-ı Mansur. Tasavvuf tarihinin en çok anılan sofilerinden biridir. 992 yılında enel-Hak sözü yanlış anlaşıldığı için öldürülmüştür. 26b/11, 157a/8, 262b/6; M.-am 79b/12, 266b/4; M.-ı 266b/5; bi-çâre M.-ı 22b/3; M.-uñ vâri 36b/6; M. kimi 60a/8, 221b/6; M. ol- 64b/12, 133a/6, 176b/1; M. teg 266b/5, 271a/11.

Ma' rûf-ı Kerfî: Nakşibendi tarikatının Bedeviyye koluna mensup ola evliyalarındandır. İkinci asırda yaşamıştır. İranlı Hıristiyan bir ailenin çocuğuyken müslümanlığı seçmiştir. 46a/8.

Mecnûn: Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı. 223b/1.

Medîne: Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir. 81b/4; M.-ne 139a/4; M.-ni 91b/6, 102b/9; M.-nüñ daşlarını 29a/11; M.-nüñ ortasına 139b/2; M.-nüñ şehrine 29b/4; M.-ye 29a/10.

Mehdî: On iki imamdan on ikincisidir. Mehdi bin Hasan ve İmam-ı Zaman olarak bilinmektedir. imām Mehdî 300b/6.

Mekke: Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir. 102b/9; M.-ni 91b/6.

Mevlâ: Allah. 61b/4; M.-m 21b/10, 263a/4, 275a/5; M. gözet 61b/4.

Mevlânâ: 1207-1273 tarihleri arasında yaşamış olan ünlü bir mutasavvıftır. Asıl adı Muhammed Celaleddindir. Mevlana ve Rumi de kendisine sonradan verilen isimlerdendir. M.-san 61b/4.

Mısr: Kuzey Afrika'da yer alan bir ülkedir. M. içinde 61a/4; M.-da 80b/3.

Mikâ'îl Dört büyük melekten biri. 80a/8.

Mînâ Mekke şehrinde şeytan taşlama ve Hz. Muhammed'in müzdelife vakfesinden sonra konakladığı bölge. M.-ya 40b/9.

Mollâ Câmî: Aḥmed-i Câmî kastedilmektedir. Cam şehrinde meşhur olduğu için Cam şehrinin alimi de denilmektedir. 146a/5.

Mollâ Rûmî: Mevlana Celadeddin-i Rumî' ye verilen isimdir. 146b/8, 149b/11.

Mollâ İlyâs: Fatih Sultan Mehmed'in hocası olduğu ileri sürülmektedir. M. ol- 147a/5.

Mollâ Velî: Hâcî Bektâş-ı Velî. 53b/3, 54a/12, 55a/11, 57a/7, 7, 59a/11.

Muḥammed: İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed. 23b/12, 33b/1, 46b/5, 62b/11, 83a/5, 84a/10, 94a/10, 11, 12, 95b/5, 5, 6, 6, 96a/7, 115b/1, 130a/4; M.-den 12a/10, 85a/2; M.-dür 92a/1; M.-e 29b/1, 63a/1, 74b/6, 115b/2, 3; M.-i 102b/6, 148b/6; M.-sen 26a/8; M.-üm 105b/10; M.-üñ âlına 75a/1; M. delîli ol- 16a/7; M. kâsım u dâi^c 46b/5; M. Muşţafâ 74b/3, 77b/4, 137a/1, 215a/4, 218b/11; M.-ü'l-Muşţafâ'nuñ sırrına er- 49a/1; M. yüzine 96a/5; mihr-i M. 50b/3.

Muhammed Cān Efendi: Nakibendi tarikatına bağlı şeylerden biridir. 67a/12.

Muhammed Hōrāsānī: Evliyanın büyüklerindedir. Tasavvuf yolunu Necmüddin-i Bekri'den öğrendi. M. ol- 146b/12.

Muhammedī: Hz. Muhammed ümmetinden olan. M. iseñ 10a/11, 50b/1; b̄y-ı M. 113b/8.

Mu'īn: Allah. 18b/7, 208a/4, 214a/3, 233b/8, 236a/5; ferd-i m. 217a/8, 235b/6.

Mūsā: Tur dağında Allah'ın lutfuna mazhar olarak kavmine Evāmīr-i aşere (on emir) adı altında ahlak ve prensip kurallarını bildiren peygamber. 31a/5, 60a/10, 12, 79b/7, 289b/5; M.-ya 36b/6, 43b/10; M.-yam 247a/2; M. gibi 34a/8; M. için 22b/4; Mūsā ile 79b/8; M. kimi 60a/10, 291a/3; M. nebīnūñ Ṭūr'ını 66a/11; Ṭūr-ı M. 49b/10.

Mūsā: On iki imamdan yedincisidir. Musa Kazım olarak bilinmektedir. imām M. 300b/3.

Muṣṭafā: İslam dininin peygamberi Muhammed Mustafa. 18b/8, 40b/4, 45a/2, 6, 92b/4, 7, 93a/3, 93b/9, 9, 96b/3, 97a/1, 97b/2, 98a/5, 7, 9, 11, 99b/8, 107b/1, 115b/10, 116a/7, 149a/11, 149b/6; 183a/12, 190a/1, 195a/11, 211a/6, 218b/4, 219b/9, 233a/2, 234b/6; M.-da 18b/9; M.-dan 21b/6, 44a/6, 7, 96b/3, 216b/10, 217b/4; M.-nı 37a/5, 63a/7, 217a/12, 227b/8; M.-nuñ adına 1b/2; M.-nuñ ālına 94b/1; M.-nuñ çevresinde 96b/9; M.-nuñ emriyle 219b/12; M.-nuñ ḥabibi 60a/12; M.-nuñ ḥālinden 12b/12; M.-nuñ ḥürmetine 235b/7; M.-nuñ 'ilmi 88a/5; M.-nuñ meclisidür 211a/3; M.-nuñ mi' rācı 38b/4; M.-nuñ mi' rācın 99b/6; M.-nuñ mi' rācına 81a/3, 92b/5; M.-nuñ ruḥına 127a/8; M.-nuñ şefi' dür 42a/6; M.-nuñ şer' ine 67b/5; M.-nuñ taḥtudur 41a/5; M.-nuñ yolu 42b/1; M.-nuñ yüzine 96b/7; M.-ya 42b/2, 43a/10, 44b/3, 94b/5, 98a/2, 99b/10, 189b/12, 234a/10; M. ḳavlından 12a/12; M. ḳavlıyla 44b/5; M. mi' rācıdır 95a/1, 2; M. nebī 97a/8; M. şifātına 4b/1; M. sözün 44b/9; M. şer' inden 41b/9; M. şer' ini 39a/5; M. yolına 93a/5; dīn-i M. 28b/7; Muhammed M. 74b/3, 77b/4, 137a/1, 215a/4, 218b/11; dem-i M. 300b/1; nūr-ı M. 112b/11; ol M. 139a/1; tecellī-yi M. 39b/1.

Muṣṭafā Çelebi: Özel isim. 215b/5.

Münker: Mezarda soru soracak iki melekten biri. M. Nekir suāline 45b/1.

N

Nakî: On iki imamdan onuncusudur. İmam Ali-el Naki olarak bilinmektedir. ba-
 haqq-ı Taķi N. 300b/4; bā-haqq-ı N. 300b/5.

Nekir: Mezarda ölüleri sorguya çekecek iki melekten biri. münkir n. suāline 45b/1.

Nemrūd: Hz. İbrahim’i ateşe atan Babil kralı. N.-ı 159a/1; N.-uñ āhiri 10b/7.

Nesīmî: Tasavvuf şairidir. Hallacı Mansur gibi ene-l Hak dediği için derisi yüzülerek
 öldürülmüştür. kararsız N. teni 22b/7; N. teg 61b/11.

Nihānî: Özel isim. 154a/10, 11, 168b/5; N.-nüñ rehberi 188b/3; bu N. 186a/4.

Nîl: Mısır’dan geçen Akdeniz’e dökülen meşhur nehir. N. deryāsına 159a/3.

Nūh: Kur’an’daki kronolojik sıraya göre yirmi beş peygamberin baştan üçüncüsüdür.
 Hz. Nuh’a ikinci Adem de denir. Gemicilerin ve marangozların piri sayılır.
 N.-a 75b/3; N.-am 80a/2; N.-dan 137b/1; N. kavmini 22b/5; N. nebî 149b/3;
 N. Tūfanum 289b/2.

R

Rabb: Allah. 208a/5, R.-am 83a/7; R.-ü’l-‘alemîn 288b/3; R.-ü’l-ganî 208a/5,
 214b/7, 217a/10; R.-ül-‘ibād 126b/7.

Rabbenā: Allah’ım. 138b/2.

Rahîm: Müminlere merhamet eden. 18b/7, 147b/5, 176b/7, 186a/8, 189a/8, 207a/8,
 213a/7, 213b/8, 216b/11, 236a/4, 10, 236b/12.

Rahmān: Dünya’da her canlıya merhamet eden. R.-a 122b/9; şūret-i R.-um 253b/8;
 ‘arş-ı R. 118a/5; evşāf-ı R. 118b/4; mānā-yı R. 118b/3.

Raūf: Esirgeyen. 147b/6.

Resūl: Hz. Muhammed. 30b/10, 74b/6, 92a/10, 92b/8, 93a/2, 94b/9, 95a/6, 97a/7, 7,
 97b/1, 4, 125a/7, 137b/7, 8, 138a/9, 138b/6, 184b/11, 204b/8; R.-a 35a/5; R.-
 dan 183b/6; Hāzret-i R.-den 201b/11, 12; ol R.-dür 145a/2, 3, 3, 4, 5, 6, 6, 7,
 7, 8, 9, 9, 10, 10, 11, 11, 12, 12, 12, 145b/1, 1, 2, 2, 3, 3, 4, 4, R.-e 92a/9,
 95b/3, 96a/7, 97b/8, 101a/8, 125a/3, 161a/10, 206b/4, 216a/4; Resūl’e yēt-
 109b/6; Hāzret-i R.-e 185a/12; R.-em 248a/11; R.-ı 17b/3, 22a/11, 12; R.-ı ins
 u cānn 219b/10; Hāzret-i R.-ı 184a/8; R.-üñ 190a/6; R.-üñ ālına 45b/1,

255a/2, 256a/12; R.-ünj emrine 135b/4; R.-ünj hālinden 162a/6; R.-ünj hürmetiçün 99b/4; R.-ünj hırkasın giyen 80b/7; R.-ünj iltimasından 36a/1; R.-ünj katına 23b/10; R.-ünj meclisindedur 209b/8; R.-ünj pâyına 94b/6; R.-ünj ravzasına 139b/6; R.-ünj rûhına 123a/9, 137a/3; R.-ünj sırrına 183b/5; R.-ünj yüzi şuyı 170b/12; R.-ünj zât-ı pākıyıla 4a/11; Hāzret-i R.-ünj emrilen 210a/1; Hāzret-i R.-ünj himmetilen 211a/9; Hāzret-i R.-ünjdi 124a/1; R. emri ile 125a/9; R. ilen 93a/2; R. şer^c in dut 25b/12; R. muhtār 94b/3; R. şer^c iyle git- 33a/1; R. yolına 94b/1; Hāzret-i R. 124b/7, 150b/10, 151a/3, 184a/10, 185a/5, 10, 187a/9, 201b/1, 202a/3, 202a/8, 207b/1, 215b/12, 216a/3, 6, 216b/5, 9, 217a/2, 217b/7, 220a/2, 234b/7; Hāzret-i R. ile 123b/9.

Resūlu'llāh: Hz. Muhammed. 33b/6, 46b/1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9, 10, 11, 12, 47a/ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 48a/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9, 10, 11, 12, 48b/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9, 10, 11, 74b/5, 75a/7, 95b/1, 96a/1, 268b/1.

Rıdvān: Cennetin kapıcısı olan büyük melek. R. iyeyem 36b/9.

Rızā: On iki imamdan sekizincisidir. Ali Rıza olarak bilinmektedir. imām R. 300b/4.

Rüstem: İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. R.-i rakqāş 19b/5.

S

Şabā: Hz. Süleyman'ın eşi Belkıs'ın Yemen'de hükümü altında bulundurduğu şehir.

Ş. ehli 120b/12; S. hayālını 65b/7; Ş. şehrin 120b/3; şehir-i Ş. 118b/9, 119a/2, 3, 9, 10, 11, 119b/1, 2.

Seyyid Cemāleddīn: 1207-1273 tarihleri arasında yaşamış olan ünlü bir mutasavvıftır.

Asıl adı Muhammed Celaledin'dir. Mevlana ve Rumi de kendisine sonradan verilen isimlerdendir. 146a/10.

Seyyid Hālil: Nakşibendi tarikatına bağlı seyyidlerden biridir. 137b/11

Seyyid Muhammed: Hikāyāt adlı eserin yazarı olan Muhammed Badāmyārī'dir. S. ol-147a/6.

Süleymān: Süleyman peygamber. S.-am 80a/2, 289b/5; ol S. 136b/11; S. hākīm 149b/5; S. menziline 5a/10.

Süreyyā: Ülker yıldızı. S. göster- 51b/10.

Şulţān Hāmīd: ? Şulţān H. ol- 147a/3.

Ş

Şām: Suriye'nin en büyük şehri olup, aynı zamanda başkentidir. Ş.-a 139b/9; Ş. içinde 61b/11; Ş.-ı şerīfūñ şeyhleri 101a/5; ehl-i Ş. 101a/9.

Şeddād: Yemen'de yaşamış olan Ad kavminin hükümdarı. Ş.-ı 10b/9.

Şems-i Tebrīz: Mevlana'nın gönül dünyasında büyük değişiklikler yapmış çok değerli bir İslam alimi ve mutasavvıfıdır. Ş. ile 149b/11; Ş. ol- 146b/7.

Şemzīn-i Yörük: ? Ş. ol- 146b/11.

Şeyh Ahmed: Nakşibendi tarikatına bağlı olan Muhammed Badāmyārī'nin babasıdır. 68a/3.

Şeyh 'Abdülmecīd: Osmanlı alim ve velilerindedir. Halvetiyye yolunun Şemsiyye kolu kurucusu Şemseddīn Sivāsī (Kara Şems) hazretlerinin kardeşi Şeyh Muharrem Efendi'nin oğludur. Şiirlerinde Şeyhī mahlasını kullanmıştır. Zahiri ve batini ilimlerde oldukça ileridir. 138a/1.

Şeyh Abdülrahmān: Büyük velilerden olup Hazret-i Hasan soyundan gelmektedir. Magrib (Fas) de doğduğu için bu adla anılmaktadır. Ş. ile 184a/4.

Şeyh 'Attār: Feridüddin Attar, Nişabur'da 1120 yılında doğmuş ve 1194'te vefat etmiş ünlü bir şair ve mutasavvıftır. Hekim ve eczacı olmasından dolayı Attar olarak anılmaktadır. Tac'ül Arin Necmettin Kübrevi'ye bağlı olmakla birlikte, benimsediği tasavvuf anlayışı bir sistemden ziyade İşrāki'dir. Hz. Mevlana, Şeyh Galib ve diğer mutasavvıflar tarafından yüceltilen Attar, çoğu günümüze kadar ulaşan pek çok eser bırakmıştır. Ş. ol- 146b/5.

Şeyh Cüneyd: bkz Şeyh Cüneyd-i Bağdādī. Şeyh C. 58b/6.

Şeyh Cüneyd-i Bağdādī: 822-911 yılları arasında Bağdat'ta yaşadı. Büyük bir evliya, tanınmış bir mutasavvıftır. Asrının kutbu idi. Binlerce veli yetiştirdi. Şeyh C. ol- 146a/6.

Şeyh Ebherī: Şeyh Kutbuddin el-Ebheri olarak bilinmektedir. Halvetiyye tarikatına bağlıdır. Ebher'de doğan Ebherī Merağa'da yetişmiştir. Azerbaycan ve Semerkand'a seyahatlarda bulunmuştur. Şeyh E. 149b/9.

Şeyh İsmā' il: Osmanlılar zamanında yetişen velilerdendir. Kadiriye yolunu takip

etmiştir. Şeyh İsmâil Rûmî olarak bilinmektedir. “Pîr-i sâni” künyesiyle Anadolu ve Rumeli taraflarını gezerek, gittiği yerlerde insanlara İslâmiyet’in emir ve yasaklarını anlatmıştır. Ş. nesebine 111b/4.

Şeyh Mağribî: bkz. Şeyh Abdülrahmân. Ş. ol- 146b/1.

Şeyh Muhyiddîn: 1165-1239 tarihleri arasında Endülüs’te ve Şam taraflarında yaşamıştır. Ünlü mutasavvıf İslam düşünürü ve şairidir. İbn-i Arabî ve Şeyh-i Ekber diye meşhur olmuştur. 137b/12.

Şeyh Nüreddîn-i Şehîd: Selçuklu atabeglerindendir. Künyesi Ebu’l-Kâsım bin İmâmeddîn Zengi’dir. Şehid olmayı çok arzuladığı için Nureddîn-i Şehîd diye adlandırılmıştır. Haçlılara karşı başarılı savaşlarıyla tarihe geçmiştir. Şeyh N. 137b/10.

Şeyh Şaffân: Asıl adı Saffân bin Muattal’dır. Adıyaman’ın Samsat ilçesine bağlı Taşkuyu köyünde türbesi bulunan kişinin Hz. Ömer döneminde Müsten Savaşı’nda şehit düştüğü ve sahabeden olduğu söylenmektedir. Şeyh Ş. 27a/6.

Şeyh Şafi: İran’da yaşamış olan bir mutasavvıftır. Anadolu’nun dışında İran’ın Erdebil kentinde tekkesini kurmuş ve Erdebil Tekkesi adıyla düşüncelerini yaymaya çalışmıştır. Şeyh Ş. ilen149b/10; Şeyh Ş. ol- 146a/2.

Şeyh Şin’ân: On beşinci asır Osmanlı velilerindendir. Fatih Sultan Mehmed Han’la birlikte İslamiyet’i yaymak için seferlere katılan Şeyh Sinan’ın savaşlarda pek çok kerametleri görülmüştür. Şeyh Ş. ol-146a/9; Şeyh Ş. kimi 221b/7; 223a/12.

Şeyh Şun’: Halvetiye tarikatına bağlı mutasavvıflardandır. Hat ustası olarak da bilinmektedir. Şeyh Ş.-uñ Hâkk’ına 220a/7; Şeyh Ş. ilen 219b/5.

Şeyh Şehâbeddîn: Suhreverdi tarikatındandır. Müritleri Suriye, Irak ve Anadolu’nun bazı yerlerinde dergâhlar açarak düşüncelerini yaymıştır. Şeyh Ş. ol- 145b/12.

Şeyh Şerefeddîn: Nakşibendi tarikatının Kadiriyye koluna bağlıdır. Bu silsilede on sekizinci sırada yer alır. 184a/4.

Şeyh Zâhid bkz. Şeyh Zâhid Geylânî.: Şeyh Z.-e 220b/4; Şeyh Z. Hâzretleri 220b/2; Şeyh Z. ile 149b/10, 220a/7; Şeyh Z. ol- 146a/1.

Şeyh Zâhid Geylânî: (1216-1301) İslam alimlerinden ve evliyanın büyüklerindendir.

İsmi İbrahim'dir. İbrahim Zâhid-i Geylânî olarak da adlandırılmaktadır. Zahidiyye tarikatının kurucusudur. Şeyh Z. 219b/5.

Şeyh Zenân:? 203b/5.

Şeytân: Şeytan. 2b/5, 24b/7, 8, 9, 78b/6, 79a/5, 177a/11, 179b/11, 182b/5; Ş.-a 24b/7; Ş.-dan 177a/7, 296a/8; Ş.-dur 177a/6; Ş.-ı 177a/4; Ş.-umuz 31b/8; Ş. dëdügün 177a/5; Ş. çerisine 47b/1; Şeytân kimi 6a/7; Ş. sözine 160a/7, 180a/8; Ş. degülse 9a/8; Ş.-ı münâfıkdurur 177a/3; cümle Ş.177a/8; mekr-i Ş. kimi 230b/2.

Şîd: Hz. Adem'den sonra gönderilen peygamber. Ş.-e 132a/1; Hazret-i Ş.-i 137b/2.

Şîrin: Ferhad ile Şirin hikayesinin kadın kahramanı. Ş.-e yët- 157a/10.

Şîş: Şit peygamber. Ş.-em 80a/4.

T

Tahâ: Taha suresi. T.-dur 46b/3.

Takî: On iki imamdan dokuzuncusudur. Muhammed Taki olarak bilinmektedir.

İmam ba-ħaĸĸ-ı T. Naĸî 300b/4; ol T. 300b/5.

Tâif: Arabistan'da Mekke yakınında bulunan bir şehir. 118b/8.

Tapduĸ: 1210-1215 yılları arasında doğduĸu sanılmaktadır. Bektaşiliĸe baĸlıdır.

Yunus Emre'ye mürşitlik yapması yönüyle bilinmektedir. T. ol- 146b/9.

Tarya: Özel isim. 120b/5

Tebrîz: Tebriz şehri. T.e 110a/3, 3.

Tetârî: Tatarlara ait. müşk-i T. 83b/9.

Tübâ: Cennet'de Sidre'de bulunan ve bütün dalları cenneti gölgeleyen ilahi ağaç.

36b/12.

Tûfân: Hz. Nuh zamanında yoldan çıkmışları yola getirmek için Allah tarafından hem gökden yağdırılan, hem de yerden kaynayarak bütün dünyayı kaplayan su. 22b/5, 79a/8, 80a/2; T.-a 75b/3; T. -um 106a/10, 252b/10, 292b/12; Nûĸ Tûfân'um 289b/2.

Tür: Sina Yarımada'sında Hz. Musa'nın ilahi hitabı işittiĸi daĸ. 35b/1; T.-a 31a/5,

40a/12; T̄.-am 291a/3; T̄.-da 34a/8; T̄.-ı 23a/1; onuñ T̄.-ı içinde 60a/12; Mūsā nebīnūñ T̄.-ını 66a/11; T̄. dağı 77a/4; T̄. ileydi 34a/7; T̄. içinde 60a/10; T̄.-ı Mūsā 49b/10; T̄. ol- 23b/3, 36b/6, 43b/10.

Türkân: Türkler. T. ol- 141a/6.

U

Urmiye: İran'ın Batı Azerbaycan Eyaletinin merkezi olan şehir. Cāmi^c-yi U.-ye 137a/6.

Urūm: Roma ülkesi, Anadolu. U. içinde 221b/5.

U^cṭārid: Merkür Gezegeni. 51b/10.

V

Varḳa: İlk vahyin gelmesi üzerine Hz. Hatice'nin Hz. Peygamberi alıp götürdüğü meşhur kahin. 157b/7.

Vesvas: Şeytan 28a/9, 99a/7, 8, 106a/6; V.-dan 33b/10; V.-ın 173b/7, 174a/3; V.-ını 41b/12; ḳalbūñ V.-ını 239a/1; V.-uñ 28a/9; fikr-i V. 9b/8, 37b/6, 43b/2; miḥ-i V. 40b/3; V. ol- 147a/5.

Y

Yahyā: Yahya peygamber. Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir. Zekeriya peygamberin oğludur. Yahya adı kendisine Allah tarafından verilmiştir. 80a/3; Y.-nı 137b/5.

Ya^cḳūb: Hz. İshak'ın oğludur. Hz. Yusuf'un başına gelenler dolayısıyla meşhur olup edebiyatta gam ve kaygı sembolü sayılmıştır. 79b/10, 157b/4; Y.-a 22a/2; ibn-i Y. 56a/3.

Yā-Rabb: Ey Allah'ım. 54a/4, 68b/7, 101b/9, 115b/9, 139b/5, 152a/7, 234b/9, 289b/12; 300b/1, 1, 2, 2, 3, 3, 5, 5, 6.

Yā-Rabbā: Allah'ım. 138b/9, 139a/7, 185a/8.

Yāsīn: Kuran'ın 36. suresidir. 83 ayetten oluşmuş olup Mekke'de nazil olmuştur.

46b/3; Y.-i 65a/5.

Yezdān: Allah. 180b/3; rahmet-i Y. ol- 143a/3; ferd-i Y. 197a/12; hālīk-ı Y. 221b/3.

Yezīd Bestām: Künyesi Ebu Yezid olup, asıl ismi “Tayfur”dur. Beyazid-i Bestami ariflerin sultanı olarak bilinmektedir. Y. ol- 145b/10.

Yūnus: Yunus Emre. Y. ol- 146b/10.

Yūnus: Uzun müddet bir balığın karnında kaldığı rivayet edilen meşhur peygamberlerden biri. Y.-am 79b/10; o Y.-ı 22a/12.

Yūsuf Mısrī: XVII. yüzyılın ünlü hattatlardandır. Y.-yem 80b/11; Hōca Y.-yem 80b/3; Hōca Y.-ye 80b/5.

Yūsuf: İsrailoğullardan Hz. Yakub’un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır. Güzelliğin sembolüdür. 79b/10; Y.-ı 157b/4; kul Y. 22a/2; ol Y.-am 248b/3.

Z

Zehhāk: İran’ın zalim hükümdarı. 10b/8.

Zühre: Çobanyıldızı. 51b/10.

Zü’l-celāl: Celal ve ululuk sahibi Allah. 14a/9, 121a/8, 233b/6; Z.-den 14b/2; Z.-i 14a/9; bā-emr-i Z. 124b/12.

Zü’l-fikār: Hz. Muhammed’in Hz Ali’ye armağan ettiği çatalı kılıç. Hz Ali’nin kahramanca kullanmasıyla ün kazanmıştır. 48b/4; Haydār’uñ Z.-ıyam 80a/7; Z.-am 248a/9.

Zü’l-minen: Allah. 213a/8, 235b/8.

6. SONUÇ

Hikāyāt, din ve tasavvuf konulu küçük hikayelerin birleşmesinden oluşmuş bir eserdir. Konusu dolayısıyla tasavvuf terimleri bakımından oldukça zengindir. Hikāyāt'ı ele alan bu çalışma dil incelemesi, yazma eserin transkripsiyonlu çeviri yazılı metni ve metinde yer alan sözcüklerin tümünü içeren bir sözlükten oluşmaktadır.

Hikāyāt'ın sözlüğü üç bin sekiz yüz yirmi sözcükten oluşmaktadır. Bu maddebaşlarının bin altı yüz doksan üçü Arapça, sekiz yüz yetmiş Farsça, bin üç yüz sekizi Türkçe, ikisi Yunanca ve biri ise Fransızcadır. Bir eser için yaklaşık üç bin sekiz yüz yirmi kelimelik söz varlığı, oldukça zengin bir söz varlığı sayılabilir.

Türkçenin gelişim süreci içinde XVII. yüzyıl Osmanlı Türkçesi'nin başladığı Orta Osmanlıca denilen bir geçiş dönemidir. Eser bu yüzyılın dil özelliklerini taşımaktadır.

Metnin başlıca dil özellikleri şöyle özetlenebilir:

Yapılan inceleme sonucunda metnin özelliklerinin dönemin genel özelliklerinden ayrılmadığı görülmektedir. Yazım konusunda tam bir düzenden söz edilemez. Türkçe sözcüklerde ünlü ve ünsüz harflerin yazımında tutarsızlık görülmektedir.

ç ünsüzünün yazımında, Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanım söz konusudur. Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak ekin ünsüz uyumuna girmediği görülmektedir. yolçı (8b/11); avçı (23b/11), (26a/1); carçı ol- (82b/11), (241b/6).

Türkiye Türkçesinde sonunda n sesi bulunan tek heceli kelimelerin başındaki b sesinin Azeri Türkçesiyle yazılan Hikāyāt metninde m sesine dönüştüğü görülmektedir. Hem m sesi hem de b sesinin kullanımına örnek oluşturacak sözcükler bulunmaktadır. Bu anlamda kesin bir kuraldan söz edilememektedir. men (2a/1); miğ kez (22b/8); benden (4a/3).

Metinde Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak t sesinin d sesiyle karşılandığı görülmektedir. Bunun dışında aynı sözcüğün hem t sesi hem de d sesi ile ikili kullanımları bulunmaktadır.

Azericenin etkisiyle Arapça ve Farsçadan alınma kelimelerde k sesinin g sesine döndüğü saptanmıştır. ğadır (29a/9); ğadrini (25a/3).

Kelime içindeki k sesleri Azerbaycan Türkçesinin etkisiyle çoğunlukla ğ sesine dönmüştür. Metinde bunun farklı kullanımlarını görülmektedir. yaĥılmaz (101b/5), yaĥundur (119b/12).

Metinde -ken zarf eki, -ki aitlik eki, -gıl/-gil II. tekil şahıs emir eki ünlü uyumunu bozmaktadır. Bunun dışında büyük ünlü uyumu tamdır. Hikāyāt metninde dudak uyumu henüz tamamlanmış değildir. Uyuma aykırılıklar dikkat çekici ölçüdedir. incüyem (3b/2); aĥuz açdım (80b/2); azĥun yola (39a/5).

Düzleşme konusunda kurallı bir kullanım söz konusu değildir. Birçok kelimenin ikili kullanımları görülmektedir. ayır- (5a/4); ayur- (108b/2); bulun- (35b/2); bulun- (6b/11); çevir- (274b/6); çevür- (236a/9).

Görülen geçmiş zaman III. tekil ve III. çoĥul kişi eki -dı, -di; III. tekil kişi iyelik eki -ı, -i, -sı, -si; ulaç eki -ıcak, icek, -cak, -cek, -ınca, -ince; isimden isim yapma eki -çı, -çi; -lık, lik; gelecek zaman eki olan -ısar, -iser; fiilden fiil yapma eki olan -ış, -iş eki; aitlik eki -ki; ulaç eki olan -madan, -meden; ortaç eki -mış, -miş; anlatılan geçmiş zaman eki -mış, -miş; II. tekil kişi eki -gıl, -gil dar ünlüyle kullanılmıştır.

İsimden isim yapan olumsuzluk ekinin +sız, +siz, +suz, +süz hem dar hem geniş ünlü ile kullanıldığı görülmektedir. duzsuz (69b/2); ‘aĥılsız (261a/1); aşılsız nesne (165a/2); bahāsız her nefes (239a/6). Belirtme hali eki +ı, +i genellikle dar ünlü ile kullanılmıştır. Yalnız bir yerde yuvarlak ünlülü yazım söz konusudur. ‘ömrü (9b/11). Fiilden isim yapan -ıcı, -ici eki; fiilden fiil yapan -ıl, -il, -ın, -in, -lık, -lik, -

luk, -lük ekleri; II. çoğul şahıs iyelik eki –uñuz, -üñüz hem dar ünlü hem de geniş ünlüyle kullanılmıştır. albiñiz (35b/7), himmetüñüz (29b/8).

Ulaç eki olan –uban, -üben; yer zarfı yapma işlevindeki yön gösterme eki –aru, -erü; isimden isim yapma eki +cuk, +cük; ortaç eki +duk, +dük; ettirgen çatı eki –dur, -dür; fiilden isim yapma eki –u, -ü; fiilden isim yapma eki –uk, -ük; şimdiki zaman eki –ur, -ür, ettirgen çatı eki –ur, -ür; ulaç eki –up, -üp; öğrenilen geçmiş zaman eki -updur, -üpdür; öğrenilen geçmiş zaman eki -up, -üp; isimden isim yapma eki –sul, -sül; emir eki -sun, -sün; fiilden isim yapan eki –gu, -gü; yön gösterme eki –aru, -erü; II. tekil şahıs görülen geçmiş zaman eki –duñ, -dün; I. çoğul şahıs görülen geçmiş zaman eki -duk, -dük; I. çoğul şahıs bildirme eki –uz, -üz; II. çoğul şahıs emir eki –uñ, -üñ, -uñuz, -üñüz; zarf fiil eki –dukça, -dükçe yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır

Bildirme eki -dur, -dür, -durur, -dürür yuvarlak ünlü ile kullanılmasına karşın birkaç örnekte ekin dar ünlü ile kullanımı görülmektedir. meydır (40a/12); atârıñ ucıdır (38b/10). Aynı şekilde ikinci tekil şahıs iyelik eki +uñ, +üñ yuvarlak ünlü ile kullanılan bir ek olup birkaç örnekte dar ünlü ile kullanılmıştır. işiñ (59a/8); sırrıñı (59b/11). İsimden isim yapma eki olan +lu, +lü de yuvarlak ünlülü eklerdendir. Yalnız bir yerde dar ünlü ile kullanıldığı görülmektedir ‘aılısan (38b/11).

İlgi hal eki +nuñ, +-nüñ eki metinde genel olarak yuvarlak ünlü ile kullanılmış olup dar ünlü ile kullanımları da görülmektedir. I. tekil şahıs iyelik eki olan –um, -üm, -umuz, -ümüz metinde genel olarak yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır. Az sayıda düz ünlülü örnekleri bulunmaktadır. efendimüñ suâlini (63b/7); dermânım (106b/12); I. tekil şahıs görülen geçmiş zaman eki –dum, -düm yuvarlak ünlü ile kullanılan eklerdendir. Bazı yerlerde dar ünlü ile kullanıldığı görülmektedir. ‘uzlete girdim (113a/12); dedim (115a/8). I. tekil şahıs emir eki –ayum, -eyüm hem yuvarlak ünlü hem de dar ünlü ile kullanılmıştır. alayum (251a/5); cân urtarayum (257b/6); şöyleşeyim (113b/3).

Yazma eserde, Azeri Türkçesi'nin bir özelliği olarak dar vokalin başında bulunan y sesinin geniş ölçüde düştüğünü ve bu düşme sebebiyle de ı sesinin çok defa i sesine döndüğü görülmektedir. bin il (18a/3), ıldırım teg (63b/9), ağulu ilan (78b/7).

Metinde Azeri Türkçesinde görülen başta h sesinin türemesi olayına örnek olacak tek bir kullanım bulunmaktadır. hayva-ayva. (119b/3)

Eski Türkçede u ünlüsü ile başlayan kimi fiiller, Eski Anadolu Türkçesi döneminde sözcük başına v ünsüzü getirilerek kullanılmışlardır. Hikâyât'da vurmak ve urmak şeklinde fiilin her iki kullanımını da bulunmaktadır. vurdı (48b/4); ura (29a/12); urulmaz (11b/6); mihr urula (39b/4). Metnin geneline bakıldığında urmak şeklinin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Azeri Türkçesinde çok daha yaygın olan göçüşme olayına burada da rastlanmaktadır. aınlında (91b/1); irelüye (97b/2); kiprikün (253a/6); eksi (119a/7).

Metinde, Azeri Türkçesinin bir özelliği olan $k > h$ değişimi birçok örnekte kendini göstermektedir. Fakat metindeki tüm k sesleri h sesine dönüşmemiştir. Aynı sözcüklerin bile hem k sesi ile hem de h sesi ile kullanımı görülmektedir. yağun oldı (286b/2); ba k (12a/11); ba h (13a/4).

Bugün, Anadolu ağızlarında görülen bir ses olayı olan $k > g$ değişimi metinde sıkça görülmektedir. gulağum (105a/5).

$ç > ş$ değişikliği de metinde saptanmıştır. Bu ses değişimi Azeri Türkçesinde daha belirgin olmasına karşın Hikâyât metninde sadece bir örnekte geçmektedir. dergâhını aşdı (202a/10).

Azeri ve Osmanlı Türkçeleri arasında başlıca fonetik ayrılıklardan biri olan $b > m$ değişimi konusunda, metinde ikili bir kullanım görülmektedir. ben (181b/12); men (184a/3); menlik (37a/2); miñ il (58a/6); yüz bin kanadıla (84a/4).

Hikāyāt metninde, Azeri Türkçesinde sıkça görülen bir ses olayı olan $t > d$ değişikliğini birçok örnekte görmekteyiz. *toğru yoldan* (5a/4); *toptoludur* (49b/2); *töküle* (95b/3); *töker* (100b/6); *dutdılar* (102a/9); *dutmayupdur* (104a/1).

Azeri ve Türkiye Türkçesi arasındaki bir ses farkı da kelime başındaki $b > p$ değişikliğidir. Bazı b sesleri kelime başında p sesine çevrilir. Hikāyāt metninde $b > p$ değişiminin iki örneği görülmektedir. *pozılmaz* (56b/8) *pıçağ* (68b/9).

Ötümlüleşme konusunda da tam bir kararlılık olduğu söylenmez. Sözcüklerin ikili kullanımları bulunmaktadır. Metinde $t > d$ değişikliği sıkça görülmektedir. Kurallı bir kullanımdan söz edilemez. Bu değişim her sözcükte olmamıştır. Metnimizde aynı sözcüğün hem t sesi hem de d sesi kullanılarak yazıldığı saptanmıştır.

Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak sonda c sesinin kullanımına ait örnekler metinde bulunmaktadır. *ağac* (97a/3).

Bugün Türkiye Türkçesinde ötümlüleşmiş olan ön sesteki b'lerin metinde ötümlülüğünü koruduğu görülmektedir. *barmağın* (25b/7); *bişe* (49a/8); *bişüben* (39b/6). Ayrıca ön seste hem b sesiyle hem de p sesiyle kullanımları bulunmaktadır.

Metnimizde sızıcılaşmanın çok fazla bir örneği yoktur. *tağı-dağı-dağı* (1b/3). Metinde geçen *yok* kelimesinde de tam bir sızıcılaşmadan bahsedilemez. Metnin bazı yerlerinde *yoğ* şeklinde bazı yerlerinde ise *yoğ* şeklinde ikili bir kullanım görülmektedir. *yoğ* (19b/9), (25b/3), (35a/9); *yoğ* (29a/3), (30a/9), (30b/7).

Yapı bakımından da Türkiye Türkçesinden farklılıklar görülmektedir. Azeri Türkçesinde yön gösterme edatı olarak kullanılan *saru* sözcüğü metinde sıkça yer almaktadır. *şaru* (142b/3).

Belirtme ekinde farklı olarak üçüncü tekil iyelik ekinden sonra +n ve ünlüyle biten isimlerden sonra +nı kullanılmıştır. kızını (127a/2); senden gayrını (274b/4); bu eşyānı (273b/11); meyin (253b/4); cānın (259a/11); ‘ işyān dükkānın (271b/10).

Vasıta eki için Türkiye Türkçesinden farklı olarak +In ekinin kullanıldığı görülmektedir. çadehlerin için (18a/3). Ayrıca +n ekinin zarf yapma görevinde kullanıldığı saptanmıştır. mu‘ cizin (216a/3).

Hikāyāt metninde, Türkiye Türkçesinden farklı olarak I. tekil ve I. çoğul kişi ekinin bazı yerlerde m sesiyle değil de n sesiyle karşılandığı görülmektedir. bilmen vaṭan terkin éder (176a/7); siz bizüm sözüme çalmaq ‘ aceb (220a/1).

Birinci tekil kişi için ben yerine men şeklindeki kullanım Azeri lehçesinin bir özelliği olarak görülmektedir. Metnin geneline bakıldığında men kişi zamirinin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Dönüşlülük zamiri olarak da Azericenin etkisiyle kendi kelimesinin yanında öz ve özün iyelik şekilleri kullanılmıştır.

Duyulan geçmiş zaman hem Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –miş, -miş ekiyle hem de Azeri Türkçesinde duyulan geçmiş zamanın 2. tipi –up /-üp eki ile karşılanıp çekimde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Ancak I. tekil ve I. çoğul kişilerin bu eki almadığı görülmektedir. Hikāyāt metninde bu kullanımın sadece II. ve III. tekil kişi örnekleri bulunmaktadır. olupsan (267a/8); doğupdur (62a/6). Türkiye Türkçesinden farklı olarak –ar, -er eki geniş zaman için kullanılmıştır. Gelecek zaman için –acak, -ecek ekinin dışında III. tekil kişi için –ası, -esi eki kullanılmıştır. çurtarası (249b/10).

Şimdiki zaman için Türkiye Türkçesinden farklı olarak –ur, -ür ve –mağda, -meğde ekleri kullanılmıştır. Metinde, istek kipi I. çoğul şahıs ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan –evüz şekli de yer almaktadır. du‘ ā éyleyevüz (207a/1); éyleyevüz (207a/2). Emir kipinde, Türkiye Türkçesinden farklı olarak III. tekil şahıs ekinde –gıl, -gil eki kullanılmıştır. Gereklilik kipinde, Azeri Türkçesinin

bir özelliği olarak –ası, -esi ekinin kullanımını gösteren tek örnek bulunmaktadır. yalvarası (249b/8).

Metindeki birleşik eylemler et-, eyle-, kıl-, ol- yardımcı eylemleriyle oluşturulmuştur. Bunların dışında bul-, gel-, vèr- yardımcı eylemleriyle oluşturulan birleşik eylem örnekleri de sıkça yer almaktadır.

XVII. yüzyılda Azeri Türkçesiyle yazılmış olan bu eser, Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki dil özelliklerinin farklarını ortaya koyma bakımından önem arz etmektedir. Türkçenin tarihsel dönemlerinden Osmanlıca dönemini içeren eser, dil özelliklerinin ortaya konmasıyla Türkçenin tarihsel dönemi üzerine yapılan dilbilgisi çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.

7. KAYNAKLAR

1. Açıkbaş Mahmud Efendi, *Risale-i Nurbahşiyye*, Suleymaniye Kutphanesi, H. Hayri-H. Abdullah, 146.
2. AKALIN, Mehmet, *Tarihi Türk Őiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1998.
3. AKKUŞ, Muzaffer, *Kitab-ı Gunya*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
4. ALGAR, Hamid, *Nakşibendilik*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2007.
5. ARAT, Reşit Rahmeti (Yay. Haz. Kemal, Eraslan, vd.), *Kutadgu Bilig III İndeks*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1979.
6. BANGUOĞLU, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1974.
7. CAFEROĞLU, Ahmet, *Türkçemizde kullanılan –đil/-gil Emir Eki*, TDAY (Belleten), 1971.
8. CANPOLAT, Mustafa ve Zafer ÖNLER, *Edviye-i Mfrede (Metin-Sözlük)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
9. CANPOLAT, Mustafa, *Ömer Bin Mezid Mecm'at' n-nez'ir*, *Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
10. ÇAĞATAY, Saadet Ő., *Türk Lehçeleri rnekleri, VIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla kadar Yazı Dili*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay. 2. Baskı, Ankara, 1963.
11. *Derleme Sözlüğü*, C. I-XI, Türk Dil Kurumu Yayınları, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1993.
12. DEVELİ, Hayati, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
13. DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Lgat*, (Yay. Haz. Aydın Sami Gneyal), Aydın Kitabevi, 14. baskı, Ankara, 1997.

14. DUMAN, Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
15. ERCİLASUN, Ahmet B., *Türk Lehçeleri Grameri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.
16. ERGİN, Muharrem, *Azeri Türkçesi*, Ebru Yayınları, İstanbul, 1981.
17. ERGİN, Muharrem, *Dede Korkut II, İndeks-Gramer*, Boğaziçi Yayınları, Ankara, 1991.
18. ERGİN, Muharrem, *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, İstanbul, 2005.
19. ETİK, Arif, *Farsça- Türkçe Lugat*, Atilla Ofset Basımevi, İstanbul, 1968.
20. GÜLSEVİN, Gürer-Erdoğan BOZ, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fersa Matbaacılık, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.
21. KÖPRÜLÜ, Fuat, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1993.
22. MESUD Bin Ahmed, *Süheyl ü Nevbahâr, Metin- Dizin-Tıpkıbasım*, Türk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1991.
23. Muhammed b. Hüseyin Kazvini, *Silsile-i Hâcegân-ı Nakşbendiyye Tercümesi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli, 1381.
24. Mustafa bin Şemseddin el- Karahisari, *Ahter-i Kebir*, (Neşr.: Sahhaf Kırımı Yusuf Ziya), Dersaâdet, 1322.
25. MUTÇALI, Serdar, *Arapça- Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul, 1995.
26. ÖNLER, Zafer, “ *Türkçe’de –LA Zarf Eki*”, Uluslararası Türk Dili Kongresi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1996.
27. ÖNLER, Zafer, *Celâlüddin Hızır Paşa (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ I Giriş-Metin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.
28. ÖNLER, Zafer, *Celâlüddin Hızır Paşa (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ II Sözlük*, (Yay. Mehmet Ölmez), Simurg Yayıncılık, İstanbul, 1999.

29. ÖNLER, Zafer, *Revnağ-ı Bustan*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
30. ÖRS, Derya, vd., *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, Gün Yayıncılık 1. Baskı, Ankara, 2003.
31. PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, 13. Baskı, Kapı Yayınları, İstanbul, 2004.
32. REDHOUSE, S. James, *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2011.
33. SEVİNÇLİ, Veysi, *Letayifname (Sözlük)*, Töre Yayın Grubu, İstanbul, 2007.
34. STEINGASS, F., *Persian-English Dictionary*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2005.
35. ŞAHİN, Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
36. ŞEMSEDDİN Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, (Yay. Haz. Şaban Kurt), Enes Çağrı Yayınları, 14. Baskı, İstanbul, 2005.
37. ŞÜKÜN, Ziya, *Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967.
38. TANYERİ, Mehmet Ali, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yay., 1. Baskı, Ankara, 1999.
39. *Tarama Sözlüğü*, C. I-XII, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1996.
40. TEKİN, Talat, *Orhun Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul, 2003.
41. TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl, Gramer-Metin Sözlük*, Enderun Kitapevi, İstanbul, 1994.
42. TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesine Giriş I*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 16. Baskı, İstanbul, 1998.
43. TOSUN, Necdet, *Bahaeddin Nakşibend*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2012.
44. *Türk Ansiklopedisi*, C. XXXII, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, Ankara, 1982.
45. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. III, Dergah Yayınları, İstanbul, 1979.

46. *Türk Lehçeleri Sözlüğü II Dizin*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
47. *Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
48. *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yay., 10. Baskı, Ankara, 2005.
49. ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2005.
50. *Yazım Klavuzu*, Türk Dil Kurumu, 24. Baskı, Ankara, 2005.
51. *Yeni Tarama Sözlüğü*, (Düzenleyen Cem Dilçin), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1983.

8. ÖZET

Tez çalışmamıza konu olan Hikâyât adlı manzum yazma eser, XVII. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Muhammed Badâmyârî tarafından yazılmıştır. Altı yüz sayfa olan eser farklı konularda birçok hikâyenin birleşmesinden oluşmaktadır. Azeri Türkçesiyle yazılmıştır. Konusu dolayısıyla tasavvuf terimleri açısından oldukça zengindir.

Çalışmamız giriş, dil incelemesi, eserin transkripsiyonlu (çeviri yazılı) metni ve sözlükten oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, yazma eserin tanıtımı yapılmıştır. Eserin nerede, hangi kayıt numarasıyla yer aldığı, biçim özellikleri ve hangi bölümlerden oluştuğu hakkında bilgi verilmiştir.

Dil incelemesi bölümü yazım özellikleri, ses ve yapı bilgisinden oluşmaktadır. Metinde tam bir inceleme yapılmamış daha çok Türkiye Türkçesiyle Azeri Türkçesinin farklılaşan yönleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yazım bölümünde metindeki ünlü ve ünsüzlerin yazımları ve bu yazımların kendi içindeki tutarlılıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Hikâyât'ın yazım açısından çok tutarlı olduğu söylenemez. Özellikle aynı sözcüğün farklı biçimlerde yazımlarına rastlanmaktadır.

Azeri Türkçesiyle yazılan Hikâyât adlı eserde ses bilgisi bölümünde ses olayları ve ünlü uyumları üzerinde durulmuştur. Eserde Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki benzerlikler ve farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. Hikâyât'ta uyumu bozan bazı eklerin oluşturduğu istisnalar dışında büyük ünlü uyumu tam olduğu görülmüştür. Hikâyât metninde dudak uyumu henüz tamamlanmış değildir. Uyuma aykırılıklar dikkat çekici ölçüdedir. Ötümlüleşme konusunda tam bir kararlılık olduğu söylenemez.

Yapı bilgisi bölümünde Azeri Türkçesini Türkiye Türkçesinden ayırıcı yapılar üzerinde durulmuştur. Ad durum eklerinden belirtme eki Azeri Türkçenin bir özelliği olarak Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Metinde özellikle eylem çekimi konusunda şimdiki zaman, geniş zaman ve görülen geçmiş zaman eklerinde Azeri Türkçesinin özelliklerini taşıyan eklerin kullanıldığı görülmektedir.

Metin bölümünde yazma eserin çeviri yazısı yapılmıştır.

Sözlük bölümü, metinde yer alan sözcüklerin tümünü içermektedir. Sözlük oluşturulurken kelimelerin metindeki anlamları esas alınmış ve sözcüklerin kökenleri de belirtilmiştir. Ayrıca bir özel adlar dizini yapılmıştır. Dizin oluşturulurken madde başlarının tek bir sözcüğe indirgenmesine dikkat edilmiştir.

XVII. yüzyılda yazılmış olan bu eserin metninin çeviri yazıya aktarılması, farklı alanlarda çalışan bilim adamlarına sağlam bir malzeme sunacaktır. Eser tasavvufa ilişkin bir metin olması dolayısıyla edebi metinlerden farklı bir söz varlığına sahiptir. Bu söz varlığının ortaya çıkarılması bir yandan Türk dili alanında çalışan bilim adamlarına malzeme sağlarken, öte yandan Tasavvuf terimleri sözlüğüne katkıda bulunacak ve XVII. yüzyıl tasavvuf metinleri üzerine çalışacak olanlara kaynak işlevi görecektir.

Ayrıca eser, hem Orta Osmanlıca denilen dönemin özelliklerini yansıtması hem de Azerbaycan Türkçesinin özelliklerini taşıması bakımından dikkate değerdir. XVII. yüzyıl Azeri Türkçesiyle, Türkiye Türkçesi arasındaki farkların ortaya konulmasına büyük ölçüde katkıda bulunacak bir çalışmadır.

ABSTRACT

The written verse Hikāyāt, the subject of our thesis, is written by Muhammed Badāmyārī who is a sufi poet in seventeenth century. The six hundred pages of work composes of a lot of stories of different topics. It is written in Azerbaijani Turkish. It is notably rich in sufi terms because of its theme.

Our study composes of introduction, literature review, transcribed version of text, and glossary.

In the introduction section, the written work has been introduced. It is informed about where it is with which registration number, its content features and which chapters it is composed of.

Language review section is composed of features of the spelling, sound and structure knowledge. There is not a deep analysis on text, moreover it is tried to determine varying aspects of Azerbaijani Turkish and Turkey Turkish.

It is tried to determine the spelling of vowels and consonants in the text and the cohesion of these spellings in writing part. It cannot be said that the Hikayat is consistent in terms of spelling. Especially there are some different forms of the same word in the text.

In the phonology part of the manuscript written in Azerbaijani Turkish it is focused on sound events and vowel harmonies. The work attempted to determine the similarities and differences between Turkey Turkish and Azerbaijani Turkish. Except for some exceptions that some affixes falsifying vowel harmony, in Hikayat the vowel harmony has been seen accurately. In the text of Hikāyāt the labial harmony is not yet completed. Harmony contradictions are remarkable. It cannot be said there is a consistence about correspondence.

In the morphology section it is focused on structures which are distinctive for Azerbaijani Turkish and Turkey Turkish. It is seen that as a specialty of Azerbaijani Turkish, accusative case suffix has a different usage from Turkey Turkish. In the text, especially about conjugation, it is observed that about suffixes of present tense, present continuous tense and simple past tense the suffixes which have the specialty of Azerbaijani Turkish used.

In the writing part the written work translated.

The glossary part involves of all of the words in the text. When the glossary formed the textual meanings of words considered and the origins of the words indicated. Additionally a proper noun index formed. Attention was paid to form an index of which items consists of just a word.

The translation of this work which written in seventeenth century, will serve a basic tool for the scholars who study in different fields. Because of being a work on Sufism, it has a different existence of word form from other texts. To reveal the existence of the word on one hand will provide materials to scientists working in the field of Turkish language, on the other hand, contribute to the Sufi lexicon of terms and will also serve as resource those who work on the XVII century Sufi texts.

Also work is remarkable both in terms of reflecting the properties of so-called Central Ottoman Turkish era, and has the properties of Azerbaijan Turkish. It is a work that largely contributes to explaining the differences between Turkey Turkish and Azerbaijani Turkish in seventeenth century.

9. EKLER

